

ДЗЯРЖАЎНЫ КАМІТЭТ ПА АРХІВАХ І СПРАВАВОДСТВУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ АРХІЎ БЕЛАРУСІ

Беларуская гістарычная бібліятэка

МЕТРЫКА

ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА

Кніга 44
Кніга запісаў 44
(1559–1566)

Падрыхтаваў
А. І. Груша

Мінск
Арты-Фэкс 2001

УДК 930.221: 947.6 «15»
ББК 63.2
М54

Серыя заснавана ў 2001 г.

Рэдакцыйная калегія серыі: У. І. Адамушка, А. Ф. Аляксандрава, А. К. Галубовіч (старшыня),
А. І. Груша (адказны сакратар), Л. Р. Казлоў, А. М. Міхальчанка, У. В. Фядосаў

Рэцэнзенты:

кандыдат гістарычных навук **В. С. Мянжынскі**
кандыдат гістарычных навук **М. Ф. Спірыдонаў**

Выказваем шчырую падзяку Гродзенскаму абласному аб'яднанню маладых навукоўцаў
«ВІТ»
за падтрымку ў выданні кнігі

Рэкамендавана да друку Навуковай радай Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі

М54 **Метрыка** Вялікага княства Літоўскага: Кніга 44: Кніга запісаў 44 (1559–
1566) / Падрыхт. А. І. Груша. – Мн.: Арты–Фэкс, 2001. – 229 с.: іл. – (Бел.
гіст. б–ка)

ISBN-985-6119-35-9

Метрыка ВКЛ – унікальны збор рукапісных кніг XV–XVIII стст., што сфарміраваўся пераважна ў працэсе дзейнасці канцылярыі ВКЛ. Метрыка – першачарговая крыніца па гісторыі ВКЛ і народаў, якія ўваходзілі ў яго склад. Без выкарыстання матэрыялаў Метрыкі не абыходзілася і не абыходзіцца ніводная з капітальных прац. Публікуемая кніга Метрыкі 44 – адна з кніг збору – змяшчае больш за 100 копій дакументаў, што выйшлі з дзяржаўнай канцылярыі з 1559 па 1566 гг. Дакументы разнастайныя па відах і разнавіднасцях. Гэта прывілеі вялікага князя на розныя дараванні ваенна-служыламу класу, буйным і сярэднім дзяржаўным ураднікам, пацвярджэнні на гэтыя дараванні; дакументы, з дапамогай якіх вялікі князь паведамляў мясцовым уладам свае распараджэнні і г. д. Матэрыялы кнігі праліваюць святло на дзейнасць скарбу ВКЛ, развіццё землеўладання, могуць быць выкарыстаны пры вывучэнні праблем гістарычнай геаграфіі, дыпламатыкі, кадзікалогіі, гістарычнага дакументазнаўства і г. д.

Разлічана на навукоўцаў, выкладчыкаў, студэнтаў і ўсіх тых, хто цікавіцца гісторыяй ВКЛ і Беларусі.

УДК 930.221: 947.6 «15»
ББК 63.2

ISBN-985-6119-35-9

© НГАБ, 2001
© А. І. Груша, 2001
© Арты-Фэкс, 2001

З М Е С Т

Пералік скарачэнняў	X
Гістарычныя, гістарычна-геаграфічныя і археаграфічныя тэрміны	X
Сімвал	XI
Архівы і архіўныя фонды	XI
Выданні	XI
Прадмова	XIII
Кніга Метрыка Вялікага княства Літоўскага 44	XIII
Агульныя знешнія прыкметы рукапісу	XIV
Кніга-арыгінал і –копія: склад і даты	XXIV
Навукова-рэдакцыйны апарат дакументаў і прынцыпы перадачы тэксту	XXVIII
Дакументы кнігі–копіі Метрыкі Вялікага княства Літоўскага 44	1
[Рэстр зместу кнігі]	1
[Дакументы кнігі]	8
1. 1561 г. ліпеня 25. Вільня / Вільнюс. – „Лист” вял. кн. літ., кар. пол. Жыгімонта [II] Аўгуста да зель- борскага і ленаварскага с–ты, п. Мікалая Тальвошы аб дараванні ўпіцкаму дз–цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму мызы Акністы пры Інфлянцкай мяжы, і ўвяжчы на ўвядзенне Крошынскага ва ўладанне	8
2. 1561 г. лістапада 9. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэевіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Кобрыне – да кобрынскага нам. аб дараванні сыну баярскаму Войне Захарыічу (Захарынічу) дзвюх „оселых” і адной пустой валокі ў Кобрынскай вол., забеспячэнні яго „жывостыю” на год, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне	8
3. 1562 г. лютага 8. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз–цы кн. Багдана Васілевіча Саламірыцкага аб дараванні пушкарку Мсціслаўскага замка Логвіну Грыдкавічу „дворища” з агародам у гор. Мсціслаўлі на пушкарскай службе	9
4. 1562 г. лютага 5. [Вільня / Вільнюс.] – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз–цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча аб дараванні гасп. слуге Васілю Чаплічу (Чапліну) сц. Лапеніцы Ваўкавыйскай вол. „на выхаваньне”, і ўвяжчы на ўвядзенне Чапліча ва ўладанне	9
5. 1562 г. лютага 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэевіча Давойны аб дараванні сыну баярскаму Войне Захарыічу (Захарынічу) да трох дадзеных чацьвёртаў, „оселой”, валокі, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне	10
6. 1562 г. сакавіка 12. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз–цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча і гасп. дв. Андрэя Ілгоўскага, а ў адсутнасць Цішковіча ў Ваўкавыску – да ваўкавыйскага нам. аб дараванні ляснічому Лыскоўскіх і Межырэцкіх пушчаў Раману [Іванавічу] Саве дзевяці пустых валок у Ваўкавыйскай вол. „на лесніцтво”, і ўвяжчы на ўвядзенне Савы ва ўладанне	10
7. 1562 г. сакавіка 16. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на сц. Вайшвідава Румшышскай вол. Ковенскага пав., над р. Нёманам, з дварцом на адзін год за 300 коп. літ. гр.	11
8. 1562 г. сакавіка 11. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” пагаднення паміж рагузменскім с–там, п. Янам Дульскім і Янам Каханскім аб перадачы Каханскім Дульскаму права збіраць уласныя даўгі	12
9. 1562 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Даравальны статутавы Жыгімонта Аўгуста полацкаму в–ду, свіслацкаму дз–цу, п. Станіславу Станіслававічу Давойну на даходы са Свіслацкай дзярж., утрыманні пры Свіслацкім замку 30 служэбнікаў і ваеннай службе, і „лист” аб недапушчэнні злоўжыванняў у дачыненні да жыхароў гэтай дзяржавы	13

10. 1562 г. сакавіка 25. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п. Юрыя Юрыевіча Осціка аб дараванні гасп. дв. Есіфу Яцкоўскаму дзвюх „оселых” і адной пустой валокі пры яго м–чку Сорыца Даўгялішскай вол. „навечность” (са спісам людзей гэтых валок), і ўвяжчы на ўвядзенне Яцкоўскага ва ўладанне 14
11. 1561 г. кастрычніка 3. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны троекага в–ды, [п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла] служ. апошняга Станіславу Барташэвічу на Скемонскую поседзь Курылаўскай вол. „до воли и ласки господарской” (са спісам людзей гэтай поседзі) 15
12. 1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., бірштанскага дз–цы, п. Аляксандра [Фёдаравіча] Уладыкі аб дараванні гасп. стральцам Мілашу Пятровічу і Яну Мікалаевічу дзвюх валок у с. Мажунскім Бірштанскай вол. „на службе стрелецкой” з вызначэннем відаў службы з гэтых валок 16
13. [1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс.] – Рээстр даравальных на з–лі Жыгімонта Аўгуста гасп. стральцам у Бірштанскай вол. „на стрелецкой службе”] 17
14. 1562 г. красавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. лажнічаму, жосленскаму і валожынскаму дз–цу, п. Лукашу Ленскаму на м. Жослі на адзін год за 1000 коп літ. гр. 17
15. 1562 г. красавіка 7. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп. марш., менскаму с–це, п. Васілю [Калянікавічу] Цішковічу на арэнду бровараў і саладоўняў у гор. Менску „до его живота” 19
16. 1562 г. красавіка [7–13]. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран–паборцаў і мытнікаў, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў [ВКЛ] і гданьскіх купцоў аб дараванні гасп. дв. Аўраму [Іванавічу] Кунцэвічу льготы ад мыта і „побору” на правоз ляснога тавару з ВКЛ у гор. Гданьск на вясну 1562 г. 20
17. 1562 г. красавіка 13. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея ўпіскаму дз–цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму на мызу Акністу пры Інфлянцкай мяжы „навечность” (са спісам людзей гэтай мызы і межамі ўладанняў) 20
18. 1562 г. красавіка 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да троекага п., дворнага гет., кармялаўскага дз–цы, п. Рыгора Аляксандравіча Хадкевіча, а ў яго адсутнасць у Кармялаве – да кармялаўскага нам. аб дараванні гасп. служ. Мікалаю Венецыяну „кармялаўскага” с. Калняны 23
19. 1562 г. красавіка 18. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз–цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча на фальв. Васілішкі на адзін год за 1000 коп літ. гр. 23
20. 1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п. Юрыя Юрыевіча Осціка аб прызнанні за зямямі Браслаўскага пав. Даўбаровічамі шляхецкіх правоў і права на валоданне м–камі ў гэтым павеце 24
21. 1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста віленскаму бурм. Фрэдрыку Аляксандравічу Шумленскаму на м–р Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа, мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра 26
22. 1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. на ўвядзенне віленскага бурм. Фрэдрыка Аляксандравіча Шумленскага ва ўладанне м–ром Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа, мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра 27
23. 1562 г. красавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста берасцейскім жыдам Давыду Шмерлевічу, Еську Шломічу і Аўраму Длугачу на мытную камору ў Жамойцкай з–лі „с восковничим и соленичим” на тры гады за 800 коп літ гр. штогадова 27
24. 1562 г. мая 8. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гарадзенскаму зям. Матысу Шэмбелю–Хатылеўскаму на з–лі ў Слоніўскім пав. замест аднятага ў яго „продка” дварца на [воз.] Даўспудзе „вечне” 29
25. 1562 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на ўвядзенне гарадзенскага зям. Матыса Шэмбеля–Хатылеўскага ва ўладанне з–лямі ў Слоніўскім пав. 30
26. 1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста земск. хар., радунскаму дз–цу, п. Шчаснаму [Шымкавічу] Герцыку на радунскае гумно, „окром овса и сена”, за 500 коп літ. гр. да выплаты доўгу 31
27. 1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму радцу Мацею Андрэвічу Рудаміну на двор Уцену на два гады за 8000 коп літ. гр. 31
28. 1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага в–ды [кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага] аб пасланні да крымскага хана [Даўлет Гірэя] за дапамогай у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага хана 33
29. 1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да чаркаскага [і канеўскага] с–ты [кн. Міхаіла Аляксандравіча Вішнявецкага] аб супольным з крымскім ханам [Даўлет Гірэем] выступленні на з–лі РД у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага хана 34
30. [1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.] – „Устава” цэн на „живность” пушкарам інфлянцкіх замкаў 36
31. [1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.] – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста „вырока” 1561 г. верасня 16. Кіеў. суда кіеўскага в–ды, марш. Валынскай з–лі, валадзімерскага с–ты кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага па цяжбе паміж баярамі Заушскай вол. Кіеўскага пав. Барысам Меляневічам і Васілём Міткавічам з „братею” Іванам і Васілём, з аднаго боку, і ігуменам і манахамі Пустынскага м–ра

- Св. Міколы Касьянам, з іншага, аб з-лі Тупачолаўскай (Тупачолаўшчыне) Заушскай вол. Кіеўскага пав. і аб чалавеку з гэтай з-лі Грышку Гарошку 36
32. 1562 г. мая 20. Вільня / Вільня. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста магілёўскаму баяр. Ярмолі Фёдаравічу Старадубічэвіча (Старадубцу) на з-лі і ўгоддзі ў Магілёўскай вол. і гор. Магілёве з вызваленнем часткі з іх ад плацяжоў і павіннасцяў на 10 год „на службе конной” (з межамі ўладанняў) 39
33. 1562 г. мая 23. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в-ду, гасп. марш., менскаму с-це, п. Васілю [Калянікавічу] Цішковічу і яго жонцы Настассі на двор Здзітаў і дварэц Хрысціу „до животов своих” за 5000 коп літ. гр. 40
34. 1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з-лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі-продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) 41
35. 1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да полацкага в-ды, [свіслацкага дз-цы, п. Станіслава Станіславіча Давойны] аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з-лі, з мэтай рэгулявання супольна з ім і іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі-продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака, паведамленні аб крыніцах забеспячэння жаўнераў і садзейнічання дзейнасці Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) 43
36. 1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да „намененага” ўладыкі Полацкага, Віцебскага і Мсціслаўскага, п. Рыгора [Маркавіча] Валовіча, хар. і баяраў Полацкай з-лі аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў гэтай з-лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака, і „лист” аб паведамленні аб крыніцах забеспячэння гэтых жаўнераў 45
37. 1562 г. чэрвеня. [Вільня / Вільнюс.] – Прэамбула „листа” Жыгімонта Аўгуста да ўладыкі, хар. і баяраў Полацкай з-лі аб паведамленні аб крыніцах забеспячэння пол. жаўнераў, якія знаходзяцца ў ваенным лагерах ў гэтай з-лі 46
38. 1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыхароў Браслаўскага і Веніцкага паведаў аб выкананні луцкім, браслаўскім, веніцкім с-там кн. Богушам Фёдаравічам Карэцкім і віленскім канюшым і падканюшым, васілішскім дз-цам, п. Янам Юрыевічам Ваўчковічам гасп. распараджэння адносна ўпарадкавання даходаў і арганізацыі польнай старажы ў гэтых паведах, і „лист” аб перашкоджанні іх дзейнасці 47
39. [1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс.] – Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз-цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веніцкім паведах з забаронай жыхарам гэтых паведаў вывозіць мёд на продаж за мяжу 48
40. 1561 г. студзеня 9. Веніца / Вінніца. – Запіс гасп. пасланца, віленскага канюшага і падканюшага, васілішскага дз-цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча, аб гасп. распараджэнні адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веніцкім паведах, забароне жыхарам гэтых паведаў вывозіць мёд на продаж за мяжу (са спісам зямляў, якія трымаюць гасп. з-лі ў гарадах Браслаўлі і Веніцы) 49
41. 1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віцебскага в-ды кн. Шчафана Андрэвіча Збаражскага аб вяртанні віцебскім мяшчанам Гутаровічам фальварка ў гор. Віцебску на полі, за р. Відзьбаю, „на службе военной” „навечность” 53
42. 1562 г. чэрвеня 20. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілей гасп. дв. Багдану Васілевічу Угліку на тры „оселые” валокі пры з-лях с. Баброўнікаў Ваўкавыйскай вол. „навечность” 54
43. 1562 г. ліпеня 4. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні баярам і мяшчанам гор. Белай Цэркві льготы ад мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ і вызваленні ад плацяжоў і павіннасцяў да 1570 г. 55
44. 1562 г. ліпеня 9. Вільня / Вільнюс. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска на саяны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб 56
45. 1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны кіеўскага в-ды, п. Андрэя Якубавіча Неміровіча гасп. дв. Васілю Багданавічу Кіяніну на з-лю Івалжчыну, на Цецяраве, „вечне” з выдачай штогадовай даніны на ц. Св. Кірыла ў гор. Кіеве 57
46. 1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз-цы кн. Багдана Васілевіча Саламірыцкага аб дараванні рагачоўскаму баяр. Ларку Дзмітравічу і яго братам Фёдару і Мацею [Дзмітравічам] з-лі Янаўшчыны ў Рагачоўскай вол. і дома з „пляцам” у м. Рагачове „до воли и ласки господарской” 58
47. 1562 г. ліпеня 18. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста карліцы каралевы [пол.], вял. кнг. [літ.] Боны Марыне з вызваленнем яе дома і дзвюх валок у м. Нарве ад гарадскіх плацяжоў і павіннасцяў „до живота” 59
48. 1562 г. ліпеня 30. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз-цы

кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінцэвіча аб дараванні аршанскаму войту Мішку Іванавічу Мыльнікаву (Мыльніку) „вольной” з-лі „на войтовство”	59
49. 1562 г. ліпеня 29. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз-цы кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінцэвіча аб дараванні аршанскім мяшчанам ільготы ад пастаўкі ў гасп. шпіхлеры долі з жыта і ўсяго ўраджаю на два гады	60
50. 1562 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста пінскаму і кобынскаму с-це, п. Станіславу Андрэевічу Давойну на староствы і дзяржавы, якія знаходзяцца ў яго трыманні, на 1562 г. за 2201 капу літ. гр.	61
51. 1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да Дзмітра Іванавіча Вішнявецкага, які знаходзіцца ў РД, аб прыбыцці да гаспадара да пэўнага тэрміну або паведамленні лістом аб характары („способе”) і колькасці войск непрыяцеля, яго намерах	61
52. 1562 г. жніўня 2. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран-паборцаў і мытнікаў, і апавяшчальны акруговы да жыхароў [ВКЛ] аб дараванні кіеўскаму дзясятніку Лаўрыну Каліне льготы ад мыта і „побору” на правоз на ўласныя патрэбы ў гор. Кіеў рознага тавару	62
53. 1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. – Даравальны статутавы Жыгімонта Аўгуста любецкаму дз-цу, п. Паўлу Іванавічу Сапегу на даходы з Любечкай дзярж. і ўтрыманні пры Любечкім замку 80 служэбнікаў „до иншого постановенья господарского”	63
54. 1562 г. жніўня 14. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні рыжскаму мешч. Ергарду Лотберману (Ергардусу Лотберманусу) права на гандаль па р. [Зах.] Дзвіне, у гарадах Полацку і Віцебску	64
55. 1562 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да слонімскага с-ты, п. Рыгора [Багданавіча] Валовіча, а ў яго адсутнасць у Слоніме – да слонімскага нам., войтаў і гасп. падданых Слонімскай вол., якія жывуць у гасп. пушчы і каля яе і якія маюць борці і вулі, аб выдачы палавіны мёду на ўтрыманне слонімскага ляснічага Рамана Іванавіча [Савы]	64
56. 1562 г. верасня 2. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да цівуна Дзірвянскай вол. Жамойцкай з-лі Яна Градоўскага аб дараванні гасп. зям. Шчафану Тарноўскаму сс. Ужлаўкава, Антвее і Боўкі Айрогаўскай вол. замест аднятага ў яго дварца Варышкі і дзвюх валок у Ваўкініцкай вол.	65
57. 1562 г. жніўня 29. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да бранскага і суражскага с-ты Крыштафа Аленскага аб прыняцці сыноў баярскіх Канстанціна Някрашава і Багдана Лаўрынава, якія прыбываюць з РД („Масквы”) у м. Сураж і рэгулярным забеспячэнні іх харчам і грашмі	66
58. 1562 г. верасня 4. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., [земск. падск., гасп. піс., п. Астафея Багданавіча Валовіча] аб выплаце віленскаму в-ду, [п. Мікалаю Янавічу Радзівілу] сумы 10654 пол. залатых, якія былі выдадзены па загаду вял. кн. розным асобам	67
59. 1562 г. верасня 19. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальны акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыхароў [ВКЛ], якія маюць м-кі і „оселости” ў мм. Лукомлі, на [р.] Уле, Дунілавічах. Глыбокім, Мядзелі і Барысаве, і службовых асоб дзяржавы аб маючым адбыцця размяшчэнні ў гэтых краях пол. войск, супольным з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні судовых дачыненняў і куплі-продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулабам [Іванавічам] Корсакам (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”)	68
60. 1562 г. верасня 20. Вільня / Вільнюс. – Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста гасп. дв., п. Баркулабу Іванавічу Корсаку адносна супольнага з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні судовых дачыненняў і куплі-продажу паміж пол. жаўнерамі, якія знаходзяцца ў ваколіцах мм. Лукомля, на [р.] Уле, Дунілавічаў, Глыбокага, Мядзела і Барысаве, і мясцовымі жыхарамі (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”)	69
61. 1562 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сімненскаму і неманойскаму дз-цу Станіславу Райскаму на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр.	70
62. 1562 г. кастрычніка 8. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста пацвярджальнага троцкага в-ды, найвыш. гет., браслаўскага і венецкага с-ты кн. Канстанціна Іванавіча Астрожскага венецкім зямям Рыгору і Івану Анацковічам на „селища” Прылуці і Паграбішча пры Венецкім замку „на вечные часы”	72
63. 1562 г. лістапада 3. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да камянецкага с-ты, п. Гаўрылы Іванавіча Гарнастая і гасп. дв. Дзмітра Фёдаравіча Сапегі аб дараванні дзяку гасп. канцылярыі Івану Варсобе (Барсобе)-Кругельскаму чатырох валок і аднаго морма да яго м-чка Кругеля Камянецкай вол. „навечность”, і ўвжчы падст. Гарнастая і Сапегу на ўвядзенне Варсобы ва ўладанне	73
64. 1562 г. кастрычніка 27. Вільня / Вільнюс. – Ільготны прывілей Жыгімонта Аўгуста каралявецкаму мешч., п. Яраніму Енівалту ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію (на лац. мове)	74
65. 1562 г. лістапада 2. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні каралявецкаму мешч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію	75
66. [1562 г. лістапада. Гародна / Гродна.] – „Лист” дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., [п.] Астафея [Багданавіча] Валовіча да гасп. дв., ковенскага паборцы, п. Аўрама [Іванавіча] Кунцэвіча, бірчых гор. Коўні, гасп. мытнікаў ковенскай каморы аб дараванні каралявецкаму мешч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію	76

67. 1562 г. кастрычніка 22. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста манаху Арсенію Шышку на архіепіскапства–уладыцтва Полацкае, Віцебскае [і Мсціслаўскае] „до живота его”	77
68. 1562 г. кастрычніка 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Баркулабу [Іванавічу] Корсаку на м–р Св. Івана Прадцечы–на–Востраве ў гор. Полацку „до его живота”	77
69. 1562 г. жніўня 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста луцкаму ключніку, гарадн. і мастаўнічому Івану [Яшкавічу] Барздабагатаму (Барзабагатаму)–Красенскаму на ўладыцтва Валадзімерскае і Берасцейскае „до его живота”	78
70. [1562–1563 гг.] – Інструкцыя дынемонцкаму шаферу Шпірку адносна раздачы „живности” с–це і драбам з „уставай” цэн на гэту „живность”	79
71. 1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска на саянны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб	80
72. 1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Апавяшчальныя акруговыя Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні войту і мяшчанам гор. Пінска права на водкуп саянога склада ў гэтым горадзе на пяць год і забароне жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб	82
73. 1563 г. ліпеня 3. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. мытнікаў, берасцейскіх жыдоў Хеіма і Аўрама Рубінавічаў, Таўяша Багданавіча і Ісака Машэвіча, аб перадачы права на водкуп саянога склада ў гор. Пінску войту і мяшчанам гэтага горада	84
74. 1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. – „Глейтовный” Жыгімонта Аўгуста кн. Васілю Андрэвічу Чацвярцэнскаму да Калядаў 1563 г.	85
75. 1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран–паборцаў і апавяшчальныя акруговыя да жыхароў ВКЛ аб дараванні войту і мяшчанам м. Суража льготы ад мыта („окром соле-ничого и восковничого”) і „побору нововставленого” на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на два гады	86
76. 1563 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага Яна [Янавіча] Аўрамовіча айчыму гасп. марш., ваўкавыскаму дз–цы, п. Юрыю Васілевічу Цішковіча на м–к Карніцу і дварэц Буякі Берасцейскага пав., м–к Узлоўсы Слонімскага пав. і Берасцейскае в–ва „навечность”, і пацвярджальныя дароўнага	86
77. [1563 г. жніўня 1–13. Вільня / Вільнюс.] – Адкупны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Міхайлу Елавічу Малінскаму і Васілю Пятровічу Загароўскаму на мыта ў Валынскай з–лі на тры гады за 1300 коп літ. гр. Штогадова	89
78. 1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста наўгародскаму баяр. Пятру Рыгоравічу на з–лі Кандратаўскаю, Янчыцкаю і Янцаўскаю (Ятаўскаю) у с. Асташыне [Наўгародскага пав.] „вечне”	92
79. 1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Багдану [Фёдаравічу] Сапегу на ўвядзенне наўгародскага баяр. Пятра Рыгоравіча ва ўладанне трыма пустымі валокімі ў с. Гарадзечне Наўгародскага пав.	92
80. 1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да наўгародскага в–ды, п. Паўла Іванавіча Сапегі аб дараванні баяр. Наўгародскай з–лі Пятру Рыгоравічу трох пустых валок у с. Гарадзечне Наўгародскага пав., і ўвяжчы на ўвядзенне Пятра ва ўладанне	93
81. 1563 г. жніўня 30. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1558 г. верасня 17. Жаслаўль / Жаслаўе. віцебскай ваяводзінай кнг. Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настассі Міхайлаўны Мсціслаўскай віленскай ваяводзінай канцлеравай, пані Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганне Фёдаравне Жаслаўскага на „часть” у Жаслаўскім замку „навечность”	93
82. [1563 г. жніўня. Вільня / Вільнюс.] – Рэстр даравальных на з–лі і людзей Жыгімонта Аўгуста князям і баярам Полацкай з–лі на ўсходзе і паўднёвым–усходзе Беларусі [„до воли и ласки господарской, и до очищения”]	95
83. 1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні баярам Полацкай з–лі Андрэю, Максіму і Ігнату Касцюшковічам с. Масюцічы Магілёўскай вол. на „хлебокормление” „до воли и ласки господарской, и до очищения”, і ўвяжчы на ўвядзенне Касцюшковічаў ва ўладанне	98
84. 1562 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сімненскаму і неманойскаму дз–цу Станіславу Райскаму на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр. (гл. № 61)	99
85. 1563 г. верасня 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. дв. Багдана Фёдаравіча Сапегі аб вызначэнні наўгародскім жыдам „пляцов” на пасяленне ў гор. Наўгародку на новым месцы і дараванні льготы наўгародскім мяшчанам, якія будуць пераселены на новае месца, ад выплачвання чыншу на тры гады	99
86. 1563 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста баярам Віленскага пав. Гаўрылу, Есіфу, Астафею і Марку Багданавічам Рпінскім на засценак Яршова пры с. Стрэжаве Маркаўскай вол. „навечность”	101
87. 1563 г. верасня 4. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобынскага с–ты, п. Станіслава Андрэвіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Шоўлях – да шоўленскага нам. аб выкарыстанні шоўленскіх стральцоў на пушкарскай службе, вызваленні іх ад плацяжоў і павіннасцяў і захаванні іх статуса на судзе	101
88. 1563 г. снежня 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да троекага в–ды, найвыш. гет., п.	

- Мікалая Юрыевіча Радзівіла, а ў яго адсутнасць у Мазыры – да мазырскага падст. аб дараванні мазырскім пушкарам юргельта ў памеры 15 коп гр. і 20 бочак жыта з вызначэннем аб'ёму службы з гэтага юргельта 102
89. 1565 г. лістапада 26. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., спраўцы Віленскага ваявод., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб вызваленні азярышскага мешч. Юркі Якаўлевіча Плешыўцова ад „побору новоставленаго” з тавару на суму 142 капы і 15 гр. 103
90. 1565 г. [лістапада–снежня]. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Пінскага пав. Васілёвай Фурсавай на м–р Залажэння Св. Барбары ў гор. Пінску па смерці ігуменні гэтага м–ра, „до живота ее” 104
91. 1566 г. студзеня 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., гомейскага с–ты, шарашоўскага дз–цы, п. Калянціцкага Васілевіча Цішковіча аб прызнанні за гомейскім баяр. Іванам Хамаровічам права на з–лю Пакалюбаўшчыну (Пакалюбічы) на ленным праве [„до воли и ласки господарской”] 105
92. 1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – Ільготны прывілей Жыгімонта Аўгуста мяшчанам м. Дзісны ад плацяжоў і павіннасцяў, „побору нововоставленаго” і мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год 106
93. 1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да паборцаў і мытнікаў Давыда Шмерлевіча і Ізака Брадаўкі, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў ВКЛ аб дараванні мяшчанам м. Дзісны льготы ад мыта і „побору” на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год 107
94. 1566 г. лютага 22. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віленскага канюшага і падканюшага, васілішскага дз–цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча аб дараванні гасп. дв. Івану Баку 15 „оселых” валок Васілішскай вол., і ўвяжчы на ўвядзенне Бакі ва ўладанне 108
95. 1566 г. студзеня 26. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілей зям. Берасцейскага пав. Астафеевай Навіцкай – Ганне Касцюшкаўне на засценак з–лі ва ўроч. Убрышчы замест аднятага ў яе Плотынскага (?) дварца пад гор. Камянцом „навечность” (з межамі ўладанняў) 109
96. 1559 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1554 г. лютага 28. Сваяцічы / Сваятычы. Ганны Мацееўны Пятковіча – Мікалаевай Андрашэвіча мужу Езафу Мацеевічу Казноўскаму на м–кі Сваяцічы і Астроўчычы і ўсю рухомую маёмасць пасля яе смерці „навечность” 110
97. 1566 г. студзеня 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла служ. апошняга Газдрубалю Цыпрыскаму на сс. (сцц.) Скубаты і Скуцюнцы Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. на ленным праве (са спісам падданных гэтых сёл і межамі ўладанняў) 112
98. 1566 г. студзеня 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілей чарнобыльскаму дз–цу, п. Філону Сямёнавічу Кміту на дзевяць пустых і чатыры „оселые” валокі Ганчары Рудамінскай вол. з сенажаццо і стадолай „вечными часы” 114
99. 1566 г. лютага 16. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілей кар. пол., [вял. кн. літ.] Жыгімонта [І Старога] князем Пятру і Міхайлу Богушавічам Масальскім на 44 конюхі і цяглага чалавека „илговских” Мерацкай вол. і восем пустоўскіх зямель „навечность” (са спісам гэтых конюхаў і людзей) 115
100. 1566 г. сакавіка 3. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілей 1561 г. лістапада 20. Гародна / Гродна. гасп. юргельтніку Міхелю Граільцу (Граніцу) са Спіжу і Гежмарку з вызваленнем яго дома ў гор. Вільні ад плацяжоў і павіннасцяў, яго самога – ад гарадской юрысдыкцыі з правам мець „вольную” карчму „вечными часы” 116
101. 1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста данін 1557 г. красавіка 15. Вільня / Вільнюс. і 1559 г. кастрычніка 29. Быстрыца. віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. ротмістру Івану Мікулічу на „обрубец” з–лі двара Мемежа Віленскага ваявод. і сенажаці фальв. Рыгунь Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность” 118
102. 1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны 1565 г. сакавіка 29. Вільня / Вільнюс. віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. дв. Мікалаю Станіславічу Кончу на с. Вешунцы да яго м–чка Мерач Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность” 120
103. 1566 г. сакавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Кіеўскага пав. Фёдару Балакіру на земскае пісарства ў гэтым павеце 122
104. 1566 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Запіс падч., дарагіцкага с–ты, п. Мікалая Пятровіча Кішкі і яго падапечнага, віцебскага ваяводзіча, п. Яна Станіславіча Кішкі, з аднаго боку, і Пятра [Стэфанавіча] Збаражскага, з іншага, аб вызначэнні канчатковага тэрміну ўкы ў суд вял. кн. і паноў–рад па цяжбе паміж імі аб „спадковых” м–ках 122
105. 1566 г. сакавіка 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага гарадн. Міхайла Пятровіча Дзевачкі аб выплаце ўдаве кнг. Іванавай Фёдаравіча Чартарыйскай – Ганне Кузьміной Жаслаўскага сумы 28 коп і 28 гр., якія былі выдадзены яе мужам кн. Іванам Чартарыйскім на розныя патрэбы 125
106. 1566 г. сакавіка 18. Гародна / Гродна. – „Вырок” суда Жыгімонта Аўгуста і паноў–рад па цяжбе паміж віленскім цівуном, п. Станіславам Паўлавічам Нарушэвічам і яго жонкай пані Марыяй (Марынай) Львоўнай Палубенскага, з аднаго боку, і гасп. маршалкавай і пісаравай, пані Копцевай Васілевіча – Ма-

рыяй Канстанцінаўнай Крошынскага і яе сынам п. Васілём Копцем (Копцевічам), з іншага, аб прыму- шэнні Палубенскай да падпісання дакументаў супраць яе жадання, незаконным утрыманні тэстамента першага мужа Палубенскай п. Івана Копця і інш. і часткі рухомай маёмасці	126
Прыбаўленне	137
Спісы дакументаў у НГАБ, ф. 694	137
№ 1. Спіс (В) дак. № 27 (другая пал. XVI ст.)	137
№ 2. Спіс (В) дак. № 96 (другая пал. XVI ст.)	139
Ілюстрацыі	142
Ф о т а 1. А. 1 (па паг. № 2). Транслітараваны рэстр зместу апошняй чвэрці XVIII ст. (загалавак – поль- ская мова; анатацыі – старабеларуская)	142
Ф о т а 2. А. 19 (па першай частцы паг. № 4). Кірылічны рэстр зместу. Поч. № II	143
Ф о т а 3. А. 4 (па паг. № 1, 3). Дак. № 8. Поч. № IIa	144
Ф о т а 4. А. 24 (па паг. № 1, 3). Дак. № 29, 30, 31. Тэкст № 29 – поч. № I; загалавак і тэкст № 30 – поч. № IIa; загалавак № 31 – поч. № II	145
Ф о т а 5. А. 47 (па паг. № 1, 3). Дак. № 44, 45. Тэксты дакументаў – поч. № I. Загалавак № 45 – поч. № III	146
Ф о т а 6. А. 62 адв. (па першай частцы паг. № 4). Дак. № 64. Загалавак – поч. № III; тэкст – поч. № IIIa	147
Ф о т а 7. А. 63 (па паг. № 1, 3). Дак. № 64, 65. Тэкст дак. № 64 – поч. № IIIa; загалавак дак. № 65 – поч. № III; тэкст дак. № 65 – поч. № I	148
Навукова–даведачны апарат	149
Уступная заўвага	149
Глумачальны слоўнік	151
Каментарыі	155
Т а б л і ц а. Суадносіны новых і старых шыфраў рукапісу	160
Пералік спісаў дакументаў	160
Пералік публікацый і згадак дакументаў	160
Храналагічны пералік дакументаў	160
Паказальнікі	166
Паказальнік разнавіднасцяў дакументаў	166
Асабовы паказальнік	166
Геаграфічны паказальнік	189

ПЕРАЛІК СКАРАЧЭННЯЎ

Гістарычныя, гістарычна-геаграфічныя і археаграфічныя тэрміны

а. – аркуш	зг. – згадка
аа. – аркушы	земск. – земскі
адв. – адварот	зям. – зямянін, зямянка
аддрук. – аддрукавана	кан. – канец
адс. – адсутнічае	кар. – кароль, каралева
ал. – аловак	кашт. – кашталян
апубл. – апублікавана	кн. – князь
арт. – артыкул	кнг. – княгіня
баяр. – баярын	КП – Каралеўства Польскае
в. – вёска	лац. – лацінскі
в-ва – войтаўства	літ. – літоўскі
в-во – войтовство	м. – мястэчка
в-да – ваявода	м-к – маёнтак
ваявод. – ваяводства	м-р – манастыр
вер. – верагодна	м-чак – маёнтчак
ВКЛ – Вялікае княства Літоўскае	марш. – маршалак
вобл. – вобласць	мешч. – мешчанін
воевод. – воеводство	мм. – мястэчкі
воз. – возера	найвыш. – найвышэйшы, найвышэйшая
вол. – воласць, волость	нам. – намеснік
воп. – вопіс	нап. – напісана
вып. – выпуск	напр. – напрыклад
выпр. – выпраўлена	нум. – нумарацыя
выцягн. – выцягненні	п. – пан
вял. – вялікі	п. – пасёлак
г. – год	пав. – павет
г. зн. – гэта значыць	паг. – пагінацыя
г. п. – гарадскі пасёлак	пад. – падданы
гарадн. – гараднічы	падк. – падкрэслена
гасп. – гаспадарскі	падск. – падскарбій
гг. – гады	падст. – падстароста
гет. – гетман	падч. – падчашы
гл. – глядзі	пар. – параўнайце
гор. – горад	пач. – пачатак
гр. – грошы	піс. – пісар
губ. – губерня	пов. – повет
дак. – дакумент	пол. – польскі
дбр. – добры	поч. – почырк
дв. – дваранін	пр. – прасты
держ. – держава	прадм. – прадмова
дзярж. – дзяржава	прилож. – прыложения
дз-ца – дзяржаўца	публ. – публікацыя
дуж. – дужкі	пуст. – пустоўская
зак. – закрэслена	пустаўшч. – пустоўшчына
ідэн. – ідэнтыфікавана	р. – раздзел
камент. – каментарый	р. – рака

р-н – раён
РД – Руская дзяржава
с-та – староста
с. – старонка, староніца
с. – сяло
с/с – сельскі Савет
Св. – Святы
служ. – служэбнік
сс. – сёлы
ст. – стагоддзе
стар. – староства, староство
стр. – стрелец
сц. – сяльцо

сцц. – сёлыцы
т. – том
табл. – табліца
тап. – тапалагічны
уроч. – урочышча
ф. – фонд
фальв. – фальварак
хар. – харужы
хр. – храналагічны
ц. – царква
ц. – цэнтр
чал. – чалавек
чарнл. – чарнілы

Сімвал

† – памёр

Архівы і архіўныя фонды

НГАБ – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі
Метрыка – „Литовская метрика” (ф. 389 у РДАСА)
РДАСА – Расійскі дзяржаўны архіў старажытных актаў

Выданні

АВАК – Акты, издаваемые Виленской археографической комиссией для разбора древних актов. Т. 17: Акты Гродненского земского суда. Вил., 1890.
АЗР – Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. Т. 3: 1544–1587. СПб., 1848.
Арх ЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый комиссией для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе. Ч. 8. Т. 5: Акты об украинской администрации XVI–XVII вв. К., 1907.
АЮЗР – Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. Т. 1: 1361–1598. СПб., 1863.
БА – Беларускі архіў. Т. 3: (XV–XVIII). Менскія акты. Вып. I. Мн., 1930.
Бершадский. Русско-еврейский архив – Русско-еврейский архив. Документы и материалы для истории евреев в России. Т. 2: Документы и регесты к истории литовских евреев (1550–1569) / Собрал и издал *Бершадский С. А.* СПб., 1882.
БЭФ – Белоруссия в эпоху феодализма. Т. 1: С древнейших времён до середины XVII века / Сост. *Копыцкий З. Ю.*, *Залого М. Ф.* Мн., 1959.
ГБДМ – Гісторыя Беларусі ў дакументах і матэрыялах. Т. 1. IX–XVIII ст. / Склалі *Шчарбакоў В. К.*, *Кернажыцкі К. І.*, *Даўгяля Д. І.* Мн., 1936.
ДМАМЮ – Документы Московского архива Министерства юстиции. Т. 1 [Изд. *Довнар-Запольский М. В.*]. М., 1897.
Довнар-Запольский. Государственное хозяйство – *Довнар-Запольский М. В.* Государственное хозяйство Великого княжества Литовского при Ягеллонах. Т. 1. К., 1901.
Довнар-Запольский. Очерки – *Довнар-Запольский М. В.* Очерки по организации западно-русского крестьянства в XVI веке. К., 1905.
Каманін, Вітвіцька. Водяні знаки – *Каманін І.*, *Вітвіцька О.* Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566–1651). К., 1923.
Лазутка. I Литовский статут – *Лазутка С. А.* I Литовский статут – феодальный кодекс Великого княжества Литовского. Вил., 1973.
Любавский. Областное деление – *Любавский М. К.* Областное деление и местное управление Литовско-русского государства ко времени издания Первого Литовского статута. М., 1892.

- Любавский*. Отзыв – Довнар–Запольский М. Очерки по организации западно–русского крестьянства в XVI веке. Отзыв профессора М. К. Любавского. СПб. 1907.
- Любавский*. Сейм – *Любавский М. К.* Литовско–русский сейм: Опыт по истории учреждения в связи с внутренним строем и внешнею жизнью государства. М., 1900.
- ОДБМАМЮ – Описание документов и бумаг, хранящихся в Московском архиве Министерства юстиции. Книга 21. М., 1915.
- Пичета*. Аграрная реформа – *Пичета В.* Аграрная реформа Сигизмунда–Августа в Литовско–русском государстве. Ч. 1–2. М., 1917.
- Пташицкий*. Описание книг и актов – Описание книг и актов Литовской Метрики / Сост. *Пташицкий С.* СПб., 1887.
- РИБ. Т. 30 – Литовская Метрика. Отделы 1–2. Ч. 3: Книги Публичных дел. Т. 1 // Русская историческая библиотека, издаваемая Императорской Археографической комиссией (далее – РИБ). Т. 30. Юрьев, 1914.
- РИБ. Т. 33 – Литовская Метрика. Отд. 1. Ч. 3: Книги публичных дел: Переписи войска Литовского // РИБ. Т. 33. Петроград, 1915.
- САГМГ – Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии, православных монастырей, церквей и по разным предметам. Мн., 1848.
- Сапунов*. Витебская старина – *Сапунов А. П.* Витебская старина. Т. 5: Материалы для истории Полоцкой епархии. Ч. 1. Витебск, 1888.
- СВКЛ 1529 г. – Статут Великого княжества Литовского 1929 года. Мн., 1960.
- СИРИО – Памятники дипломатических сношений Московского государства с Польско–литовским государством. Т. III: 1560–1571 // Сборник императорского Русского исторического общества. Т. 71. СПб., 1892.
- Спиридонов*. Сялянства – *Спиридонов М. Ф.* Сялянства ў перыяд усталявання паншчыны і прыгонніцтва // Гісторыя сялянства Беларусі: Ад старажытнасці да 1996 г. Т. 1: Ад старажытнасці да 1861 г. Мн., 1997.
- Laucevičius*. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. – *Laucevičius E.* Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. Atlasas. Vil., 1967.
- Siniarska–Czaplicka*. Filigrany papierni – *Siniarska–Czaplicka J.* Filigrany papierni położonych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od początku XVI do połowy XVIII wieku. Wrocław – W–wa – Kr., 1959.

ПРАДМОВА

Кніга Метрыкі Вялікага княства Літоўскага 44

Рукапіс кнігі Метрыкі ВКЛ 44 захоўваецца ў Расійскім дзяржаўным архіве старажытных актаў (ф. 389, спр. 44).

Матэрыялы Метрыкі 44 дазваляюць праліць святло на фінансавую палітыку ВКЛ пад час Інфлянцкай вайны (1558–1583), функцыяніраванне дзяржаўных устаноў, у першую чаргу скарбу, развіццё землеўладання. № 82 (тут і далей нумар дак. дадзены па нашай нум.) змяшчае спіс запісаў („рээстр”) зямельных дараванняў гаспадара князям і шляхце Полацкай зямлі на ўсходзе і паўднёвым-усходзе Беларусі замест уладанняў, якія засталіся на тэрыторыі, што была занята войскамі РД. № 104 фіксуе склад паноў–рад, што было прадметам дыскусіі ў пачатку XX ст.¹ № 20 – з’яўляецца ўзорам „вывада” шляхецтва, а № 106 – судовага працэсу з прыцягненнем пракуратараў і ўмацаваных. Даныя кнігі могуць быць выкарастаны пры вывучэнні кадзікалогіі, дыпламатыкі, генеалогіі і гістарычнай геаграфіі ВКЛ. № 101, 102 уключаюць даравальныя на землі і насельніцтва прадстаўніка мясцовай улады, віленскага ваяводы, пана Мікалая Янавіча Радзівіла. Такія лісты выдаваліся „до воли и ласки господарской” і патрабавалі зацвярджэння з боку гаспадара.

Звесткі Метрыкі ВКЛ 44 неаднаразова выкарыстоўваліся вучонымі пры вывучэнні палітычных і сацыяльна-эканамічных працэсаў у ВКЛ². 15 дакументаў кнігі былі апублікаваны (1 з іх – часткова), прычым 7 з іх – ад 2 да 4 разоў (гл. *Пералік публікацый і згадак дакументаў*). Іх публікаванне ажыццяўлялася спрошчаным метадам. Вынасныя і апушчаныя пад цітлам літары не фіксаваліся. Амаль усе публікацыі пазбаўлены палеаграфічных заўваг. Толькі публікатары „Актów, относящихся к истории Западной России, собранных и изданных Археографической комиссией” (Т. 3. 1544–1587. СПб., 1848; далей – АЗР), а ўслед за імі і А. П. Сапуноў абазначылі наяўнасць прабелу паміж словамі аднаго дакумента (№ 68). Памылковыя напісанні выпраўляліся адразу ў тэксце без спецыяльных агаворак. Адзінае выключэнне – „Архив Юго-Западной России” (АрхЮЗР), дзе абумоўлена адно публікатарскае выпраўленне (№ 39). Растаноўка ў выданнях да 1918 г. рабілася згодна тагачасным правілам правапісу. Ён растаўляўся і пасля вынасных, і літар у радку, аднак, непаслядоўна. У АЗР сістэматычна пісалі не *Жыкгимонт*, а *Жикгимонт*, не *манастырамі*, а *монастырями*, не *вжывати*, а *уживати*, не *фала*, а *хвала*, замест *першии* – *первые*, *зо всеми* – *со всеми*, *манастырь* – *монастырь*; знаходзілі патрэбным падпісваць тытул вялікага князя, хоць ён і адсутнічаў у арыгінале (тут у Метрыкі 44). Усё гэта перакачавала ў перадрукі (за выключэннем савецкіх выданняў, дзе ў

¹ Довнар-Запольский М. В. Спорные вопросы в истории литовско-русского сейма // Журнал Министерства Народного просвещения (далее – ЖМНП). 1901 октябрь. С. 464–476; Любавский М. Новые труды по истории литовско-русского сейма // ЖМНП. 1903 март. С. 124–136.

² Любавский. Сейм. С. 363–364, 389, 451, 452, 483, 625, 645, 646, 690 і інш.; Довнар-Запольский. Государственное хозяйство. С. 174, 261, 263, 476, 484, 504, 512, 514, 554, 622–623, 652, 666 і інш.; Довнар-Запольский. Очерки. С. 256–257, 270–271, 282; Пичета. Аграрная реформа. Ч. 1. С. 311–312; Ч. 2. С. 28–29, 30, 52, 101–102, 114–115, 241, 254, 292–293, 297, 298.

апускаўся). Ніводзін з публікатараў не пазбег недакладнасцяў у перадачы тэксту і пропускаў. М. К. Любаўскі, у прыватнасці, прапусціў пры публікацыі аднаго з дакументаў (№ 39) да 12 слоў.

Капіраванне тэкстаў кнігі Метрыкі 44 ажыццяўлялася па мікрафільму, які захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі (НГАБ. КМФ–18, воп. 1, спр. 44) з далейшай зверкай па арыгіналу. Рукапіс апісаны і падрыхтаваны ў асноўным у адпаведнасці з „Методическими рекомендациями по изданию и описанию Литовской метрики” (Сост. А. Л. Хорошкевич, С. М. Каштанов. Вильнюс, 1985).

Агульны заглавак да кнігі–копіі на лацінскай мове і транслітараваны польскім алфавітам рээстр зместу апошняй чвэрці XVIII ст. не публікуецца.

Агульныя знешнія прыкметы рукапісу

Пераплёт кнігі Метрыкі ВКЛ 44 апошняй чвэрці XVIII ст. Крышкі з кардону выступаюць за блок. Памер крышак 19, 5 X 30, 8. Пакрыццё са скуры цёмна–карычневага колеру аздоблена па левым і правым краях узорыстым арнамантам. Таўшчыня спінкі 3, 4–3, 5. Усе аркушы кнігі, пачынаючы з другога аркуша з транслітараваным рээстрам зместу апошняй чвэрці XVIII ст. (а. 2 па паг. № 2), працягнуты чырвоным шаўковым шнурком, канцы якога змацаваны на добрым баку а. 134а пячаткай І Аддзялення ІІІ Дэпартамента Урадавага Сената.

Да ўнутранага боку верхняй крышкі прыклеены аркуш з загатоўкам на лацінскай мове, які зроблены друкарскім спосабам у апошняй чвэрці XVIII ст. ([0I]). Агульная колькасць аркушаў 157: $157=1-19+1-134+11a+134a+I+[0I]$. Аркушы 12–19 (па першай частцы паг. № 4), 1–134 (па паг. № 1, 3) – першапачатковыя; 1–11 (па паг. № 2), I, 11a, 134a – адноўленыя (апошняя чвэрць XVIII ст.). Рукапіс „in folio” 18, 5 x 30. Аркушы абрэзаны – па ўсёй верагоднасці, у апошняй чвэрці XVIII ст.

Вадзяныя знакі паперы рукапісу: 1) аа. 1–11 (па паг. № 2), I, 11a, 134a – „Панна” (1779–1780 гг.)³; 2) аа. 13, 14, 18, 19 (па першай частцы паг. № 4) – „Леў” (1600–1601 гг.)⁴; 3) аа. 1, 2, 8, 10, 12, 14–16, 19, 20, 26, 28–30, 32, 33, 35, 38, 39, 43–45, 47, 51–53, 56–58, 62–66, 71, 74, 76, 77, 82, 84–86, 88, 90, 92, 94, 95, 98, 100, 101, 107–110, 112, 113, 116, 118, 119, 121, 124, 128, 130–132 (па паг. № 1) – „Сякера” (з паўмесяцам, з паўмесяцам і гербам, з паўмесяцам у картушы): (1594–1597 гг.)⁵; 4) а. 3 (па паг. № 1) – „Ліс” (1598–1599 гг.)⁶.

Сярэдняя колькасць радкоў у поўнай старонцы – 24.

Вылучаюцца тры асноўныя почыркi. Прымем для іх наступныя ўмоўныя абазначэнні. Почыркам № I напісаны тэксты ўсіх дакументаў на старабеларускай мове (аа. 1–3 адв.; 4 адв.–62; 63–134 па паг. № 1, 3, другой частцы паг. № 4) (гл. *Фота 4, 5, 7*); № II – кірылічны (на старабеларускай мове) рээстр зместу кнігі (аа. 13–19 па першай частцы паг. № 4), загатоўкі № 14, 20, 23, 28, 29, 31, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 43, 44, 77, 104, 106 (аа. 7, 13, 16, 21, 22 адв., 24, 30, 32, 34, 35 адв., 38, 42, 44, 45 адв., 78, 114, 118 адв. па паг. № 1, 3, другой частцы паг. № 4) і заглавак да кнігі–копіі на старабеларускай мове (а. 12 па першай частцы паг. № 4) (гл. *Фота 2, 4*); № III – загатоўкі № 1–7, 9–12, 15–19, 21, 22, 24–27, 32, 33, 37, 39, 42, 45–76, 78–103, 105 (аа. 1–3, 4 адв., 5–6 адв., 8 адв., 9 адв., 10, 12, 15, 15 адв., 18–19 адв., 27 адв., 28 адв., 35, 36 адв., 43 адв., 47, 47 адв., 48–50 адв., 51–52 адв., 53 адв., 54, 55, 55 адв., 56 адв., 58, 59, 60 адв., 61 адв., 62–63 адв., 64 адв., 65, 66, 67, 68, 70, 72, 73, 74, 75, 81–82 адв., 84, 87 адв., 88 адв., 90, 91 адв., 92, 93, 94, 95, 95 адв., 96 адв., 97, 98, 98 адв., 99 адв., 102, 104 адв., 106, 107, 109 адв., 111 адв., 113, 117

³ Блізкі, але не тоесны: *Laucevičius. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.* № 2482.

⁴ Блізкія, але не тоесныя: *Laucevičius. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.* № 2262; *Siniarska–Czaplicka. Filigrany papierni.* № 483, 484.

⁵ Блізкія, але не тоесныя: *Laucevičius. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.* № 1702, 1705; *Каманін, Вітвіцька.* Водяні знакі. № 275–279; *Siniarska–Czaplicka. Filigrany papierni.* № 1087

⁶ Падобныя да гэтага: *Siniarska–Czaplicka. Filigrany papierni.* № 501–502.

адв. па паг. № 1, 3 і другой частцы паг. № 4) (гл. *Фота* 5, 6, 7); № IIа – заглавак і тэкст № 8 на лацінскай мове (а. 4 па паг. № 1, 3), заглавак і тэкст № 30 на польскай мове (а. 24 па паг. № 1, 3) (гл. *Фота* 3, 4); № IIIа – тэкст № 64 на лацінскай мове (а. 62 адв.–63 па другой частцы паг. № 4, паг. № 1, 3) (гл. *Фота* 6, 7). Почыркамі № II і III выкананы тэкстуальныя праўкі, а № II – і папраўкі графікі літар.

Прыналежнасць некаторых почыркаў устанаўліваецца па почырках і аўтографам іншых кніг Метрыкі. № II належыць Адаму Мацеевічу Пашкевічу⁷; № III – Альбрэхту Дразэцкаму⁸. Характэрная рыса почырка № II – напісанне ў літарах вялікіх акруглых хвастоў – збліжае яго з почыркам № IIа. Не выключана, што почыркам № IIIа пісаў Дразэцкі.

Гэтыя даныя дазваляюць высветліць колькасць і метады працы стваральнікаў кнігі–копіі. У працы бралі ўдзел 3 перапісчыкі (калі не ўлічваць складальніка паг. № 1). Невядомы перапісчык перапісаў тэксты дакументаў на старабеларускай мове (поч. № I), А. М. Пашкевіч і А. Дразэцкі (?) – дакументы на лацінскай і польскай мовах. А. Дразэцкі звернуў тэксты дакументаў, склаў загатоўкі да большасці з іх і перапісаў ужо існуючыя (гл. *Кніга–арыгінал і –копія: склад і даты*) да № 37, 39, 70. А. М. Пашкевіч правёў канчатковую зверку тэкстаў дакументаў, склаў загатоўкі, якіх не хапала, і рээстр зместу (кірылічны на старабеларускай мове). Пры стварэнні анатацый рээстра ён стаў перапісваць тэксты ўжо гатовых загатоўкаў (А. Дразэцкага). Так былі скапіраваны тэксты загатоўкаў № 1–5. Аднак з № 6 ён запісваў уласныя анатацыі (і ўзнаўляў тэксты тых загатоўкаў, якія былі складзены ім самім). Ён жа склаў і заглавак да кнігі–копіі на старабеларускай мове⁹ (гл. *Кніга–арыгінал і –копія: склад і даты*).

Кніга–копія Метрыкі 44 уключае: 1) заглавак да кнігі–копіі апошняй чвэрці XVIII ст. на лацінскай мове, які зроблены друкарскім спосабам – *STANISLAUS AUGUSTUS REX HAEC MAGNI DUCATUS LITVANIAE ACTA PUBLICA VICISSITUDINE TEMPORUM DISPERSA COLLIGI LACERA INNOVARI CORROSA TRANSCRIBI ATQUE EX LOCO SQUALIDO IN CONCLAVI AEDIUM REIPUBLICAE COLLOCARI PROVIDENTIA AC BENEFICENTIA SUA FECIT A. D. M. DCC.LXXXVI. CANCELLARIATU ALEXANDRI PRINCIPIS SAPIENIA PROCANCELLARIATU JOACHIMI COMITIS CHREPTOWICZ CURA & LABORE ADAMI NARUSZEWICZ MAGNI DUCATUS LITVANIAE NOTARII* (а. [0I]); 2) транслітараваны польскім алфавітам рээстр зместу кнігі гэтага ж часу (аа. 1–11 па паг. № 2 і першай частцы паг. № 4); 3) заглавак да кнігі–копіі на старабеларускай мове кан. XVI–пач. XVII ст. (а. 12 па першай частцы паг. № 4); 4) кірылічны (на старабеларускай мове) рээстр зместу кнігі кан. XVI–пач. XVII ст. (аа. 13–19 па першай частцы паг. № 4); 5) тэксты дакументаў з іх загатоўкамі (аа. 1–134 па паг. № 1, 3, другой частцы паг. № 4).

У кнізе захаваліся сляды нумарацыі сшыткаў кан. XVI–пач. XVII ст.: 13 – на а. 95; 14 – на а. 103; 15 – на а. 111; 16 – на а. 117; 18 – на а. 133 (па паг. № 1). Нумарацыя дадзена арабскімі лічбамі пасярэдзіне ніжняга поля аркуша чорнымі чарніламі, пры гэтым нумар сшытка пад-

⁷ Яго аўтограф гл.: НГАБ. КМФ–18, воп. 1 (далей – Метрыка), спр. 15, а. 273 адв.

⁸ Яго аўтограф гл., напр.: *Lietuvos Metrika* (1427–1506). Knyga Nr. 5. Užrašymų knyga 5. / Par. *Banionis E.* Vil., 1993. P. 297.

⁹ Крыніцы змяшчаюць звесткі пра аднаго са складальнікаў копіі кнігі Метрыкі 44: Адаме Мацеевічы Пашкевічу. „Канцылярыйскі слуга”, дзяк і пісар, ён у 1599–1609 гг. атрымаў шэраг вялікакняжацкіх дараванняў у этнічнай Літве і Беларусі (сс. Дойліды і Бражэлцы Ейшышскай вол., с. Смагуры Віленскага пав., с. Бялавічы Барысаўскай вол. Аршанскага пав.) (Метрыка, спр. 85, аа. 8 адв.– 9, 171; спр. 88, а. 28–28 адв.; спр. 89, аа. 6 адв., 143–143 адв.), зрабіў уласныя зямельныя набыткі (Метрыка, спр. 85, аа. 51 адв. – 52; спр. 84, а. 358) і падараваў адно з сёл (с. Бялавічы) свайму роднаму брату Філону (Метрыка, спр. 89, а. 143–143 адв.). У 1610 г. А. М. Пашкевіч набыў Юданскае войтаўства Жамойцкай зямлі (Метрыка, спр. 89, а. 221–222). У 1607 г. канцлер ВКЛ Леў Іванавіч Сапега, будучы ў КП, перадаў яму ключы ад памяшкання скарбу, дзе захоўваліся арыгінальныя кнігі Метрыкі, і даручыў яму даставіць кнігі–копіі рэвізорам з ліку павятовых дэпутатаў і сенатараў для „корігавання” („карэктуры”) іх са старымі. Гэта акцыя закончылася беспаспяхова: у Вільні А. М. Пашкевіч не знайшоў ні зямскага падскарбія, у якога знаходзіліся ключы ад скарбу, ні дэпутатаў і членаў Сената і вярнуўся ў КП, пакінуўшы папярэдняе адпаведны запіс у кнізе Віленскага замкавага суда (Акты, издаваемые Виленской археографической комиссией для разбора древних актов. Т. 8: Акты Виленского гродского суда. Вил., 1875. С. 521–522; *Пташчый*. Описание книг и актов. С. 9). Нічога невядома пра А. Дразэцкага. Ёсць даныя за 1597–1600 гг. пра змяніна Менскага ваяводства, менскага лянтвойта Марціна Дразэцкага (БА. С. 86; НГАБ. Ф. 1727, воп. 1, спр. 1, аа. 126, 266, 304 адв., 307 і інш.).

крэсліваўся (апрача 18 на а. 133). Да гэтай нумарацыі, верагодна, мае дачыненне памета ў выглядзе *k* 15 на а. 110 адв., якая зроблена тымі ж чарніламі.

У рукапісе чатыры пагінацыі. Першапачатковая: № 1 – кан. XVI–пач. XVII ст.; наступныя: № 2 – апошняя чвэрці XVIII ст.; № 3 – таксама, калі меркаваць па почырку, гэтага ж часу; № 4 – 50 гадоў (?) XX ст. Пагінацый № 1 пранумараваны добрыя бакі аркушаў з тэкстамі дакументаў (з прыбаўленнем да нумароў слова *Листъ*, усё – чарнл.); № 2 – добрыя бакі аркушаў з транслітараваным рээстрам (чарнл.); № 3 – добрыя бакі аркушаў з тэкстамі дакументаў (амаль усе нумары з кропкай; без кропкі – 27, 55, 68, 76, 98, 124, 134, чарнл.); № 4 – адваротныя бакі аркушаў з транслітараваным рээстрам і тэкстамі дакументаў, добрыя і адваротныя бакі аркушаў з кірылічным рээстрам, пустыя аркушы і аркушы, якія маюць толькі асобныя запісы: 11 адв., 11а, 12 адв., 134а (пр. ал.), таксама, відавочна, аркуш I. Пагінацыя № 4 двайная. Ёй асобна пранумараваны аркушы з рээстрамі (першая частка пагінацыі № 4) і аркушы з тэкстамі дакументаў (другая частка пагінацыі № 4) (гл. *Табл. 1. Суадносіны пагінацый*).

Табліца 1. Суадносіны пагінацый

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
50 гадоў (?) XX ст.	апошняя чвэрці XVIII ст.	апошняя чвэрці XVIII ст. (?)	канца XVI– пач. XVII ст.
[0I]*	–	–	–
I	–	–	–
Транслітараваны рээстр зместу апошняй чвэрці XVIII ст.			
–	–	1	–
1 адв.	–	–	–
–	–	2	–
2 адв.	–	–	–
–	–	3	–
3 адв.	–	–	–
–	–	4	–
4 адв.	–	–	–
–	–	5	–
5 адв.	–	–	–
–	–	6	–
6 адв.	–	–	–
–	–	7	–
7 адв.	–	–	–
–	–	8	–
8 адв.	–	–	–
–	–	9	–
9 адв.	–	–	–
–	–	10	–
10 адв.	–	–	–
–	–	11	–
11 адв.	–	–	–
11 а	–	–	–
12	–	–	–
12 адв.	–	–	–
Кірылічны рээстр зместу канца XVI–пач. XVII ст.			
13	–	–	–
13 адв.	–	–	–
14	–	–	–
14 адв.	–	–	–
15	–	–	–
15 адв.	–	–	–

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
16	–	–	–
16 адв.	–	–	–
17	–	–	–
17 адв.	–	–	–
18	–	–	–
18 адв.	–	–	–
19	–	–	–
[19 адв.]**	–	–	–
Дакументы кнігі			
–	1	–	1
1 адв.	–	–	–
–	2	–	2
2 адв.	–	–	–
–	3	–	3
3 адв.	–	–	–
–	4	–	4
4 адв.	–	–	–
–	5	–	5
5 адв.	–	–	–
–	6	–	6
6 адв.	–	–	–
–	7	–	7
7 адв.	–	–	–
–	8	–	8
8 адв.	–	–	–
–	9	–	9
9 адв.	–	–	–
–	10	–	10
10 адв.	–	–	–
–	11	–	11
11 адв.	–	–	–
–	12	–	12
12 адв.	–	–	–
–	13	–	13
13 адв.	–	–	–
–	14	–	14
14 адв.	–	–	–
–	15	–	15
15 адв.	–	–	–
–	16	–	16

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
16 адв.	—	—	—
—	17	—	17
17 адв.	—	—	—
—	18	—	18
18 адв.	—	—	—
—	19	—	19
19 адв.	—	—	—
—	20	—	20
20 адв.	—	—	—
—	21	—	21
21 адв.	—	—	—
—	22	—	22
22 адв.	—	—	—
—	23***	—	23
23 адв.	—	—	—
—	24****	—	24
24 адв.	—	—	—
—	25* ⁵	—	25
25 адв.	—	—	—
—	26* ⁶	—	26
26 адв.	—	—	—
—	27* ⁷	—	27
27 адв.	—	—	—
—	28	—	28
28 адв.	—	—	—
—	29	—	29
29 адв.	—	—	—
—	30	—	30
30 адв.	—	—	—
—	31	—	31
31 адв.	—	—	—
—	32	—	32
32 адв.	—	—	—
—	33	—	33
33 адв.	—	—	—
—	34	—	34
34 адв.	—	—	—
—	35	—	35
35 адв.	—	—	—
—	36	—	36
36 адв.	—	—	—
—	37	—	37
37 адв.	—	—	—
—	38	—	38
38 адв.	—	—	—
—	39	—	39
39 адв.	—	—	—
—	40	—	40
40 адв.	—	—	—
—	41	—	41
41 адв.	—	—	—
—	42	—	42
42 адв.	—	—	—
—	43	—	43
43 адв.	—	—	—
—	44	—	44
44 адв.	—	—	—
—	45	—	45

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
45 адв.	—	—	—
—	46	—	46
46 адв.	—	—	—
—	47	—	47
47 адв.	—	—	—
—	48	—	48
48 адв.	—	—	—
—	49	—	49
49 адв.	—	—	—
—	50	—	50
50 адв.	—	—	—
—	51	—	51
51 адв.	—	—	—
—	52	—	52
52 адв.	—	—	—
—	53	—	53
53 адв.	—	—	—
—	54	—	54
54 адв.	—	—	—
—	55	—	55
55 адв.	—	—	—
—	56	—	56
56 адв.	—	—	—
—	57	—	57
57 адв.	—	—	—
—	58	—	58
58 адв.	—	—	—
—	59	—	59
59 адв.	—	—	—
—	60	—	60
60 адв.	—	—	—
—	61	—	61
61 адв.	—	—	—
—	62	—	62
62 адв.	—	—	—
—	63	—	63
63 адв.	—	—	—
—	64	—	64
64 адв.	—	—	—
—	65	—	65
65 адв.	—	—	—
—	66* ⁸	—	66
66 адв.	—	—	—
—	67	—	67
67 адв.	—	—	—
—	68	—	68
68 адв.	—	—	—
—	69	—	69
69 адв.	—	—	—
—	70	—	70
70 адв.	—	—	—
—	71	—	71
71 адв.	—	—	—
—	72	—	72
72 адв.	—	—	—
—	73	—	73
73 адв.	—	—	—
—	74	—	74

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
74 адв.	—	—	—
—	75	—	75
75 адв.	—	—	—
—	76	—	76
76 адв.	—	—	—
—	77	—	77
77 адв.	—	—	—
—	78	—	78
78 адв.	—	—	—
—	79	—	79
79 адв.	—	—	—
—	80	—	80
80 адв.	—	—	—
—	81	—	81
81 адв.	—	—	—
—	82	—	82
82 адв.	—	—	—
—	83	—	83
83 адв.	—	—	—
—	84	—	84
84 адв.	—	—	—
—	85	—	85
85 адв.	—	—	—
—	86	—	86
86 адв.	—	—	—
—	87	—	87
87 адв.	—	—	—
—	88	—	88
88 адв.	—	—	—
—	89	—	89
89 адв.	—	—	—
—	90	—	90
90 адв.	—	—	—
—	91	—	91
91 адв.	—	—	—
—	92	—	92
92 адв.	—	—	—
—	93	—	93
93 адв.	—	—	—
—	94	—	94
94 адв.	—	—	—
—	95	—	95
95 адв.	—	—	—
—	96	—	96
96 адв.	—	—	—
—	97	—	97
97 адв.	—	—	—
—	98	—	98
98 адв.	—	—	—
—	99	—	99
99 адв.	—	—	—
—	100	—	100
100 адв.	—	—	—
—	101	—	101
101 адв.	—	—	—
—	102	—	102
102 адв.	—	—	—
—	103	—	103

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
103 адв.	—	—	—
—	104	—	104
104 адв.	—	—	—
—	105	—	105
105 адв.	—	—	—
—	106	—	106
106 адв.	—	—	—
—	107	—	107
107 адв.	—	—	—
—	108	—	108
108 адв.	—	—	—
—	109	—	109
109 адв.	—	—	—
—	110	—	110
110 адв.	—	—	—
—	111	—	111
111 адв.	—	—	—
—	112	—	112
112 адв.	—	—	—
—	113	—	113
113 адв.	—	—	—
—	114	—	114
114 адв.	—	—	—
—	115	—	115
115 адв.	—	—	—
—	116	—	116
116 адв.	—	—	—
—	117	—	117
117 адв.	—	—	—
—	118	—	118
118 адв.	—	—	—
—	119	—	119
119 адв.	—	—	—
—	120	—	120
120 адв.	—	—	—
—	121	—	121
121 адв.	—	—	—
—	122	—	122
122 адв.	—	—	—
—	123	—	123
123 адв.	—	—	—
—	124	—	124
124 адв.	—	—	—
—	125	—	125
125 адв.	—	—	—
—	126	—	126
126 адв.	—	—	—
—	127	—	127
127 адв.	—	—	—
—	128	—	128
128 адв.	—	—	—
—	129	—	129
129 адв.	—	—	—
—	130	—	130
130 адв.	—	—	—
—	131	—	131
131 адв.	—	—	—
—	132	—	132

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
132 адв.	—	—	—
—	133	—	133
133 адв.	—	—	—

№ 4	№ 3	№ 2	№ 1
—	134	—	134
134 адв.	—	—	—
134 а	—	—	—

* не пранумараваны
 ** не пранумараваны
 *** 3 выпр. з 2
 **** 4 выпр. з 3
 *⁵ 5 выпр. з 4
 *⁶ 6 выпр. з 5
 *⁷ 7 выпр. з 6
 *⁸ другая 6 выпр. 5

Пагінацыя № 1 – літарная (кірылічная) з цітламі; № 2–4 – лічбавая (арабская). Месца распа-
 лажэння: пагінацыя № 1–3 – на верхнім полі ў правым куце (№ 3 – вышэй і правей паг.
 № 1); № 4 на верхнім полі: на добрым баку аркуша ў правым, на адвароце – у левым куце.

У кнізе адна асноўная нумарацыя дакументаў, якая прастаўлена, відаць, пад час рэвізіі
 40–х гадоў XVIII ст. на бакавых палях на ўзроўні загалоўкаў арабскімі лічбамі чарніламі. 8 у
 нумары 58 выпраўлена з 7. Нумары 10, 11, 13–18, 20, 22–28, 30, 33, 35, 36, 38–41, 43, 45–49,
 52–56, 59–61, 63, 65–68, 70–76, 78, 80, 83–88, 93, 95, 96, 98–101, 104, 105 падкрэслены (тыя ж
 чарнл.). 8 у нумары 58 выпраўлена з 7. 2, 9 у нумарах адпаведна 21, 91 зрэзаны; 1, 3, 4 у нума-
 рах адпаведна 15, 31, 41 – зрэзаны часткова. Яшчэ дзве нумарацыі дадзены адпаведна ў
 кірылічным і транслітараваным рээстрах зместу. Нумарацыя кірылічнага рээстра літарная
 (кірылічная) з цітламі і размешчана на ўзроўні першага радка анатацыі злева ад яе. Абазначэнне
 нумара пры самім дакуменце адсутнічае. Нумарацыя транслітараванага рээстра лічбавая (араб-
 ская) і знаходзіцца на ўзроўні апошняга радка анатацыі бліжэй да правага поля. Пасля нумароў
 1–3, 11, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 31, 39, 42, 43, 46, 47, 51, 54, 56, 59, 62, 63, 65, 66, 69, 72, 76, 78–81,
 83, 84, 87, 89, 90–92, 95, 96, 99–100, 102–105 – кропка. Гэта нумарацыя адпавядае асноўнай
 нумарацыі кнігі.

Пры складанні асноўнай нумарацыі яе складальнікі кіраваліся наяўнасцю ці адсутнасцю
 загалоўкаў. № 13 не меў загалоўка і не атрымаў парадкавага нумара. Па гэтай прычыне з № 14
 нумар дакументаў адстае ад нумарацыі кірылічнага рээстра на адзінку.

Сярод запісаў і паметаў, якія характарызуюць гісторыю рукапісу ў цэлым, вылучаюцца:
 запісы і паметкі супрацоўнікаў канцелярыі ВКЛ, у тым ліку Багдановіча¹⁰, і архівістаў (I),
 скрэпы рэвізора кнігі–копіі інстыгатара ВКЛ Мікалая Мархача–Пузылеўскага (II) і членаў
 Камісіі 1835–1837 гг. (III), асобна запісы і паметкі даследчыка, які цікавіўся асобай Баркулаба
 Іванавіча Корсака і яго родам (IV). Усе яны размеркаваны па аркушах рукапісу наступным чы-
 нам:

1. На а. 1 (па паг. № 1, 3) на верхнім полі ў левым куце: (ω) (XVII ст., чарнл.)
2. На а. 12 (па першай частцы паг. № 4) адразу пасля загалоўка да кнігі–копіі пасярэдзіне:
 10 (чарнл.)
3. На а. 88 (па паг. № 1, 3) на ніжнім полі бліжэй да левага кута тым жа почыркам і чарнл.,
 што і нумарацыя сшыткаў: 1563. (XVII ст.)
4. На а. 1 (па паг. № 2) на ніжнім полі пасярэдзіне:
 101. (апошняя чвэрць XVIII ст., чарнл.)
5. На а. 12 адв. (па першай частцы паг. № 4) на левым полі па вертыкалі:
 Starostwo Slonimskie (XVII–XVIII стст., чарнл.)

¹⁰ Багдановіч карыгаваў адзін з дакументаў канцелярыі кар. пол. і вял. кн. літ. Яна III Сабескага за 1676 г. (III АБ.
 Ф. 694, воп. 4, спр. 1336, а. 384).

5а. Вышэй папярэдняга запісу чытаўся яшчэ адзін, ад якога захаваліся толькі хвасты літар (быў зрэзаны).

6. Там жа, у правым ніжнім куце:

Bohdanowicz M (XVII ст., чарнл.)

7. Там жа, ніжэй папярэдняга запісу:

Stefan Darewski-Weryga (XVII ст., чарнл.)

8. На а. 134 (па паг. № 1, 3) уверсе:

Fundusz manastyra Drohobuz niemasz Og Konno (XVII–XVIII стст., чарнл.)

9. Там жа, ніжэй папярэдняга запісу:

Jacenty Krzewski mр (XVIII–? ст., чарнл.)

10. Там жа, ніжэй папярэдняга запісу:

Qucelitt p let MDK (чытаецца з цяжкасцю; XVII–XVIII стст., чарнл.)

11. На а. I унізе:

ф. 389

№ 44 (XX ст., пр. ал.)

12. Аркуш з завяральным запісам ЦДАСА (ЦГАДА) не пранумараваны:

Ц Г А Д А

ОФЦУ (PCO)

Фонд № (аддрук. штэмпелем) *Литовская метрика* (XX ст., чарнл.)

В настоящее (аддрук. штэмпелем) *й кн. № 44* (XX ст., чарнл.)

Пронумеровано листов (аддрук. штэмпелем) *134+19=153* (XX ст., чарнл.)

Литерные: (аддрук. штэмпелем; не абазначана)

Пропущены: (аддрук. штэмпелем; не абазначана)

Чертежи: (аддрук. штэмпелем; не абазначана)

13. Там жа, ніжэй папярэдняга:

Ц Г А Д А

П Р О В Е Р Е Н О (аддрук. штэмпелем)

2 XI (XX ст., чарнл.) 195 (аддрук. штэмпелем) 5 г. (XX ст., чарнл.)

Подпись (аддрук. штэмпелем) (подпіс неразборлівы; XX ст., чарнл.)

Пров. 3 X–55 (XX ст., чарнл.) (подпіс неразборлівы; XX ст., чарнл.)

14. Там жа, ніжэй папярэдняга:

Ц Г А Д А

П Р О В Е Р Е Н О (аддрук. штэмпелем)

16 X (XX ст., чарнл.) 195 (аддрук. штэмпелем) 6 г. (XX ст., чарнл.)

Подпись (аддрук. штэмпелем) *Тихонов* (XX ст., чарнл.)

Пров. 17 X–56 (подпіс неразборлівы; XX ст., чарнл.)

9/X–57 *Беляева* (XX ст., чарнл.)

II. 1. На а. 19 (па першай частцы паг. № 4) ніжэй апошняй анатацыі кірылічнага рээстра:

Instigator (XVII ст., чарнл.)

2. На а. 1 (па паг. № 1, 3) вышэй загалоўка першага дак.:

Spraw pozatok (XVII ст., чарнл.)

3. На а. 134 (па паг. № 1, 3) унізе, пасля тэксту апошняга дак.:

Mikolay Puzoliewski instigator (XVII ст., чарнл.)

III. 1. На а. 134 а уверсе:

Въ сей книге номерованных и запечатанных листовъ 134 сто тридцать четыре за подписомъ Комиссии, учрежденной господиномъ министромъ юстиціи для разсмотренія и приведенія въ порядокъ метрическихъ книгъ находящихся въ Польской метрике, состоящей при 3 Департаменте Правительствующаго Сената.

Оберъ прокуроръ Владиславлевъ (нап. інш. поч.)

Статский советникъ Г. Пирин (?) (нап. інш. поч.)

Коллежский Асессоръ Петръ Бибинъ (нап. інш. поч.) (XIX ст., чарнл.)

IV. 1. На а. I уверсе: *f. 96, 97, 30, 32, 34, 35, 58, 65 Borkulab f. 88, 84 ziemiany* (XIX ст., пр. ал.)

Даследчык, які цікавіўся Б. І. Корсакам і яго родам, пакінуў паметкі ў транслітараваным рээстры. Гэтыя паметкі ў выглядзе падкрэсленняў і значка *X* простым алоўкам змешчаны на аа. 4, 6 адв., 7, 8 адв. (па паг. № 2, першай частцы паг. № 4) да тэкстаў анатацый пад нумарамі ў рээстры 33, 59, 67, 81 (па нашай нумарацыі адпаведна 34, 60, 68, 82). Верагодна, ім жа на а. 8 (па паг. № 2) у анатацыі пад нумарам у рээстры 75 (па нашай нумарацыі 76) пасля *marszałka hospodarskiego, pana* над радком напісана *Jurya*; у слове *Wasila* падкрэслена другое *a*, над радком надпісана – *i*, у радку далей – *a* і далей над радком – *wicza* (пр. ал.). Руцэ гэтага ж даследчыка належаць, трэба думаць, таксама паметкі і запісы ў тэкстах дакументаў (гл. заўвагі да тэксту № 82), якія зроблены простым алоўкам, і *NB* – чарніламі.

Яшчэ адзін невядомы даследчык (архівіст – ?) падкрэсліў больш тлустым алоўкам шэраг слоў у транслітараваным рээстры (гл. Табл. 2. Словы, якія падкрэслены невядомым даследчыкам (архівістам – ?) у транслітараваным рээстры зместу апошняй чвэрці XVIII ст.)

Табліца 2. Словы, якія падкрэслены невядомым даследчыкам (архівістам – ?) у транслітараваным рээстры зместу апошняй чвэрці XVIII ст.

Падкрэсленыя словы	№ аркуша па паг. № 2 і першай частцы паг. № 4	№ дак. па нум. 40–х гадоў XVIII ст. і нум. транслітараванага рээстра	№ дак. па нашай нум.
Talwosha	1	1	1
Kroszynskomu	1	1	1
Woynie Zacharyczy	1	2	2
Lohwinu Hrydkowiczu	1	3	3
Czapliczu	1	4	4
Woynie Zacharyniczu	1 адв.	5	5
Sowie	1 адв.	6	6
Ilgowskomu	1 адв.	7	7
Dulskim	1 адв.	8	8
Kochanskim	1 адв.	8	8
Dowoynu	1 адв.	9	9
Ostyka	1 адв.	10	10
Bartoszewiczu	2	11	11
Alexandra	2	12	12
Miloszu Petrowiczu	2	12	12
Janu Mikolaiewiczu. strelcom	2	12	12
Lenskomu	2	13	14
Tyskiewiczu	2	14	15
Kunczewiczu*	2	15	16
Kroszynskomu	2 адв.	16	17
Chodkiewicza	2 адв.	17	18
Wenecyanu	2 адв.	17	18
Wolkowicza	2 адв.	18	19
Ostyka	2 адв.	19	20
Dowborowiczow za wywodom przy szlachectwie	2 адв.	19	20
Shumlenskomo	2 адв.	20	21
Seliwestra	2 адв.	20	21
Shumlenskoho	2 адв.	21	22
Chotylewskomu Szembelu	3	23	24
Ilgowskoho	3	24	25
Chotylewskoho	3	24	25
Hercyku	3	25	26
Rudominie	3	26	27
Starodubcewiczu	3 адв.	31	32
Tyszkiewiczu	4	32	33
Borkulabu Korsaku	4	33	34
Borkulaba Korsaka	4	36	37
Koreckoho	4	37	38

Падкрэсленыя словы	№ аркуша па паг. № 2 і першай частцы паг. № 4	№ дак. па нум. 40–х гадоў XVIII ст. і нум. транслітараванага рээстра	№ дак. па нашай нум.
Wolezkowicza	4	37	38
Wolezkowiczu	4 адв.	38	39
Wolezkiewiczza	4 адв.	39	40
Hutorowiczom	4 адв.	40	41
Uhliku	4 адв.	41	42
Bochdanowiczu Kiianinu	5	44	45
Solomereckoho	5	45	46
Larku Dnitrewiczu**	5	45	46
Marynie. karlicy	5	46	47
Odyncewicza	5	47	48
Milnikowu	5	47	48
Odyncewicza	5 адв.	48	49
Dowoynu	5 адв.	49	50
Wiszniewieckoho	5 адв.	50	51
Lawrynu Kaline	5 адв.	51	52
Sapiezie	5 адв.	52	53
Wolowicza	6	54	55
Grandowskoho***	6	55	56
Tarnawskiemu****	6	55	56
Olenskoho	6	56	57
Kostentinu	6	56	57
Borkulaba	6 адв.	59	60
Korsaka	6 адв.	59	60
Rayskomu	6 адв.	60	61
Onockowiczom	6 адв.	61	62
Hornostaia	6 адв.	62	63
Warsobie Kruhelskomu	6 адв.	62	63
Jeniwałtu	7	63	64
Wolowicza	7	64	65
Jeniwałta	7	64	65
Wolowiwcza* ⁵	7	64	65
Jeniwałta	7	64	65
Wolowicza	7	65	66
Kuncewiczza	7	65	66
Jeronima Jeniwałta	7	65	66
Szyszcze* ⁶	7	66	67
Korsaku	7	67	68
Borzobohatomu Krasenskomu	7	68	69
Szpyrce	7	69	70
Iwanowiczu	7 адв.	72	73
Czwertynskoho* ⁷	7 адв.	73	74
Tyskiewiczza	8	75	76
Awramowicza	8	75	76
Awramowicza	8	75	76
Malinskomu	8	76	77
Zachorowskomu	8	76	77
Hryhoryewiczu	8	77	78
Solomereckoho	8	77	78
Sapiehy	8	78	79
Hryhoryewiczu	8 адв.	78	79
Sapiehy	8 адв.	79	80
Hryhoryewiczu	8 адв.	79	80
Annie Fedorownie Zoslawskoho	8 адв.	80	81
Nastazyi Michalowney Mstyslawskoie	8 адв.	80	81
Rayskomu	8 адв.	83	84
Sapiechi	8 адв.	84	85

Падкрэсленыя словы	№ аркуша па паг. № 2 і першай частцы паг. № 4	№ дак. па нум. 40–х гадоў XVIII ст. і нум. транслітараванага рээстра	№ дак. па нашай нум.
Hawrylu, Jezyfu, Ostaphiu y Marku i Marku Bohdanowiczom Rpinskim	8 адв.– 9	85	86
Radiwila	9	87	88
Antonowizcu	9	87	88
Jakowlewicza Pleszywcowu	9	88	89
Fursowoy	9	89	90
Tyskiewiczza	9 адв.	90	91
Chomorowiczu	9 адв.	90	91
Wolczkowicza	9 адв.	93	94
Bace	9 адв.	93	94
Ostafeiewoy Nowickoy Hanne Kosz- tuszkwonie	9 адв.	94	95
Koznowskomu	9 адв.	95	96
Anny Mateiewney Petkowicza	10	95	96
Rady	10	96	97
Cypryskomu	10	96	97
Kmitie	10	97	98
Bohuszewiczom Massalskim	10	98	99
Michaylu Hraylcy ze Spizu, z Sez- marku	10	99	100
Mikuliczu	10 адв.	100	101
Konczy	10 адв.	101	102
Balakiru	10 адв.	102	103
Zbaraskoho	10 адв.	103	104
Stanislawowiczom	10 адв.	103	104
Kiszkami	11	103	104
Dewoczky* ⁸	11	104	105
Fedoroy Czortoryskoy – kniehini Annie Kuzminoy Zeslawskoho	11	104	105
Naruszewiczu	11	105	106
Maryi Lwownie Polubienskey	11	105	106
Kopteuwoiu Wasilewicza	11	105	106
Koptyiem* ⁹	11	105	106
Koptiu	11	105	106

- * так у ркп.
- ** так у ркп.
- *** так у ркп.
- **** так у ркп.
- *⁵ так у ркп.
- *⁶ так у ркп.
- *⁷ так у ркп.
- *⁸ так у ркп.
- *⁹ так у ркп.

Да спінкі кнігі прыклеены 4 папяровыя ярлыкі (фармат і змест надпісаў ярлыкоў спінкі кнігі гл. Табл. 3. *Фармат і змест надпісаў ярлыкоў спінкі кнігі*). Ярлыкі № 1, 3, 4 (па ўмоўным нумары – зверху ўніз) жоўта-зялёнага колеру, пакрыты глянцам з надпісамі, якія выціснуты пазалотай; № 2 – без глянцу, надпіс выкананы друкарскім спосабам. Абрывае яшчэ аднаго ярлыка з белай паперы і друкарскім надпісам *gusto* захаваўся ў ніжнім левым куце добрага боку верхняй крышкі кнігі.

Паколькі транслітараваны рээстр зместу не публікуецца, дадзім яго агульнае апісанне. Рээстр пачынаецца загаловам на польскай мове *REGESTR księgi króla Zygmunta Augusta od roku 1561 do roku 1566 PRZYWILEJOW* і заканчваецца запісам таксама на польскай мове *Koniec rejestru księgi 101*. Адсылкі на аркушы кнігі няма. Прастора паміж канцом апошняга радка і нумарацыяй запоўнена пункцірнай лініяй, якая зроблена ад рукі. Усе анатацыі, таксама загаловак рээстра, узяты ў рамку, якая выкрэслена пад лінейку. У асобных рамкі вылучаны нумара-

цыя і загаловак. Гэтыя рамкі з’явіліся шляхам правядзення дадатковых ліній адпаведна адной вертыкальнай і адной гарызантальнай (гл. *Фота 1*). Усе элементы рээстра, яго афармленне зроблены аднымі і тымі ж чарніламі цёмна–карычневага колеру.

Табліца 3. Фармат і змест надпісаў ярлыкоў спінкі кнігі

№	Фармат	Змест надпісаў
1	2,9 x 2,7	ACTA MAG. DUC. LITV.
2	3,2 x 3,2	IA. 44
3	4,7 x[2,7]	ANNO 1561. 66
4	4,6 x 2,7	regnante sigismundo augusto 101.

Анатацыі транслітараванага рээстра ўяўляюць сабой копіі тых загатоўкаў кнігі, якія напісаны почыркам № II (А. М. Пашкевіч) і № III (А. Дразэцкі). Анатацыя да № 53 прапушчана, да № 64 (па нашай нум. адпаведна № 54, 65) – запісана двойчы.

Кніга–арыгінал і –копія: склад і даты

Метрыка ВКЛ 44, як і большасць іншых кніг Метрыкі XVI ст. – копія кан. XVI–пач. XVII ст.

Мы зыходзім з меркавання, што гэта кніга–копія ўключала цэльную арыгінальную кнігу (без загатоўка і рээстра зместу). Апошняя ўяўляла сабой кнігу пісара і земскага падскарбія Астафея Багданавіча Валовіча. З 53 дакументаў Метрыкі 44, якія маюць імітацыі пісарскіх скрэп, 48 змяшчаюць імітацыі скрэп Валовіча (адна з іх у спісе В № 61). Трэба меркаваць, што Валовічу як пісару належалі таксама № 1–5, 10, 15, 16, 19, 23, 28–36, 38, 42, 43, 45, 55, 57, 59–61, 64, 66, 69, 75–81, 85, 96, 98, 105. Ад імя А. Б. Валовіча напісаны адзін дакумент, 5 дакументаў яму адрасаваны (№ 54, 58, 65, 83, 89).

Па сваёй відавой тэматыцы кніга вытрымана (гл. *Табл. 4. Колькасныя суадносіны дакументаў розных разнавіднасцяў*) і прадстаўлена пераважна дакументамі дамоўна–заканадаўчага і распарадчага характару; толькі № 74 і 106 (адпаведна „глейтовный” і „вырок”) вызначаюцца як судова–працэсуальныя. Магчыма, што для № 106 за сакавік 1566 г. – апошняга па парадку дакумента кнігі – рыхтавалася іншае месца: у „кнігах” Метрыкі 39, якія ўключаюць вялікую колькасць судовых „выракаў” пісара Яна Мікалаевіча Гайкі. Самыя познія па храналогіі дакументы „кніг” Метрыкі 39 датаваны лютым–сакавіком 1566 г.¹¹

Табліца 4. Колькасныя суадносіны дакументаў розных разнавіднасцяў

Разнавіднасць дакумента	Колькасць
Адкупны	4
Апавяшчальны	2
Апавяшчальны акруговы	10
„Вырок”	1

¹¹ Метрыка, спр. 39, аа. 732, 735.

„Глейтовны”	1
Прывілей	12
Прывілей ільготны	2
Даравальны статутавы	2
Запіс	2
„Запис–вписание”	3
Застаўны	8*
Інструкцыя	3
„Лист”	44
Пацвярджальны	15
Рээстр	2
Увяжчы	13
„Устава”	1

**№ 61 і 84 – копіі аднаго дакумента (спісы Б і В)*

Храналагічныя рамкі Метрыкі 44 – 1559–1566 гг. Большасць з дакументаў адносіцца, аднак, да 1562, 1563 і 1566 гг. Агульная колькасць дакументаў у кнізе – 106 і размеркаваны яны па гадах наступным чынам: 1559 – 1; 1560 – 2; 1561 – 4; 1562 – 63; 1563 – 17 (без уліку № 84 – спісу № 61; № 70 таксама не ўлічаны – умоўна датуецца 1562–1563 гг.); 1565 – 2; 1566 – 15. За 1564 г. кніга не прадстаўлена ніводным дакументам. Тапалагічна даты дакументаў не выходзяць за межы ВКЛ, што цалкам натуральна: пісар–земскі падскарбій вельмі рэдка пакідаў дзяржаву ў выездах, часта вельмі працяглых, вялікага князя і адначасова караля польскага ў КП.

Як відаць са Табл. 5 (Храналагічныя даты дакументаў) Метрыка 44 складаецца з трох асноўных структурна–храналагічных серый, якія ўмоўна абазначаны як А, Б, В.

Т а б л і ц а 5. Храналагічныя даты дакументаў

A	22. 1562 IV 20	50. 1562 VIII 01
	23. 1562 IV 09	51. 1562 VIII 05
Aa	24. 1562 V 08	52. 1562 VIII 02
	25. 1562 V 05	53. 1562 VIII 05
1. 1561 VII 25	26. 1562 V 09	54. 1562 VIII 14
	27. 1562 V 09	55. 1562 VIII 13
2. 1561 XI 09	28. 1562 V 17	56. 1562 IX 02
Ab	29. 1562 V 17	57. 1562 VIII 29
	30. [1562 V 17–20]	58. 1562 IX 04
3. 1562 II 08	31. [1562 V 17–20]	59. 1562 IX 19
	32. 1562 V 20	60. 1562 IX 20
4. 1562 II 05	33. 1562 V 23	61. 1562 X 19
5. 1562 II 28	34. 1562 VI 06	62. 1562 X 08
6. 1562 III 12	35. 1562 VI 06	63. 1562 XI 03
7. 1562 III 16	36. 1562 VI 06	64. 1562 X 27
8. 1562 III 11		65. 1562 XI 02
9. 1562 III 09	37. 1562 VI	66. [1562 XI]
10. 1562 III 25	Ab6	67. 1562 X 22
Ab6a		68. 1562 X 20
	38. 1560 XI 28	69. 1562 VIII 20
11. 1561 X 03	39. [1560 XI 28]	70. [1562–1563]
	40. 1561 I 09	B
12. 1562 III 23		
13. [1562 III 23]	41. 1562 VI 06	71. 1563 VII 03
14. 1562 IV 08	42. 1562 VI 20	72. 1563 VII 03
15. 1562 IV 07	43. 1562 VII 04	73. 1563 VII 03
16. 1562 IV [7–13]	44. 1562 VII 09	74. 1563 VIII 03
17. 1562 IV 13	45. 1562 VI 18	75. 1563 VIII 03
18. 1562 IV 17	46. 1562 VI 18	
19. 1562 IV 18	47. 1562 VII 18	76. 1563 VIII 01
20. 1562 IV 20	48. 1562 VII 30	77. [1563 VIII 01–13]
21. 1562 IV 20	49. 1562 VII 29	78. 1563 VIII 13

79. 1563 VIII 13	B(Ba)	Ba
80. 1563 VIII 13		
81. 1563 VIII 30	89.1565 XI 26	96. 1559 V 05
82. [1563 VIII]	90.1565 [XI–XII]	
83. 1563 VIII 13		97. 1566 I 05
84. 1563 X 19		98. 1566 I 06
85. 1563 IX 23	B	99. 1566 II 16
86. 1563 X 19		100.1566 III 03
87. 1563 IX 04	91. 1566 I 10	101.1566 III 06
	92. 1566 I 28	102.1566 III 06
B(B)	93. 1566 I 28	103.1566 III 08
	94. 1566 II 22	104.1566 III 09
88.1563 XII 10	95. 1566 I 26	105.1566 III 10
		106.1566 III 18

Серыі *A* і *B*, *B* і *B* адасоблены адзін ад другога храналагічнымі інтэрваламі адпаведна ў 9 месяцаў (без № 70) і ў 2 гады і 4 месяцы. Гэтыя серыі ўтваралі, відаць, у тэхнічным сэнсе асобныя групы сшыткаў і аркушаў. Серыя *A*, якая прадстаўлена пераважна дакументамі за 1562 г., самая насычаная (69 дакументаў) і першапачаткова задумвалася, відавочна, як аснова для будучай асобнай кнігі А. Б. Валовіча. Апошні дакумент Валовіча за 1561 г. у Метрыцы 41 датуюцца лістападам 22¹², наступны – 1562 г. красавіка 13¹³. У Метрыках 41 і 45 дакументы за 1562 г., якія падпісаны Валовічам, адзінкі¹⁴, прычым адзін з іх – спіс № 17 Метрыкі 44 (гл. *Пералік спісаў дакументаў*). Але такая кніга па нейкіх прычынах так і не была створана. У 1563–1566 гг. дакументы пісара і земскага падскарбія ўносяцца ў „кнігі” Метрыкі 41 і 45.

Храналагічная дата арыгінальнай кнігі – гэта дата капіравання дакументаў на аркушы гэтай кнігі. Серыя *A*, як ужо адзначалася, змяшчае ў асноўным дакументы 1562 г. (63 з 69); *B* – 1563 г. (17), *B* – 1566 г. (15 з 19). Трэба думаць, што капіраваліся яны адпаведна ў 1562, 1563, 1566 гг. У складзе падсерыі *Ab* у розных яе частках знаходзяцца дакументы з больш ранняй храналогіяй: № 11 (*Аба*), 38–40 (*Абб*). Такім чынам, дакументы *A* капіраваліся больш-менш рэгулярна ўжо з сакавіка–красавіка 1562 г., інакш № 11, 38–40, відавочна, былі б размешчаны на пачатку першага сшытка *A*: па храналогіі. На карысць таго, што № 1 і 2 за 1561 г. упісваліся ў *A* у 1562, а не 1561 г. можа сведчыць наступны факт: яны былі падрыхтаваны тады, калі дакументы Валовіча яшчэ запісваліся ў „кнігі” Метрыкі 37 і 41. З’яўленне № 88–90, што падпісаны Мікалаем Паўлавічам Нарушэвічам (серыя *B* (*B*)), мае, на нашу думку, выпадковы характар. Дапускаем, што гэтыя дакументы былі скапіраваны толькі ў 1566 г.

Такім чынам, дата фарміравання арыгінальнай кнігі – 1562, 1563, 1566 гг. Запісванне дакументаў у групу *B* спынілася незадоўга да заняцця А. Б. Валовічам пасады падканцлера ў сакавіку 1566 г. Напэўна, неўзабаве сшыткі былі збрашчураваны, трэба думаць, і пераплецены і ўтварылі, такім чынам, калі выражацца сучаснай архіўнай тэрміналогіяй, асобную адзінку захавання.

Кніга–арыгінал, відавочна, не мела агульнага загаловка. Існуючы заглавак на старабеларускай мове (поч. № II) знаходзіцца перад рээстрам і быў складзены, відавочна, пад час перапіскі кнігі ў кан. XVI–пач. XVII ст. (гл. *Агульныя знешнія прыкметы рукапісу*)¹⁵.

Што да загатоўкаў дакументаў Метрыкі 44, то большасць з іх была напісана ў кан. XVI–пач. XVII ст., але не ўсе. Некаторыя ўжо існавалі ў кнізе–арыгінале. Загатоўкі № 39 і 70 змяшчаюць імя адрасатаў, а № 37 – адрасанта і той службовай асобы, на рукі якой гэты дакумент быў выдадзены, таксама храналагічную дату, чаго няма ў саміх дакументах, і адкуль, значыць, немагчыма было пачарпнуць гэту інфармацыю. Больш таго, заглавак № 39 цалкам ідэнтычны загатоўку іншага спіса гэтага дакумента (гл. *Пералік спісаў дакументаў*). Арыгінальным з’яўляецца і заглавак № 30.

¹² Таксама, спр. 41, а. 282.

¹³ Таксама, а. 308.

¹⁴ Таксама, аа. 285, 308, 319; спр. 45, аа. 16 адв., 59 адв., 127 адв., 128 адв.

¹⁵ Гл. *Бережсков Н.* Литовская Метрика как исторический источник. Ч. 1: О первоначальном составе книг Литовской Метрики по 1522 год. М.; Л., 1946. С. 159

„Пытанне аб удзеле Астафея Валовіча ў папаўненні ЛМ (Літоўскай метрыкі. – А. Г.) кнігамі, якія першапачаткова не адносіліся да яе, мае важнае значэнне. – піша А. Л. Харашкевіч. – Яно цесна звязана з пытаннем аб часе вылучэння архіва падскарбія (скарбу), аб прыналежнасці яго да архіва канцлера. Так, кніга № 14 (так у выданні, трэба чытаць № 44. – А. Г.) была напісана пад час заняцця Астафеем Багданавічам Валовічам пасады падскарбія (1561–1566), да гэтага ж часу (часткова ці цалкам) адносяцца кнігі № 38, 39, 40, 41, 53, 45, 46, якія выйшлі з канцылярыі канцлера Мікалая Радзівіла. Цікава высветліць адрозненне гэтых кніг.”¹⁶

У працытаваным выказванні маецца намёк на магчымасць падрыхтоўкі кнігі Метрыкі 44 не ў канцылярыі, а ў скарбе. Аднак падстаў для такога меркавання няма. Не выклікае сумнення, што, калі не ўсе, то многія дакументы земскага падскарбія, які з 1520 г. быў адначасова і пісарам (у 1509 г. толькі часова), падрыхтоўваліся ім у скарбе. Але ўпісванне іх у „кнігі” ажыццяўлялася ўжо ў канцылярыі, аб чым можа ўскосна сведчыць запіс пісара канцылярыі ВКЛ Міхайла Васілевіча Свінюшкага за 1536 г. у адной з кніг Метрыкі: „Тот вырок короля его милости прислал до мене пан Горностаи, подскарбии земский, в себе справивши (тут і далей вылучана намі. – А. Г.), и под печатью г(о)с(по)д(а)рскою, абы был уведен у книги г(о)с(по)д(а)рские (г. зн. кнігі Метрыкі. – А. Г.)...”¹⁷. Пісары, запаўняючы сшыткі кнігі Метрыкі 44, гавораць аб іх як „кнігах канцылярыі”: „Ино кгда ж они таковое постановление межи собою учинивши, перед нами, г(о)с(по)д(а)рем, оповедали, мы, того добровольного оповеденья и очевистого сознанья их выслухавши, ку книги канцлереи наше записати казавши, на то маршалку нашему, пану Юрю Тишкевичу даем сес наш лист и то все, яко то вышеи поменено и описано, подтверждаем...” (№ 76); „Которыи дар свои она, достаточне на листе своем описавши, тот лист под печатью своею и под печатью малжонка своего верхумененого, еи м(и)л(о)сти паней воеводиной дала и перед нами его покладала, просечи, абыхмо то до книг канцлереи наше записати казавши, на то паней воеводиной виленьской наш лист дали...” І далей: „А так, мы тое оповеданье кнегини воеводиное витебское, перед нами вчиненое, в книги канцлереи наше записати казавши, на тои паней воеводиной виленьской даем сес наш лист з нашою печатю...” (№ 81); „И под тое все постановление, артыкулы и обовязки пан подчашии самого себе и потомство свое, а пан Ян особу свою, брата и сестру свою, и тые именья помененые, перед нами добровольне поддавши и вызнаньем своим уоцнивши, просили нас, абыхмо то ку ведомости нашої припустивши, у книги канцлереи наше записати казали. Ино мы, тое добровольное оповеданье, очевисто[е] сознанье их на прозбу их м(и)л(о)сти до книг канцлереи наше записати велевши, на то пану подчашому и пану Яну, воеводитичу витебскому, даем сес наш лист з нашою печатю” (№ 104). Характэрна, што № 76 зыходзіў ад самога А. Б. Валовіча. Запаўненне Метрыкі 44, па крайней меры яе асобных сшыткаў і аркушаў у канцылярыі, абумовіла наяўнасць у яе складзе дакументаў М. П. Нарушэвіча і Я. М. Гайкі – пісараў гэтай установы (№ 12, 62, 88, 89, 90, 100). У любым выпадку, да моманту перапіскі ў кан. XVI–пач. XVII ст. гэта кніга захоўвалася разам з іншымі кнігамі Метрыкі – верагодна, у той жа канцылярыі¹⁸.

Арыенціровачная дата стварэння кнігі–копіі ўстанаўліваецца па вадзяных знаках першапачатковых аркушаў рукапісу – 1594–1601 гг. (гл. *Агульныя знешнія прыкметы рукапісу*). Заўважым, аднак, што найбольш блізкія варыянты асноўнага вадзянога знака аркушаў з кірылічным рээстрам „Леў” датаваны 1600–1601 гг., а найбольш блізкія варыянты асноўнага вадзянога знака (65 з 66) аркушаў з тэкстамі дакументаў „Сякера” – 1594–1597 гг. (падобны да гэтага варыянт яшчэ аднаго знака „Ліс” – 1598–1599 гг.; гл. *Агульныя знешнія прыкметы ру-*

¹⁶ *Хорошкевич А. Л.* Литовская метрика, состав и пути формирования // Исследования по истории Литовской Метрики. Ч. 1. М., 1989. С. 19.

¹⁷ Метрыка, спр. 19, а. 122. Гл. таксама: *Пташицкий*. Описание книг и актов. Прим. С. 271.

¹⁸ *Груша А.* Да некаторых праблем гісторыі Метрыкі ВКЛ (першыя гістарычныя назвы; па матэрыялах кніг Метрыкі ВКЛ першай паловы XVI ст.) // Інфармацыйнае забеспячэнне навукі: праблемы, пошукі, рашэнні. Мн., 2000. С. 159–161.

капісу). У сілу гэтага не выключана, што праца над падрыхтоўкай кнігі-копіі пачалася прыкладна ў 1594–1597 гг. (1598–1599 – ?), а закончылася не раней 1600–1601 гг.

Навукова-рэдакцыйны апарат дакументаў і прынцыпы перадачы тэксту

Тэкст разбіты на словы і сказы. Тэматычна і граматычна закончаныя раздзелы вылучаюцца абзацам. Знакі прыпынку расстаўляюцца згодна правілам пунктуацыі сучаснай беларускай мовы. Ужываюцца кропка, коска, кропка с коскай, двухкроп’е, працяжнік, пыталнік. Літары, якія выйшлі з ужытку перадаюцца фанетычна адпаведнымі ім літарамі сучаснага алфавіта.

Дыграф *кз*, таксама *ъ* як у сярэдзіне, так і ў канцы слова захоўваюцца. Зычны *и* (ёт) у выглядзе *с*, *и* з акруглымі ніжнімі кутамі ці знака, які нагадвае *z* перадаецца курсіўным *и*. Вынасныя надрадковыя літары і склады, і вынасны пад радком *а* устаўляюцца ў радок і перадаюцца курсівам. Прапушчаныя літары ў скарачаных пад цітлам словах аднаўляюцца з улікам асаблівасцей правапісу старабеларускай мовы і заключаюцца ў круглыя дужкі. Скарачэнні тыпу *Божъ, летъ, нарожъ* раскрываюцца, а прапушчаныя літары перадаюцца гэтак сама як і ў скарачаных пад цітлам словах; пры гэтым *ъ* апускаецца: *Бож(его), лет(а), нарож(енья)*. *ь* і *ъ*, якія падразумяваюцца пасля вынасных, а таксама ў словах *дня, Великодня* пад цітлам не ўзнаўляюцца. Літара *у* з кропкай над ёй у польскім тэксце перадаецца ў залежнасці ад вымаўлення як *і* і *у*.

Літарнае абазначэнне лічбаў перадаецца арабскімі лічбамі.

Відавочныя памылкі і пропускі захоўваюцца ў тэксце, а правільныя напісанні і неабходныя па сэнсу ўстаўкі адзначаюцца ў палеаграфічных заўвагах. Гэтыя напісанні і ўстаўкі аднаўляюцца па сэнсу і спісах (напр.: *так у ркп., трэба чытаць* Окнисты; *В: Окнисты; так у ркп., трэба чытаць* близкие мои не мають вжо; *А: близкие мои не мають вжо*), а пры адсутнасці апошніх – па сэнсу. Неістотныя памылкі ці не вельмі характэрныя напісанні толькі канстатуюцца (напр.: *так у ркп.; ці так у ркп.; нар. вышэй – ніжэй*). Пропускі тэксту, якія выкліканы пашкоджаннямі рукапісу (абрыў, чарнільныя плямы, заклеікі) адзначаны ў заўвагах, пры гэтым тэкст па магчымасці аднаўляецца і бярэцца ў квадратныя дужкі. Пры немагчымасці аднавіць пашкоджаны тэкст, прабел абазначаецца шматкроп’ем. У заўвагах адзначаецца характар пашкоджання.

Папраўкі графікі літар (калі гэта, канешне, не выпраўленне, якое цягне за сабой змену значэння знака) не абумоўліваюцца. Кустоды не ўдаляюцца.

Варыянты і розначытання па іншых спісах прыводзяцца толькі тады, калі яны маюць характар сэнсавых, а не арфаграфічных.

Агульная нумарацыя дакументаў адпавядае ўмоўнай нумарацыі А. М. Пашкевіча, якая змешчана ў рэестры зместу. Нумарацыя дакументаў 40-х гадоў XVIII ст. не ўзнаўляецца.

Ініцыяльныя і тоўстыя загалоўныя літары вылучаюцца паўтоўстым шрыфтам. Пачатак радка рукапісу абазначаецца адной вертыкальнай рысай (|), пачатак старонкі – дзвюма (||). Аўтэнтычныя загалоўкі дакументаў набіраюцца корпусам у разрадку. Нумар аркуша не выносіцца на палі, а абазначаецца ў самім тэксце у квадратных дужках курсівам.

Нумарацыя палеаграфічных заўваг у тэкстах рукапісу, варыянтаў і г. д. абазначаецца арабскімі лічбамі над радком.

Навукова-рэдакцыйны апарат тэксту складаецца з загалоўкаў і палеаграфічных заўваг. Апошнія размешчаны пад радком. Там жа, пад радком, даецца абгрунтаванне храналагічных і тапалагічных дат дакументаў.

„Саманазвы” разнавіднасцяў дакументаў і тэрмін „ліст” у значэнні „дакумент” у загалоўках апускаюцца.

Тыя дакументы, якія змяшчаюць распараджэнне аб увядзенні пэўнай асобы ва ўладанне класіфікуюцца намі як у в а ж ч ы я. Гэта разнавіднасць гістарычная, выразна вылучалася срод

іншых у XVI ст. і выступала пад тым жа тэрмінам¹⁹. Менавіта гэтыя лісты маюцца на ўвазе, калі гутарка ідзе пра тое, што на іх падставе тая ці іншая асоба „ўвязалася” ва ўладанне²⁰. Гэтыя ўвяжчыя, аднак, трэба адрозніваць ад іншых – таксама ўвяжчых (лістоў ці рээстраў), якія зыходзілі ад той асобы, што непасрэдна ажыццяўляла працэдуру ўвядзення, і якія выдаваліся на рукі тых, каго ўводзілі²¹.

Апрача прывілеяў вялікага князя мы вылучаем у асобную разнавіднасць даравальныя на землі і насельніцтва, якія выходзілі ад імя мясцовых улад, у нашым выпадку – ваявод, мелі сілу „до воли и ласки господарской” і патрабавалі зацвярджэння з боку гаспадара. Іх мы называем умоўна данінай. Адпаведна пацвярджэнні вялікага князя на такія лісты класіфікуюцца як пацвярджальныя (напр.: *Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны троцкага в-дшт. [п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла] служ. апошняга Станіславу Барташэвічу на Скемонскую поседзь Курылаўскай воласці „до воли и ласки господарской” (са спісам людзей гэтай поседзі) – № 11; Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны кіеўскага в-ды, п. Андрэя Якубавіча Неміровіча гасп. дв. Васілю Багданавічу Кіяніну на з-лю Івалжчыну, на Цецяраве, „вечне” з выдачай штогадовай даніны на ц. Св. Кірыла ў гор. Кіеве – № 45; Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніні 1557 г. красавіка 15. Вільня / Вільнюс. і 1559 г. кастрычніка 29. Быстрыца. віленскага в-ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. ротмістру Івану Мікулічу на „обрубец” з-лі двара Мемежа Віленскага ваявод. і сенажаці фальв. Рытунь Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность” – № 101).*

Калі дакумент шматфункцыянальны па свайму характару, тады ў загалоўку прыводзяцца абазначэнні ўсіх разнавіднасцяў, якія ён уключае (напр.: „*Лист*” вял. кн. літ., кар. пол. Жыгімонта Аўгуста да зельборскага і ленаварскага с-ты, п. Мікалая Тальвошы аб дараванні ўпіцкаму дз-цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму мызы Акністы пры Інфлянцкай мяжы, і ўвяжчы на ўвядзенне Крошынскага ва ўладанне – № 1; „*Лист*” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага в-ды [кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага] аб пасланні да крымскага хана [Даўлет Гірэя] за дапамогай у выпадку руху рускіх войск на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага хана – № 28; Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыхароў Браслаўскага і Веніцкага павеятаў аб выкананні луцкім, браслаўскім, веніцкім с-там кн. Богушам Фёдаравічам Карэцкім і віленскім канюшым і падканюшым, васілішскім дз-цам, п. Янам Юрыевічам Ваўчковічам гасп. распараджэння адносна ўпарадкавання даходаў і арганізацыі польнай старажы ў гэтых павеатах і „*лист*” аб неперашкоджанні іх дзейнасці – № 38).

Спісы дакументаў абазначаюцца літарамі, якія набіраюцца курсівам: А – арыгінал, Б – спіс, які публікуецца. Астатнія спісы – наступнымі літарамі беларускага алфавіта.

Кнігу падрыхтаваў да публікацыі А. І. Груша (скапіраваў, набраў і зверыў тэксты, склаў навукова-рэдакцыйны апарат дакументаў, навукова-даведачны апарат тома). Пераклад тэкстаў № 8 і 64 з лацінскай на беларускую мову і іх рэдакцыю ажыццявіў А. А. Жлутка. Выказваем шчырую падзяку Г. Я. Галенчанку за каштоўныя парады пры вырашэнні розных праблем падрыхтоўкі кнігі да выдання, таксама Г. М. Брэгеру – за кансультацыі ў працы па ідэнтыфікацыі населеных пунктаў Беларусі.

студзень 1999 г.

¹⁹ Метрыка, спр. 19. а. 186 адв. ([1536]); спр. 231. а. 144 (1541), а. 216 (1542).

²⁰ Lietuvos Metrika (1522–1530). 4-oji Teismų bylų knyga. (XVI a. pabaigos kopija) / Par. Lazutka S., Valikonys I., Kirkienė G., Gudavičius E., Karpavičienė J., Viskantaite S. ect. Vil., 1997. P. 61 (1522), 167 (1525); Метрыка. спр. 14. а. 125 ([1524]), а. 131 адв. ([1524]), а. 346 (1527); спр. 227. а. 241 (1534); спр. 231. а. 29 (1540) і інш.; гл. Менжинский В. С. Документальный состав книг записей Литовской Метрики за 1522–1552 гг. // Литовская Метрика. Исследования 1988 г. Вил., 1992. С. 57

²¹ Узоры такіх лістоў гл.: Метрыка, спр. 227, а. 111 адв.–112 адв.; Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 25 (1387–1546). Užrašymų knyga 25 / Par. Antanavičius D., Baliulis A. Vil., 1998. P. 132–133 і інш.

ДАКУМЕНТЫ КНІГІ–КОПІІ МЕТРЫКІ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА 44

[Загалавак да кнігі–копіі]

|| [12]¹Метрика данин и справ розных по|точных короля его м(и)л(о)сти Жикги|монта
Августа за подскарбь⁻¹|²ства земского пана Остафья Воловича | и писарства п(а)на Ми-
колая Нарушевича | от року 1561 до року 66^{-2,3}

[Рээстр зместу кнігі]

- || [13] 1. Листь, писаныи до старосты зелборского, пана Миколая Тал-
воиша, кн(я)зю | Ивану Крошинскому на мыжу Акнисту при границы
ифлянтьскои | Лист 1¹⁻²
- | 2. Листь сыну боярскому Воине Захаричу на три волоки в старостве
Кобрин|скомъ до наместника кобринского писаныи, и о даване жив-
ности на год, покул се | побудует | Листь 1
- | 3. Листь пушкарю замьку Мстиславьского Логвину Гридковичу на
пляц с ого|родом в месте Мстиславском на службе пушкарскои | Листь 1
- | 4. Листь, писаныи до державцы волковыиского абы Василю Чапличу
селцо | Лопеницу, у волости Волковыискои лежачое, на выживене по-
далъ | Листь 2
- | 5. Листь, писаныи до старосты кобринского, абы сыну боярскому
Воине | Захариничу к трем волокам, перво даным, четвертую волоку,
оселую, подаль | Листь 2
- | 6. Листь лесничому пушчъ Лысковских и Межиречских Роману Сове
на 9 | волокъ у волости Волковыискои до того лесництва | Листь 3
- | 7. Привилеи Аньдрею Илковьскому на селцо Воишвидово, в кото-
ром волок 16, | в повете Ковенскомъ в суме п(е)н(е)зи трехсотъ копах

[Загалавак да кнігі–копіі]

¹⁻¹ нап. вяззю

²⁻² нап. буйным скорпісам

[Рээстр зместу кнігі]

³ загалавак нап. у верхняй частцы старонкі; ніжняя незапоўненая частка перакрэслена касым крыжом

¹ тут і далей у рээстры анатацыя нап. праз інтэрвал у два радкі (тут і далей у палеаграфічных заўвагах пад рад-
ком разумеецца ўласна радок і прастора вакол яго)

⁻² тут і далей у рээстры Лист(ъ) нап. з правага боку

грошей заставеное	Листъ 3
8. Intercyza miedzy Janem Dulskim starostą roguzmenskim y miedzy Janem Kochanskim w pewnych rzeczach	Листъ 4
[13 адв.] 9. Листъ, даный пану Станиславу Довоину, воеводе полоцкому, державцы свислоцкому, на постановене, учиненое з ним з стороны плату урочистог(о) и иных ³ -пожитков пожитков ³ , з державы Свислоцкое ему належачих	Лист 4
10. Листъ, писаныи до старосты brasлавског(о), п(а)на Юря Остика о по дане Есифу Яцковскому трех волок у волости Довгяльской	Лист 5
11. Листъ Станиславу Бартошевичу на полсеми службы людеи а сем пу стовщинъ у волости Куриловской у поседи Скемонской до воли и ласки г(оспода)рское	Листъ 6
12. Листъ до державцы бирштанского, п(а)на Александра Владыки о подане Милошу Петровичу а Яну Миколаевичу, стрелцом, двух волок у волости Бирштанской на службе стрелецкой	Листъ 6
13. Таковыя ж листы другим стрелцом о подане волок у волости Бирштанской	Листъ 7
14. Привилеи пану Лукашу Ленскому на державу Жосленскую в суме п(е)н(е)зи тисечи копах грошей	Листъ 7
15. Привилеи воеводе подляскому, пану Василю ⁴ -Тешкевичу ⁴ на державе броваров и солодовен в месте Менском до живота его	Лист 8
16. Лист Авраму Кунычевичу о пропущене безмытне товаров его лесныхъ	Листъ 10
17. Потвержьенье державцы упитскому кн(я)зю Ивану Ти мофеевичу Крошиньскому на мыжу Акнисту при гра ницы ифлянтской навечност	Листъ 10
[14] 18. Листъ Миколаю Венецяну о поступене ему села Колнянь в державе Кормяловской	Листъ 12
19. Привилеи пану Яну Волчковичу, державцы василискому, на заставу ему фолварку Васишиског(о) зъ збожем и з быдлом в суме п(е)н(е)зи тисечи копах грошей	Листъ 12
20. Листъ, писаныи до старосты brasлавског(о), п(а)на Юря Остика и напотом будущих, зоставуючи землян повету Браславского Довьборовичов за выво дом при шляхецтве и при именичах у повете Браславском	Лист 13
21. Привилеи бурмистру виленскому Фредриху Шумленскому на монастыр Светое Троицы в месте Виленском по смерти митрополита Селивестра до его живота	Листъ 15
22. О том же лист писаныи до дворенина, абы его в тот монастыр увезаль	Листъ 15
23. Арендоване комори мытное и прикоморковъ в земли Жомоитской з во сковничим и з соленичим на три годы жидомъ берестейскимъ	Листъ 16
24. Привилеи Матысу Хотылевскому-Шемьбелю на тры земли в повете Слонимском в селе Высоцку з селищом в селе Bloшньої отменою ему за его дворец на Довспуде, к Городну взятыи, даные навечност	Лист 18
25. О томъ же лист писаныи до Андрея Илгговског(о), абы ему тые три земли и з селищом подал	Листъ 18
26. Листъ, даный хоружому земскому, пану Щасному Герцыку на	

³⁻³ так у ркп.

⁴⁻⁴ так у ркп.; нар. № 15, 31

заставене гумна радунског(о) в петисотъ копах гр(о)шей до <i>отдана</i> ему тое сумы п(е)н(е)зеи	Листъ 19
[14 <i>адв.</i>] 27. Привилеи радцы виленскому Матею Рудомине на двор Утену заставио в суме п(е)н(е)зеи восьми тисечах копах гр(о)шей <i>лит(о)в(ских)</i>	Лист 19
28. Листъ, писаныи до воеводы киевского, ознаимуючи о поселстве до цара перекопског(о) и, абы кгда княз московский люди свои под Киевъ пошлет, цару перекопскому <i>ведат</i> давал и сполне з ними, тата- рами, тому неприятелю <i>отпор</i> чинил, и заробленя замку на Днепре боронил	Листъ 21
29. Лист другии о томъ же до старосты черкаского, абы сполне з воиском татарскимъ в землю кн(я)зя великог(о) московского шол и, тамъ будучи, заховался водле давного звычайо	Листъ 22
30. Ustawa dawania zywnosci puszkarzom na zamkach inflatskich	Лист 24
31. Потверженъ постановеня, учиненог(о) межи боярами повету Киевъ ского волости Заушское а игуменом и всеми черньцами мана- стыра Пустынског(о) о землю Тупачоловскую и о ч(о)л(о)в(е)ка, с которое земли в кождыи год по полтори кади меду до того манасти- ра <i>дават</i> мають	Листъ 24
32. Привилеи боярину могилевскому Ермоле Стародубъцу на кут, землю, волок десет, при селе Косичах и на пляц в месте Могилевъ- скомъ, такжѣ на сеножати на службе военной	Листъ 27
33. Привилеи воеводе подляскому, пану Василю Тишкевичу и мал жонце его на двор Здитов з дворцомъ Хрисицою зоставою в пяти тисечах коп гр(о)шей	Листъ 29
34. ⁵⁻⁵ Универсаль албо ⁵ наука, даная пану Боркулабу Корсаку, з сто- роны чиненя справедливости жолнером [15] жолнеромъ корунным, на границы, ку Полоцку зведенным, при пану Жебри довском з шляхты и людеи их, такъже шляхте и людем ихъ з жолнеров, кгда бы се в чом трафило, и устава живности	Листъ 30
35. О том же лист до воеводы полоцкого	Листъ 32
36. О том же лист до владыки, хоружог(о) и всех бояр земли Полоц- кое	Листъ 34
37. Инструкция пану Боркулабу в тои же речи до владыки и всех бояр земли Полоцкое	Лист 35
38. Лист, писаныи до всех обывателеи повету Браславског(о) и Ве- ницкого, зсылаючи кн(я)зя Богуша Корецкого а п(а)на Яна Волчко- вича для учиненя слышног(о) порядку в пожитках <i>скарбу</i> г(оспода)рского и о сторожу полную	Лист 35
39. Наука пану Яну Волчковичу становити пожитки с подданныхъ г(о)с(по)д(а)рских браславских и веницких, и з людеи князских, пан- ских и землян ских, которие имена свои в тых поветах мают, такъже около порадку сторожы и иных речей	Листъ 36
40. Вписане постановеня в речи вышеимененои, через п(а)на Яна Волчковича учиненого, в Браслави и Веницы	Листъ 38
41. Листъ, писаныи до воеводы витебског(о) кн(я)зя Стефана Зба- ражского, абы дворец при месте Витебском, у мещан витебских Гришка и брати его Гуторовичов взятыи, знову им привернулъ яко властность их и заста вене их при том дворцу албо фолварку навеч- ност на службе земскои	Листъ 42
[15 <i>адв.</i>] 42. Потверженъ Богдану Василевичу Углику на три волоки	

⁵⁻⁵ *нап. над радком*

у волости Волковыиской при землях села Бобровников навечност	Лист 43
43. Волность всим бояром и мешчаномъ белоцерковскимъ от даваня мыт и инших повинностей до року 1570 для знищєня от татар	Листъ 44
44. Аренда складу солєног(о) в месте Пинском воиту и мешчаном Пинским на пят годъ за полтрети тисечи коп гр(о)ш(єи)	Лист 45
45. Потверженъе Василю Богдановичу Киянину на землю, названую Иволжчину на Тетереве, вєчностю, с которєе маєт дань давана быти на церковь Светог(о) Кирила в Києве, яко здавна бывало	Листъ 47
46. Лист бояром рогачевским Ларку Дмитровичу и брати его на землю, названую Яновщину, у волости Рогачевской, и на дом с пляцом в месте Рогачевском до воли г(о)с(по)д(а)рьское	Листъ 48
47. Лист, даныи Марине, карлицы к(о)р(олевоє) Боны, на вызволенє дому ее и двух волокъ земли при месте Наревском от всяких платов до живота ее	Листъ 48
48. Листъ, писаныи до державцы оршаньског(о) о приданє воиту ⁶ оршаньскому Мишу Ивановичу Мылнику на тридцат волок земли к тому воитовъству	Листъ 49
49. Отпущченє мешчаном и подданым оршанскимъ доли зъ жита и со всякого збожя, от нихъ платит винное, до двух годъ	Листъ 49
50. Лист старостє пинскому, пану Станиславу Довоину на выбиране сумы п(є)н(є)зеи двух тисєчи и двухсот коп грошеи долгу его з доход пинских	Листъ 50
[16] 51. Листъ, писаныи до кн(я)зя Дмитра Вишневецкого, зъ земли неприятелское прибылог(о), абы самъ до короля его м(и)л(ости) приєхал, албо через писанє ведомост о справє и о великости воиска неприятелского дал	Листъ 51
52. Лист десятнику киевскому Лаврину Калине о безмытное пропущєньє живности его на двух комягах до Києва	Листъ 51
53. Лист, даныи пану Павлу Сопєзе, державцы любєцкому, на вси платы и доходы, с тое державы до скарбу г(о)с(по)д(а)рьского приходячие, до иншого постановєня г(о)с(по)д(а)рьског(о)	Листъ 52
54. Лист, писаныи до п(а)на Остафья Воловича, подскарбєго земског(о), позваляючи мешчанину ризскому Ергарьду Лотберману вєздє в панствах г(оспода)рских по рєцє Двинє, и теж в Полоцку и въ Витебску гандлевати	Листъ 53
55. Лист, писаныи до старосты слонимского и до воитов волостєи слонимских, при пуцах г(о)с(по)д(а)рских мешкаючи, о выдаванє лесничому тамошньому слонимскому меду половицы от всих пчол	Листъ 53
56. Листъ Шефану Тарновскому, до тивуна в земли Жомоитской волости Дирвянское, Яна Кградовского, писаныи, о поданє ему трєх сєл у волости Оиракголской отменєю за дворец его Вариский, до Волкиникъ привєрнєныи, то єст Ужлавково, Антвєє а Бовки, в которих волокъ осєлых 26	Лист 53
57. Лист, писаныи до старосты бранског(о) и саражског(о) Криштофа Оленского о даванє живности сыном боярским, москвє, Костєнтину Некрашову а Богдану Лавринову, и на кони их	Листъ 55
58. Лист, писаныи до маршалка дворног(о), подскарбєго земског(о) о заплаченє п(а)ну вєводе вилєнскому з скарбу сумы п(є)н(є)зеи, на люди служєбныє и на иншиє потреби г(о)с(по)д(а)рьские в Ризє выданєе	Листъ 55
[16 адв.] 59. Листъ, писаныи до всих вобєц, коториє имєня свои коло	

⁶ на лєвым. полі перад личбай 48 X (пр. ал.)

Лукомля, Улы, Дунилович, Глубокого и Мядела маю ^т , абы се ку жолнером корунныи, которые там розложоны будут, во всем спо- коине заховали, и устава жив ности, и о довожене справедливости	Листъ 56
60. Лист, писаныи до п(а)на Борколаба Корсака, абы з ротою своею при воиску полском лежу мел и абы на скуповане живности вижов своих имъ придавал	Листъ 58
61. Привилеи Станиславу Раискому на двор Метели с фолварками и зо всим в суме п(е)н(е)зеи дванадцати сотъ копах гр(о)шеи	Листъ 59
62. Потверженъ земяномъ веницкимъ Григорю а Ивану Оноцкови- чом на два селища при замку Веницком, Прилуки и Погребिशча, близькост их, вечнымъ правом	Листъ 60
63. Лист Ивану Варсобе Кругелскому на чотыри волоки и моркгъ один земли у волости Каменецкои, ку именичу его Кругелю прида- ные, вечно	Листъ 62
64. Лист безмытныи мещанину крелевецкому Ерониму Енивалту на спущене двухсот лаштов попелу	Листъ 62
65. О том же лист писаныи до подскарбего земског(о), п(а)на Оста- фья Воловича	Листъ 63
66. Лист, писаныи от п(а)на Остафья Воловича, подскарбего, до п(а)на Аврама Кунцевича, поборцы ковенского, и до мытников о про пущене тому Ерониму Енивалту двухсот лаштов попелу	Листъ 63
[17] 67. Привилеи иноку Арсению Шишъце на архиепископство— владыц тво Полоцкое и Витебское до живота его	Листъ 64
68. Лист, даныи пану Боркулабу Корсаку на манастир Светого Ива- на— на—Острове в Полоцку, потом иноку спалыи; до живота его	Листъ 65
69. Привилеи Ивану Борзобогатому—Красенскому на владыцтво Во- лодимер ское и Берестейское до живота его	Листъ 66
70. Наука шафару дынемонтскому Шпырце, яко мает старосте и дра бом живность роздавати	Листъ 67
71. Аренъдоване вои ^{ту} и мещаном пинским складу соленого в Пин- ску на пять год за полтрети тисечи копъ гр(о)шеи	Листъ 68
72. Лист до всих обывателей повету Пинског(о), абы негде индеи, одно у тых арендаров сол куповано, под зарукою	Листъ 70
73. Лист, писаныи до жидов берестейских, мытников бывших складу соленог(о) пинского, абы тотъ склад вои ^{ту} и мещаном пинским пода- ли	Листъ 72
74. Лист кглеитовныи кн(я)зю Василю Андреевичу Четвертьенскому ку справеню се о забите кн(я)зя Ивана Четвертьенского	Листъ 73
75. Листъ безмытныи вои ^{ту} и всим мещаном суражским до двух годъ торговати по всему князству Лит(о)вскому	Листъ 74
76. Вызнанье п(а)на Юря Василевича Тишкевича и пасынка его п(а)на Яна Аврамовича постановеня, межи ними учиненого, с кото- рого Янь Аврамович пустил п(а)ну Юрю право свое прирожное на именя [17 адв.] в повете Берестейском: Корницу, дворец Буяки, вои- товство берестейское и Ви стичи, а на Воляню — Устилуз, Чернейково а Лудин, навечност	Листъ 75
77. Аренъда мыт в земли Воынской Михаилу Еловичу Малинскому а Василю Загоровскому на тры лета за тры тисечи и девятсотъ копъ гр(о)шеи	Листъ 78
78. Привилеи боярину повету Новгородског(о) Петру Григоревичу на некоторые земли в повете Новгородскомъ в селе Осташине навеч- ностъ	Листъ 81

79. Листъ тому <i>ж</i> Петру Григоревичу о подане трех волок в повете Новгородском в селе Городечне albo на иншомъ местцы	Лист 81
80. О томъ же листъ писаныи до воеводы новгородског(о), п(а)на Павла Сопеги	Листъ 82
81. Вызнане <i>от</i> воеводиное витебское кн(е)г(и)ни Стефановое Збаражское Настаси кнежны Мстиславское листу ее, которим пустила воеводиной виленскои, п(а)ни Яновои Глебовичовои кнежне Жеславскои <i>част</i> свою в Жаславлю навечност	Листъ 82
82. Реестръ, где паномъ полочаномъ оселости давано по <i>взятю</i> Полоцка <i>от</i> кн(я)зя московского	Листъ 84
83. Вписане одног(о) листу полочаном даног(о), водлугъ которог(о) и иншие вси листы им даны <i>сум</i>	Листъ 87
84. Привилеи пану Станиславу Раискому на держане двора Метелского зо всею волостю заставою в суме п(е)н(е)зеи дванадъцати сотъ копах грошей литовских	Листъ 88
[18] 85. Листъ, писаныи до дворанина г(о)с(по)д(а)рьског(о) Богдана Федоровича Сопеги, абы жидом новгородским, назначивши пляцы на побудоване, з улицы Подляское знестися велел, и волност мещаном тамошним новгородским, которие знову будоватсе будут, до трех летъ	Листъ 90
86. Привилеи бояромъ повету Виленского Гаврилу, Есифу, Остафью и Марку Рпинским на застенокъ, названыи Ершово, у волости Марковскои, в котормъ волокъ 2, моркговъ 20, к дворцу их Рпинскому навечност	Лист 91
87. Листъ, писаныи до старосты пинског(о) и кобринског(о), п(а)на Станислава Довоина, абы стрелцов, которие <i>сум</i> з волости Шовленское выведены, на службу пушкарскую, а не на инъшую оборочано	Листъ 92
88. Листъ пушкарномъ мозырскимъ на юркгелтъ	Листъ 93
89. Отпущене мещанину озеришчскому Юрку Плешивцову сумы п(е)н(е)зеи, которая приходила за побор <i>от</i> товаровъ его	Листъ 94
90. Привилеи земянце пинскои Василевои Фурсовои на монастыръ в Пинску Заложена Светое Варвары	Листъ 95
91. Листъ боярину гомеискому Ивану Хоморовичу до старосты го меиског(о) о привернение знову ему земли Поколюбовщины в державе Гомеискои, ему и потомком его мужского рожаю	Листъ 95
92. Лист, даныи мещаномъ дисенскимъ на волност <i>от</i> всяких повинностей и <i>от</i> даваня мыта до осми летъ, ⁷ -нимъ ся ⁷ побудують	Листъ 96
[18 <i>adv.</i>] 93. О томъ же листъ писаныи до всих обывателеи Вел(икого) к(ня)з(ства) Лит(о)в(ского) и до мытниковъ о небране мыта <i>от</i> всяких товаровъ их	Лист 97
94. Лист до державцы василишъског(о) о подане Ивану Баце <i>петнадцати</i> волокъ оселых у волости Василюскои	Листъ 98
95. Потверженъ земянце повету Берестеиского Остафьевои Новицкои – Ганне Костюшковне на двадцат моркговъ земли подле реки Лсны, ⁸ ... Убрищах ⁸ , <i>отменою</i> <i>еи</i> даных, навечност	Листъ 98
96. Потверженъ Езофу Матеевичу Казновскому на имена Своятичи и Островчичи, ему <i>от</i> жоны его Ганьны Матеевны Петковича записаные навечност, такъже и на вси речи <i>ее</i> рухомые	Листъ 99
97. Привилеи Газдрубалю Цыприскому на две селе у воеводстве Виленском у волости Рудоминскои, Скубаты а Скутюньцы, правомъ	

⁷⁻⁷ так у ркп.

⁸⁻⁸ так. у ркп., *трэба чытаць у Убрищах (?)*

леньнымъ	Листъ 102
98. Привилеи державцы чорнобылскому, пану Филону Кмите на 9 волокъ пустых а на чотыри волоки оселых, названых Гончари, у во- лости Рудоминскои навечност	Листъ 105
99. Потверженъе кн(я)зю Петру а кн(я)зю Михаилу Богушевичомъ Масалскимъ на сорокъ и чотыры ч(о)л(о)в(е)ки и осмъ земель пустов- ских у волости Меречскои, отцу их от короля Жи кгимонта данные навечност	Листъ 106
100. Привилеи Михелю Граилцы зе Спижу и з Кгежмарку, юркгелт- нику, на вызволене дому его в месте ⁹ Виленскои ⁹ на улицы Антокол- скои, от всяких повинностей и стояня гостей вечно	Листъ 107
[19] 101. Привилеи ротъмистру г(о)с(по)д(а)рьскому Ивану Мику- личу на обрубей земли у воеводстве Виленском двора Мемежского, волокъ пят, моркгов 17 и на три моркги и прutow 10 кгрунту сеножа- теи фолварку ¹⁰ Рутунског(о) ⁻¹⁰ правом леньнымъ	Листъ 109
102. Привилеи Миколаю Станиславовичу Конъчи на село Вешунцы, в кото ром волокъ оселых 10, у воеводстве Виленском у волости Рудо- минскои правом леньнымъ	Листъ 112
103. Привилеи Федору Балакиру на писарство киевское	Лист 113
104. Приняте року певного завитого за позволенемъ обоюх сторон в справе кн(я)зя Петра Збаражского з воеводичом витебским, паномъ Яномъ Станиславовичом и опекуном его, подчасимъ г(о)с(по)д(а)рским, паном Ми колаем Петровичом Кишками о имена спадковые, близкост его	Листъ 114
105. Листъ, писаныи до городничого киевског(о) о заплачене кн(е)г(и)ни Ивановои Чортoryскои некоторое суммы п(е)н(е)зеи, не- божчику мужу ее вин ное, с пенезеи капъщизных киевских	Листъ 117
106. Вырокъ тивуну виленскому, пану Станиславу Нарушевичу и мал жонце его пани Мари Лвовне Полубенскои с п(а)ни Коптевою Васил евича и з сыном ее Василемъ Коптемъ о опеку по первшомъ мужу п(а)ни тивуновое Ивану Коптю и о одержанъе при мусом и в неведомости ее часу хоробы некоторых записовъ на имена	Листъ 118

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць Виленском
¹⁰⁻¹⁰ так у ркп.; пар. № 101

№ 1

1561 г. ліпеня 25. Вільня / Вільнюс. — „Лист” вкл. кн. літ., кар. пол. Жыгімонта [II] Аўгуста да зельборскага і ленаварскага с-ты, п. Мікалая Тальвошы аб дараванні ўпіцкаму дз-цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму мызы Акністы пры Інфлянцай мяжы, і ўвяжчы на ўвядзенне Крошынскага ва ўладанне^A

|| [1] Листъ, писаныи до старосты зельборского, п(а)на Миколая | Таль-
воиша, кн(я)зю Ивану Крошынському на | мыжу Акнисту пры границы |
ифлянтьскои

| Жыггимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол польскии, великии | княз литовскии, рус-
кии, прускии, жомоитъскии, мазовецкии и иных.

| Старосте зельборському и леноварському, пану Миколаю Талвошу.

Дали есмо з ласки нашег(о)с(по)д(а)рьское державъцы упитьскому | князю Ивану Тимо-
феевичу Крошинському мыжу Акнисту при | границы ифлянтьскои з людми, зъ землями и со
всьими доходы | и пожитки, яко ся тая мыжа в себе маеть.

Ты бы о томъ | ведаль, и тую мыжу князю Ивану Крошинскому со вьсимъ, | яко ся в себе
маеть, подаль и завель, и в то его увезаль | конечно.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1561, м(е)с(е)ца июль | 25 дня.

№ 2

1561 г. лістапада 9. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с-ты, п. Станіслава Андрэевіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Кобрыне — да кобрынскага нам. аб дараванні сыну боярскому Войне Захарыічу (Захарынічу) дзвюх „оселых” і адной пустой валокі ў Кобрынскай вол., забеспячэнні яго „жывносьцю” на год, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне^A

| Лист сыну боярскому Воине Захаричу на тры | волоки въ старостве
Кобрынскомъ до наместника | кобрынского писаныи, и на даванье
живъ|ности на год, покул се побудуетъ

| Жыггимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | литовъскии, рус-
кии, прускии, жомоитъскии, мазовецъкии и иных.

| Старосте пинскому и кобринскому, державъцы мерецькому, | довъкговському, перелай-
скому, острынському, ушьпольскому, || [1 адв.] пеняньскому, пану Станиславу Аньдреевичу
Довоину, а в небытъ|ности его м(и)л(о)сти самого в Кобрыню, ино наместнику его коб-
рын|скому.

Штобы еси тому сыну боярському Воине Захарыичу, | обравъши у волости Кобрынскои
две волоки оселыхъ, а третью пустую, даль и завель ему, и в то его увезаль. А особливе, | по-
коле онъ на тои оселости своеи мешъканье постановить, | даль бы еси живъность на годъ ему
самому и слуге его одъному: на ¹-кожьдого⁻¹ особу по чотыри бочъки жита, по чотыри бочки |

солоду ячнього, крупъ два коръцы, гороху два коръцы, мяса | два польти, на соль грошей шесть, на мясо свежое и на рыбы | две копе грошей, на кони сена с потребу зиме, а лете пашу.

| Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(еня) 1561, м(е)с(е)ца ноября 9 дня.

№ 3

1562 г. лютага 8. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз-цы кн. Багдана Васілевіча Саламірыцкага аб дараванні пушкару Мсціслаўскага замка Логвіну Грыдковічу „дворища” з агародам у гор. Мсціслаўлі на пушкарскай службе

| Листъ пушкару замьку Мстиславского Логв¹ину | Грыдковичу на пляць с огородомъ в месте Мъ|стиславьскомъ на службѣ пушкарской

Жыкгимонт Авъгусть, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз литовский, | русский, пруский, жомойтський, мазовецкий, лифлянтський и иных.

| Деръжавъцы рогачевскому князю Богдану Васильевичу Соло|мирицькому.

Биль намъ чоломъ подьданыи нашъ пушкар замку | Мстиславьского Логвин Грыдковичъ, абыхъмо дали ему дворище, пляц, в месте Мстиславскомъ и с огородомъ, к нему при|леглымъ, который, деи, перво сего деръжалъ мещанинъ тамошьнии | Кузма Гапоновичъ, на которомъ бы онъ, мешъкаючи, службу | пушкарскую на томъ замку нашомъ Мстиславскомъ | служить || [2] служить мель. А такъ, мы з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитъе | его то вчини-ли, и тое дворище с огородомъ на службѣ пушкарской | ему есмо дали, и симъ листомъ на-шимъ даемъ.

Для чого приказуемъ | тебе, абы еси ему тое дворище и огородъ подати велель. А плату | черезъ ревизоръ нашихъ, з морьковъ местьскихъ уставьленого, и ни|которыхъ иньшихъ по-дачокъ с того дворища и с огорода на немъ | бы еси не правилъ конечно.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(еня) 1562, | м(е)с(е)ца февраль 8 дня.

№ 4

1562 г. лютага 5. [Вільня / Вільнюс.]¹ – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз-цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча аб дараванні гасп. слуге Васілю Чаплічу (Чапліну) сц. Лапеніцы Ваўкавыйскай вол. „на выхованьне”, і ўвяжчы на ўвядзенне Чапліча ва ўладанне

| Листъ, писаныи до державъцы волковыиского, | абы Василью Чаплину сельцо Лопеницу на вы|живенье подалъ, лежачое у волости Волковыи-скои

| Жыкгимонт Авъгусть, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз литовский, | рус-кий, пруский, жомойтський, мазовецкий, лифлянтський и иных.

| Марьшалъку нашему, деръжавъцы вольковыискому, пану Юрью | Васильевича Тишько-вича.

Што перво сего за листомъ и росъказан|емъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ дана была лежа тамъ, у ²Вольковыиску², | на выхованье слуге нашему Василью Чаплину, которому даючи | на

№ 3

⁻¹ выпр. з ь

№ 4

¹ тап. датуецца па датах папярэдніх і наступных дакументаў

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Вольковыиску

выживенне его з двора нашего якъ речъми стравъными и | збожьемъ, такъ и пенезми на рокъ немало выходжвало. А так, | розумеючи, ижъ то з меньшою шкодою скаръбу нашего будетъ, | виделося намъ на выхованне его чотыри служъбы людеи тамъ, | у волости нашои Волъковыискои, сельцо Лопеницу со вьсими доходы | и пожитки, што з нихъ до скарбу нашего прихожвало, ему | дати.

Прото хочемъ мети, абы еси тую чотыри службы людеи || [2 адв.] вышеипомененую со вьсимъ, яко ся в собе маеть, ему подати | и в то его увезати казалъ, с чого онъ нехаи выхованне свое маеть. | А за то ему вжо отъ того часу некоторая живъность з двора нашего | давана не будетъ.

Лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца февраль 5 дня.

№ 5

1562 г. лютага 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэвіча Давойны аб дараванні сыну боярскому Войне Захарыічу (Захарынічу) да трох дадзеных чацьвёртай, „оселой”, валокі, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне^А

| Листъ, писаныи до старосты кобрыньского, | абы сыну боярскому Воине Захариничу къ тремъ во|локам, перводаным, четвертую волоку, оселую, подаль

| Жыкгимонт Августъ.

| Старосте пиньскому и кобрыньскому, державъцы меречскому, | остринскому, довъкговскому и перелаискому, пану Станиславу | Андреевичу Довоину.

Што перво сего рассказали твои м(и)л(о)сти листомъ | нашимъ дати тому сыну боярскому Воине Захарыиничу, которыи | недавно на имя наше г(о)с(по)д(а)рьское приехалъ, две волоки оселыхъ, а | третью неоселую у волости Кобринской. Теперь еще придали | есмо ему з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское ку тымъ перъвшимъ тремъ | волокамъ четвертую волоку оселую.

Для чого приказуемъ тебе, | ажъбы твоя м(и)л(о)сть, рассказавши обрати волоку оселую споручъ | ку тымъ, перво ему данымъ тремъ волокамъ, прилеглую, дати | и завести, и в то его увезати казалъ конечно.

Писан у Вил(ни), лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца фев(раля) 28 дня.

№ 6

1562 г. сакавіка 12. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз–цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча і гасп. дв. Андрэя Ілгоўскага, а ў адсутнасць Цішковіча ў Ваўкавыйску – да ваўкавыйскага нам. аб дараванні ляснічому Лыскоўскіх і Межырэцкіх пушчаў Раману [Іванавічу] Саве дзевяці пустых валок у Ваўкавыйскай вол. „на лесніцтво”, і ўвяжчы на ўвядзенне Савы ва ўладанне^А

| Листъ, писаныи до державъцы вольковыиского, | придаючи лесничому пушъ Лысковскихъ и | Межыречских Роману Саве у волости | Вольковыискои деветь волокъ | пустыхъ на лесницъство

|| [3] Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз | литовский, руский, пруский, жомойтский, мазовецкий, лифлянтский и иных.

| Марьшалъку нашому, деръжавъцы ¹вольковыискому¹, пану | Юрью Васильевичу Тишъ-ковича а дворанину нашому Андрею | Илькговъскому, а в небытъности пана Юрья Тишъкови-ча | у Вольковыиску, ино наместънику его тамошънему.

Штобы | есте дали лесничому пушъ нашихъ Лысковъскихъ и Межи|речскихъ Роману Сове у волости ²Вольковыиской² деветь волокъ | пустыхъ, неоселыхъ, на лесни|ство. И где тые во-локи оберете, | ему завели и в то его увезали: нехаи онъ тыхъ волокъ на лесни|ство спокоине деръжить и ихъ вживаетъ по тому, яко и иные | лесничие наши таковыя волоки деръжать.

Писан у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца марта 12 д(е)н.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 7

1562 г. сакавіка 16. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на сц. Вайшвідава Румшышскай вол. Ковенскага пав., над р. Нёманам, з дварцом на адзін год за 300 коп літ. гр.

| Листъ, даныи Анъдрею Иль¹кговскому на 16 | волокъ оселых в повете Ковеньскомъ волости | Румъшишъской, на имя селцо Воишвидово, в суме п(е)н(е)зеи, | в трехсот копах гр(о)шеи, до певъного часу

| Жыкгимонт Авъгустъ, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз ли|товъский, рус-кий, пруский, жомоитский, мазовецкий, лифлянтский и иных.

| Ознаимуемъ симъ нашимъ листомъ.

Ижъ што перво сего | з ласки нашею г(о)с(по)д(а)рьское дали есмо были земляне нашей Ива|новой Бульгаковой Олене Федоровъне до живота ее шесть|надъцать волокъ земли, людьми осажонныхъ, в повете Ковен|скомъ волости Румъшишское, сельцо Воишъвидово, надъ Немномъ, | которое, деръжачи она на себе, дворец себе поселила и немалыи | накладъ на будованье нало-жила, и пашъню себе учинила. | То пакъ она на тыхъ шестьнадъцати волокахъ земли записала || [З адв.] была суму пенезеи, то есть двесте копъ грошей, дворанину на|шому Анъдрею Иль-кговъскому, одъно жъ моцы не мела того ему | записывати, але по животе ее ку столу нашему г(о)с(по)д(а)рьскому то | пришло и спало. А такъ, кгда тыхъ часовъ тое Бульгаковое в животе | не стало, Анъдреи Илькговъский билъ намъ чоломъ, абыхмо при тыхъ | шестьнадъцати волокъ земли zostавили, чого намъ учинить не ви|делося.

Ведь же для потребъ нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ и земскихъ до скарбу | нашего земского даль онъ на тое село суму пенезеи триста копъ | грошей личбы литовское, и в той суме пенезеи маеть онъ тую | шестьнадъцать волокъ, людми осажонныхъ, и зъ дворъцомъ, | отъ Бульгаковое тамъ збудованымъ, и зъ пашънею, и зо въ|симъ, яко Булгаковая то на себе деръжала, в той суме пенезеи, | трехсотъ копъ грошей, деръжати и вживати, почонши отъ | св(я)та, тепер близко-пришлого ²Великодня в року нинеидучомъ | тисеча пятьсотъ шестьдесятъ второмъ², ажъ до другого | ³св(я)та Великодня, которое писатися будетъ в року шестьдесятъ | третемъ³, на кото-рыи рокъ тая сума пенезеи з скарбу нашего | земского маеть быти ему заплачона. А оная шестьнадъцать | волокъ и зъ дворъцомъ вышепомененымъ ку столу нашему при|верънена. А в

№ 6

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць вольковыискому

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Вольковыиской

№ 7

⁻¹ выпр. з ь

²⁻² г. зн. 9 сакавіка

³⁻³ г. зн. 11 красавіка

томъ часе с того дворяца будованье и зъбоже, кото|рое в немъ есть, маеть онъ за тотъ долгъ, отъ Бульгаковое | ему записаныи, собе звозити. А не отъдавши ему тое сумы | пенезеи, трохъ-соть копъ грошеи, не маемъ тыхъ шестнадыцати | волокъ и дворяца отъ него брати, такъ тежъ и межи роковъ ⁴не⁴ | окуповати.

И на то есмо Онъдрею Ильковъскому сесь нашъ | листь дали з нашою печатью.

Писан у Вильни, лета Бож(его) нарож(енья) | 1562, м(е)с(е)ца марьца 16 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

Остафеи Воловичъ

№ 8

1562 г. сакавіка 11. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” пагаднення паміж рагузменскім с–там, п. Янам Дульскім і Янам Каханскім аб перадачы Каханскім Дульскаму права збіраць уласныя даўгі

|| [4] ¹Interciza miedzy Janem Dulskim, starostą roguzminskim, | i miedzy Janiem Kochanskim w pewnych rzeczach

| Uniuersis et singulis quoru(m) interest vel interesse poterit quo(d)libet in fulturum.

Notu(m) esse cupimus nos in²-frascripti², Ioa(n)nes Dulski, Capitaneus ³Ro|guznen(sis)³, et Ioa(n)nes Kochanski. Quia mi(hi) Ioanni Dulski varie hactenus | cu(m) p(rae)fato d(omi)no Ioa(n)ne Kochanski intercessera(n)t negociaciones et reru(m) qua|runde(m) co(m)mutationes ac r(ati)ones, quaru(m) nomine mi(hi) no(n) vulgare(m) pecuniaru(m) su(m)ma(m) | id(em) d(omi)nus Kochanski tenet que(m)admodu(m) regesta et r(ati)ones n(ost)rae latius dis|ponu(n)t. Quae quid(em) regesta per nos ei data p(raese)ntiu(m) reuisa subducaq(ae) s(un)t. | Cupiens itaq(ue) p(rae)fat(us) d(omi)nus Ioa(n)nes Kochanski mi(hi) pro eiusmodi debito | satisfacere, non vi metu fraude nec aliqua sinistra machinatio(n)e circu(m) | ventus, sed sponte et libere ac bene deliberato animo o(mn)ibus melioribus, [mo(re)], | via, iure, causa et forma, quibus melius de Iure potuit et debuit r(...)| cessit, ceditq(ue) ac in me transportat, haru(m) vigore omnia et singula debi|toru(m) no(m)i(n)a, debitaq(ue) o(mni)a a Famato olim Conrado Knopf cive Vilnen(si) | prouenientia vbicunq(ue) et apud quascunq(ue) p(er)sonas in Magno Ducatu | Lithuaniae co(n)siste(n)tia nullis penitus exceptis vel p(er) se reseruatis, dans | et conceden(s) mihi omnimoda(m) p(otes)tatem, ea o(mn)ia vigore obligationu(m) et in-scriptionu(m) eorund(em) debitoru(m) emoue(n)di et percipendi.

Id quod ego, Ioannes Ko|chanski, qui supra pr(aesen)tiu(m) l(itte)raru(m) vigore cognosco pro me meisq(ue) haeredib(us) | in quoru(m) o(mniu)m et sing(u)lor(um) euide(n)tius testimoniu(m) p(rae)missoru(m) sigilla n(ost)ra p(raese)ntib(us) | subappressimus ac manib(us) n(ost)ris subscripsi-mus.

Actu(m) et Datu(m) Vilnae, | die XI marcii. Anno M.D.LXII°.

| Ioannes Dulski | manu p(ro)pria

Ioannes Kochanski | manu
p(ro)pria⁴

⁴⁻⁴ нап. поч. III інш. чарнл.

№ 8

¹- пачынаецца поч. IIa

²⁻² так у ркп., трэба чытаць transcripti

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць ro|guzmen(sis)

⁴- заканчваецца поч. II a

Усім і кожнаму, каму гэта важна цяпер, альбо можа быць важным у будучым.

Мы, хто падпісаўся ніжэй, Ян Дульскі, стараста рагузменскі, і Ян Каханскі, жадаем паведаміць, што ў мяне, Яна Дульскага, у розны час і аж дагэтуль наладжваліся гандлёвыя здзелкі, абмен некаторых рэчаў і разлікі з памянёным панам Янам Каханскім, у імя якіх той жа пан Каханскі трымае ад мяне немалую суму грошай, як больш падрабязна выкладзена ў нашых рэгестах і рахунках – падобныя ж рэгесты, якія перагледжаны і выцягнуты з гэтых, дадзены яму намі. Такім чынам, памянёны пан Ян Каханскі, жадаючы кампенсавать мне гэты доўг, змушаны не гвалтам, страхам, падманам альбо іншым несправядлівым захадам, а па сваёй волі і свабодна, добра разважыўшы, што лепей можна і зрабіць згодна з законам, справаю і формаю, моцаю іх саступіў, саступае і пераносіць на мяне ўсё разам і кожны пайменна доўг і ўсе даўгі, якія зроблены некалі слаўным Конрадам Кнопфам, мешчанінам віленскім, дзе б і ў каго б у Вялікім княстве Літоўскім яны не існавалі, без ўсялякіх выняткаў і нічога для сябе не пакідаючы, але даючы і саступаючы мне поўную магчымасць усе гэтыя даўгі на моцы абавязальстваў і запісаў тых жа даўгоў збіраць іх і атрымліваць. Што я, Ян Каханскі, і мае дзедзічы моцаю гэтага ліста прызнаем.

На відавочнае сведчанне ўсяго раней сказанага, мы прыціскаем да гэтага ліста нашага пячаткі і ўласнаручна яго падпісваем.

Учыненна і дадзена ў Вільні, 11 дня сакавіка. У год 1562.

Ян Дульскі ўласнаю рукою

Ян Каханскі ўласнаю рукою

№ 9

1562 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Даравальныя статутавы Жыгімонта Аўгуста полацкаму в-ду, свіслацкаму дз-цу, п. Станіславу Станіслававічу Давойну на даходы са Свіслацкай дзярж., утрыманні пры Свіслацкім замку 30 служэбнікаў і ваеннай службе, і „лист” аб недапушчэнні злоўжыванняў у дачыненні да жыхароў гэтай дзяржавы^А

|| [4] Лист, даныи пану Станиславу Довоину⁻¹, | воеводе полоцккому, державъцы свислоцкому, | постановенья, учиненого з нимъ з стороны | плату урочыстого и инъшихъ по|жытьковъ, з державы Свислоцкое | ему належачыхъ

| Жыггимонт Авъгустъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | литовъскии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, ифлянтскии и иных.

| Ознаиуемъ симъ листомъ нашимъ.

Ижъ, умысливши по|радокъ и постановенье слушное при замкахъ и воло|стяхъ нашихъ рускихъ вчинити и всякие незъбожности | выкоренити, для того есмо певъные а врочистые пла-ты поста|новили черезъ посланъцовъ нашихъ до скарбу нашего и на врьдъ | нашъ подьданымъ нашимъ давати. И вжо тую уставу и повин|ность подьданныхъ такъ же, якимъ обычаемъ и врьдъ нашъ ку | подьданымъ заховатися маеть, то отъ посланъцовъ нашихъ при | кажъдомъ замку з волею и ведомостью нашою на писме зоставълено, | яко жъ и в замку Свисълоцкомъ таковое постановенье вчинено. | В которую жъ справу угленувъши, и, хотечи, абы тымъ способнеи | воевода полоцкии, деръжавъца свислоцъкии, панъ Станиславъ | Станиславовичъ Довоино намъ, г(о)с(по)д(а)ру, служиль и ку подьданымъ | безъ обътежьливости заховалься, даемъ и поступу-

емь его | м(и)л(о)сти с платовъ нашихъ, которые на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, з места и зъ волости | того замку приходятъ.

Мають в кожъдѣи годъ двесте копъ | грошей, а ку тому доходъ весь пенежъныи и тежъ жи-
то, водлугъ | новое уставы постановеное², на деръжавьцу тамошънего ...³ | ³И томъ³ || [5] и
тотъ доходъ почнетъ онъ брати отъ св(я)та пришлого⁴ Светого | Марътина⁴ в нинешнемъ же
року шестьдесятъ первомъ, такъ же и по томъ на кожъдѣи годъ, поколе его м(и)л(о)сть тотъ
замокъ отъ насъ деръ|жати будетъ. Маеъ тую суму с платовъ нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ | на
себе брати, а обещае служебъниковъ своихъ на тамошнемъ замку, | тридцать коней, мети
маеъ, абы завжды при немъ самомъ и | безъ бытности его м(и)л(о)сти тотъ почотъ коньно,
зброино на томъ | замку быть. А естли быхъмо, где его м(и)л(о)сти с тымъ всимъ почтомъ еха-
ти | або пакъ часть которую почту того послати казали, онъ пови|ненъ будетъ самъ тамъ ехати
або почотъ слати, где его м(и)л(о)сти | листомъ нашимъ ознамено будетъ: ведъ же онъ за тые
пенези | не маеъ ховати за слугъ своихъ, боярь ани слугъ тамошнихъ, звлаща, | хто повиненъ
самъ за себе службу служити. А што ся дотычет | почту, которыи онъ з ыменей своихъ ку
службе земскои ставити | повиненъ, ино часу посполитого рушенья, естли бы есмо не | казали
его м(и)л(о)сти того почту его у воиско слати, тогды онъ и томъ | почотъ свои з ыменей вес
спольна коньно, зброино, яко службу земъ|скую служити повиненъ, на томъ же замку нашомъ
мети маеъ | до науки наше.

Тежъ хотимъ мети, абы того с пильностью | стерегъ, яко бы подьданымъ нашимъ надъ ус-
таву никоторого | обътеженья онъ самъ, вранникъ и слуги его м(и)л(о)сти не чинили, | але абы
люди осаживали и пожитковъ нашихъ примножали | подле набольшого баченья своего, уста-
вы наше не отъступу|ючи. А где бы ся то показало, жебы чимъ подьданныхъ объте|женья не
водле уставы заховалься и чимъ з уставы и по|становеня || [5 адв.] становенья нашего онъ самъ
або вранникъ его м(и)л(о)сти выступоваль, | а онъ бы того не дозрель, тогды за таковыи вы-
ступъ маеъ зложон | быти с того вранду. И хотя бы листъ нашъ на доживотье мелъ, | таковыи
листъ и право ку помочи ему быти не маеъ: кгда жъ | не для обътеженья, але для обороны и
въспокоенья подьда|ныхъ и для дозренья пожитковъ нашихъ вранды даемъ и имения | наши вран-
никомъ злецаемъ.

А на тые вси речи дали есмо его м(и)л(о)сти | сесь нашъ листъ, до которого на твердость то-
го и печать нашу | приложити казали.

Писанъ у Вилни, лета Божего нароженья ти|сяча пятьсотъ шестьдесятъ второго, м(е)с(е)ца
марца девятого дня.

| Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафѣи Воловичъ

№ 10

1562 г. сакавіка 25. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п.
Юрыя Юрыевіча Осціка аб дараванні гасп. дв. Есіфу Яцкоўскаму дзвюх „оселых” і адной пус-
той валокі пры яго м–чку Сорыца Даўгялішскай вол. „навечность” (са спісам людзей гэтых
валок), і ўвяжчы на ўвядзенне Яцкоўскага ва ўладанне

| Листъ, писаныи до старосты браславского, п(а)на Юря Юрьевича | Ос-
тика, абы Есифу Яцковъскому тры волоки у волости | Довкгялишъскои
подати¹ велель⁻¹

²⁻² так у ркп., трэба чытаць на деръжавьцу тамошънего брать (?)

³⁻³ нап. інш. чарнл.

⁴⁻⁴ г. зн. 11 лістапада

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз литовский, | руский, пруский, жомойтський, мазовецький, лифлянтський и иных.

| Старосте браславському, пану Юрью Юрьевичу Остику.

Дали есмо | з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское дворанину нашему Есифу Яцьковському у волости Довькгляишської три волоки земли наше, которые лежат | отъ Довькгляишокъ в шести миляхъ, межи кгрунтьовъ землянских, | при его именъечку Сорыцы, то есть две волоки, людьми оселыхъ, | моркгованыхъ, а не резаныхъ на имя: люди Ятюсь и Янелись Родеишевичи з детьми служба; на волоце морькгованои — Симон Петровичъ | Меликганец з братаничами своими Яневичи, служба; а третья | волока пустая на имя Будовнишья. А дали есмо тые три волоки | з людьми поменеными ему самому, жоне и детемъ его навечность.

Ты бы о томъ ведалъ. И хотя жъ мальжонка твоя тое имене наше | Довкгляишки || [6] Довькгляишки в суме пенезеи деръжить, абы еси ему тые волоки подал, | поступилъ и в то его увезати казаль: кгда жъ ся тымъ ничего праву | мальжоньки твоее не ублизить. И подавши тые три волоки ему, | до насъ выписаль границы достаточне, а мы Яцьковскому листомъ на|шимъ утвердिति роскажемъ.

Писан у Вильни, ²-лета² Божего нароженья | тысяча пятьсотъ шестьдесятъ второго, м(е)с(е)ца марца двадцат пятого | дня.

| Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

Остафеи Волович

№ 11

1561 г. кастрычніка 3. Вільня / Вільнюс. — Пацвярджацьны Жыгімонта Аўгуста даніны троцкага в-ды, [п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла] служ. апошняга Станіслава Бартошэвічу на Скемонскую поседзь Курылаўскай вол. „до воли и ласки господарской” (са спісам людзей гэтай поседзі)

| Листъ, даный служебънику его м(и)л(о)сти ¹-п(а)на⁻¹ воеводы троцкого | Станиславу Бартошевичу на полсеми служъбы | людеи оселых а на семь пустовъщынъ у | волости Курыловскои до воли г(оспода)рьское

| Жыкгимонт.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ.

Бил намъ чоломъ служебникъ | воеводы троцкого Станиславъ Бартошевичъ и поведиль перед | нами, ижъ панъ воевода троцкии далъ ему до воли и ласки наше | у волости нашої Курыловскои поседъ ²Скемонь⁻²скую, в которой полъсеми | службы людеи, то есть: Януша Гошковица, службу; Нотиса Беяновича | з сынми, службу; Лаврина Павловича а Аньдрушкевича Миликови|човъ, службу; Юрья Матеевича зъ сыномъ его Юхъномъ, службу; Станика | а Меси-са Юхъновичовъ, службу; Петра Болътушевича а Балътроея Я|новича, службу; Якуба Яновича, полъ службы. А семь пустовъщин тое жъ | поседи: Малутишку, Калутишку, Кятишку, Мар-тинишку, Есбутишку, | Трумъпашку а Василишку. На што панъ воевода троцкии и листъ свои под | печатью и с подписью руки своее ему далъ, которые онъ передъ нами | вказываль, бьючи намъ чоломъ, абыхмо его, при томъ оставивши, листъ | нашъ на то ему дали. О чомъ же панъ воевода троцкии насъ у причине | за нимъ жедалъ.

№ 10

¹⁻¹ поч. IIa (?)

²⁻² нап. на сцёртым інш. чарнл.

№ 11

¹⁻¹ нап. над радком

²⁻² нап. на надчышчаным поч. III інш. чарнл.

А такъ, мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на жеданье пана || [6 адв.] воеводино и на чомъбитъ его то вчинили: при томъ его zostаву|емъ и потверъжаемъ то ему симъ листомъ нашимъ. Маеть онъ | тую польсеми службы людей и оные пустовъщины вышепоменены | на себе деръжати и вживати до воли и ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское.

И на то | есмо ему дали сесь нашъ листь з нашою печатью.

Писан у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1561, м(е)с(е)ца окт(ебра) 3 ден.

| Подпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 12

1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., бірштанскага дз-цы, п. Аляксандра [Фёдаравіча] Уладыкі аб дараванні гасп. стральцам Мілашу Пятровічу і Яну Мікалаевічу дзвюх валок у с. Мажунскім Бірштанскай вол. „на службе стрелецкой” з вызначэннем відаў службы з гэтых валок^А

| Листъ, писаныи до державъцы бирштаньского, | п(а)на Алексъсандра Владыки, на две волоки у | волости Бирштаньскои в селе¹ Мужуньскомъ¹ Милошу | Петровичу а Яну Миколаевичу, стрелцомъ, абы дал | на службѣ стрелецкой

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью король польский, великий княз литов|ский, руский, пруский, жомойтский, мазовецкий, лифлянтский и иных.

Маръшалъку нашему, державъцы бирштанскому, пану Алексанъдру | Владыце.

Штобы еси далъ тымъ стрельцомъ нашимъ Милошу Пет|ровичу а Яну Миколаевичу у волости Бирштанскои в селе Можунскомъ | водле уставы наше две волоки на службе стрелецкой^Б. Мають они | з одное волоки цынъшъ платити, а з другое отъ всихъ платов и по|винности вольни быти. А которого году за розказанемъ нашимъ на | дорогу, на воину² поидуть, того году з обеюхъ волокъ некоторыхъ пла|товъ и повинностей не мають польнити, толко за розказань-емъ | нашимъ в ловы, на воину ездити и служити по тому, яко и иные стрел|цы наши. А подъ справою, присудомъ и послушеньствомъ старосты | пинского и кобынского, державъцы мерецкого, остринского, довъ|кговьского, перелайского, ушпольского и пенянского, пана Станислава | Анъдреевича Довоина мають быти.

Писан у Вилни, лета Божого | нароженья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ второго, ³⁻⁴⁻мца⁴ ма⁻³ || [7] м(е)с(е)ца марта двадцать третьего дня.

| Подпис руки г(оспо)д(а)рьское

Миколаи Нарушевич, писар

№ 12

¹⁻¹ так у ркп.; нар. ніжэй

² выпр. з інш. літары інш. чарнл. (?)

³⁻³ нар. на правым полі поч. III інш. чарнл.

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць месеца

№ 13

[1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс.]¹ – Рэестр дараваальных на з-лі Жыгімонта Аўгуста гасп. стральцам у Бірштанскай вол. [„на стрелецкой службе”]^A

| А то другие стрельцы, котрымъ таковыя жъ листы даны | у волости Бирштаньскои в тых селах.

| ²Напервей⁻²:

| В селе Ошмянскомъ – Янъку Марьтиновичу волоки две, ³Довкгинту⁻³ | а Масису Марьтиновичу волоки две, Болку Рымькгеловичу а Реместу | Васильевичу волоки две. В селе Можунскомъ – Богдану Петро|вичу волоки две, Юничу Петьровичу волоки две. | ⁴В селе Бокгранскомъ⁻⁴ – | Петру Якубовичу волоки две. | ⁵В селе Бокгарарневе⁻⁵ – | Ликгеику Станиславовичу а Станиславу Павловичу волоки две.

№ 14

1562 г. красавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. лажнічаму, жосленскому і валожынскому дз-цу, п. Лукашу Ленскому на м. Жослі на адзін год за 1000 коп літ. гр.

| ¹Привилеи ²п(а)ну⁻² Лукашу Ленскому на державу | Жосленскую в суме п(е)н(е)зеи тисечи копахъ гр(о)ш(еи)⁻¹

| Жыкгимонтъ Август, Божю м(и)л(о)стю корол полскии, великии княз литовскии, | рускии, прускии, жомойтскии, мазовецкии, ифлянтскии и иных.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Што перьво сего ложни|чому нашему, деръжавцы жосленьскому и воложинскому, | пану Лукашу Ленскому дали есмо на выхованье до воли наше | фолварокъ нашъ Жосленьскии, то есть: обору з быдломъ и ужате || [7 адв.] всякого збожя, и што бы кольвекъ з господарства могло быт | пожитку вынайдено. Ино тых часовъ ку потребе нашої г(оспо)д(а)рьскои | и земскои, на отъправу служебных людєи до земли Ифлянтское, | позычили и взяли есмо в скарбъ земскии у того ложничого на|шого, пана Лукаша Ленского, певную суму пенезеи тысячу копъ | грошеи литовское личбы, личачи в кождыи грошъ по десети | пенезеи, в которой суме пенезеи zostавили есмо ему место нашо | Жосли з лесы и з людми, з мещаны, слугами путъными, з людъми | тяглыми и данными, з боры, з лесы, з деровомъ бортнымъ, | з озеры, з реками, з бобровыми гоны, з данью грошовою и | медовою, з кальщицнами, зъ землями пустовскими и со вьсьми | оными пожитъками, с присуды и з винами.

№ 13

¹ хр. і тап. датуецца па датах дак.-узору № 12

²⁻² нап. амаль у сярэдзіне радка

³⁻³ так. у ркп.

⁴⁻⁴ нап. амаль у сярэдзіне радка

⁵⁻⁵ нап. амаль у сярэдзіне радка

№ 14

¹⁻¹ поч. II

²⁻² нап. над радком

Маеть пань | Лук⁻³ашь Ленъскийи тое место нашо Жосли и зь людми дерь|жати и вси пожит-
ки, яко на нас, г(о)с(по)д(а)ра, и на врад тамошньи брано, вживати, бояр путных и всих под-
данных того двора | нашего судити, радити, вины, пересуды и капъщизны бра|ти, и всих дохо-
довъ и пожитьковъ вживати подле поста|новенья и уставы волочное^А, черезъ ревизоровъ наших
вчиненое, | ажъ до року, то есть до ⁴св(я)та Великодня, которое св(я)то бу|деть в року шестьде-
сять третемъ⁻⁴. А мы, г(о)с(по)д(а)рь, и потомокъ | нашъ, великийи княз литовскийи, пану Лукашу
Ленъскому, малжонце, | детемъ и потомкомъ его або тому, кому бы онъ в руки | записомъ сво-
имъ то завель, на тотъ рокъ помененыи, на | ⁵день свята Великодня в пришломъ року шестьде-
сять | третемъ⁻⁵ || [8] третемъ тую суму пенезеи, ему отьдавъши сполна, з оное | державы его
плати и доходы наши на нас брати роска|жемъ. А тотъ фольварокъ, которыйи онъ з ласки нашое
маеть | на выхованье, естли бы на него панъ Богъ смерть допустил, | тогды не маеть быти в
жоны, детеи и потомковъ его тотъ | фольварокъ отьниман ажъ⁶ отьложивши суму пенезеи
ти|сячу копъ грошеи за место и за люди, ку нему прислухаючие. | А што с того фольварьку на-
шого сено повинень быть онъ давати, | то при немъ зостати маеть до выкупенья местечка и
лю|деи всих жосленских. А естли бы ся якая шкода в дворе нашом | тамошнемъ отъ огню при-
годне стати мела и люди розыш|лися зь якихъ причинъ, тогды ми, г(о)с(по)д(а)рь, або потомокъ
нашъ, | великийи княз литовскийи, не маемъ ⁷на немъ на немъ⁻⁷ а ⁸на⁻⁹ ¹⁰на⁻¹⁰⁻⁸ потомкох | его и в
кого тотъ дворъ и место будетъ, з рукъ их окупуючи, | ничего того поискивати. А службы во-
енъное с того двора панъ | Лукашъ Ленъскийи и потомки его або, хто бы записомъ его то
дер|жалъ, служити и заступати не повинень будетъ.

А пакли бых|мо на тотъ рокъ помененыи тое сумы пенезеи ему не заплатили, | тогды панъ
Лукашъ Ленъскийи самъ, потомки, близкие и кровъные | его або тотъ, кому бы то отъ него запи-
сано, до другого того жъ | св(я)та Великодня и рокъ отъ року подъ тою жъ мо|ю, яко вышеи | в
семъ листе нашомъ описано и поменено, оныйи дворъ нашъ Жосли | з местомъ и волостями
держати и всих доходовъ и пожитъ|ковъ вживати маеть ажъ до зуполное заплаты тое сумы |
пенезеи отъ нас, г(о)с(по)д(а)ра, або отъ потомка нашего. А мы ани потомок || [8 *adv.*] нашъ,
великийи княз литовскийи, межи роковъ того двора и местечка | нашего у него самого и въ по-
томковъ его ани в того, кому бы то | отъ него записано было, выкупати и никоторое переказы |
во въсих пожитьковъ тамошних не маемъ ему чинити. Нижли | овес и сено дякольное с тое дер-
жавы повинень будетъ давати | до стаини. И не маемъ пенезеи его вы|тручивать ани тежъ кому
| позвалати тотъ дворъ з рукъ его окупати. Але аж мы сами, | г(о)с(по)д(а)рь⁻¹¹, окупивъши оное
место и люди жосленьские в него, | пред ся его в державе жосленьской маемъ зоставити и въ
его | з рукъ не брати водлугъ листу и даты нашое.

И на то есмо | дали пану Лукашу Ленъскому сесь нашъ листь с печатью и | с подписанемъ
руки нашое г(о)с(по)д(а)рьское.

Писан у Вильни, лета | Божего нароженья тысяча ¹²-¹² пять⁻¹² шестьдесятъ вто|рого, м(е)с(е)ца
апреля осмого дня.

| Подпис руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

⁻³ *выпр. з інш. літары*

⁴⁻⁴ *г. зн. II красавіка*

⁵⁻⁵ *г. зн. II красавіка*

⁶ *далей нап. і зак. до*

⁷⁻⁷ *так у ркп.*

⁸⁻⁸ *так у ркп.*

⁻⁹ *выпр. з інш. літары*

¹⁰⁻¹⁰ *нап. над радком поч. III*

⁻¹¹ *выпр. з ь інш. чарнл.*

¹²⁻¹² *так у ркп., трэба чытаць пяцьсотъ*

1562 г. красавіка 7. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп. марш., менскаму с–це, п. Васілю [Калянікавічу] Цішковічу на арэнду бровараў і саладоўняў у гор. Менску „до его живота”^А

| Листь пану воеводе подляшському, | маршальку г(опода)рскому, старосте менскому, пану | Васілю Тишковицу на держанье броваровъ | и солодовен в месте Менскомъ до живота его | даныи

| Жыкгимонт Аугуст, Божю м(и)л(о)стю корол полскии, великии княз литов|скии, рускии, прускии, жомойтскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Што перво сего дали | есмо воеводе подляшскому, маршальку нашему, старосте | меньскому, пану Васілю Тишковицу в месте нашомъ Меньскомъ, старостве его м(и)л(о)сти, властнымъ накладомъ его бровари | и соло|| [9] и солодовъни побудовать, и што до них належити будет, | водле потребы способити и направить. А за тотъ | накладъ свои, што на будованье броваровъ и солодовень ¹на|лажить¹, и к тому з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское, звычайчы ему | в томъ пожитку, дозволили есмо ему были оные бровары | и солодовъне на себе по тому, яко устава наша коло того | в месте нашомъ Берестейскомъ описана⁵, деръжати и пожитку, | з них приходячого, доброволне вживати на три годы, то | есть, почавши отъ ²св(я)та Светых апостол Петра и Павла² в ро|ку нинешнемъ шестьдесятъ второмъ ажъ через три годы до | того жъ ³св(я)та Светого Петра и Павла³ в року шестьдесятъ | пятомъ, ⁴яно⁴ ширей на листе нашомъ, перво сего отъ нас | ему даномъ, описано⁵. Ино мы тепер за прозбою его ⁵млти⁵ | з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское тые бровари и солодовни в месте | Менскомъ дали ему и симъ листомъ нашимъ даемъ дер|жати до его живота, вживаючи всих пожитковъ с тыхъ | броваровъ и солодовень водле уставы места нашего Бере|стейского⁵.

И даемъ волность пану воеводе кому хочечи отъ | себе тые бровари и солодовъни арендовать. А мы до жи|вота его м(и)л(о)сти тых броваров и солодовень з рукъ заведиваня | и уживаня его брати и пожитковъ, отъ того приходячих, | намъ, г(оспо)д(а)ру, привлащати и никому иному того арендовать | и пожитковъ оных ⁶узычати ...⁶ И вжо через вес тотъ час вер|ху|мененыи, держаня тых броваров и солодовень, ниhto с подданных | наших тамошних не будетъ мочи жадное переказы ему делати || [9 адв.] и трудности задавати и броваровъ и солодовен в домех своих | яко наши подданные, такъ тежъ на волости тамошней Менской | кн(я)зи, панове и духовъные не мають мети под закладомъ | нашимъ двемасты копами грошей, которого закладу на нас, | г(о)с(по)д(а)ра – половица, а ⁷на⁷ пана воеводу подляшского половица ⁸при|ходить⁸ маеть. Нижли кождыи маеть солоды в тых ⁹солод|нях⁹, черезъ пана воеводу збудованых, брати и пиво варити | и меды в наших броварах сытити. А пан воевода подляшскии | або арендаръ его, естли бы онъ кому тые пожитки арен|доваль, маеть ся справовати в тых броварех и солодовънях, | яко есть около того описана есть устава берестейская⁵, | а по животе пана воеводине тые бровари и солодовъни | со вьсимъ начинемъ мають быти взяты на пожитокъ | скарбу нашего.

И на то пану воеводе подляшскому дали | есмо сесь нашъ листъ з нашою печатью и подьписанемъ | руки нашое г(оспо)д(а)рьское.

№ 15

¹⁻¹ так. у ркп., трэба чытаць належить

²⁻² г. зн. 29 чэрвеня

³⁻³ г. зн. 29 чэрвеня

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць яко

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць м(и)л(о)сти або м(и)л(ос)ти

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць узычати не будем

⁷⁻⁷ нап. над радком

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць при|ходить

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць солодов|нях

Писан у Вильни, лета Божего наро|женья тисеча пятьсотъ шестьдесятъ второго, м(е)с(е)ца |
апреля сего дня.

| Подпис руки г(о)с(по)д(а)рьское

| и пана канцлера

№ 16

1562 г. красавіка [7–13]¹. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран–наборцаў і мытнікаў, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў [ВКЛ] і гданьскіх купцоў аб дараванні гасп. дв. Аўраму [Іванавічу] Кунцэвічу льготы ад мыта і „побору”^А на правоз ляснога тавару з ВКЛ у гор. Гданьск на вясну 1562 г.

| Листъ, писаныи до обывателей и мы⁻²ть|никовъ Великого князства Лит(о)вского, абы | Авраму Кунцэвичу товару его лесного доброволне | и безъмытне пропустили и гамованья | никоторого не чинили

|| [10] Жыкгимонт Август, Божю м(и)л(о)стю корол полский, великий княз литовский, | руский, пруский, жомоитский, мазовецкий, ифлянтский и иных.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, к(не)г(и)нямъ, па⁻³нямъ, | державцамъ, намест-
нико⁻⁴мъ, тивуномъ, земляномъ, двора|номъ нашимъ, особливе двораномъ на выбиране побо-
ровъ, | до местъ наших посланымъ, и митьникомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьским | комори и при-
коморковъ ковенских, купцъ⁻⁵омъ кгданскимъ, а в не|бытности их – справцамъ их, и тежъ –
князьскимъ, панскимъ и ду|ховныхъ мытникомъ.

Дозволили есмо весны теперешнее в року | нынешнемъ шестьдесятъ второмъ дворанину
нашому Авра|му Кунцэвичу спустити безъмытне товару его лесного: захцык | дерева, клепокъ а
тридцать лаштов попелу до Кгданска.

Прото | кды тотъ захцыкъ клепокъ а тридцать лаштовъ попелу попро|важно будетъ, при-
казуемъ вамъ, ажъбы есте на коморе ковен|скои, везде, доброволне и безъмытне, побору и мыта
не беручи, | пропустили и гамованья никоторого не чинили.

Писан у Вильни, | лета Божего наро|женья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ | второго, м(е)с(е)ца
апреля.

№ 17

1562 г. красавіка 13. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея ўпіскаму дз–цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму на мызу Акністу пры Інфлянцкай мяжы „навечность” (са спісам людзей гэтай мызы і межамі ўладанняў)^А

| Потверженъе державъцы упитьскому | кн(я)зю Ивану Тимофеевичу
Крошынскому | на мыжу Акнисту пры границы ифлянт|скои навечьность

№ 16

¹ хр. дата ўдакладняецца па датах № 15, 17

⁻² нап. невыразна

⁻³ выпр. з інш. літары

⁻⁴ нап. невыразна

⁻⁵ выпр. з інш. літары

|| [10 адв.] Жыкгимонт Август¹.

| Ознаимуюмъ симъ нашимъ листомъ, хто на него посмотри^т | або, чтучи его, услышитъ, нинешнимъ и напотомъ буду^чимъ, кому буде потреба того ведати.

Што есмо перво сего | з ласки наше г(оспо)д(а)рьское дали державцы упитьскому князю | Ивану Тимофеевичу Крошинскому мыжу Акнисту при границы | ифлянтской, которая была держана ку замку Зелборку, з люд^ими, зъ землями и со всьими доходы и пожитки, яко ся тая | мижа в себе маеть. Яко жъ за росказаньемъ нашимъ у—в оную | мыжу староста зелборский, панъ Миколаи Талвошъ его увезалъ, | люди и границу тое мыжи на реистре своемъ, меновите описавши, тотъ реистръ под печатью и с подписанемъ руки своее | ему далъ, который княз² Крошиский² передъ нами вказывалъ, | бьючи чоломъ, абыхмо его при тои мыжи водле первшое ласки | данины наше, зоставили и то ему листомъ нашимъ навечност^ь | подтвердили. Ино мы, того реистру увязъчого огледавши, велели есмо с него люди и границы тое мыжи для лепшое | певности в сесь нашъ листь уписати.

То естъ люди тяглые | тое мыжи Окницкое на имя: Прижедма Нас, староста, з сын^ими своими, служба; Мартин³ Кгенанос³ з сын^ими своими, служба; | Герман Кгеинанос з братею своею, служба; Якубъ Нотеика з сын^ими своими, служба; ⁴Исеропина⁴ з братомъ своимъ Андреемъ, | служба; ⁵Янич⁵ Кгеиданос з братомъ своимъ Анъдриасомъ, служба; | Анъдрис ⁶Аницуноч⁶ з братомъ своимъ Анъдрикомъ, служба; | Тумъбол ⁷Томонос⁷ || [11] Тумбол Томонос, Анъдреи ⁸Болтоникас⁸, служба; Енанас Галита, служба; | Анъдрис ⁹Карвирос⁹ з братомъ своимъ Якубомъ, служба; Юри Веженос | з братомъ своимъ Мартиномъ, служба; Енис Арбитанис, служба; | ¹⁰Марканъ¹⁰ ¹¹⁻¹²Въ¹² теишканос¹¹ з сын^ими, служба; Анъдреи ¹³Татичанос¹³ з братомъ | своимъ ¹⁴Бринчисомъ¹⁴, служба; Якубъ Станевданисъ з сын^ими своими, | служба; Янис Станевданис, служба; Бринчис Румпанос з сын^ими | своими, служба; Якубъ Шустанис ¹⁵з сын^ими своими¹⁵, служба; Андреи | Плюша з сын^ими своими, служба; ¹⁶Антис¹⁶ ¹⁷Стирманос¹⁷ з сын^ими своими, | служба; Якубъ Пучанис з братомъ своимъ Германомъ, служба; | Янис ¹⁸Бернатанис¹⁸ з сын^ими своими, служба; Якубас Вятпунанис, | ¹⁹служба¹⁹; ²⁰Грицул²⁰ Буичикас, служба; ²¹Янис²¹ Живортанис, служба; | Петръ Кочукович, служба; Юри Пурнанос, служба; Янис ²²Скрумалис²², | служба.

²³А то суть границы тое мыжи ²⁴Океницкое²⁴⁻²³: где Орея, | река, впадываетъ в реку Сусаю; рекою ²⁵Ариею²⁵ до речки ²⁶Егобое²⁶, | а бокомъ ку землямъ ²⁷Олыкневымъ²⁷; з ²⁸Бокгое²⁸ до

№ 17

¹ далее у В Божю милостью король полский, великий князь лит(о)вский, русский, пруский, жомойтский, мазовецкий, лифлянтский и иныхъ

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Крошинский; В: Крошиньский

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Кгеинанос: пар. ніжэй: Герман Кгеинанос; В: Кгеинанос

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць Скеропина; В: Скеропинась

⁵⁻⁵ Яничик В

⁶⁻⁶ Анацуноч В

⁷⁻⁷ Тонос В

⁸⁻⁸ Польтоникась В

⁹⁻⁹ Карвира В

¹⁰⁻¹⁰ Маркганосъ В

¹¹⁻¹¹ Теишканосъ В

¹²⁻¹² выпр. з адной літары

¹³⁻¹³ Тотичанос В

¹⁴⁻¹⁴ Бринъчисомъ В

¹⁵⁻¹⁵ адс. у В

¹⁶⁻¹⁶ Анътинисъ В

¹⁷⁻¹⁷ Старманосъ В

¹⁸⁻¹⁸ Бернатовичъ В

¹⁹⁻¹⁹ адс. у В

²⁰⁻²⁰ Гриньцуль В

²¹⁻²¹ Станис В

²²⁻²² Скрумились В

²³⁻²³ надк.

²⁴⁻²⁴ так у ркп., трэба чытаць Окницкое; В: Окницьское

²⁵⁻²⁵ Орею В

бору Полокгова; с По|локгова до речки Скерсы, а бокомъ до земли Биржанское; з ²⁹Керсы⁻²⁹ | до речки Окънисты, а бокомъ ку землямъ ³⁰Кгоршвинскимъ⁻³⁰; з реки | Акнисты ровомъ у реку Сусаю через дорогу, которая идетъ з Кгор|швины до ³¹Окисты⁻³¹; з реки Сусаи у речку ³²Окъсиниту⁻³², з ³³Олскнисты⁻³³, речки, | у болото Рикшто; | з болота Рикъшта у болото ³⁴Брынчово⁻³⁴, а бокомъ | ку землямъ ³⁵Кгоршолскимъ⁻³⁵, з болота Бринчова до границы ³⁶Гану|совисов⁻³⁶ межоу через поле на дорогу, которая идетъ з Гану|сишокъ до Окнисты; тою дорогою в речку Едупу, а бокомъ | ку землямъ мыжи ³⁷Ольскены⁻³⁷; зъ Едупы до болота Скрытолова; || [11 *adv.*] з болота Скрытолова до ручая ³⁸Меишкова⁻³⁸ а бокомъ ку землямъ | мыжи ³⁹Олксневы⁻³⁹; з ручая ⁴⁰Мешкова⁻⁴⁰ сеножатыми окънитски|ми до реки Сусаи напротивко реки Арее – то есть доконченье | тое границы, яко з стародавъна тая мыжа Окънитская | сама въ себе и в границах своих маеть. Яко жъ и копцами тую | вышепомененую границу закопати велеть.

И з ласки нашое | г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье его то есмо вчинили: водле первшое | ласки и данины нашое князя Ивана Крошинского при тои | мыжи ⁴¹Окъсницкои⁻⁴¹ есмо зоставили и на то ему сесь нашъ листъ | даемъ, и потвержаемъ то ему симъ листомъ нашимъ. Мае^т | онъ самъ и его жона, дети и потомки их тую мыжу помененую | ⁴²Окъсницкую⁻⁴² з будованьемъ дворнымъ и с пашнею дворною, | с полми, з лесы, з гай, с пущою, з сеножатыми, зъ заросльми и с пророб|ками, з реками, з людьми тяглыми и з их землями, и со вьсимъ, яко | ся тая мыжа сама в себе и въ границах своих маеть деръжа|ти и въживати вечно, будучи волни тамъ прибавити, роз|ширити, людми осадити и пожитки себе множити и | привлащати, и тежъ отъдати, продати, ⁴³даровати⁻⁴³, за|писати и ку своему лепшому и вжиточному обернути, и | тымъ, яко властью своюю, подле воли своею, яко сами на|лепей розумеючи, шафовати.

А на твердость того и печать | нашу казали есмо привесити к сему нашему листу.

Писан у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца апрел(я) 13 д(е)н.

| Подпис руки г(опо)д(а)рьское

Рука пана канцлерова | и п(а)на
Остафьева

26-26 так у ркп., трэба чытаць Кгобае (?); В: Кгобае

27-27 Олксневымъ В

28-28 так у ркп., трэба чытаць Кгобое (?); В: Кгобае

29-29 так у ркп.; пар. вышэй

30-30 Кгоршиньскимъ В

31-31 так у ркп., трэба чытаць Окнисты; В: Окнисты

32-32 Олсквиньту В

33-33 Олквинты В

34-34 Брингиво В

35-35 так у ркп., трэба чытаць Кгоршвинскимъ; В: Кгоршвиньскимъ

36-36 так у ркп., трэба чытаць Ганусовичов (?); В: Ганусовичовъ

37-37 Оликневы В

38-38 Мешкова В

39-39 Олксневы В

40-40 так у ркп.; пар. вышэй

41-41 так у ркп., трэба чытаць Окъницкои; В: Окнитъскои

42-42 так у ркп., трэба чытаць Окъницкую; В: Акнитъскую

43-43 *adv.* у В

№ 18

1562 г. красавіка 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да троцкага п., дворнага гет., кармялаўскага дз-цы, п. Рыгора Аляксандравіча Хадкевіча, а ў яго адсутнасць у Кармялаве – да кармялаўскага нам. аб дараванні гасп. служ. Мікалаю Венецыяну „кармялаўскага” с. Калняны

|| [12] Листъ, писаныи до пана троцкого, гетмана Великого | кн(я)з(ства) | Лит(о)вского, державъцы кормяловского, п(а)на Гры|горя Алексьанъ-дровича Ходкевича, абы | Миколаю Венецыяну в село кормяловское | Кольняны увезаль

| Жыкгимонт Август, Божю м(и)л(о)стю корол полскии, великии княз литовскии, | рускии, прускии, жомойтськии, мазовецкии, ифлянтскии и иных.

| Пану троцкому, гетману дворному Великого князства Литов|ского, державъцы кормяловскому, пану Григорью Алекسانъ|дровичу Ходкевича, а в небытности его самого у Кормялове, | ино наместнику его тамошнему.

Дали есмо з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рь|ское служебнику нашему Миколаю Вен¹е²цыяну село наше кормяловское Колняны, в которомъ есть тринадцать волокъ оселых | кгрунъту доброго, и увезати его в то послали есмо дворанина на|шого князя Филипа Жижемского.

Твоя бы м(и)л(о)сть, пане троцкии, | а в небытности его самого у Кормялове – тебе, наместнику его та|мошнии, приказуемъ, ажъбы еси тое село Кольняны, три³⁻⁴ на⁴д³цать | волокъ, з людми, на тых волоках оселыми, ему подаль и в то его увезати | допустил конечно.

Писанъ у Вилни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца апрел(я) | 17 день.

| Подъпис руки г(о)с(по)д(а)рьское

Остафеи Волович

№ 19

1562 г. красавіка 18. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз-цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча на фальв. Васілішкі на адзін год за 1000 коп літ. гр.

| Листъ, даныи конюшому виленскому, пану | Яну Юревичу Волчковица на заставенье фо¹лварку | Василишского в суме п(е)н(е)зеи в тисечы²⁻³ копаххъ² | грошеи, до отдного году

|| [12 адв.] Жыкгимонтъ.

| Ознаимуюемъ симъ нашимъ листомъ.

№ 18

⁻¹ выпр. з інш. літары інш. чарнл. на часткова падчышчаным

⁻² выпр. з інш. літары інш. чарнл. на часткова падчышчаным

³⁻³ нап. над радком

⁴⁻⁴ нап. інш. чарнл.

№ 19

⁻¹ над о чытаецца не сцёртая д

⁻² так у ркп.

Ижъ ку потребе | нашои г(о)с(по)д(а)рьскои и земскои позычили и взяли есмо в конюшого | и подьконюшого виленьского, державцы василишского, | пана Яна Юрьевича Волчковица на потребу речи посполитое | певную суму пенезеи, тысячу копъ грошей личбы литовьское, лича-чи | у грошъ по десети пенезеи, и в тои суме, в тысячи копах грошей, заставили | есмо ему фольварокъ нашъ Василишъский со всею пашънею, с огорода | овощовыми, з садомъ, з сеножатыми, з млыномъ, з быдломъ, с ко|ровами, з млечномъ и со въсимъ статкомъ, што теперь на двор-цы | есть, и с торъговымъ, и з десятою волокою, яко с постановенья ре|визорского постановено.

Маеть онъ в тои суме, в тысячи копахъ | грошей, тотъ фолварокъ с тымъ со всимъ, яко вы-шеи поменено, держа|ти и вживати, по³чавши отъ ⁴свята теперешънего пришлого | Семое су-боты в нинешнемъ року шестьдесятъ второмъ⁴, ажъ | до року, то есть до того жъ ⁵св(я)та Се-мое суботы, которая будетъ | в году тисеча пятьсотъ шестьдесятъ третемъ⁵. А мы, г(о)с(по)д(а)рь, | або потомокъ нашъ ему самому, мальжонце, детемъ и потомкомъ | его або пакъ тому, кому бы онъ то в руки записомъ своимъ за|вель, на тотъ рокъ помененыи тую суму, сполна отъдавши, тотъ | фолварокъ к рукамъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ взяти казати маемъ, а они | повинъни будуть тотъ фолварокъ здати со всимъ с тымъ, с чимъ | на тотъ час з личбы пану Волчку подано, а с тых всех помененых пожит|ковъ личбы у скарбе нашомъ они чинити не будутъ повинни.

| А пакли быхмо на тотъ рокъ помененыи тое сумы пенезеи | ему || [13] ему не заплатили, тогды онъ самъ, мальжонка, дети и потомки | его або тотъ, кому то отъ него будетъ записано, до другого жъ | року того жъ свята, и рокъ отъ року подъ тою жъ моцю и с тымъ со въ|симъ, яко вышеи в семь листе нашомъ поменено и описано, оныи фолварок | нашъ держати и вживати маеть ажъ до зупольное заплаты | тое сумы пенезеи отъ нас, г(о)с(по)д(а)ра, або отъ потомка нашего.

И на то | есмо ему дали сесь нашъ листь з нашою печатью и с подписаньемъ | руки наше г(о)с(по)д(а)рьское.

Писан у Вилни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца | апреля 18 дня.

№ 20

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п. Юрыя Юрыевіча Остіка аб прызнанні за зямямі Браслаўскага нав. Даўбаровічамі шляхецкіх правоў і права на валоданне м–камі ў гэтым навеце

| ¹Лист, писаныи до старосты браславског(о), п(а)на Юря | Остика и напотом будучих, зоставуючи земян | повету Браславског(о) Довборови-чов за выводом пры | шляхетстве и при именичах их у повете Браслав-ском¹

| Жыкгимонтъ.

| Старосте браславському, пану Юрью Юрьевичу Остику и инымъ | старостамъ браслав-скимъ, хто и напотомъ отъ нас тое старо|ство держать будетъ.

Што перво сего жаловали намъ земяне | браславские повету Виленьского Петръ Николае-вичъ а Петръ Лаври|новичъ, Станиславъ Мартиновичъ а Езофъ Марьковичъ – Довборовичи^А | з братею своею о томъ, ижъ ты их приворочаешъ у службу тяглую | або путную и без позвовъ у права передъ собою отъказывати имъ | кажешъ, а они, деи, с продковъ своих здавна есть шлях-

³ о выпр. з а – хвост а зак.

^{4,4} г. зн. 17 мая

^{5,5} г. зн. 30 мая

№ 20

¹⁻¹ поч. II

та и завжды | службу земскую военную конно, зброино служивали. И передь ²-врад² | воеводьства виленского позываются, яко жь мерчие и ревизоры || [13 *adv.*] наши, которые на помещенные земли тамъ, до Браслава, по|сыланы были, маючи певную ведомость, ижъ они есть шляхта, | отъмену имъ за их земли поотдавали и с одного отъ подьяданных | наших ограничили, а ты, деи, приворочаючи их у службу тяглую, | з ыменей их рушати хочешъ. А еще, деи, пущы их властные Угорские | отънимаешъ, и бортеи вживати и дерева брати имъ забороняючи, грабежи имъ чинишъ, в чомъ они немалое втисненъ | и трудность надъ право шляхетское себе быти менили.

О чом | мы, хотячи досмотрети и достаточне выведане около того | росказати вчинити мандатомъ нашимъ, велели есмо их позвати, | жебы они передъ нами стали и выводъ шляхетства своего по|ставили, листы, право свое, за чимъ земли тамъ, у Браслава, деръ|жать, положили.

И они, за мандатомъ нашимъ на року зложомъ | ставши, повелили, ижъ тые земли, которые тамъ, у Браслава, | деръжать, есть их отъчизные и дедизные. А ты ку тому | року служебника своего Бурдыньского у права з ними мовити | присылалъ. И онъ ставилъ воита опеского имениемъ Якъшту, | которых поведилъ, ижъ они не есть шляхта, але люди путъ|ные, кривные его: бо Ундри а Наруть – то была рожевая | братья, з ³-Уидри³ пошолъ Довбор, а зъ Довбора зродилися два | сыны: Лавринъ а Мартин, Лавъриновъ сын – Петръ, Мартиновъ⁴ | сын – Станиславъ. А о роде Петра Миколаевича и Езофа Марько|вича ведомости никоторое не мель и ничего не поведилъ. А | тые бояре ставили светковъ, шляхту з отца и з матки, менуючи | их || [14] их кривною братею своею быти: с отца ставили земенина | нашего повету Виленского Яна Станиславовича, а з матки | ставили земенина Виленского жъ повету Авкгуштына Рачковича | Вязкейловича. Яко жъ Янъ Станиславович светчилъ, ижъ тые | вси Довборовичи есть ему братья по отъцы, бо отец его Станиславъ былъ сын Олехновъ, а Олехно былъ сынъ Рекутевъ. | А Авкгуштынъ Рачкович поведилъ, ижъ тые Довборовичи есть ему | братья по матъце: матка его была Дорота Бернатовна, ко|торое дочка пошла за Олехна, деда тых бояр. И надъ то, ижъ | имъ обема тые Довборовичи братья, бралися ку присязе⁵.

| Ино мы, речей их с obu сторон и свидетельства тых земян выслухавши, | зложили есмо рокъ присязе третии день и еще росказали | есмо в реистрах скарбных попису воиска нашего за гетьманьства | пана виленского, пана Юрья Радивила, которых попись был | в року тридцать четъвертомъ, смотрети, естли же они службу | воен⁵ную посполъ з бояры–шляхтою служивали. Ино и з реистров | оказалось, же они передъ паномъ гетьманомъ посполъ з ы|ными бояры–шляхтою замку Браславского пописывалися | и службу земскую воен⁶ную служивали^В.

И кгда тотъ рокъ | присязе, отъ насъ зложомыи, пришолъ, тые земяне, Янъ | Станиславовичъ а Авкгуштын Рачковичъ, на всемъ томъ, | яко светчили, ижъ тые Довборовичи есть шляхта, з отца | и з матки имъ братья кривные, присязу вчинили. А к тому, | ижъ з реистровъ скарбных оказалось, же они здавна || [14 *adv.*] службу земскую воен⁷ную, яко и иные бояре–шляхта | служивали, за таковымъ способомъ знашли есмо тыхъ | бояр правых и зоставили их при шляхетстве и при земь|лях их отъчизных, и при тых землях, которые отменою от | мерчих наших за земли ихъ имъ даны.

Ты бы, пане Остику, | и напотомъ будучимъ старостамъ тамошнимъ браслав|скимъ приказуемъ, ажбы есте тых Довборовичовъ через то | у службу тяглую не приворочали и без позововъ у права передъ | собою отъказывати имъ не казали, и з ыменей их не рушали, и | пущъ их властных Угорских, которих они до сего часу были в дер|жаньи, не отънимали, и бортеи тамъ уживати, и дерева | брати имъ не забороняли, и грабежовъ имъ делати не велели, и никоторого втисненъ и трудности надъ право | шляхетское имъ не чинили, але во всемъ ся нехаи они

²⁻² так у ркп., трэба чытаць вразом

³⁻³ так у ркп.; пар. ніжэй

⁴ выпр. з ь

⁵ выпр. з ь інш. чарнл.

⁶ выпр. з ь інш. чарнл.

⁷ выпр. з ь інш. чарнл.

справують | и службу земскую воен⁻⁸ную служить по тому, яко и иные | бояре—шляхта тамош-
няя браславская и яко они до сего | часу службу земскую военную служивали.

Писанъ у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца апрел 20 день.

| Подпис руки г(оспода)рское

| Остафеи Волович⁹

№ 21

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – *Прывілей Жыгімонта Аўгуста віленскаму бурм. Фрэд-
рыху Аляксандравічу Шумленскаму на м-р Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа,
мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра*^A

|| [15] Листъ, даныи бурмистру места Виленског(о), | на монастыр
Св(е)тое Троицы и на дворцы | в месте Виленском Фредрыху Шумъ-
лен|скому по животе митрополита Киев|ского Селивестра

| Жыкгимонт.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Которыи монастырь Светое | Троицы у здешнемъ месте нашемъ Виленскомъ, подаванья
нашог(о) | г(о)с(по)д(а)рьского з ласки и з данины нашею г(о)с(по)д(а)рьское держить до
жи|вота своего архіепископъ, митрополитъ Киевський, Галицкый и Всея | Руси Селивестръ з
дворцами, к тому монастыру прислухавочими, ¹Соитиниками⁻¹ а Корыстми, и зъ людьми тых
дворцовъ, и тежъ з людьми | того монастыра, в месте нашемъ Виленскомъ мешкавочими. | Ино
за чолымъбитьемъ бурмистра места Виленского Фредриха | Александровича Шумленского з
ласки нашею г(оспо)д(а)рьское тотъ ма|настырь Светое Троицы в месте Виленскомъ с тыми
дворцами | поменеными и з людьми их, и⁻² тежъ з людьми монастырскими, в месте | Вилень-
скомъ мешкавочими, по животе теперешнего митрополита | дали есмо и симъ листомъ нашимъ
даемъ тому предъреченому | Фредриху Шумленскому.

Маеть Фредрих Шумленский со всимъ | по тому, яко архіепископъ, митрополитъ тепе-
решнии деръжалъ, | тотъ монастырь держати и всякихъ пожитковъ и приходовъ | с того монастыра
и с тыхъ дворцовъ, и тежъ з людеи, в месте Виленскомъ мешкавочихъ, уживати, со всимъ по тому,
яко и ар|хіепископъ, митрополитъ теперешнии то деръжалъ. И вжо || [15 *adv.*] онъ по животе
митрополитове, оземши дворанина нашего, | за симъ листомъ и даниною нашою оныи мана-
стырь со всимъ, и | с тыми дворъцами, и з людьми, в моц и в справу ³-чог⁻³ взяти маеть. | А хотя
бы и первей сего листу нашего або и опосле того нашего | листу на тотъ монастырь, хто отъ
насъ еспекътативу одеръ|жалъ, то сии данине нашої ничего шкодити не будетъ и мимо | Фред-
риха Шумленского того монастыра никому отдава|ти не маемъ. А пакли бы самъ Фредрих
Шумленский в чернцы поити | не хотель, онъ маеть на мѣстцы своемъ в томъ монастыри
и|гумена, чловека на то годного, мети, которыи жебы слушне и | радне, водле обычаю закону
греческого справуючися, за насъ, | г(о)с(по)д(а)ра, Бога просить.

И на то есмо ему дали сесъ нашъ листъ з на|шою печатью и с подыписью руки нашею
г(о)с(по)д(а)рьское.

⁻⁸ выпр. з ь іни. чарнл.

⁹ далей у ніжнім правым куце нап. і зак. чарнл. Жикгимонт

№ 21

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць Свинтиниками; пар. № 22

⁻² выпр. з а іни. чарнл.

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць того

⁴Псанъ⁴ у Вилни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца апрель 20 день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Пана канцлеровои | Остафеи
Воловичь

№ 22

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв.^А на ўвядзенне віленскага бурм. Фрэдрыха Аляксандравіча Шумленскага ва ўладанне м–ром Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа, мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра^Б

| Листъ, писаныи до дворанина г(о)с(по)д(а)рьского¹, | ... абы бурмистра виленского | Фредрыха Шумленьского в монастыр Св(е)тое Троицы | в месте Виленьском увезаль

| Жыкгимонт.

| Дворенину нашому ...²

Дали есмо з ласки | нашое г(о)с(по)д(а)рьское бурмистру места Виленского Фредриху Александро|вичу || [16] вичу Шумленскому по животе теперешнего архиепископа, мить-ро|полита Киевского, Галицкого и Всея Руси Селивестра монастырь в месте | Виленьскомъ Светое Троицы и з дворцами, к тому монастыру при|слушаючими, Свинтиниками а ³Корысми³, з людьми тых дворьцовъ и | тежъ з людьми того монастыра, в месте нашомъ Виленьскомъ | мешкаючими.

А такъ, кгда з воли Божии митрополить теперешнии | з сего света соидеть, приказуемъ тебе, ажъбы еси того Фредриха | Шумленьского в тотъ монастырь и в тые дворцы помененые, | и в люди монастырские, в месте Виленьскомъ мешкаючими, его | увезаль и въ мою и въ справу то ему подаль.

Писанъ у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца апреля 20 дня.

| Подъпис руки г(оспода)рское

| Остафеи

№ 23

1562 г. красавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста берасцейскім жыдам Давыду Шмерлевічу, Еську Шломічу і Аўраму Длугачу на мытную камору ў Жамойцкай з–лі „с восковничим и соленичим” на тры гады за 800 коп літ гр. штогадова

| ¹Арендоване комори мытное и прикоморковъ | в земли Жомоитской з восковничим и з соленичим | на три годы жидом берестейским¹

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць Писанъ

№ 22

¹ далей з новага радка прабел

² далей прабел

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Корыстми; пар. № 21

№ 23

¹⁻¹ поч. II

| Жикгимонт.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Што которую комору | мытъную и прикоморки, в земли Жомоитской уставленные, | з восковничимъ и з соленичимъ перво сего арендовали есмо | подъданымъ нашимъ, жидомъ бере-стеискимъ, Давыду Шмеръ|левичу, Еску Шломичу а Авъраму Длукгачу, почавши отъ ²Нового лета² | прошлого св(я)та, отъ которого ся почаль писати рокъ шестьдесятъ | вторыи, на три годы за певную суму пенезеи. Ино они, не хотячи || [16 *adv.*] того заведати, тую аренду свою спусти-ли хоружому ковенско|му Яну Выдре а дворянину нашему Анъдрею ³Ильковському³, а мы | тежъ тую комору мытъную и вси прикоморки, в земли Жомоитской | уставленные, з восковни-чимъ и з соленичимъ имъ арендовали такесж | на три годы, почавши отъ того жъ ⁴Нового лета⁴, отъ которого ся | почаль писати рокъ шестьдесятъ вторыи, до того жъ дня и | св(я)та ⁵Нового лета⁵, коли ся писати скончить рокъ шестьдесятъ | четвертыи, то все, што-колве ку коморе и прикоморкамъ земли Жо|моитское з восковничого, з соленичого и со всякого мыта приходит | и належить, за две тысячи за чотыриста копъ грошей, за кожъ|дыи годъ за осмьсотъ копъ грошей личбы и монеты Великого | князства Литовьского: в кожъдыи грошъ по десети пенезеи личачи, | болших. Тую суму повинни они будуть в скарбъ нашъ платити | двакротъ на годъ, то есть: чотыриста копъ грошей – на ⁶день Светого | Петра апостола⁶, а другую чотыри-ста копъ грошей, додержавши | годъ, – на тотъ день ⁷Нового лета⁷.

Отъ которого св(я)та и дня мають | тые менованные жидове, Давыдъ, Еско, Аврамъ, комору мытъную | в земли Жомоитской с прикоморьками, к неи прислух⁸аючими, которые | на тотъ час водле первое аренды к рукамъ своимъ деръжать, | в справу и в моц свою взяти, а дома мытъные и сторожи на | звиклыхъ мѣстцахъ, яко за Кградовского бывало, мають имъ быти | да-ны и поступлены. И будуть мыта ото всякихъ товаровъ | сухимъ путемъ и водою и отъ работъ лесныхъ брати, и ⁹теи⁹ | отъ тыхъ всихъ товаровъ, отъ которыхъ-кольвекъ до того часу | на онои коморе и прикоморкахъ земли Жомоитское мыто | брано. И якие бы кольвекъ товары новонаи-денные домыслы | людскими || [17] людскими на оную комору або прикоморки мытъные при-хо|дили, они мають мыто брати водлугъ уставы наше и звы¹⁰клого | обычаю в томъ краю и яко ся на оныхъ митехъ нашихъ заховывает, а надъ уставу ¹¹нашу и нашу¹¹ и надъ звычаи давныи, ничого нового | не въводячи.

А которые бы товары наши лесные на тую комору | проважоны коли были, отъ таковыхъ всихъ товаровъ нашихъ мыта | имъ не брати, а пропушати ихъ добровольне. Нижли яко вси тако|вые наши товари лесные и чии-кольвекъ тамъ приидуть на тое | мыто Жомоитское, мають ихъ спи-сывати и того ведомость в скарбе | нашомъ чинити повинни будуть. Ани кому за инакшими | листы нашими и ничиими инъшими не повинни безмытъне | пропушати, кромъ за листомъ и рукою нашою г(о)с(по)д(а)рьскою подписа|нымъ, а што кому пропуштитъ за таковымъ листомъ нашимъ, | маеть быти то имъ принято в скарбе нашомъ, и с тое суммы, | повинное до скарбу нашего платити, такъ много, яко мыта | отъ иныхъ товаровъ, на тотъ листъ нашъ пропушционныхъ приити бы | мело, имъ вытрутити. А естли бы хто-кольвекъ и якого буд | стану у промыту това-ры свои привель и, не оповедавши | товаровъ альбо што утаивши с нихъ на коморе и на прико-моркахъ | не пописаль и через комору перевезъ, таковыи кождыи, хто жъ | кольвекъ будетъ, вси товары тратить. А мытъники наши | мають того стеречи и забирати с помощью враду нашего и поло|вицу промыты до скарбу нашего давати повинни, а половицу | за свою працу брати мають. А озмут ли они у промыту не|слушне, они сами нагорожати то шкодному повинни.

²⁻² г. зн. 1 студзеня

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Ильговскому

⁴⁻⁴ г. зн. 1 студзеня

⁵⁻⁵ г. зн. 1 студзеня

⁶⁻⁶ г. зн. 29 чэрвеня

⁷⁻⁷ г. зн. 1 студзеня

⁸⁻⁸ выпр. з г інш. чарнл.

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць теж

¹⁰⁻¹⁰ выпр. з и

¹¹⁻¹¹ так у ркп.

А в чомъ | бы ся отъ них, мытъниковъ наших, кому кривда видела и хто || [17 *адв.*] бы до них самих, до слугъ и справецъ их в мытної справе дело мель, | в таковой речи ¹²не⁻¹² судити их никому иному, одно на нашъ судъ г(о)с(по)д(а)рь|ский то беремъ. А в небытности нашої, ино в скарбе нашомя, | кому будетъ то поручено отъ насъ, мають они и повинъни | будутъ усправедливится и презысканое платити, а отъ|праву на них с того жъ суда, а не з ыншого вряду давати.

А пакли | бы в томъ часе аренды их з допущенья Божего поветрее моровое | в томъ край або вальки от неприятеля, а они бы для тых | причин на той оранде своей шкодовали, тогды то отъ нас водле | ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское и великости часу, яко много то стояти | будетъ, с тое жъ сумы вытручноно маеть быти, ошачовавши, | колько бы за оныи весь часъ несупокои-ныи отъ поветрея або | отъ вальки мели они в ¹³скаръ⁻¹³ нашъ заплатити, того не мають | додавати. Ведъ же то они слушне показати мають, отъ | которого дня таковыи час небезпечныи и замкненье дороги ку | проездчанью купцовъ через мыта а ку отъбываню товаровъ зач|неться, а якъ долго стояти будетъ.

Естли жъ бы тежъ кото|рого року тые мытники наши омешкали и заплаты не вчи|нили водле того, яко вышеи описано и поменено естъ, тогды | то на них и на их помочниках, хто за них до скарбу нашего опи|шестъся, через децкого нашего моцно з совитостью отъправле|но быти маеть, и на томъ мыте их не маемъ болшеи держати, | але з рукъ их взяти казати то маемъ а не допустити имъ | тое аранды далеи вживати.

И на то даемъ сесь нашъ | листь с подписомъ руки нашое и печатью нашою.

Писанъ | у Вильни || [18] у Вильни, лета Божего нароженья тисеча пятьсотъ шесть|десять второго, м(е)с(е)ца апреля девятого дня.

№ 24

1562 г. мая 8. Вильня / Вильнюс. – Привілей Жыгімонта Аўгуста гародзенскаму зям. Матысу Шэмбелю–Хатылеўскаму на з–лі ў Слоні́мскім пав. замест аднятага ў яго „продка” дварца на [воз.] Даўспудзе „вечне”^А

| Листь, даныи Матысу Хотылевскому–|Шемъбелю на тры земъли в пове-те | Слонимъскомъ и на селищо в селе | Блошьнои навечъность

| Жыкгимонтъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ нинешнимъ и напотомъ | будучимъ, кому будетъ потреба того ведати.

Биль намъ | чоломъ земенинъ нашъ городеньский Матыс Хотылевъский–Шембел, | абыхмо за дворецъ его материстыи на Довспуде, которыи королевая | ее м(и)л(о)сть, навыйшъшая и великая кн(е)г(и)ня Бона, пани матка наша, | у продка его Хотьяна Шембеля на Довспуде оземши, ку замку | нашому Городну привернути казала, нагороженъе чинечи ему, дали три | волоки земли, в повете Слонимъскомъ лежащие: в селе Высоцку, межи земъ|лями боярь наших слонимъских, названные – Свитовъщину, з селищом | в селе Блошинои, которого Федоръ Стелмах вжива-еть, и землю Аньдрейковъ|щину, и Реизковщину, которые земли писар нашъ Ерьмогенъ Ивано-вич | Горностаи, деръжачи Слонимъ, у боярь наших тамошних на насъ | былъ покупиль.

Ино ачъ–колве тотъ дворецъ ее материстыи на Дов|спуде за слушнымъ правомъ у продка его взять и ку замку Го|роденьскому привернень⁻¹, вед же⁻² мы на чоломъбитъе того Матыса | Хо-тылевского, чинечи ласку нашу г(о)с(по)д(а)рьскую, тые три земли помененые || [18 *адв.*] в

¹²⁻¹² *нап. над радком*

¹³⁻¹³ *так у ркп., трэба чытаць скарбъ*

№ 24

⁻¹ *выпр. з ь*

⁻² *нап. невыразна, можна прчытаць як и*

повете Слонимскомъ: в селе Высоуку – Свитовщину з селищомъ в селе | Блошнои и землю Анъдрейковщину, и Реизковщину, отъ которыхъ отъ | ревизора нашего Анъдрея ³Ильковского³ маемъ справу, ижъ тыхъ земель | болшъ нетъ, толко три волоки и розданы были подьданымъ нашимъ | пахать с плату нашего г(о)с(по)д(а)рьского, тому Матысу есмо дали и симъ | листомъ нашимъ даемъ. Маеть онъ самъ и его жона, дети и | потомки ихъ тые три земли и селищо в селе Блошнои з сеножатыми, | з леси, бори, з дубровами, з реками и з мутвицами, и со всеми пожитками, яко ся тые земли сами в собе и въ пожиткахъ своихъ мают, | деръжати и вживати вечне, будучи вольни тамъ прибавити, | розширити, людми осадити и пожитковъ на себе отътол | примножати и привлаващати, яко сами налепеи розумеючи.

И | на то есмо ему дали сесь нашъ листь, до которого на твердость | того и печать нашу привесити казали.

| Писанъ у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца мая 8 дня.

| Подъпис руки его кр(олевское)
м(и)л(ос)ти

| Остафеи Воловичъ, маръшалокъ дворныи

№ 25

1562 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Уважчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на ўвядзенне гародзенскага зям. Матыса Шэмбеля–Хатылеўскага ва ўладанне з–лямі ў Слоні́мскім пав.^А

| Листъ, писаныи до Анъдрея Илькговъского, | абы Матыса Хотылевъского в тры земли | и селищо в селе Блошнои в повете Слонимском | ему подалъ

| Жыкгимонт Августъ.

| Дворанину нашему Анъдрею Илькговскому.

Дали есмо з ласки наше ¹гдръ¹ || [19] г(о)с(по)д(а)рьское землянину нашему городеньскому Матысу Хотылевскому | три волоки земли, в повете Слонимскомъ лежащие: в селе Высоуку, | названные – Свитовщизну, и з селищомъ в селе Блошнои, которого теперъ | подьданыи нашъ Федоръ ²Тезлих² вживаеъ, и землю Анъдрейковщину, и | ³Зрековщину³ зо всимъ, яко ся тые земли и оное селищо в собе маеъ, | навечность, што достаточней на данине, листе нашомъ, на то ему | отъ насъ даномъ, естъ описано, яко ⁴жъ ты⁴ справу намъ давалъ, ижъ | тыхъ земель болшъ нетъ, толко три волоки.

А такъ, приказуемъ тебе, | ажъбы еси в тые земли помененные и в селищо его увезалъ и | в мощъ и держанье то ему подалъ.

Писан у Вильни, року 62, м(е)с(е)ца | мая пятого дня.

| Подъпис руки его к(ролевское) м(и)л(о)сти

| Остафеи Воловичъ

³⁻³ так. у ркп., трэба чытаць Ильговъского

№ 25

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць г(о)с(по)д(а)рь або г(оспо)д(а)рь

²⁻² так у ркп., трэби чытаць Стелмах; пар. № 24

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Реизковщина; пар. № 24

⁴⁻⁴ нап. над радком поч. III (?)

1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста земск. хар., радунскаму дз-цу, п. Шчаснаму [Шымкавічу] Герцыку на радунскае гумно, „окром овса и сена”, за 500 коп літ. гр. да выплаты доўгу

| Листъ, даныи хоружому г(оспода)рскому, пану Щас|ному Геръцыку на заставенье гумна ра|дуньского в пятисот копах грошей до | отданья ему суммы п(е)н(е)зеи

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Ижъ ку потребе нашої | г(о)с(по)д(а)рьскои земскои позычили и взяли есмо в хоружого земского, | деръжавцы радунского, пана Щасного Герцыка пятьсотъ копъ | грошей личбы литовское, и в той суме заставили есмо ему гумно | нашо радунское с ужатьемъ жита и всякого збожя, окромъ | овса и тежъ сена.

Которое жито и збожье маеть онъ на себе || [19 адв.] почати брати в року нинейдучомъ шестидесять второмъ и | потомъ каждого году того гумна вжатье жита и всякого збожя | на свои пожитокъ брати онъ маеть, поки ажъ тые вси пенези, | пятьсотъ копъ грошей, сполгына отъ насъ ему ¹отданые¹ и запла|чоны будутъ. Нижли овесъ, вжатье того жъ гумна нашего ра|дуньского, и сено, яко вышеи поменено, на пожитокъ нашъ г(о)с(по)д(а)рь²скии | каждого року привлащано быти маеть.

И на то есмо ему дали | сесь нашъ листъ з нашою печатью и с подписалемъ руки наше | г(о)с(по)д(а)рь³ское.

Писанъ у Вильни, лета Божего нароженья тисеча пят|сотъ шестьдесятъ второго, м(е)с(е)ца мая девятого дня.

| Подъпис руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Волович, маръша-
локъ

1562 г. мая 9¹. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму радцу Матею Андэевічу Рудаміну на двор Уцену на два гады за 8000 коп літ. гр.

| Листъ, даныи радцы виленьскому Матею | Анъдреевичу Рудомине на заставенье двора | Утеньского в суме п(е)н(е)зеи восьми тисечей копах | гр(о)ш(еи) до двухъ год

№ 26

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць отданы

² выпр. з ь

³ выпр. з ь

№ 27

¹ 1552 I' 9 B

1562 г. датуе яго і М. К. Любаўскі (Любавский. Сейм. Прим. С. 646). Сапраўды, у красавіку-маі 1552 г. Жыгімонт Аўгуст знаходзіўся ў Петрыкаве і Гостыні (Польшча) (Метрыка, спр. 37, аа. 95 адв., 97 адв., 100, 101 адв., 104, 106, 108, 108 адв., 110 адв.).

| Жыкгимонт Августъ².

| Ознаимуемъ симъ листомъ нашимъ.

Ижъ ку потребе нашої | г(о)с(по)д(а)рьскои и земскои позычили и взяли есмо в радцы места | нашего Виленского Матея Аньдреевича Рудомины осмъ | тысячь копъ грошей личбы панства нашего Великого князства | Литовьского, личачи в каждыи грошъ по десети пенезей, и в тои | суме помененои, у восьми тисечах копах грошей, заставили | есмо ему дворъ нашъ Утену з будованьемъ и с пашнею дворною, | з местечкомъ, з гумномъ, с челедью неволною, з быдлом, з слугами | путными || [20] путными, з людми тяглыми и з их землями пашными, волоками оселыми и неоселыми, з гаи, з лесы, з бори, з дубровами, | з сеножатями, з болоти, с озери, з реками, з ставы, з ставищи | и зъ их вымельки, с пушою, с присуды, з винами и со всеми платы, | доходы и пожитки, которые до скарбу нашего и на врьдъ тамошнии были ³браны, и боярь путных³, и всих подъданих тамошних | судити и радити, вины, пересуды и вси доходы и плати на | себе брати маеть водлугъ реистру, з скарбу нашего ему даного, | яко на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, были бираны, а личбы с того онъ до скарбу | нашего чинити не будетъ повинень.

И маеть онъ тотъ дворъ | нашъ Утену, в моу свою оземши, в тои суме пенезей деръжати до | року певного, до двух годовъ, то естъ, почонши отъ ⁴св(я)та тепереишего | Семое суботы в нынешнемъ року шестьдесятъ второмъ⁴, ажъ до | того жъ ⁵св(я)та Семое суботы, которое будетъ в року шестьдесятъ | четвертомъ⁵. А мы, г(о)с(по)д(а)рь, або потомокъ нашъ Матею Рудомине | або жоне его, детемъ и потомкомъ его або пакъ тому, кому бы | то онъ в руки записомъ своимъ завель, на тотъ рокъ помененыи | тую суму пенезей, сполна отъложивши, тотъ дворъ нашъ Утену, | с чимъ ему поданъ будетъ, к рукамъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ взяти | казати маемъ. А естли бы в томъ дворе за держанья его якая | шкода в будованью отъ огню стала або, естли бы подъданные | тамошние розышлись, того мы, г(о)с(по)д(а)рь, и потомокъ нашъ не | маемъ на немъ ани на томъ, в кого з рукъ выимемъ, поискивати.

| А пакли быхмо на тотъ рокъ помененыи тое сумы пенезей, || [20 адв.] осми тисечъ копъ грошей, тому Матею Рудомине не заплатили, | тогды онъ самъ, жона, дети и потомки его або тотъ, кому то | отъ него будетъ записано, ⁶до других двух годовъ...⁶, а естли быхмо на тотъ рокъ тое сумы ему не отъдали, ино рокъ отъ року | подъ тою жъ моую и со всимъ тымъ, яко вышеш в семь листе нашомъ поменено, оныи дворъ нашъ Утену деръжати и вживати | маеть, до суполное заплаты тое сумы пенезей отъ нас, г(о)с(по)д(а)ра, | або отъ потомка нашего. А мы и потомокъ нашъ межи роков | того двора Утены у Матея Рудомины ани в того, кому бы | то отъ него записано было, выкупати и никоторое переказы | в деръжанью и въ пожитках тамошних чинити ему не маемъ и | службы земское военное онъ с того двора нашего служити | не будетъ повинень. А естли бы за спустошеньемъ або за якими причинами которого року водле того реистру, з скарбу | нашего суму даного, тых пожитковъ сполна не вынесло, тогды | то все, чого подле реистру доходити и доставати не будетъ, | з скарбу нашего маеть быти доплачивано.

А поки ему тую | суму пенезей ⁷отъдано⁷, через увесь тотъ часъ ревизоръ нашъ | тамъ уеждчати и кони, и маштелери наши на лежу до того | двора нашего Утены посылани быти не мають.

И на то есмо | Матею Рудомине дали сесь нашъ листь з нашою печатью и | с подписаньемъ руки наше г(о)с(по)д(а)рьское.

² далее у В Божю м(и)л(о)стю король польскии, великии кня(я)зь ли[товскии] рускии, прускии, жомойтськии, мазовецкии, лифлянтскии и ин[ых] В (гл. Приб. № 1)

³⁻³ браны з бояр путных В (гл. Приб. № 1)

⁴⁻⁴ г. зн. 17 мая

⁵⁻⁵ г. зн. 21 мая

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць до других двух годовъ маеть держати; В: до других двух годовъ маеть держати (гл. Приб. № 1)

⁷⁻⁷ так у ркп., трэба чытаць не отъдано ці отъдамо; В: отдамо (гл. Приб. № 1)

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1562⁻⁸ м(е)с(е)ца мая 9 дня.

| ⁹Подъпис руки г(о)с(по)д(а)рьское⁻⁹

| ¹⁰Остафеи Воловичъ, мар-
ша|локъ⁻¹⁰

№ 28

1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага в–ды [кн. Кан-
станціна Канстанцінавіча Астрожскага] аб пасланні да крымскага хана [Даўлет Гірэя] за
дапамогай у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага ха-
на^A

|| [21] ¹Лист, писаныи до воеводы киевскоз(о), абы кгда | княз московъ-
скии люди свои под Киев пришлет, цару пере|копскому ведат давал, и
сполне з ними, татарами, тому непри|ятелю отпоръ давал, и заробленя
замку на Днепре боронил⁻¹

| Жыкгимонт.

| Воеводе киевскому.

Ознаимовали есмо ц(е)с(а)ру перекопському^B, | которое ушкоженъе подъ перемирьемъ че-
рез присягу свою княз | великии московъскии^B чинилъ панъству нашему, земли Флянтскои,
чого мстити | в земли его через границы, присягою нашою утвержьжонные, до впрочемо | дня и
выштя перемирья не годылося намъ: кгда жъ каждому | ²... неприятелю⁻² нашою слово и
правду нашу твердо деръжати есмо | звыкли. И ачъ–колве даючи отпоръ, чинили есмо противко
в грани|цах того панства нашего, земли Лифлянтскои, то все, што намъ | годно была: яко жъ за
Божею помочью прошлаго лета замокъ нашъ | моуныи в земли Лифлянтскои^Г, Таврусь, зрад-
ливе черезъ того непри|ятеля посягненыи, малыи ³силами⁻³ к руце нашої взять естъ^Д. А по-
томъ, | кгда ку выштю перемирья приходило^E, мы по звыклости фалебъ|ных продковъ наших,
умысливши тому неприятелю значною и явною | помъстою з Божею помочю отъдавати вси
кривды и ушко|женъя панъствъ наших, которые отъ него и отъ продковъ | его панъствамъ на-
шимъ стали, послали есмо до него посланца | нашего, оповедаючи ему вси незбожности и не-
справедливые | поступки: зачимъ ку вальце и къровопролитью естъ есмо || [21 адв.] порушени.
Онъ и того посланца нашего ⁴черезъ^{-4E} присягу свою, | которую учинилъ намъ и в листе пере-
мирномъ описаль: пословъ, | гоньцовъ и купцовъ выпустити не задерживаючи, хотя бы | и
перемире вышло. А подъ тымъ часомъ, вторгнувши зрадливе | в панства наши, при границах
шкоды починилъ.

Мы, ижъ вси sprawy | наши звыкли есмо з волею Божею зачинати, такъже и на тотъ | часъ
гетьмановъ наших з воиски порозну, вземъ Бога на помочъ, | отъправивши, рассказали есмо тяг-
нути в землю того неприате|ля, ишючи воиска его. Кгда жъ тую ведомость маемъ отъ вязневъ, |
которые зъ земли его наши люди приводятъ, што битвы | з нашимъ воискомъ ставити не хочеть,
але только зрадливе | шкодити, панъства наши усилуеть. А для того сами позостали | есмо, в
готовности будучи и ожидаючи, где в которую сторону | з болшими воиски своими тотъ непри-
ятель самъ особюю своею | рушиться: естли до земли Флянтское або где ку границам | отъчиз-

⁻⁸ 1552 В (гл. Прыб. № 1)

⁹⁻⁹ Sigismundus Augustus rex В (гл. Прыб. № 1)

¹⁰⁻¹⁰ Остафеи Волович, маршалок дворный, писар и подскарбии земскии В (гл. Прыб. № 1)

№ 28

¹⁻¹ поч. II

²⁻² так у ркп., трэба чытаць и неприятелю; пар. № 29

³⁻³ нап. над радком

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць загамоуал черезъ; пар. № 29

ных г(о)с(по)д(а)рьствъ наших, тамъ, возьмъ Бога на помочь, тягъ|нути, и тую явную несправедливостъ надъ нимъ и надъ | панъствомъ его показати хочемъ, яко намъ панъ Богъ до по|мочи рачить. И ачъ—колве вже посланецъ нашъ з Москвы до нас | приехалъ, ведъ же вырозумели есмо с повести его, же тотъ | неприятел двоє воиско поготову деръжить, маючи злыми умыслъ | противко намъ и панъствамъ нашимъ.

А прото послали | есмо дворанина нашего Юря Быковъского до Орды, черезъ | которого писали есмо до ц(а)ра перекопъского, то все ему озна|мующи || [22] мующи, жебы онъ приязнь свою, которую намъ обещалъ и | присягою утвердилъ, на тотъ часъ вжо показати не омешкалъ, | а з стороны своее в землю того неприятеля с царевичи и з воиски | своими тягнулъ, сказу и плен чинилъ, ведаючи о томъ, ижъ воиска | наши боръздо, ⁵по Семой суботе⁵, при границах того неприятеля | будутъ, а инъшие вжо суть на границах. И если бы тотъ не|приятель подъ замокъ нашъ Киевъ люди послалъ, жебы онъ | з силами своими на тые люди, подъ Киевъ посланные, обернульсѣ, | а зъ землею Волынъскою сполне тому замку нашему и всему краю | тамошнему оборону чинилъ, маючи на бачности, што ⁶намъ и ему | на Кieve⁶ належить. А особливе если бы тотъ неприятель | где тамъ, в томъ край, на Дънепре, замокъ будовати хотель, | абы того постерогъ и замку будовати не допустилъ. И на тую | послугу при ц(а)ри рассказали есмо ехати старосте черкаскому | и каневъскому князю Михаилу Вишньевецкому.

Прото если бы | тотъ неприятель нашъ подъ замокъ нашъ Киевъ люди | послалъ, твоя бы м(и)л(о)сть, ничимъ не омешкивающи, ц(а)ру о том | ведати давалъ и о ратунокъ до него послалъ, жебы онъ | слово и правду свою намъ попольнилъ а, вѣдѣчную приязнь свою | оказующи и въспоминаючи звыкълую приязнь продъковъ своих, | каковымъ обычаемъ межи тыми панъствами нашимъ и его | всего доброго ажъ до щастливого панованья нашего стерегли, | а тымъ набольшеи добрую приязнь межи собою на пострах | неприятелеви утверждали, для чого и онъ, абы такъжо, || [22 *adv.*] потверъжаючи добрую приязнь, оборону и ратунокъ тому | замку нашему и всему краю тамошнему чинилъ и явную не|приязнь тому неприятелю нашему указалъ, и довести саб|лею своею не омешкалъ.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1562, м(е)с(е)ца маи 17 ден.

№ 29

1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да чаркаскага [і канеўскага] с-ты [кн. Міхайла Аляксандравіча Вішнявецкага] аб супольным з крымскім ханам [Даўлет Гірзём] выступленні на з-лі РД у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб па- сольстве да гэтага хана^А

| ¹Другии листъ о том же до старосты | черкаского, абы сполне з воиском татарским | в землю кн(я)зя великог(о) московског(о) шол и, там | будучи, заховался водле давного звычайу¹

| Жыкгимоньтъ.

| Старосте черкаскому.

Первеи сего ознаимовали есмо ц(а)ру пере|копъскому^Б, которое ушкоженъе подъ перемирь- емъ черезъ | присягу свою князь великий московский^В чинилъ панъству на|шому, земли Лифлянтской, чого мстити в земли его черезъ | границы, присягою нашою утвержонные, до впрочемого дня | и вышъстя перемирия не годилося намъ: кгда жъ каждому и | неприятелю нашему слово и правду нашу твердо деръжати | есмо звыкли. И ачъ—колве даючи отъпоръ, чинили есмо противко | ему в границах того панъства нашего, земли Лифлянтской^Г, то все, | што годно бы-

⁵⁻⁵ г. зн. 17 мая

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць не ему, а намъ Киев

№ 29

¹⁻¹ поч. II

ло: яко жъ за Божео помочю замокъ нашъ моцныи | прошлого лета, Таврусъ, зрадливе черезъ того неприятеля | посягненыи, малыми силами к руце нашої взять естъ^Д. А потом, | кгда || [23] кгда ку вышътью перемиръя приходило^Е, мы по звыкъ|лости фалебныхъ продковъ нашихъ, умысливши тому неприятелю | нашему значною и явною помъстою з Божео помочю отъ|давати вси кривды и ушкоженъя панъствъ нашихъ, | которые отъ него и отъ продковъ его панствамъ нашимъ | стали, послали есмо до него посланца нашего, оповедаючи | ему вс²и незбожности и несправедливые поступки: за|чимъ ку валце и кровопролитью ест есмо порушени. Онъ и | того посланца нашего загамоваль^Е черезъ присягу свою, которую | учинилъ намъ и въ перемирномъ листе описаль: пословъ, гонъ|цовъ и купцовъ выпустити не задерживаючи, хотя бы и пе|ремирье вышло. А подъ тымъ часомъ, вторгнувши зрадливе | в панства наши, при границахъ шкоды починилъ.

Мы, ижъ вси | sprawy наши звыкли есмо з волею Божео зачинати, такъжо | и на тотъ часъ гетьмановъ нашихъ з воиски порозну, возьмъ Бога | на помочъ, отъправивши, рассказали есмо тягнути в землю того | неприятеля, ищучи воиска его. Кгда жъ тую ведомость | маемъ отъ вязневъ, которые зъ земли его наши люди приво|дятъ, што битъвы з нашимъ воискомъ ставити не хочет, | але толко зрадливе шкодити, панства наши усилюеть. А для | того сами позостали есмо, в готовности будучи и ожидаючи, | где в которую сторону з болшими воиски своими тотъ неприятель нашъ самъ особою своею рушиться: естъли до | земли Лифлянтское або где ку границамъ отъчизныхъ г(о)с(по)д(а)ръствъ | нашихъ, тамъ, возьмъ Бога на помочъ, тягнути, и тую явную | несправедливость надъ нимъ и надъ панствомъ его показати || [23 *adv.*] хочомъ, яко намъ панъ Богъ допомочи рачить. И ачъ—колве | вже посланецъ нашъ з Москвы приехалъ, ведъ же выро|зумели есмо с повести его, же тотъ неприятель двое воиско | поготову деръжить, маючи злыми умисль противко намъ | и панствамъ нашимъ.

А прото послали есмо дворанина нашего | Юрѣя Быковского до Орды, черезъ которого писали есмо | до ц(а)ра перекопского, то все ознаимуючи, жебы онъ приязнь | свою, которую завжды намъ обещаль и присягою твердилъ | на тотъ часъ вжо показати не омешкаль, а з стороны своее | в землю того неприятеля с царевичи и з воиски своими тягнул, | сказу и пленъ чинилъ, ведаючи о томъ, ижъ воиска наши борздо, | по ³Семои суботе³, при границахъ того неприятеля будутъ, | а инъшие вжо суть на границахъ. И естли бы тотъ неприятель | подъ замокъ нашъ Киевъ люди послалъ, жебы онъ з силами | своими на тые люди, подъ Киевъ посланные, обернульсѣ, | а зъ землею Волынскою сполне тому замку нашему и всему краю | тамошнему оборону чинилъ, маючи на бачности, што | намъ ⁴и ему не⁴ Киевъ належить. А особливе естли бы тотъ | неприятель где тамъ, на Дънепре, замокъ будовати хотел, | абы того постерогъ и замку будовати не допустилъ.

И | то тежъ ему ознаимили, ижъ и тебе рассказали при | немъ в землю Московскую ити. Прото кгда царь в землю | неприятельскую поидеть и, где на которомъ мѣстцы | себе перенимати тебе ознаимить, ты бы замки | наши тамошние Черкасы и Каневъ в доброй опатьрности | оставивши || [24] оставивши, самъ бы еси з служебниками своими при ц(а)ри | в землю неприятельскую шоль и заховальсѣ бы еси ку царю | во всемъ по звыклому обычаю, яко и за продковъ твоихъ первшихъ ста|рость тамошнихъ черъкаскихъ бывало. А кгда с Орды до Черкасъ | тотъ дворанинъ нашъ приедеть, и естли царь або посоль нашъ | панъ Скуминъ которые речи черезъ него до тебе вкажетъ, ты | бы во всемъ заховальсѣ водле всказаня ихъ.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1562 м(е)с(е)ца маи 17 день.

⁻² *нап. невыразна, можна прачытаць як о*

³⁻³ *г. зн. 17 мая*

⁴⁻⁴ *так у ркп., трэба чытаць а не ему*

№ 30

[1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.]¹ – „Устава” цэн на „живность” пушкарам інфлянцкіх замкаў

| ²⁻³ Ustawa puszkarowi albo pomocnikowi na zamkach liflantskich
zyw|nosc daia na pulroka osobie iedney tym oby|czaem, to iest⁻³ :

| Zytha beczki trzy i pol albo za beczke zyta po gr. 12⁴
| Slodu beczke iedne albo za nie gr. 12
| Krup albo grochu beczki trzy czwieri albo za to gr. 22⁵ 5
| Soli kamien ieden albo za to gr. 7
| Jalowice iedne albo za to gr. 30
| Mięsa swinie(g)o pultora polota⁶ albo za to gr. 30⁻⁷

№ 31

[1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.]¹ – Пацярджальны Жыгімонта Аўгуста „вырок” 1561 г. верасня 16. Кіеў. суда кіеўскага в–ды, марш. Валынскай з–лі, валадзімерскага с–ты кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага па цяжбе паміж баярамі Заушскай вол. Кіеўскага пав. Барысам Меляневічам і Васілём Міткавічам з „братею” Іванам і Васілём, з аднаго боку, і ігуменам і манахамі Пустынскага м–ра Св. Міколы Касьянам, з іншага, аб з–лі Тупачолаўскай (Тупачолаўшчыне) Заушскай вол. Кіеўскага пав. і аб чалавеку з гэтай з–лі Грышку Гарошку

| ² Потвержене постановеня, учиненого межи боя|рами повету Киевского
волости Заушское а | игуменом и всеми черньцами монастыра Пус-
тын|ског(о) о землю Тупачоловскую и о ч(о)л(о)в(е)ка, с которое | земли
в кождыи год по полтори кади меду | до тог(о) монастыра дават мають⁻²

|| [24 адв.] Жыггимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | литов-
скии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, ифлянтскии и иных.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ нинешнимъ и напо|томъ будучимъ, кому будетъ по-
треба того ведати.

| Били намъ чоломъ бояре повету Киевского волости За|ушское Борис Меленевичъ а Васил
Митковичъ з братею своею Ива|номъ а Васильемъ, и покладали передъ нами выпись с книгъ |
судовых воеводы киевского, маршалька земли Волынское, | старосты володымерского князя
Костентина Костентиновича | Острозского, в которомъ пишеть, ижъ за комисеями нашими | за
позвы его, маючи передъ его м(и)л(о)стью справу с ними очиви|сте игумень монастыра Пус-
тынского Светого Николы Ка|сьянь со всею братею, чернцами монастыра Пустынского, о | по-
ловицу земли их властью Тупачоловщины и о ч(о)л(о)в(е)ка, кото|рыи на тои земли сидеть
Гришка Горошка и, видечи, ижъ | они к тои земли близкие отъичици суть, тую землю Тупа-

№ 30

¹ хр. і тап. датуецца па № 29, 32

² пачынаецца поч. ІІа

³⁻³ нап. гатычным стылем

⁴ тут і далей лічба (першая лічба) кошту ўзята ў прамыя з невялікім нахілам у правы бок дужкі

⁵ далей /

⁶ далей /

⁻⁷ заканчваецца поч. ІІа

№ 31

¹ хр. і тап. датуецца па № 29, 32

²⁻² поч. ІІ

чо|ловскую с тымъ чловекомъ Гришкомъ имъ самимъ, детемъ | и потомкомъ их на вечные часы поступили, кромъ только | по три кади меду, которая первей с тое земли на тотъ | мана-стырь даивана, собе заставили. А они тую землю и | того ч(о)л(о)в(е)ка, отъ них принявши, обовезалися в кождый | годъ сами, а по них дети и потомки их на тотъ монастырь | Пустынский Светого Николы по полторы кади меду пресног(о) | с тое || [25] с тое земли давати, и тотъ медъ каждого году подводами | своими до того монастыря Пустыньского отъсылати, яко | ши-реи и достаточней тое постановление их, перед княземъ вое|водою киевскимъ вчиненое, на вы-писе с книгъ его м(и)л(о)сти судо|выхъ есть описано. И били намъ чоломъ тые бояре, абыхмо имъ | на то дали нашъ листъ и тое постановление их подтвердили | нашимъ листомъ навечность.

Ино мы, того выпису огле|давши, велели есмо его слово отъ слова в сесь нашъ листъ упи-сати, | которыхъ же такъ ся в собе маеть:

„Выпись с книгъ судовыхъ его | м(и)л(о)сти князя Костентина Костентиновича Острозьско-го, воеводы | киевского, марышалка земли Волынской, старосты володимерь|ского.

Лет(а) Божего нароченья тисеча пятьсотъ шесть|десять первого, м(е)с(е)ца сентебра шосто-гонадъцать дня, у воль|торокъ.

Княз его м(и)л(о)сть казалъ записати.

А в тотъ часъ на тои | справе при его милости были: панъ Алексъсандръ Дмитрович, | го-родничий киевский, панъ Аньдрей Семеновичъ Бабинский, панъ | Федоръ Тиша, землянинъ по-вету Киевского, панъ Богушъ Ленкович.

| Постановивъшися передъ его м(и)л(о)стью обоя сторона очевисте | за комисеями г(о)с(по)д(а)рьскими а за позвы князя его м(и)л(о)сти. Жало|вали бояре г(о)с(по)д(а)рьские повету Киевского волости Заушское Борис | Меленевичъ а Василь Митковичъ з братею сво-ею Иваном а Василемъ | на игумина монастыря Пустынского Светого Николы Каси|яна и всю братью, чернцовъ монастыря Пустынского, о томъ, | ижъ, деи, они нетъ ведома, в которыхъ обы-чаи, половицу земли || [25 *adv.*] нашое властное отъчизное на имя Тупачоловщины и ч(о)л(о)в(е)ка | на тои земли нашої Гришка Горошка отъ часу немалого к ру|камъ своимъ деръжать и вживають, а намъ яко отъ|чичомъ тое земли поступити не хочуть ку кривде | и шко-де нашої немалои, ³⁻...которое⁻³ земли мы г(о)с(по)д(а)ру службу | земскую служимъ, а тое владности своеи не маемъ.

| Игумень монастыря Путынского Светого Николы Касян | со всею братею чернцами мана-стыря Пустынского на то | отъказъ чинечи тымъ обычаемъ: „Ижъ мы тое земли | ⁴⁻Тупаловщины⁻⁴ такъ и того чловека Гришка Горошка | свовольне отъ васъ не забирали, але тую землю с тымъ | чловекомъ Гришкомъ з давныхъ часовъ держимъ за наданьемъ | дворани-на г(о)с(по)д(а)рьского, пана Ивана Немирича: небожъчикъ | панъ Иванъ Немиричъ тую землю такъ и того чловека | на монастырь Пустыньский Светого Николы надалъ, а | намъ с тое земли идеть по полторы кады меду пресного | в кождый годъ, – и положили листъ светое и славное па|мети короля его м(и)л(о)сти сошлого Жыкгимонта, в которомъ | листе такъ стоитъ описано, ижъ воевода киевский | зешлыи пан Аньдрей Якубовичъ ⁵⁻Немировичи⁻⁵, далъ небожчику | пану Ивану Немиричу две землицы в Заушской волости | на имя Тупачоловскую а Юрьковскую в Киевскомъ повете | до воли г(о)с(по)д(а)рьское, яко жъ его кролевска милость пана | Ивана || [26] Ивана Немирича водлугъ листу воеводы киевского, пана | Аньдрея Якубовича Немирича при тыхъ двухъ землицах | зоставити рачиль. А потомъ положили другии листъ небож|чика пана Ивана Немирича, которымъ листомъ небожъчикъ | панъ Иванъ Немиричъ тую землю вер-хумененую с тымъ | чловекомъ ⁶⁻... монастырь⁻⁶ Пустынский Светого Николы надалъ. – | За которымъ листомъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ такъ и за тымъ другимъ | листомъ, пана Ивана Неми-ричовымъ, тую землю и того ч(о)л(о)в(е)ка⁻⁷ | вжо отъ колконадъцати летъ ⁸⁻... монастырь⁻⁸ деръ-жимо, а отъ них | о то есмо жадного упоминаня не слыхали.”

³⁻³ так у ркп., *трэба чытаць* с которое

⁴⁻⁴ так у ркп., *трэба чытаць* Тупачоловщины; *пар. вышэй, ніжэй*

⁵⁻⁵ так у ркп., *трэба чытаць* Немировича

⁶⁻⁶ так у ркп., *трэба чытаць* на монастырь

⁻⁷ *нап. як а, над радком літара, якая нагадвае н*

⁸⁻⁸ так у ркп., *трэба чытаць* на монастырь

Тые бояре г(о)с(по)д(а)рь|ские, верху имены описанные, поведили: „Ижъ мы давности | зем-
ское не замолчали.“ И показали листь г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти | сошлого Жык-
гимонта, упоминальныи, писаныи до справы | воеводства Киевского князя Анѣдрея Михаило-
вича Кошерьского | около тое земли з небожникомъ паномъ Иваномъ Немиричомъ, | и поведи-
ли: „Же панъ Немиричъ тое земли тебе за пустовъщину | упросити не могъ, бо мы отъчичи тое
земли по отъцох | своих zostали были.“

Потомъ они, тутъ же стоячи, очевисто | передъ его м(и)л(о)стью обоя сторона очивисто
добровольне | сами на томъ тую речъ межи собою застановили и то его | м(и)л(о)сти оповедали,
ижъ игумень монастыра Пустынского | Светого Николы Касянь, намовившися в томъ со всею
братею, | чернцами монастыра Пустыньского, видечи то, же тые || [26 *adv.*] бояре
г(о)с(по)д(а)рьские Борисъ Меленевичъ а Василь Митьковичъ | з братею своею Иваномъ а Ва-
сильемъ к тои земли близкие | отъчичи суть, тую землю Тупачоловскую посполъ с тымъ |
ч(о)л(о)ве⁹комъ Гришкомъ Горошкомъ имъ самимъ, детемъ и по|томкомъ их пустили и зара-
зомъ в моц подали на вечные часы, | кромъ тые полторы кади меду, которая и первей с тое |
земли хоживали, на монастырь себе zostавили. А тые | бояре г(о)с(по)д(а)рьские вышеписа-
ные такъже добровольне | тую землю и того человека, отъ них принявъши, и объ|везали: в кож-
дыи годъ они сами, а по них дети и потомки | ихъ мають монастырь Пустынский Светого Нико-
лы по | полторы кади меду пресного с тое земли давати, и тотъ | медъ мають каждого году
подъводами своими до | монастыра Пустынского отъсылати. А где бы по | тых боярех
г(о)с(по)д(а)рьскихъ потомства не стало, тогды | тотъ, хто по них тую землю Тупачоловскую
¹⁰с того¹⁰ | человека Гришка Горошка держати будеть, пови|ненъ каждого году
¹¹... монастырь¹¹ Пустынский Светого | Николы по полторы кади меду пресного давати и тотъ |
медъ маеть в кождый годъ подъводами своими до | монастыра Пустынского отъсылати.

Яко жъ его м(и)л(о)сть | ихъ обоихъ сторонъ, в томъ во въсемъ выслухавши, водъле | позволе-
нья || [27] позволения ихъ добровольного такъ межи ними постановити | рачиль, ижъ тые бояре
г(о)с(по)д(а)рьские Борисъ Меленевичъ а Василь | Митьковичъ з братею своею Иваномъ а Ва-
сильемъ мають на | монастырь Пустынский Светого Николы каждого году по | полторы кади
меду пресного давати, и тотъ медъ каждого | году до монастыра Пустынского подъводами
своими отъсы|лати, а службу г(о)с(по)д(а)рьскую и земскую военную повинни будутъ | слу-
жити с тое земли по тому, яко и иншие бояре ¹²Заушское ...¹² А | кгда вжо игумень и вся бра-
тья того монастыра тые меди | в кождый рокъ отъ них отъбирати будутъ, вжо далеи инъших |
пожитковъ с тое земли себе выискива¹³ти и до тое земли ничего | мети, и о то имъ некоторое
трудности задавати не мають вечъ|ными часы.

И тую речъ ихъ розказавши, его м(и)л(о)сть до книгъ своихъ справъ | судовыхъ записати, и вы-
писъ с книгъ тое справы Борису Меленевичу, | Василью Митьковичу и братьи его Ивану а Ва-
силью дати велель | подъ печатью своею.

Писан у Києве.”

И з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское то | есмо на чоломъбитъе ихъ вчинили: на то имъ даемъ
сесь нашъ листь | и тое постановенье ихъ потверждаемъ симъ нашимъ листомъ. | Мають они
сами и ихъ дети и потомки ихъ тую землю ¹⁴Тупаловскую¹⁴ | с тымъ человекомъ Гришкомъ
держати и въживати вечно, а | на монастырь Пустынский Светого Николы каждого году с тое |
земли по полторы кади меду пресного давати и подъво|дами своими тотъ медъ отъсылати,
заховываючися во всемъ || [27 *adv.*] по тому, яко у выписе с книгъ князя воеводы киевского
по|менено и описано.

А на твердость того и печать нашу казали | есмо приложити к сему нашему листу.

Писанъ...¹⁵

⁹ *выпр. з інш. літары*

¹⁰⁻¹⁰ *так у ркп., трэба чытаць и того*

¹¹⁻¹¹ *так у ркп., трэба чытаць на манастыр*

¹²⁻¹² *так у ркп., трэба чытаць Заушское волости*

¹³ *выпр. з інш. літары (?)*

¹⁴⁻¹⁴ *так у ркп., трэба чытаць Тупачоловскую; пар. вышэй*

¹⁵ *дак. не мае працягу*

1562 г. мая 20. Вільня / Вільня. – Привілей Жыгімонта Аўгуста магилёўскаму баяр. Ярмоле Фёдаравічу Старадубцэвіча (Старадубцу) на з-лі і ўгоддзі ў Магилёўскай вол. і гор. Магилёве з вызваленнем часткі з іх ад плячэжоў і павіннасцяў на 10 год „на службе конной” (з межамі ўладанняў)

| Листъ, даныи боярыну могилевському Ермоле | Федоровичу Стародубьцевичу на земљу | и пляць в месте Могилевскомъ, и сеножати | шесть моркговъ, а семьи моркгъ подле Днепра, | и на волокъ десеть кгрунту, чынечы его волног(о) | отъ плаченья до десети лет, толко вышеи ме|¹-¹ненных, мает службу военную заступовати¹

| Жыкгимонт.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Биль намъ чоломъ боярин | нашъ могилевский Ермола Федорович Старадубцевича, а²-²в²ка² зываль передъ нами листъ дворанина нашего, наместника бывъшого могилевського Боркулаба Ивановича Корсака а дьяка нашого Анъдрея³ Ивановичи³, в которомъ пишеть, ижъ они за рос|казаньемъ нашимъ, чинечи постановенье и поровънанье платовъ и пожитковъ наших межи подьдаными нашими у волости | Могилевскои^А и будучи имъ в селе Косицкомъ а обачивши немало | кгрунъту того села пустого, неоселого, с которого на г(о)с(по)д(а)ра пожитку | жадного не было а маючи они росказанье нашо на таковых⁴ землях⁴ | и кгрунътех неоселых люди на пожитокъ скарбу нашего осаживать, | даючи имъ волю до певного часу водле зданья своего, отьлучили | куть невеликии того селища при границы имения Быховского | пановъ Ходковичовъ на осаженье воли. Которого, деи, кгрунъту | и || [28] и подьданные наши того селища для кривдъ не вживали, | то есть меновите: по тых знаках и врочищахъ, почавши отъ | дороги, которая идеть з села нашего Досовичъ, до села Быховского Глуховъ; ручаемъ Выдърицю при кгрунте того имения | Быховского у речку Грезу; тою речкою уверьхъ при томъ же | кгрунте Быховскомъ а речки Грезы; при кгрунте того села | нашего Косицкого черезъ болото Рудъ у логъ Крутыи; с того логу | рубежами в дереве новопочинеными черезъ лесъ до тое жъ | дороги досовицкое; и подле тое дороги рубежами новопочинеными ажъ в тотъ⁵ ручаи⁵ вышеиописаныи Выдърицу. Того | всего⁶ кгрунту⁶ лесу, на розробокъ поля и сеножати годного, и сеножатеи болотливых – волокъ десеть кгрунъту середнего. И дали | ему волю отъ плаченья с тое земли всяких платов на нась, г(о)с(по)д(а)ра, и с повинности замковых на десять летъ. А особливе | дали ему в месте Могилевскомъ на поселенье дому пляц, тры|надьцать прutowъ а сеножати при месте Могилевскомъ | подле Днепра, шесть моркговъ, а семьи моркгъ поля. И⁷ биль | биль⁷ намъ чоломъ тотъ Ярмола Стародубецъ, абыхмо | ласку нашу вчинили: тую землю и пляць⁸ в месте Могилевскомъ | и тую сеножати с полемъ подле Днепра на службе коньной | ему дали.

Ино мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье | его то вчинили: тую землю и пляць⁹ в месте Могилевскомъ, | и сеножати, шесть моркговъ, а семьи моркгъ поля подле Днепра || [28 адв.] на службе коньной ему дали и симъ листомъ нашимъ | даемъ. Маеть онъ тую землю, сеножати со всимъ, яко ся | в собе мають по тымъ границамъ и вьрочищомъ, яко вышеи

№ 32

¹⁻¹ адасоблены ад тэксту дакумента лініяй з загнутымі хвастамі

²⁻² поч. III

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Ивановича

⁴⁻⁴ нап. поч. II інш. чарнл.

⁵⁻⁵ поч. II

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць кгрунту

⁷⁻⁷ так у ркп.

⁸⁻⁸ выпр. з ь інш. чарнл.

⁹⁻⁹ выпр. з ь інш. чарнл.

| в семь листе нашомъ поменено и описано, деръжати и ее | розробливати, и вживати. А яко с
тое десети волокъ | земли, ¹⁰-такъ⁻¹⁰ и с пляцу в месте Могилевскомъ, и с тых шести | моркговъ
сеножати, а зъ сего моркгу поля не маеть | онъ некоторых подачокъ давати и повинности ку
замку | тамошнему Могилевскому полнити, одно с того всего службу | земскую военную са-
мовторъ коньно, зброино служити по|винень⁻¹¹ будеть. А часу безъпечного отъ неприятеля, |
кгда служба земская военная не будеть, маеть онъ | чотырох мо|лодьцов з ручницами уставичне
при замку | нашомъ тамошнемъ Могилевскомъ мети.

И на то есмо | ему дали сесь нашъ листь, до которого на твердость | того и печать нашу
приложити казали.

Писанъ у Вилни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца мая 20 дня.

№ 33

1562 г. мая 23. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп.
марш., менскаму с–це, п. Васілю [Калянікавічу] Цішковічу і яго жонцы Настасіі на двор
Здзітаў і дварэц Хрысіцу „до животов своих” за 5000 коп літ. гр.

| Листъ, даныи воеводе подляшскому, пану | Василью Тишъковичу и
малжонце его м(и)л(о)сти | на заставенье двора Здитова и дворца
Хры|сыцы в пяти тисечи копах грош(еи), до животовъ | ихъ м(и)л(о)сти
держати

|| [29] Жыкгимонт.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Што перво сего позы|чили и взяли есмо у воеводы подляшского, маръшалка | нашего, ста-
росты меньского, пана Василья Тишковича | три тисечи копъ грошей литовское личбы, личачи
по деся|ти пенезеи у грошъ, и в той суме пенезеи zostавили есмо его | м(и)л(о)сти дворъ нашъ
Здитовъ и зъ дворцомъ Хрисицою до | певного часу, яко то достаточне на листех наших, перво
сего | отъ насъ ему даных, естъ описано^А. Ино сих часовъ к тымъ | трема тисечамъ копамъ гро-
шей еще позы|чили и взяли есмо | въ его две тисечи копъ грошей литовское личбы, личачи | по
десети пенезеи у грошъ, и ¹-яко у першых трох тисечах⁻¹, такъ и въ теперешньих двух тисечах,
то естъ всего у пети | тисечах копах грошей, zostавили есмо его м(и)л(о)сти тотъ же дворъ |
нашъ Здитовъ и з дворцомъ Хрисицою з будованьемъ, и | с пашньями того двора нашего и
дворца, з местечки, | з гумны, с челедью неволюно, з быдломъ и слугами путъ|ными, и зъ люд-
ми тяглыми и данными, и зъ их землями | пашньними и бортьными, з гаи, з лесы, з боры, з дуб-
ровами, | з сеножатыми, з болоты, с озеры, з реками, з речками, | з ставы, ²-з ставищи и з млыны
и зъ их вымельки, и зъ бо|бровыми гоны, и з пушою, з ловы звериными и з пта⁻²шечими и даню
медовою, и грошовою, и с присуды, || [29 адв.] з винами, и со вьсьми платы, доходы и пожит-
ки.

Маеть | панъ Василеи Тишъковичъ, воевода подляшский, самъ и малжонка | его м(и)л(о)сти
пани Настася тотъ дворъ нашъ Здитовъ и дворецъ | Хрисицу со всимъ тымъ, яко вышеи поме-
нено, до животовъ своих | деръжати и вживати, и вси пожитки брати, и всех подьданных | наших
тамошних судити, радити, вины, пересуды брати, и всех | пожитковъ, доходовъ уживати со
всимъ, а мы, г(о)с(по)д(а)рь, або потомок | нашъ за живота пана воеводы подляшского и
мальжонки его | тых пенезеи отъкладати и того двора нашего Здитова и ³-дворца⁻³ | Хрисицы з

¹⁰⁻¹⁰ поч. III

⁻¹¹ выпр. з ь ініш. чарнл.

№ 33

¹⁻¹ размыта — чытаецца з цяжкасцю

²⁻² размыта — чытаецца з цяжкасцю

³⁻³ поч. III

моцы, владности их брати и въ держаньи и въживани | некоторое переказы имъ чинити, и ничимъ ся в тотъ дворъ и | дворець, и въ люди, и въ слуги путьные, и ни въ которые пожитки | тамошние уступати, и поборов новоустановленных⁵, и напередъ | некоторых подачокъ брати казати не маемъ.

Маеть панъ | Василеи и мальжонка его пани Настася до животовъ своих со въ|симъ держа-ти, бо мы, г(о)с(по)д(а)рь, при животе их тых пяти тисечеи | не маемъ имъ отъкладати и по жи-воте своемъ, и по животе | мальжонки своее, ⁴кому панъ Василеи, панъ воевода подляскии, то | записомъ своимъ запишетъ и тому оное⁴ суммы, пяти ти|сечеи копъ гр(ошеи), не отъложивши и сполна не заплативши, того | двора и дворца, и всего того, што теперь ку тому двору и д|ворцу прислушаетъ, таке жъ з моцы и держанья брати | казати || [30] казати не маемъ ничего. Але олижъ тую всю суму, пять | тисечеи копъ гр(ошеи), сполна за⁵плативши, и теж⁵ъ тотъ дворъ | Здитовъ и с тымъ дворцомъ Хрисицю к рукамъ нашимъ | г(о)с(по)д(а)рьскимъ взяти казати маемъ, ничего на томъ, в кого тое | именье наше, мы, г(оспо)д(а)рь, або потомки наши оку-пимъ, не | поискиваючи, хотя бы в чомъ–колвекъ шкода стала у томъ | во всемъ именьи на-шомъ, одно маемъ с тымъ взять, с чимъ | на оныи часъ будетъ подано. А службы военньои с того | двора нашего панъ воевода самъ и малжонка его ани тотъ, | хто бы за записомъ его то держалъ, служити и заступо|вати не будутъ повинни.

И на то есмо пану Василью | Тишкевичу и мальжонце его м(и)л(о)сти пани Настаси дали | сесь нашъ листь с подъписом руки наше, до которого на тверь|дость и печать нашу привеси-ти есмо казали.

⁶Псан⁶ у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца мая 23 дня.

№ 34

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальны акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з–лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі–продажу паміж пол. жсаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „жывносьць”)^А

| ¹⁻²Универсал албо наука пану Боркулабу | Корсаку⁻² о чинене справед-ливости жолнером | корунным, под Полоцкъ звезденым, также и з ним и устава⁻¹

| Жыкгимонт Августъ.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, кнегинямъ, панямъ, ста|ростамъ, державцамъ, вдовамъ, бояромъ и двораномъ | нашимъ, воитамъ, бурмистромъ, радьяцамъ и всимъ врад|никомъ на-шимъ, и тежъ – князскимъ, паньскимъ и духовных || [30 адв.] в панстве нашемъ князстве Ли-товскомъ, а особливе в земли | Полоцкои.

Ижъ есмо для потребы речи посполитое и обо|роны того панства нашего отъчизного Вели-кого князьства | Литовьского и всих васъ, подьданных наших, ку отъпору непри|ятелю нашему московскому людеи с Коруны Полское звели, | и еще и иное воиско отътоль же для тое жъ по-требы | речи посполитое звести есмо умыслили. То пакъ кашъ|талян любелскии, староста сен-децкии, гетман воиска польского, | панъ Флериян Жебридовскии и все рицерство того воиска тых | часовъ, в некоторых потребах приславши до нас, межи иншими | речми и о то просили,

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць и тому, кому панъ Василеи, панъ воевода подляскии, то | записом своимъ запишетъ...

⁵⁻⁵ размыта – чытаецца з цяжскацю

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць Писан

№ 34

¹⁻¹ поч. II

²⁻² надк. (пр. ал.)

жебы имъ з шляхтою и с подьданы|ми их, кгда ся в чомъ трафить, справедливость становилася. | Ино мы, хотечи, абы яко имъ з вами и с подьдаными вашими, | такъ тежъ и вамъ з ними спра-
ведливость неомешканая | ³⁻... в сужоных⁻³ речах заплата, до статуту не отькладаючи, | безъ
проволюки, чинена была, ⁴⁻послали есмо дворанина | нашего, пана Борькулаба Ивановича
Корьсака⁴ и рассказали | ему, при пану гетману польскомъ лежачи, справедливость | на обе сто-
роне, кому до кого дело будетъ, и заплаты | доводити, заховываючися водле сее науки нашое
нижеи|описаное.

То естъ: естли бы ся кривда або шкода якая | стала людемъ воиска польского отъ которого
шляхтича | земли Полоцкое, с таковымъ тотъ дворанинъ нашъ спра|ведливости оному укривжо-
ному доводити маеть | передъ воеводою полоцкимъ, деръжавцою свислоцкимъ, | паномъ || [31]
паномъ Станиславомъ Станиславовичомъ Довоиноомъ, а панъ воевода | полоцкии тому, кому в
чомъ вина дана будетъ, рассказавши передъ со|бою стати, маеть справедливость учинити. А
пакли бы ся отъ | которого человека боярь земли Полоцкое стала шкода, ино панъ Бар|кулабъ
маеть первей обослати того пана, чии то человекъ, або его | врадника, просечи справедливости.
А естли бы тотъ панъ ани | врадникъ его справедливости с тымъ человекомъ учинити не хотел, |
Баркулабъ з вижомъ пана воеводы полоцкого, оземши оного человека, | на ⁵⁻которого⁵ жалова-
ти будутъ, передъ паномъ воеводою полоцкимъ | поставить, а пан воевода конечную справед-
ливость учинити и | заплату передъ тымъ же двораниномъ нашимъ вделати казати | маеть. И в
тягнени, кгда ся трафить права доводити на шлях|тича, Барькулабъ маеть обослати пана воево-
ду або старосту | того, в которомъ повете тотъ обвиненыи шляхтичъ естъ, абы | справедли-
вость и заплата была учинена. А естли бы ся справе|дливость або заплата не стала, тотъ двора-
нинъ нашъ то у реи|стръ за|писати маеть. А пакъли бы чии человекъ што зашкодилъ, Баркулабъ |
маеть обослати того пана, которого то человекъ, або его врадника, | абы справедливость чинена
была. А естли бы за обосланемъ | его тотъ панъ ани врадникъ его справедливости вчинити не |
хотель або проволюку в томъ чиниль, тотъ дворанинъ нашъ за вижом | пана гетьмана полского
того человека, передъ собою поставивши, | самъ з нимъ справедливость вделати и заразомъ
передъ собою | в сужоной речи – заплату, а пакъли бы платити не хотел, ино || [31 адв.] отпра-
ву вчинити казати маеть. А естли бы хто с подданных | нашихъ стану шляхетского або люди
шляхецкие в которыхъ речах | на людеи воиска польского справедливости ⁶⁻потребовали, тогды
тотъ же дворанинъ нашъ каждому таковому | у пана гетмана воиска полског(о) справедливости⁶
и такежъ заразомъ запла|ты домовлятися и въпоминалися маеть. А пакъли бы | ся кому передъ
паномъ гетманомъ справедливость альбо | за речъ сужоную заплата не стала, мы рассказали то-
му жъ дво|ранину нашему то все достаточне на реи|стръ списати и намъ о томъ | ведати давати.

А особливе которые с того воиска польского | живности потребовати будутъ, тые за вижомъ
пана | гетмана польского и за вижомъ того жъ дворанина нашего | по селамъ такъ в подьданных
нашихъ, яко в людеи вашихъ мають на себе | и на кони свои живность брати, ⁷⁻платеи⁷ тамъ же
заразомъ | передъ тыми жъ вижами за каждою речъ подле сее уставы | нашое, то естъ: за вола
оремого сто грошей, за корову тельную | тридцать грошей, за яловицу шестьнадыцать грошей,
за | вепра кормного двадцать грошей, а за не корьмного десеть | грошей, за барана шесть гро-
шей, за гусь грошъ, за ⁸⁻трое куровъ⁻⁸ грошъ⁹, | за копу жита пять грошей, за бочку жита пять
грошей, за | копу овса три гроши, за бочку овса три гроши, за возъ сена | однимъ конемъ два
гроши.

А надъ уставу ни|хто с нихъ никому ни|которое кривды чинити и безъ заплаты ничего брати
не мает. | А естли бы хто с нихъ, што в кого безъ заплаты и не водлугъ | уставы, не заплативши,

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць и в сужоных

⁴⁻⁴ падк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ нап. невыразна, можна прачытаць як ktorую

⁶⁻⁶ тэкст нап. поч. II інш. чарнл., размяшчаецца на ніжнім полі аркуша і ўстаўлены намі ў адпаведнасці са знакам ‡, які абазначае пропуск – гэты знак у тэксце стаіць пасля слова справедливости, а на ніжнім полі – перад словам *потребовали*

⁷⁻⁷ так у ркп., трэба чытаць платечи або плати

⁸⁻⁸ падк. (пр. ал.); над радком князь Троекуровъ (пр. ал.)

⁹ на левым і правым полі, перад першым і пасля апошняга слова радка NB (пр. ал.)

взяль, таковыи, абы передь тымъ же | ¹⁰-двораниномъ⁻¹⁰ || [32] двораниномъ нашимъ у пана гетмана польского справедливости | себе домовилъся. А где бы передь паномъ гетманомъ справе|длив|ость не сталася, тогды кождыи шкоды свои до реистру того жъ | дворанина нашего упи-сывати маеть.

Вы бы, о томъ ведаючи, | в томъ во всемъ заховалися водлугъ сего розказанья и листу | на-шого.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июня 6 дня.

№ 35

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да полацкага в-ды, [свіслацкага дз-цы, п. Станіслава Станіслававіча Давойны] аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з-лі, з мэтай рэгулявання супольна з ім і іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі-продажу паміж пол. жаяўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака, паведамленні аб крыніцах забеспячэння жаяўнераў і садзейнічанні дзейнасці Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „жывность”)^A

| ¹-О томъ же листь, писаныи | до пана воеводы Полоцкого⁻¹

| Жыкгимонт.

| Воеводе полоцкому.

Присылалъ до насъ кашталанъ любельскийи, | староста сендецкии и ²-бышовицкии⁻², гетьманъ воиска польского, панъ | Флериян Жебридовскийи и все рыцерьство того воиска, ижъ в томъ | край живности с потребу на себе и на кони свои достати ку|пити не могутъ, а хотя, деи, што и достануть, ино вельми дорого | платити мусятъ. И ку тому, абыхъ³мо имъ вожовъ, в зем-ли | неприятельскои ведомыхъ, дати казали, а особливе жебы имъ | з шляхтою справедливость и с подъянными тамошними, | кгда ся в чомъ трафить чинена была. ⁴-А такъ, мы послали⁻⁴ | до т(воеи) м(и)л(ости) и до вла⁻³дыки, хоружого и всихъ боярь тамошнее | земли Полоцкое ⁵-дворанина нашего, пана Баркулаба Ивановича | Корсака⁻⁵ и розказали ⁶-есму⁻⁶ о выживенье того воиска словомъ | отъ насъ твоеи м(и)л(о)сти, владыце и бояромъ тамошнимъ мовити. || [32 адв.] Твоя бы м(и)л(ость), яко рада наша, бачность маючи на то, ижъ | есмо для потребы речи посполитое и обороны краю тамошнего, | тое воиско тамъ звели, з владыкою и бояры та-мошъними, до|статочне намовивъшися и знашодчи тому дорогу и обычаи, | отьколь бы тые люди тамъ, в томъ край, лежачи, выживене | на себе и на кони свои мети могли, намъ около того ведати дал | безъ ка⁻⁷ жьдого мешканья. А што ся дотычетъ чиненья спра|ведливости, мы, хотечи, абы яко имъ з шляхтою и з людми, так | и шляхте и людемъ их с ними, кгда ся в чомъ трафить, справедли|вость неомешканая и в сужоных речах заплата, до статуту не | отькладаючи, безъ проволоки, чинена была, ⁸-роказали есмо тому ж | дворанину нашему Баркулабе, давши ему пенезеи на почоть его, | с которымъ ся перво сего передь нами оказывалъ, лежати при | пане гетмане польскомъ⁻⁸ и справедливости на обе стороне, | кому до кого дело будетъ и запла-ты доводити, заховываючи | водлугъ науки нашое.

¹⁰⁻¹⁰ адасоблена ад тэксту ўстаўкі ліній з загнутым левым хвостом

№ 35

¹⁻¹ поч. II

²⁻² так у ркп., трэба чытаць бытовіцкіи

³⁻³ нап. больш буйным поч.

⁴⁻⁴ падк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ падк. (пр. ал.)

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць ему ці есмо ему

⁻⁷ нап. невыразна, можна прачытаць як о

⁸⁻⁸ падк. (пр. ал.)

То есть, естли бы ся кривда або шкода | якая стала людемъ воиска польского отъ которого шляхтича | земли Полоцкое, с таковымъ тотъ дворанинь нашъ справедливости | оному укрив-
жоному доводити маеть передъ твоею м(и)л(о)стью, | а твая м(и)л(о)сть тому, кому в чомъ вина
дана будетъ, рассказавши | передъ собою стати, справедливость учинити маешь. А пакъли | бы
ся отъ которого человека боярь земли Полоцкое стала шкода, | ино Баркулабъ маеть первей
обослати того пана, чии то человекъ, | або его врадника, просечи справедливости. А естли бы
тотъ | панъ ани врадникъ его справедливости с тымъ человекомъ | учинити || [33] учинити не
хотель, Баркулабъ з вижомъ т(воеи) м(и)л(ости), оземши оного | человека, на которого жалова-
ти будуть, передъ тобою поста|вить, а твая м(и)л(о)сть конечную справедливость вчинити и
за|плату передъ тымъ же двораниномъ нашимъ ⁹вделити⁹ казати | маешь. А ¹⁰въ тисненъи¹⁰,
¹¹ккгды¹¹ ся трафить права доводити | на шляхтича, Баръкулабъ маеть обослати твою
м(и)л(о)сть або | старосту того, в которомъ повете тотъ обвиненыи шляхтичъ | есть, абы спра-
ведливость и заплата учинена была. А естли | была справедливость або заплата не стала, тотъ
дворанинь | нашъ у реистръ писати маеть. А пакъли бы чии человекъ што за|шкодилъ, Баръку-
лабъ маеть обослати того пана, которого то | человекъ, або врадника, абы справедливость вчи-
нена была. А естли | бы за обосланьемъ его тотъ панъ ани врадникъ его справедливости | вчи-
нити не хотель або проволоку в томъ чиниль, тотъ дворанинь | нашъ за вижомъ пана гетьмана
польского того человека передъ | собою поставивъши, самъ с нимъ справедливость вделати и |
заразомъ передъ собою в сужонои речи – заплату, а пакъли бы | платити не хотель, ино отпра-
ву вчинити казати маеть. | А естли бы хто с подьданных наших стану шляхетского або люди |
шляхетские в которых речах на людеи воиска польского справедли|вости потребовали, тогды
тотъ же дворанинь нашъ каждо|му таковому у пана гетмана воиска польского справедливости |
и такежъ заразомъ и заплаты домовятися и впоминатися | маеть. А пакъли бы ся кому передъ
паномъ гетьманомъ справе|дливость || [33 *adv.*] ливость або за речъ сужоную заплата не стала,
мы рассказали | тому дворанину нашему то все достаточне на реистръ писати. |

А особливе которые с того воиска польского живности ¹²потре|бовали¹² будутъ, тые за ви-
жомъ пана гетмана польского и | за вижомъ того жъ дворанина нашего по селамъ ¹³тамъ¹³ в
подь|данных наших, яко и въ людеи князских, паньских и земляньских | мають на себе и на кони
свои живность брати, плати тамъ | же заразомъ передъ тыми жъ вижами за каждую речъ водле |
уставы наше, имъ даное. А надъ уставу нашу ни|хто с них ни|кому некоторое кривды чинити и
безъ заплаты ничего брати | не маеть. А естли бы хто с них што в кого безъ заплаты ¹⁴... во-
длугъ¹⁴ | уставы, не заплативъши, взять, таковымъ, абы передъ тымъ | же двораниномъ нашимъ
у пана гетьмана польского справе|дливости домовялся. А где бы передъ паномъ гетьманомъ
спра|ведливость не сталася, тогды каждыи шкоды свои до реистру | того жъ дворанина нашего
уписывати маеть.

Што ся дотычетъ | вожовъ, ино кгды потребы вказывати того будетъ, твая бы | м(и)л(о)сть
вожовъ за границую, в земли Московьскои добре сведомых | и певных, пану гетману польскому
и людемъ того воиска, якъ в землю | Московьскую поити усхочуть, ты давалъ.

Особливе жъ тому | дворанину нашему Баркулабу Корсаку рассказали есмо козаковъ | за его
накладъ, которые ему потомъ з скарбу нашего нагорожонъ | будетъ, способати обецне, при
воиску польскомъ мети. Твая | бы м(и)л(о)сть, о томъ ведаючи, козаковъ ему примовати и
способати | не || [34] не заборонялъ.

К тому рассказали есмо черезъ листь нашъ дяку | нашему Лукашу Гарабурде дати ему с пе-
незеи ¹⁵боборовых¹⁵ двесте | копъ грошей, а онъ за ведомостью твоею козаковъ, которые при

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць вделати

¹⁰⁻¹⁰ так у ркп., трэба чытаць въ тягненъи; пар. № 34

¹¹⁻¹¹ так у ркп.

¹²⁻¹² так у ркп., трэба чытаць потребовати

¹³⁻¹³ так у ркп., трэба чытаць такъ; пар. № 34

¹⁴⁻¹⁴ так у ркп., трэба чытаць не водлуг; пар. № 34

¹⁵⁻¹⁵ так у ркп., трэба чытаць боборовых

тых | будутъ, тые пенези роздавати маеть. И еще на тые жъ козаки | безъ ме⁻¹⁶шканья и сукна тамъ до него жъ послати роскажемъ.

| Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июн(я) 6 дня.

№ 36

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да „намененага” ўладыкі Полацкага, Віцебскага і Мсціслаўскага, п. Рыгора [Маркавіча] Валовіча, хар. і баяраў Полацкай з–лі аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў гэтай з–лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака, і „лист” аб паведамленні аб крыніцах забеспячэння гэтых жаўнераў^A

| ¹О том же лист до владыки, хоружо(о) и всех | бояр земли Полоцкое⁻¹

| Жыкгимонт Августъ.

| Намененому владыце Полоцкому, Витебскому и Мьстиславьскому, пану Григорью Воловичу, хоружому и всемъ бояромъ | земли Полоцкое.

Присылалъ до насъ гетманъ воиска польского, | панъ Флериян Жебридовский и все рицerstво того воиска, ижъ | тамъ, в томъ краи, живности с потребу на себе и на кони свои | достати купити не могутъ, хотя, деи, што и достануть, ино | велми дорого платити мусять. И к тому, жебы имъ спра|ведливость з вами и с подьдаными вашими, кгда ся в чомъ | трафить, чинена была.

А такъ, мы послали до воеводы | полоцкого, деръжавьцы свислоцкого, пана Станислава Ста|ниславовича Довоина и до васъ ²усих дворанина нашего, пана || [34 адв.] Баркулаба Ивановича Корсака⁻² и росказали есмо ему о выжи|веньи того воиска пану воеводе и вамъ словомъ отъ насъ мовити.

| Вы бы, маючи бачность на то, ижъ есмо для potreбы речи | посполитое и обороны васъ самых и всего краю тамошнего | тое воиско тамъ звели, с паномъ воеводою полоцкимъ достачне | намовившись и нашедъчи тому дорогу и обычаи, отьколь | бы тые люди тамъ, у томъ краи, лежечи, выживенье | на себе и на кони свои мети могли, намъ около того безъ | каждого мешканья ведати дали. А што ся дотычетъ чи|ненья имъ справедливости, тому жъ ³дворанину нашему Бар|кулабу Корсаку⁻³ росказали есмо с почтомъ его, на которыхъ за | росказаньемъ нашимъ и пенези з скарбу нашего ему даны, | при пану гетьману польскомъ лежечи, справедливости яко | вамъ з ними передъ паномъ гетьманомъ польскимъ, такъ и имъ | з вами передъ паномъ воеводою полоцкимъ доводити. Яко | и вы, и онъ в томъ далеи поступовати и заховати маеть, | тому з ⁴листу⁻⁴ нашего отьтвореного, особливе до князеи, панов | и всех васъ писаного, вырозумеете, которыхъ листъ⁵ росказали | есмо ему вамъ оказати.

Писан у Вилни, лет(а) Божего нарож(енья) 15|62, м(е)с(е)ца июн(я) 6 дня.

⁻¹⁶ „яць” выпр. з а

№ 36

¹⁻¹ поч. II

²⁻² падк. (пр. ал.)

³⁻³ падк. (пр. ал.)

⁴⁻⁴ поч. III

1562 г. чэрвеня. [Вільня / Вільнюс.]¹ – Прэамбула „листа” Жыгімонта Аўгуста да ўладыкі, хар. і баяраў Полацкай з–лі аб наведанні аб крыніцах забеспячэння пол. жаўнераў, якія знаходзяцца ў ваенным лагеры ў гэтай з–лі^А

|| [35] Вьсказъ отъ г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти и | великого кн(я)зя Жыггимонта Авьгуста до владыки, хоружо(о) | и всихъ пановъ, боярь земли Полоцкое² черезъ дворенина | его королевское м(и)л(о)сти, п(а)на Баркулаба Корсака², | року 1562, м(е)с(е)ца июня

| Г(о)с(по)д(а)рь король его м(и)л(о)сть вашои м(и)л(о)сти, слугамъ и подьданымъ своимъ | рачиль розказати, ласку свою г(оспо)д(а)рьскую поведити и листъ, | отъ его кр(олевское) м(и)л(ости) писаныи, имъ подати маеть, а потомъ мовити | будеть тыми словы:³

| „Г(о)с(по)д(а)рь король его м(и)л(о)сть рачиль до в(ашеи) м(илости) черезъ мене усказати.

Тых | часовъ пан гетман воиска польского и все рыцѣрство того воиска, | приславши до его королевское м(и)л(ости) в некоторыхъ потребахъ, межи | иньшими речми и о томъ писали и вьсказали, ижъ тутъ, в⁴ деш|немъ⁴ краи, живности на себе и на кони свои достати и ку|пити не могутъ, а хотя што и достануть, ино дорого пла|тити мусять⁵.

| Его королевская м(и)л(о)сть рачиль розказати вашои м(и)л(о)сти мовити, | жебы ваша м(и)л(о)сть, маючи бачность на то, ижъ его м(и)л(о)сть г(оспо)д(а)рь | нашъ не для чого, одно для потребы речи посполитое и обороны | того паньства его м(и)л(о)сти и всихъ в(ашихъ) м(илостей), ку отьпору неприятелю | его кр(олевское) м(и)л(ости) тыхъ людей с Коруны Польское звести рачиль, што все | и тую ласку его кр(олевское) м(и)л(ости), которую его м(и)л(о)сть тому панству и вашои | м(и)л(о)сти, слугамъ и подьданымъ своимъ, а особливе здешнему || [35 адв.] краю, чинити и показовати рачить в себе, пыльне уваживши. | А будучи того отъ е(о) кр(олевское) м(и)л(ости) вдячни, и намовивъшися с паном | воеводою его м(и)л(о)стью полоцкимъ зверхное хути и милости своее, | то противко его кр(олевское) м(и)л(ости), пану своему прирожоному, а большеи для себе | сами и для доброго своего чинечи, знашли тому обычаи, отьколь бы тые люди, у здешнемъ краи лежечи, выживенье на | себе и на кони свои мети могли. Бо то сами розумети можете, | ижъ тые люди не иншимъ землямъ панствъ его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьскимъ | заслона, одно тому краю помочь, а з ласки Божи и оборона...⁶”

1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс. — Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да жы-
хараў Браслаўскага і Веніцкага паветаў аб выкананні луцкім, браслаўскім, веніцкім с-там кн.
Богушам Фёдаравічам Карэцкім і віленскім канюшым і падканюшым, васілішскім дз-цам, п.
Янам Юрыевічам Ваўчковіча гасп. распараджэння адносна ўпарадкавання даходаў і ар-
ганізацыі польнай старажы ў гэтых паветах, і „лист” аб неперашкоджанні іх дзейнасці^А

| ¹ Лист, писаныи до всих обывателеи повету | Браславског(о) и Вениц-
кого, зсылаючи кн(я)зя Богуша | Корецкого а п(а)на Яна Волчковича
для постановеня | слушног(о) порядку в пожитках скарбу
г(оспода)рског(о) и о сторожу | полную¹

| Жыггимонт Августъ.

| Княземъ, паномъ, кнегинямъ, панямъ, вдовамъ, бояромъ и дво|раномъ нашимъ всимъ
тымъ, которые именья свои у повете | Браславскомъ и Веницкомъ мають.

Дана намъ того певная | справа, ижъ для неопатрени и недбалости ваше не только, абы |
намъ, г(о)с(по)д(а)ру, которые пожитокъ у волостях оного краю былъ, | але еще шкода а то в
томъ, ижъ подъданные в(а)ши платовъ и | повинности таковых, яко заграничные люди, вамъ,
паномъ своимъ, | не платятъ тежъ серебризны не дають и некоторыми | подачками на потребу
речи посполитое не складаются. И || [36] И хотячи то у слушныи порадокъ привести, а особ-
ливе о сторожу | полную, которымъ обычаемъ стережона быти маеть, в томъ | во въсемъ рос-
казали есмо старосте луцкому, браславскому и веницкому | князю Богушу Федоровичу Корец-
кому а конюшому и подъконюшому | виленскому, державъцы василишскому, пану Яну
Юрьевичу Волчковича водле науки наше, на писме под печатью нашою имъ даное, | постано-
венье вчинити и межи девети десятого человека в кождых | именьях, ку сторожи годных, оби-
рати.

А такъ, приказуемъ | вамъ, ажъбы есте людемъ своимъ послушенство ку нимъ чинити | рос-
казали и, што они, водле тое науки наше справуючися, поста|новятъ, в томъ бы есте имъ водле
того постановенья их захова|тися велели, ничимъ с того не выступуючи.

А ижъ есмо сторожу | полную поручили заведати землянину веницкому Миску
Пет|ничаньскому, вы бы людемъ своимъ, которые на сторожу | обрани будутъ, в томъ его по-
слушнымъ быти, и яко онъ | чергу межи них вчинитъ и кому з них на старомъ местцы сте|речи
роскажетъ, жебы есте тамъ стеречи казали конечно. Абы | то инакъ не было, ижъбы за дбалою
пильною сторожою люди | неприятельские подъ замки и волости тамошние черезъ то | безъ
вести не приходили.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1560, м(е)с(е)ца ноября 28 дня.

[1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс.]¹ – Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз-цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веніцкім паведах з забаронай жыхарам гэтых паведаў вывозіць мёд на продаж за мяжу^A

|| [36 адв.] Наука пану Яну Вольчковичу, конюшому и | подконюшому ви-
леньскому, державъцы василишъскому, становити пожыт|ки с подданных
его м(и)л(о)сти г(о)с(по)д(а)рьскихъ, браславъских и веницкихъ, и з
людеи | кн(я)зьскихъ, паньскихъ и земляньских, которые именья свои | у
повете Браславъскомъ и Веницкомъ маю|т, | такъже около порадку сто-
рожи | и иныхъ речи

| Напервеи, ²-постановляти² платы и пожитки на подданных | ³- ... тому³, яко за границую, в
Коруне Польскои, подъданные паном | своимъ платять. Ведь же можетъ мало нешто зменшаты,
абы меньшую повинность бачечи, подъданные тымъ | большеи ⁴-способлячися⁴ в тых таковых
именяхъ пановъ своихъ | мешкати. А не маеть пенезми того становити, одно такъ|же, яко в Ко-
руне Польскои: збожемъ, быдломъ и инымъ. Нижли | што в Полщи пенезми дають, ⁵-то ... они⁵
мають платити пе|незми. А тое постановенье на всьих подъданных г(о)с(по)д(а)рьскихъ такъ |
кнезских, паньских и земляньских однако и ровно маеть чи|нено быти⁶.

| Маеть тежъ межи девети десятого чоловека обирать | в кождых именьях, годныхъ ку сто-
рожи польнои, которые абы | послушенство чинили о сторожи ку земянину тамошнему | Миску
Петничанскому, и якую онъ постановить черьгу и, где на которомъ местцы кому назначить
стеречи, тамъ | абы стерегли. А Миско Петничанский маеть в томъ службу | свою его
кр(олевское) м(и)л(ости) и речи посполитои⁷ оказати, а таковы⁸ | за || [37] заводити самъ и
дѣбалу ю пильность чинити, яко бы не|приятель безъ вести на тые волости не приходилъ. И для
того | Миско Петъничанский маеть быти волен самъ и почоть его отъ | каждого рушенья про-
тивку неприятеля з старостою⁹. | А не всхотять ли тежъ шляхта такового порадъку около | сто-
рожи мети, тогды абы на сторожу ¹⁰-подъданье¹⁰ их пенезми | ся складали с тых же таковых
платов и повинностей ¹¹-пановъ своих¹¹. | Бо его королевска м(и)л(ость) не повинен з скарбу
своего таковое сто|рожи опатровати для обороны их самих и подъданныхъ | их. Кгды жъ и пер-
веи не болшъ, одно по тридцати копъ грошей на | сторожу з скарбу его кр(олевское) м(и)л(ости)
давано. Тые тридцать копъ грошей | и теперъ хочеть г(о)с(по)д(а)рь его м(и)л(ость) розказати
давати в тотъ по|датокъ, што они сложать. Коли жъ и серебъщизны уфаленое | подъданные их
николи не платять тымъ, штобы мели на се|ребщизну складатися, нехаи потребу сторожи отъ-
правую|т сами для себе. И таковых людеи годных выберуть, которые | бы платъ певный брали
и сторожу заступовали до иншого | постановенья, а не всхотять ли такового плату давати, | то-
гды нехаи серебъщизну платять¹².

| О подьводы, яко сами г(о)с(по)д(а)ра его м(и)л(ости), будучи у Петъркове, | просили

№ 39

¹ такую хр. дату мае наступны пасля В дак.; хр. датуецца таксама па № 38. М. К. Любаўскі датуе канцом 1560 г. (Любавский. Отзыв. С. 34). Тап. датуецца па напярэдніх і наступных дакументах

²⁻² так у ркп., трэба чытаць постановляти; В: постановляти

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць по тому; В: по тому

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць способлялися; В: способлялися

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць то и они; В: то и они

⁶ наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 1 радок

⁷ выпр. з е

⁸ далей у В сторожи

⁹ наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 1 радок

¹⁰⁻¹⁰ так у ркп., трэба чытаць подъданные; В: подданные

¹¹⁻¹¹ так у ркп., трэба чытаць ку паномъ; В: ку паномъ

¹² наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 1 радок

шляхта, абы по три гроши з дыму давали волостьные | люди || [37 *адв.*] люди. Г(о)с(по)д(а)рь его м(и)л(о)сть на то призволил и теперь маеть быти | по тому ¹³-брано⁻¹³ у волости с подьданных шляхетских, и за то будуть | наимованы подьводы по уставе г(о)с(по)д(а)рьскои у тых же таковых | подьданных г(о)с(по)д(а)рьских, кнезских, паньских и землянских, которые | повинни стеречи своих недель водле давного обычаю и кони | на наемъ дерьжати, а з мещан и з волости г(о)с(по)д(а)рьское подле уставы | его королевское м(и)л(о)сти брати тотъ податокъ. А ижь тамъ | пасечные, а не ¹⁴-бортны⁻¹⁴ пчолы, тогды з десяти ¹⁵-ульв⁻¹⁵ пасечных | повинни волость давати по грошу. Тежъ перемену подводам | будеть повинен староста постановити и розложить с тым | посланцомъ его кр(олевское) м(и)л(ости), яко напристоиней могутъ, водле баченья | своего¹⁶.

| Нижли слугъ замковых, которые для вести до замковъ | украинских засажоны, с тое повинности не мають вызволяти | и подьводных пенезей брати, бо то большая имъ подьвода | до Черкась, до Киева, до Белое Церкви ездити, даючи ведати¹⁷.

| Тежъ то постановити, абы жаден с подьданных г(оспо)д(а)рьских, | князских, паньских и землянских не мели медовъ пресных вы|возити з волостей тых замков за границу, одно на торги | месть въ своих староствах. А староста то и нихто иныи не маю^т | имъ некоторого обътяженья и кривды чинити и та|ковых медовъ в них, уставою плятячи, не брати, але ку|повати поценно. А хто бы за границу вывозилъ, на | то || [38] то староста сторожу маеть мети и все то, што кольвекъ | при немъ будеть найдено, з медомъ тратить, кромъ самого | вольного пустить.

| ¹⁸-Тежъ чили жъ кольвекъ подьданные земель его королевское м(и)л(о)сти | при местех альбо где инде уживають, тые мають давати | десятину отъ всякого збожья. А тымъ маеть быти замокъ | спижованъ.

| И тые поля вси и земли пан коннюшии маеть в реистръ свои писати.

| Остафеи, марьшалокъ, писар⁻¹⁸

№ 40

1561 г. студзеня 9. Веница / Вінниця. – Запис гасп. пасланца, віленскага канюшага і падканюшага, васілііскага дз—цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча, аб гасп. распараджэнні адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веницкім наветах, забароне жыхарам гэтых наветаў вывозіць мёд на продаж за мяжу (са спісам зямляў, якія трымаюць гасп. з—лі ў гарадах Браслаўлі і Веницы)^A

| ¹-Вписане постановеня в речи вышеи|мененои, через п(а)на Яна Волчковица | учиненого⁻¹

| Лета Божего нароженья тисеча ²-пять⁻² шестдесять первого, | м(е)с(е)ца генвара девятого дня.

| Будучи мне, Яну Юрьевичу Волчковича, конюшому и подько|нюшому виленскому, дерьжавцы ³-василишьскому⁻³, с посланья | его королевское м(и)л(о)сти у Веницы за листы и нау-

¹³⁻¹³ *нап. над радком поч. III*

¹⁴⁻¹⁴ *так у ркп., трэба чытаць бортные; В: бортные*

¹⁵⁻¹⁵ *так у ркп., трэба чытаць ульев; В: ульевъ*

¹⁶ *наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка*

¹⁷ *наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка*

¹⁸⁻¹⁸ *адс. у В*

№ 40

¹⁻¹ *поч. II*

²⁻² *так у ркп., трэба чытаць пятьсотъ*

³⁻³ *так у ркп., трэба чытаць василишьскому*

кою г(о)с(по)д(а)рьскою, | до всех князеи, пановъ и землянь браславских и веницких писаною, | постановлено через мене, посланца его королевское м(и)л(о)сти, при | его м(и)л(о)сти князю Богушу Федоровичу Кореи́комъ, старосте луц|комъ, браславскомъ и веничкомъ, очивисто при князю Матѣю | Васильевичу Четвертенскомъ и при иных землянех браславскихъ || [38 *адв.*] и веницкихъ, и тежъ воитех, и мещанех тых жо местъ Браславля | и Веницы⁴.

| Напервеи, яко была воля и росказанье г(о)с(по)д(а)рьское становити платы | и пожитки на всех подьданных г(о)с(по)д(а)рьскихъ, людеи князьских, панских | и земляньских по тому, яко за границую, в Коруне Польскои, подьда|ные паномъ своимъ платять. К тому тежъ постановити | сторожу польную, выбираючи з девети десятого человека, | годных на то людеи, межи подьда-
ными их. А где бы шляхта не | хотели такового порадьку около сторожи вчинити, тогды | абы на сторожу подьданные их пенезми ся складали с тых | же таковых платовъ а повинностеи ихъ ку паномъ своимъ: | кгда жъ его королевская м(и)л(о)сть не повинен з скарбу своего та|кое сто-
рожи опатровати для обороны их самих и подьданных | их, звлаща, ижъ и передъ тымъ з скарбу его кр(олевское) м(и)л(ости) | не большъ, одно тридцать копъ на сторожу давано. А естли бы | и на то позволить не хотели, тогды нехаи бы серебщизну | давали. Але ижъ они вси яко на по-
становенье платовъ | и пожитков с подьданных своих, такъ и на выбиратье людеи | з девети деся-
того человека, годного ку сторожи, и тежъ | на кладанье пенезеи за людеи своих на сторожу не
призвояют, | пущаючи то на ласку г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти, кромя одного | кня-
зя ⁵Митѣя⁵ Четвертенского, котори напротивко тому | не был || [39] не былъ. А ижъ на
тые артыкулы воли и зданья г(о)с(по)д(а)рьского | позволить не хотели, мають и будут повинни
серебщизну давати | с подьданных своих на часъ назначонии по тому, кгда коли а яко у|
фалена будетъ, и кому тая серебщизна з них отъ его кр(олевское) м(и)л(ости) вы|бирати пору-
чона будетъ, то будетъ на воли г(о)с(по)д(а)рьскои, кото|рыми пенезми серебщизными сторо-
жа польная опатро|вана быти маеть. Которое сторожи пригледанья и завоженя | панъ Миско
Петъничанский, не будучи упорнымъ воли и роска|занью г(о)с(по)д(а)рьскому, подьянялся, для
чого отъ кожного рушени | противко неприятеля г(о)с(по)д(а)рьского и с почтомъ своимъ во-
лень⁶ | быти маеть, яко то и на листе г(о)с(по)д(а)рьскомъ, ему даномъ, описано | есть⁷.

| К тому о подьводи, яко сами г(о)с(по)д(а)ра его м(и)л(о)сти просили шляхта, | абы по три
гроши з дыму давали волостные люди их, што | вжо земляне веницкие еще передъ симъ тепе-
решнимъ постано|веньемъ за первшимъ позволеньемъ своимъ вжо почали да|вати. Нижли бра-
словцы с того ся вымовляли, жебы на | подьводи з людеи своих пенези не давали, хотечи подь-
воду | по старому, людми своими носити, што иначеи не можеть быти, | одно водле воли и рос-
казаня г(о)с(по)д(а)рь⁸ского. Такежъ они, яко и вени|чане мусять ся со въсих подьданных своих
на тую подьводу | пенезми по три гроши з дыму складати, а мещане такъ || [39 *адв.*] браславь-
ские, яко и веницкие водля первшого постановеня г(о)с(по)д(а)рьского, | на што особливую нау-
ку на писме мають, по чому тые пенези | подьводные мають д⁹авати. А ведъ же брасловцы не
повинни | далеи подьводи носити, одно водля давного звычайу своего до | одмены своее, где имъ
передъ тымъ одьмена бывала, такежъ | и веничане¹⁰.

| Што ся дотычетъ пчоль пасечных во въсих подьданных г(о)с(по)д(а)рьских | такъ кнезских,
панских и земляньских в тых волостях, Брасловскои и | Веницкои, кгда жъ в них пчоль бортьных
нетъ, а на то естъ воля его | кр(олевское) м(и)л(ости), абы вси заровно с пасекъ своих давали з
десяти ульевъ | пчольных по грошу, то естъ: отъ кожного улья по пенезю. Чого | староста с
пильностью, кгда того часъ будетъ, дозрети маеть | черезъ служебники або приставы свои,
жебы то добре а | спольна зо всех, никому не фолькгуючи, было выбрано, абы | одному на дру-
гого кривда не была¹¹.

⁴ наступны фрагмент тексту нап. праз інтэрвал у 0, 5 радка

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць Матѣя; нар. ніжэй

⁻⁶ выпр. з ь

⁷ наступны фрагмент тексту нап. праз інтэрвал у 0, 5 радка

⁻⁸ выпр. з ь

⁻⁹ выпр. з інш. літары

¹⁰ наступны фрагмент тексту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка

¹¹ наступны фрагмент тексту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка

| Тежъ которые землянове и подъданные кнезские и панские, | и земляньские такъ при месте Браславскомъ, якъ и Веницкомъ | мешкаючи, кгрунъту г(о)с(по)д(а)рьского, земель местких, на себе пашучи, | уживають, а с того его королевскои м(и)л(о)сти плату и пожитъку | никоторого нетъ, которая шляхта, хто тых земель г(о)с(по)д(а)рьских | самъ або и с подъданными своими уживаеть, в семь реестре, нижеи суть имени описаны, король его м(и)л(о)сть такъ то | мети || [40] мети хочеть отъ сего часу, абы каждыи з них яко самъ с пашни | своее, такъ и подъданные их со въсякого збожъя десятину да|вали на короля его м(и)л(о)сти, яко властнаго кгрунту г(о)с(по)д(а)рьского, | и звозити до гумна королевского будуть повинни, которымъ | збожемъ десятиннымъ мають спижованы быти тые жъ | замки г(о)с(по)д(а)рьские, Браславль и Веница. Чого староста врадником | своимъ маеть розказати з великою пильностью догледети, | жебы тая десятина сполна а справедливе, безъ шкоды г(о)с(по)д(а)рьское, | была з них со въсих завжды выбирана, абы тые замки г(о)с(по)д(а)рьские | иншого спижованья надъ тую десятину ни отъ-коль болшъ | не потребовали¹².

| А то суть имена тых землян брасловских.

Напервеи люди князя | Матфея Четвертенского: два човеки, которые в месте мешкають, | а самъ князь Матфей тамъ пашъни никоторое не маеть.

| Василеи Забокрьицкии з братею, з Дахномъ, Иваномъ, со въсими людми | своими.

| Серъгеи Оратовъскии со въсими людми своими.

| Роман а Юхне Красносельские з людми своими.

| Казар з людми своими.

| Чеч⁻¹³ель з людми своими.

| Моръмыль.

| Анътон Рудка з людми своими.

| Лехно Короткии з людми своими.

|| [40 адв.] Маръмылева Духна.

| Кузма Щуровскии.

| Иванъ Бушинъскии з людми своими.

| Анъдреи Рахновскии з людми своими.

| Исаи Хруць з людми своими.

| Федоръ Коблыцкии з братею и зъ людми своими.

| Иванъ, Анъдреи Кошки з людми своими.

| Аврамъ Ошъковъскии з людми своими.

| Корнило з людми своими.

| Миска Шешъковы¹⁴⁻лю⁻¹⁴ди.

| Клещовского люди.

| Миска Петъничаньского люди.

| ¹⁵-Земляне веницкие⁻¹⁵

| Роман Красноселскии з людми своими.

| Постоловская, вдова, з людми своими.

| Пани Бокиевое дворъ.

| ¹⁶Тришко Комаръ⁻¹⁶ з людми своими.

| Иван Дьяковъ з людми своими.

| Иванъ Красноселскии з людми своими.

| Каидашковая з людми своими.

¹² наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка

⁻¹³ нап. невыразна, можна прачытаць як г

¹⁴⁻¹⁴ выпр. з м інш. чарнл.

¹⁵⁻¹⁵ нап. больш буйным поч., чым загалоўкі да дакументаў

¹⁶⁻¹⁶ падк. (пр. ал.)

| Вороновицкая з людми своими.
 | ¹⁷Клещовский⁻¹⁷ з людми своими
 || [41] Ивановя Пупичка з людми своими.
 | Михаило Скуриньский з людми своими.
 | Данко Копыстренский з людми своими.
 | Матяшъ ¹⁸Згаловсий⁻¹⁸ з людми своими.
 | Мизин Згаловський з людми своими.
 | Корьдышова з людми своими.
 | ¹⁹Ивань Кошка⁻¹⁹ з людми своими.
 | Миско Петъничанский з людми своими.
 | Гришко з людми своими.
 | Деяненко з людми своими.
 | Федоръ з людми своими.
 | Ивашко Лысен з людми своими.
 | Сенько Демяненько з людми своими.
 | Ивашкова ²⁰Коморова⁻²⁰⁻²¹.

Нижли што ся ткнуть слугъ г(о)с(по)д(а)рьских замковых у Браслави, | которые при замку в месте мешкають, а у Веницы, ²²села Мезя⁻²²ковьцов, которые для вести до иньших замковъ украинныхъ ездити | засажоны суть, на то есть воля г(о)с(по)д(а)рьская, жебы тые слуги | замковые вси отъ стереженья подводъ и ото всяких платов | и повинностей подьданныхъ г(о)с(по)д(а)рьских, князьских, панских, землянских | описаное, вольни были вчинены. Которому розказанью г(о)с(по)д(а)рьскому чинечы досыть яко отъ стереженья подводъ, такъ и | ото всех платовъ и повинностей, отъ того всего суть вызволены, | кгда жъ инъ ²³ш⁻²⁴ую повинность, большую, на себе носятъ, || [41 *adv.*] то есть: до замковъ украинныхъ з вестью ездити суть повинни²⁵.

| Тежъ то король его ²⁶млть⁻²⁶ хочеть мети и рачиль розказати | постановити, жебы жаден с подьданных г(о)с(по)д(а)рьских, кнезских, панских | и землянских не смели вывозити медов пресных з волостей г(о)с(по)д(а)рьских, | тыхъ замковъ, за границу. Чого забороняючи, розказовати рачит, | абы тые меды пресные отъ кожного не били нигде за границу | вывожены, одно в торьзехъ местъ въ своих староствахъ подьданным | его жъ королевское м(и)л(о)сти здешнимъ были продаваны. А ведъ | жо яко староста, такъ и иншии жаднии с подьданных г(о)с(по)д(а)рьскихъ, | абы не смель в нихъ тыхъ медов квалтовне ани на борькгъ альбо | за якие фалты, яко ся они вскаржають, брати, одьно за гото|вые гроши, поценне вторговавши, куповати, альбо, яко ся тежъ | по доброй воли умовивъши згодять, нижли только не квалтовне, | безъ умовы, отьнимати. А естли бы тежъ хто с тыхъ, | которые корчмы заведаетъ, хотя и ценою меды, на зв²⁷ышъ | потребы шинковъное скупуючи, альбо тежъ и иншии с подьданных г(о)с(по)д(а)рьских оные злишки, яко того справа дана есть, | за границу вывозиль, на то староста маеть пыльную | сторожу и опатьрность вчинити и таковыи меды, над | заказъ г(о)с(по)д(а)рьский и за границу вывозячи, и иншии речи вси, што | при меде при томъ, хто повезеть, знаидено будетъ, все заби|рати на замокъ повинень, только тыхъ самыхъ людей волно | пуцати.

Писан у Веницы.

¹⁷⁻¹⁷ *падк. (пр. ал.)*

¹⁸⁻¹⁸ *так у ркп., трэба чытаць Згаловский*

¹⁹⁻¹⁹ *падк. (пр. ал.)*

²⁰⁻²⁰ *падк. (пр. ал.)*

⁻²¹ *наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка*

²²⁻²² *падк.*

⁻²³ *выпр. з ы*

⁻²⁴ *выпр. з ы і н*

²⁵ *наступны фрагмент тэксту нап. праз інтэрвал у 0,5 радка*

²⁶⁻²⁶ *так у ркп., трэба чытаць милость*

⁻²⁷ *выпр. з іні. літары іні. чарнл.*

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віцебскага в-ды кн. Шчафана Андрэвіча Збаражскага аб вяртанні віцебскім мяшчанам Гутаровічам^А фальварка ў гор. Віцебску на полі, за р. Відзьбаю, „на службе военной”^Б „навечность”

|| [42]¹ Листъ, писаныи до воеводы витебског(о), абы фолваркъ | при мес-те Витебском, у мещан витебских Гришка и брати | его Гуторовичов взятыи, знову им привернулъ, яко властность | их, и оставене их при том фолварку вечно | на службе земьскои¹

| Жыггимонтъ.

| Воеводе витебскому князю Шефану Андреевичу Збаражському.

| Тых часовъ приездилъ до насъ мещанинъ тамошнии витебский | Гришко Юрьевичъ Гутор-овича самъ отъ себе и отъ братьи своее | Федора а Анѣдрея, Романа а Ивана о томъ, ижъ што перво сего ме|щанин нашъ витебский Юрко Гуторов, отецъ ихъ, мель очевистое | мовенье передъ бывъшимъ воеводою витебскимъ, паномъ | Станиславомъ Петровичомъ Кишкою з мещани-номъ тамошнимъ | витебскимъ же Милеемъ Щуровымъ о близкость, которая | по деду его Тишку Ершу и по дочце его Овдотьи, жоне оногo | Милея яко по безпотомном на него пришла, деръжалъ, то естъ: | дворъ того Тишка, деда его, в месте Витебскомъ, на Посаде, | за Видбою, противъ двора Радка Щуровича; и дворище за Видьбою ж, | на Посаде, напротивъ дому попа Ивана Животъника; и лавку | в Нижнемъ замку подле лавки Кузмы Алексеевича; к тому фол-варо|къ на поли, за Видьбою, межи дворовъ мещан витебских | Тимофея Овьсеева а Ивана Мекотева, и Конона Стихова || [42 адв.] з будованьемъ, с пашнею, сеножатыми и поля замко-вые. | А ему того поступити не хотель. Где они передъ паномъ вое|водою витебскимъ, пом-кнувъши далшии рокъ тои справе своеи, | а потомъ, не вступючи у право угоду вечистую, о то про|межку себе приняли, с которое угоды Милеи Щуровъ самъ | добровольне оногo фолварьку на поли, за Видбою, межи дворовъ | вышеимененых, з будованьемъ, с пашнею, з сеножатыми, поля | замковые ему самому и потомкомъ его навечность по|ступилъ, а онъ того двора за Вид-бою, противъ Радъка Щу|рова, и дворища, и тежъ лавки в Нижнемъ замку такъже | ему навеч-ность то далъ и поступилъ. И тую угоду свою | они обе стороне передъ паномъ воеводою ви-тебскимъ | оповедали и до книгъ записати дали, на што и выпись с книгъ | тотъ Юрько перво сего передъ нами п²окла² далъ, которого мы | огледавъши, з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское за чоломъбитьемъ его | при томъ фолварку, водле угоды их и выпису пана воеводы | витебскогого оставивъши, листомъ нашимъ то ему потвер|дили, и тотъ листъ, потверженъе наше, подъ пе-чатью | и с подьписаньемъ руки наше, отьцу его даное, тотъ Гришко | и теперъ в себе маеть. То пакъ, деи, твоя м(и)л(о)сть по смерти | отьца их, менуючи, жебы тотъ фолварокъ к рукамъ и ку столу | нашему г(о)с(по)д(а)рьскому спалъ, в них з моцы и держанья оземъши | и || [43] и ку замку тамошнему Витебскому приверънути казавши, | и теперъ деръжишь, а имъ яко властности их поступити | не хочешъ. И билъ намъ чоломъ тотъ Гришко самъ отъ себе и | отъ братьи своее, абыхмо в томъ имъ кривды чинити не казали, | а тотъ фолваркъ яко властность их вернути имъ велели.

| Ино кгда жъ по деду оногo Юрька Гуторова, Тишку Ерьшу, | и по дочьце его Овьдотьи, жоне³ Малей³ Щурова яко по безъ|потомьнои дворъ и дворище на Посаде, и лавки в Нижнемъ | замку, и тотъ фолварокъ близкостью на него пришлоъ, и, з угоды | оныи Милеи Щуровъ тотъ дворъ и дворище, и лавку собе оземши, | того фолварку ему самому и потомкомъ его навеч-ность по|ступилъ, передъ паномъ воеводою витебскимъ то созналъ | и в книги записати далъ, а потомъ и мы водле тое жъ угоды | его при томъ фолварьку оставивъши, листомъ нашимъ то

по|твердили, и подле всего того поступьку тотъ фолварокъ | к рукамъ и ку столу нашему г(о)с(по)д(а)рьскому не спадываетъ, | але на того Гришка и на братью его яко отъчизна ихъ | то приходить, а такъ, и теперъ подле тое жъ угоды ихъ | и потъверженья нашего перъво сего отъ насъ отъцу ихъ | на то даного, з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рьское того Гришка и братью ихъ, | при томъ фолварьку зоставивши навечность, послали есмо | до тебе дворанина нашего⁴ ... и прика- зуемъ | тебе, ажъбы твоя м(и)л(о)сть оныи фолварокъ з будованемъ, || [43 адв.] с пашнею, се- ножатъми и с польми замковыми, и со всимъ, яко | еси в нихъ взялъ, за симъ в моц и деръжанье подалъ передъ тымъ | двораниномъ нашимъ и ничимъ ся черезъ то в тотъ фолваркъ не всту|повалъ, и никоторое трудности имъ не чинилъ. Нехай они то дер|жать и вживають, а намъ службу земскую военную с того | служить.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июн(я) 6 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Волович

№ 42

1562 г. чэрвеня 20. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста прывілея гасп. дв. Багдану Васілевічу Угліку на тры „оселые” валокі пры 3-лях с. Баброўнікаў Ваўкавыскай вол. „навечность”

| Листъ и потверженье Богъдану Василе|вичу Углику на тры волоки у волости | Вольковыискои пры земляхъ села Бобъров|никовъ а маеть с того службу | военную заступовати

| Жыкгимонт Авъгустъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ нынешнимъ и напотомъ | будучимъ, кому будетъ потреба того ведати.

Биль намъ | чоломъ дворанинъ нашъ Богдан Васильевич Угликъ о томъ, | ¹-штомъ што⁻¹ перво сего з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рь²ское за чоломъбитьемъ | его дали есмо ему у волости Вольковыискои три волоки земли | оселые, лежащие при земляхъ села нашего Бобровниковъ, то есть: | две волоки подле стены боковое того села Бобровнико- го, на старых | селищахъ тыхъ лю- деи Бобровниковъ, а третья волока у другомъ | местцы, в застенку того жъ села Бобровнико- го. Яко жъ и листъ | нашъ писати есмо казали до маръшалъка нашего, державъцы | ³-Волькговыиского⁻³ || [44] Вольковыиского, пана Юря Васильевича Тишковича а до дворанина | нашего Андрея Ильковъского, жебы они тые три волоки земли | ему подали и в то его увеза- ли. Ино они за рассказаньемъ и листомъ | нашимъ в тые три волоки неоселые его увезали и въ деръжане ему | подали, и листъ свои подъ печатъми своими на то ему дали, которыи | онъ пе- редъ нами вказывалъ, бьючи намъ чоломъ, абыхмо тые волоки | навечность ему потвердили и листъ нашъ на то ему дати | казали.

А такъ, мы з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рь⁴ское на чоломъбитье его то | вчинили: на то ему даемъ сесь нашъ листъ и потверждаемъ то | ему симъ листомъ нашимъ. Маеть онъ самъ и его жона, дети | и потомки ихъ оные три волоки земли вышеимененные розмно|жаючи, а намъ с того службу земскую военную служить и засту|повати повинни будутъ по тому, якъ и иншие зема- не-шляхта | Великого князства Литовского службу земскую служить.

⁴ далее прабел

№ 42

¹⁻¹ так у ркп.

⁻² выпр. зъ інш. чарнл.

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Вольковыиского

⁻⁴ выпр. зъ інш. чарнл.

И на | твердость того и печать нашу казали есмо приложити | к сему нашему листу.
Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, | м(е)с(е)ца июн(я) 20 дня.

№ 43

1562 г. ліпеня 4. Вільня / Вільнюс. — Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні баярам і мяшчанам гор. Белай Цэркві льготы ад мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ і вызваленні ад плацяжоў і павіннасцяў да 1570 г.

| ¹Волность всимъ бояром и мещаномъ Бело|церковскимъ от даваня мыт
и инших повин|ностей, до року 1570, для знищеня | от татаръ⁻¹

|| [44 адв.] Жыкгимонт Августъ.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, державъцамъ, кнегинямъ, | панямъ, вдовамъ,
бояромъ и мытникомъ нашимъ, кнезскимъ, панским, | землянскимъ по всей отъчизне нашої Ве-
ликому князству Литовскому.

| Тых часовъ присылали до насъ вси подъданные наши, бояре и мещане | замку Белоцерковъ-
ского, о томъ, што жъ по тые прошлые часы по|ганство–татаре великое знищене имъ вчинили:
многих самих, жонъ, | детеи в полонъ повели, а других побили, статки, кони, быдла имъ | поза-
бирали, а остатокъ праве, деи, пеших и голодных zostало, бьючи | намъ чоломъ, абыхмо для
споможенья их, абы ся болшеи людеи за тым | до того замку нашего сходило и тамъ оседали, з
ласки нашег при|дали есмо имъ воли ку первшои, на листе нашомъ имъ описаномъ: | допустили
имъ якъ живности безъмытно куповати, такъ | иными речми и товарми торговати. Мы, хотечи,
абы до того | замку нашего ²Былоцерковьского⁻², што наболее людеи ся сходило | и тамъ, при
немъ, оседали, для споможенья их, и тамъ, на тои | украине, яко на нове, людемъ оселымъ,
тымъ, што теперъ | суть и которые еще будутъ приходить, з ласки нашег г(о)с(по)д(а)рь|ское
дали есмо и³ симъ листомъ нашимъ придаемъ имъ воли ку | первшои, на листе нашомъ^A описа-
нои, во всемъ, яко на немъ стоитъ | выobraжено, на пять летъ, то есть до певного часу тривати |
буде, до году тисеча пятьсотъ семьдесятого. А такъ, до | тых местъ и до оног часу, году
семьдесятого, не мають | они || [45] они жадных платов и подачокъ, и кабщызнь с корчомъ да-
вати, робот | и послугъ ку замку нашему Белоцеркви, з оселости ихъ повинных, | сполнити –
будеть волно. Яко допускаемъ тымъ всимъ бояромъ | и мещаномъ, которые уставичне тамъ, при
Белои Церкви, будутъ | мешкати, обовятелми тамошними зостануть, везде в панстве | нашомъ
Великомъ князстве Литовскомъ збожя и живъность великую | безъмытно собе тамъ, до Белои
Церькви, куповати и товарми | кождыми безъмытно торъговати.

А такъ, приказуемъ вамъ | подъ закладомъ нашимъ петмасты копами грошей, жебы | есте о
томъ ведаючи, везде по местомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ, | князскимъ, паньскимъ и ду-
ховных, и свецкихъ отъ всякого | збожя и иныхъ речеи стравных, ку живности ихъ покупле-
ных, | и тежъ отъ товаровъ ихъ никоторого мыта ни торгового не брали, | а потомъ и доброволь-
не, и безъмытне сухимъ путемъ и | водою пропускали. А кгда ся тотъ час ку вольности имъ, отъ
| насъ даныи в первшомъ листе нашомъ, и тежъ в семъ теперешъ|немъ меновите описаныи годъ
семьдесятыи выидеть, тогды | мы, г(о)с(по)д(а)рь, маемъ с тыхъ подъданныхъ нашихъ белоцер-
ковскихъ платы | и подачки, и роботы подле воли нашег г(о)с(по)д(а)рьское, што ся намъ |
слушного видети буде, ку пожитку нашему и потребы оног(о) | замку постановити и мыто отъ-
толь вжо давати будутъ | повинни.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июля 4 дня.

1562 г. липня 9. Вільня / Вільнюс. — Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска на саляны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб^А

|| [45 адв.] ¹Аренда складу соленого в месте Пинскомъ | воиту и мешаном пинским на пят год за полтрети | тисечи копъ гр(о)шей лит(о)вских⁻¹

| Жыкгимонт Август.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ.

Што перво сего арендовали | есмо складъ соли в месте нашомъ Пинскомъ подъянымъ нашимъ, | жидомъ ²берестейским⁻², Хеиму а Авраму Рубиновичомъ, а Товьяшу | Богдановичу, а Исаку Мошеевичу отъ ³Светого Мартина⁻³ прошлого | св(я)та, которое было в року шестьдесятъ первомъ, на три годы | за певную суму пенезей, то есть за шестьсотъ копъ грошей личбы | и монеты панства нашего Великого князства Литовского, а они | тысячу толпъ соли белое уставичне продавати мели по | петнадцати грошей литовских^Б. Ино ижъ после тое аренды | поборы постановены в местах наших, с чого пожитокъ до скарбу | нашего болшии. Ведъ же для соли и обтяженя отъ тых аренд|даровъ немалое знищенье месту нашому староста пинский | и кобринский, державца мерецкий, остринский, ушполский, пенянский, | довжковський и перелайский, пан Станиславъ Андреевич Довоино | намъ ознаимиль. А такъ, мы за чоломбितьемъ воита пинского | Андрея Ивановича а мешанъ пинских Костюка Лучича, Юшъка | ⁴Юревича⁻⁴ || [46] Юревича, Богдана Синика, Федька Демьяновича, Семена ⁵Радевича⁻⁵, | Ивана Бережеицкого, Мартина Бобира, Олешка Козореза, Позьного | Левонкевича^В и всех мешан места Пинского арендовали есмо воиту и тымъ | помененымъ мешаномъ, и всему месту тамошнему Пинскому том | ⁶сладъ⁻⁶ соленыи в месте Пинскомъ на пять годъ за полътрети | тысячи копъ грошей личбы панства нашего Великого князства | Литовского.

Маеть воить⁻⁷ и мешане пинские по выдержаню аренды | тыхъ жидовъ тотъ складъ соленыи в справу свою взяти | и, въ заведани и въ шафуньку своемъ тую соль маючи, завжды ни | большъ ани меньшъ, только по петнадцати грошей литовское | личбы тысячу толпъ соли белое продавати, а до скарбу | нашего на кождый годъ за то по пятисотъ копъ грошей давати | мають, платечи тые пенези на две рате, то есть: полътретя|ста копъ грошей на ⁸Великъден⁻⁸, а другую полътретяста копъ | грошей, додержавъши року, на ⁹день Светого Мартина⁻⁹ до скарбу | нашего отдавати повинни будутъ. Также и кождого | году до выштья тых пети роковъ в за- плате тое суммы | до скарбу нашего повинни будутъ они заховатися. А | естли бы року тои за- плате ознаменого омешъкали, ино | подъскарбыи земский з децкованьемъ то на них казати отъ|правити маеть. А в томъ часе, поки они водлугъ сее аренды | пять годъ сполна выдержать, не маемъ мы ани подъскарбыи | нашъ земский того складу соленого в месте Пинскомъ никому || [46 адв.] арендовати, и вольно имъ будетъ самы⁻¹⁰мъ, ¹¹издечи⁻¹¹ и посы|лаючи до Луцка, соль у месте Луцкомъ у праселовъ, которую | з Долины и с Коломыи привозять, куповати и до места |

№ 44

¹⁻¹ поч. II

²⁻² так у ркп., трэба чытаць берестейским

³⁻³ г. зн. 11 лістапада

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць Горевица; пар. № 71, 72, 73

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць Радевича; пар. № 71, 72, 73

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць складъ

⁷⁻⁷ выпр. з ь

⁸⁻⁸ Вялікідзень быў: у 1564 г. — 2 красавіка; у 1565 г. — 22 красавіка; у 1566 г. — 14 красавіка; у 1567 г. — 30 сакавіка; у 1568 г. — 18 красавіка

⁹⁻⁹ г. зн. 11 лістапада

¹⁰⁻¹⁰ выпр. з и (?)

¹¹⁻¹¹ так у ркп., трэба чытаць ездечи

Пинского провадити, а того имъ ни́хто забороняти и ¹²⁻накоторое⁻¹² | трудности чинити не ма-
еть.

И черезъ весь тотъ часъ, яко они | за сею арендою нашою тотъ складъ соленыи в моцы сво-
ей мети | будутъ, мещане наши и жидове, и вси подъянные местечок | и сель замку Пинского,
также люди князские, панские и ду|ховнихъ, которых колве именья ку замку Пинскому при-
слушают, | и тые, которые перьво сего, перемешькиваючи в Пинску, | солью шинковали и про-
давали, возечи ее з Луцка, вжо отъ того | часу, яко они тую соль в заведане свое возмутъ и поки
тую | аренду выдержать, не мають в Луцку и нигде инде не толко | на продажу або на шинкъ,
але тежъ и до дому на свою власт|ную потребу соли куповати, одно в Пинску, в мещан пин-
ских, | на продажу и на свою потребу соль имъ куповати | вольно будетъ. И кому олижъ мещане
пинские дозвояют | соль продавати, таковымъ за дозволеньемъ их вольность | мети мають в
месте Пинскомъ и по селах, ¹³⁻веземъ⁻¹³ в повете | Пинскомъ, соль продавати. А естли бы в
которого мещанина | пинского або в кого-кольве отъ того часу, яко они тую | соль || [47] соль в
заведане свое возмутъ, соль в дому оказала, и было бы | то дознано, жебы ее шинковать и про-
давалъ або тежъ где | инде, а не в нихъ, в месте Пинскомъ, куповаль, в такового з вижомъ |
в раду тамошнього тая соль забирана и одна половица на | замокъ, а другая имъ быти маеть.

И на то есмо воиту и всимъ | мещаномъ места Пинского дали сюю нашу аренду и с подпи-
сом | руки наше г(о)с(по)д(а)рьское.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, | м(е)с(е)ца июля 9 дня.

| Подпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Волович

№ 45

1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. – Пацвярдэжальны Жыгімонта Аўгуста даніны кіеўскага
в–ды, п. Андрэя Якубавіча Неміровіча гасп. дв. Васілю Багданавічу Кіяніну на з–лю Івалжчыну,
на Цеяраве, „вечне” з выдачай штогадовай даніны на ц. Св. Кірыла ў гор. Кіеве

| Листъ, даныи Василью Богъдановичу | Киянину на землю
¹⁻Вольжчыну⁻¹, кото|рая была надана на церковь Светого Кирыла у Кие-
ве, навечъность

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью король полский.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Биль намъ чоломъ | дворанин нашъ Василей Богдановичъ Киянин и поведиль, | ижъ землю,
наданую на церковь Светого Кирыла у Кіеве, | на Тетереве, названую Ивольжчыну, вжо отъ
шестидесятъ | летъ, еще за отьца и за самого его, ажъ и до сего часу люди его | держачи, дан в
кождыи годъ на церковь Светого Кирыла дають | и сполняютъ. Яко жъ и воевода киевський,
пан Андреи Якубович | Немировича за прозбою игуменьи Светого Кирыла Настасьи || [47 адв.]
и бояр киевських тую землю в держанье за живота отьца его | людемъ его далъ, розказавъши
имъ тую землю держати и въжи|вати, а дань с нее на церковь Светого Кирыла в кождыи годъ |
давати, на што жъ и листъ пана воеводы киевского онъ перед | нами покладалъ. И биль намъ
чоломъ, абыхмо и теперь его | отъ того не отъдаля⁻²⁻³⁻ли⁻³ и тую землю вечне ему держати дали.

¹²⁻¹² так у ркп., трэба чытаць некотарое

¹³⁻¹³ так у ркп., трэба чытаць вездэ

№ 45

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць Ивольжчыну; пар. ніжэй

⁻² выпр. з інш. літары (?)

³⁻³ нап. над радком інш. чарнл.

| Ино кгда жь отъ такъ давного часу люди его тую землю дер|жать, мы з ласки наше
г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье его то | вчинили: на то ему даемъ сесь нашъ листь. Маеть
онъ самъ | и его жона, дети и потомки их навечность тую землю | на Тетереве ⁴Ивольжичну⁴
держати, а люди их, которые тую | землю отъ нихъ заведати и вживати будутъ мають с тое |
земли в кождый годъ на церковь Светого Кирила дан давати | по тому, яко и до сего часу
даивали.

Яко жь на твердость | того и печать нашу приложити есмо казали к сему нашему | листу.

Писанъ у Вильни лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца | июн(я) 18 дня.

№ 46

*1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз-цы кн.
Багдана Васілевіча Саламірыцкага аб дараванні рагачоўскаму баяр. Ларку Дзмітравічу і яго
братам Фёдару і Мацею [Дзмітравічам] з-лі Янаўшчыны ў Рагачоўскай вол. і дома з „пляцам”
у м. Рагачове „ до воли и ласки господарской”*

| Листъ, писаныи до державъцы рогачев|ского кн(я)зя Богъдана Василье-
вича Соломи|рецького, абы ¹увязанье⁻¹ Ларку Дмитровичу на земьлю | и
на дворець в месте Рогачовъскомъ ²далъ⁻² до | воли г(о)с(по)д(а)рьское

|| [48] Жыггимонт Августъ.

| Державъцы рогачевъскому князю Богдану Васильевичу Соломи|рицкому.

Биль намъ чоломъ боярин нашъ рогачовъский Ларько Дмит|ровичъ з братею своею Федо-
ромъ а Матеемъ о томъ, ижъ што | которую землю, названую Яновъщину, у волости Рогачовъ-
ской и | домъ с пляцомъ и зъ будованьемъ в месте Рогачовъскомъ перьво | сего боярин нашъ
рогачовъский Василеи Шумиха, отъчимъ их, на службе | конной за листы королевое ее
м(и)л(о)сти и навыйшое великое кн(е)г(и)ни | Боны, пани матки наше, а потомъ за нашими
листы ажъ | до живота своего держаль. Ино, деи, вжо онъ вмеръ, а дети | своихъ властныхъ по
себе не оставилъ, только их, пасынковъ своихъ. | И били намъ чоломъ, абыхмо имъ тую землю
Яновъщину и тотъ | домъ в месте Рогачевъскомъ дали и при томъ ихъ оставили. Яко жъ | и ты, о
томъ за ними просячи, до насъ писалъ и ознакомиль | еси намъ, ижъ тотъ Ларко службою сво-
ею тамъ, на тои украине, | есть потребъный, в земли Московъской добре зведомы, а с тое | зем-
ли с постановенья ревизоровъ нашихъ до скарбу нашего большъ | не приходить, только копъ две,
грошей деветьнадцать, | пенезеи чотыри.

А такъ, мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рь⁻³ское на прозбу | твою и на чоломъбитье того Лар-
ка и братьи его то вчинили: | тую землю Яновъщину и тотъ домъ с пляцомъ в месте Рога-
чов|скомъ имъ самимъ, ихъ жонамъ и детемъ ихъ дали есмо и симъ | листомъ нашимъ ⁴даемъ⁴.
Нехаи они сами и ихъ жоны, и дети тую || [48 адв.] землю з лесы, з сеножатыми и со всими уxo-
ды, и со всимъ, яко ее | деръжалъ тотъ отъчимъ ихъ Василеи Шумиха и тежъ тотъ | домъ с
пляцомъ в месте Рогачовскомъ держать и въживають | до воли и ласки наше
г(оспо)д(а)рьское, а с того при тамошнемъ замку | нашомъ службу конемъ служить по тому, яко
и иншии бояре | замку тамошнего.

⁴⁻⁴ так у ркп., треба чытаць Івольжчину; нар. вышэй

№ 46

¹⁻¹ нап. над радком

²⁻² нап. над радком

⁻³ выпр. з ь інш. чарнл.

⁴⁻⁴ нап. над радком інш. чарнл.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца | июн(я) 18 дня.

| Подъпис руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичь

№ 47

1562 г. ліпеня 18. Вільня / Вільнюс. – *Прывілей Жыгімонта Аўгуста карліцы каралевы [пол.], вял. кнг. [літ.] Боны Марыне з вызваленнем яе дома і дзвюх валок у м. Нарве ад гарадскіх плацяжоў і павіннасцяў „до живота”*

| Листъ, даныи Марыне, карлицы короле|вое ее м(и)л(о)сти Боны, вы-
звъоляючи ее от | всяких платовъ дому ¹-и от двухъ ⁻¹ волокъ, | которые
маеть пры месте Наровскомъ | до живота ее

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Била намъ чоломъ Марина, | карлица королевое ее м(и)л(о)сти и великое кн(е)г(и)ни Боны,
пани | матки наше славное памети, абыхмо домъ ее, которыи есть | в месте Наровскомъ и при
томъ две волоки тамъ же, у Нарви, першая – | подъле межи Сечковичъ Андрокга, а другая –
подле межи Василя | Прибытька, отъ всяких платов и повинностей вольного учинили.

| Ино мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитъе ее то вчинили: | вызволили есмо
и симъ листомъ нашимъ вызволяемъ домъ | ее || [49] ее у Нарви и при томъ дому две волоки
отъ всякихъ платовъ | и повинностей местъскихъ, и которые бы зъ оных волокъ водлугъ уставы
| наше постановены. И маеть она тое волности водле того листу | нашего уживати до живота
своего.

И на то ей даемъ сесъ нашъ | листъ з нашою печатью.

Писан у Вильни лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1|562 м(е)с(е)ца июля 18 дня.

| Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичь

№ 48

1562 г. ліпеня 30. Вільня / Вільнюс. – *„Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз-цы кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінцэвіча аб дараванні аршанскаму войту Мішку Іванавічу Мыльнікаву (Мыльніку) „вольной” з-лі „на войтовство”*

| Листъ, писаныи до маршалъка г(оспода)рского кн(я)зя | Анъдрея Семе-
но⁻¹⁻²⁻ вича⁻² Одицьцевича, абы Мишъ|ку Ивановичу Мильникову на
землю, кото|рая належыт къ воитовству ж Роскому, подалъ

№ 47

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць и двухъ (?)

№ 48

⁻¹ нап. невыразна, можна прачытаць як а

²⁻² нап. над радком

| Жыкгимонт.

| Маршалъку нашому, державъцы оршаньскому князю Андрею | Семеновичу Одинцевича и по немъ будучимъ державъцамъ | тамошнимъ.

Што подъданыи нашъ тамошнии рошскии ³Мишко⁻³ Иванович | Мыльников ⁴за перьвшого державъцы пана Петра Корсака ото всихъ⁻⁴ | мещан воитомъ обран и до сего часу на томъ ураде есть^A. То пакъ тых | часовъ, будучи ему з ынышими мещаны рошскими у насъ, г(о)с(по)д(а)ра, | били намъ чоломъ, абыхмо на тое воитовство листъ нашъ ему дали. | Ино кгда жъ онъ перво сего ото всихъ мещан посполства тамошнего, | подъданных наших, на тое воитовство есть выбран, мы з ласки наше ^Bг(о)с(по)д(а)рьское, на чоломъбитие его то чинечи, листъ на то ему | дали. И на тое воитовство даемъ ему землю вольную^B такъ много, || [49 адв.] яко при иных замкох наших украинных воитомъ местьскимъ водле | уставы наше^B, на тридцать бочокъ земли, давати есмо рассказали, | которую жъ землю, ажъбы еси межи пустовщин тамошнихъ | обравъши, ему далъ такъ много, яко вышеи описано. Нехаи онъ | воитовство и землю, на воитовство належающую, держити, не платечи с нее до скарбу нашего цынъшовъ и иных податковъ, нижли | того догледати маеть, абы во въсемъ порадокъ в месте заховаль, | а самъ кривды и вѣтисков мещаномъ и подъданымъ нашимъ | тамошнимъ не маеть чинити, одно пожитокъ на воита, з уставы | належахихъ, уживати маеть^Г.

О томъ бы еси ведалъ и, | водле сего листу нашего заховываючися, в справахъ, ураду воитовому належахих, его уживаль, а переказы никоторое в томъ | ураде его никому чинити бы еси не допустилъ.

Писанъ | у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июль 30 день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 49

1562 г. ліпеня 29. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз-цы кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінецвіча аб дараванні аршанскім мяшчанам ільготы ад пас-таўкі ў гасп. шпіхлеры долі з жыта і ўсяго ўраджаю на два гады

| Листъ, писаныи до державъцы оршаньского | князя Анѣдрея Семенови-ча Одинцевича, | абы ¹от⁻¹ мещанъ оршаньских долю зо въсякого | збожъя, которую даивали ²до⁻² ³шпих⁻³ | леров г(оспода)рскихъ до двухъ годъ отпустил | и трудъности имъ не чынилъ

| Жыкгимонт.

| Марышалъку нашому, державцы оршаньскому князю Андрею | Семеновичу Одинцевича.

Што которую долю з жита и со въсякого | збожя || [50] збожъя з мещан и подъданных наших замку Оршаньского бирано | до шпихлеровъ нашихъ, ино тых часовъ приездилъ до насъ воитъ | места нашего Оршаньского Михаило Ивановичъ а мещане того жъ | места Ходоръ Ивано-вичъ, Василеи Андреевичъ а Ти⁴мо⁻⁴шко Игнатович | сами отъ себе и ото всихъ мещан тамош-них оршанских, бьючи чолом, | абыхмо имъ тую долю для шкоды их, которую от людееи мос-ковских | приняли, отпустить казали и черезъ то вжо в них брати | не велели. Ино ижъ они отъ

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Мишко

⁴⁻⁴ надк. (пр. ал.)

№ 49

¹⁻¹ нап. над радком

²⁻² нап. паверх не сцёртай літары

³⁻³ нап. па сцёртым; перад словам чытаецца не сцёртая з

⁴⁻⁴ нап. над радком інш. чарнл. поч. III

людеи неприятельских шкоду немалую | приняли, мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чо-
ломьбитье ихъ то | вчинили: тую долю имъ отпустили на два годы, то есть за | теперешнии,
шестьдесят вторых, и за пришлыми рокъ, шестьдесят | третии.

Ты бы, о томъ ведаючи, тое доли року теперешнего, шесть|десять второго и пришлого,
шестьдесят третьего, на нихъ не | бралъ и трудности имъ для того не чинилъ.

Писан у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца июл(я) 29 день.

| Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 50

*1562 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста пінскаму і кобрынскаму
с–це, п. Станіславу Андрэевічу Давойну на староствы і дзяржавы, якія знаходзяцца ў яго
трыманні, на 1562 г. за 2201 капу літ. гр.*

| Листъ, да¹ныи старосте пиньскому | и кобрынському, пану Станиславу
| Аньдреевичу Довоину на выбиратье су|мы п(е)н(е)зеи долгу его двухъ
тисечеи и двух|сотъ копъ грошей лит(о)в(ских) з доходовъ | пинских

|| [50 адв.] Жыггимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Ижъ староста пинскии и ко|брынскии, деръжавьца мерецкии, остринскии, довъкговъскии,
перелаискии, | ушпольскии и пеняньскии, панъ Станиславъ Андреевичъ Довоино далъ | и поэ-
чилъ на потребу нашу и земскую у скарбъ земскии две тысячи | копъ и двесте одну копу грошей
литовское личбы, пять грошей | и пенезеи полосма и треть пенезя. Которую суму пенезеи ма-
еть он | взяти и vybrати себе с платовъ и доходовъ наших пинскихъ, ко|брынскихъ и зъ и²ных
зо всьихъ деръжавъ своих в року нинеидучомъ | шестьдесят второмъ.

А то за симъ листомъ нашимъ маеть | ему на личбе у скарбе нашомъ принято быти, и с того
подъ|скарбии земскии маеть его квитовати и при личбе тых двухъ | тысячъ копъ, двухсотъ одное
копы и пети грошей, польосма | пенезя и трети пенезя не маеть в него смотрети.

И на то | есмо дали пану Довоину сесь нашъ листъ с подписью руки наше |
г(о)с(по)д(а)рьское и с печатью нашою.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1562, м(е)с(е)ца авьгуста перьвого дня.

| Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 51

*1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да Дзмітра Іванавіча
Вішнявецкага, які знаходзіцца ў РД, аб прыбыцці да гаспадара да пэўнага тэрміну або паве-
дамленні лістом аб характары („способе”) і колькасці войск непрыяцеля, яго намерах*

| Листъ, писаныи до князя Дмитра | Ивановича Вишьневецкого, абы | зъ
земъли неприятельское вернулъся | до паньства г(о)с(по)д(а)рьского

|| [51] Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз литовскии, |
1-руски¹, прускии, жомойтський, мазовецкии, лифлянтскии и иныхъ.

| Князю Дмитру Ивановичу Вишневецкому.

Маемъ того ведомость | отъ старосты черкаского и каневського князя Михаила Алек-
сан|дровича Вишневецкого, брата твоего, ижъ ты ²... земли² неприятельское | выехалъ, успомъ-
невши на веру продъковъ своихъ, до насъ, г(о)с(по)д(а)ря³ своего | приржонного, и до панства
нашого вернульсѧ еси, ку службамъ на|шимъ⁴. То мы ласкаве примуемъ отъ тебе⁵. А кгда жъ
есмо воиска | наши в землю неприятельскую отъправили, которые вжо | близко при границахъ
суть, прото потреба есть, ажъбы еси, | зоставивши служебниковъ своихъ и всю тягину, самъ бы
еси, | ничего не выстерегаючисѧ, влгце, яко наборздеи быти можеть, | до насъ поспешилсѧ,
жебыс могъ быти в насъ ⁴... теперъидучого⁴, | м(е)с(е)ца августа двадцать четвертого дня.
Естли жъ бы еси | для недостатку здоровья своего самъ до насъ такъ борздо ехати | не могъ,
ты бы писмомъ намъ ознаимилъ о способе и о великости | воиска, и о вмысле того неприятеля
нашого, и о кожъдои речи, | чого бы еси сведомъ былъ. Бо того на тотъ часъ намъ есть великая |
потреба, жебыхмо справивъшисѧ отъ тебе и списанья | твоего, ведали, на колко местецъ нарочно
воиска наши в землю непри|ятеля нашего пустити альбо пакъ всимъ на одно мѣстьце | казавши
собратисѧ, людеи воиска его искати. В томъ абы еси | намъ веру и службу свою оказалъ, какъ
бы достаточное о томъ | порозумене отъ тебе самого за спешнымъ приеханемъ твоимъ ||
[51 адв.] або пакъ списанья твоего есмо взяли, которое жебы еси до насъ | вчинилъ черезъ того
жъ дворянина нашего Федора Воловича, которого | до тебе шлемъ.

А на тотъ часъ з скарбу нашего розказали есмо | тебе послати золотыхъ черленыхъ двесте,
акъсамиту на шату, | адамашки штучку, сукна влоского два поставы, сукна люнского | пять по-
ставовъ, сукна цвиковского осмъ поставовъ.

Писанъ | у Вильни, лета Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца августъ | 5 дня.

| Подъпись руки его королевское м(и)л(о)сти

| Остафеи Воловичъ

№ 52

1562 г. жніўня 2. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран-наборцаў і
мытнікаў, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў [ВКЛ] аб дараванні кіеўскаму дзясятніку
Лаўрыну Каліне льготы ад мыта і „побору”^А на правоз на ўласныя патрэбы ў гор. Кіеў рознага
тавару

| Листъ, писаныи до кн(я)зеи, панов, старост и до | воитовъ, бурмистров
и мытниковъ г(оспода)рскихъ, абы | десятинику киевському Лавърыну
Калине | добровольне и безмытне ¹...збожемъ¹ его на ко|морах и везде
переказы не чынили

| Жыкгимонт Августъ.

| ²Княземъ², паномъ, старостамъ, державъцамъ, наместникомъ, | земяномъ и дворяномъ
нашимъ, особливе дворяномъ на выбиране | поборовъ земскихъ, до мѣсть посланымъ, и вои-

№ 51

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць рускии

²⁻² так у ркп., трэба чытаць з земли

³ выпр. з інш. літары (?)

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць року теперъидучого

№ 52

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць з збожемъ

²⁻² так у ркп.

томъ, бурьмистром | и мытъникомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ, и тежъ — князскимъ, пан-скимъ | и духовныхъ.

Ознаимуемъ вамъ, ижъ есмо за чоломъбитемъ десят|ника киевского Лавърина Калины дозволили есмо ему доброволне | и безъмытне на влостъную потребу для выхованья | его живньность: жито, муку, солоды, мясо, крупы, на Киев | провадити || [52] провадити на двухъ комягах.

Прото кгда кольвекъ до Киева | живность на влостъную потребу того десятника до Киева | проважона будетъ, приказуемъ вамъ, ажъбы есте завжды | добровольне и безъмытне, побору и мыта не беручи, пропу|щали и гамованья никоторого не чинили конечно.

Писан у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца августъ 2 дня.

| Подъпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 53

1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. — Даравальны статутавы Жыгімонта Аўгуста любецкаму дз—цу, п. Паўлу Іванавічу Сопега на даходы з Любецкай дзярж. і ўтрыманні пры Любецкім замку 80 служэбнікаў „до иншого постановенья господарского”^{1А}

| Листъ, даныи пану Павълу Сопезе на платы | и доходы, которые з места и з волости замку | г(о)с(по)д(а)рьского¹ Любецко¹ на себе брати ма-еть | до иншого постановенья г(оспода)рьского

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью король полскии.

| Ознаимуемъ симъ листомъ нашимъ.

Што которые платы | и доходы з места и зъ волости замку нашего Любецкого перъво | сего до скарбу нашего прихаживали, ино ижъ теперь часу | неспокоиного отъ неприятеля подьданы наши украинные | есть знищоны, а деръжавъца тежъ тамошнии любецкии, | пан Павелъ Ивановичъ Сопега, яко то в часъ валечныи мешькаючи на тамошнемъ замку, почотъ служебниковъ для служъбы | наше г(оспо)д(а)рьское и земское ховати мусить, которого онъ | подьялся тамъ при замку тамошнемъ Любецкомъ | уставичне мети, осмьдесятъ коней.

Прото за чоломъбитемъ || [52 адв.] его, чинечи ласку нашу г(о)с(по)д(а)рьскую, дали есмо и симъ листомъ | нашимъ даемъ ему вси платы и доходы, которые—кольве | з места и зъ волости тамошнее Любецкое до скарбу нашего | до сего часу прихаживали. Маеть пан Павелъ Сопега отъ | даты сего листу нашего вси платы, доходы и пожитъки, | с тое державы его до скарбу нашего приходячие, вже на себе | брати и их вживати до иншого в томъ постановенья нашог(о). | А за то при замку тамошнемъ Любецкомъ водълугъ обовязку | своего почту служебниковъ своих, яко ку служъбе военнои | прислушнить, осмьдесятъ коней, уставичне мети и ховати | повинен будетъ.

И на то есмо ему дали сесъ нашъ лист | з нашою печатью.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нароженя 1562, м(е)с(е)ца авъгуст(а) пятого дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Волович

1562 г. жніўня 14. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні рыжскаму мешич. Ергарду Лотберману (Ергардусу Лотберманусу) права на гандаль на р. [Зах.] Дзвіне, у гарадах Полоцку і Віцебску

| Листъ, писаныи до маршалька г(о)с(по)д(а)рьского и писара, | пана Остафья Воловича, абы мещанину | места Рызского Ергардусу Лотберманусу в паньстве | г(оспода)рскомъ, такъ теж и в местах г(оспода)рских, в Полоцку и въ ¹Ви|тебьскому¹, на реце Двине, дозволяючи ему вше|лякого купецства, и торговать не заборонял

| Жыкгимонт Авьгустъ, Божю м(и)л(о)стю корол полскии, великии княз | литовскии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, лифлянтскии и ²них².

| Маршальку дворному, подьскарбему земскому, писару нашому, | дер|| [53] державцы моголевьскому, пану Остафью Воловичу.

Биль | намъ чоломъ мещанинъ места Ризского Ергардусъ Лотберманусъ, | абыхмо ему в панстве нашомъ везде по реце Двине и тежъ | в местахъ наших, в Полоцку и въ Витебьску, купчити дозволили. | Ино ижъ мещане места Рызского заровню яко и иные обова|тели ³панствъ³ наших вжо сталися и естъ подьдаными нашими^А, | прото тому мещанину Ергардусу дозволили есмо в панстве на|шомъ везде по реце Двине и тежъ в местахъ наших в Полоцку и въ | Витепську, купецства вживати, то естъ: продавати и ку|повати, платечи отъ всяких товаровъ мыто звыклое и побор | нововставлены^Б на потребу речи посполитое водьлугъ уставы | наше^В.

Твоя бы м(и)л(о)сть мытьникомъ и поборцамъ, в замькохъ | и въ местахъ наших уставьленымъ, то ознаимиль и росказаль, | жебы они о томъ ведали и отъ товаровъ его, беручи в него | мыто по тому, яко перво сего отъ мещанъ места Ризского | мыто бирано, а поборъ, яко отъ полочанъ и отъ видьблян – | по половине отъ перьвшое уставы наше^Г, а отъ попелу | отъ каждого лашту якъ и отъ иншихъ людеи купецкихъ – | по таляру в панстве нашомъ везде по реце Двине, а особливе | в Полоцку и въ Витебьску^Д, торьговати и вшелякого купецства | ему вживати не забороняли конечно.

Писан у Вилни, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца авьгуста 14 дня.

1562 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да слонімскага с–ты, п. Рыгора [Багданавіча] Валовіча, а ў яго адсутнасць у Слоніме – да слонімскага нам., войтаў, і гасп. падданных Слонімскай вол., якія жывуць у гасп. пушчы і каля яе і якія маюць борці і вулі, аб выдачы палавіны мёду на ўтрыманне слонімскага ляснічага Рамана Іванавіча [Савы]^А

|| [53 адв.] Листъ, писаныи до маршалька, старосты сло|нимьского, пана Грыгорья Воловича и до | воитов г(оспода)рскихъ волости Слонимьское, | абы медъ на г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти, | которыи повиньни давати з бортеи | и зъ ульевъ своих, половицу | выбираючи, отдавали

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | литовскии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных.

|| Маршалъку нашему, старосте слонимъскому, пану Григорию | Воловичу, а в небытности его у Слониме, ино наместнику | его тамошнему и тежъ воитомъ волости наше Слонимское: | загривецкому, любишъскому, гуменницкому, переволоцкому, ерутицкому, боярскому, доброборскому, мицковъскому а Лыску, а | островскому – Лучце, и всимъ подьданымъ нашимъ тых воитовствъ, | которые в пуши нашої и подъ пушою дома свои мають и | дерева бортьного в пуши такъже и въ ульяхъ своихъ домовыхъ | с пуши наше уживаютъ.

Хочемъ мети и приказуемъ тебе, | наместнику, ажъбы еси всимъ воитомъ и подьданымъ нашимъ | тых воитовствъ, которые борти свои мають и в домех – ульи зъ | пчолами, што с пуши наше до сего часу брали, и теперъ мають | отъ всихъ таковыхъ пчоль такъ бортныхъ, яко и з ульевъ, ижъ|бы на насъ половицу меду до лесничого тамошнего слонимског(о) | Романа Ивановича дали и заховалися, яко у волости Пинскои. | А вамъ || [54] а вамъ, воитомъ и подьданымъ нашимъ, приказуемъ, жебы | есте в томъ послушни были и половицу медовъ отъ пчоль | своихъ до лесничого нашего выдали конечно, стерегучися вины наше. | А которые воиты и подьданные наши в поли осажены и пчолы | свои властные домовые у вульяхъ мають не з нашо-го бору, тые | не повини отъ пчоль своихъ меду давати.

Писан у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца авьгуста 13 дня.

№ 56

1562 г. верасня 2. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да цівуна Дзірвянскай вол. Жамойцкай з-лі Яна Градоўскага аб дараванні гасп. зям. Шчафану Тарноўскаму сс. Уж-лаўкава, Антвее і Боўкі Айрогаўскай вол. замест аднятага ў яго дварца Варышкі і дзвюх валок у Ваўкініцкай вол.^А

| Листъ, до тивуна земли Жомоитское писаныи, | Яна Кградовъско¹го¹, абы Шефану Тарновъ|скому отъмену за дворець ег(о) Варышъскии, | ко-торыи ку двору г(оспо)д(а)ръскому Волькиниц|кому привернень, даль

| Жыкгимонт.

| Тивуну в земли Жомоитъскои, волости Дирвяньское, Яну | Кградовъскому.

Што перво сего за росказаньемъ и листомъ | нашимъ взято и ²приверного² ку двору нашо-му Волкиницкому | дворець землянина нашего Шефана Тарновъского Варискии, подъ | пушою нашою Воранскою, з будованемъ и со въсимъ кгрунтомъ, которого | кгрунту, людьми оселого, выморькговано черезъ дяка нашего | Ивана Павъловича волокъ петънадцать, моркговъ двадцать | два, прutowъ два, претиковъ польчетъверта, а сеножатеи моркгов | двадцать семь. А особливе подъ местомъ Троцкимъ в тивунстве || [54 адв.] Троцкомъ, Волькиниках, ку двору нашему Брожову – кгрунъту | его, людьми неоселого, волоки две. За што мы, хотечи ему наго-рожене | вчинити, рассказали ему у волости Оиракгольскои обобрати ко|торые села, а тебе веле-ли есмо дати намъ ведати, колько в ко|торомъ селе кгрунъту волокъ будетъ. То пакъ ты отъписаль до насъ, ижъ онъ на двухъ мествцахъ обобраль собе тые | села: наперъвеи, село Ки-лева, волокъ десеть, кгрунъту середьнего; | село Ужлавково, волокъ деветь, моркговъ двадъ-цать чотыри, кгрунту | доброго; село Куничники, волокъ осмъ, кгрунъту середьнего. В тыхъ | трехъ селехъ волокъ всихъ двадцать осмъ, моркговъ двадцать | чотыри. А на другомъ меств-цы обобраль чотыри села, то есть: | Друтяны, село, волокъ пять, кгрунъту подьлого; село Леще, | волокъ деветь, кгрунъту середьнего; село Антвее, волокъ деветь, | кгрунъту доброго; село Бовки, волокъ семь, кгрунъту доброго. | В тыхъ чотырохъ селахъ волокъ тридцать. Ино онъ

межи | всеми тыми селы, позъволивъши за нагороженъе собе взяти | три села наши Ужлавко-
во, Антвее а Бовки, билъ намъ чоломъ, | абыхмо ихъ отъменою ему за тотъ дворецъ его дали.

А такъ, мы | з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское тые села Ужлавково, Антвее а Бовки за тотъ
| дворецъ⁻³ его отъменою ему дали и приказуемъ тебе, ажъбы | еси тамъ до волости Оиракголь-
ское зъехавши, кгрунть тыхъ | селъ помериль водле науки и въставы наше^б тымъ же
обычаемъ, яко и подъданымъ нашимъ волоки мероны. И то бы | еси || [55] еси постановилъ и
въважилъ, жебы в тых трех селех было не | большъ ани меншъ, одно двадцать и шесть волокъ,
людми оселых. | И отъ нашихъ кгрунтьовъ, ограничивъши тые села, двадцать | и шесть во-
локъ, з людми на нихъ оселыми, ему в моцъ и деръжане | подаль и границу тыхъ волокъ, и лю-
ди на нихъ оселые, меновите | на реистръ списавъши, ему далъ. А естли бы в тыхъ селахъ
кгрунтьу | такъ много, двадцати и шесть волокъ, не выносило, ты бы иншихъ | сел⁻⁴ъ нашихъ
кгрунтьу только, колько не доставати будетъ, ему | придасть. А пакли на звышъ двадцати и
шести волокъ кгрунту и людми | в тыхъ селахъ будетъ, то бы еси ку селамъ нашимъ приверънулъ
| конечно.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца сент(ебра) 2 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рь⁻⁵ское

| Остафеи Воловичъ

№ 57

1562 г. жніўня 29. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да бранскага і суражскага
с–ты Крыштафа Аленскага аб прыняцці сыноў баярскіх Канстанціна Някрашава і Багдана
Лаўрынава, якія прыбываюць з РД („Масквы”) у м. Сураж і рэгулярным забеспячэнні іх харчам
і грашмі

| Листъ, писаныи¹-до⁻¹ браньского старосты | Крышътофа Оленьского,
²-абъ⁻² сыномъ бо|ярскимъ Костеньтину живъности | имъ самымъ и для
коне⁻³ и ихъ д⁻⁴а⁻⁵валь

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью.

| Старосте бранскому и саражъскому Криштофу Оленскому.

Тыхъ | часовъ тые сыны боярские Костентин Некрашовъ, Богдан Лавриновъ, | выехали з
Москвы на имя нашо г(о)с(по)д(а)рьское. Которыхъ посылаемъ до | тебе, до Саража, и прика-
зуемъ тебе, ажъбы еси тамъ, у Саражи, | ихъ ховаль, а на каждого з нихъ особу на кожъдою
чверть року || [55 адв.] даваль имъ жита бочку одъну, солоду бочку одну, крупъ два | коръцы,
гороху два коръцы, мяса свиного полоть один, соли пудъ | один, а на рыбы и мясо свежее, и на
сукно чотыри копы грошей | на годъ. А ⁶-на⁻⁶ кони ихъ лете пашу, а зиме – сена с потребу. А то
т⁻⁷обе | за симъ листомъ нашимъ на личбе отъ насъ принято будетъ.

| Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца августъ 29 дня.

⁻³ выпр. з ь

⁻⁴ выпр. з інш. літары

⁻⁵ выпр. з ь

№ 57

¹⁻¹ нап. над радком

²⁻² так у ркп., трэба чытаць абы

⁻³ выпр. з и

⁻⁴ выпр. з н (?)

⁻⁵ выпр. з и

⁶⁻⁶ нап. над радком

⁻⁷ нап. як тг

1562 г. верасня 4. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., [земск. надск., гасп. піс., п. Астафея Багданавіча Валовіча] аб выплаце віленскаму в-ду, [п. Мікалаю Янавічу Радзівілу] сумы 10654 пол. залатых, якія былі выдадзены на загаду вял. кн. розным асобам

| Листъ, писаныи до маршалька | дворного, абы воеводе вилен|скому су-
му п(е)н(е)зеи¹...скарбу⁻¹ г(о)с(по)дарьског(о) | отдалъ, которую его
м(и)л(о)сть выдалъ | на потребу г(о)с(по)д(а)рьскую

| Жыггимонт.

| Маршальку дворному.

Што которые пенези в Ризе за роска|заньемъ нашимъ на potrzeby наши и земские воевода
виленский | водле реистровъ своихъ выдалъ, то есть: в року шестьдесятъ | перьвомъ,
м(е)с(е)ца сентебра осмьнадыцатого дня, в Зельборьку, Кгра|довьскому – золотыхъ польскихъ
триста двадцать; четъвертого | дня сенътебра, подъ Ригою, Томашови² Лавруюви² – золотыхъ
шесть, | грошей шесть; того жъ дня лян|тмаршальку – золотыхъ шестьдесятъ | два; дня перьшо-
го октебра, в Ризе, ротъмистру Теплицкому – | золотыхъ двесте семь, грошей петънадыцать; дня
третего октебра, | в Ризе, служебнику пана гетьмана польского – золотыхъ пятьсот; | того жъ
дня Теплицкому – золотыхъ сто шестьдесятъ; дня 9 дек(абра), | у Ви³льне || [56] у Вилни⁴, пану
мистрови – золотыхъ тисеча пятьсотъ; дня тринасъ|того декабра, в Лукишъкахъ, Потруковъско-
му, поручнику Ельниче|вому – золотыхъ сто осмьдесятъ. А в року шестьдесятъ второмъ, |
марьца второго дня, в Ризе, на шопу, до дель золотыхъ пят, грошей пят; | дня десятого марца,
в Ризе, десятънику з Белого Каменя – золотыхъ | шесть; того жъ дня, в Ризе, на⁵ прох⁻⁵ до Перна-
ва – золотыхъ пять|десятъ; того жъ дня⁶ Альтымъ⁻⁶ Бокови – золотыхъ двесте, а на по|требы
замковые – золотыхъ двесте; дня чоты⁷ рьнадыцатого марца, | в Ризе, пану мистрови задатьку
надъ Дынемонт – таляри три | тысячи; дня петънадыцатого марца, в Ризе, князю арцыбискупу –
| таляровъ двесте; дня шесънасътого марца, в Ризе, особамъ⁸ ор|дынисъ⁻⁸ – таляровъ сто; того
жъ дня пану Дунину – золотыхъ | двесте пятьдесятъ; дня осмьнасътого марца Михелю Ворон-
зенбе – | золотыхъ пятьдесятъ; того жъ дня докторови Руперьтови – золотыхъ осмьнадыцать,
грошей десеть; того жъ дня Езерскому – злотыхъ | сорокъ; того жъ дня⁹ Ганусъ⁻⁹, культорови
рыжскому – таляровъ | шестьсотъ. Еще року шестьдесятъ второго, дня десятог(о) марца, | в
Ризе, сындыку пана мистровому – таляровъ сто; дня дванады|цатого марца, в Ризе, сындыку
мяста Рыжского – таляровъ сто.

| А на другии реистръ: того жъ року шестьдесятъ второго, сентебра | шостого дня князю
арцыбискупу – золотыхъ вгерьскихъ двесте | и таляровъ двесте; дня двадцать четъвертого
сентебра, | подъ Ригою, пану мистру – золотыхъ вгерьскихъ чотыриста; || [56 адв.] отъежъ-
дчаючи з Риги, намесътникови, которыи при почту | зосталь – золотыхъ польскихъ пятьсотъ;
Юрью, которыи ездиль до | Пернаву – золотыхъ двесте; посланцомъ – копъ сто. А к тому
¹⁰ шпек|чомъ⁻¹⁰: ¹¹ Леце⁻¹¹ – в обозе, а ¹² Зиме⁻¹² – в Ризе – золотыхъ двесте. Которого | всего вы-
данья чинить сумою золотыхъ польскихъ десять | тысячъ шестьсотъ пятьдесятъ чотыри.

№ 58

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць з скарбу

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Лаврукови (?)

³ нап. невыразна

⁴ выпр. з е

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць порох

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць Альтымъ

⁷ выпр. з и

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць ор|дынансъ (?)

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць Ганусу

¹⁰⁻¹⁰ так у ркп., трэба чытаць шпек|гомъ

Твоя бы милость | тую суму пенезеи пану воеводе з скарбу нашего земского заплатити | и
отъдати велель, а то твое⁻¹³ и м(и)л(о)сти за симъ листомъ нашимъ | на личбе принято будетъ.

Писан у Вильни, лета Божего | нароченья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ второго, м(е)с(е)ца |
сент(ебра) 4 день.

№ 59

1562 г. верасня 19. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыха-
роў [ВКЛ], якія маюць м–кі і „оселости” ў мм. Лукомлі, на [р.] Уле, Дунілавічах, Глыбокім,
Мядзелі і Барысаве, і службовых асоб дзяржавы аб маючым адбыцца размяшчэнні ў гэтых
краях пол. войск, супольным з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні судовых дачыненняў і
куплі–продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарами гасп. дв., п. Баркулабам [Іва-
навічам] Корсакам (з „уставамі”: судовай і цэн на „жывность”)^А

| Листъ, писаныи до кн(я)зеи, пановъ, воевод и до | всее шляхты, кото-
рые оселости свое мают | коло Лукомля и подле иньших мест, абы |
людем военнымъ везде станья не забороняли

| Жыкгимонт.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, кнегинямъ, панямъ, | деръжавьцамъ, вдовамъ,
бояромъ и двораномъ нашимъ, | воитомъ, бурмистромъ, радьцамъ, врадъникомъ нашимъ, и
тежъ – | князьскимъ, паньскимъ и духовныхъ, всимъ тымъ, которые | именья и оселости свои у
Лукомли, на У¹-ле⁻¹, в Дунил²-овичохъ, | у Глубокомъ, в Мяделе и въ Борисове³ и около тыхъ
помененыхъ | местъ мають.

Ижъ есмо для потребы речи посполитое и о|бороны того панства нашего отъчизного Вели-
кого князьства | Литовского || [57] Литовского и всих вась, подьданныхъ нашихъ, ку отъпору
неприятелю | нашему московському, людеи с Коруны Польское звездьчи, черезъ лето | ихъ хо-
вали. А кгда жъ вжо часъ зимнии приходить, мы предъ ся, | не хотечи ихъ роспушати, але для
лепшого убезьпеченья того | всего краю отъ неприятеля рассказали есмо кашталю лю-
бельскому, старосте сендецкому, гетману воиска польского, пану Флерияну | Жебридовському
в тыхъ мествцахъ помененыхъ, где ся его м(и)л(о)сти | видети будетъ, ротъмистровъ з ротами
ихъ и всихъ людеи служебныхъ розложити. Прото где с тыхъ мествець⁴ помененыхъ | которыхъ
пановъ ротъмистровъ панъ гетьманъ воиска польского по|ложить, приказуемъ вамъ, ажъбы
есте спокоине ку нимъ заховалися, | а живность они на себе и на кони свои з вижомъ пана
гетмана | воиска польского и тежъ з вижомъ дворанина нашего, пана Баркулаба | Корсака, ко-
торому есмо при воиску польскомъ лежати рассказали, ку|повати и брати мають, платечи водле
сее уставы наше на ли|товскую личбу, то есть: за вола оремого сто грошеи, за корову телную
| тридцать грошеи, за яловицу шестнадцать грошеи, за вепра кор|много дванадцать грошеи,
а ⁵за⁻⁵ не корьмного десеть грошеи, | за барана шесть грошеи, за гусь грошъ, за трое куровъ
грошъ, за копу | жита пять грошеи, за бочку жита пять грошеи, за копу овса | три гроши, за боч-
ку овса три ж гроши, за возъ сена однимъ конемъ | два гроши. Ведъ же надъ сую уставу ниhto
с нихъ никому никоторое | кривды чинити и безъ заплаты ничого брати не маеть. А | естли бы
хто с нихъ што всего безъ заплаты и не водлугъ уставы, || [57 адв.] не заплативъши, взялъ, або в

¹¹⁻¹¹ імя (?); нар. № 2

¹²⁻¹² імя (?); нар. № 2

⁻¹³ выпр. з інш. літары (?)

№ 59

¹⁻¹ нап. інш. чарнл. поч. II (?)

⁻² выпр. з інш. літары інш. чарнл.

³ далей нап. і зак. інш. чарнл. ихъ

⁻⁴ выпр. з ь інш. чарнл.

⁵⁻⁵ выпр. на падчышчаным з інш. літары інш. чарнл.

чомъ—кольве кривду вчиниль, таковыи | передь тымъ же дворяниномъ нашимъ Барькулабомъ Корсакомъ | у пана гетьмана польского справедливости и заразомъ заплаты | собе домовятися маеть. А где бы передь паномъ гетманомъ | справедливость або заплата не сталася, тогды тотъ дворянинъ | нашъ каждого кривду и шкоду в реистръ свои уписывати и намъ | о томъ ведати давати маеть.

А естли бы людемъ воиска польского | якая кривда або шкода стала отъ которого шляхъ-тича, обователя | ту⁶-то⁶-шнего паньства нашего, с таковымъ тотъ дворянинъ нашъ справе-дливостъ оному укривъжоному доводити маеть, обославиши пана | воеводу або старосту того, в которомъ повете тотъ обвиненыи | шляхтичъ естъ, абы справедливость и заплата была вчинена. | А естли бы ся справедливость або заплата в томъ не стала тотъ | дворянинъ нашъ такежъ то в реистръ уписывати и намъ ознаимити | маеть. А пакли бы чии человекъ што зашко-дилъ, Барькулабъ маеть | обослати того пана, которого то человекъ або его врадъника, а|бы с⁷-праведливость учинена была. А естли бы за обосланьемъ | его тотъ пан ани врадъникъ его справедливость вчинити не хотель | або проволоку в томъ чиниль, тотъ дворянинъ нашъ з ви-жомъ пана | гетьмана польского того человека, передь собою поставивъши, | самъ з нимъ спра-ведливость вделати и заразомъ передь собою в су|жоного речи — заплату. А пакли бы платити не хотель, ино отъ|праву казати вчинити маеть.

Вы бы, о томъ ведаючи, | в то || [58] в томъ во въсемъ заховалися водлугъ сего розказанья и науки наше.

| Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца сент(ебра) 19 дня.

№ 60

1562 г. верасня 20. Вільня / Вільнюс. — Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста гасп. дв., п. Баркулабу Іванавічу Корсаку адносна супольнага з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні судовых да-чыненняў і куплі—продажу паміж пол. жаўнерамі, якія знаходзяцца ў ваколіцах мм. Лукомля, на [р.] Уле, Дунілавічаў, Глыбокага, Мядзела і Барысава, і мясцовымі жыхарамі (з „устава-ми”: судовай і цэн на „жывность”)^А

| ¹-Листъ, писаныи до дворянина г(оспода)рского, | пана Баркулаба Ива-новича Корсака, | абы з ротою своею пры воиску полскомъ | лежу мел⁻¹ и абы на скупованье жыв|ности вижовъ своихъ ²-им⁻² придаваль

| Жыкгимонт.

| ³-Дворенину нашему, пану Барькулабу Ивановичу Корьсаку⁻³.

Ижъ | есмо для потребы речи посполитое и обороны того пан|ства нашего отъчизного Вели-кого князства Литовского и | всихъ подьяданныхъ нашихъ, ку отъпору неприятелю нашему | московскому, людеи с Коруны Польское звездъчи, черезъ лето ихъ | ховали. А кгда жъ вжо часъ зимнии приходитъ, мы предъ ся, не | хотечи ихъ ропущати, але для лепшого убезъпеченья границъ | паньства нашего отъ неприятеля розказали есмо кашъталянну | любельскому, старосте сендейкому, гетьману воиска польского, пану | Флерияну Жебридовському ⁴-у Лукомли, на Уле, в Дуниловичохъ, | у Глубокомъ, в Мяделе и въ Борисове⁻⁴ ихъ розложить. А тобе при|казуемъ, ажбы еси водле ⁵-первшого розказанья нашего з ро|тою своею при воиску поль-скомъ лежалъ⁻⁵ и где пан гетьманъ | с тыхъ местец помененыхъ которыхъ пановъ ротъмистровъ

⁶⁻⁶ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁷ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

№ 60

¹⁻¹ падк. (пр. ал.)

²⁻² нап. над радком

³⁻³ падк. (пр. ал.)

⁴⁻⁴ падк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ падк. (пр. ал.)

| положить, ты бы на купованье и на бранье живности || [58 *adv.*] на ихъ самихъ и на кони ихъ вижовъ своихъ имъ давалъ, | а они при вижи пана гетьмана воиска польского и при вижи | тво- емъ на себе и на кони свои живность куповати и | брати мають, платечи водлугъ уставы, перво сего имъ *от* | насъ даное, то есть: за вола оремого сто грошей, за корову тель|ную тридцать грошей, за яловицу шестнадцать грошей, за | вепра корьмного дванадцать грошей, а за не корьмного десеть | грошей, за барана шесть грошей, за гусь грошъ, за трое куровъ грошъ, | за копу жита пять грошей, за бочку жита пять грошей, за | копу овьса три гроши, за бочку овьса три *ж* гроши, за возъ сена | однимъ конемъ два гроши. Ведъ же надъ сюю уставу нихъто | с нихъ никому никоторое кривды чинити и безъ заплаты | ничего брати не маеть.

А естли бы хто з нихъ што в кого без | заплаты и не водьлугъ уставы, не заплативъши, взялъ або | в чомъ-кольве кривду в⁶чинилъ, таковыи передъ тобою у пана | гетьмана польского спра- ведьливости и заразомъ заплаты | собе домовятися не маеть. А где бы передъ паномъ | гетьма- номъ справедливость або заплата не стала, ты | кождого кривду и шкоду в реистръ свои упи- сываи и намъ | о томъ ведати даваи.

А естли бы людемъ воиска польского | якая кривда або шкода стала отъ которого шляхъти- ча, | обователя тутошнего панства нашего, с таковымъ | ты || [59] ты справедливости оному уквивъжоному доводити маешъ, | обославши пана воеводу або старосту того, в которомъ пове- те | тотъ обвиненыи шляхътичъ есть, абы справедливость и заплата | была вчинена. А естли бы ся справедливость або заплата в томъ | не стала, ты, такежъ то в реистръ уписавъши, намъ о томъ ознаимиш. | А пакли бы чии человекъ што зашкодилъ, ты бы того пана которого | чоло- векъ або его врадника обослалъ, абы справедливость учинена | была. А естли бы за обослань- емъ твоимъ тотъ пан ани врадникъ | его справедливости вчинити не хотелъ або проволоку в томъ чинил, | ты бы зъ вижомъ пана гетьмана польского того человека, передъ | собою поста- вивъши, самъ з нимъ справедливость учинилъ и за|разомъ в сужонои речи заплату. А пакли бы платити не хотелъ, | ино отъправу вчинити казалъ и во въсемъ томъ заховалъся | бы еси водлугъ перьвшого и теперешнего росказанья и листу | нашего.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца сен(тебра) 20 ден.

№ 61

1562 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сіменскаму і неманойцкаму дз-цу Станіславу Райскаму на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр.

| Листъ, даныи на держанье двора Метели | и фольварьки некоторые, к тому двору на|лежащие в суме п(е)н(е)зеи заведенные въ два|натцати сотъ копах грошей личбы | литовское Станиславу | Раискому

| Жыкгимонт Авьгусть, ¹Божю м(и)л(о)стью¹.

| Ознаимуемъ симъ листомъ нашимъ.

Што которыи дворъ нашъ, || [59 *adv.*] названыи Метели, перво сего з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рьское на выхованье | свое со въсимъ деръжалъ деръжавьца олитьский, ²симн[е]³нский² и немоноит|ский Станиславъ Раиский. Ино тыхъ часовъ на потребу нашу г(о)с(по)д(а)рьскую позычили и взяли есмо в того жъ менованого Станислава Раиского | два- надцать сотъ копъ грошей личбы панства нашего Великого | князьства Литовьского, личачи в кождыи грошъ по десети пенезеи, | и в тои суме дали есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ

⁶ *нап. над радком інш. чарнл.*

№ 61

¹⁻¹ *адс. у В*

²⁻² *симнельский В*

³ *страчана з-за чарнл. плямы; у кв. дуж. – на сэнсу*

ему деръжати | тотъ же дворъ нашъ Метели з будованьемъ дворьнымъ и с пашь|нею дворь-
ною, и зъ гумномъ, с челедью невольною, и зъ ⁴сел⁴ы нашими, к тому | двору прислухаючими,
назъванными ⁵Метелле, Бутковичи, Попятовичи⁵ | и ⁶Обелни⁶, и зъ фолварькомъ того двора
Метельского, и зъ млынкомъ, и зъ | двема ставьками, которые онъ збудовалъ своимъ накла-
домъ | властнымъ, тутъ же, подъ тымъ фольварькомъ, лежачими, и | з двема сеножатями, к
тому двору прислухаючими, одна – на | Свиномъ Поли, а другая – надъ рекою Кирьсною, з слу-
гами путными, | з людьми тяглыми и зъ ихъ землями пашьными и не пашьными, з гай, | з леси,
з боры, з дубровами, з сеножатями, и зъ двема закутьками, | одинъ – ⁷Беровизны⁷, а други^и –
лесу немного, названыи Рынката, надъ озе|ромъ Метеляны, и тежъ с присуды, з винами, и со
вьсими платы, | и доходы, и пожитъки.

И вжо Станиславъ Раиский маеть в той суме | менованои, у ⁸дванадъцати сотъ копахъ гро-
шей⁸, тотъ дворъ нашъ ⁹Ме|тельли⁹ со вьсимъ, яко ся в собе маеть, деръжати, вживати и вси |
пожитъки на себе брати по тому, яко на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, до сего часу | бирано, и всихъ
подъданныхъ нашихъ того двора судити, рад¹⁰и¹¹-т¹²и¹¹, | вины || [60] вины и пересуды брати и
всякихъ доходовъ и пожитковъ вжи|вати и, почонши отъ свята теперешнього пришлого
¹³Светого Мартина¹³, | ажъ до того жъ свята ¹⁴Светого Мартина¹⁴, а мы, г(оспо)д(а)рь, або
потомокъ нашъ | Станиславу Раискому або мальжонце его, детемъ и потомкомъ | ихъ або пакъ
тому, кому бы то онъ в руки записомъ своимъ завель | на тотъ рокъ помененыи тую суму пенезеи,
спольна отъложивъши, | тотъ дворъ нашъ Метели к рукамъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рь¹⁵скимъ
взяти казати | маемъ, ничого на немъ не поискываючи. А естли бы якая шкода в томъ | дворе в
будованью дворьномъ от огню стала, тогды мы, г(оспо)д(а)рь, ани | потомокъ нашъ не маемъ
на немъ ани на томъ в кого то з рукъ выимемъ | ничого поискывати. А служьбы военное с того
двора Раиский самъ | ани тотъ, хто бы и за записомъ его тотъ дворъ деръжалъ, служити | и за-
ступовати не повиненъ будеть.

А пакли быхъмо на тотъ | рокъ помененыи тое сумы пенезеи Станиславу Раискому не
¹⁶запла|тити¹⁶, тогды онъ самъ и мальжонька его, дети и потомки ихъ | або тотъ, кому бы то
отъ него записано было, до другого року | и рокъ отъ року такежъ со вьсимъ и подъ тою жъ
мощью, яко | вышеи в семъ нашомъ листе поменено, оныи дворъ нашъ деръжати | и вживати
маеть до супольное заплати тое сумы пенезеи отъ | насъ, ¹⁷гдра¹⁷, або отъ потомка нашего. А
мы, г(оспо)д(а)рь, ани потомокъ нашъ | межи роковъ того двора в Раиского ани в того, кому бы
то отъ него | записано было, выкупати и некоторое переказы в деръжанью | того двора и въ
пожиткохъ тамошнихъ чинити, и до отъда^и | тое всее сумы пенезеи, дванадъцати сотъ копъ
грошей, Станислава || [60 адв.] Раиского, мальжоньки его, детеи и потомковъ ихъ ани того,
хто | бы и за записомъ ихъ то деръжалъ, с того двора рушати и никому | того двора, людеи,
кгруньтовъ отъдавати и выкупати дозволяти | и заставою, и никакимъ инымъ обычаемъ заво-
дити не маемъ | и ¹⁸моцни¹⁸ не будемъ. Только мы, г(оспо)д(а)рь, або потомокъ нашъ в Раиско-
го | самого, в жоны его або в того, кому бы то отъ него записано было, | на насъ, г(о)с(по)д(а)ра,
ку столу нашому г(оспо)д(а)рь¹⁹скому тотъ дворъ окупити | маемъ.

⁴⁻⁴ нап. на сцёртым инш. чарнл.

⁵⁻⁵ падк.

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць Обельли; В: Обельли

⁷⁻⁷ Боровизны В

⁸⁻⁸ падк.

⁹⁻⁹ Метели. В

¹⁰⁻¹⁰ выпр. з инш. літары инш. чарнл.

¹¹⁻¹¹ нап. инш. чарнл.

¹²⁻¹² нап. паверх не сцёртай літары

¹³⁻¹³ г. зн. 11 лістапада

¹⁴⁻¹⁴ г. зн. 11 лістапада

¹⁵⁻¹⁵ выпр. з ь инш. чарнл.

¹⁶⁻¹⁶ так у ркп., трэба чытаць запла|тили

¹⁷⁻¹⁷ так у ркп., трэба чытаць г(о)с(по)д(а)ра або г(оспо)д(а)ра

¹⁸⁻¹⁸ моцнити В

¹⁹⁻¹⁹ выпр. з ь инш. чарнл.

А што ся дотычеть бранья серебѣщизны с подѣданных | нашихъ того двора Метельского, ино Раиский самъ або его жона, | дети и потомки ихъ або тотъ самъ, хто бы за записомъ ихъ до | отѣданья тое сумы пенезеи тотъ дворъ дерѣжалъ, тую серебѣщизну, по чому будеть отъ насъ положона, выбирати и | до скарбу нашего отѣдавати маеть.

И на то есмо Станиславу | Раискому дали сесь нашъ листь з нашою печатью и с подѣп-
саньемъ | руки наше г(оспо)д(а)рьское.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, | м(е)с(е)ц(а) окт(ебра) 19 дня²⁰.

№ 62

1562 г. кастрычніка 8. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста пацвярджалнага троцкага в–ды, найвыш. гет., браслаўскага і венецкага с–ты кн. Канстанціна Іванавіча Астрожскага венецкім зямянам Рыгору і Івану Анацковічам на „селища” Прылукі і Паграбішча пры Венецкім замку „на вечныя часы”

| Листъ и потверженъе Грыгорю а Ивану | Оноцковичомъ на два селища
пры замку | Веницкомъ навечьность

| Жыггимонт Авъгустъ, Божю м(и)л(о)стю корол полский, великий княз | литовский, рус-
кий, пруский, ¹жмоитски¹, мазовецкии, лифлянтский и иных.

| Ознаимuemъ симъ листомъ нашимъ нынешнимъ и напотомъ | будучимъ || [61] будучимъ,
кому будеть потреба того ведати.

Били намъ чоломъ | земляне наши веницкие Григорей а Иванъ Оноцковичи, и² поведили пе-
ред | нами, ижъ з давныхъ часовъ продѣки ихъ селища дв³а⁴ при замьку | нашомъ Веницкомъ,
названные Прилуки и Погребища, дедизнымъ | и отъчизнымъ правомъ своимъ на себе дерѣжали,
а потомъ | дядко ихъ Лялько тые селища такежъ супокоине, не будучи | ни отъ кого с того ру-
шонъ, на себе дерѣжачи, имъ яко близкимъ | своимъ оные обадва селища по животе своемъ
пустилъ, што и | передъ воеводою троцкимъ, гетьманомъ навѣшшимъ Великого | князства
Литовьского, старостою браславскимъ и веницкимъ | княземъ Костентиномъ Ивановичомъ
Острозскимъ оповедалъ, | которого оповеданя его князь воевода троцкии и листь свои | далъ. А
потомъ, кгда оногo дядка ихъ Лялка в животе не стало, | ино за чоломъбитьемъ ихъ князь вое-
вода черезъ листь свои | росказалъ наместнику своему веницкому Олехъну Козинскому, | же-
бы онъ имъ оные селища яко властную близкость ихъ | подалъ, которыи листь его м(и)л(о)сти
они передъ нами вказывали, | поведаячи, ижъ они за тымъ листомъ князя воеводинымъ | по
близкости своей, дошодѣчи оныхъ селищъ вжо отъ немалого | часу, отъ колкадесять летъ, супо-
коине ихъ на себе дерѣжать | и вживають. И били намъ чоломъ, абыхъмо листь нашъ на то |
имъ дали и листомъ нашимъ то имъ утвердили.

Ино кгда жъ | продѣковѣ ихъ и оныи дядько ихъ Лялько, а по немъ дошедѣчи, | они тыхъ
селищъ вжо отъ ⁵немало⁵ часу то яко властность || [61 адв.] свою спокоине на себе дерѣжать
и вживають, што з листу | князя Костентино⁶⁻⁷ва⁷, черезъ нихъ передъ нами показываного,
зна|читься, мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье ихъ то | вчинили: на то имъ
даемъ сесь нашъ листь и потверждаемъ | то имъ симъ нашимъ листомъ. Мають они сами и ихъ
жоны, дети | и потомъки ихъ оные обадѣва селища Прилуки и Погребища | яко властную

²⁰ *далее у В* Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское Остафей Воловичъ

№ 62

¹⁻¹ *так у ркп., трѣба чытаць жмоитский*

² *выпр. з інш. літары інш. чарнл.*

³ *выпр. з н інш. чарнл.*

⁴ *выпр. з и інш. чарнл.*

⁵⁻⁵ *так у ркп., трѣба чытаць немалого*

⁶ *выпр. з а інш. чарнл.*

⁷⁻⁷ *нап. над радком інш. чарнл.*

близкость свою со всѣмъ, яко здавѣна и нине тые | селища в себе мають, деръжати и вживати на вечные часы, | будучи волни тамъ прибавити, розъширити, людми осадити | и всякие пожитки, которымъ—кольве именемъ названы быти | могутъ, розмножати и причиняти, и тымъ яко властьюю | своею подлугъ воли своее шафовати, а намъ с того службу земь|скую военную служити и заступовати повинни будутъ | по тому, яко и иные земляне—шляхта веницкие службу военъ⁸ную служить.

А на твердость того и печать нашу казали | есмо приложити к сему нашему листу.

Писанъ у Вильни, | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца окт(ебра) 8 день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

Миколаи Нарушевич

№ 63

1562 г. лістапада 3. Гародна / Гродна. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да камянецкага с—ты, п. Гаўрылы Іванавіча Гарнастая і гасп. дв. Дзмітра Фёдаравіча Сапегі аб дараванні дзяку гасп. канцэлярыі Івану Варсобе (Барсобе)—Кругельскаму чатырох валок і аднаго морга да яго м—чка Кругеля Камянецкай вол. „навечность”, і ўвяжчы падст. Гарнастая і Сапегу на ўвядзенне Варсобы ва ўладанне

| Листъ, писаныи до старосты каме|нецького, пана Гаврыла Ивановича Гор|ностая, абы Ивану Варьсобе—|Кругельскому въ волокъ чотыры и | в моркгъ одинъ ку именъечку его | ¹ему подали⁻¹

|| [62] Жыггимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз литовскии, | рускии, прускии, жомойтськии, мазовецкии, лифлянтъьскии и иных.

| Старосте каменецкому, пану Гаврилу Ивановичу Горьностаю а дво|ранину нашему Дмитру Федоровичу Сопезе.

Дали есмо з ласки наше ² | г(о)с(по)д(а)рьское дьяку каньцлерии наше Ивану Варьсобе—К²ругельскому | ку именъечку его К³ругелю застенокъ земли у волости Каменецкои | межи Тростеницы и К⁴ругеля, в котормъ есть земля сеножатеи | и селищъ подьданныхъ наших Маковнен волоки три и морькги чотыри | кгрунъту посполитого, што зъ шацуньку ревизоровъ нашихъ ока|залоса за кгрунътъ середнии. А на другомъ мestyцы в концу волокъ | села Жиличъ, межи земля Кругельских — поля, морькговъ двадцат | семъ. Того всего волокъ чотыри и морькгъ одинъ зо всѣмъ, яко ся тые | чотыри волоки и морькгъ земля поменены в себе мають. А дали | есмо то ему навечность.

И приказуемъ тебе, пане Горьностаю, | абы еси черезъ подьстаростего своего, а ты, Дмитре Сопега, самъ, | ажъбы есте тые чотыри волоки и моркгъ земли помененое, ему | завели и⁵ подали, и в то его увезали, и черезъ то ся в то ничимъ не | уступовали конечно.

Писанъ у Городне, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 15|62, м(е)с(е)ца ноября 3 дня.

| Подъпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

⁸ выпр. з ь інш. чарнл.

№ 63

¹⁻¹ так у ркп.

² выпр. з к и г на часткова падчышчаным інш. чарнл.

³ выпр. з к и г на часткова падчышчаным інш. чарнл.

⁴ выпр. з к и г на часткова падчышчаным інш. чарнл.

⁵ нап. над радком інш. чарнл.

1562 г. кастрычніка 27. Вільня / Вільнюс. – Ільготны прывілей Жыгімонта Аўгуста каралявецкаму меішч., п. Яраніму Енівалту ад мыта і „побору”^А на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію

|| [62 адв.] Листъ вольный отъ мыта и отъ | побору на двесте лашътовъ по|пелу пану Ярониму | Энивальту

| ¹Sigismundus Augustus, Dei gratia Rex Poloniae, magnus Dux Lithuaniae, | Russiae, Prussiae, Masowiae, Samogitiae, Liwoniaeq(ue) etc dominus et haeres.

| Significamus tenore presentium, quorum interest uniuersis. Nos ad intercessio|nem magnifici Domini Duci Prussiae, Consobrini nostri clarissimi superiori, | tempore permisisse fecisseq(ue) potestatem famato D(omi)no Heronimo E²inuult. Civi | Regiomontano, ducentas lastas cinerum in quibuscunq(ue) syluis Magni Ducatus | n(ost)ri Lithuaniae laboratas uel quomodocunq(ue) coemptos uel coemendos libere flu|u³ iis, uel amnibus quibuscunq(ue) ex eodem Magno Ducatu n(ost)ro Lithuaniae in Prussiam | aut quocunq(ue) voluerit dimittendi uel defluitandi. Quos cum hactenus dimittere | non potuisse nobis supplicaret concessimus illi denu⁴o⁵ eam facultatem quemadmodum | concedimus harum serie literarum ut eiusmodi ducentas lastas cinerum quocu(n)q(ue) | voluerit tempore siue semel, siue diuisim, sine vlla tam noue exactionis pobor | dictae qae vectigalium antiquoru(m) solutione vel exactione ex memorato Magno | Ducatu n(ost)ro Lithuaniae in terras Prusiae fluminibus quibuscunq(ue) vel terra | dimittendi defluitandi aut deducendi potestatem habeat. Qua propter ge|nerosis Abrachamo Kunczewicz, supra memoratae nouae exactionis in Ciuitate | n(ost)ra Caunen(si) praefecto reliquisq(ue), eiusdem exactionis exactoribus et Notariis | necnon et vectigalium antiquorum Caunen(si) praefectis et notariis, quorum | nomina et ⁶cognonina⁶ p(ro)expressis habere volumus, mandamus vt eidem Heronimo || [63] Heronimo supra dictae ducentas lastas cinerum libere et absq(ue) omni im|pedimento defluitare seu traducere per se uel per alium permittant permittiq(ue) | curent receptis ab eo huius modi literis nostris, quas nos in Thesauro nostro | suscepturi sumus.

In cuius rei fidem presentis manu n(ost)ra subscripsimus et sigillo | n(ostro) Magni Ducato Lithuaniae muniri curauimus.

Datum Vilna, XXVII Die | mensis octobris. Anno domini M.D.LXII.

| Подъпись руки г(оспо)д(а)рьское

Sigismundus Augustus | rex⁷

На лац. мове. Пераклад:

Жыгімонт Аўгуст, з ласкі Божае кароль Польшчы, вялікі князь, пан і дзедзіч Літвы, Русі, Прусіі, Мазовіі, Жамойці, Лівоніі і іншых.

Паведамяем гэтым лістом усім, каму гэта важна. Мы, на хадатайніцтва яснавяльможнага пана, князя Прусіі і найслаўнейшага нашага родзіча калісьці дазволілі і далі магчымасць слаўнаму пану Гераніму Энівалту, мешчаніну рэгіямантанскаму, спусціць рэчкамі ці воднымі плынямі альбо сплавіць з Вялікага княства Літоўскага ў Прусію, ці куды б ён не захацеў,

дзвесце лаштаў паташу, які выраблены ў лясх таго ж Вялікага княства Літоўскага ці закуплены ў ім. І паколькі ён паведаміў нам, што дагэтуль не змог іх сплавіць, мы зноў далі яму гэтую магчымасць. Даём яе і ў гэтым чарговым лісце з тым, каб ён мог рэкамі ці на зямлі спусціць, сплавіць альбо вывезці з памянёнага Вялікага княства нашага Літоўскага ў землі Прусіі тых жа дзвесце лаштаў паташу ў любы час, за адзін раз ці часткамі, без спагнання як новага падатку, які называецца „пабор“, так і выплаты старых. Дзеля гэтага мы даручаем шляхетным Абрахаму Кунчэвічу, прэфекту па збору вышэйзгаданага новага падатку ў месце нашым Коўненскім, і іншым яго зборшчыкам і пісарам, а таксама коўненскім прэфектам і пісарам старых падаткаў, імёны і прозвішчы якіх мы хацелі б ведаць, каб дазволілі таму ж Гераніму асабіста альбо праз іншага вольна і бесперашкодна сплавіць альбо перавезці вышэйназваныя дзвесце лаштаў паташу, забраўшы гэтыя нашыя лісты, якія мы маем прыняць у наш скарб.

На зацвярджэнне гэтай справы мы падпісваем нашай рукою гэты ліст і змацоўваем яго пячаткаю нашага Вялікага княства Літоўскага.

Дадзена ў Вільні, 27 дня месяца кастрычніка. У год панскі 1562.

№ 65

1562 г. лістапада 2. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні каралявецкаму мешч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору”^А на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію

| Листъ, писаныи до маршалька и подъскарбего | земьского, пана Остафья Воловича, | абы то¹-го⁻¹ жъ Яронима Енивалъта от | мыт и отъ поборов добровольне пропустити | розказаль

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз литовскии, | рускии, прускии, жомойтскии, мазовецкии, лифляньтскии и иныхъ.

| Маршальку дворьному, подъскаръбему земскому, писару нашему, | деръжавъцы моголевьскому, пану Остафью Воловичу.

Што перво сего | за жеданьемъ княжети его м(и)л(о)сти пруского² дозволити⁻² есмо мешчанину | места Кролевецкого Ярониму Енивалъту двесте лаштовъ попелу |³ спустили⁻³ безъмытне до Прусь. Ино онъ за тымъ листомъ нашимъ, | по латине писанымъ, тыхъ двохъсотъ лаштовъ попелу не спустил | и билъ намъ чоломъ, абыхмо тотъ листъ нашъ ему зновили и тепер | вольность отъ мыта и побору на тотъ попелъ дали. А такъ, кгда ж || [63 адв.] онъ водле перьшого листу нашего тыхъ двохъсотъ лаштовъ попелу |⁴ спусти⁻⁴ не могъ, мы за чоломъбитьемъ того Яронима, маючи на | бачности жедане княжети его м(и)л(о)сти пруского, за нимъ чиненое, | дозволили есмо тому Ярониму Енивалъту двесте лаштовъ попелу | спустити добровольне с паньства нашого Великого князьства | Литовьского до Прусь, на што и листъ, по латине писаныи, с подьпи|саньемъ руки наше есмо дали⁵.

Твоя бы м(и)л(о)сть мытникомъ | и поборьцамъ нашимъ розказаль, ижьбы тые двесте лаштовъ | попелу зарась альбо порозну, кгда спущати будеть, добровольне | и безъмытне, побору и мыта не беручи, пропустили черезъ комору | ковеньскую с паньства нашого Великого князьства Литовьского | до Прусь, и гамованья⁵ некоего⁻⁵ чинити не велель, што на личбе | у насъ отъ твоєї м(и)л(о)сти принято будеть.

№ 65

¹⁻¹ нап. па сцёртым

²⁻² так у ркп.

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць спустити

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць спустити

⁵⁻⁵ так. у ркп., трэба чытаць некотарого

№ 66

[1562 г. лістапада. Гародна / Гродна.]¹ – „Лист” дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., [п.] Астафея [Багданавіча] Валовіча да гасп. дв., ковенскага наборцы, п. Аўрама [Іванавіча] Кунцэвіча, бірчых гор. Коўні, гасп. мытнікаў ковенскай каморы аб дараванні каралявецкаму меішч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору”^А на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію

| Листъ, писаныи отъ пана Остафья | Воловича до ² п(а)на⁻² Аврама Кунцевича, | абы того жъ Яронима Енивалта | з двемасты ластов попелу через комору | ковенскую доброволне пропустили

| Остафеи Воловичъ, маршалокъ дворныи, подьскарбии земскии, писар г(оспо)д(а)рь|скии, деръжавьца могилевьскии.

Врожоному пану Авъраму | Кунцевичу || [64] Кунцевичу, дворанину его королевьскеи м(и)л(о)сти, поборьцы ковеньскому, | и бирчимъ, в месте Ковеньскомъ уставьленымъ, и мытьникомъ его | королевское м(и)л(о)сти коморы ковеньское.

Ознаимую вамъ, ижъ первеи | сего его королевская м(и)л(о)сть за жеданьемъ княжати его милости | пруского дозволити рачиль мешанину места Крелевецкого Ярониму | Енивалъту двесте лаштовъ попелу спустити безъмытне з Великого князства Литовьского до Прусь, на што и листъ, по латине | писаныи, с подьписаньемъ руки его королевское м(и)л(о)сти ему данъ былъ. | Ино онъ за тымъ листомъ г(оспо)д(а)рьскимъ тыхъ двохъсотъ лашътовъ | попелу не спустиль, и билъ чоломъ г(оспо)д(а)ру его м(и)л(о)сти, абы его королевская | м(и)л(о)сть рачиль ему тотъ листъ, перво даныи, зновити и теперь вольность | отъ мыта и побору на тые двесте лашътовъ по³⁻пе⁻³лу дати. А такъ, | кгда жъ онъ водлугъ першого листу г(о)с(по)д(а)рьского тыхъ двохъсотъ | лашътовъ попелу спустити не могъ, его королевская м(и)л(о)сть за чоломъ|бительемъ того Яронима, маючи на бачьности жеданье княжати | его м(и)л(о)сти пруского, за нимъ чиненое, дозволитъ рачиль тому Ярониму | Енивалъту двесте лаштовъ попелу спустити добровольне с панства | его королевское м(и)л(о)сти Великого князства Литовьского до Прусь, на што | и листъ, по латине писаныи, с подьписаньемъ руки его королевское м(и)л(о)сти^Б | ему дати и до мене особливе листъ свои г(о)с(по)д(а)рьскии^В писати розказати | рачиль, ижъбыхъ розказаль мытьникомъ и поборьцамъ тые | двесте лаштовъ попелу заразы або по розну, кгда спущати будет, | добровольне и безъмытне, побору и мыта не беручи, пропустили | черезъ комору ковенскую с панства его королевское м(и)л(о)сти Великого || [64 адв.] князства Литовьского до Прусь.

Яко жъ я, заховываючися водле | розказанья и листу г(оспо)д(а)рьского...⁴

⁶⁻⁶ поч. IIIа

⁷ далей інш. поч. інш. чарнл. неразборлива

№ 66

¹ хр. і тап. датуецца па № 65

²⁻² нап. над радком

³⁻³ нап. над радком

⁴ дак. не мае працягу

№ 67

1562 г. кастрычніка 22. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста манаху Арсенію Шышку на архіепіскапства–уладыцтва Полацкае, Віцебскае [і Мсціслаўскае] „до живота его”

| Прывилей на архіепіскапство и вл(а)д(и)чство | Полоцкое и Витебское инок у Ар|сению Шышъце до живота | его

| Жыкгимонт.

| Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ всемъ посполите, | кому будетъ потреба того ведати.

Што которое | архіепіскапство–вл(а)д(и)чство Полоцкое, Витебское перво сего з ласки | и данины нашею г(оспо)д(а)рьское деръжалъ до живота своего панъ Григо|рей Марковичъ Воловича. Ино ижъ онъ тыхъ часовъ з сего света | зшоль, мы за писаньемъ и жеданьемъ воеводы полоцкого | и за чоломъбитьемъ боярь–шляхты и мещанъ, и всего посполства | земли Полоцкое тое архіепіскапство–вл(а)д(и)чство Полоцкое, Витебское | з ласки нашею г(оспо)д(а)рьское дали есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ | инок у Арсенію Шишце до живота его.

Маеть онъ тое архіепіс|копство–вл(а)д(и)чство Полоцкое зо всеми манастирами, церк-
вями, | з дворы, именьи и зъ селы, и з людми, и со въсимъ, што к тому в(ла)д(и)чству | здавна прислухаетъ, до живота своего держати и вживати. | И на тое владичство, совершивъшися
слушне и радне, во всемъ | ся справовати и за насъ, г(о)с(по)д(а)ра, Бога просити, заховываю-
чися | во всемъ || [65] во въсемъ водлугъ обычаю закону своего греческого, и с пильностью |
стеречи, абы ся ни в чомъ фала Божья не вменшала, и маючи в моцы | и владности своеи ар-
химанъдритовъ, игуменовъ, поповъ, чернцовъ, | черницъ и все духовенство, которое здавна до
сего часу послу|шенство ку архіепіскопу–владыце тамошнему Полоцкому | чинити повинь-
ни, и всихъ платовъ, доходовъ и пожитковъ | вживаючи по тому, яко и першие архіепіско-
пы–владыки | тамошние Полоцкие вживали.

И на то есмо ему дали сесъ | нашъ листъ з нашою печатью.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1562, м(е)с(е)ца окт(ебра) 22 дня.

| Подъпись руки г(оспода)р(ское)

| Остафеи Воловичъ

№ 68

1562 г. кастрычніка 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Баркулабу [Иванавічу] Корсаку на м–р Св. Івана Прадцечы–на–Востраве ў гор. Полацку „до его живота”

| ¹Листъ, даныи Баркулабу Корсаку | на манастир в Полоцку Св(е)того⁻¹
| Ивана–на–Острове до | живота его

| Жыкгимонт.

| Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ.

Што которыи манастир | в Полоцку Светого Ивана Предотечи–на–Острове перъво | сего
дали есмо были инок у Арсенію до живота его. ²Ино ижъ | за писаньемъ и жеданьемъ воеводы
полоцкого⁻², деръжавъцы | свислоцкого, пана Станислава Станиславовича ³Довоина и за | чо-

ломѣбитѣмъ бояр—шляхъты и всеѣ земли Полоцкое³ | тому иноку Арьсению з ласки нашеѣ
г(оспо)д(а)рьское дали есмо || [65 адв.] архиепископство—владичство Полоцкое, за чымъ⁴
тотъ ма|настырь яко подаванье наше г(о)с(по)д(а)рьское зась в руки наши пришол⁴. Ино мы
оныи⁵ ма|настырь на Острове Светого Ивана⁵ за чо|ломѣбитѣмъ⁶ дворанина нашего Баркула-
ба Корьсака дали⁶ | есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ тому упередѣмено|ваному⁷ Баркулабу
Корсаку до его живота⁷.

Маеть онъ | тотъ ма|настырь Светого Ивана—на—Острове по тому, яко | и перьшиѣ⁸...
9- держали со всѣми церквями, з ыменьями, | селы и з людми, здавна ку тому ма|настырю
10- прислугаючи¹⁰⁻⁹, | и со всѣми пожитъками, якимъ—кольѣе именемъ могутъ | быти названы,
держати и спокоине вживати до жи|¹¹вота своего, маючи у справе своеи поповъ, черницъ и
черньцовъ, | и весь станъ духовныхъ, которыи здавна послушенство ку насъ|тоятелю того ма-
настыра¹¹ чинити повинни. ¹²И маеть¹² | онъ в томъ ма|настыри ¹³отъ себе мети особу духов-
ную, | человека навчоного¹³, которыи бы вмель у справахъ духовныхъ | ¹⁴водле закону греческо-
го справоватися и за насъ, г(оспо)д(а)ра, Бога | просити, с пильностью того досмотѣраючи и
стерегучи, | абы фала Божья в томъ ма|настыри по тому, яко и | теперъ есть была и ничимъ ся не
вменшала¹⁴.

И на то | есмо Боркулабу дали сесь нашъ листь з нашою печатью | и с подьписаньемъ руки
15- нашо¹⁵ г(оспода)р(ское).

Писан у Вильни, | лет(а) || [66] лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца окт(ебра) 20
день.

| Подьпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафѣи Воловичъ

№ 69

1562 г. жніўня 20. Вільня / Вільнюс. — Прывілей Жыгімонта Аўгуста луцкаму ключніку, гарадн.
і мастаўнічому Івану [Яцкавічу] Барздабагатаму (Барзабагатаму)—Красенскаму на ўладыц-
тва Валадзімерскае і Берасцейскае „до его живота”

| Листъ, даныи Ивану Борздобогатому—|Красеньскому на вл(а)д(ы)чство
Воло|димерское и Берестейское до | живота его

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ, кому будетъ потреба | того ведати.

Присылалъ до насъ владыка володымерьский | и берестейский Иосиф, а особливе черезъ
воеводу виленского | и мар(шалка) земьского оповедаль намъ, ижъ, деи, отъ обас¹ полныхъ
сусе|довъ великие кривды и вѣтиски деются именьямъ влады|чества Володымерьского, такъ,
ижъ, деи, не только кгруньтовъ | посеганье, але немало именей и сель розобрано и поотънима-

⁴⁻⁴ надк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ надк. (пр. ал.)

⁶⁻⁶ надк. (пр. ал.)

⁷⁻⁷ надк. (пр. ал.)

⁸ далей прабел у 5 літар

⁹⁻⁹ надк. (пр. ал.)

¹⁰⁻¹⁰ так у ркп., трэба чытаць прислугаючи

¹¹⁻¹¹ надк. (пр. ал.)

¹²⁻¹² надк. (пр. ал.)

¹³⁻¹³ надк. (пр. ал.)

¹⁴⁻¹⁴ надк. (пр. ал.)

¹⁵⁻¹⁵ так у ркп., трэба чытаць наше

но | за деръжанья его, которыи, будучи в зешлости летъ своихъ, не | только ижъбы мель тымъ именьямъ церковнымъ оборону | чинити, але и пастырству своему, на што есть везванъ, досыт | вделати не можетъ, докладаючи того, естли быхмо за часу оногo | мѣстца инымъ владыкою не засадили, же до конца именья | церковные спустошеють. Ведъ же писаньемъ своимъ и черезъ | его м(и)л(о)сть пану воеводу виленского просилъ насъ за ключникомъ, || [66 адв.] городничимъ и мостовъничимъ луцкимъ Иваномъ Борздобога|тымъ—Красенскимъ, приятелемъ своимъ, спущаючи ему вжо тепер | заразъ тое владыцтво еще за живота своего. И билъ намъ чоломъ | Иванъ Борздобогатыи, абыхмо его тымъ ²хлебокоръмленьемъ² духовъ|нымъ пожаловали, а вже теперъ в деръжанье до всихъ именей вла|дычества Володимерського и Берестейского впустили, о чомъ же и | его м(и)л(о)сть панъ воевода виленский насъ за нимъ в причине жедалъ.

| Ино кгда жъ теперешнии вл(а)д(ы)ка в зешлости летъ своихъ пастырству | своему досыть вчинити и именей церковныхъ боронити не мо|жетъ, обавяючися, абы тымъ большеи именья не спустошо|ны, и самъ за живота своего спущаетъ, мы з ласки наше г(о)спо(д)а|рьское | на причину его м(и)л(о)сти пана воеводы виленского и на ихъ чоломъ|битие то вчинили а Ивану Борздобогатому, ключнику луцкому, | владыцтво Володимерское и Берестейское дали есмо и симъ листомъ | нашимъ даемъ до его живота. Маеть онъ тую епископью ³Во|димерскую³ и Берестейскую со всеми церквями и з ыменьями, | здавна к тому владыцству прислухаючими, и со всими пожитки, | якимъ кольвекъ именемъ могутъ быти названы, деръжати | и вживати спокоине до живота своего, маючи в справе своей ар|химаньдритовъ, игуменовъ, поповъ, ⁴церньцовъ⁴ и черницъ, и увесь⁵ | станъ духовныхъ с тыхъ, которые здавна послушенству духовному | тыхъ вл(а)д(ы)къ Володимерскихъ приналежать, радячи и справуючи|ся водле закону греческого по тому, яко ся здавна у вере ихъ | за|| [67] заховывало, а за насъ, г(о)спо(д)а|ра, Бога милостивого просити повинень | будеть, доходячи тежъ и того, штобы отъ владыцтва забрано | и отнято, абы зася в своей властности ку владыцству при|вернено было.

И на то есмо ему дали сесь нашъ листь, до которого | на твердость тое речи и печать нашу привесити есмо казали.

| Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1562, м(е)с(е)ца августа 20 день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

№ 70

[1562–1563 гг.]¹ – Инструкция дынемоникаму шаферу Шпірку адносна раздачы „живности” с-це і драбам з „уставай” цэн на гэту „живность”

| Наука шафару дынемонтскому | Шпірце, яко маеть старосте | и драбомъ живъность роздавати

| Абы старосте и драбомъ не давалъ иначеи живности, | одно: на чверть року на особу одну, то есть: бочку жита, бочку | солоду, крупъ або гороху. На чотыри особы бочку одну соли, | на чотыри особы корей одинъ; мяса вепрового на одну | особу по²ло²тъ один. А естли мяса воловые соленые будутъ, | тогды бочка мяса на чотыри особы драбомъ на чверть року. | А то в тотъ часъ, кгда бы мяса вепрового не было, а с того | двоича одно маеть давати альбо горохъ, альбо

²⁻² так у ркп., трэба чытаць хлебокоръмленьемъ

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Володимерскую

⁴⁻⁴ так у ркп.

⁵⁻⁵ выпр. зъ на падчышчаным інш. чарнл.

№ 70

¹ хр. датуецца ўмоўна па папярэдніх і наступных дакументах

²⁻² нап. над радком інш. чарнл.

крупы. На | четверть року бочку маеть мети, в которой будутъ чотыри | корцы краковскихъ, ко-
торыи корей зъ собою взяти маеть отъ|| [67 *adv.*] сую. Маеть тежъ того стеречи, абы была
вставичне | живность в замку або въ шпихлеру на 90⁻³ особъ до польроку, | а естли бы чого не
доставало, абы до скарбу за часу знаць | даваль.

Жито и солоды, естли ихъ можетъ помолоти и въ шпих|лери ховати, о⁴ тое⁻⁵ся маеть
стара⁻⁶г⁻⁷и продавати на тотъ | часъ будетъ водле тое вставы нижеописаное, которая, естъ|ли
потомъ з росказанья короля его м(и)л(о)сти отъменена будетъ, | тогды маеть по тому продавати,
якъ ему з скарбу науку дадут.

А теперь: за бочку жита грошей польскихъ петъна⁸дцать⁻⁸, то естъ ли|товскихъ
двана⁹дцеть⁻⁹⁻¹⁰; за бочку муки ирь⁻¹¹жаное грошей польскихъ шесть|надьцать, то естъ литовъ-
скихъ дванадьцать, п(е)н(езеи) ¹²осмь⁻¹²; за бочку | овса грошей польскихъ десеть, то естъ ли-
товскихъ осмь; за бочку | ечменю грошей польскихъ дванадьцать, то естъ литовскихъ | деветь,
пенезеи шесть; за бочку татарьки грошей полскихъ два|надьцать, пенезеи чотыри, а литовъ-
скихъ десеть; за бочку | пшеницы грошей польскихъ петънадьцать, то естъ литовскихъ | два-
надьцать; за бочку ячныхъ крупъ грошей польскихъ двадьцат | чотыри, то естъ литовскихъ де-
ветънадьцать, пенези два; | за бочку татарьчаныхъ крупъ грошей польскихъ двадьцать | пять, то
естъ литовскихъ двадьцать; за бочку пшона зо|лотыхъ полполтретя, то естъ литовскихъ шесть-
десят; за бочку | гороху грошей польскихъ тридьцать пять, то естъ литовскихъ | двадьцать осмь ||
[68] двадьцать осмь; за яловицу передьнюю грошей польскихъ сорокъ | пять, то естъ литовъ-
скихъ тридьцать шесть; за яловицу се|редьнюю грошей польскихъ сорокъ, то естъ литовскихъ
тридцать | два; за яловицу подьлую грошей польскихъ тридьцать три, то | естъ литовскихъ
двадьцать шесть, пенезеи чотыри; за барана | грошей польскихъ осмь, то естъ литовскихъ
шесть, пенезеи чотыри; | за вепра корьмного грошей польскихъ тридьцать, то естъ литов|скихъ
двадьцать чотыри; за вепра не корьмного грошей польскихъ | двадьцать, то естъ литовскихъ
шестьнадьцать; за фунтъ | мяса волового альбо яловичого солоного поль гроша; за фунтъ | мяса
вепрового грошей польскихъ польтора, то естъ литовскихъ | один, пенезеи два; за возъ сена
одьнымъ конемъ грошей полскихъ | три, то естъ литовскихъ два, пенезеи чотыри.

| Остафеи Воловичъ

№ 71

1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска
на саляны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыха-
рам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб^А

| Листъ, даныйи воиту и мещаномъ | пиньскимъ на складъ соленыи | и на
аранду на пят годъ за пол|трети тисечы копъ гр(о)ш(еи) лич(бы)
лит(о)вское

| Жыкгимонт Авъгусть, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Ознаимуемъ симъ нашимъ листомъ.

⁻³ *нап. інш. чарнл.*

⁴ *выпр. з и*

⁻⁵ *нап. інш. чарнл.*

⁻⁶ *выпр. з о інш. чарнл.*

⁻⁷ *выпр. з інш. літары інш. чарнл. (?)*

⁸⁻⁸ *нап. па сцёртым інш. чарнл.*

⁹⁻⁹ *нап. па сцёртым інш. чарнл.*

⁻¹⁰ *далеей раздзяляльны знак /*

⁻¹¹ *выпр. з ь*

¹²⁻¹² *нап. інш. чарнл.*

Што перво сего арендовали есмо складъ соли в месте нашомъ Пинскомъ подьда¹нимъ нашимъ, жидомъ берестейскимъ, Хеиму а Авраму || [68 *adv.*] Рубиновичомъ, а Товяшу Богдановичу, а Исаку Мошеевичу | отъ ¹Светого Марьтина¹ прошлого свята, которое было в року | шестьдесятъ первомъ, на три годы за певную суму пенезеи, | то есть за шестьсотъ копъ грошей личбы литовское, а они | уставичне тисечу тольпъ соли белое продавати мели по пет²надцати грошей литовскихъ⁵. Ино ижъ после тое аранды поборы постановены в местахъ нашихъ, с чого пожитокъ до | скарбу нашего большии. Ведь же для соли и обътяженья | отъ тыхъ арандаровъ немалое знищене тому месту нашему | Пинскому староста пинский и кобын-ский, державъца меречский, | остринский, ушпольский, пенянский, довгвовский и перелай-ский, | панъ Станиславъ Андреевичъ Довоино намъ ознаимиль. А так, | мы за чоломъбитьемъ воита пинского Анъдрея Ивановича | а мещан пинскихъ же: Сеха Рацевича и брата его Васка, Степана | Лычковича, Позного Левониковича, Петра Лазорьковича, Олексея | Кошеля, Олешка Козореза, Мартина Бобыра, Костюка Лучича, | Нестера Луныковича, Ивана Бережецкого, Федка Демянновича, | Богдана Люняниковича, Ивана Опанасовича, Юшка Горевича, Богъдана Качано-вича, Ждана Сочевъчича а Кондрата Бубьновича⁶, арандовали есмо воиту и тымъ помененымъ мещаномъ тотъ | складъ соленыи в месте Пинскомъ на пять годъ за полтрети | тисечи копъ грошей личбы и монеты паньства нашего | Великого || [69] Великого князства Литовского.

Маеть воить и тые мещане | пинские тотъ складъ соленыи в справу свою взяти в року те-перидучомъ шестьдесятъ третемъ ²на день Светого Мартина² | пришлого свята, а держати до того жъ ³дня и св(я)та Светого | Марьтина³, которое будеть в року шестьдесятъ осмомъ. И маючи | в заведаньи и въ шафунку своемъ тую соль, мають завжды не | большъ ана меншъ, толь-ко по петънадцати грошей литовское личбы | тисечу тольпъ соли белое продавати, а до скарбу нашего на кождыи | годъ за то по пятисотъ копъ грошей давати мають, платечи | тые пенези на две рате, то есть | полътретьяста копъ грошей ⁴в тьи | ден по Велице дни⁴, а другую полтретья-ста копъ грошей, додержавши | року, ⁵на день Светого Мартина⁵ до скарбу нашего отдавати | повинни будутъ. Также и каждого году до выштья тых | пяти роковъ в заплате тое суммы по-винни будутъ они захо⁶ватися. А естли бы року тои заплате ознаименого омешкали, | ино подь-скарбии земский з децкованьемъ на нихъ то казати от⁷правити маеть. А в томъ часе, поки они водлугъ сее аранды | пять годъ сполна выдержать, не маемъ мы ани подскарбии | нашъ земский того скаду соленого в месте Пинскомъ никому | арандовати, и вольно имъ будеть самымъ, езде-чи и посылаючи | до Луцка, соль в месте Луцкомъ у праселовъ, которую з Долины | и с Коло-мыи, и з иншихъ местъ привозять, скуповати и до места || [69 *adv.*] Пинского провадити, а того имъ ни⁸хто забороняти и ни⁹которое трудности чинити не маеть.

И черезъ весь тотъ | чась, яко они за сею⁶ арандою нашою тотъ складъ соленыи в моцы | своеи мети будутъ, мещане наши и жидове, и вси подданные | местечокъ и селъ замку Пинского, также люди князские, | паньские и духовныхъ, которых колве именья ку замку | Пиньскому прислухають, и ⁷тые, которые перво сего, пере⁸мешкиваючи в Пиньску, солью шинковали и продавали, возечи | ее з Луцка, вжо отъ того часу, яко они тую соль в заведанье | свое озмутъ и поки тую аранду выдержать, не мають | в Луцку ани где инде не только на продажу або на шинкъ, але | тежъ и до дому на свою властную потребу соли куповати, | одно в нихъ, в Пинь-ску, на продажу и на свою потребу соль | имъ куповати вольно будеть. И кому алижъ воить и | тые мещане помененые позволять соль продавати, та⁹ковые за дозволениемъ ихъ вольность мети мають в месте | Пинскомъ и по селахъ, везде в повете Пинскомъ, соль продавати. | А естли бы в которого мещанина пинского або в жида и въ | кого-колве отъ того часу, яко они тую соль

№ 71

¹⁻¹ г. зн. 11 лістапада

²⁻² г. зн. 11 лістапада

³⁻³ г. зн. 11 лістапада

⁴⁻⁴ Вялікодзень быў: у 1564 г. – 2 красавіка; у 1565 г. – 22 красавіка; у 1566 г. – 14 красавіка; у 1567 г. – 30 сакавіка; у 1568 г. – 18 красавіка

⁵⁻⁵ г. зн. 11 лістапада

⁶⁻⁶ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁷ выпр. з а інш. чарнл.

в заведанье | свое озмутъ, соль в дому оказала, и было бы то дознано, же|бы ее шиньковалъ и продавалъ або тежъ где инъде, а не в нихъ, | в месте Пиньскомъ, куповалъ, в такового з вижомъ вряду тамошнег(о) | тая || [70] тая соль забрана, и одна половица на замокъ, а другая имъ | быти маеть.

И на то есмо воиту и тымъ мещаномъ места Пин|ского дали сюю нашу аранду с подьпи-
саньемъ руки наше г(оспо)д(а)рьское. |

Писанъ у Ковне, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца июл(я) 3 дня.

| Подьпись руки г(о)с(пода)рьское

| Остафей Воловичъ

№ 72

1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні воіту і мяшчанам гор. Пінска права на водкуп салянога склада ў гэтым горадзе на пяць год і забароне жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб^А

| Листъ, писаныи до всех обывателей | въ Великомъ кн(я)з(стве) Литов-
скомъ, абы | соль, которую ¹-на продажу-¹ провадятъ з некоторых местъ
г(оспода)рских | негде инъдеи продавали, толко в месте | Пиньскомъ

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, деръжавьцамъ, | кнегинямъ, панямъ, вдовамъ и
ихъ наместникомъ, земляномъ | и двораномъ нашимъ, воитомъ, бурьмистромъ, радьцамъ и |
всімъ заказникомъ местъ нашихъ г(оспо)д(а)рьскихъ и – князьскихъ, пан|скихъ, землянскихъ и
духовныхъ, и тежъ жидомъ и татаромъ | в паньстве нашемъ Великомъ князстве Литовскомъ.

Што | есмо перво сего всемъ вамъ черезъ листъ нашъ ознаимити казали, | ижъ которая соль
толпястая белая идетъ до места нашего | Луцкого с Коломыи, з Долины и з ыншихъ местъ, а з
Луцка ее до | места нашего Пинского подьданные наши мещане пинские и | околичные мещане,
и волощане, обователи иньшихъ местъ || [70 адв.] и сель нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ, также
и – князских, панскихъ, землянскихъ | и духовныхъ, которыхъ имена ку замку Пинскому при-
слушаютъ, | на продажу провадятъ, а с того никоторого пожитку до | скарбу нашего не было.
Ино мы, по²-радокъ хотечи вчинити, аран|довали тотъ складъ солении в месте Пинскомъ подь-
даннымъ на|шимъ: воиту пинскому Анъдрею Ивановичу и мещаномъ пинскимъ: | Сеху Рацевичу,
Степану Лычковичу, Петру Лазорковичу, Позному | Левониковичу, Олексею ³Кушелевичу³,
Богдану Кочановичу, Нестеру | Луньковичу, Ивану Бережецкому, О⁴-лешку Козорезу, Марьти-
ну | Бобыру, Костюку Лучичу, Богдану ⁵Логанику⁵, Федку Демьяновичу, | Якубу Станиславо-
вичу, Юшку Горевичу, Коньдрату Бубьновичу, | Ждану Сочивьце⁶, отъ ⁶Светого Мартина⁶
пришлого св(я)та, которое | будетъ в року теперешнемъ шестьдесятъ третемъ, то есть | на пять
годъ, за певъную суму пенезеи. И вжо отъ того св(я)та | и дня помененого продавати имъ веле-
ли в месте и во въсемъ | повете Пинскомъ ни большъ ни меньшъ, одно завжды до выдер|жання
тое аранды по петнадцати грошеи литовьскихъ кожъ|дую тисечу толпъ соли белое. А иньшие
мещане пинские | и жидове и иньшихъ местечокъ и сель замку Пинского а подь|данные наши,

№ 72

¹⁻¹ нап. над радком

² нап. над радком

³⁻³ так у ркп.; пар. № 71, 73

⁴ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць Люянику (?); пар. № 71: Богдан Люяникович

⁶⁻⁶ г. зн. 11 лістапада

такъже князи, панове, земляне и духовъные, | которыхъ кольве именья в повете Пинскомъ есть и⁷ | подьданные ихъ, которые, перемешъкиваючи в Пинску, соль продавали | и шинковали || [71] и шинковали, вжо отъ того часу, свята помененого⁸ Светого | Мартина⁸, не мають ее в Луцку и нигде инде на продажу и на | властьную потребу свою куповати, одно в тыхъ вышеипоме|ненныхъ арандаровъ нашихъ, в месте Пинскомъ, мають тую | соль куповати по той уставе вышеипомененои, о чомъ же | есмо и первей сего листъ нашъ о то до васъ писати казали. Ниж-ли | далъ намъ того справу дворанинъ нашъ, на тое солничое прида|ныи, же вы и подьданные ваши предъ ся соль в домехъ своихъ, | з ыншихъ местъ припроваженую и не в нихъ купленную, деръжите | и ею шинкуете, не дьбаючи ничего на листъ и росказанье нашо | г(оспо)д(а)рьское. Што естли бы такъ было, того бы есмо не ради слышели | и не з ласкою нашою то отъ васъ примовали. Для чого жъ | и теперъ приказуемъ всимъ станомъ духовнымъ и светъскимъ | подъ закладомъ нашимъ десятима тисечми копами грошей, | абы вы сами на потребу свою инде ни-где, кромъ ихъ, соли не | куповали и в томъ имъ некоторое переказы не чинили, и людемъ | местечокъ о⁹ именеи, сель вашихъ, которые в Пинскомъ повете | маете, грозне приказали, жебы они нигде соли куповати | и на потребу свою оборочати и продавати¹⁰ не смель¹⁰. И по ко|торыхъ местечках и именьях, и селахъ нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ, такъ|же – князскихъ, паньскихъ, землянскихъ и духовъныхъ, будутъ они | сторожу для проваженья тое соли держати, вы бы имъ || [71 *adv.*] того не забороняли и некоторое небезъпечности здоровью | того двора-нина нашего, имъ на то приданого, и слугъ его, и тыхъ | арендаревъ нашихъ самих, и справецъ ихъ не чинили и чинити не | казали, и во въсемъ спокоине ся ку нимъ заховали подъ тою жъ | зарукою вышеимененою. А особливе подьданнымъ своимъ | подъ забраньемъ всее маетьности ихъ приказали, жебы | они соли, кромъ ихъ, арандаровъ наших, ни в кого явне и потаемне | не куповали ани отъкуль не провадили и ее не продавали | и на влостъную потребу свою не деръ-жали. А где бы в кого–|кольвекъ с подьданныхъ нашихъ мещан и волощанъ, ку Пинску | прислу-хающихъ, такъ тежъ и въ васъ самих¹¹ пенезей¹¹, пановъ и | землянъ, шляхты в ыименяхъ, в дво-рехъ вашихъ, в повете Пинскомъ лежащихъ, такъ светскихъ, яко и духовныхъ и тежъ с под|данныхъ вашихъ где инде, а не в нихъ такъ на властьную потребу, | яко и на продажу купленая соль знаи-дена была, таковую | мы тому дворанину нашему¹² ... забирати | казали и за ведомостью вряду тамошнего тая соль | забираемая половица на замокъ, а другая половица тымъ | арандаромъ маеть быти.

Чого вы, вранники наши, такъ|же воитове, бурмистры и радъцы, абы есте не вымовляючися | ничимъ с повинности своее пильне пристерегали и, естъ|ли бы ся тые арандари, справъцы и слуги ихъ в той | справе || [72] соланой, до которого кольвекъ вряду нашего г(о)с(по)д(а)рьского або до вряд|никовъ вашихъ утеклися, абы есте имъ оборону и помочь | чинили. А хто бы сему росказанью нашему спротивенье уделал, | о таковыхъ упорныхъ ажъбы есте намъ, г(о)с(по)д(а)ру, ознаимовали. | А мы, маючи отъ васъ певную ведомость, учинимъ с тымъ | што ся намъ, г(оспо)д(а)ру, слушного в томъ видети будетъ.

Писанъ | у Ковне, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца июль 3 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафей Воловичъ

⁷ *далее нап. і зак. подьданные*

⁸⁻⁸ *г. зн. 11 лістапада*

⁹ *так у ркп., трэба чытаць і ці а*

¹⁰⁻¹⁰ *так у ркп., трэба чытаць не смели*

¹¹⁻¹¹ *так у ркп., трэба чытаць князеи*

¹² *далее прабел*

1563 г. ліпеня 3. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. мытнікаў, берасцейскіх жыдоў Хеіма і Аўрама Рубінавічаў, Таўяша Багданавіча і Ісака Маішэвіч, аб перадачы права на водкуп салянога склада ў гор. Пінску войту і мяшчанам гэтага горада^A

| Листъ, писаныи до мытниковъ берестейских | Хеіма а Аврама Рубиновичовъ и иныхъ, | абы складъ ¹-соленыи⁻¹, которыи они были арендовали | въ месте Пиньскомъ, подали у заведанье | войту пиньскому Аньдрию Ивановичу | и инымъ мешчаномъ

| Жыггимонт Августъ.

| Мытъникомъ нашимъ, жидомъ берестейскимъ: ²Хеимъ⁻² а Авраму | Рубиновичомъ, Товъ-яшу Богдановичу а Исаку ³Моеевичу⁻³.

Што за росказаньемъ нашимъ арандовано вамъ было складъ соленыи в месте | Пиньскомъ за певную суму пенезеи на три годы, почонши отъ | року шестьдесятъ первого ажъ до року шестьдесятъ четвертого. | И яко ся есте в томъ справовати мели то достаточне на аронде | нашои, вамъ данои, есть описано. Але ижъ есте водлугъ того | постановенья и росказанья нашего з обтяжливостью подданныхъ || [72 адв.] тамошнихъ заховали, чого перво сего правне з очевистого мовеня | вашего дознано. И для тое вины ваше росказали есмо тои аранде | вашои рокъ один ⁴-вняти⁻⁴ яко то на листе судовомъ достаточне | доложено, водле которого жъ суда и листу судового не большеи | вамъ держати складъ соленыи, только до ⁵Светого Мартина⁻⁵ тепер | близкопришлого св(я)та в нинешнемъ року шестьдесятъ третемъ^Б.

| А такъ, приказуемъ вамъ, ажъбы есте по выдержаньи | того року, вжо далеи тое аранды своее не вживаючи, оныи | складъ соленыи в моц и заведанье подали войту места Пиньского | Аньдрию Ивановичу а мешчаномъ ⁶-пиньскомъ⁻⁶: Сеху Рацевичу | и брату его Васку, Степану Лычковичу, Позному Левони|ковичу, Петру Лазарковичу, Олексею Кошелю, Олешку Ко|зорезу, Марьтину Бобыру, Костюку Лучичу, Нестеру | Луньковичу, Ивану Бережецкому, Федысу Демяновичу, | Богдану ⁷Лояниковичу⁻⁷, Ивану Опонасовичу, Юшку Горе|вичу, Богдану Кочановичу, Ждану Сочевъчичу а Кондрату | Бубньовичу^В. Которымъ з росказанья нашего такъже до часу певного тотъ складъ соленыи арандовано. | А особливе приказуемъ вамъ, ажъбы есте имъ перед | тымъ рокомъ, нижъ тотъ складъ соленыи в моц и заведанье | ихъ подасте, соли имъ припровадити и к тому року, | яко они соль мають почати продавати, наготовати | имъ || [73] имъ не забороняли и в моц ихъ тотъ складъ соленыи ⁸-продавши⁻⁸, | никоторое переказы у продаваньи тое соли не чинили и ничимъ | ся в тотъ складъ соленыи не вступали конечно. А они тежъ | до того часу, поки имъ тотъ складъ соленыи отъ васъ у заведанье подан будетъ, тое соли, которую припровадятъ, | никому продавати и шинковати не мають.

Писан у Вилни | лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца июль 3 день.

| Подъпись руки его королевъскеи м(и)л(о)сти

| Остафеи Воловичъ

1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. — „Глейтовный” Жыгімонта Аўгуста кн. Васілю Андрэевічу Чацвярценскаму да Калядаў 1563 г.^А

| Листъ, писаныи до всих обывателеи | Великог(о) князьства
Лит(о)вского, абы | кн(я)зя Василья Аньдреевича Четвертеньского | ку
усправедливенью перед короля его м(и)л(о)сти | в невиньности его прые-
хать доброволне | ему дозволили

| Жыкгимонт Авьгустъ, Божю м(и)л(о)стью король полскии, великии | княз литовьскии,
рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, кнегинямъ, ¹пням¹, вдовамъ, бояромъ и двора-
номъ нашимъ, воитомъ, бурьми|стромъ и радьцамъ и всимъ посполите, хто-колвекъ якого |
стану будь обователемъ панства нашего Великого княз|ства Литовьского.

Ознаиуемъ симъ нашимъ листом, што | за жалобою кн(е)г(и)ни Ивановое Четверьтенское
— кн(е)г(и)ни Мари Киселевны | и сыновъ ее о забитье князя Ивана Четверьтенского, мужа ||
[73 адв.] ее, маньдатомъ нашимъ были позваны князь Василеи а княз | Левъ Аньдреевичи
Четвертенские, которымъ кн(е)г(и)ня Ивановая | з сыньми своими о то вину дала и якими
обычаими и словы. | А о што ся князь Василеи а князь Левъ справедлиовати и спра|вяти мели,
то меновите на мандате естъ описано. Але ижъ | они не становилися передъ нами на роки зави-
тые, мандатомъ | имъ, складанные за непослушеньство з выроку нашего г(оспо)д(а)рьског(о) |
подле права выволан естъ зъ земли, а оповедано и ознамено | естъ всимъ посполите. То пакъ
тыхъ часовъ приездеила до нас | княгиня ²Ивановая² Четвертенская — княгиня Марина Левков-
на, | поведала, ижъ вжо один сынъ ее князь Левъ вмеръ, а съходечи | з сего света, брата своего
князя Василья просиль, сына ее, с тог(о) | обвиненья вызволилъ, а яко самъ прычыною тое
головьщины | былъ, так тежъ то на себе взялъ. А што ся дотычетъ | нестаня князя Васильева на
рокъ зложоныи за мандатомъ на|шимъ, тоя, деи, за хоробою его стало. Што все ажъ тотъ сынъ |
ее княз Василеи, явне оказавши, того обвиненья самъ | справитися хочеть, била намъ чоломъ
именемъ того сына | своего, абыхмо его ку справе припустили. Ино кгда жъ княз | Василеи,
хотечи невинность свою в томъ показати и, ку справе | беручися, вольности таковое просить,
мы, г(оспо)д(а)рь, не хотечи, абы | онъ безъправе, которое терпелъ и овьшемъ ³шотячи³ мети, |
абы ся усправедливилъ и винныи в томъ вынаидень былъ, ласку | нашу чинечи, ку справе ему
ехати до насъ, г(оспо)д(а)ра, дозволили и | симъ || [74] и симъ листомъ нашимъ дозволяемъ, и
кглеиуемъ его ото всякого | кгвалту и на именья. И даемъ ему часу до ⁴свята Нароженья
Бо|жего⁴ пришлого в нинешньемъ року шестьдесятъ третемъ, в кото|ромъ часе маеть он о заби-
тье князя Ивана Четвертенского справо|ватися и на дворъ нашъ приехати добровольне моцы,
кгвалту | и некоторого насиля до того року не выстерегаючися ничего.

О чомъ | ведаючи, абы есте противко ему, яко противко тому, которыи | естъ ⁵клеитован⁵ и
симъ листомъ нашимъ в тои справе, ку которой | едетъ спокойне заховалися.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 15|63, м(е)с(е)ца августа 3 дня.

| Подьпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран-наборцаў і апа-
вяшчальны акруговы да жыхароў ВКЛ аб дараванні войту і мяшчанам м. Суража льготы ад
мыта („окром соленичого и восковничого ”) і „побору нововставленого”^А на ўсёй тэрыторыі
ВКЛ на два гады

| Листъ, писаныи до всих обывателей | въ Великомъ князстве Литов-
скомъ, | абы войту и мещаномъ места Сураж|ского, позволяючи имъ по
въсемъ пань|стве Великом кн(я)зьстве Литовскомъ торговати | вшеляким
товаром, окром соленичог(о) и восковничог(о)

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, княгинямъ, панямъ, | вдовамъ, намесникомъ, ти-
вуномъ, земляномъ и двораномъ нашимъ, | а особливе двораномъ нашимъ, на выбиране поборо-
въ посланымъ, | войтомъ, бурмистромъ, радъцамъ и всимъ вradьникомъ нашимъ, | и подъя-
нымъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ, и тежъ — князьскимъ, паньскимъ || [74 адв.] и духовныхъ по всему
панству нашому Великому князьству | Литовьскому.

Биль намъ чоломъ войтъ и вси мещане места нашего | Суражьского, абыхмо для знищенья и
шкоды ихъ, которую они | отъ неприятеля нашего московьского прин¹я²ли, дозволили имъ | по
панству нашому Великому князьству Литовьскому, ходечи | сухимъ путемъ и воденымъ, торго-
вати, не даючи мыта | звыклого и побору нововставленого. Ино мы для такового | знищенья и
шкоды ихъ, которую они отъ неприятеля нашего | московьского принели, чинечи ласку нашу
г(о)с(по)д(а)рьскую, дозволили | имъ по паньству нашому Великому князьству Литовьскому | одъ
даты листу нашего ажъ до двухъ годъ, ходечи сухимъ | путемъ и воденымъ, всякими товары,
окромъ восковьничого | и соленичого, торговати, не даючи мыта звыклого и побору но-
во|вставленого.

Вы бы о томъ ведали. И приказуемъ вамъ, ажъ|бы есте ото всьяхкихъ товаровъ ихъ мыта
звыклого и побору | нововставленого не брали и, ходечи сухимъ путемъ и воденымъ, | торгова-
ти имъ добровольне не забороняли и трудности имъ | для того никоторое не чинили до часу,
поки тая вольность, | имъ отъ насъ даная, два годы, сполна ³выидуть³. Ведъ же отъ | воску и
отъ соли повиньни они будутъ мыто и поборы | давати, в чомъ ажъбы есте заховалися к нимъ
водлугъ сего | листу нашего.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца август(а) | третег(о) дн(я).

№ 76

1563 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. — „Запис-вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага Яна
[Янавіча] Аўрамовіча айчыму гасп. марш., ваўкавыйскаму дз-цы, п. Юрыю Васілевічу
Цішковіча на м-к Карніцу і дварэц Буякі Берасцейскага пав., м-к Узлоўсы Слонімскага пав. і
Берасцейскае в-ва „навечность”, і пацвярджальны дароўнага

|| [75] Листъ и постановенье маршалька г(оспода)рского, | пана Юря Ва-
сильевича Тишъкевича а па|сынъка его, с(ы)на пана Яна Авърамовича, |
на именья некоторые и на войтовство бе|рестейское, отъ пасынъка сво-

№ 75

⁻¹ выпр. з н

⁻² выпр. з а

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць выидеть

его | пана Яна Аврамовича в некоторои | суме п(е)н(е)зеи в долгу отца
своего | по смерти заведенные

| Жыкгимонт.

| Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, хто на него посмотреть або, | чтучи его, услышитъ,
нинешнимъ и напотомъ будучимъ, кому | будетъ потреба того ведати. Постановивъшися пе-
редъ | нами очивисте и явне маршалокъ нашъ, державъца волковыискии, | пан Юрьи Василье-
вичъ Тишковица а пасынокъ его, сынъ пана | Яна Аврамовича, Ян, оповедали и явне визнали,
ижъ што отецъ | того Яна, Янь Аврамовичъ, именье свое отъчизное Коръницу | и дворецъ Буяки в
повете Берестейскомъ, и воитовъство ¹бересты¹ | в долгу немало, в пети тысячах копах грошей,
быль завель. Ино | еще за живота отца его, мужа своего, матька его пани Ганна Лвовна | Кото-
вича, тые долги платечи, именья свои отъчизные и ма|теристые позаставляла, а инъшие попро-
давала, а потомъ | по смерти отца его маршалокъ нашъ, державъца вольковыискии, | пан
Юрьи Васильевичъ Тишкевича, понемъши за себе в мальже|ство матку его, тые верхумененные
именья Корницу и дворецъ | Буяки, и воитовъство берестейское з вырокъ нашего
г(о)с(по)д(а)рьского, || [75 адв.] немалою сумою пенезеи окупивъши, держалъ. А к тому тот |
Янь, самъ будучи винен пану Юрю Тишкевичу пятьсотъ копъ | грошей личбы литовское, и не
могучи не только того именья | Корницы и дворъца Буяковъ, и воитовъства берестейского
о|купити, але и того долгу своего, петисотъ копъ грошей, не маючи | чимъ заплатити, ужиль
прозбами его, отъчима свого, пана | Юрья Тишкевича, жебы онъ тое именье его Корницу и
дворецъ | Буяки, и воитовъство берестейское себе, детемъ и потомъкомъ | своимъ со всимъ на-
вечность взялъ, а тую суму, пятьсотъ | копъ грошей, которую онъ винен, ему отпустилъ и
особливе | чотыриста копъ грошей, которые мать ²⁻³ка³ его на дворъ и имене | Узловъсь в него
позычила, с того имения знесши, того двора и имения | помененого Узловъсь в повете Слонимъ-
скомъ навечность ему | поступилъ. Ино пан Юрьи за жеданьемъ приятелеи и за | прозбою его
тое именье Корницу и дворецъ Буяки, и воитовъство | берестейское себе, детемъ и потомъкомъ
своимъ навечность | взялъ, а тую пятьсотъ копъ грошей долгу его ему отпустилъ | и оную
чотыриста копъ грошей, черезъ мальжонку его pozy|чоную, з ыменья Узловъсь знесши, того
именья со всимъ, яко | ся в себе маеть, в держанье и вживанье ему поступилъ | на вечные ча-
сы, только с тое земли одного боярина Васка | Григоревича, которыи на его властью купле-
ной земли, сидит, | вынемъши на себе, вечно оставилъ, а к тому – челедь невольную | белую ||
[76] белую, которая в томъ имении Узловсе мешкала, вольными вделал.

| И таковое постановенье тотъ Ян с паномъ Юремъ Тишкевичомъ, от|чимомъ своимъ, вчи-
нилъ, ижъ онъ самъ, дети и потомки его⁴ | естли ихъ мети будетъ, того имения Узловъсь, | ок-
ромъ пана Юря и потомковъ его, никому иншому записывати | ани навечность продавати не
маеть. А естли бы тежъ | онъ самъ або потомки его тое именье кому заставити | або навечность
продати хотели, тогды не въ большои суме, | але только трехсотъ копахъ грошей литовское
личбы тое | именье заставити и продати мають. А пан Юрьи або | потомки его тую суму пене-
зеи тому, кому тое именье заве|дено будетъ, отдавши такъ при животе, яко по животе | Яно-
вомъ и потомковъ его, тое именье на себе взяти и | вечно держати мають. А естли бы в большеи
суме, нижли | в трехсотъ копахъ грошей, тотъ пасынокъ его самъ або по|томки его тое именье
кому навечность продали або завели, | тогды предъ ся панъ Юрьи и потомки его не большъ, але
| только триста копъ грошей, отъложивъши при животе | и по животе его самого и потомковъ
его, в тое именье уехати | и, в моц свою его оземши, вечно на себе держати мають. | По тому
ижъ и людеи того имения онъ самъ и потомки его | в болшихъ пенязех заставляти ани прода-
вати не мають, | только кождую суполную службу людеи за десеть копъ || [76 адв.] грошей. А
пакли бы онъ з сего света зшоль, того имения никому | навечность не продавши ани заставивъ-

ши, тогда тое и|менье ни на кого иньшого приити и спасти⁵ не мает, | только на дети и потомки его властные. А где бы тежъ | безъ потомства зъ сего света зшолъ або тежъ и потомство | его безъ правого потомства своего сошло, ино на пана Юря, | на дети и на потомки его тое именье спасти маеть.

| Которое жъ постановенье: обовезавшия тотъ Янъ самъ | с потомками своими на вечные часы держати и с того | именья Корницы и зъ дворяца Буяковъ, и со всихъ ⁶сел⁶, к нимъ | прислухающихъ, и зъ воитовства берестейского, и со всихъ | пожитковъ тыхъ именеи и с того воитовства приходячихъ, | передъ нами, г(о)с(по)д(а)ремъ, вечно вырекся, и то все пану Юрью и | потомкомъ его пустилъ непорушне деръжати на вечные | часы, давши ему и потомкомъ его вольность тое именье | Корницу и дворецъ Буяки, и вси села, к нимъ прислухающие, | и воитовство берестейское отъдати, продати, даровати, | записати и ку своему лепышому и въжиточному оберъ|нути, и тымъ, яко властностью ихъ, подле воли своее | яко хотечи шафовати, а онъ самъ, дети и потомки его | ани близкие его ничимъ ся в то вступовати и подъ паномъ | Юрьемъ самымъ, и подъ потомки его тыхъ именеи помененыхъ | и воитовства || [77] и воитовства берестейского поискивати не мають вечными | часы, а особливе всихъ речеи рухомыхъ отъца и матки своее, | мальжоньки пана Юрьевы, якимъ-колве именьемъ могутъ быти | названы отъ велика и⁷ до мала, и тежъ стада свирепъ его на пану | Юрью самомъ и на потомкахъ его поискивати и до жадного права | о то ихъ потечати, и трудности никоторое в томъ имъ | чинити не маеть на вечные часы.

А што тежъ отецъ его, | пан Янъ Аврамовичъ, мальжоньку свою, матку его, дароваль на|вечность именьемъ своимъ набытымъ подъ Берестьемъ, | Вистичами^А, а она тое именье тымъ же правомъ веч|нымъ, яко отъ того первого мужа своего мела, даровала | и записала пану Юрью, второму мальжонку своему, отъчиму | его, онъ яко дар и запись отъца своего матъце своеи, такъ | тежъ даръ и запись матъки своее пану Юрью при моцы | оставилъ вечно. А которые именья ему материстые, | в земли Волынской лежачие, подъ Володымеромъ, названные | Устилугъ и Чернеиково, панъ Юрьи своими властными | пенезми окупилъ, а иншое к тымъ именьямъ и самъ прикупил, | и тежъ именья такъже материстого тамъ же подъ Воло|димеромъ, названого Лудина, которого еще пан Юрьи и не окупил, | тотъ Ян Аврамовичъ, пасынокъ пана Юрьевъ, тое именье Лудин, | пану Юрью окупити дозволити, тыхъ всихъ именеи вышеи || [77 *adv.*] мененыхъ передъ нами вырекся, отъдаляючи отъ тыхъ именеи | всихъ: себе самого, жону, дети и вси потомки, кривные свои. | Ижъ вжо в тые именья Устилугъ, Чернеиковъ и Лудинъ по то|му жъ, яко в Корницу, Буяки и въ воитовство берестейское | ничимъ ся вступовати и подъ паномъ Юрьемъ самимъ, | детьми и потомки его того всего поискивати не маеть | на вечные часы, але пан Юрьи и потомки его вольни то все, | куды хотячи и яко сами налелеи пожиточнымъ своимъ | розумеючи быти, обернути.

Яко жъ и листы заставные | Яна Аврамовича на воитовство берестейское и на имена, | то есть на Корницу, на Буяки, и на иншие заставы, што | маршалокъ нашъ, пан Юрьи, и мальжонка его зъ заставъ повыкупо|вали, и листъ заставныи паней Юрьевой мальжонку ее на Узловъси | отъ нее даныи, и листы на долги самого того Яна Аврамовича | панъ Юрьи тому пасынку своему поотдавалъ. И на тое и | на все постановенье, не даючи они межи себе листовъ своихъ, | били намъ чоломъ, абыхъмо то ку ведомости нашої г(о)с(по)д(а)рь⁸скои | припустивши, листомъ нашимъ то имъ утвердили.

Ино | кгда жъ они таковое постановенье межи собою учинивъши, | передъ нами, г(о)с(по)д(а)ремъ, оповедали, мы, того добровольного опо|ведения и очевистого сознанья ихъ выслухавши, ку книги кан|цлерей наше⁵ записати казавши, на то маршалку нашему, | пану || [78] пану Юрю Тишкевичу даемъ сесъ нашъ листъ и ⁹то въсе, яко⁹ то вышеи | поменено и опи-

⁵ *далее нап. i зак. и спасти*

⁶⁻⁶ *нап. над радком інш. чарнл.*

⁷ *нап. над радком інш. чарнл.*

⁸ *выпр. з ь інш. чарнл.*

⁹⁻⁹ *нап. інш. чарнл.*

сано, потверждаемъ. Яко жъ на твердость того и | печать нашу казали есмо привесити к сему нашему листу.

Писан | у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца августа 1 ден.

№ 77

[1563 г. жніўня 1–13. Вільня / Вільнюс.]¹ – Адкупны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Міхаілу Елавічу Малінскаму і Васілю Пятровічу Загароўскаму на мыта ў Валынскай з–лі на тры гады за 1300 коп літ. гр. штогадова

| ²Аренда мыт в земли Волынской Михаилу Ело|вичу Малинскому а Ва-
силію Загоровскому на тры | лета за тры тисечи и деветсот копь
гр(о)шеи⁻²

| ³Жыкгимонт Августъ⁻³.

| Ознаиуемъ симъ листомъ нашимъ.

Которые мыта в земли | Волынской перво сего деръжалъ и заведаль отъ насъ намененыи |
владыка Володимерский и Берестейский Иванъ Яиковичъ Боръздобогатыи | з братаничомъ сво-
имъ Иваномъ Олехновичомъ. Ино ижъ они сумы | пенезеи на роки, у–в оранде назначоные, до
скарбу нашего платити | омешкивали, для того тые мыта наши волынские з рукъ ихъ | на насъ
взяти есмо казали, и для лепшого пожитку скарбу на|шого оные мыта волынские, вси коморы
головъные и прико|морки, к нимъ прислухаючие, арандовали есмо и симъ листомъ | нашимъ
арандуемъ двораномъ нашимъ Михаилу Еловичу Малин|скому а Василью Петровичу Загоровъ-
скому на три годы, почонши | отъ дня свята теперешнего ⁴Нового лета⁴, которого ся почал |
писати теперешнии рокъ тисеча пятьсотъ шестьдесят || [78 адв.] третии, до того жъ ⁵дня и
свята Нового лета⁻⁵, кды ся писати | почнеть рокъ тисеча пятьсотъ шестьдесятъ шостыйи.

А аран|довали то есмо имъ за три тисечи копь и за ⁶де⁻⁶ветъ сотъ копь | грошей литовское
личбы, то естъ на кожъдый годъ за тринадцать | сотъ копь грошей. И тую суму повинни они
будуть въ скарбъ нашъ | платити кожъдого году на две рате, то естъ: на ⁷ден Светыхъ
⁸апо|стола и Павла⁻⁸⁻⁷ ⁹польсемасты⁻⁹ копь грошей, а другую полсемаста | копь грошей, додер-
жавши году, на ¹⁰Новое лето⁻¹⁰. А за теперешнюю пол|года, скоро они приехавши отъ сель на
Волын, безъ жадного мешъкая | ¹¹по⁻¹²ло⁻¹²вину тое сумы, полсемаста копь грошей⁻¹¹ мають до
скарбу нашего | отъдати або тамъ обернути, где отъ насъ розказано будетъ | и яко то имъ пан
подъскарбии земский листомъ своимъ ознаимить, | а другую половицу, яко вышеш поменено,
додержавши року, на ¹³Ново | лето⁻¹³ до скарбу нашего отъдати мають. И кажъдого году | они
тую суму, на тые две рате помененые: половицу – на | ¹⁴ден Светыхъ апостоль Петра и

№ 77

¹ хр. датуецца на папярэдніх і наступных дакументах; тап. – на В

²⁻² поч. II

³⁻³ Жикгимонт Авьгустъ, Божю милостію корол полскии, великии кн(я)з лит(о)вскии, рускии, прускии, жомоитскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных В

⁴⁻⁴ г. зн. 1 студзеня

⁵⁻⁵ г. зн. 1 студзеня

⁶⁻⁶ нап. над радком поч. III (?)

⁷⁻⁷ г. зн. 29 чэрвеня

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць апо|стола Петра и Павла; В: апоштол Петра и Павла

⁹⁻⁹ так у ркп., трэба чытаць польсемаста; В: польсемаста

¹⁰⁻¹⁰ г. зн. 1 студзеня

¹¹⁻¹¹ половицу тое сумы полсемаста копь грошей, а другую польсемаста копь В

¹²⁻¹² нап. над радком поч. III (?)

¹³⁻¹³ г. зн. 1 студзеня

¹⁴⁻¹⁴ г. зн. 29 чэрвеня

Павла⁻¹⁴, а другую – на¹⁵ Ново лято⁻¹⁵, | або в чотырохх неделяхх по тых ратахх до скарбу нашого | платити и отдавати повинни будуть. А естли | бы они на которую рату або в чотырохх неделяхх по рате | сумы пенезеи ведля сего постановеня до скарбу нашого | не отдали, тогды они оранду тратити мають, а за | тую суму, которое не заплатятъ, въ именья ихъ обоюхх або | одного ихъ маеть быти на насъ, г(оспо)д(а)ра, до суполное заплаты | увязано. А они в тои речи позыванья до права отъступили | а яко || [79] а яко сполною рукою тое мыто орандовали, такъже тежъ | одинъ за другого платити обовезалъ.

И вжо они мають тые | мыта волынские, вси коморы¹⁶⁻ волынские⁻¹⁶, прикоморки, к нимъ¹⁷⁻ при|слушаючимъ⁻¹⁷, въ справу и моц свою взяти и мыто отъ всякихх | товаровъ сухимъ путемъ и водою и отъ роботь лесныхх брати, | и отъ иныхх всякихх товаровъ, отъ которыхх колвекъ до того | часу на тыхх коморахх и прикоморькахх вопынскихх мыто бирано, | и якие бы колвекъ товары нововынаиленные в домьслы людъ|скими на оные коморы и прикоморки ходили. Мають они мыто | брати водле вставы наше^А и звыклого обычаю в томъ краю и | яко ся на оныхх местех нашихх на коморахх мытньныхх в Луцку, | Володимеры, в Кремянцы, в Ковли, въ Браславлю и Веницы, и въ Ки|еве, и въ м⁻¹⁸ естечкахх князскихх, паньскихх земли Волыньское | на коморахх и прикоморкахх коморъ тамошнихх заховываесть, | а надъ уставу нашу и надъ звычайи давныи, ничого нового не въ|водячи. А которые товары наши лесные на тую комору | про⁻¹⁹ вагоны бывали и въпередъ провадити²⁰⁻ и будетъ⁻²⁰, | отъ таковыхх всихх товаровъ нашихх мыта имъ не брати, | а пропуцати ихъ добровольне. Нижъли яко вси таковыи то|вары наши лесньные²¹⁻ или-ковъвекъ⁻²¹ приидуть на тую комору, | мають ихъ списывати, и того²²⁻ ведомо⁻²² в скарбе нашомъ чи|нити повинни будутъ. Ани кому они всякихх товаровъ | за инакъшими листы нашими²³⁻ и ничимъ⁻²³ иными не повинни || [79 *адв.*] безъмытне пропуцати, кромъ за листомъ, рукою нашою | г(о)с(по)д(а)рьскою подьписанымъ, и за листомъ пана подьскаръбего | земского, а што кому²⁴⁻ пропуцить⁻²⁴ за таковыми листы, маеть | быти то принято въ скарбе нашомъ, и с тое сумы, повинное до | скарбу нашого платити, такъ много, яко мыта отъ оныхх | товаровъ, на тотъ листъ нашъ²⁵⁻ припуцонныхх⁻²⁵ приити мело, имъ | вытрутити. А естли бы хто-колве и яко будь стану в про|мыгу товары свои привель и, не оповедавши товаровъ албо | што утаивши²⁶⁻ се ихъ⁻²⁶ на коморе и на прикоморькахх не пописалъ | и черезъ комору²⁷⁻ провети⁻²⁷, таковыи кождыи, хто жъ колвекъ | будетъ, вси товары свои тратитъ. А мытньники наши | мають того стеречи и забирати с помочью вряду | нашего и половицу промыты до скарбу нашого дава|ти повинни, а половицу за свою працу брати мають, | а озмутъ ли они в промыту неслушне, они сами то | нагрожати шкодному повинни. А в чомъ бы ся отъ нихх, | мытньниковъ нашихх, кому кривда видела и хто бы до нихх | самыхх до слугъ и справец ихъ о мытньной справе дело мел, | в таковыхх речахх ихъ не судити ихъ никому иному, одно | на нашъ судъ, г(оспо)д(а)рьский, то беремъ. А въ небытньности на|шои, ию на пана подьскаръбего земского мають и повинни | будутъ усовестивитися и презьсканое платити, | а отъ праву на нихх с того жъ суда, а не зъилшого давати.

| А пакли бы || [80] а пакъли бы в томъ часе аренды ихъ з допущенья Божего | поветрее моровое тамъ, на Волыни, альбо²⁸⁻ вилька⁻²⁸ в ономъ | краи отъ неприятеля²⁹⁻ зачалися⁻²⁹, а они бы для тыхх | причин на тои аранде своеи шкодовали, тогды то имъ отъ насъ | водьлугъ ласки на-

¹⁵⁻¹⁵ 2. зн. 1 студзеня

¹⁶⁻¹⁶ головные В

¹⁷⁻¹⁷ так у ркп., трэба чытаць при|слушаючымі; В: прислушаючымі

⁻¹⁸ выпр. 3 л

⁻¹⁹ нап. невыразна

²⁰⁻²⁰ так у ркп., трэба чытаць ихъ будутъ; В: ихъ будутъ

²¹⁻²¹ так у ркп., трэба чытаць чии-ковъвекъ; В: чии-ковлвекъ

²²⁻²² так у ркп., трэба чытаць ведомость

²³⁻²³ так у ркп., трэба чытаць и ничийми; В: и ничийми

²⁴⁻²⁴ так у ркп., трэба чытаць пропуцать; В: пропуцать

²⁵⁻²⁵ так у ркп., трэба чытаць пропуцонныхх; В: пропуцонныхх

²⁶⁻²⁶ так у ркп., трэба чытаць с нихх; В: с нихх

²⁷⁻²⁷ так у ркп., трэба чытаць провез; В: провез

²⁸⁻²⁸ так у ркп., трэба чытаць валька; В: валка

²⁹⁻²⁹ так у ркп., трэба чытаць зачалася; В: зачеласе

шое г(о)с(по)д(а)рьское и великости часу, яко много | то стояти будеть, с тое жь сумы вытру-
чоно маеть быти, | ошачовавши, колько бы за ³⁰⁻онымъ ⁻³⁰ увесь часъ ³¹⁻неспокоини ⁻³¹ отъ | по-
ветрея або отъ валки мели они в ⁻³²ь скарбъ нашъ заплатити, | того не мають додавати, одно жь
то они слушне показати | мають, отъ которого дня таковыи часъ небезъпечныи и замъкненые |
дороги ку проеждчанью купьцовъ черезъ мыта а ку отъбываню | товаровъ зачнеться и якъ
долго ³³⁻стати ⁻³³ будеть. Естли быхмо | тежъ купьцовъ нашихъ, в ³⁴⁻мостехъ ⁻³⁴ нашихъ выше-
имененыхъ мешъкающихъ, | або купьцовъ князьскихъ, паньскихъ, местечокъ ихъ волынскихъ | и
иншихъ купьцовъ панствъ нашихъ, платити отъ товаровъ мыто | повинныхъ, або тежъ и чужо-
земскихъ купьцовъ для якихъ причин | листы нашими отъ даванья мыта вызволили, ино тако-
вые | товары мытъники наши за листы нашими, вольно пропу|скаючи, на коморахъ и прико-
моркахъ мытъныхъ на реи|стра | писать и квиты отъ таковыхъ купьцовъ подъ печатями | ихъ
брати мають. А што ³⁵⁻иныхъ ⁻³⁵ товаровъ, безъмытне про|пущеныхъ, при вчиненю личбы на реи-
стре в скарбе нашомъ покажутъ, | то з оное жь сумы, на аранде описаное, такъ много, яко от
иныхъ | товаровъ мело бы приити мыта, вытручоно имъ с тое || [80 адв.] сумы будеть въ скарбе
нашомъ. Нижли што ся дотычетъ | купьци цесара турецкого, коли-колве его с товары безъ-
мытъно | за росказаньемъ нашимъ пропустять, того они на личбе к ⁻³⁶ла ⁻³⁷сти | не мають и для
безъмытного пропущеня тыхъ товаровъ | ничего з сумы, у-в оранде ³⁸⁻описано ⁻³⁸, у скарбе
нашомъ ³⁹⁻вытручо ⁻³⁹ имъ | быти не маеть.

К тому, естли тежъ они, мытъники наши, | за листы нашими або ⁴⁰⁻пана ⁻⁴⁰ подъскарбего зем-
ского, купуючи | волы або иншие потребы наши, справуючи пенезеи нашихъ | мытъныхъ, тамъ,
на Волини⁴¹, выдадутъ, за таковыми листы | оная сума въ скарбе нашомъ на личбе
⁴²⁻примованыи ⁻⁴² имъ будетъ, | ⁴³⁻ведъ же ⁻⁴³ арандовали есмо то имъ тое мыто в часъ теперешъ-
ныи | валечныи. А кгда, дасть Богъ, валька з московскимъ переста|нетъ, на онъ часъ в лета
перемирные маеть быти ⁴⁴⁻сумы ⁻⁴⁴ | водле бачанья⁴⁵ подъскарбего земского подн ⁻⁴⁶есена и ся ⁻⁴⁷я
аренда⁴⁸ | наша отъменена ⁻⁴⁹, одно жь яко теперъ у ⁵⁰⁻винску ⁻⁵⁰, такъ и | потомъ часу покою не
маеть быти никому иньшому, окромъ | ихъ, тое мыто маеть быти арандовано.

И на то есмо тымъ | двораномъ нашимъ⁵¹ Михаилу Малинскому а Василью Загорев|скому
дали сюю нашу аранду с подъписаньемъ руки нашое | г(оспо)д(а)рьское и с печатью нашою⁵².

³⁰⁻³⁰ так у ркп., трэба чытаць оныи; В: оныи

³¹⁻³¹ так у ркп., трэба чытаць неспокоеини; В: неспокоеини

⁻³² выпр. з інш. літары

³³⁻³³ так у ркп., трэба чытаць стояти; В: стояти

³⁴⁻³⁴ так у ркп., трэба чытаць местехъ; В: местех

³⁵⁻³⁵ так у ркп., трэба чытаць оныхъ; В: оныхъ

⁻³⁶ выпр. з л інш. чарнл.

⁻³⁷ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

³⁸⁻³⁸ так у ркп., трэба чытаць описаное; В: описаное

³⁹⁻³⁹ так у ркп., трэба чытаць вытручоно

⁴⁰⁻⁴⁰ адс. у В

⁴¹ далей раздзяляльны знак /

⁴²⁻⁴² так у ркп., трэба чытаць примована

⁴³⁻⁴³ ведъ же за тую суму помененую В

⁴⁴⁻⁴⁴ так у ркп., трэба чытаць сума; В: сума

⁴⁵ далей у В п(а)на

⁻⁴⁶ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁻⁴⁷ уписана ў радок інш. чарнл.

⁻⁴⁸ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁻⁴⁹ выпр. з інш. літары інш. чарнл.

⁵⁰⁻⁵⁰ так у ркп., трэба чытаць вальку; В: вальку

⁵¹ далей у В пану

⁵² Писанъ у Вилни, лета Божего нароченья тысяча пятьсот шестьдесят третей(о), м(е)с(е)ца (далее) прабел са шмат-
кроп'ем) дня. Подпись руки г(о)с(по)д(а)рьское. Nicolay Radsiwil, palatinus vilnensis et cancellarius B

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – *Прывілей Жыгімонта Аўгуста наўгародскаму баяр. Пятру Рыгоравічу на з-лі Кондратаўскую, Янчыцкую і Янцаўскую (Ятаўскую) у с. Асташыне [Наўгародскага пав.] „вечне”*^А

|| [81] Лист, даныи боярыну повету Новгородскоз(о) | Петру Грыгоревичу на некоторые | земьли за отьложеньем п(е)н(е)зеи | подданым кн(я)зя Ивана Васильевича | Соломирицкого

| Жыггимонт Августъ.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ.

Билъ намъ чоломъ боярин | повету Новгородского Петръ Григорьевичъ, и поведилъ передъ | нами, ижъ которые земли Кондратовъскую, Янчицкую и Янцовъскую | в селе Осташине, межи кгрунту старосты мстиславского князя | Ивана Васильевича Соломирицкого, некоторые подьданные наши | на службе соколниции деръжачи обычаемъ продажнымъ, а ин|шие земли заставою, княземъ, паномъ, бояромъ, шляхте в руки | были впустили. Ино ижъ подьданные наши безъ воли и ве|домости нашею тыхъ земель продавати ани зоставовати воли | не мели, для того, дозволивши есмо за тые земли помененные, | отьложивши пенезеи, в чомъ они проданы або заставены, | деръжати ихъ на службе сокольниции. Яко жъ онъ тые | земли, за дозволениемъ нашимъ окупивъши, деръжалъ на службе | соколниции, которыхъ земель ревизоръ нашъ Богдан Сопега вымерел | только две волоки. И билъ намъ чоломъ, абыхмо при тыхъ земь|ляхъ его зоставили и на службе конною ему дали, и то ему лись|томъ нашимъ подтвердили. А такъ, мы з ласки нашею | г(оспо)д(а)рьское, на чоломъбитье его чинечи, при тыхъ земляхъ || [81 *adv.*] Кондратовской, Янчицкои и ¹Ятовской¹ его заставуюмъ и на службе | конною ему даемъ.

Мають онъ самъ, его жона и дети, и потомки | тые земли со вьсимъ, яко ся в собе мають, деръжати и вживати | вечне, а намъ службу земскую военную служити и засту|повати повинни будутъ по тому, яко и иньшие бояре-шляхта | паньства нашего Великого князства Литовского службу | земскую служить.

И на то есмо ему дали сесь нашъ листъ, | до которого на твердость того и печать нашу казали есмо | приложити.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца | авьгуста 13 ден.

№ 79

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – *Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Багдану [Фёдаравічу] Сапегу на ўвядзенне наўгародскага баяр. Пятра Рыгоравіча ва ўладанне трыма пустымі валокімі ў с. Гарадзечне Наўгародскага пав.*^А

| Листъ, писаныи до дворенина г(оспода)рского | Богъдана Сопеги, абы тому жъ | Петру Грыгоревичу три волоки в по|вете Новгородскомъ в селе Городечни | подаль

| Жыггимонт Августъ.

| Дворенину нашему Богдану Сопезе.

Бил намъ чоломъ бояринъ | повету Новгородского Петръ Григорьевичъ, абыхмо ему | в повете Новгородскомъ в селе Городечни дали три волоки | на службе конною.

Прото естли¹ тые волоки впусе | лежать и будеть ли то безъ шкоды нашое
г(оспо)д(а)рьское, при|казуемъ тебе, ажъбы еси три волоки в селе Городечни ему | подалъ и в
то его увезалъ. Нехаи онъ тые три волоки держачи, | намъ службу военную служить. А естли
бы в томъ | селе || [82] селе Городечни трех волокъ пустых не было, ты бы на иньшомъ местцы,
| где бы было безъ шкоды нашое, тажеж три волоки земли пустых | на конной же службе ему
дал² и в то его увезалъ конечно.

Писанъ | у Вильни, лета Божего нароженья тисеча пятьсотъ шесть|десять третего, м(е)с(е)ца
августа 13 день.

№ 80

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да наўгародскага в-ды, п.
Паўла Іванавіча Сапегі аб дараванні баяр. Наўгародскай з-лі Пятру Рыгоровічу трох пустых
валок у с. Гарадзечне Наўгародскага пав., і ўвяжчы на ўвядзенне Пятра ва ўладанне^A

| Листъ, писаныи до воеводы новгородского, | пана Павла Ивановича Со-
пеги, абы | тому жъ Петру Григоревичу тры | волоки пустыхъ в селе Го-
родечне, | в повете Новъгородскомъ, ему | подат велель

| Жыкгимонт Авъгусть.

| Воеводе новгородскому, пану Павлу Ивановичу Сопезе.

Биль намъ | чоломъ бояринъ земли Новгородское Петръ Григорьевичъ, абыхмо | ему в по-
вете Новъгородскомъ в селе Городечне дали три волоки | земли пустыхъ на службе конной.

Прото естли тые волоки | впусе лежать и будеть ли то безъ шкоды нашое
г(о)с(по)д(а)рьское, при|казуемъ тебе, ажъбы твоя м(и)л(о)сть три волоки пустыхъ в селе | Го-
родечни ему дал¹ и в то его увезати казал. Нехаи онъ, тые три | волоки держачи, службу во-
енную служить. А естли бы в томъ | селе Городечни трехъ волокъ не было, твоя м(и)л(о)сть
на иншомъ местцы, | где бы было безъ шкоды нашое, тажеж три волоки земли пустых | на
конной службе ему дал² и въвезати его в то велель.

Писан | у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца августа 13 день.

№ 81

1563 г. жніўня 30. Вільня / Вільнюс. – „Запис-вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1558 г.
верасня 17. Жаслаўль / Заслаўе. віцебскай ваяводзінай кнг. Шчафанавай Андрэвіча Збараж-
скай – Настасіі Міхайлаўны Мсціслаўскай віленскай ваяводзінай, канцлеравай, пані Янавай
Юрыевіча Глябовіча – Ганне Фёдараўне Жаслаўскага на „часть” у Жаслаўскім замку „навеч-
ность”^A

|| [82 адв.] Листъ записныи еи м(и)л(о)сти панеи | воеводиной виленской,
панеи Ганъне Фе|доровне Жославского от кн(е)гини Настаси | Михаи-
ловны Мстиславское на часть | въ замьку ее м(и)л(о)сти Жославлю |
навечность

№ 79

¹ далей нап. і зак. бы

² выпр. з н інш. чарнл.

№ 80

¹ выпр. з н інш. чарнл.

² выпр. з н інш. чарнл.

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Постановивъшися пе|редъ нами очивисте воеводиная витебская кнегиня | Настасья Ми-
хаиловна княжна Мстиславская, опове|дала и явне визнала, ижъ она за дозволеньемъ маль-
жонка своего | воеводы витебского дала и даровала ее м(и)л(о)сть навечность | воеводиной
виленской, паней Ганне Федоровне Жославского | часть свою, которая ей м(и)л(о)сти дос-
тала в делу отъ сестрь ее, мал|жонки подычашого нашего Великого князства Литовского, ста-
росты | дорожичкого, пана Миколая Петровича Кишки пани Марины а | маршалька нашего,
пана¹ ... пани² Богданы², а отъ княгини | Аньдреевое Коширское, в замку ихъ отъчизномъ Жо-
славлю со въ|симъ на все, яко тая часть въ себе маеть, ничего на себе и на | потомки свои не
оставуючи, давши ей вольность тую часть | отъдати, продати, даровати и куды хотячи ку сво-
ему | лепшому и пожиточному обернути. Которыи даръ свои она, | достаточне на листе своемъ
описавши, тотъ листъ под | печатью своею и подъ печатью мальжонка своего верхумененого, |
ей || [83] ей м(и)л(о)сти паней воеводиной дала и передъ нами его покладала, просечи, | абыхмо
то до книгъ канцлерей наше^Б записати казавши, на то | паней воеводиной виленской нашъ
листъ дали. А такъ, мы того листу, | паней воеводиной виленской даного, огледавши, велели
есмо слово | отъ слова в сесь нашъ листъ уписати, которыи такъ ся в себе мает:

| „Я, Шефановая Аньдреевича Збаражская, воеводиная витебская, – | Настасья Михаи-
ловна княжна Мстиславская, за дозволеньемъ | мальжонка моего князя Шефана Збараж-
ского, воеводы витебского, | ознаимую тымъ моимъ листомъ, хто на него посмотреть або, |
чтучи его, услышитъ, нинешнимъ и напотомъ будучимъ, кому | бы того была потреба ведати.

Ижъ я, узнавши великую ласку | и доброту ку себе ее м(и)л(о)сти велможное пани Яновое
Юревича | Глебовича, воединоное виленское, канцлереевое Великого князь|ства Литовского,
– пани Ганны Федоровны княжны Жослав|ское, сестри моее милое, з милости моее ку ее
м(и)л(о)сти даю ей м(и)л(о)сти | и дарую навечность частью моею всею, которая ся мне | дос-
тала в делу отъ ихъ м(и)л(о)сти сестрь моихъ: ее м(и)л(о)сти пани | Миколаевое Кишиное, под-
чашиное его королевское м(и)л(о)сти, – панее | Марины, а отъ ее м(и)л(о)сти панее Яновое
Забереженское, маршаль|ковое г(о)с(по)д(а)рьское, – панее Барбары, а отъ кнегини Аньдреевое
Ко|шерское, – кнегини Богданы в замку нашемъ отъчизномъ в Жославлю, | то есть: часть моя
яко в замку, такъ и подаванью церковномъ, | в месте, в людехъ местскихъ, в боярохъ и в людехъ
тяглыхъ, и въ | земляхъ всякихъ пашныхъ, въ сеножатеяхъ, в лесехъ, в гаехъ | и въ || [83 *adv.*] и
в ставехъ такъ, яко ся тая вся часть моя в Жославлю сама в себе | и въ пожиткохъ своихъ отъ
давнихъ часовъ есть, ничего на | себе, на потомки ани на близкие мои не оставуючи. Маеть | ее
м(и)л(о)сть пани воеводиная виленская пани Ганна, сестра моя, | тую часть мою всю в Жослав-
ли на себе деръжати и ввѣжи|вати, розширати, прибавляти, даровати, отъдати, продати | и куды
хотячи отъписати, и ку своему лепшому и по|житочному обернути, яко налепи розумеючи
³вечными | вечными³ часы, а я сама, потомки и близкие мои вжо на|потом ничимъ в тую часть
мою в Жославлю вступовати|ся и отънимати никоторыми причинами.

И на то ся | дала есми паней воеводиной виленской, сестре моеи паней Анне | сесь мои
листъ подъ печатью мальжонка моего его м(и)л(о)сти | князя Шефана Збаражского, воеводы
витебского и под | печатью моею.

Писан у Жославлю, лета Божего нароженя | тысяча пятьсотъ пятьдесятъ осмого, м(е)с(е)ца
сентябры | сегогонадъцать дня.”

А такъ, мы тое оповеданье | кнегини воединоное витебское, передъ нами вчиненое, | в кни-
ги канцлерей наше^Б записати казавши, ⁴на тои⁴ паней | воеводиной виленской даемъ сесь
нашъ листъ з нашою печатью.

| Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца августъ | 30 день.

№ 81

¹ *далее прапушчана: Яна Забрезинского; стаіць пісарскі знак, які нагадвае скрыпічны ключ, і тут азначае несвя-
домы пропуск у тэкстае кнігі–арыгінала*

²⁻² *так у ркп., трэба чытаць Барбары; пар. ніжэй*

³⁻³ *так у ркп.*

⁴⁻⁴ *так у ркп., трэба чытаць на то*

[1563 г. жніўня. Вільня / Вільнюс.]¹ – Рэстр даравальных на з–лі і людзей Жыгімонта Аўгуста князям і баярам Полацкай з–лі на ўсходзе і паўднёвым–усходзе Беларусі [„до воли и ласки гос-подарской, и до очищения”]^{А-Б}

|| [84]² Реистръ, ³ где паномъ по|лочаномъ оселости | розъданы⁻³⁻²

| ⁴Пану Барькулабу⁻⁴ у волости Могилевьскои – ⁵село Ходутичи: служоб⁻⁵⁻⁶ | двадыцать две; плату с того за вси повинности – копъ сорокъ | три, грошей двадыцать один, жита бочокъ тридыцать три, овса | бочокъ тридыцать три; кгрунъту вдольжь на две мили, а попе|рокъ на милю.⁷

| ⁸Пану Оникью Корьсаку⁻⁸ у волости Могилевьскои – ⁹село Панькевичи⁻⁹⁻¹⁰ : | служобъ де-сеть и полъ, дымовъ двадыцать один; плату с т⁻¹¹ о⁻¹²го всего – | копъ двадыцать пять, грошей тридыцать осмъ, жита бочок | двадыцать пять, овса бочокъ петънадыцать; кгрунъту | вдольжь на полъ 2¹³ мили, а поперокъ на три версты.

| Михаилу Фронцкевичу и матъце его у Мозыри – ¹⁴село Шиичичи: слу⁻¹⁴ | жобъ одинады-цать, дымовъ двадыцать и два; с того плату – | копъ двадыцать три, грошей три, жита бочокъ шестьнадыцат | и полъ, овса бочокъ шестьнадыцать и полъ; кгрунъту вдольжь | на седмъ верстъ, а поперокъ на милю.

| Павлу а. Давыду Есманомъ у волости Мозырскои – ¹⁵село Загале, Клевцы⁻¹⁵: || [84 адв.] служобъ дванадыцать, дымовъ семьнадыцать; плату с того – | копъ сорокъ чотыри, жита бочокъ осмънадыцать, овса бочок | осмънадыцать; кгрунту вдольжь на полътори мили, а поперокъ | на милю.

| Пану Щасьному Геръцыку у Мозыру – село ¹⁶Козловичи⁻¹⁶: служобъ | двадыцать, дымовъ тридыцать шесть; плату с того – копъ | тридыцать три, грошей сорокъ осмъ, жита бочокъ триды-цат, | овса бочокъ тридыцать; кгрунъту вдольжь на милю, попе|рокъ на две версте.

| ¹⁷Панеи Яновои и панеи Дмитровои Корсаковои и детемъ ихъ⁻¹⁷⁻¹⁸ | у волости Могилевь-скои – село ¹⁹Струбищи, а другое село – Заболотье⁻¹⁹: | служобъ двадыцать осмъ и полъ, ды-мовъ тридыцать семь; | плату с тыхъ сель – копъ пятьдесять две, грошей пятьде|сять семь, жита бочокъ сорокъ две, овса бочокъ сорокъ две; | кгрунъту вдольжь на пол 2 мили, а поперокъ на милю.

| ²⁰Панеи Остафьевои Корьсаковои⁻²⁰ у Могилеве – ²¹село Воинилевичи: служоб⁻²¹⁻²² | девять и полъ, дымовъ петънадыцать; плату с того – копъ | двадыцать чотыри, грошей пятьдесять, жита

№ 82

¹ хр. і тап. датуецца па дак.-узору № 83

²⁻² нап. больш буйным поч., чым звычайна

³⁻³ падк. (пр. ал.)

⁴⁻⁴ падк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ падк.

⁻⁶ на левым і правым палях, перад першым і пасля апошняга слова радка X (пр. ал.)

⁷ тут і далей кожны абзац адасоблены адзін ад другога лініяй

⁸⁻⁸ падк. (пр. ал.)

⁹⁻⁹ падк.

⁻¹⁰ на левым і правым полях, перад першым і пасля апошняга слова радка X (пр. ал.)

⁻¹¹ выпр. з в інш. чарнл.

⁻¹² выпр. з с і е інш. чарнл.

¹³ нап. па сцёртым, першاپечаткова чыталася две

¹⁴⁻¹⁴ падк.

¹⁵⁻¹⁵ падк.

¹⁶⁻¹⁶ падк.

¹⁷⁻¹⁷ падк. (пр. ал.)

⁻¹⁸ на левым полі, перад першым словам радка XX (пр. ал.)

¹⁹⁻¹⁹ падк.

²⁰⁻²⁰ падк. (пр. ал.)

бочокъ чо|тырнадыцать, овса бочокъ чотырнадыцать; кгрунту вдольжъ | на милю, а поперокъ на полъ мили.

| ²³-Панеи Петровои Полочаниновой⁻²³⁻²⁴ у волости Могилевьскои – село Пе²⁵|²⁶-тровичи⁻²⁶: служебъ петънадыцать, дымовъ осмьнадыцать; | плату – копъ тридыцать, грошеи чотыри, жита бочокъ двадцат | две || [85] две и полъ, овьса бочокъ двадцать две и пол; кгрунъту вдольжъ | на две мили, а поперокъ на две версты.

| Кн(е)г(и)ни Юрьевои Масальскои у Мозыру – село ²⁷Горбовичи⁻²⁷: служебъ дванадъ²⁸ | цать, дымовъ двадцать чотыри; плату с того – копъ тридыцать, | жита бочокъ осмьнадыцать, овса бочокъ осмьнадыцать; кгрунту | вдольжъ на версту, а поперокъ на полъ версты.

| Панеи Богдановои Епимаховои, што за Горьдыною, в Могилеве – село | ²⁹Гобуровичи⁻²⁹: служебъ одинадыцать, дымовъ двадцать два; | плату с того – копъ двадцать две, грошеи пятьдесятъ осмь, | пенезеи пять, жита бочокъ шестьнадыцать и полъ, овьса бочокъ | шестьнадыцать и полъ; ³⁰-ккгрунъту⁻³⁰ вдольжъ на две версте, а по|перокъ на версту.

| Олекъсею Ракусе и жоне его Полонеи у волости Могилевьскои – село ³¹-Сущи⁻³¹⁻³²: | служебъ три и полъ, дымовъ шесть; плату с того – копъ осмь грошеи | чотыри, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; кгрунту вдольжъ | на милю, а поперокъ на версту.

| Федору Нечаю а Богъдану Чижу у волости Рогачевьскои – ³³-село Звонецъ⁻³³: | служебъ чотыри, дымовъ десеть; плату с того - копъ деветь, грошеи | двадцать, жита бочокъ шесть, овьса бочокъ шесть; вдольжъ и | поперокъ не описана граница, бо земли сумежныя з людми | чечерскими.

| Сидору Ивановичу а Черькасу, а Виктору, Болотову зятю, у во|лости Мозырскои – село ³⁴-Бобровичи⁻³⁴: служебъ шесть, дымовъ тринадцат; | плату с того – копъ двадцать одна, грошеи десеть, жита бочокъ || [85 адв.] деветь и полъ, овса бочокъ деветь и пол; кгрунту вдольжъ на милю, | а поперокъ на две версте.

| Княземъ Соколеньскимъ, сыномъ кн(е)г(и)ни Яновое Болковое: Семену, Ми|хаилу а Василю, у волости Мозырскои – село ³⁵-Багриновичи⁻³⁵: служебъ де|сеть, дымовъ семьнадыцать; плату – копъ тридыцать чотыри, | грошеи тридыцать три, жита бочокъ петънадыцать, овьса | бочокъ петънадыцать; кгрунъту вдольжъ на две мили, поперокъ | на две жъ мили.

| Павлу и Федору Тиши, Юрю Миницкому а Миколаю Утвинковичу | у волости Мозырскои – ³⁶-село Суховичи⁻³⁶: служебъ осмь, дымовъ чо|тырнадыцать; плату с того – копъ дванадыцать, грошеи сорок | осмь, жита бочокъ дванадыцать, овса бочокъ дванадыцать; | кгрунту вдольжъ на милю, поперокъ на три версты.

| Князю Павлу, князю Тимофею, князю Богдану, князю Андрияну | Соколеньскимъ у волости Могилевьскои – село ³⁷-Уляношовичи⁻³⁷: служебъ | тридыцать шесть, дымовъ сорокъ осмь; плату – копъ семьдесят | три, грошеи деветь, жита бочокъ пятьдесятъ чотыри, овса | бочокъ пятьдесятъ чотыри; ³⁸-кгрунту⁻³⁸ вдольжъ на две мили, а | поперокъ на милю.

21-21 *падк.*

22 *на левым полі, перад першым словам радка X (пр. ал.)*

23-23 *падк. (пр. ал.)*

-24 *над радком (Korsakowej) (пр. ал.)*

25 *на левым полі, перад першым словам радка X (пр. ал.)*

26-26 *падк.*

27-27 *падк.*

28 *на левым полі, перад першым словам радка X (пр. ал.)*

29-29 *падк.*

30-30 *так у ркп.*

31-31 *падк.*

32 *на левым полі –*

33-33 *падк.*

34-34 *падк.*

35-35 *падк.*

36-36 *падк.*

37-37 *падк.*

38-38 *так у ркп., трэба чытаць кгрунту*

|³⁹-Князю Федору Окгинскому у волости⁻³⁹ Мозырской — ⁴⁰-село Коморо⁻⁴⁰|вичи: служобъ 4, дымовъ пять; плату с того — копь чотырь|надъцать, грошей семь, жита бочокъ шесть, овса бочокъ | шесть; ⁴¹-крунту⁻⁴¹ вдоль на две мили, поперокъ на полторы | мили, сумежного с поддаными князя его м(и)л(о)сти Слуцкого.

| Ивану || [86] Ивану Богдановичу Раку⁴²-се⁴², Григорью а Федору Петъровичомъ у Моги⁴³ливе — село ⁴⁴-Ждановичи⁻⁴⁴: служобъ семь, дымовъ двадцать; плату | с того — копь шесть-надъцать, грошей тридцать, жита бочокъ | десеть и пол, овса бочокъ десеть и пол; кгрунту вдоль на две версты, | а поперокъ на версту.

| Васковой Ососъковой у волости Могилевской — село ⁴⁵-Копаничи⁻⁴⁵: служобъ | две, дымовъ чотыри; плату с того — копь семь, грошей десеть, жита | бочокъ три, овса бочокъ три; кгрунту вдоль на три версты, а попе|рокъ на две версты.

| Аньне Ивановой Невельской а Ивановой Картиной у Мозырской волости — ⁴⁶| село ⁴⁷-Хвостовичи⁻⁴⁷: служобъ семь, дымовъ чотырьнадъцать; плату | с того — копь седьмнадъцать, грошей семь, жита бочокъ десеть и | полъ, овса бочокъ десеть и пол; кгрунту вдоль на полъ 2 мили, | а поперокъ на милю.

| Пану Кухъмистровичу и детемъ небожьчика Яна Белозора у Мо|гилевской волости — ⁴⁸-село Волчичи⁻⁴⁸: служобъ одинадъцать и полъ, ды|мовъ петънадъцать; плату с того — копь двадцать пять, грошей | тридцать, жита бочокъ шеснадъцать, овса бочокъ шеснадъцать; | кгрунту вдоль милъ три, поперокъ миля одна.

| Федору а Тиши Петухомъ, а Василью Венътуре у волости Могилевской — ⁴⁹| село ⁵⁰-Самольки⁻⁵⁰: служобъ 4 и пол; плату с того — копь деветь, грошей пям|десять деветь, жита бочокъ шесть, овса бочокъ шесть; кгрунту | вдоль на милю, а поперокъ на две версты.

|| [86 адв.] Алексанъдру и Герману Селявамъ у волости Могилевской — село | ⁵¹-Головичи⁻⁵¹: служобъ тринадъцать, дымовъ двадцать; плату | с того — копь двадцать осмъ, грошей тридцать осмъ, жита | бочокъ деветьнадъцать и полъ, овса бочокъ деветьнадъцать | и пол; кгрунту вдоль на две мили, а поперокъ на милю.

| Воитеху Стабровскому у волости Свислочки — ⁵²-село Колбъчо⁻⁵²: служобъ | осмъ, дымовъ тридцать; плату — копь тридцать три, грошей | сорокъ деветь, жита бочокъ дванадъцать, овса бочокъ дванадъ|цать; ⁵³-крунту⁻⁵³ вдоль на две мили, а поперокъ на милю.

| Ивану а Власному Сволонскимъ з двема братьями ⁵⁴-стречными⁻⁵⁴ Ивану | а Якубу Волхромеевичомъ у Свислочу — село ⁵⁵-Городец⁻⁵⁵: служобъ шесть, | дымовъ двадцать семь; плату — копь двадцать пять, грошей | двадыцат один, жита бочокъ деветь, овса бочокъ деветь; ⁵⁶-крунту⁻⁵⁶ | вдоль на две мили, а поперокъ на две мили.

| ⁵⁷-Ивану Исаевичу⁻⁵⁷ | у волости Рогачевской — село ⁵⁸-Хобинъ⁻⁵⁸: служобъ 2, дымовъ осмъ; | плату — копь шесть, грошей чотыри, жита бочокъ три, овса | бочокъ три, вдоль на две мили; кгрунту, а поперокъ на вер|сту.

³⁹⁻³⁹ падк. (пр. ал.)

⁴⁰⁻⁴⁰ падк.

⁴¹⁻⁴¹ так у ркп., трэба чытаць кгрунту

⁴²⁻⁴² нап. над радком поч. III (?)

⁴³ на левым полі, перад першым словам радка —

⁴⁴⁻⁴⁴ падк.

⁴⁵⁻⁴⁵ падк.

⁴⁶ на левым поле, перад першым словам радка #

⁴⁷⁻⁴⁷ падк.

⁴⁸⁻⁴⁸ падк.

⁴⁹ на левым полі, перад першым словам радка NB (XIX ст.)

⁵⁰⁻⁵⁰ падк.

⁵¹⁻⁵¹ падк.

⁵²⁻⁵² падк.

⁵³⁻⁵³ так у ркп., трэба чытаць кгрунту

⁵⁴⁻⁵⁴ так у ркп., трэба чытаць стрыечными

⁵⁵⁻⁵⁵ падк.

⁵⁶⁻⁵⁶ так у ркп., трэба чытаць кгрунту

⁵⁷⁻⁵⁷ нап. бліжэй да сярэдзіны радка

Адаму Вендриховскому у волости Могилевьской – село ⁵⁹Кузминичи⁻⁵⁹: | служобъ чотыри, дымовъ семь; плату – копь петънадыцать, | грошей тридцать осмь, жита бочокъ шесть, овса бочокъ | шесть, кгрунту вдольжь на две мили, а поперокъ на милю.

| Сыномъ || [87] сыномъ Григоря Кублицкого: Степану, Охрему, Петру а Ми|халу у волости Мозырской – ⁶⁰село Носовичи⁻⁶⁰: служобъ одинадъ⁶¹цать, дымовъ двадцать одинъ; плату с того – копь двадцать, грошей двадцать девять, жита бочокъ шеснадыцат | и пол, овса бочокъ шеснадыцать и полъ; кгрунту вдольжь на | две мили, а поперокъ на милю.

| Ивановой Глазковой з сынами у Могилевьской волости – ⁶²село Оза⁻⁶²|ричи: служба одна и пол, дымовъ три; плату – копь десеть | грошей сорокъ осмь, жита бочокъ две, овса бочокъ две; кгрунту | вдольжь на осмь версть, а поперокъ на три версты.

| Матею Тяпинскому и братаничомъ его у ⁶³Могилеве – село Голо⁻⁶³|венчи: служобъ семь, дымовъ одинадцать; плату – копь | шеснадыцать, грошей сорокъ чотыри, жита бочокъ десеть | и пол, овса бочокъ десеть и пол; кгрунту вдольжь на чотыри | версты, а поперокъ на три версты.

| Аньдрею Костюшковичу, Максиму и Игнату у Могилеве – село | ⁶⁴Масютичи: служобъ⁻⁶⁴ две и пол, дымовъ три; плату – копь десеть | грошей двадцать осмь, жита бочокъ три и пол, овса бочокъ | три и пол; кгрунту вдольжь на осмь версть, а поперокъ на | две версте.

| ⁶⁵Сыномъ хоружого полоцкого Ивана Михайловича Корсака⁻⁶⁵⁻⁶⁶⁻⁶⁷ | у Мозырской волости – ⁶⁸село Борисовичи⁻⁶⁸: служобъ осмь и полъ, | дымовъ шеснадыцать; плату – копь двадцать, гроши два, || [87 *адв.*] жита бочокъ дванадыцать и пол, овса бочокъ дванадыцать | и полъ; кгрунту вдольжь на пол 2 мили, а поперокъ на | полъ 2 версты.

| ⁶⁹Паней Григорьевой Голубицкой Катерине⁻⁶⁹⁻⁷⁰⁻⁷¹ у тивунстве Троицкомъ – | село Медоварцы, в которомъ волокъ две, людми оселыхъ, а ку | тому застенокъ при томъ же селе, в которомъ морькговъ | десеть. Другое село Дробужьники, в которомъ чотыри | волоки, людми оселыхъ, а особливе в томъ же селе, Дробужь|ники, чотыри волоки пустыхъ еи дано. | А особливе еи же у волости Сомилишъской дано село, названное | Премо, в которомъ волокъ пять, людми оселыхъ.

| Тимофею Гурку дано в повете Витебскомъ дворец у Великомъ | Селе, которыи деръжалъ лесничии ⁷²Ивань Собака⁻⁷², з людми и ⁷³| со вьсими пожитьки того двора.

№ 83

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні баярам Полацкай з–лі Андрэю, Максиму і Ігнату Касцюшковічам с. Масюцічы Магілёўскай вол. на „хлебокормленне” „до воли и ласки господарской, и до очищенья”, і ўвяжчы на ўвядзенне Касцюшковічаў ва ўладанне

| Тыє листы, паномъ полочаном | даные, такъ писаны¹⁻²

58-58 падк.

59-59 падк.

60-60 падк.

61 на правым полі, паміж радкамі +

62-62 падк.

63-63 падк.

64-64 падк.

65-65 падк. (пр. ал.)

-66 на левым полі, перад першым словам радка X (пр. ал.)

-67 на правым полі, пасля апошняга слова радка X

68-68 падк.

69-69 падк. (пр. ал.)

-70 над радком Korsakowej (пр. ал.)

71 на левым полі, насупраць першага слова радка X (пр. ал.)

72-72 падк. (пр. ал.)

73 на левым полі, перад першым словам радка NB (пр. ал.)

| Маршальку дворному, подскарбему земскому, писару | нашему, державьцы могилевскому, пану Остафью Во|ловичу.

Били намъ чоломъ бояре земли Полоцкое Андреи, | Максимъ || [88] Максимъ а Игнатъ Костюшковици, оповедили передъ нами, | ижъ кгда тыхъ часовъ з допущенья Божего неприятель | нашъ князь великии ³-московьскии замокъ нашъ Полоцкии вы⁻³няль^А, на онъ часъ вси именья, оселость ихъ, што-кольве | они в земли Полоцкои мели, поселъ. И били намъ чоломъ, абыхмо | ласку нашу вчинили а хлебокоръмленьемъ ихъ пожаловали. | Ино мы з ласки наше г(оспо)д(а)рьское, на чоломъбитье ихъ то чи|нячи, дали есмо имъ и симъ листомъ нашимъ да- емъ на | хлебокоръмление у волости Могилевской село, названное | ⁴Масютичи⁴, в которомъ людеи служобъ две и полъ, а дымов | три, а плату за вси повинности с того села копъ десеть, | грошеи двадцать осмъ, а к тому жита бочокъ три и пол, | овся бочокъ три и пол; кгрунъту вдоль на осмъ верстъ, | а поперокъ на две версте.

Твоя бы м(и)л(о)сть, о томъ веда|ючи, тое село имъ подати и в то ихъ увезати казаль. Нехаи | они сами и ихъ дети тое село помененое зъ землями паш|ными и не пашными, з деревомъ борьтнымъ, з сеножатыми | и со въсимъ, яко ся в себе маеть и яко ку замку Могилевскому держано было, держать и всех пожитковъ вжива|ють до воли и ласки наше г(оспо)д(а)рьское, и до очищеня з рукъ не|приятельскихъ отъчизныхъ.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца августа 13 дня.

№ 84

1562 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс¹. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сімненскаму і неманойцкаму дз-цу Станіславу Райскаму^А на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр. (гл. № 61)

|| [88 адв.] Листъ г(оспода)рскии на заставенье двора | ²-Метельско⁻² зо въсими фолварками | пану Станиславу Раискому у | дванадцати сотъ ко- пахъ гр(о)ш(еи) | личбы лит(о)вское

№ 85

1563 г. верасня 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. дв. Багдана Фёдаравіча Сопегі аб вызначэнні наўгародскім жыдам „пляцов” на пасяленне ў гор. Наўгародку на новым месцы і дараванні льготы наўгародскім мяшчанам, якія будуць пераселены на новае месца, ад выплачвання чынішу на тры гады^А

| Листъ, писаныи до дворанина г(оспода)рского | Богъдана Федоровича Сопеги, абы | жывомъ места Новгородского местъца | имъ особливые на поселенье и будоване | назначыль

| Жыкгимонт Августъ.

| Дворанину нашему Богдану Федоровичу Сопезе.

¹ імя адрасата адс.

² заглавак аддзелены ад дак. большым інтэрвалам, чым звычайна

³⁻³ падк. (пр. ал.)

⁴⁻⁴ падк.

№ 84

¹ Хр. датуецца па Б. 1562 г. датуе гэты дак. М. К. Любаўскі (Любавский. Сейм. С. 646). № 84 датаваны 1563 X 19

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Метельскаго

Што подьданные | наши жидове в месте тамошнемъ Новгородскомъ побу|довалися домами своими на улицы Подьяльшской, ино хочечи, | абы жидове особливою улицею поселися, приказуемъ тебе, | ажбы еси на будованье домовъ ихъ назначилъ имъ иишие пляцы, | особливые, в тамошнемъ месте нашомъ: на Подоле замковомъ, | на улицы Замковой^Б або на улицы Трушовской, где бы ся | тебе с тыхъ двухъ местъ налепи и напристоинеи видело. | Нехаи они з улицы Подьяльшское на мествце, отъ тебе | назначоны, дома свои знесутъ, а мещане тамошньные новь|городьские на тои улицы Подьяльшской нехаи свои дома || [90 адв.] будуютъ. И колко с них которые пляцовъ и огородовъ своихъ | властныхъ купленыхъ тамъ же и волокъ водле поме-ры | волочное перво сего мели, и теперъ бы еси ¹-толко⁻¹ жъ волок | и огородовъ, и пляцовъ имъ даль, на которыхъ пляцохъ | кождыи с них домомъ своимъ побудоватися маеть за | таковыи часъ, яко имъ водле права маитьборского назы|начоно будетъ. А дерево на будованье домовъ вольно имъ | брати на тыхъ мествцахъ, яко у привильи ихъ мест|скомъ есть описано. А ижъ мещане тамошние волоки | и кгрунты недобрые и зарослые деръжать и домами | своими теперъ рушоны быти мають, мы для тыхъ | причин даемъ имъ вольности отъ цыншу, которыи з волок | до скарбу нашего давати повинни, почонъши отъ даты | сего листу нашего, ажъ до трехъ год^{2-ов-2}, и только они въ тыхъ | трехъ рокахъ доходы старые до скарбу нашего и на врадъ та|мошнии платити мають. А по вышътю тыхъ трехъ | летъ вси доходы вжо водле уставы наше до воита и | до бурмистровъ тамошнихъ отдавати повинни | будутъ, а воить и бурмистры тотъ доходъ до | скарбу нашего на кождыи годъ отъносите и отъ|давати мають. А которые фолварки, названные ³Руто⁻³, | Моръховъ и ⁴Горы⁻⁴, за стеною волокъ мествскихъ держать | мещане тамошньные Иван, Макар Минковичи, и незаняты|тые || [91] тые фолварки у подьданныхъ наших ани в пашънею замковою, | тые фолварки и теперъ в томъ же послушеньстве мествскомъ | и повинности у волокахъ мествскихъ мають быти, яко | перво сего были. Также тежъ, што ревизор нашъ Богданъ | Сопега застенокъ леса, волокъ двадцать чотыри, лежачи межи | волоками мествскими, при границы землянь нашихъ⁵ ..., | назначилъ ку месту тамош|нему, тотъ застенокъ и теперъ для дровъ ку месту | тамошнему Новгородскому быти маеть водле привилья | мествского. Которые тежъ мещане, на селахъ мешъкаючи, | перво сего послушеньство чинили ку месту тамошнему | и подъ правомъ мествскимъ были, а теперъ на волокахъ | замковыхъ есть осажоны и ку послушеньству и робо|тамъ замковымъ приверънены, ино тые люди такъ, ко|торые бы и потомъ тамъ до места тамошнего для | мешъканья пришли, таковые в месте тамошнемъ маю|т | мешкати и подъ присудомъ мествскимъ быти. Звлаща | будутъ ли люди вольные и въсхочутъ ли они сами подъ | присудъ мествский поддатися, а то порадкови те|перешнему, черезъ школястыка варъшавьского^В и черезъ тебе | вчиненому, ничего шкодити не маеть^Г.

А особливе при|казуемъ тебе, ажбы еси пляцы мещан замковыхъ и | тежъ князскихъ, паньских и духовныхъ, такъ тежъ ми|трополитыхъ и поповскихъ с пляцами мествскими не | мешалъ, але особливыми улицами отъ места пляцы || [91 адв.] бы еси имъ назначилъ и роздалъ, и заховалься бы еси | во всемъ томъ водлугъ сего росказанья и листу нашего | конечно.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, | м(е)с(е)ца сент(ебра) 23 день.

1563 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста баярам Віленскага пав. Гаўрылу, Есіфу, Астафею і Марку Багданавічам Рпінскім на засценак Яршова пры с. Стрэжаве Маркаўскай вол. „навечность”

| Листъ, даныи бояром г(оспода)рскимъ повету | Виленьского Гавърылу, Есифу, Остафью | и Марку Богдановичомъ Ръпиньскимъ на | застеноекъ на имя Ершово у волости Марковъ|скои, то есть на волокъ 2 и моркговъ 20, на | службе коньной

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол ¹-полскии, | великии княз лит(о)вскии¹.

| Ознаимуемъ симъ листомъ нашимъ, кому будетъ потреба | того ведати або, чтучи, слыша-ти, нинешньемъ и напо|томъ будучимъ.

Били намъ чоломъ бояре наши повету | Виленьского Гаврило, Есифъ, Остафеи и Марко Богдановичи | Ръпинские, и поведили, ижъ которыи дворецъ свои отъчизныи | Рпинскии мають, ино, деи, с того дворца своего для частыхъ | послугъ земскихъ службы нашею земское военное не суть | дужи служити. И просили насъ, абыхмо у волости Марь|ковъскои при селе ²Стрежовъ² застеноекъ на имя ³Ершово³, в кото|ромъ волоки две и моркговъ двадцать есть, имъ на службу | военную земскую придали.

А такъ, мы з ласки нашею г(о)с(по)д(а)ръ|ское тымъ преречонымъ бояромъ нашимъ Гаврилу, Есифу, | Остафью и Марку Богдановичомъ Рпинскимъ тотъ за|стеноекъ на имя Ершово, в которомъ есть волоки две и мор|кговъ двадцать, ку ихъ отъчизному дворцу придали | имъ || [92] имъ самымъ, ихъ жонамъ и ихъ детемъ, и потомкомъ | навечность. С которыхъ волокъ и тежъ з дворца своего отъ|чизного мають они ку службе нашої земской военной конь ста|вити по тому, яко и иншии бояре–шляхта у паньстве | нашомъ Великомъ князьстве Литовъскомъ служатъ. |

И на то дали есмо тымъ верхумененымъ бояромъ на|шимъ Гаврилу, Есифу, Остафью и Марку Богдановичомъ | Рпинскимъ сесъ нашъ листъ з нашою печатю.

Писанъ | у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца октября 19 | день.

| Подъпись руки его королевскеи м(и)л(о)сти

| Остафеи Воловичъ

1563 г. верасня 4. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэевіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Шоўлях – да шоўленскага нам. аб выкарыстанні шоўленскіх стральцоў на пушкарскай службе, вызваленні іх ад плацяжжоў і павіннасцяў і захаванні іх статусу на судзе

| Листъ, писаныи до старосты пинского | и кобрыньского, абы стрельцов, | которые суть з волости Шовъленьское вы|ведены, на службу пускар-скую, а не | на инъшую оборочал

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Старосте пинскому и кобынскому, державъцы шовленскому, | меречскому, довьковъ-скому, перелаискому, остринскому и | новодворъскому, ушпольскому, пенянскому и добучин-скому, | пану Станиславу Андреевичу Довоину, а в небытности его | м(и)л(о)сти на тотъ часъ в Шовлехъ, ¹ипо¹ намѣстнику его та|мошньому.

Што которые стрелцы з волости Шовьленьское | выведены, ино рассказали есмо тыхъ, име-ны² описанные, || [92 адв.] на службу пушкаръскую обернути, на имя: Адама Ушьке|риса, Яну-тя Яновича, Томаша Петраитя, Бульцуса Ушь|каитя, Юря Нарушаитя, Беръната Миколаевича, Воитъка | Стецковича, Станюля Якаитя, Янушка Римкуна, Вилеика | Будраитя, Щепуля Янкови-ча, Еноса Миколаевича, Римеика | Нарейкатя, Амъброса Мелеидовича, Янеля Ясевича, Якуба | Скерстовича, Янушка Мацкевича, Павла Лавриновича, Яна | Юрьевича, Юря Петраитя, Ми-хаила Ромашъковича, Павла | Ельневича, Петра Больбоитя, Лаврина Болътромеевича, | Яна Юрьевича, Анъдрея Яновича, Юря Янушъковича, Ми|колая Бакъштатя, Кгрикгеля Добуля, Павла Станятя, | Станя Добъковича, Петра Петъкаитя, Станя Мацаитя, Янка | Сируня, Янка Якаитя, Януша Матяитя, Яна Юркаитя, | Павла Юркаитя, Кгрица Мартиновича, Лаврина Ма-цуно|вича, Юря Римковича, Адама Якаитя, Воита Павъловича, | Яна Юшъковича, Щепана Станковича, Яна Наперстъковича, | Балътромея Ликгокаитя, Балътрушка Радвилевича, Воитеха | Нарейковича, Яна Яновича. Которые жебы въставичне | на тои службе нашои пушкарскои были, никоторыхъ подат|ковъ и иншихъ службъ не польнечи.

Твоя бы милость, | пане Довоино, а в небытности его – ты, намѣстнику та|мошнии, о томъ ведаючи, тыхъ стрелцовъ нашихъ выше|мененых на инъшие службы вжо не оборочаль и никоторых | податъковъ и повинностей на них смотрети и вытегати | не казаль, а ³в суда³ на-вязку не яко простого чловека, але | яко || [93] яко пушкъара судити велель. Нижли которые бы з нихъ | до тое службы не были годни и въмелые твичиться | не хотели, о таковыхъ городни-чии нашъ до скарбу нашего | маеть давати знати, а зъ скарбу врадникомъ твоимъ | ознамено будетъ, а тые вжо мають быти поровъ|наны с тяглыми людьми.

Писанъ у Городне, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1563, м(е)с(е)ца сентебра 4 день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 88

1563 г. снежня 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да троцкага в-ды, найвыш. гет., п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла, а ў яго адсутнасць у Мазыры – да мазырскага падст. аб дараванні мазырскім пушкарам юргельта ў памеры 15 коп гр. і 20 бочак жыта з вызначэннем аб’ёму службы з гэтага юргельта

| Листъ, писаныи до воеводы троцкого, | гетьмана Вел(икого) княз(ства) Лит(о)вского, пану | Миколаю Юревича Радивила, абы | пускаромъ мо-зырскимъ на имя Прокопу | Анътоновичу юрггельтъ на кожъдыи | год давал по 15 копъ гр(о)ш(еи), а жыта бочок 20

| Жыкгимонтъ Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Воеводе троцкому, гетьману навыйшшому Великого князства | Литовъского, старосте мо-зырскому, державъцы лидъ|скому и сомилишъскому, пану Миколаю Юрьевичу Радивилу, | а в небытности его м(и)л(о)сти у Мозыри, ино подъстаростему | его м(и)л(о)сти тамошнему.

№ 87

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць ино

² правая вертыкальная рыса выпр. з е

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць в суде

Што которых пушкарѡвъ на имя: Про|копа Антоновича, Карпа Якововича, Сташука Опана-
совича, | Терешка Пилиповича а Сенка Евѡхимовича, принял, твоя | м(и)л(о)сть, ихъ на замокъ
тамошнии Мозырскіи ку службѣ пу|шкарскои и поступилъ ¹имъ⁻¹ юрѡкгелту на каждыи годъ
давати || [93 *adv.*] по дванадцати копъ грошей и по осмѣнадцати бочокъ | жита, мери новопо-
становленное, а они, служащи тамъ | службу пушкарскую, мели давати на каждыи рокъ до |
замку тамошнего по гаковѣниці з своего железа. То пакъ | тыхъ часовъ оныѣ пушкарѣ мозыр-
скіе приходили до нас, | ижѣ, деи, оны тымъ даткомъ выховатися не могучи, | били намъ чо-
ломъ, абыхмо имъ того датку повышили. А | такъ, кгда жъ ся они тымъ даткомъ выховатися |
не могутъ, мы з ласки нашеѡ г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитѣе | ихъ то вчинили и того датку
каждому з нихъ повышаемъ, | то естъ: в каждыи рокъ по петѣнадцати копъ грошей, по |
двадцати бочокъ жита, а на пашѣню ихъ по двадѣцати и шести моркговъ кгрунѣту при замку
тамошнемъ | Мозырскомъ. А з дворищъ и огородовъ своихъ не мають они | на насъ,
г(о)с(по)д(а)ра, и до скарбу нашеѡ платовъ давати, одно жъ | што которые з нихъ первѣи мели
земли свои пашѣные на | службѣ пушкарскои вольные, тыхъ они не мають вжо | уживати и то
отъ нихъ отѣдаемъ. А они за тотъ | юрѡкгелтъ службы пушкарское на замку тамошнемъ |
мозырскомъ пилновати мають и до замку тамошнего | на потребу замковую будутъ повинни в
каждыи годъ | выдавати, каждыи з нихъ зособна, пороху по сту и по дѣ|двадцати фунтовъ, то
естъ: ручниѡкого фунтовъ сорокъ, | гаковниѡного фунтовъ сорокъ, а дельного такъже фунтовъ |
сорокъ || [94] сорокъ.

Твоя бы м(и)л(о)сть, пане воевода, а в небытѣности | его м(и)л(о)сти у Мозыри – тобе,
подѣстаростии его м(и)л(о)сти та|мошѣнии, приказуемъ, ажбы еси тымъ пушкарѡмъ
по|мененымъ по петѣнадцати копъ грошей тотъ датокъ | ихъ в каждыи годъ с платовъ та-
мошнихъ а жита с ²волварѣ|ковъ⁻² по двадцати бочокъ выдавалъ, ничимъ не задер|живаючи. К
тому, штобы еси имъ земли по двадцати | и по шести моркговъ на пашѣню при замку та-
мошѣнемъ подавалъ, а платовъ з дворищъ и огородовъ ихъ | через то в нихъ на насъ,
г(о)с(по)д(а)ра, и до скарбу нашеѡ не бралъ. | А тые земли, которые они первѣи на тои службѣ
пуш|карскои мели, жебы еси отъ нихъ отобравши, ку замку | тамошѣнему привернулъ. Одно
жъ абы еси того догле|далъ и стерегъ, ижѣбы они сполна тотъ порохъ подле | сего листу нашеѡ
на замокъ тамошѣнии в каждыи годъ | выдавали.

Писан у Вильни, лета Бож(его) нарож(енъ) 1563, м(е)с(е)ца | декабря 10 день.

| Подѣпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Миколаи Нарушевич, | пи-
сарѣ

№ 89

1565 г. лістапада 26. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш.,
земск. падск., гасп. піс., спраўцы Віленскага ваявод., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб
вызваленні азярышскага мешч. Юркі Якаўлевіча Плешыўцова ад „побору новоставленаго”^А з
тавару на суму 142 капы і 15 гр.

| Листъ, писаныи до маршалѣка дворного, | подскарбѣго земѣского, пана
Остафѣя | Воловича, абы мешчанину ¹озерыщѣкому⁻¹ | Юрку Яковѣлевичу

№ 88

¹⁻¹ *нап. над радком*

²⁻² *так у ркп., трѣба чытаць фолварѣ|ковъ*

№ 89

¹⁻¹ *так у ркп., трѣба чытаць озерышѣскому*

Плешиѿцову отъ товару | его поборцомъ г(оспода)рскимъ ²·побору² бра-
ти не велель

|| [94 адв.] Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии.

| Маршалъку дворъному, подьскарбему земскому, писару | нашему, справъцы воеводства
виленского, старосте бе|рестейскому, деръжавъцы могилевъскому, пану Остафью | Воловичу.

Биль намъ чоломъ подьданыи нашъ мещанин озерищъ|скии Юрко Яковлевичъ Плешиѿцовъ
о томъ, ижъ што ме|щаномъ озерищъскимъ для ихъ запоможенья дали есмо | вольности на
петънадъцать летъ и дозволили имъ по пан|ству нашему Великому князству Литовъскому вся-
кими | товары, не³ даючи мыта звыклого и побору нововстав|леного, торъговати. То пакъ, деи,
онъ еще за тою вольносьтью, | отъ насъ ему даною, товару своего, то есть воскъ, скуры | воло-
вые и лои, способивши, теперь в месте Виленскомъ | продалъ. И отъ того товару теперь по-
борцы и мытъники | наши побору в него правять, отъ которого, деи, товару | приходит побору
копъ сто сорокъ две, грошеи петънадъ|цать. И биль намъ чоломъ, абыхмо для знищеня и
шко|ды его, которую онъ при взятыи замку Озерищъского | в маетьности своеи принялъ, отъ
того товару его побору | брати не казали. А такъ, мы для такого знищенья и шко|ды его отъ
товару его тотъ поборъ, сто сорокъ две копе | и грошеи петънадъцать, ему отъпустили.

Твоя бы м(и)л(о)сть | о томъ ведалъ и поборцомъ нашимъ росказалъ, жебы | они отъ товару
его побору, ста сорока двухъ копъ и | грошеи || [95] грошеи петънадъцать, в него не брали и
трудности ему в томъ нико|торое не чинили. А то твои м(и)л(о)сти за симъ листомъ нашимъ
на личбе | отъ насъ будетъ принято.

Писанъ у Вильни, лета Божьего | нароженья 1565, м(е)с(е)ца ноября 26 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Миколаи Нарушевичъ, пи-
сар

№ 90

1565 г. [лістапада–снежня]¹. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Пінскага
пав. Васілёвай Фурсавай на м–р Залажэння Св. Барбары ў гор. Пінску па смерці ігуменні гэта-
га м–ра^А, „до живота ёё”

| Листъ, даныи на манастыр в месте Пинскомъ | Заложенья Светое Бар-
бары землянце | повету Пиньского Васильевои | Фурсовои...², до живота
ее

| Жыкгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | литовскии, рус-
кии, прускии, жомоитъскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных.

| Ознаимуемъ симъ листомъ.

Што которыи манастырь Зало|женья Светое Барбары в месте нашомъ Пинскомъ з ласки |
нашое деръжить до живота своего игуменья³ ... | Ино била намъ чоломъ землянка повету Пин-
ского Васильева | Фурьсова⁴ ..., абыхмо ее пожаловали и оныи манастыр | по животе тепе-
решнее игуменье еи дали, о чомъ и некоторые панове–|рады наши ихъ м(и)л(о)сть у причине за

²⁻² нап. над радком

⁻³ выпр. з а

№ 90

¹ хр. датуецца ўмоўна па № 89

² далей прабел

³ далей прабел

⁴ далей прабел

нею насъ жадали. А такъ, | мы з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское на причину пановъ—радъ ихъ м(и)л(о)сти и | на чоломъбитъе ее то вчинили: онымъ монастырь в месте Пин|скомъ Светое Барбары еи дали и симъ листомъ нашимъ даемъ | до живота ее.

Маеть она по животе теперешнее игуменьи | тамошнее⁵ ... монастырь в Пинску Светое Баръбары || [95 адв.] з дворцомъ, з людми и со всимъ, што ку тому монастыру прислушает, | в мощь свою взявши, деръжати и всихъ пожитъковъ тамошнихъ | монастырскихъ вживати, справуючися во всемъ слушне и рад|не водле звычайу закону своего греческого. А мы вжо мимо ее никому | иному того монастыра Святое Б⁶арвары по смерти теперешнее | игуменьи давати не маемъ.

И на то есмо еи дали сесъ нашъ листь | з нашою печатью.

П⁷исан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1565, м(е)с(е)ца...⁸

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Миколаи Нарушевич, | писар

№ 91

1566 г. студзеня 10. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., гомейскага с—ты, шарашоўскага дз—цы, п. Каляніцкага Васілевіча Цішковіча аб прызнанні за гомейскім баяр. Іванам Хамаровічам права на з—лю Пакалюбаўшчыну (Пакалюбічы) на ленным праве [„до воли и ласки господарской”]

| Листъ, писаныи до маршалъка г(оспода)рского, | старосты гомейского, п(а)на Каленицкого | Васильевича Тишкевича, абы Ивану | Хоморовичу на землю ¹Полюбовщину⁻¹ зъ се|ножатми, к неи прислухаючими, водлугъ пер|вшое данины г(о)с(по)д(а)рьское подаль

| Жыкгимонт Августъ.

| Маршалъку нашему, старосте гомейскому, деръжавъцы шерешовъскому, | пану Каленицкому Васильевичу Тишковича и инымъ старостамъ, | хто и напотомъ тотъ замокъ нашъ Гомейский отъ насъ держати | будетъ.

Приездилъ до насъ боярин тамошнии гомейский Иванъ Хо|моровичъ о томъ, ижъ што маршалокъ нашъ, державъца речицкии, | панъ Оникеи Горностаи, будучи старостою гомейскимъ, далъ ему | земли пустовъские пашъные на имя ²Поколюбичи⁻² и сеножати, | к тымъ землямъ прислухаючие, а другую землю Метуновщину, | на службе конной до воли и ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское. Ино будучи у Гомъи | ревизоромъ || [96] ревизоромъ маръшалокъ нашъ, староста слонимъский, панъ Григорей Воло|вичъ а писаръ и секретаръ нашъ, деръжавъца марковъский и мяделский, | панъ Миколаи Нарушевичъ, тые земли на фолварокъ ку замку тамош|нему привернули были и в реестре своемъ описали. То пакъ за | чоломъбитьемъ его засъ оные земли на службе конной ему есмо дали, | которыхъ земель онъ отъ немалого часу на той службе конной за листы | нашими деръжалъ. Нижли, деи, ты року минулого, шестьдесятъ | пятого, одну землю Поколюбовщину з сеножатями, к неи прислухаю|чими, в него взявши, и далъ еси поручнику роты ротъмистра нашог(о) | Криштофа Ленского Яну Фацу, с которымъ онъ очевисто сезде на дъворе | нашомъ, мовиль и листы, данину нашу, передъ нами покладалъ, бьючи намъ чоломъ, абыхмо и теперъ при той земли его zostавили. Ино ижъ | есмо тую землю

⁵ *далее прабел*

⁶ *выпр. з в*

⁷ *выпр. з л і е*

⁸ *дак. не мае працягу*

№ 91

¹⁻¹ *так у ркп., трэба чытаць Поколюбовщину; пар. ніжэй*

²⁻² *падк.*

³Полюбовъщину⁻³ з ласки наше первое ему дали, а ты | в него взявши, другому отдашь, чего бы еси чинити не мель, а такъ, мы | и теперь з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское при той земли По⁴ко⁻⁴любовъщине его | zostавили.

Ты бы о томъ ведалъ. Приказуемъ тебе, ажъбы еси | тую землю Поколюбовъщину з сеножатыми, ⁵к нему⁻⁵ прислухающими, | и со всимъ по тому, яко онъ и первое сего оную землю держалъ, ему | подаль. Нехай онъ самъ, его жона, дети и потомки ихъ мужчизного | рожаю тую землю Поколюбовщину з сеножатыми, к ней прислухаю|чими, и со всимъ, яко ся в собе маеть, держитъ и вживаеть, | а намъ с того при тамошнемъ замку службу конную служить | по тому, яко и иные бояре—шляхта замку тамошнего Гомеи|ского.

Писан у Вильни, лета Божьего нароженья 15||[96 адв.]66, м(е)с(е)ца генвара десятого дня.

| Подъпись руки г(оспо)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 92

1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – Ільготны прывілей Жыгімонта Аўгуста мяшчанам м. Дзісны ад плацяжоў і павіннасцяў, „побору нововоставленаго”^А і мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год^Б

| Листъ, даныи мещаномъ дисеньскимъ | на осажанье пры замьку г(о)с(по)д(а)рьским | Дисеньскимъ и на иньшыє | вольности имъ | даные

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуемъ симъ нашимъ листомъ.

Ижъ рассказали ¹есмо деръжавь|цы кричовському и дисьненьскому, пану Баркулабу Ивановичу | Корьсаку при замку нашемъ Дисеньскомъ место осаживать. Про¹то мы для розмноженья и запоможенья оного места з ласки наше | г(о)с(по)д(а)рьское тымъ всимъ подьданнымъ нашимъ, которые при томъ замку | нашемъ Дисеньскомъ теперь есть и потомъ садитися будутъ, | дали воли отъ даванья капщизнъ и иныхъ платовъ, на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, | и на врадъ тамошнии приходячихъ. И тежъ дозволяючи имъ по | паньству нашему Великому князьству Литовьскому всякими | товары, а особливе воскомъ и солью сухимъ путемъ и воденымъ | торьговати, не даючи отъ того мыта звыклого и побору нововстав|ленного, и тежъ – мостового, подужного, важного, и отъ пописованя | товаровъ, ничего не платечи до певного часу, то есть отъ даты сего | листу нашего на осмъ годъ.

И вжо в томъ часе вси подьданные н(а)ши | мещане дисеньские не мають и не будутъ повинни никоторыхъ | капщизнъ и платовъ на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, и на врадъ тамошнии прихо²дяхихъ⁻² || [97] дячихъ, давати, а отъ товаровъ, которыми—кольве товарами своими | торговати будутъ, мыта звыклого и побору нововоставленного, и тор|гового, подужного, важного и отъ пописованья товаровъ, а меновите | восковничого и соленичого, платити до того часу, поки тая вольность | отъ даты сего листу нашего, осмъ годъ, спольна выидеть. Ведъ же по | выштью тое волности, отъ насъ дано³е, мають они всякие платы и | повинности на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, полнити по тому, яко будетъ постано|влено. Нижли теперъ мають тые мещане

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Поколюбовъщину; нар. вышэй, ніжэй

⁴⁻⁴ нап. над радком

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць к ней

№ 92

¹⁻¹ падк. (пр. ал.)

²⁻² нап. інш. чарнл. поч. II (?)

⁻³ выпр. з інш. літары

дисеньские за тую воль|ность, имъ отъ насъ даную, роботу остроговую робити и сторожу | мевати по тому, яко деръжавьца тамошнии с ними постановить.

| А што ся дотычетъ козаковъ, при тамошнемъ замку оселыхъ, | естли бы таковую жъ повинность полнили, яко и мещане, тогды тое жъ | вольности посполъ з мещаны вживати мають. А пакли бы по|винности посполъ з мещаны польнити не хотели, тогды оное | вольности, мещаномъ даное, вживати не мають, але платы и вси | доходы платити повинни будутъ.

И на то дали есмо меща|номъ дисенскимъ сесъ нашъ листь з нашою печатью.

Писанъ у Вилни, | лета Божьего нароженья тисеча пятьсотъ шестьдесятъ | шостого, ⁴-мца⁴ генвара двадцать осмого дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 93

1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да наборцаў і мытнікаў Давыда Шмерлевіча і Ізака Брадаўкі, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў ВКЛ аб дараванні мяшчанам м. Дзісны льготы ад мыта і „побору”^А на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год^Б

| Листъ, писаныи до обывателеи и поборцовъ | г(оспода)рскихъ у Великомъ кн(я)зьстве Литовскомъ, | ¹-даючи¹ вольность всякую тому жъ месту Дисъ|неньскому, до осм²-и годовъ

|| [97 адв.] Жыггимонт Августъ³.

| Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, деръжавьцамъ, кне|гинямъ, панямъ, вдовамъ, намесникомъ, тивуномъ, земляномъ, | бояромъ и двораномъ нашимъ, воитомъ, бурмистромъ, радцамъ | и всимъ врадникомъ нашимъ, а особливе поборьцамъ | и мытьникомъ нашимъ: Давыду Шмерьлевичу а Изаку Бродавьце, | и инымъ напотомъ будучимъ мытьникомъ и поборцамъ нашимъ | г(оспо)д(а)рьскимъ, и тежъ – князьскимъ, паньскимъ и духовныхъ в панстве | нашоу у Великомъ князьстве Литовьскомъ.

Ознаимуюмъ вамъ, | ⁴-ижъ рассказали есмо деръжавьцы дисеньскому, ротъмистру нашоу, | пану Баркулабу Ивановичу Корсаку ⁵-при замку⁵ нашоу Дисеньскомъ место | садити⁴. Прото мы для розмноженья оногo места и запомо|женья подьданныхъ з ласки нашео г(о)с(по)д(а)рьское всимъ тымъ людемъ, | которые при тамошнемъ замку домами селитися и жити | всхочуть, дали есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ вольности | по паньству нашоу Великому князству Литовьскому сухимъ | путемъ и воденымъ всякими товары, а особливе солью и вощь|комъ, торговати, не даючи отъ того мыта звыклого, побору | нововъставленого, и тежъ мостового, подужного и вяжьчого, | и пописованья товаровъ ихъ до часу певного, то естъ отъ | даты сего листу нашего на осмъ годъ.

Вы бы о томъ ведали. | И приказуемъ ⁶-вамъ⁶, ажъбы есте всимъ подьданнымъ нашимъ ме|щаномъ дисеньскимъ, в которыхъ з сего листу нашего копее подь печать⁷ ... | будетъ везде по местахъ и ярмарькахъ нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ | и князьскихъ, паньскихъ и духовныхъ торговати допустили | и || [98] и сухимъ путемъ, и воденымъ, мыта звыклого и побору ново-

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць м(е)с(е)ца

№ 93

¹⁻¹ нап. на сцёртым

² нап. на паўсцёртай т

³ наступны фразмент тэксту нап. праз меншы інтэрвал, чым звычайна

⁴⁻⁴ надк. (пр. ал.)

⁵⁻⁵ нап. над радком поч. III

⁶⁻⁶ нап. над радком поч. II

⁷ далей з новага радка прабел у 6 літар

вста|ленного, и тежъ мостового, торъгового, подужного, важчого и отъ ⁸⁻под|писыванья⁸ коней, фунтовъ перцу в них не брали и напоевъ не чинили и ни|которое трудности и гамованья имъ не делали до того часу, поки тая | вольность, имъ отъ насъ даная, сполна осмъ годъ выидеть. ⁹Естль⁹ жъ бы | хто з васъ надъ сее розказанье нашо гамованые вымыслы надъ ними | делалъ, а то бы отъ нихъ слушне, правне переведено было, таковыи кажъ|дыи будеть повиненъ заплатити на насъ заруки тисечу копъ грошей, | имъ всимъ – шкоды и наклады ихъ, которые бы они для того при|няли, нагородити.

О чомъ ведаючи, ажъбы есте заховалися в томъ | водлугъ сего розказанья и листу нашего. Писанъ у Вильни, лета | Бож(его) нароженья 1566, м(е)с(е)ца генвара 28 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 94

1566 г. лютага 22. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віленскага канюшага і падканюшага, васілішскага дз-цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча аб дараванні гасп. дв. Івану Баку 15 „оселых” валок Васілішскай вол., і ўвяжчы на ўвядзенне Бакі ва ўладанне

| Листъ, писаныи до конюшого и подконюшог(о) виленьского, п(а)на Яна Юревича Воль|чковича на петнадцать волокъ оселых | у волости Васи-лишской, Ивану Баце даных, | абы подаль

| Жыкгимонт Августъ.

| Конюшому и подъконюшому виленьскому, державъцы василишському, | пану Яну Юре-вичу Вольчковича.

Што перво сего з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рь|ское дали есмо сыномъ боярскимъ Олексею а¹ ... Харигози|нымъ у волости Василишської по петънадыцати волокъ оселыхъ, || [98 адв.] ино потомъ тому Олексею ²Харихожину² дано отъ насъ именье | у волости двора нашего Острин-ского, а тые волоки, у волости Васи|лишської ему даные, засъ на насъ приити мають. А такъ, мы оную пят|надыцать волокъ, тому Олексею даных, з ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское дали | есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ дворанину нашему Ивану | Баце.

Яко жъ и приказуемъ тебе, ажъбы еси тую пятнадыцать | волокъ, которые Олексеи деръ-жалъ, Баце то далъ и в то его увезалъ, и | людеи имены, и границы того села выписавъши, листъ свои ему далъ. | А мы то ему листомъ нашимъ потвердити роскажемъ.

Писанъ | у Вильни, лета Божого нараженья 1566, м(е)с(е)ца февраля 22 | день.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць по|писыванья

⁹⁻⁹ так у ркп.

№ 94

¹ далей прабел у 12 літар

²⁻² так у ркп.; пар. вышэй

1566 г. студзеня 26. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста прывілея зям. Берасцейскага пав. Астафеевай Навіцкай – Ганне Касцюшкаўне на засценак з–лі ва ўроч. Убришчы замест аднятага ў яе Плотынскага (?) дварца пад гор. Камянцом „навечность” (з межамі ўладанняў)

| Потъверженъе ¹-земянце⁻¹ г(оспода)рскои повету Берестейского | Остафьевои Новицкои Ганъне Костюшковне на | застеноекъ, в которомъ есть морькговъ | двадцать, на имя Убрищахъ, вечностью

| Жыггимонтъ Августъ².

| Ознаимуюемъ симъ нашимъ листомъ.

Била намъ чоломъ землянка наша | повету Берестейского Остафьева Новицкая – Ганна Костюшковна, | и поведила передъ нами, ижъ што за переселенье дворца ее Плотенского ³-под местом⁻³ | Каменецкимъ, которыйи ку тому месту привернень, з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское черезъ листь нашъ рассказали старосте каменецкому, пану Гав|рилу Горностаю а ревизору нашому подляшскому Дмитру Фед|оровичу || [99] доровичу Сопезе, жебы они за переселенье того дворца ее придали ей | двадцать моркговъ земли. Яко жъ в небытности пана Горьноста | Дмитръ Сопега, заховываючися водлугъ листу и рассказыя нашего, спо|ломъ с подъястаростимъ каменецкимъ Кришътофомъ Проборовъскимъ, вые|хавши на земли и бачачи, ижъ нигде споручъ в застенкахъ такъ много | кгрунъту нетъ, прото подле реки Ильсны на вричищу Убрищахъ моркговъ | двадцать, которые мещане каменецкие держали, ей подали и завели, | и тои застеноекъ ⁴-ограничили, почавши отъ закла реки Ильсны просто⁻⁴ | в реку Пруску, а тою рекою в реку Ильсну, а рекою Ильсною на гору, по | ставъ сына ее Офанаса Новицкого. На што жъ ей и листь свои с печатями | своими дали, которыйи передъ нами поклала, бьючи намъ чоломъ, | абыхмо тую двадцать моркговъ листомъ нашимъ ей потвердили | навечность.

А такъ, мы з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитъе ее | то вчинили и при томъ застенку ее заставили и симъ листомъ на|шимъ заставуемъ. Маеть она сама, дети и потомки ее тую двадцать моркговъ земли вричищомъ Убрищахъ по тымъ границамъ и вричищамъ, яко отъ ревизора нашего(о) Дмитра Сопеги и подъястаростего | каменецкого Криштофа Проборовъского ей подано и вышеи в семъ | листе нашомъ ознаимено, держати и вживати вечные часы, а намъ | с того службу земскую военъ⁻⁵ную служити. И на то есьмо ей дали сесь | нашъ листь з нашою печатью.

Писанъ у Вильни, лета Божего нарож(енья) | 1566, м(е)с(е)ца генвара двадцать шостого дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

1559 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1554 г. лютага 28. Сваяцічы / Сваятычы. Ганны Мацееўны Пятковіча – Мікалаевай Андрашэвіча^А мужу Езафу Мацеевічу Казноўскаму на м–кі Сваяцічы і Астроўчычы і ўсю рухому маёмасць пасля яе смерці „навечность”^Б

|| [99 адв.] Листъ и подтверженъ Езофу Матеевичу | Казновъскому на записанные ему отъ | малжонки его Ганъны Матеевъны Петковича | именеи дву на имя Своятичы и | Островъчычы навечность

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюемъ симъ нашимъ листомъ нынешнимъ и напотомъ | будучимъ, кому будетъ потреба того ведати.

Биль намъ | чоломъ земянинъ нашъ Езофъ Матеевичъ Казновъский, и поведиль | передъ нами, ижъ жона его Ганна Матеевна Петъковича за доброе его | ку неи захованье, вынемши со всихъ именеи своихъ за третюю часть имене | Своятичи и Островъчичи з людми и со въсимъ, яко ся в собе мають, | ему дала, даровала и навечность записала, отъдаляючи тые именья | свои отъ детеи, потомковъ и близкихъ своихъ, и к тому еще вси речи | свои рухомые, то есть золото, серебро, перла, перстени, шаты и иные | речи отъ велика и до мала ему жъ по животе своемъ записала, на што | и листъ свои подъ печатью своею и подъ печатями людеи стороннихъ | ему дала, в которомъ ширей а достаточней тотъ даръ описавши, на враде | замку нашего Ляховицкого очевисто оповедала, на што и выпись с книгъ | сознанья ее ему данъ. И тотъ онъ листъ ее записныи, на то ему | даныи, передъ нами покладалъ, бьючи намъ чоломъ, абыхмо | на то ему дали нашъ листъ и то ему подтвердили нашимъ листом. | А такъ, || [100] а такъ, мы того листу, жоны его ему даного, огледавши, велели есмо его | слово отъ слова в сесть нашъ листъ уписать, и такъ ся в собе маеть:

| „Я, Ганъна Матеевна Петъковича – Миколаева¹ Андрошевича¹, чиню явно, | сознавамъ и объявямъ тымъ моимъ листомъ, хто на него посмотри^т | або, чтучи его, услышитъ.

Будучи мне вдовою колько летъ по смерти | небожъчика мужа моего пана Миколая² Андрошевича², конюшого двор|ного г(оспо)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти, была велми стиснена и кривжона в ымен|яхъ моихъ отъ обапольныхъ суседъ моихъ и не могла есми спокойного | мешъканья мети в кривдахъ яко вдова и, хотечи спокойное мешкане | собе заховати, з воли Божее пришламъ в стадло законъ мальженский, | взяламъ собе мальжонкомъ шляхетневржонного доброго шляхтича | пана Езофа Матеевича Казновъского, гдежемъ подле Бога и закону хресть³янь⁴ского веры рымское и венецъ з нимъ принела. И которые именья, | мне отъчизна моя, при отъцы моемъ пану Матею Петъковичу, | конюшомъ виленскомъ, то есть именемъ: именье отъчизное⁵ Лепично⁵ | з бояры, з людми а Своятичи, и Островчичи, такъже з бояры и з людми, | и со въсими входы, и пожитки, яко ся в собе мають. А такъ, я, вышеи|речоная Ганъна Матеевна Петковича, бачечи и розумеючи малжонка | своего пана Езофа Казновъского собе ласкавымъ, повольнымъ и цнот|ливымъ мальжонкомъ быти, яко на⁶ста⁶дло и законъ м⁷альженский | прислуша, и за его ласкавое и цнотливое захованье ку мне з осо|бливое ласки и приязни моее подле права посполитого и стату|ту земского^В, вымуючи с тыхъ вышеи|помененныхъ именеи моихъ отъ|чизныхъ третюю часть, то есть именье Своятичи и Островъ|чичи || [100 адв.]

чичи, з дворы, з будованьемъ, с челедю невольною, з бояры, з людми, | зъ огороды, зъ сады, с пашънею дворною, з сеножатъми, з дяклы | ржаными и овъсяными, з данью грошовою и медо-
вою, которые | з людми идуць, з ставы, з млыны, з млиници, з реками, з речками, з лесы, | з дуб-
ровами, с пушцами, з ловы зверыиными и пташими, з деревомъ и | со въсякими доходы и по-
житьками, яко ся тые именья сами | в собе в границахъ и въ обыходехъ своихъ мають, ничего
на себе, на | дети, на кривные и на потомки свои не оставуючи, даю, дарую и | записую за живо-
та своего и по животе своемъ малъжонку моему | пану Езофу Казновъскому, менуючи в третюю
часть ото въсихъ | именей моихъ отъчизныхъ, тые именья Своятичи и Островчичи | со въсимъ
тымъ, яко вышеи описано, вечно и непорушно ему само|му и потомкомъ его. А я сама за жи-
вота моего и по животе | моемъ, сыны, дети мои, и кривные ани ⁸близкие мои ... вжо⁸ в тые |
именья мои ничимъ ся вступовати и подъ нимъ искати. Нижли | я сама за живота моего на
томъ именью споль з нимъ, малъжонкомъ | моимъ, вживати, а по животе моемъ онъ то все водле
опису | моего маеть мети к рукамъ своимъ. И естли бы тые именья | Своятичи и Островчичи
были вышеи, нижли третяя часть | в тыхъ именьяхъ, в людехъ и въ земляхъ, а звышало бы што над
третюю | часть напротивко тыхъ двухъ частей всихъ именей моихъ | отъчизныхъ, тогды тотъ
звышокъ маеть быти взятъ | и доложон || [101] и доложон до тыхъ двухъ частей именей моихъ.
А естли бы тежъ | зупольна в тыхъ именьяхъ: в людехъ, земляхъ, третее части не доставало, | то-
гды тыхъ именей моихъ вышеиописаныхъ, двухъ частей, маеть | взято быти и доложено до тыхъ
именей Своятичъ и Островчичъ, | абы зупольна третяя часть наполнила.

И вжо малъжонокъ мои | панъ Казновъский тые именья Своятичи и Островчичи, отъчизну
мою, менуючи в третюю часть всихъ именей моихъ, | маеть деръжати на вечные часы спокои-
ливе зо въсимъ тымъ, | яко вышеи в томъ моемъ листе естъ описано. Воленъ то онъ | будеть
отъдати, продати, заместити, розширити, прибавити | и ку своему лепъшому и пожиточнейшому
оберънути, яко | самъ налепи розумеючи. При томъ тежъ вси речи мои рухомые, | набытые и
припалые: золото, серебро, перла, перстени, шаты | и иные речи, што кольвекъ маю, отъ мала и
до велика – то все | по животе моемъ отъписую, даю, дарую малъжонку моему | пану Езофу
Казновъскому. Маеть онъ вси тые речи рухомые | спокоиливе ку пожитку своему по животе
своемъ мети и ими | шафовати, яко самъ будеть розумети, а дети мои, сынове и ни|которые
близкие мои в тые речи рухомые ничимъ ся уступо|вати и на немъ искати не мають.

А при томъ были и того | добре сведомы шляхетънеурожденные панове: пан Григорей | Воло-
вичъ, деръжавъца ляховицкии, князъ Петръ Богушевич | Масалский, панъ Миколаи Щитъ, панъ
Станиславъ ⁹Кзовъский⁹, пан || [101 адв.] Аньдрей Кгостомский, пан Петръ Ивановичъ Каме-
ницкии, дворане г(о)с(по)д(а)ра | короля его м(и)л(о)сти, а пан Богушъ Мацкевичъ, бобровъни-
чии г(о)с(по)д(а)ръский, подъ|старостии слонимъский. И просила есми тыхъ вышеимененыхъ па-
новъ | о приложенье печатей до того моего листа. Ихъ м(и)л(о)сть на мою прозбу | то вчинили и
печати свои приложили. А на твердость того моего | листа я, вышеиписаная Ганъна Петъковна,
печатъ свою приложила | к сему моему листу записному.

Писан у Своятичах, лета Божес(о) | нарожена, тисеча пятьсотъ пятьдесятъ четвертого,
м(е)с(е)ца | февраля двадцать осмого дня.”

И з ласки наше г(о)с(по)д(а)ръское на | чоломъбитъе его то вчинили: на то ему даемъ сесъ
нашъ листъ и по|тверждаемъ то ему симъ нашимъ листомъ. Маеть онъ самъ, дети | и потомки
его тые именья Своятичи и Островчичи со въсимъ, яко | ся в собе мають, водлугъ листу жоны
его, вышеи в семъ листе | нахомъ описаномъ, держати и вживати на вечные часы, такъ | тежъ и
вси речи ее рухомые ку пожитку своему обернути | маеть^Г.

А на твердость того и печать нашу казали есмо приве|сити к сему нашему листу.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) | 1559, м(е)с(е)ца мая пятого дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)ръское

⁸⁻⁸ так у ркп., трѣба чытаць близкие мои не мають вжо; В: близкие мои не мають вжо (гл. Приб. № 2)

⁹⁻⁹ Кзовъский В (гл. Приб. № 2); Kzowski Г

1566 г. студзеня 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста даніны віленскага в-ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла служ. апошняга Газд-рубалю Цыпрыскаму на сс. (сцц.) Скубаты і Скуццюнцы Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. на леным праве (са спісам падданных гэтых сёл і межамі ўладанняў)

|| [102] Лист и потъверженъе служебнику воеводы его м(и)л(о)сти | ви-
леньского, ¹⁻¹ пна⁻¹ Миколая Радивила Газъ|друбалю Цыпрыскаму на две
селе у воевод|стве Виленскомъ волости Рудоминской | на имя Скубаты
и Скутюнцы на службе | военънои

| Жыкгимонт Августъ.

| Чинимъ явно симъ листомъ нашимъ нинешнимъ и напотомъ бу|дучимъ, кому будетъ по-
треба того ведати.

Поведилъ передъ нами | воевода виленский, маршалокъ земский, канцлеръ нашъ Велико-
го княз|ства Литовского, староста берестейский и ковенский, державца | шовленский, панъ
Миколай Радивиль, ижъ его м(и)л(о)сть далъ служеб|нику своему Газдрубалю Цыпрыскаму
две селе ²⁻² воеводства⁻² своего | Виленского волости Рудоминское на имя Скубаты а Скутюн-
цы з во|локами оселыми и пустыми и зъ застенками тыхъ сель, и зъ сено|жатыми, которыхъ
подъданные села Скубатского здавна в пуши | нашої Терешинской в уживанью были, к тому –
сеножати и лесчого, | передъ тымъ вживали подъданные волости Рудоминское села Жян|ктелевъ,
и застенокъ, zostалыи при боку волокъ бояръ села Кидеранцовъ, | ему придавъ и служебнику
своему Вавринцу Маковецкому в то его | увезати велель. Которыи за росказаньемъ его
м(и)л(о)сти в то его увезалъ, | и яко границы тыхъ сель, волокъ и застенковъ, такъ и
³⁻³ имения⁻³ людеи, | на волокахъ в оныхъ селахъ оселыхъ, меновите на листе своемъ | увяжчомъ
описавши, ему далъ. И тотъ листъ панъ воевода пе|редъ нами вказывалъ, ⁴⁻⁴ с к⁻⁴ оторого грани-
цы тыхъ сель, сеножатеи || [102 адв.] и лесу в сесь нашъ листъ вписати есмо казали.

И такъ ся в собе мают: | ⁵⁻⁵ Село Скубаты⁻⁵: волокъ осмнадцать, моркговъ семь, прutowъ
тринадцать. Граница того села починається концами отъ реки ⁶⁻⁶ Васильчи⁻⁶, | бокомъ лежитъ
подле боку волокъ села Кгуделкговъцовъ, а други|ми коньцами приходитъ до концу волокъ
села Кидеранцовъ и до | застенку, которыи лежитъ подле концу волокъ того жъ села, и до |
земль, в отъмене даныхъ землянину нашему Венъцлаву Совь|кгелу. А другимъ бокомъ лежитъ
подле земель, тому жъ ⁷⁻⁷ Сови|кгелу⁻⁷ в отъмене даныхъ. Имена подъданныхъ в томъ селе Скубятъ:
| Михаило, Петръ Ратькевичи, волока одна; Миколай Радюковичъ, | волока одна; Якубъ Петро-
вичъ с пасынками, волока одна; | Томель Юшъковичъ, волокъ две; Марътинъ Павловичъ з Бо-
гу|шомъ Яковичомъ, волока одна; Мишъ Гарьковичъ, волока одна; | Мартин Матулевичъ, во-
лока одна; Матеи Мателись Боръчевичъ, | волока одна; Матеи Ясковичъ, волока одна; Юрьи
Юшъковичъ, во|лока одна. В томъ же селе пустыхъ волокъ семь, застенку при томъ | селе вы-
мероно морькговъ семь, прutowъ тринадцать. Которого | граница при коньцу волокъ того села,
з другое стороны подле | боку волокъ села Кидеранцовъ, с третее стороны подле земель | Стани-
слава Клочка и подле застенку, лежачого при концу во|локъ села Кидеранцовъ. Сеножати в
пуши ⁸⁻⁸ Терешинской⁻⁸, которыхъ | подъданные села Скубатского вживали на перъвомъ местцу |
со всихъ || [103] со всихъ сторонъ межи лесомъ нашимъ Рудъницкимъ. Сено|жати в рочишомъ

№ 97

¹⁻¹ так у ркп., трэба чытаць п(а)на

²⁻² так как у ркп., трэба чытаць воеводства

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць имени

⁴⁻⁴ выпр. з інш. літары

⁵⁻⁵ падк.

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць Васиньчи; пар. ніжэй

⁷⁻⁷ так у ркп., трэба чытаць Совь|кгелу; пар. вышэй, ніжэй

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць Терешинской; пар. вышэй

Подъпилатовичи: морькговъ два, прutowъ | пятнадцать. На другомъ мeстцy подле того жъ лесу Рудъ|ницкогo с трехъ сторонъ, а с четвертьeе стороны подле сeнo|жатеи Пилатовичовъ: прutowъ двадцать. На третeмъ мeстцy | з двухъ сторонъ подле сeнoжатеи Ивановское. С третeе стороны | подле сeнoжати Яворовы и подле того жъ лесу Рудни|цкогo: мор|кги два, прutowъ три. На четвертьeмъ мeстцy вpочишomъ | Награды: моркгъ одинъ, прutowъ два. Тых сeнoжатеи на мeст|цахъ чотырохъ естъ кгpунъту подлогo, болотливoгo, моркговъ | шесть, прutowъ де-сять.

⁹Село Скутюнцы: волокъ⁻⁹ осмъ, моркговъ | шeсть|надцать. Гpаница волокъ того села почи-наетъся кон|цами отъ ¹⁰реки Васинчи и отъ⁻¹⁰ земль, в отъменe даныхъ Венъ|цлаву Совькгелу, а бокомъ лежить подле земль, в отъменe даныхъ | Станиславу Кондрату, и подле бору его властъ-ного, и подьле | застенку, кoтoрыи зосталъ при боку волокъ того села. А другими | коньцами приходитъ Троха Яворовича и до земль подьданныхъ | нашихъ тeрeи|ишскихъ Кгавъшунцовъ, ихъ властныхъ и в отъ|менe имъ даныхъ, а другимъ бокомъ лежить подле земль | тых же Кгавъшунцовъ. Имена подьданныхъ в томъ селе Скутюн|цохъ: Янъ, Якубъ Станевичи, Будъ и¹¹ волока одна; Печюнъ | Якубовичъ, Стасюкъ Балтpомеевичъ, волока одна; Станиславъ | Сцурко-вичъ, Боярель, Печюнъ Якубовичи, волока одна; Пе|чунъ Якубовичъ, волока одна. А пустыхъ волокъ чотыри. || [103 *adv.*] При томъ же селе за одною гpаницою волокъ в скpайнемъ полю | зостала реза одна, в кoтoрой моркговъ одинадцать застенку | при боку волокъ того села. А з другое стороны, подле земль, в отъ|менe даныхъ Станиславу Коньдрату. С третeе стороны под-ле | земль Явора Будаевича и подле земль властныхъ Кондратовыхъ. | С четвeртое стороны под-ле земль того жъ Явора Будаевича: | кгpунъту подлогo моркговъ пять. К тому – сeнoжати, кo-то|рыхъ вживали подьданные волости Рудоминское жъ села Жян|ктелевъ, тому жъ Газдpубалю подьданы: на пepвомъ мeстцy | з двухъ сторонъ подле реки Каменьки, с третeе стороны подле | сeнoжатеи бояръ марьшалъковoe нашoe, старoстиное ковенъ|ское, пани Яновое¹² Кумаевское⁻¹² Крыстыни Глебовъны, Кга|сцевичовъ, с четвeртое стороны подле сeнoжати Венъцлава | Совькгела, сeнoжати вpочишomъ Подъ Курьганомъ: кгpунъту | добpогo моркговъ чотыри, прutowъ деcять. На другомъ мeстцy – | при концy волокъ села Жянктелевъ, а з двухъ сторонъ подле реки | Каменьки, с четвeртое стороны подле земль Гельбрата Сле|жаковича, сe-нoжати вpочишomъ Суръвилашки: кгpунъту добpо(о) | моркговъ три. А то естъ гpаница лесу, тому жъ Цыпрыскому | даногo, кoтoрoгo пeредъ тымъ вживали подьданные села |¹³Жактелевъ⁻¹³: при боку и концy ихъ волокъ и подле земль и лесу | Станислава Коньдрата и Венъцлава Совькгела ихъ спольно(о), | и подле лесу властного Совькгеловогo, подле земль и лесовъ |¹⁴Коразниныхъ || [104] Коразниныхъ⁻¹⁴, подле лесу подьданныхъ пани Комаевское села Кгасъ|цевичъ, подле лесу подьданныхъ Добошинского, подле лесу и поля | Корызнина, и подле земль Будиловъ, подле земль и лесу подьданныхъ | плебана мeрeй|когo, и подле земль подьданныхъ Яна Гришъковича, | подле земли двopнoe Юръя Будила, и подле лесу двopнoгo Анъ|дрeя Жо-моитина, подле земль и лесу подьданныхъ Юръя Будила, | и подле лесовъ подьданныхъ¹⁵Корызниныхъ⁻¹⁵, и подле лесу Гельбрато|вoгo¹⁶сумeстнoгo ...⁻¹⁶ Щeпаномъ Лопатою и зъ Воитеховою. На другомъ | мeстцy лесу подле земль и зарослеи Гельбратовыхъ и подле лесу | его жъ, спольногo з Лопатою и зъ Воитеховою, и подле земль подьданныхъ | и тежъ двopныхъ Юръя Будила, и подле земль Якубовое Зы|чиловое, и подле земль спольныхъ Гарьдинаныхъ, Корызниныхъ | и неякого Ковнела. К тому – застенoкъ, кoтoрыи зосталъ при боку | волокъ бо-яръ села Кидеранцовъ. З другое стороны подле коньцовъ | волокъ бояръ села Кгудельковъцовъ и подле застенковъ ихъ власт|ныхъ. С третeе стороны подле пущи нашoe Рудницкое и подле | сeнoжатеи Станислава Совькгела. С четвeртое стороны подле | сeнoжатеи подьданныхъ нашихъ

⁹⁻⁹ *надк.*

¹⁰⁻¹⁰ *надк.*

¹¹ *так у ркп.*

¹²⁻¹² *так у ркп.; пар. ніжэй*

¹³⁻¹³ *так у ркп.; пар. вышэй*

¹⁴⁻¹⁴ *так у ркп., трэба чытаць корызниныхъ || корызниныхъ; пар. ніжэй*

¹⁵⁻¹⁵ *поч. III*

¹⁶⁻¹⁶ *так у ркп., трэба чытаць сумeстнoгo з*

села Кгамшанцовъ. Сеножати болотливое з лесомъ, кгрунту подлого волока одна, которые волоки, моркги, | сеножати и лесы суть достаточне заграничны и копъцами | осыпаны.

И жадаль насъ его м(и)л(о)сть панъ воевода виленский, | абыхмо того служебника его м(и)л(о)сти при тыхъ сельцахъ и земляхъ | zostавили и то листомъ нашимъ ему потвердили.

Ино ¹⁷-мы | мы ¹⁷ з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на жаданье его м(и)л(о)сти пана воеводи-но || [104 адв.] то вчинили: при тыхъ селахъ и земляхъ того служебника его м(и)л(о)сти | Газд-рубаля Цыприского zostавуемъ и потверждаемъ то ему | симъ листомъ нашимъ. Маеть онъ самъ и ихъ дети мужьского | поколеня тые селца Скубаты и Скутюнцы з волоками и тые | вси застенки, сеножати и лесы подле тыхъ границъ, в семь нашомъ | листе описаныхъ, на себе деръ-жати и всякихъ пожитковъ вжи|вати, будучи вольни тамъ фольварокъ вчинивъши, розширити, | прибавити, пустые волоки и земли людми осадити, млыны | и сажавки на томъ своемъ кгрунте поделати и, яко сами нале|пеи розумеючи, пожитокъ собе привлащати. С которого имения | повинень будеть онъ и потомкове его службу земскую воен|ную, коньно и зброино, служити и заступовати по тому, яко | и иные бояре наши шляхта паньства нашего Великого княз|ства Ли-товьского служить.

И на то есмо дали Газдрубалю | Цыприскому сесъ нашъ листъ с подьписомъ руки наше г(о)с(по)д(а)рьское, до которого на твердость тое речи и печать нашу ка|зали есмо привесити.

Писанъ у Вильне, лета Бож(его) нарож(енья) 15|66, м(е)с(е)ца генъвара 5 дня.

| Подьпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафей Воловичъ

№ 98

1566 г. студзеня 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста прывілея чарнобыльскаму дз-цу, п. Філону Сямёнавічу Кміту на дзевяць пустых і чатыры „оселые” валокі Ганчары Рудамінскай вол. з сенажацію і стадолай „вечнымі часы”

| Лист, даныи державъцы чорнобыльскому, | пану Филону Семеновичу Кмите на 9 | волокъ пустыхъ а на чотыры волоки | осажоныхъ на имя Гон-чары волностью

|| [105] Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюемъ симъ листомъ нашимъ.

Што перво сего за веръ|ные службы деръжавъцы чорнобыльского, пана Филона | Семеновича Кмиты и за жеданьемъ бывшего воеводы | виленского, маршалька земского, каньцлера Великого князства | Литовьского, старосты берестейского и ковеньского, пана | Миколая Ради-вила и иныхъ пановъ–радъ нашихъ дали есмо | ему у волости нашей Рудоминской деветь во-локъ пустыхъ, а чоты|ри волоки осажоные на плате на имя ¹Ганъчары¹, к тому – сеножат | надъ рекою Алиною, уверху ставу его на имя Бала, а на тыхъ | кгрунътехъ – стодолу и в неи корчму вольную мети, о чомъ | есмо и листъ нашъ до пана воеводы виленского писати | каза-ли; жебы его м(и)л(о)сть оные волоки оселые и пустые, | и тежъ сеножати ему подати и в то его увезати казал. | Т²о пакъ онъ поведиль передъ нами, ижъ вборзде потомъ | пана воеводы ви-ленского в животе не стало, а онъ в дер|жанье тыхъ волокъ, отъ насъ ему даныхъ, не пришлоъ и | билъ намъ чоломъ, абыхмо при першой ласце и данине нашей его | zostавили. А такъ, мы, маючи ласкавыи узгльдаъ на службы | его, которые онъ, мешъкаючи на въкраине хутливе намъ, г(о)с(по)д(а)ру, | и речи посполитомъ оказываеъ и въперодъ хотечи его | охотънейшимъ ку

¹⁷⁻¹⁷ так у ркп.

№ 98

¹⁻¹ надк.

² выпр. з інш. літары (?)

службамъ нашимъ вчинити, при пер|шои ласце и данине нашої его zostавили, и велели есмо мар|| [105 адв.] шальку двор|ному, под|скар|б|е|му земскому, писару | на|ш|ому, справ|цы вое-
водства Виленского, старосте бере|сте|искому, дер|жав|цы могилевскому, пану Остаф|ю
Воло|вичу тые волоки пустые и оселые и сеножати над|ь ре|кою Алиною, уверху ставу его, ему
подати и в то его уве|зати. Яко ж| пан| Остафеи водле росказан|ья на|шого, тые | волоки ему
подав|ши, лист|ь свои увяж|чи на то ему дал|ь, | в котором|ь границы тых|ь волок|ь достаточне
суть ³⁻опичаны⁻³. | Которые волоки выше|помененные, то е|сть деветь волок|ь | пустых|ь, а чотыри
волоки, люд|ьми Гон|ьчорами оса|жонных|ь, | прилег|лые ку двор|цу его Алиньскому, и сеножати
над|ь | рекою Алиною в тых|ь границах|ь на листе мар|шал|ька двор|ного описаных|ь, и теж|ь
стодолу, и в не|и корчму вольную | со вс|ь|якими шинки, на к|рун|ьте тых|ь волок|ь при дорозе |
велико|и лид|ьско|и збудовав|ши, ма|ет|ь пан|ь ⁴⁻Филинь⁻⁴ сам|ь, жо|на, | дети и потомки их|ь держа-
ти и того вживати вечными | часы, будучи вольни от|ьдати, продати и ку своему леп|ш|ому а
пожиточ|ьному обернути, а нам|ь, г(о)с(по)д(а)ру, службу | земскую воен|ьную с того заступова-
ти буд|еть повинен|ь.

| И на то дали есмо ему с|е|сь наш|ь лист|ь с под|ьписан|ьем|ь | руки наше|е г(о)с(по)д(а)р|ьское
и з на|шою печат|ью.

Писан|ь у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца генвара 6 дня.

№ 99

1566 г. лютага 16. Вильня / Вильнюс. – Пацвярд|жальнны Жыг|имонта Аўгуста прывілея кар.
пол., [вял. кн. літ.] Жыг|имонта [І Старога] князям Пятру і Міхайлу Богушавічам Масальскім
на 44 конюхі і цяглага чалавека „илговских” Мерацкай вол. і восем пустоўскіх зямель „навеч-
ность” (са спісам гэтых конюхаў і людзей)

|| [106] Лист|ь и потвержен|ье кн(я)зю Петру а кн(я)зю | Михаилу Богуше-
вичом|ь Масальским|ь | на сорок|ь и чотыры ч⁻¹оловеки конюхов|ь | и на
осм|ь земл|ь пустов|ьских|ь у | волости ²⁻Меречко|и⁻², подлуг|ь данины |
к(о)р(оля) его м(и)л(о)сти Жыкгимонта даное, | навеч|ьность

| Жыкгимонт Августь.

| Ознаимуюм|ь сим|ь нашим|ь листом|ь нинеш|ьним|ь и напо|том|ь будучим|ь, кому буд|еть по-
треба того ведати. Били | нам|ь чолом|ь дворане наши, князь Петр|ь а князь Михаи|ло | Богушеви-
чи Масальские, и поведили перед|ь нами, иж|ь оте|ц | наш|ь, славное памети Жыкгимонт|ь, ко-
роль его м(и)л(о)ст|ь, рачил | дати от|ьцу их|ь князю Богушу Масальскому у¹ волости | Мереч-
ско|и сорок|ь и чотыри човека ³⁻конюхов|ь⁻³ и тяг|лых люд|еи | ильков|ьских|ь, то е|сть на и|мя:
Павла Ивашкевича, Миколая | Мацкевича, Дер|ьмека Балевича, Сташ|ька Миколаевича, Кгои|ла
| а Тат|ькарин|ь Рутевичов|ь, Тат|ька Ямов|ьтовича, Слю|тька | Матеевича, Ил|ьяша Лен|ькевича,
Богдана Бут|ьвиновича, Мико|лая Вишторовича, Сут|ька Ледешевича. А других|ь – конюхов|ь
мереч|ьских|ь: Лаврина Некрашевича, Немоя Рым|ьшевича, Михна Малого, | Мартина Милаше-
вича, Нар|ьбута Ятов|ьтовича, Бер|ьнаша | Тетеневича, Стас|ья Родевича, Фед|ья Кар|ьповича, Ивана
Тимоше|вича, Мацея Тат|ькевича. А тяг|лых люд|еи мереч|ьских|ь: Жено|сута Яновича, Миколая
Пет|ькевича, Юдка Некрашевича, || [106 адв.] Васи|льа Ходевича, Радка а Стан|ька Онак|ьичов|ь,
Яна ⁴⁻Лен|ьвича⁻⁴, Юр|ья Петрашевича, Матея Дацевича, Милоша Матеевича, | Дов|ьшу Ходоро-

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць описаны

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць Филонь; нар. вышэй

№ 99

⁻¹ выпр. з інш. літары

²⁻² так у ркп., трэба чытаць Меречско|и

³⁻³ падк.

⁴⁻⁴ так у ркп., трэба чытаць Ленкевича (?); нар. вышэй: Ильяша Лен|ькевича

вича, Анѣтуха Манѣкевича, Сенька Куцевича, | Янѣка Леонѣтеевича, Юхна Моисеевича, Вербила Семеновича, | Микиту Рымковича, Трохима Давыдовича, Мися Микулича, | Ивѣчуса Одноокого а Матея Анаровича. А к тому осмѣ | землѣ пустовѣскихъ, названыхъ Рымѣккидовѣщина, Родевѣщина, ⁵Варѣвопишѣки⁵, Татаришѣки, Москулишѣки, Нелюбишѣки, | Юхѣнишѣки а Озбросишѣки. Чого они по смерти отѣца своего | и до сего часу в спокоиномѣ дерѣжанью будучи, били намѣ | чоломѣ, абыхмо ихъ при тои данине отѣца нашего, короля | его м(и)л(о)сти, zostавили и на то имѣ нашѣ листѣ дали, и то имѣ | листомѣ навечность утвердили.

Ино мы з ласки нашег(о)с(по)д(а)рѣ|ское на чоломѣбитѣе ихъ то вчинили: при тои данине отѣца | нашего, короля его м(и)л(о)сти, ихъ zostавили и симѣ листомѣ нашимъ | zostавуемѣ. Мають они сами, ихъ жоны, дети и потомки | ихъ тѣе сорокъ и чотыри чоловеки конюховѣ и тяглые з дѣтми, | з братьею и зъ сусѣдми ихъ, и тежѣ осмѣ землѣ пустовѣскихъ | помененыхъ зовѣсимѣ с тымѣ, с чимѣ отѣцу ихъ, князю Бо|гушу Масальскому, подано, и с чимѣ дерѣжалѣ отецѣ⁶ ихъ, | а по немѣ и они сами, дерѣжати и вживати на вечные часы, | будучи вольни тамѣ всякие пожитѣки собе розмножати | и причиняти, и тымѣ яко властностью своею подлугѣ | воли || [107] воли своег(о)с(по)д(а)рѣ|ское, а намѣ с того службу земскую военную | служити и заступовати повинѣни будуть по тому, | яко и иные земаѣне–шляхта службу военную служить.

| И на то есмо имѣ дали сѣсѣ нашѣ листѣ, до которог(о)с(по)д(а)рѣ|ское | того и печать нашу привесити казали.

Писанѣ у Вильни, | лета Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца февраля 16 дня.

| Подѣпись руки г(о)с(по)д(а)рѣ|ское

| Остафѣи Воловичѣ

№ 100

1566 г. сакавіка 3. Вільня / Вільнюс. – Пацвярдэжалны Жыгімонта Аўгуста прывілея 1561 г. лістапада 20. Гародна / Гродна. гасп. юргельтніку Міхелю Граільцу (Граніцу) са Спіжу і Гежмарку з вызваленнем яго дома ў гор. Вільні ад плацязжоў і павіннасцяў, яго самога – ад гарадской юрысдыкцыі з правам мець „вольную” карчму „вечнымі часамі”^А

| Листѣ юркгелѣтѣнику г(оспода)рскому Михелю | Граильцы зе Спизу и зъ Кгежмарѣку, | вызволяючы его отъ всякихъ ¹п(о)в(и)н(н)ости¹ | дому его, которыи маѣт у мѣсте Виленском, | лежачи на улицы Анѣтоколской, над рекою | Вельею

| Жыкгимонт Авѣгусть².

| Чинимѣ знаменито симѣ листомѣ нашимѣ, хто на него пось|мотѣритѣ або, чтучи его, усьлышитѣ, нинѣшнимѣ и напо|томѣ будучимѣ, кому будетѣ потреба того ведати.

Биль | намѣ чоломѣ юркгелѣтѣникѣ нашѣ ³Михель³ ⁴Граильца⁴ и ⁵зе Спизу | и зъ Кгежмарѣку, и поведиль онѣ передѣ нами о томѣ, ижѣ | што мы, г(о)с(по)д(а)рѣ, перво сего за чоломѣбитѣемѣ его з ласки нашег(о)с(по)д(а)рѣ|ское домѣ его, лежачи в мѣсте нашемѣ Виленскомѣ, надѣ | рекою Вельею, на улицы Анѣтокольской, которыи онѣ домѣ з ласки | и дани-

⁵⁻⁵ падк. (пр. ал.)

⁶ выпр. зъ и инш. чарнл.

№ 100

¹⁻¹ так у ркп., трѣба чытаць п(о)в(и)н(н)остеи

² далей у В Божью м(и)л(о)стью корол полскии и далей

³⁻³ Мальхерѣ В

⁴⁻⁴ Граница В

⁵ так у ркп.

ны наше г(о)с(по)д(а)рьское вечнымъ правомъ маеть *от* плаченья || [107 *adv.*] капъщизны и всякихъ иныхъ платовъ и повинностей местъскихъ, и присуду владу места нашего Виленского, а особливо | отъ стоянья гостей, вызволили и корчму вольную в немъ мети | ему дозволили, на што жъ и листъ нашъ и с подписью руки | наше г(о)с(по)д(а)рьское подъ печатью нашою ему дали, на которомъ | листе нашомъ, ему на то даномъ, ширеи, достаточне то есть | описано. Ино, деи, тотъ листъ, потверженье наше г(о)с(по)д(а)рьское, | на то ему з ласки наше даное, тыхъ недавно прошлыхъ часовъ, | в року прошломъ, лета Божого нароженья тысяча пятьсотъ | шестьдесятъ пятого, тутъ, в месте нашомъ Виленскомъ, | з ыными речми у схованьи его пригодне от огню згорель, для | чего жъ просиль онъ насъ, абыхмо ласку нашу г(о)с(по)д(а)рьскую в томъ | ему вделали а водле одного листу, потверженья нашего, перво | сего на то з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское ему отъ насъ даного, казавши | его с книгъ канцлерей⁵ ⁶вызнати⁶, и листъ нашъ на то ему *дати*, | и то утвердити казали.

А такъ, мы, г(о)с(по)д(а)рь, делаючи в томъ ему | ласку нашу г(о)с(по)д(а)рьскую и казавши углянути у книги матърьки | канцлерей наше⁵, велели есмо оныи листъ нашъ, перво сего ему | на тотъ домъ его даныи, с книгъ канцлерей наше⁵ вынемъши, слово | отъ слова в сесь нашъ листъ уписати, которыи такъ ся в собе | маеть:

„Жыкгимонтъ Авъгустъ, Божью м(и)л(о)стью король пол|ский, великий князь литовский, руский, пруский, жомойтский, мазовецкий, лифлянтъский и иныхъ.

Ознаймуемъ симъ нашимъ | листомъ || [108] листомъ, хто на него посмотриць або, чтучи его, услышитъ, | нынешнимъ и напотомъ будучимъ, кому будетъ потреба | того ведати.

Биль намъ чоломъ юрькельтникъ нашъ ⁷Михель⁷ | ⁸Граильца⁸ зе Спизу и з Кгежмарку, и просиль онъ насъ, абыхмо | ласку нашу г(о)с(по)д(а)рьскую ему вделали а домъ его, лежачи в месте | нашомъ Виленскомъ, надъ рекою Вельею, на улицы Анътокольской, которыи лежить з одное стороны противку дому воеводича | подъяльського, пана Станислава Наръбута, а з другое стороны – | отъ Горы, отъ дому Яна Седляра, а тыломъ – озле дому Матыса | Кравъца, отъ плаченья капъщизны и всякихъ иныхъ платовъ | и повинностей, которые онъ с того дому своего ку замъку | нашему Виленскому чинити и польнити повинень, а особливо | отъ стоянья гостей вызволили и корчму вольную в немъ | мети ему допустили.

А такъ, мы, г(о)с(по)д(а)рь, маючи ласкавыи узъ|глядъ на службъ его, которыми онъ, службами своими | служачи у двору нашего г(о)с(по)д(а)рьского, ласку нашу заслугуетъ, и, | хотечи его тымъ пильнейшого ку службамъ нашимъ учинити, | и з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье его то есмо уделали: | тотъ домъ его, верьхуменовите описаныи, лежачи в месте | нашомъ Виленскомъ, надъ рекою Вельею, на улицы Анъто|кольской, ⁹як⁹ ⁹вышеи поменено, з одное стороны противку дому | пана Нарбутового, а зъ друго¹⁰ ¹¹е¹¹ стороны – отъ Горы, отъ Яна || [108 *adv.*] Седляра, а тыломъ – озле дому Матыса Кравъца, отъ капъщизнь | и платовъ, и всякихъ иныхъ повинностей и ¹²пошълинь¹², кото|рые бы с того дому своего верьхупомененого намъ, г(о)с(по)д(а)ру, и вря|ду замку нашего Виленского, и тежъ вряду местскому | Виленскому польнити и чинити мель, а особливо отъ сто|янья гостей в томъ дому его, яко пановъ врьдниковъ и дво|ранъ нашихъ двору нашего г(о)с(по)д(а)рьского Коруну Польское и | Великого князьства Литовского, и тежъ пословъ, и гоньцовъ–|чужоземьцовъ, и иньшихъ всихъ людеи обьчихъ: реместни|ковъ и купьцовъ приеждчихъ, яко при бытности нашої | г(о)с(по)д(а)рьской в тутошнемъ паньстве нашомъ Великомъ князь|стве Литовскомъ, такъ тежъ безъ бытности наше г(о)с(по)д(а)рьское тотъ домъ его верхупомененыи вызволили и тымъ | листомъ нашимъ вызволяемъ и вольнымъ его чинимъ. | Маеть онъ самъ и его потомъки в томъ дому своемъ вышеи|писаномъ тое вольности добровольное уживати.

⁶⁻⁶ выняти В

⁷⁻⁷ Мальхер В

⁸⁻⁸ Граиньца В

⁹⁻⁹ *выпр. з інш. літары*

¹⁰⁻¹⁰ *выпр. з інш. літары*

¹¹⁻¹¹ *выпр. з інш. літары*

¹²⁻¹² послугъ В

И ку то|му дозволили есмо и симъ листомъ нашимъ даемъ и дозволяем | в томъ дому выше-
именомъ корчму вольную мети, медь | и пиво деръжати и добровольно, кромъ даванья капъ-
щинъ, | иныхъ платовъ нашихъ, которые бы теперь и напотомъ | водле постановенья нашего
г(о)с(по)д(а)рьского и тежъ уфалы | соимовой на место нашо Виленское постановены были, | в
немъ || [109] в немъ шиньковати, и тыхъ всихъ вольностей, в семъ листе нашомъ | верхумено-
вите описаныхъ, отъ насъ ему даныхъ, за симъ | листомъ нашимъ вживати вечными часы. И
волень онъ самъ | и потомъки его тотъ домъ с тыми вольностями вышеимено|ненными кому хотя
отъдати, продати, даровати и на кос|тель записати, и ку своему лепъшому и пожиточному
обер|нути, а нихто в томъ переказы жадные ему и тому, кому онъ | то п⁻¹³р⁻¹⁴одасть або запи-
шетъ, чинити не маеть. А што ся дотычет | присуду, передъ кимъ бы онъ с того дому своего у
право от|казывати мель, ино кому бы кольвекъ а о што до него и до по|томковъ его, в томъ
дому вышеиписаномъ мешкающихъ, была | потреба, тогды с того дому его веръхумененомъ ни-
где инде | правомъ вживати его не маеть, только передъ врядомъ нашимъ | воеводства Вилень-
ского.

И на то есмо Михелю ¹⁵Граильцы⁻¹⁵, юрькгел|тънику нашему, дали сесь нашъ листъ з на-
шою печатью.

Писан | у Городне, лета Божего нароженья тысяча пятьсотъ шесть|десять первого, м(е)с(е)ца
ноябра двадцатого дня.^{»В}

И з ласки | наше г(о)с(по)д(а)рьское то ему водле того листу нашего, на то ему | перво сего
отъ насъ даного, со всими тыми вольностями, | в томъ листе нашомъ вышеименовите описа-
ными, перво | сего отъ насъ ему даными, вечными часы ему умоць⁻¹⁶няемъ | и вѣтвержаемъ.
Маеть онъ самъ и потомки его, деръжачи || [109 адв.] тотъ домъ вышеипомененыи, всихъ тыхъ
вольностей и права, | в листе нашомъ меновите описаныхъ и даныхъ, вживати | и в томъ ся во
всьемъ справовати и заховывати, и тымъ ша|фовати они мають водле первшого листу, данины
нашое, | на то ему з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское даного, и в семъ листе нашом, | вышеиме-
новите достаточне уписаного.

И на то дали есмо | тому Михелю ¹⁷Граильцы⁻¹⁷ ¹⁸зе Спизу и з Кгежъмарьку⁻¹⁸, юрь-
кгел|тънику нашему, сесь нашъ листъ¹⁹ с подписью руки наше г(о)с(по)д(а)рь|ское, а на
твердость того и печать нашу привесити есмо | казали к сему нашему листу.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца марьца третего дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Ян Гаико, маръшалокъ | и
²⁰⁻писарь⁻²⁰

№ 101

1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста данін 1557 г. кра-
савіка 15. Вільня / Вільнюс. і 1559 г. кастрычніка 29. Быстрыца. віленскага в-ды, земск. марш.,
канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. ротмістру Івану Мікулічу на „обрубец” з-лі
двара Мемежа Віленскага ваявод. і сенажаці фальф. Рытунь Віленскага ваявод. на ленным
праве „навечность”

| Лист и потверженъе ротмистру г(оспода)рскому Ивану | Микуличу на
обрубецъ земли, в которомъ волок | 5, моркговъ 17, прutowъ 20 и одинъ |

⁻¹³ устаўлена паміж словамі

⁻¹⁴ выпр. з п

¹⁵⁻¹⁵ Граинъцы В

⁻¹⁶ выпр. з ь інш. чарнл.

¹⁷⁻¹⁷ Граинъцы В

¹⁸⁻¹⁸ адс. у В

¹⁹ далей у В з нашою печатю

²⁰⁻²⁰ адасоблена ад тэксту загалоўка ліній

подлуг данины воеводы виленског(о) у воеводстве | Виленскомъ навечь-
ность

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ нинешнимъ и на|потомъ будучимъ, кому будетъ по-
треба того ве|дати.

Биль намъ чоломъ ротъмистръ нашъ Иванъ Микулич, | и поведиль передъ нами, ижъ воево-
да виленьский, маръшалок | земский || [110] земский, канцлеръ Великого князства Литовьско-
го, староста бе|рестейский и ковеньский, панъ Миколаи Радивиль далъ ему до воли | и ласки
нашое обрубецъ земли, то ¹есть волокъ пять, моркговъ⁻¹ | семънадыцать, прutowъ двадцать
одинъ у воеводстве | Виленскомъ двора Мемежъского. К тому такъже далъ ему | до воли и
ласки нашое г(о)с(по)д(а)рьское кгрунъту сеножатеи моркгов | три, прutowъ десеть у воеводъ-
стве жъ Виленскомъ, фольварку | ²Рутуньского⁻², на што жъ панъ воевода и листы свои ему
далъ, | в которыхъ меновите граница тымъ волокамъ и сеножатемъ | описана. И тыи онъ листы
пана воеводини передъ нами вка|зывалъ, бьючи намъ чоломъ, абыхмо при томъ его zostавили и |
то ему листомъ нашимъ навечность утвердили. А такъ, мы, | оныхъ листовъ пана воеводы ви-
леньского, на то ему даных, | огледавши, велели ихъ слово отъ слова в сесь нашъ листь
упи|сати, и такъ ся в собе мають:

„Мы, Миколаи Радивиль, на Олыце | и Несвижу княжа, воевода виленьский, маръшалокъ
земский, канъ|цлеръ Великого князства Литовьского, староста берестейский, дер|жавьца бори-
совьский и шовьленьский.

Ознаимуюмъ симъ нашимъ | листомъ.

Ижъ мы, маючи ласкавыи узыглядъ на служъбы слу|жебъника нашего Ивана Микулича, ко-
торые онъ зъ себе намъ, | пану своему, показовалъ, за што хотячи ему нагородити и тыи |
охотънейшого ку службамъ нашимъ способити, з ласки нашое | дали есмо ему обрубецъ земли у
воеводстве нашомъ Виленскомъ | двора ³Немежъского⁻³, в которомъ дворанинъ
г(о)с(по)д(а)рьский, померъчий || [110 *adv.*] нашъ Дмитръ Сопега вымериль и достаточъне в
реистръ спра|вы своее волочное вписалъ земли волокъ пять, моръкговъ семъ|надыцать, прutowъ
двадцать одинъ, которые лежать | с ⁴одного⁻⁴ границю, то есть починається коньцами отъ
речки | Кгозы и отъ земель пана Миколая Пошущъвеньского, маръшалъка | г(о)с(по)д(а)рьского,
бокомъ лежать подле земель плебана воръненъского, | а другими коньцами приходятъ до речки
Котесы и до земель | земянь повету Виленьского Щастного Забелича а Матыяса | Миколаевича,
другимъ бокомъ лежить подле дороги, кото|рая идетъ з Бобровникъ до Ворънянъ и подле во-
локъ села | Бодевольского. Яко жъ тотъ же Дмитръ Сопега за устьнымъ | росказанемъ и писанъ-
емъ нашимъ его в тотъ обърубецъ⁻⁵ | земли увезалъ, и тые волоки ему подавши, листь свои
увяжъчий ему на то далъ.

Маеть Иванъ Микуличъ тые | волоки въ обрубе вышепомененные деръжати и всякихъ | по-
житъковъ на себе вживати до воли и ласки господара | короля его м(и)л(о)сти и волень⁻⁶ будетъ
на тои земли будоватися, | ставы сыпати, млыны и сажевъки мети, и вси пожитъки, | якимъ
кольвекъ именемъ названы, и которые быти могут, | водле баченья своего собе привлащати.

И на то есмо ему | дали сесь нашъ листь з нашою печатью и с подьписомъ руки | нашое ||
[111] нашое.

Писанъ у Вильни, лета Божего нароженья тисеча | пятьсотъ пятьдесятъ сегомо, м(е)с(е)ца
апреля пятогонадыцать дня.”

„Мы, Миколаи Радивиль, на Олыце и Несвижу кня|жа, воевода виленьский, маръшалокъ
земский, канъцлеръ Великого | князства Литовьского, староста берестейский и ковеньский.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Ижъ мы, маючи ласкавыи узъ|глядъ на службы вышгородьского нашего виленского Ива-
на | Микулича, дали есмо ему и симъ нашимъ листомъ даемъ кгрунѣту | воеводства нашего
Виленьского сеножатеи фольварьку Рытунь|ского три морькги и десеть прutowъ, лежащие оба-
поль реки | Страчи, то естъ: три морькги за озеромъ Мешкетомъ, подъ селомъ | Кгегульняты и
подъ Недрошли, а десеть прutowъ подле дороги | великое полоуѣкое, коньцомъ ку мосту. Маеъ
онъ тые сеножати | вышепомененные, отъ насъ ему данные, дерьжати и на себе | вживати до
воли и ласки г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти, а цыншу и ния|кого плату с тыхъ морь-
кговъ платити не будетъ повиненъ.

| И на то дали есмо ему сесъ нашъ листь з нашою печатью и с под|писомъ руки наше.

Писанъ у Быстрицы, лета Божого норо|женья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ девятого, месеца |
октября двадцать девятого дня.”

И з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское | на чоломъбитъе его то есмо вчинили: и яко при оныхъ
волокахъ | пяти и морькговъ семънадыцати, и прutowъ двадцати однимъ, || [111 адв.] такъ и при
сеножатехъ помененныхъ его zostавили и симъ листомъ | нашимъ zostавуемъ и потверждаемъ то
ему симъ листомъ нашимъ | навечность. Маеъ онъ самъ и его жона, и ихъ дети мужьчизного |
рожаю тую пять волокъ, морькговъ семънадыцать, прutowъ двад|цать одинъ, такъже и сеножа-
теи морькговъ три и прutowъ де|сеть водле листу пана воеводы виленского, вышеи в семъ лис-
те | нашомъ уписаныхъ, дерьжати и вживати вечно, будучи волни | тамъ прибавити, розширити
и всякие пожитки собе розьмножити | и причиняти, а намъ с того службу земскую военную
служити и | заступовати повинни будутъ по тому жъ, яко и иные земяне-|шляхта повету Ви-
леньского службу военную служить.

И на | то есмо ему дали сесъ нашъ листь, до которого на твердость и пе|чать нашу привеси-
ти есмо казали.

Писан у Вильни, лет(а) Бож(его) | нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца марьца 6 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 102

1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны 1565 г. са-
кавіка 29. Вільня / Вільнюс. віленскага в-ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча]
Радзівіла гасп. дв. Мікалаю Станіслававічу Кончу на с. Вешунцы да яго м-чка Мерач Ру-
дамінскай вол. Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность”

| Лишь и потверженъе Николаю Станисла|вовичу Конъчы на село Ве-
шунъцы, в ко|торомъ волокъ оселыхъ десеть, | у воеводстве Виленъ-
скомъ у волости | Рудоминьской, къ именъечку его ¹Меречкому¹ | пры-
легълыхъ, водлугъ данины его м(и)л(о)сти | п(а)на воеводы виленского
навечность

|| [112] Жыкгимонт Августъ.

| Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ нынешнимъ и напотомъ бу|дучимъ, кому будетъ по-
треба того ведати.

Биль намъ чоломъ | дворанинъ нашъ Миколаи Станиславовичъ Конъча, и поведиль перед |
нами, ижъ воевода виленский, маршалокъ земский, каньцлеръ | Великого князьства Литовъ-
ского, староста берестейский и ко|венский, панъ Миколаи Радивиль даль ему до воли и ласки

на|шое ку именьечку его Меречскому десеть волокъ оселыхъ у | воеводѣстве Виленьскомъ волости Рудоминское, на шѣто жъ | панъ воевода и листь свои ему далъ, в которомъ меновите люди, | на тыхъ волокахъ оселые, описалъ и тотъ онъ листь, пана воеводин, | передъ нами вказывалъ, бѣючи намъ чоломъ, абыхмо при томъ его | zostавили и то ему листомъ нашимъ навечность утвердили.

| А такъ, мы, оногo листу пана воеводы виленьского, на то ему даного, | огледавъши, велели есмо его слово отъ слова в сесъ нашъ листь упи|сати, и такъ ся в себе маеть:

„Мы, Миколаи Радивиль, на Олыце | и Несвижу княжа, воевода виленьский, маршалоукъ земский, канъ|цлеръ Великого князства Литовьского, староста берестейский и | ковеньский.

Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ.

Жедалъ насъ служеб|никъ нашъ Миколаи Станиславовичъ Коньча, абыхмо ему поблизу | именьечка его Меречьского дали десеть волокъ оселыхъ у воеводѣ|стве Виленьскомъ волости Рудоминское, до воли и ласки его || [112 *adv.*] его кролевѣское м(и)л(о)сти. Ино мы з ласки наше на его прозбу то | вчинили: тое село Вешуньцы, десеть волокъ, людми оселыхъ, то *ест* | тые люди на имя: Матеи, Янъ а Юхно Микышевичи, волока; Балъ|троеи Сташъковичъ и с трима сынъми, Аньдреемъ, Лавриномъ | а Петромъ, волока; Янъ, Якубъ а Станиславъ Миколаевичъ и зъ | сыномъ Павломъ, волока; Янелъ Пашъковичъ и зъ сыномъ Кгри|кгомъ а потужьникъ его Щепанъ и зъ сыномъ Матеемъ, волока; | Матюль Воитьковичъ зъ сыномъ Яномъ, Юрьемъ а Мартиномъ, | волока; Мартинъ Болеевичъ с петьма сынми, Юрьемъ, Валенъ|тымъ, Шимкомъ, Щепаномъ а Ур⁻²ба⁻³⁻⁴номъ, а потужьникъ его | Гринъ Пелевичъ, волока; Щепанъ а Аньдреи Болътуш⁻⁵евичи и зъ сы|номъ Марьтиномъ, волока; Юшъко Яновичъ с петьма сынъми, Миколаемъ, Станиславомъ, Мисемъ, Томкомъ а Ленарътомъ, волока; | Янъ Петровичъ з сыномъ Матеемъ, волока; Янъ Кгоида с трема | сынъми, Павломъ, Яномъ а Матеемъ, волока, к тому што имъ на | выгонъ придано морькговъ двадцать один, прутовъ пять|надцать зо вьсьми землями, службамы и повиньностями, | ничего в нихъ на врьдъ нашъ воеводѣства Виленьского не зо|ставуючи, дали есмо тому служеб|нику нашему Миколаю | Кончи, ему самому, жоне и детемъ ихъ до воли и ласки его кро|левѣское м(и)л(о)сти, а мы сами и врьдники наши ничимъ ся | в тые люди в службахъ, подачькахъ и всякихъ повиньностяхъ | их уступовати не мають.

И на то есмо ему дали сесъ нашъ листь || [113] листь з нашою печатью и с подьписью властное руки наше.

| Писанъ у Вильни, лета Божего нароженья тисеча пятьсотъ | шестьдесятъ пятого, м(е)с(е)ца марьца двадцать девятого | дня.”

И з ласки наше г(о)с(по)д(а)рьское на чоломъбитье его то есмо | вчинили и при оныхъ десяти волокахъ его zostавили, и симъ | листомъ нашимъ его zostавуемъ и потъверьжаемъ то ему сим | листомъ нашимъ навечность. М⁻⁶аетъ онъ самъ, его жона и их | дети мужъчижьного рожая тую десеть волокъ з людми, тамъ | оселыми, ку именьечку своему Меречскому водле листу пана | воеводы виленьского, вышеи в семъ листе нашемъ уписаного, деръ|жати и вживати вечно, будучи вольни тамъ прибавити, | розъширити и всякие пожитъки собе розмножати и причиняти, | а намъ с того службу земьскую военъную служити и заступовати | повиньни будуть по тому, яко инъ⁻⁷ные земляне-шляхта пове|ту Виленьского службу военъ⁻⁸ную служить.

И на то есмо ему | дали сесъ нашъ листь з нашою печатью.

⁻² *нап. інш. чарнл.*

⁻³ *выпр. з р*

⁻⁴ *далее нап. і зак. інш. чарнл. а*

⁻⁵ *выпр. з т інш. чарнл.*

⁻⁶ *выпр. з інш. літары*

⁻⁷ *выпр. з ь інш. чарнл.*

⁻⁸ *выпр. з ь інш. чарнл.*

Писанъ у Вильни, лет(а) | Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца марта 6 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ,
мар(шалок) двор(ный),
под(скарбии) земский

№ 103

1566 г. сакавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Кіеўскага пав. Фёдару Балакіру на земскае пісарства ў гэтым павеце

| Прывилеи на писаръство | киевское Федору | Балакиру

|| [113 адв.] Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуемъ симъ нашимъ листомъ.

Што водлугъ уфалы наше^А | г(о)с(по)д(а)рьское и земское^Б и podle статуту нового^Б князи, панове | и земляне–шляхта повету Киевского, обравъши межи собою | чотырохъ особъ, шляхтичовъ, в томъ повете оселыхъ, намъ | подали, бьючи чоломъ, абымо с тых чотырохъ которого одъ|ного в тотъ поветъ Киевский, до Мозыра и до Овручого, пи|саромъ имъ давъши, на тотъ врьдъ его потвердили.

Ино | мы, межи оными чотырѣма особами, отъ нихъ на тотъ врьдъ | намъ подаными, одного земенина, в томъ же повете оселого, | Федора Балакира, обравъши и на него призволивъши, писаромъ | его в тотъ поветъ Киевский даемъ и симъ листомъ нашимъ на | тотъ врьдъ, писаръство, его устанавлиаемъ, и то ему потъ|верждаемъ. Маеъ онъ водлугъ статуту, присягу на тотъ | врьдъ, писаръство, вчинивъши, з судьею и с подъсудькомъ по|вету тамошнего вси sprawy судовые, тому суду земскому | и ихъ владыности належачие, судити и справовати во в|семъ слушьне и радне, водле повинности тому врьду пристои|ное заховываючися, правъ и вольности земскихъ и статуту | права посполитого пыльне постерегаючи, и ничимъ его не от|ступуючи.

И на то есмо ему дали сесъ нашъ листь з нашою | печатью.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца марта | 8 дня.

| Подпис руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Воловичъ

№ 104

1566 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Запіс падч., дарагіцкага с–ты, п. Мікалая Пятровіча Кішкі і яго падпеччнага віцебскага ваяводзіча, п. Яна Станіслававіча Кішкі, з аднаго боку, і Пятра [Стэфанавіча] Збаражскага, з іншага, аб вызначэнні канчатковага тэрміну яўкі ў суд вял. кн. і паноў–рад на цяжбе аб „спадковых” м–ках

|| [114] ¹–Приняте року певного завитог(о) за позволеньем | обеюх сторон в справе кн(я)зя Петра Збараж|ског(о) з воеводичом витебским, п(а)но(м) Яном Станиславовичом | и опекуном его, подчасим

г(о)с(по)д(а)рским, п(а)ном Миколаем Петровичом | Кишками, о имения²⁻²спрадковые⁻², близкост его⁻¹

| Жыкгимонт Августъ.

| Ознаимуюмъ симъ листомъ нашимъ.

Постановивъшися | передъ нами очевисто подъячашии нашъ Великого княз|ства Литовско-го, староста дорогицкии, панъ Миколаи Петро|вичъ а воеводиць⁻³ витебьскии, панъ Янъ Станиславовичъ Кишки, | оповедали и явъне визнавали, ижъ што сынъ пана троцкого | князя Стефана Аньдреевича Збаражьского, панъ Петръ, позваль | ихъ позвы нашими передъ насъ ку праву о имения, близкостъ свою, | и тежъ о платы и доходы, с тыхъ именей браные, и о скаръбы, | яко то достаточней у позвехъ описано, менуючи, ижъ тые имения | и скаръбы по смерти сына маршалька земли Волиньское, старосъ|ты володимерьского, пана Петра Кишки по пану Станиславе | на него яко на властного потомка пана Яна Заберезынского | спали и пришли. Ино ижъ з выроку нашего сказали есмо воеводи|нои витебьскои, панеи Станиславовои Петровича Кишинои – панеи | Ганъне Радивиловъне присегу на томъ, яко она справу о сыне | своемъ пану Яне давала, же онъ водле статуту летъ своихъ | еще не маеть^A, для чого у суду нашего сынъ ее м(и)л(о)сти панъ Янъ || [114 адв.] и панъ⁴подъячашии яко опекунъ его на тые позвы отка-зы|вати не хотели. То пакъ, ижъ пани воеводина на томъ присе|гати не хотела, прото панъ подъячашии и панъ Янъ, воеводиць | витебьскии, змовивъшися с княземъ Петромъ Збаражьскимъ, | зложили и добровольне передъ нами приняли собе рокъ певныи | завитыи подъ стра-ченъемъ права по святе теперешнемъ | пришломъ римскомъ в року нынешнемъ тисеча пять-сотъ | шестьдесятъ шостомъ по Божемъ нароченьи на завътрее, на | день Светого Щефана, римского свята, м(е)с(е)ца декабра двадцать | шостого дня, в четвергъ, на который рокъ и день менованыи | маеть панъ подъячашии нашъ панъ Миколаи Кишкя з воеводичомъ | витебьскимъ, паномъ Яномъ Кишкюю, а хотя бы тежъ, чого, | Боже, уховаи, панъ подъячашии, не дождавши того року, вмержъ, | а дети естли бы по собе оставилъ, такъ тежъ и панъ Янъ Кишка, | где бы такежъ не дождавши того року, зъ сего света зышолъ, | тогды хто бы кольвекъ з детеи, братьи,⁴⁻⁴сестрь⁻⁴ и близкихъ | дому ихъ м(и)л(о)сти осталъ, не жъдучи зупольныхъ летъ оныхъ | детеи, братьи и сестрь ихъ остальныхъ, без позвовъ и обьсы|ланья, не вымовляючися хоробою и вшеля-кими обьмовами | и причинами, кромъ рушенья всее земли на службу военъную, | и не вжи-ваючи збиванья позву и року, хотя черезъ прокура|тора и умоцованого приятеля своего, передъ нами в томъ | паньстве нашомъ Великомъ князстве Литовскомъ, а в небыть|ности || [115] нос-ти нашої в тутошнемъ паньстве, ино передъ паны–радами | нашими ихъ м(и)л(о)стью здешнего паньства, то естъ княземъ Валери|яномъ, бискупомъ виленьскимъ; паномъ виленьскимъ, геть-ма|номъ дворнымъ Великого князства Литовского, старостою городень|скимъ, паномъ Григорьемъ Александровичомъ Ходъкевичомъ; воеводою | троцкимъ, гетьманомъ навьшшимъ Великого князства Литовского, | старостою мозырскимъ, державьцою лидьскимъ и сом-лишьскимъ, | паномъ Миколаемъ Юрьевичомъ Радивиломъ; паномъ троцкимъ, князем | Стефа-номъ Аньдреевичомъ Збаражьскимъ; старостою жомойтскимъ, | державьцою плотельскимъ и тельшовьскимъ, паномъ Яномъ Ярони|мовичомъ Ходъкевичомъ а передъ маршалькомъ дворнымъ, подьскаръ|бимъ земскимъ, писаромъ нашимъ, справьцою воеводьства Виленского, | старостою берестейскимъ и моголевьскимъ, паномъ Остафьемъ Волови|чомъ, которыхъ есмо на тую справу з рамени нашего г(о)с(по)д(а)рьского вы|садили, и на тотъ рокъ, на⁵⁻⁵день Свето-го Щефана⁻⁵, тутъ, до места нашего | столечного Виленского, зъехатися розказали, докладаю-чи того, где | бы который зъ ихъ м(и)л(о)сти для справъ нашихъ г(о)с(по)д(а)рьскихъ и потребъ своихъ | або пре неспособное здоровье на тотъ рокъ до места Виленского не при|ехалъ, ино с тыхъ пановъ–радъ нашихъ ихъ м(и)л(о)сти помененыхъ, хотя | три на тотъ рокъ, на⁶⁻⁶день Све-того Щефана⁻⁶, до места Виленского при|едутъ, повинни будутъ передъ ихъ м(и)л(о)стью

²⁻² так у ркп., треба чытаць спадковыя

⁻³ выпр. зъ

⁴⁻⁴ так у ркп., треба чытаць сестрь

⁵⁻⁵ г. зн. 26 снежня

⁶⁻⁶ г. зн. 26 снежня

паны-радами нашими | трема особами на палацу нашомъ г(о)с(по)д(а)рьскомъ стати и въсе право | свое на тые именья и на скаръбы, яко в себе быти менять, буд. || [115 адв.] прирожное або набытое, оказати, и в томъ ся князю Петру Збаражскому усправедливити. Которая справа ихъ м(и)л(о)сти маеть быти | сужона водлугъ статуту старого⁵, кгда жъ ся тая справа отъ | давъного часу, еще передъ статутомъ новымъ зачала. А ихъ м(и)л(о)сть | панове-рада наши, которые ся на тотъ рокъ и день до места Виленского зъедутъ, выслухавши мовенья и права ихъ обоухъ сто|ронъ, мають то межи ними судити и коньчити водлугъ статуту | старого. Ведь же естли бы с пановъ-радъ наших, помененыхъ особы, | три к тому року зъехалися, тогды четвертымъ зъ ихъ м(и)л(о)стью | на тои справе панъ троцкии быти маеть, але где бы только | два с помененыхъ пановъ-радъ нашихъ на тотъ рокъ здесь, до | Вильни, приехали, тогды бы яко они два тое справы судити | не могутъ, такъ зъ ихъ м(и)л(о)стью третимъ на томъ праве панъ | троцкии быти не маеть. А естли бы ихъ м(и)л(о)сть панове-рада | наши, которые на тои справе будутъ, в тои речи, в которомъ ар|тикуле або во въсемъ з собою згодитися не могли, тогды всю | тую справу, яко ся передъ ихъ м(и)л(о)стью точити будеть, и | тежъ оказанье права, казавши по достатку списати, под | печатьми своими мають до насъ послати, где мы, г(о)с(по)д(а)рь, | на онъ часъ дворомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ будемъ, хотя в Короне | Польскои або и въ границахъ здешнего панства нашего Великого | князства Литовского. А мы, г(о)с(по)д(а)рь, не вымовляючися при | насъ небытностью на онъ часъ пановъ-радъ нашихъ тутошнего | панства || [116] панства и не отъкладаючи того на дальшии часть, маемъ | в томъ межи ихъ м(и)л(о)стью вырокъ нашъ вчинити и тотъ вырокъ | за печатью нашою до отъданья его пану подъяшому и пану Я|ну, воеводичу витебскому, до тутошнего жъ места нашего | Виленского, хотя которому одному с тыхъ пановъ-радъ нашихъ | помененыхъ, маемъ розказати послати, водлугъ которого они | обе стороне на вечные часы заховатися мають. Ведь же исканья | платовъ вшелякихъ и доходовъ, и починенья шкодъ в тыхъ именяхъ, | и вырокомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ першимъ, и всему праву князя | Петрову тое теперешнее застановенье ничого шкодити не | маеть, але во въсемъ тое право его в целости, ничимъ не нарушено, | захо-вано быти маеть.

А естли бы на тотъ рокъ и ⁷ день Светого | Шефана⁷ передъ тыми паны-радами нашими всеми, з рамени на|шого г(о)с(по)д(а)рьского на тую справу высажонными, або которые бы ся | зъ ихъ м(и)л(о)сти на тотъ рокъ тою личбою, яко вышеи поменено, до Вилни | зъехали на пала-цу нашомъ г(о)с(по)д(а)рьскомъ в томъ месте нашомъ Вилен|скомъ, панъ подъяшии с па-номъ Яномъ, воеводичомъ витебскимъ, | або хто бы кольвекъ по нихъ детеи братьи и сестрь остало, сами | черезъ себе або черезъ умоцованыхъ приятелей и прокураторов | своихъ не стали, або, ставыши, права своего, которое на тые | именья и скарбы в себе быти менять не оказали и князю | Петру Збаражскому в томъ ся не усправедливили або чим-|кольвекъ тотъ рокъ и день и позвы збивати мели або збивали, || [116 адв.] тогды панъ подъяшии и панъ Янъ, воеводичъ витебский, имена | свои властные в то передъ нами добровольне подъяли. Такъ | ижъ скоро по томъ року маеть князь Петръ Збаражский у закла|дахъ або зарукахъ своихъ, у петидесятъ тисечахъ копахъ | грошей личбы тутошнего панства нашего Великого князства | Литовского, во властные именья пана подъяшого, у двадц|яти и пяти тисечахъ копахъ грошей, а в ыме-нья властные жъ | пана Яновы такъже у другихъ двадцати и пяти тисечахъ | копахъ грошей, не позываючи ихъ м(и)л(о)сти о то ни до которого | права, только за двораниномъ нашимъ, уеха-ти, и тые именья | обоухъ ихъ в тыхъ пятидесятъ тисечахъ яко в певънои долъ|жнот и позычо-нои суме со въсьми доходы, платы и пожитки, | с тыхъ имении приходячими, на себе деръжати и вживати | до зупольное заплаты тое суммы отъ ихъ самыхъ або от | потомковъ ихъ. И вольно будеть князю Петру Збаражскому | на тыхъ именьяхъ пана подъяшого и пана Яновыхъ, в кото|рые онъ за двораниномъ нашимъ уедеть, тую суму, пять|десятъ тисечей копъ грошей яко певъный долгъ свои кому хотечи | отъдати, даровати и записати. А предъ ся особливе у-в о|ные вси именья, о которые княз Петръ Збаражский пана | подъяшого и пана Яна позвалъ, вжо ⁸ не спираючи⁸ никоторымъ | правомъ, одно такъже за двораниномъ нашимъ яко во власть|ную

⁷⁻⁷ г. зн. 26 снежня

⁸⁻⁸ так у ркп., трэба чытаць не отпирajući

близкость свою уехати и тымъ всимъ владнути и ша|фовати яко || [117] фовати, яко властьюно
отъчизною своею маеть. на вечъные часы. | А того въеханья в тые именья, о которые князь
Петръ Збараж|ский ихъ м(и)л(о)сть позвалъ, такъ в ыименья свои властьюные панъ | подъячиши
и панъ Янь, дети и потомки пана подъячого, и теж | братьи, сестра пана Яновы не мають ни-
чимъ князю Петру | боронити. И то обьявляючи, естли бы некоторыи арты|куль в томъ обо-
вязку и постановенью ихъ м(и)л(о)сти противъ | статуту и праву, даному отъ насъ тутошнему
паньству | Великому князству Литовскому, вделанъ и написанъ былъ, | тогды то теперешъне-
му постановенью и добровольному о|бязку ихъ такъже праву и всимъ оборонамъ ихъ
м(и)л(о)сти | обоихъ сторонъ ни въ чомъ ничего шкодити и переказати не | маеть, але тые вси
обовязки во всемъ при mocy и въ цело|сти противко пана подъячого, детей и потомковъ его
м(и)л(о)сти, | и противко пана ⁹Яна⁹ самого, брата и сестры его держаны и хо|ваны быти ма-
ють.

И подъ тое все постановенье, артыкулы | и обовязки панъ подъячиши самого себе и по-
томство свое, | а панъ Янь особу свою, брата и сестру свою, и тые именья | поменены, передъ
нами добровольне подъявши и вызъ|наньемъ своимъ умоцнивъши, просили насъ, абымо то
ку ве|домости нашої припустивъши, у книги канцлерей нашої^В | записати казали.

Ино мы, тое добровольное оповеданье, | ¹⁰очевисто¹⁰ сознанье ихъ на прозбу ихъ
м(и)л(о)сти до книгъ канцлерей || [117 *adv.*] нашої^В записати велевши, на то пану подъячому
и пану | Яну, воеводичу витебскому, даемъ сесь нашъ листь з нашою | печатью.

Писанъ у Вильни, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца | марта 9 дня.

| Подъпись руки г(о)с(по)д(а)рьское

| Остафеи Волович,
мар(шалок) | вор(ныи), под-
скарбии земскии.

№ 105

*1566 г. сакавіка 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага гарадн.
Міхайла Пятровіча Дзевачкі аб выплаце ўдаве кн. Іванавай Фёдаравіча Чартарыйскай –
Ганне Кузьміной Жаслаўскага сумы 28 коп і 28 гр., якія былі выдадзены яе мужам кн. Іванам
Чартарыйскім на розныя патрэбы*

| Листъ, писаныи до городничого киевского | Михаила Петровича Де-
вочки, абы | кн(е)гини Ивановои Федоровича Чорторыискои – | кн(е)гини
Ганъне Кузминой Жеславского пенези, | которые мужъ ее небощык на
потребы г(оспода)рские | выдал, такъ теж и заслужоног(о) его еи | с
платов г(оспо)д(а)рьских даль

| Жыкгимонт Августъ.

| Городничому киевскому Михаилу Петровичу Девочце.

При|сылала до насъ кн(е)г(и)ня Ивановая Федоровича Чорторыи|ская – ¹кн(е)г(и)ни¹ Ганъ-
на ²Кузминна² Жеславского о томъ, ижъ, | яко, деи, будучи малъжоньку еи князю Ивану Чор-
торыи|скому з росказанья нашего г(о)с(по)д(а)рьского справыцею воеводьства Киевского на
местыцу воеводы киевского, маръ|шалъка Волянское земли, старосты володимерьского кня-
зя | Костеньтина Костеньтиновича Острозьского, выдалъ, | деи, онъ тамъ, у Киеве, на подымо-

⁹⁻⁹ *нап. над радком поч. III инш. чарнл.*

¹⁰⁻¹⁰ *так у ркп., трэба чытаць очевистое*

№ 105

¹⁻¹ *так у ркп.*

²⁻² *так у ркп.*

ванье стацеи посломъ | и гонцомъ татарьскимъ, и посла нашего в року минуломъ | шестьдесятъ
 пятомъ подъ ведомостью твоею п(е)нязеи | своихъ || [118] своихъ копъ двадцать осмъ и гро-
 шей двадцать осмъ, а на | подыимованье пословъ и гонцовъ даны пенези съ скарбу нашего |
 воеводе киевскому князю Костеньтину Костеньтиновичу | Острозскому. Ино и первей сего
 листъ нашъ до тебе дати есмо | еи казали, абысь ты с пенезеи капъщизны тамошнее места | Ки-
 евского с половицы, на князя воеводу приходячее, оные | пенези, што князь Чорторыискии на
 послы и гонъцы своихъ | пенезеи выдалъ, еи отъдалъ, такъ тежъ и половицу пенезеи | капъщиз-
 ныхъ, копъ двесте, што на справъцу воеводства | Киевского князя Ивана Чорторыиского,
 мальжонька еи, приити | мело, еи же дати есмо велели. Ино, деи, ты яко оныхъ пенезеи, | што
 на послы и гонъцы князь Чорторыискии, небожчик, своихъ | пенезеи выдалъ, такъ тежъ и тыхъ
 двохъсотъ копъ поло|вицы капъщизны, заслужоного его, мальжонъце его кн(е)г(и)ни
 Чор|торыискои, не отъдалъ, менечи тую причину, ижъ в первомъ | листе нашомъ рата не доло-
 жона, которои оные пенези по|мененные отъдати бысь еи мель.

А такъ, и теперъ при|казуемъ тебе, абы еси яко тые пенези, што князь Чоръ|торыискии, не-
 божчикъ, на подыимованье пословъ и гонцовъ | в небытности князя воеводы киевского онъ,
 де, в Киеве под | ведомостью твоею выдалъ, с пенезеи бы еси капъщизныхъ, | с половицы, на
 князя воеводу киевского приходячее, раты, | теперъ недавно минувое ³Громницъ⁴ в року те-
 перидучомъ || [118 адв.] шестьдесятъ шостомъ³ прошлое, кн(е)г(и)ни Ивановое Чорториское |
 двадцать осмъ копъ и грошей двадцать осмъ отъдал. | Такъ тежъ и оную двесте копъ грошей,
 половицу пенезеи | капъщизныхъ, которые тое жъ раты, недавно минувое ⁵Громъ|ницъ в року
 теперидучомъ шестьдесятъ шостомъ⁵ мещане | киевские дають, што на князя Ивана Чорто-
 риского яко на | справъцу воеводства тамошнього Киевского заслужоного | его, приити мело,
 еи же бы еси, кн(е)г(и)ни Иванови Чорторискои, або | посланъцу ее, кого она з симъ листомъ
 до тебе пришлеть, | отъдалъ конечно.

⁶Псань⁶ у Вильни, лет(а) Бож⁷(его) нарож(енья) 1566, | м(е)с(е)ца марца 10 дня.

| Подъпись руки г(о)с(пода)рьское

№ 106

1566 г. сакавіка 18. Гародна / Гродна. – „Вырок” суда Жыгімонта Аўгуста і паноў–рад на
 цяжбе паміж віленскім цівуном, п. Станіславам Паўлавічам Нарушэвічам і яго жонкай пані
 Марыяй (Марынай) Львоўнай Палубенскага, з аднаго боку, і гасп. маршалкавай і пісаравай,
 пані Копцевай Васілевіча – Марыяй Канстанцінаўнай Крошынскага і яе сынам п. Васілём Коп-
 цем (Копцевічам), з іншага, аб прымушэнні Палубенскай да падпісання дакументаў супраць яе
 жадання, незаконным утрыманні тэстамента першага мужа Палубенскай п. Івана Копця і
 інш. і часткі рухомай маёмасці

| ¹Вырок тивуну виленскому, пану Станиславу Нару|шевичу и малжонце
 его п(а)ни Мари Лвовне Полубенскои | с п(а)ни Коптевою Василевича и з
 сыном ее Василем Коптем | о опеку по першом мужу п(а)ни тивуновое
 Ивану Коп|тю и о одержанье примусом и в неведомости ее | часу хоробы
 некоторых записов на имена¹

³⁻³ г. зн. 2 лютага

⁴ выпр. з ь

⁵⁻⁵ г. зн. 2 лютага

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць Писань

⁷ далей раздзяляльны знак /

№ 106

¹⁻¹ поч. II

| Жыкгимонт Авѣгустъ, Божю м(и)л(о)стью корол полскии, великии княз | лит(о)вскии, рускии, прускии, жомойтскии, мазовецкии, лифлянтскии и иных.

| Смотрили есмо того дела с паны-радами нашими ихъ м(и)л(о)стью, седечы | намъ на суде и стоячи очевисто передъ нами обеюмъ сторонамъ за манъдатом н(а)шимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ. Жаловаль одъ тивуна | виленского || [119] виленского, пана Станислава Павѣловича Нарушевича и отъ | мальжоньки его пани Марьи Львовъны Полубеньского приятель | и умоцованыи ихъ Станиславъ Морьдасъ на маршальсковую и | писаровую нашу, пани Копътевую Васильевича – Марью Косътен|тиновъну Крошинского и сына ее Василья Копътевича о томъ, | што жъ, деи, они менуючи бытъ тестаментъ перъшого мужа | пани тивуновое небожьчика Ивана Копътя, сына пани Коп|тевое а брата Васильева, и яко бы тымъ тестаментомъ | опека еи самои и детеи ее зо всими ее властьюми и ихъ ²-имены² | имъ отъ него злекона и поручона быти мела скоро по животе | Ивана Копътя, зоставши еи в ыименью ихъ ³-Весеискомъ³, и кгда, | деи, она злегла детятемъ а будучи еи в хоробе, сами по | своєю воли, яко хотели, немало листовъ, на имя ее написавши, еи, | деи, самои тыхъ листов, чести не даючи и не допускаючи тяжъ|кимъ а непристоинымъ хованьемъ ее, невесты хорошее, в томъ | дому своемъ, а надо все пофальки и пригрозамы розными при|мусили ее до того, же она тые листы, не ведаючи сама, якие | и што в нихъ описано, запечатати и подьписати мусела. | И яко, деи, на онъ часъ в таковомъ хованью ихъ будучи, ⁴-нико|торыхъ листовъ ани записовъ безъ воли и ведомости при|ятелеи и кровныхъ своихъ чинити и давати ни на што | никому не хотела и на то не позволяла⁴, такъ, деи, и теперъ | некоторое ведомости не маеть, што в тыхъ листехъ описано || [119 адв.] и на што ся стегаютъ, и яко много тыхъ листовъ естъ, и яко, деи, | тестаменту потомъ зошлому мужу ее первшомъ слушне а ура|довне, при животе его справеного, не зостало и ничего, деи, она | о немъ не ведаеть. ⁵-Такъ тежъ в таковомъ тяжкомъ а непри|стоиномъ хованью и въ моцы ихъ будучи, некоторыхъ, деи, запи|совъ никому безъ воли и ведомости приятель и кровныхъ | своихъ чинити не позволяла и давати не хотела⁵, а к тому, деи, | многие листы, привилья и реистра, еи потребные на именья | еи властные, отъчизные и дедизные, и тежъ на долги не|малые, еи належачие, при нихъ зостали и теперъ, деи, ихъ у себе | держитъ, а еи ихъ выдати не хочуть. Такъже, деи, и многих | речеи рухомыхъ ее властныхъ, при нихъ зосталыхъ, хотя жъ | часть некоторую еи вернули, але, деи, до коньца тыхъ речеи и ма|етьности еи не отдали. И в томъ же манъдате нашомъ на | остатку написано, абы яко тестаментъ того мужа ее | зошлого Ивана Копътя, естли якии естъ и котории в себе быти | менуютъ, такъже вси листы, которые по смерти его, на што | кольвекъ отъ нее будутъ такимъ обычаемъ вымогли и | одержали, и тежъ листы, привилея и реистра, потреб|ные на именья ее властные, отъчизные и дедизные, и лись|ты на долги положили. И о все о то передъ нами, г(о)с(по)д(а)ремъ, | росправили.

Отъ пани Копътевое и отъ сына ее Василья | прокураторъ и умоцованыи ихъ Казимеръ Леднишкии при быт|ности || [120] ности ихъ самыхъ на то поведиль, ижъ пани Копътевая зъ сыномъ | своимъ о то, деи, ⁶-ни⁶ о што отъказывати не повинъ⁷-ни безъ стар|шого опекуна небожьчика Ивана Коптя, сына ее, а брата Ва|сильева, то естъ его м(и)л(о)сти пана воеводы троцкого, пана Миколая | Радивила, у которого, деи, и тотъ тестаментъ сына ее Ивана | Копътя естъ, где жъ панъ воевода очевисто, при насъ, г(о)с(по)д(а)ри, бу|дучи, озвальсе бытъ опекуномъ уставленнымъ отъ Ивана | Копътя, и тестаментъ его быти в себе поведиль, нижли его | у права покладати не хотель: ⁸-ккды⁸ жъ о то з мestyца своего | опекуньского не естъ позванъ, яко жъ и тестаментъ не|божьчика Ивана Копътя оказалъ не в обычаи права. Ани | вдаючися въ отъказъ,

²⁻² так у ркп., трэба чытаць іменны

³⁻³ так у ркп., трэба чытаць Весеіскакомъ; пар. ніжэй

⁴⁻⁴ гэты фрагмент тэксту не ўзгадняецца па сэнсу з папярэднім і наступным і чытаўся, відаць, першапачаткова ў інш. месцы

⁵⁻⁵ гэты фрагмент тэксту не ўзгадняецца па сэнсу з папярэднім і наступным і чытаўся, відаць, першапачаткова ў інш. месцы

⁶⁻⁶ нап. па сцёртым (?)

⁷⁻⁷ выпр. з ь

⁸⁻⁸ так у ркп.

одно, хотечи ведомость вчинити, ижъ | его м(и)л(о)сть опекуномъ описанымъ есть, за котормъ оказанъ|емъ тестаменту допиралася сторона, абы его ку читанью | и тежъ копею з него было дано, панъ воевода тымъ же ся | в томъ заложилъ, яко и вышеи написано, ижъ его м(и)л(о)сть о то | не позвано, для того его у права покладать и копеи з него | давать не повинень.

А такъ, мы, г(о)с(по)д(а)рь, намовивъшисе в том | с паны-радами нашими, вырокомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ то | сказали: кгда жъ ся панъ воевода троцкии озвалъ быть | старъ-шимъ опекуномъ, отъ Ивана Коптя описаным, | а до покладанья тестаменту не есть позванъ, прото | и теперъ панъ тивунъ виленский и з малъжонькою своею || [120 *adv.*] до положенья онго тестаменту мають пана воеводу троц|кого ⁹-яко⁹ старъшого опекуна, в которого в моцы и въ рукахъ оныи | тестаментъ есть, позывати, але о тые вси записы, которые | по смерти перъ-шого малъжонька пани тивуновое Ивана | Коптя справованыи и до которыхъ пани тивуновая мовит, | ижъбы поневольне а с примусу давать мусела отька|зывать есмо сказали. То пакъ за тымъ пани Коптьева | зъ сыномъ Васильемъ, не хотечи и оныхъ записовъ покладать, | многими причинами збранялисe и манъдаты збивали, первеи | вымовляючисе непозываньемъ до того старъшого опекуна, | пана воеводы троц|кого, а потомъ одъзываючисе до летъ | детяти, дочки Ивана Коптя, поведаячи тежъ што кольвек | в тыхъ записехъ описано, тогды то все належить и запи|сано есть оному детяти, которому они яко опекуны | ничего протегать не могутъ отъ пани тивуновое.

Тотъ | же умоцованыи приятель ихъ Станиславъ Морьдасъ | на то поведилъ, ижъ пани тивуновая не безъ причины | того тестаменту допирается, абы былъ у права по|ложонъ, ижъ з него вси записы уросли и хочеть то по|казать, же тая справа уся, которую сторона за тесь|таментъ собе быти менить и за кгрунтъ всеe справы | своеe покладаетъ, есть никъчемъная, неслушная, | и не || [121] и неправъная, и яко ку тому тасътаменту, такъ и ку всимъ | тымъ записомъ мовити хочеть. Але ижъ, деи, пани Коптьева | з сыномъ своимъ вышеи|помененымъ того тестаменту и оныхъ | всихъ записовъ положить узбраняются, тогды не иная | причина того, але тая же, и сами ве¹⁰ даютъ и розумеють тую | справу быти неслушную, и для того не смеють се з нею на|яво показать, бо, деи, и паномъ воеводою его м(и)л(о)ст(и) троцкимъ не | могутъ се в томъ вымовять ани закладать, кгда жъ | то сами на цедуле подали, же панъ Иванъ Копоть, учини|вши тестаментъ, далъ его до рукъ пани матъце своеи, | а пани матъка его, то есть пани Коптьева, с порады при|ятель своихъ заразомъ тотъ тестаментъ и на завътре|е жъ, у вольторокъ, по смерти его, не продолъживаючи, ставъши | на враде городеньскомъ, тотъ тестаментъ оповедала и до | книгъ записати дала. Прото кгда жъ се, деи, то с повести ихъ | показало, же тестаментъ в рукахъ ихъ былъ, и сами назы|ваются опекунами, а о то суть позвани, абы тотъ | тестаментъ положили, которыи они собе за фунъдаментъ | всеe тоe справы маючи, и на записехъ, с которыхъ преписы | подаваныи докладають, а кгда жъ, деи, безъ воли его м(и)л(о)сти | пана воеводы троц|кого таковыя записы справовали, а | злеща, ижъ в томъ никому иному вины не даютъ, одно || [121 *adv.*] имъ самымъ, тежъ панъ Василеи Копеть самъ и имения вси | небожъчика брата своего деръжить, прето мели бы слушне | тестаментъ положить. А ведъ же, деи, кгда они узбро-ня|ются того тестаменту и записовъ положить, ино пани | тивуновая, хотечи показать не-слушную и никъчемъную | справу тестаменту онго, положила выпись с книгъ земь|скихъ городеньскихъ подъ датою Божого нароженья тисеча | пятьсотъ шестьдесятъ третего, м(е)с(е)ца февраля второго | дня, в котормъ описано, ижъ:

„Постановивъшисе обличъне | на враде нашомъ ¹¹-городескомъ¹¹ передъ судьями повето-выми | пани Коптьева, оповедала тестаментъ сына своего небож|чика пана Ивана Коптя, поведаячи, ижъ сынъ ее за прудъ|кою а тяжкою смертию самъ очевисте того тестаментъ|ту на враде оповедати не могъ, але¹² еи, матъце своеи, до рукъ | далъ, в котормъ тестаменте опису-еть:

⁹⁻⁹ *нап. над радком поч. III інш. чарнл.*

⁻¹⁰ *нап. над радком*

¹¹⁻¹¹ *так у ркп., трэба чытаць городеньскомъ*

¹² *далее разделяльны знак /*

„Зоставуючи малѣ|жонѣку свою – теперешнѣную пани тивуновѣую – с потомѣством | еѣ и своимѣ на всихѣ именѣяхъ на части еѣго, которая з делу | на него приити маѣтъ до живота еѣе, а потомѣству – на|вечность. А въ которыхѣ именѣяхъ малѣжонка еѣго пани Марина | Львовѣна Полубенѣского яко на властѣнои дедизне и отѣ|чизне своѣи, третѣю часть навечность, а две части – в сумѣ | пенезеи еѣму записала, на тѣхъ именѣяхъ описалѣ малѣжонѣце | своѣи || [122] своѣи с тѣмѣ потомѣствомѣ своимѣ доживотѣное мешканѣе, | а по животѣ еѣе на пото¹³⁻мѣство⁻¹³⁻¹⁴ ихѣ. А гдѣ бы замужѣ пошла, ото | всихѣ именѣи, отѣчизны еѣго, отѣпасти бы мѣла, а властѣное отѣ|чизны, именѣи еѣму записаныхѣ, третѣю часть – вечностью, а две | части – в сумѣ пенезеи, до живота еѣе вживати, а по животѣ еѣе | никакого иного, одно на тоѣ жѣ потомѣство вышѣиописаное. | А гдѣ бы потомѣство еѣго з стого свѣта зошло, тогды вси | именѣя яко еѣго отѣчизны, такѣ и малѣжонѣки еѣго, еѣму запи|санные, на брата своѣого Василья Копѣтя и на потомѣство | еѣго, которое мети будѣтъ. А гдѣ бы Василѣи безѣ потомѣства | зшолѣ, тогды на сестренцовѣ своихѣ, сыновѣ небожѣчика пана | Ивана Боговитиновича: на Гаврила, Киряка, Михаила и Бенѣ|дикта, и тежѣ на другихѣ сѣсѣтранѣковѣ своихѣ, сыновѣ | небожѣчика пана Е¹⁵⁻си⁻¹⁶ ф⁻¹⁷ а⁻¹⁵⁻¹⁸ Халецкоѣго: на Дмитра и на Ивана, або | и на тѣхъ, которые з стѣхѣ сѣсѣтранѣковѣ живи зостанутѣ.” Такѣ | тежѣ и рѣчи свои рухомѣе вси жонѣ своѣи зѣ стѣмѣ жо потомѣ|ствомѣ записуетѣ, около чого ширѣи и достаточнѣи на томѣ | выпиѣсѣ описано еѣтъ. А дата в того тестаментѣ году шѣстьдѣсѣят | третѣго, м(ѣ)с(ѣ)ца гѣнѣвара осмогонадѣцѣтъ дня^А.

Которѣи выпиѣсь, кдѣ быль¹⁹ вычѣтен⁻¹⁹, пани тивуновѣа черѣзъ того жѣ у|моцованого приѣтеля своѣого поведила: „Вси обыватели Великоз(о) | князѣства Литовѣского сведомѣи и в статутѣ еѣтъ описано, || [122 адв.] котѣримъ обычаѣмѣ записѣи и тестаментѣи маѣють быти | справованы. А на томѣ выпиѣсѣ менуетѣ тѣу справѣу записомѣ | и тестаментѣомѣ. Еѣсли жѣ сторона менуетѣ записомѣ, | то поити не можѣтъ, абовѣмѣ на таковыѣ важныѣ рѣчи, | властѣныѣ записѣи оноѣго, хто записуетѣ, маѣють быти да|ваны подѣ печатѣю властѣною и подѣ печатѣи и сведомѣѣмѣ | людеи добрыхѣ. И тотѣ, што хто кому записуетѣ маѣтъ стати | передѣ урадомѣ на|лежѣнымѣ, яко то еѣтъ в статутѣ описано | в роздѣлѣ перѣвомѣ в артыкулѣ пѣтънадѣцѣтомѣ^Б, и сознѣати | дарѣ або продажѣу своѣю; а не только статутѣомѣ, але и уфалѣю соимовѣю тотѣ арѣтыкулѣ еѣтъ утвѣрѣжѣнѣ: на вальномѣ | соимѣ у Вильни в року пѣтъдѣсѣтъ перѣвомѣ^{20В}. Тестаментѣомѣ | тежѣ тоѣ справѣи меновати не можѣтъ, абовѣмѣ еѣтъ порѣ|докѣ, котѣрымѣ обычаѣмѣ тестаментѣи маѣють быти справованы, то еѣтъ черѣзъ писара явного, передѣ капланѣомѣ и | передѣ людѣи добрыми, верѣи годѣными^Г. Бо пишѣтъ дата | тестаментѣу в Городнѣ, м(ѣ)с(ѣ)ца гѣнѣвара осьмогонадѣцѣтого, а | умерѣ м(ѣ)с(ѣ)ца фѣвралѣа перѣвого дня – досѣтъ было часу до спра|вованѣя и оповѣданѣя самого уѣстного и возвѣ⁻²¹нѣя до себѣ | яко вѣрѣду, такѣ и людеи добрыхѣ, верѣи годныхѣ. А злѣща, яко того | справѣу даѣтъ, жѣ то было в мѣстѣ великомѣ, гдѣ людеи много, | королевѣа еѣе м(и)л(о)стѣ дворѣомѣ своимѣ тамѣ на онѣ часть быти | рѣчила || [123] рѣчила, вѣрѣды тежѣ розныѣ тамѣ яко в головѣномѣ мѣстѣ еѣтъ: | земскии, замковыи, мѣстѣскии; а не только свѣтѣскѣи, але и ду|ховѣныѣ вѣрѣды закону римѣского, а злѣща грѣчѣсѣкого костѣла, котѣрого в послушѣнѣствѣ небожѣчикѣ Иванѣ Копѣтъ былѣ. Ближѣи | было еѣму ку с⁻²²правованѣю тестаментѣу послати, по котѣрого зѣ | стѣхѣ урадовѣ, нижѣли пани марѣшалѣковѣа з сыномѣ своимѣ по | урѣдѣ троцѣкии и мѣреѣцкии для чинѣнѣя описовѣ посылали. А | ижѣ²³⁻²³се⁻²³, деи, достаточнѣе и яснѣе то показало неслушность тоѣ справѣи.” | Просили, абы яко не порѣдѣная, неправѣная и неслушѣная на | сторону была одѣложена и скасована отѣ панѣи Копѣтѣвое | и отѣ сына еѣе.

¹³⁻¹³ нап. на сѣрѣтым (?)

⁻¹⁴ далѣй раздѣлялѣны знак /

¹⁵⁻¹⁵ нап. на сѣрѣтым

⁻¹⁶ выпр. з инш. лѣтары

⁻¹⁷ выпр. з инш. лѣтары

⁻¹⁸ далѣй раздѣлялѣны знак /

¹⁹⁻¹⁹ так у рѣк., трѣба чѣтаѣъ вычѣтен

²⁰ далѣй }

⁻²¹ выпр. з инш. лѣтары

⁻²² выпр. з с

²³⁻²³ нап. над радком поч. III (?)

Тотъ же прокураторъ ихъ поведилъ: „Пан Копоть | деръжиться выроку короля его м(и)л(о)сти, которыи есть вчинен, | абы его м(и)л(о)сть панъ воевода троцкии яко тотъ, которыи ся | показалъ быть старъшимъ опекуномъ, и тестаментъ указал, | былъ позывалъ. Прото кгда о то при пану воеводе троцкомъ | будутъ позвани, тогды то, што ку обороне праву ихъ на|лежати будетъ, поведять. А они теперь, только справуючи|ся о кгвальтовъное вытягъненъе листов, которые менить | пани тивунова в манъдате, препомъневъши того, же то | вчинила с хути а з доброе воли своее ку тому, якъ сама менил: | хоробою знята, а не хотечи, абы якие ростырьки о именъе, | если бы была зъ стого света зышла, мели быть, одно, абы | детки ее, которые она сплodiла с перъшимъ мужомъ своимъ || [123 *адв.*] при именъи зостали, подыпираючи и твердечи оных перъших | листовъ, которые она одъ двухъ годъ за живота мужа своего | учинила, записуючи то вradoвъне мужови своему, што записавши | и в моцъ ему подала. Которие записы не въ обычаи жадного права, | кгда жъ о то не позвани, одно, абы прет ся оныхъ и напотомъ | ведомость и у права захованы были показывали, докладаючи | того, же и в тыхъ другихъ листехъ того жъ доклада, а зменку | о нихъ чинить. А прет ся, деи, в тыхъ другихъ листехъ никакого | иного записъ не брали, одно на потомка.” Которые записы | у права положили и копей з нихъ, стороне давши, потомъ | у суду нашего читаны были, то есть тые листы: одинъ – | на третюю часть всихъ именей ее отъчизныхъ и дедизныхъ, | лежачихъ на Подляшу: в замку и въ месте Городискомъ, в месте | Росошью, въ дворе Яблони, въ Ясилце и Витулине; такъ тежъ и | на Руси: в замку и въ месте Кругъленскомъ – зо всими фолварки, селы | и присельки, з бояры и ихъ дворъцы и людми. А другии листъ – | на две части тыхъ же именей у петънадыцати тисечей ко|пахъ грошей записуючи долъгомъ. Третии записъ – на тые жъ | дети свои и по зешъ-тью ихъ на пана Василья Копътя | и на дети его, а в зоишътью потомства его – на сесътреницы | мальжонка своего, дети Боговитиновы и – на Х⁻²⁴а⁻²⁵ лецкокого, вли|ваючи право свое противъ кнегини Ивановое Полубень⁻²⁶ское – Реины Копътевъны, дядиной своеи, на именъя дворъ | Витулинъ || [124] Витулинъ и Яблон, и на иншие именъя, которые она дер|жить до живота своего. И кгда тые имена до рукъ ихъ прии|дуть, записуючи имъ третюю часть тыхъ именей навечъ|ность, а две части – в суме пенезей. А к тому – о именъе Можеиково | противъ пана Яна Шимъковича, маръшалъка и писара нашего; | о именъе Глубокое противъ князя Алексъандра Полубенского; | и тежъ напротивъку князя Романа Санъкгушъковича о речи | свои рухомые; и о вживанъе именей ее отъчистыхъ черезъ брата | его князя Дмитрея Санкгушъковича, такъже и вси маетности | свои рухомые по животе своемъ тымъ же вышеипомененымъ | особамъ²⁷-пусчаю⁻²⁷чы²⁸. Тые вси три листы подъ печатью и | с подыписью властъное руки ее самое, и подъ печатъми людехъ | сторонныхъ, и подъ одною датою: писаныи у Веисеяхъ, року тисеча | пятьсотъ шестьдесятъ третего, м(е)с(е)ца маръца перъвого | дня. В которыхъ листехъ и перъшие записы пани тивуновое | споминаеть, которые она перво того на все на то, што вы|шеи помене-но, перъшому мальжонъкови своему Ивану Копътю | дала, записуючи то все ему, а в моцъ и въ шафунокъ, яко при жи|воте, т⁻²⁹акъ и по животе своемъ даючи, такъ тежъ и тестаментъ | Ивана Копътя в нихъ поменено, которыи вышеи доложон есть. | А потомъ на тые жъ вси три листы положили три выписы | вряду мерецкокого подъ одъною датою: року шестьдесятъ || [124 *адв.*] третего, м(е)с(е)ца марца пятогонадыцать дня, в которыхъ вызъ|наваеть, ижъ пани тивуновое сама особою своею передъ поды|старостимъ мерецкимъ Михъномъ Костантиновичомъ очеви-сте | добровольне³⁰-тые⁻³⁰ записы оповедала и до книгъ записати дала тые | выписы, писаныи в Меречи. За тымъ на тые жъ записы поло|жили три выписы с книгъ замку Троцкокого, вси три подъ одъ|ною жъ датою: того жъ году, шестьдесятъ третего, м(е)с(е)ца | марца сегогонадыцетъ дня. На которыхъ вызнаваеть, ижъ по|становивъшисе обличне добровольне пани тивуновое сама | особою своею передъ Иваномъ Стецковичомъ Селицькимъ, хору|жымъ сомилишъскимъ,

⁻²⁴ *выпр. з а*

⁻²⁵ *нап. на сцёртым*

⁻²⁶ *выпр. з інш. літары*

²⁷⁻²⁷ *нап. на сцёртым*

²⁸ *далеей раздзяляльны знак /*

⁻²⁹ *выпр. з я*

³⁰⁻³⁰ *нап. радком поч. III інш. чарл.*

судьею и писаромъ троцькимъ, а Мар|тиномъ Юрьевичомъ Куль⁻³¹ в⁻³² етемъ, понамесникомъ троцькимъ, | тые записы свои³³ оповеданья⁻³³ и до книгъ записати казала; | тые выписы писаны в Троцехъ. И к тому еще пан Копеть | оповедаль листь самой панеи тивуновой подъ печатью и с под|писомъ руки ее самое, и подъ чотырьма печатями людеи сто|ронныхъ, писаныи у³⁴ Весеиях⁻³⁴, того жъ году шестьдесятъ тре|тего, февраля двадцать осмого дня, которымъ листомъ | описала ся пани тивуновая с тыхъ именеи, которые мужу | своем³⁵ пешому⁻³⁵, небожьчику пану Ивану Коптью, записала | долги того мужа своего и свои платить, семнадцать | сотъ копъ грошем, тридцать чотыры копы, двадцать | чотыри гроши || [125] чотыри гроши. А пан Василеи з ыменеи отъчизстых того жъ долгу | ихъ, тринадцать сотъ копъ, тридцать копъ, петь|десять два гроши, осмъ пенезеи, платити мелъ. То все | описали се подъ немалыми заруками полнить, што все | на томъ записе пани тивуновое ширеи описано естъ, | а она, деи, тому досыть чинити не хочеть. На которыи | записъ и выписъ вряду мерецкого положилъ подъ датою | того жъ году шестьдесятъ третего, м(е)с(е)ца марца пя|тогонадцеть дня. И за тыми листы поведиль, ижъ | тое все право не належитъ панеи Коптьевой ани сыну | ее Василью, одно первеи детяти небожьчика Ивана | Коптья, и ижъ не естъ речъ ихъ властна.

Тогды про|тивку онымъ причинамъ, которые отъ панеи ти|вуновой поданы, мовили: „Отъ пору чинити и статутомъ | доводити не можемъ.” Прото просили, ижъбы тые при|чины, отъ панеи тивуновой поданыи, которые ку праву | оному детяти належати, до летъ того детяти | было одложено, кгда жъ опекунъ у права детямъ | ничего утратити, такъ тежъ и о то, што детямъ | належитъ, отъказывать не можетъ. А што, деи, беретъ | собе на помочъ выписъ вядовыйи, сознанья тестаменту, | ино, деи, о то теперъ ничего мовити не можетъ, нехаи собе | о то все такъ и о тые записы мовять з детятемъ, || [125 *adv.*] кгда летъ доростеть, або зъ старшимъ опекуномъ, па|номъ воеводою троцькимъ. Але где бы, деи, пришло о властную | речъ пана Васильеву на вси тые причины, которые у су|ду сторона прекладаеть, умель бы водле права и ста|туту слушныи отъпоръ чинити и статутомъ доводити, | в которомъ пишеть, ижъ каждыи записъ печатьниками |³⁶ ма⁻³⁶ быть подьпиранъ, такъ тежъ и въ другомъ мѣстыцу | пишеть: „Всекийи записъ, добровольне даныйи, увезде у права | при моцы захованъ быти маеть.”^Д А ведь же пан Василеи | одно, только противку оное повести, хотечи се выпра|вити около вытягненья примушоновъ записовъ – | яко сторона причину даеть и у мандате описала, яко | бы то з кгвальту а с примусу чинити мела – тогды то | показуеть, же никгда кгвальтъ ани примусу жадного | не было, одно сама добровольне, милуючи дети свои, | тые записы писать казала, абовемъ властною рукою | своею подьписала и о печать людеи добрихъ просила, и | передъ урадомъ мерецькимъ и троцькимъ очевисте вызнала. | А тежъ кгда будучи въ хоробе своеи, умоцнивши вси | тые записы свои, до пановъ–радъ ихъ м(и)л(о)сти слала и пи|сала, оповедаячи то и просячи о дворенина, которыи | бы именья и всю маетьность ее списаль. Панъ мар|шалекъ дворным з волею пановъ–радъ нашихъ придалъ | на то || [126] на то дьяка с канцеляреи нашої Ивана Борьсобу, которыи, | деи, при неи тыден былъ и все подостатку списаль, и | того списанья одинъ реестръ пану Коптью, а другии | еи далъ. Она, деи³⁷, тамъ передъ нимъ жадного примушеня | до записовъ не оповедала ани до пановъ–радъ не писала, | а потомъ³⁸ за листомъ за листомъ⁻³⁸, отъ нее писанымъ, тот | Борьсоба до вядьниковъ ее подьяльскихъ и русскихъ ехал, | и кгда тамъ, именья списавъши, отъголь до Вильни | приехалъ, и въ хоробу попаль, в которой живота доконалъ. | Ино, деи, панъ марьшалокъ дворным в захованью его нашол | тые листы пановъ–радъ такъ и пани тивуновое, што | до врадъниковъ своихъ писала, и регистра именеи, которые, | деи, листы и регистра панъ марьшалокъ розумеючи детямъ | пана Коптьевымъ быть потребные, пану Василью | вернулъ. Яко жъ покладалъ листь пановъ–радъ нашихъ, | до Ивана Борьсобы о

⁻³¹ *выпр. з інш. літары*

⁻³² *нап. невыразна*

³³⁻³³ *так у ркп., трэба чытаць оповедала*

³⁴⁻³⁴ *так у ркп., трэба чытаць Весеях; нар. вышэй, ніжэй*

³⁵⁻³⁵ *так у ркп., трэба чытаць першому*

³⁶⁻³⁶ *так у ркп., трэба чытаць мае*

³⁷ *далей раздзяляльны знак /*

³⁸⁻³⁸ *так у ркп.*

томъ писаныи, подь датою того жъ | году, шестьдесятъ третего, м(е)с(е)ца марьца третего дня | и реестръ того жъ Ивана Борьсобы, списованья маеть|ности речи рухомыхъ небожьчика Ива-
на Копьтя и ее | властныхъ, которые в захованю были у матки его, | подь датою того жъ року,
м(е)с(е)ца марца двадцатого | дня, и еще два листы пани тивуновое, писаныи до || [126 *adv.*]
врадъниковъ и подьданныхъ ее, один – до врадъника горо|дишъского и до всихъ подьданныхъ
тамошньнихъ, а другии – | до врадъника Кругленъского и до подьданныхъ Кругленскихъ, | абы
подьлугъ листу пановъ–радъ нашихъ оному Ивану | Борсобе того списаня не боронили. Затымъ
положилъ | квитъ пани тивуновое с печатью и с подьписью руки | ее, на которомъ созънаваетъ,
ижъ ее вси рухомые речи, | по небожьчику мужу ее zostалые, пани Коптьева | до рукъ ее по-
отъдавала. Дата в того квити того жъ | году и м(е)с(е)ца марьца шостогонадъцеть дня. И тежъ –
| листъ пани тивуновои на некоторые речи ее рухомые, | которые в заставе у жида мстибоговъ-
ского у Лазара | Кгудича, ижъ они, у сту копахъ выкупивъши, еи отъ|дали. Дата в него того жъ
году шестьдесятъ третего, | м(е)с(е)ца мая осмого дня. А потомъ положили реестръ | списанья
речи подь тою жъ датою, яко и квитъ, ко|торыи якобы пани тивуновая, едучи з Веисеи, зъ со-
бою | побрати, а иные тамъ zostавити мела. И за тыми | листами докладали того, кгда жъ, деи,
до врьдниковъ | своихъ писанье вольность мела, могла бы до нихъ | о озневоленью своем пи-
сать, естли бы якое было. | И кгда потомъ была здоровышою, немало приятел, | зацныхъ || [127]
зацныхъ людеи, в нее, в дому пани Коптьевои, бывали, с которыми | розмовы мевала, а тамъ
передъ ними жадного кгвальту ани | моцы витеганья записовъ не оповедала. И тежъ кгда отъ |
пана марьшалъка дворного дворенинъ нашъ Богушъ Овьсяныи | ³⁹-послалъ ⁻³⁹ былъ для огледа-
нья хоробы пана ⁴⁰-Василья ⁻⁴⁰ Коп|тя, тежъ навезаючи панеи Коптьевои старои и теперешнее |
пани тивуновое, тотъ дворенинъ тамъ, у Веисеяхъ, два дни | и две ночи былъ, а отъ нее никото-
рого зневоленья о тыхъ | записехъ не слышалъ. Яко жъ, деи, завжды уставичне много | людеи
зацныхъ в дому ихъ бывало, а они никоторого при|мушенья записовъ никому не оповедала. И к
тому тежъ | и того еще докладала, ижъ на тотъ часъ, коли с паномъ | тивуномъ в дому ихъ
шлюбъ брала и венчаласе, тамъ на | онъ часъ людеи добрихъ много было и видели, ижъ знево-
леня | жадного не мела, и, кгда вже по томъ шлюбе в кольку | неделях до Городьна ехали, тамъ,
в месте Усвьятъску, была, | такъ и у пана Михаила Воловича ночовали. А яко на врьде | Ус-
вятьску, такъ и въ пана Михаила жадного оповеданя | не чинила, але еще и черезъ ⁴¹-слугу ⁻⁴¹
пана Васильевыхъ, которые ее до Городьна отъпровадили, дякуючи, отъписала, | которыхъ
листъ защиты показывалъ. И с тыхъ, деи, всихъ | причини значисе, ижъ тамъ мусу жадного до
записовъ | не было отъ пани тивуновое.

Тотъ же умоцованыи || [127 *adv.*] приятель ее поведилъ: „В томъ, деи, всемъ паномъ воево-
дою | троцкимъ ⁴²-закриваются ⁻⁴² не могутъ, абовемъ панъ воевода | троцкии на тотъ часъ, кгда
тотъ тестаментъ, яко они менят, | справованъ не былъ, и тежъ не пану воеводе троцкому, але |
панеи Коптьевои тотъ тестаментъ до рукъ естъ данъ, | и она его на врьде оповедала. А кгда жъ
его на врьде | сама оповедала, тогды и теперъ не отъ пана воеводы | троцкого, але отъ нее мель
быти покладан, яко се вышеи | причины поведили, для чого положить узбраняють|се. А што
панъ Василеи Копоть, деръжечи в рукахъ своихъ, | не ведати, якую теперъ припоминати, запи-
сы перъшие, | с которыхъ стороне преписовъ дати не хотель, на то жадъ|ное объмовы ему чи-
нити не повинъни яко о неведо|мую речь, але кгда бы до читанья далъ, и на ⁴³-то ⁻⁴³ слушъ|ныи
отъказъ мель. Што се дотичеть тое речи, около | кгвальтовъного примушенья на тые записы
неслушъ|ныи, с которыхъ преписы дано, пани тивуновая тую справу | даеть: што кольвекъ ся
стало, то все мусела чинити з не|воли и боячисе пофалокъ ихъ, которыхъ наслухаласе много, |
будучи в рукахъ ихъ. И зъ властныхъ тыхъ записовъ, | которые до суду принесли, показується
тая неволя | ее: абовемъ небожьчикъ панъ Иванъ Копоть умеръ | м(е)с(е)ца феврьала второго
дня; она по смерти его породила | сына || [128] сына того жъ м(е)с(е)ца двадцать осмого дня;

³⁹⁻³⁹ так у ркп., трэба чытаць послань

⁴⁰⁻⁴⁰ так у ркп., трэба чытаць Ивана; нар. вышэй, ніжэй

⁴¹⁻⁴¹ так у ркп., трэба чытаць слугъ

⁴²⁻⁴² так у ркп., трэба чытаць закриватися

⁴³⁻⁴³ нап. над радком

дата запи|совъ по нароженью – на завѣтрее, м(е)с(е)ца марѣца первого дня; | сознанья в раду мерецького дата того жъ м(е)с(е)ца пятого|надѣцатого дня, а троцкого выпису дата семь-надѣ|цатого дня. С чого яснє ся показуєть не только примушенє, | але и великая неволя, абовемъ яко и сами сознавають, | же была обѣтежна плодомъ и часъ пороженья близко | приходилъ, и была невестою хорою, к тому тежъ знята | была жалостью смерти мальжонька своего и тою хоробою | пороженья дѣтяти. А мусела листы подѣписовати на | завѣтрее, въ двухъ недѣляхъ – сознанье чинити. А такъ, | великихъ записовъ и многихъ, яко они показываютъ, будучи | в таковой хоробѣ, не могла по доброй воли росказывать писати | ани на нихъ зєзвоятъ, бо не только невестѣ хорои | и смутной, але и здоровому человеку было бы о чомъ мислитъ, | а што, деи, докладають, ижъ пани тивунова, вои|тпечи о здо|ровьи своемъ, тые записы справоваламъ и по в рады для | сознанья передъ ними посылала, а то все якобы мела | чинити, умоцняючи таковую всю маєтьность на | дѣти свои, естли бы в томъ часѣ зъ того света зошла, | ино ся, деи, то значнє показуєть, ижъ не для дѣтеи еє | ⁴⁴-ани-⁴⁴ хотєчи именья и всю маєтьность пани тиву|новое себе в домъ свои и за еє живота привлащать, || [128 адв.] тые записы справовали. Бо, деи, дѣтямъ некоторыхъ за|писовъ отъ пани тивуновое не было потреба, кгда жъ | в тотъ часъ вдовою была, бо, деи, завѣжды такъ се заховы|ваєть: по смерти отьца и матьки именья и вси | маєтьности правомъ прирѣженымъ на дѣти спадывають, | и берутъ дѣти маєтьности таковую, по родичохъ зоста|люю яко влаєтьность свою, кгда жъ право прирѣженое | подле статуту: „Маєть продекъ передъ набытымъ | правомъ.”⁴⁵ Тымъ же тежъ обычаємъ и по пани ти|вуновои, кгда бы въ онои хоробѣ зъ того света зышла, | дѣти еє ку именьямъ и всеи маєтьности пришли бы яко | до своего влаєтьного и безъ записовъ. Але ся то значнє | показуєть, ижъ не для дѣтеи то яко в тестаменте, | такъ и въ записехъ обѣваровали. Где бы дѣтеи пани | Ивановыхъ не стало, тогды мело бы то приити на | пана Василья Копѣтя и на дѣти его, и потомки, | а потомъ, кгда бы ихъ не стало, ино на сєсѣтрєнцы | его, дѣти небожѣчика пана Ивана Боговитиновича, | и на дѣти пана Есифа Халецкого вышеипомєненныє. Чого ж | жадное право не несєть, абы таковыє записы мели | быти дерѣжаныи.” Причѣмъ припытваласє пани | тивуновая, абы сторона поведила, естли же тое соз|нанье было на мєстцѣ врядовомъ, на што выписы | покладаютъ || [129] покладаютъ, або, естли бы тежъ врядовѣнє еи зѣежѣчалъ.

| За которымъ припоминачьемъ пани тивуновое поведилъ | панъ Копѣть: „Жє яко в радникъ мерецький такъ и в радъ | троцкий тамъ, до Веисєи, ку примованью того сознанья зѣездилъ | за писаньемъ и прозбою еє самое, бо ижъ с Троковъ уряду | борѣзо дожѣдатисє не могли, а пани тивуновая о зѣдоровьи своемъ вои|тписала. Прото по урадъ мерецький посылала, | а передъ нимъ сознанье чинила. А за тымъ третєго дня и | троцкий урядъ приєхалъ, передъ которымъ такъ же сама | добровольнє сознанье чинила.”

Пани тивунова поведила, | ижъ у дворѣ Мерецькомъ не єсть судовое мєстѣцє ани повет, | такъ тежъ тые вси именья не суть у поветѣ Троцькомъ | и николи намєстѣнники и в⁴⁵ радники троцкие ничимъ ся | не вѣступовали въ справу тыхъ поветовъ, в которыхъ | тые именья лежать, и не несєть то право посполитое, | абы в радъ до кого зѣежѣчати мєль. Але хто кому што за|писуєть або якимъ–кольвєкъ обычаємъ маєтьность лє|жачую пуєщаетъ, такъ статутъ учить: „Жє маєть по|становитєсє передъ господарємъ або передъ паны–радами: марѣшалѣкомъ земскимъ и дворнымъ, або передъ | воеводою оного повету.”⁴⁶ А яко мерецького уряду не могутъ | они себе за урядъ почитати, кгда жъ тамъ не єсть | в радъ воеводѣства ани старѣства, с которого бы мела || [129 адв.] быти шляхта сужона. Такъ тежъ и тотъ в радъ троцкий | в томъ справѣ за приналежньи в радъ полицонъ быти не можєть, кгда жъ тые именья николи не были подъ | влаєтьностью намєстѣнника ани судьи троцкого, а злещя | и овѣшемъ понамєстѣнника и писара, которыи ачъ ся ⁴⁶-судєю⁴⁶⁻⁴⁷ | быти мєнуєть, але у одного суду одьна особа | двєма в радъ влаєднути не можєть. То тежъ себе | берєть на помѣчь пани тивуновая, же и тые особы, | которыє до тѣє справы ничого не мели, сознанье и записы | приимовали не на мєстѣцѣ в радъ сво-

⁴⁴⁻⁴⁴ так у ркп., трѣба чытаць але

⁴⁵ выпр. з инш. літары

⁴⁶⁻⁴⁶ нап. поч. III инш. чарнл.

⁴⁷ далєй з новага радка нап., пацѣрта і зак. єю

его, бо, деи, никому иному, | только самому г(о)с(по)д(а)ру вольно зсылати на приимованье та|ковыхъ записовъ. И то – немалый знакъ неволи, же по смер|ти мужа ее нигде ее не выпускали з дому своего, але яко | записы тамъ, у Веисеяхъ, у нее вымогли, такъ и врядъ ку | помочи своеи прибавили, к тому вси имена отъ нее отъ|далили, одны – вечностью, другие – в суме пенезеи, а надъ | то еще ⁴⁸долгьи⁴⁸ немалые на нее обалили, которыхъ платит | не повинна, кгда жъ именья его ани жадное маеть|ности не деръжить. А што большого безъ жадное | слушное причины и потребы а праве згола мела бы | она отъдаляти именья свои одъ себе самои и от | детеи своихъ, которые бы з другимъ мужомъ мела, | кгда жъ и право посполитое есть, же отецъ от | сына, matka || [130] сына, matka отъ дочки безъ слушное причины маеть|ности, а злаща именья лежачого отъдаляти не могутъ. Ни|коли бы пани тивунова на то не позволила, коли бы неволи | и примушенья не мела. Прото таковые неслушные, не|побожные и неправные записы деръжаны быти не | могутъ, докладаючи того, же подъ одною датою и | на однымъ мѣстцу, у Веисеяхъ, записы справованы. | А што, деи, сторона брала себе на помочь, ижъ пани ти|вунова на тотъ увесь часъ мешканыя своего у Веисеяхъ | никому не оповедала того зневоленья своего и, едучи з Веисеи | дорогою до Городна, ино не инья причина того была, | одно боязнь, которое досыть немало на себе мела, кгда | видела и слышала великие погрози и пофальки на себе – му|села до часу певного занехать, абы ку чому горшому не | пришла. Ведъ же кгда з дому ихъ вышла а в малъженство | за пана тивуна пришла, не омешкала с тымъ, але по веселю | третего дня оповедала то уряду земскому городеньскому. Потомъ и передъ нами, г(о)с(по)д(а)ремъ, ижъ, будучи еи в ⁴⁹хоробе⁴⁹, | пани Коптьева з сьномъ своимъ немало листовъ и за|писовъ на неи поневольне вымогли и до печатованья и | подъписанья оныхъ записовъ примусили, на што положили | выпись с книгъ земскихъ городенскихъ подъ датою лета | Божего нароженья тисеча пятьсотъ шестьдесятъ || [130 *adv.*] третего, м(е)с(е)ца мая тринадцатого дня. В которомъ так | есть описано, ижъ пришедъчи на врядъ передъ судеи земь|скихъ повету Городеньского Павла Котовича а Миколая | Шимьковича Толочка, оповедала сама пани тивунова | примушенья свое до записовъ отъ пани Коптьево ^ж | и отъ сына ее пана Василья в дому ихъ, у Веисеяхъ, | будучи, што широко на тымъ выписе описано есть.^ж | При томъ тежъ покладала пани тивуновая черезъ того | умоцованого своего два выписы с книгъ канцлерей | наше г(о)с(по)д(а)рьское³. Въ одномъ описуетъ, ижъ для несъ|пособности здоровья своего, не могучи сама пани ти|вуновая стати, оп⁻⁵⁰оведаласе с тымъ передъ нами, | г(о)с(по)д(а)ремъ, черезъ пана Миколая Нарушевича, писара и се|кретара нашего^и, а другии выпись: ижъ сама пани тиву|новая, выздоровевши и очевисте ставши передъ нами, | г(о)с(по)д(а)ремъ^и, то оповедала тымъ же обычаемъ, яко и на враде | городенскомъ. И при тыхъ всихъ поступкохъ правныхъ | браласе ку присязе, хотечи еще того присегою своею | поправить, ижъ тые вси записы безъ воли ее справо|ваны. Такъже и до пановъ–радъ безъ ведомости ее по | дворенина послано и листы одъ нее писано, а она | за примушеньемъ поневольне, будучи в хоробе своеи, | подъписовати ихъ мусела отъ пани Коптьево ^и | сына ее *тот* || [131] сына ее.

Тотъ же прокураторъ ихъ Ледъницкии поведил: | „Што некоторыи выпись городеньскии отъ паней тивуновой, | оповеданья ее, у права покладаныи, выданъ есть з Городна, | в томъ выписе имя пана Павла К⁻⁵¹отовича описано | есть. Ино на тотъ часъ, при ве⁻⁵²нчань⁻⁵²⁻⁵³⁻⁵⁴ и⁻⁵⁵, пан⁻⁵⁶ Павелъ Котовичъ у Веи|сеяхъ былъ – чому жъ ему на тотъ часъ того не оповедала ? | И тотъ выпись с повести пани тивуново не зъгаж^ается: | первей поведила, ижъ на завѣтрее по пороженью детяти | ку подъписованью листовъ примушона, а у выписе до|кладаетъ, ижъ у двухъ неделяхъ по пороженью подъ|писовала. А што береться пани тивуновая до присеги, | то еи пои-

⁴⁸⁻⁴⁸ так у ркп., трэба чытаць долги

⁴⁹⁻⁴⁹ поч. III (?)

⁻⁵⁰ выпр. з т (?)

⁻⁵¹ выпр. з інш. літары

⁻⁵²⁻⁵² нап. на сцёртым

⁻⁵³ выпр. з інш. літары

⁻⁵⁴ „далей”

⁻⁵⁵ выпр. з інш. літары

⁻⁵⁶⁻⁵⁶ нап. над радком

ти не може, абовемъ, где бы то *ей* пошло, тогда | и кожъды, давъши на себе запись подъ печатью и | с подыписомъ руки *своеи*, и подъ печатми *людеи* добрых | и, вызнавши передъ врьдомъ, и потомъ бы то присегою | *своею* потлумити хотель.“ Але кгда жъ се тые записы безъ причины, одно ведле першихъ записовъ стали, | которые она по мужу *своему* учинила, и ижъ тые записы | не имъ, але тому *детяти* *ее* *властьному* прислухаютъ, | просили, абы до летъ того *детяти* отъложено | было. А где бы *тое* право имъ, а не *детяти* *вечностью* | належало, они бы то учинить мусели, што праву | ⁵⁷приналежи⁵⁷ отъ *паней* тивуновое.

Тотъ же умоцованыи || [131 *adv.*] *ее* Станиславъ Морьдасъ, тыхъ же словъ повътораючи, яко | и *вышеи* доложено, поведиль, што, *деи*, кольвекъ записовъ справовано, то все безъ воли и ведомости *ее*, але то все они сами | справовали, не *детемъ* зычечи, але *собе*, абы чужие *именя* | посети, одинъ *другому* у записехъ подаеть, а она ихъ с *примушеня* подыписовать мусела. А о дате в тыхъ записехъ | ведать не могла, кгда жъ *ей* ихъ читать не дали. Бо *деи* *моихъ* | *властьныхъ* записовъ, отъ стороны *покладаныхъ*, ясне се показало *зневоленье* *ее*, *которого* присегою *своею* доведъти хочеть, кгда жъ за часу с тымъ оповедаласе *яко* на | *враде*, такъ и передъ нами, *г(о)с(по)д(а)ремъ*.

А такъ, мы, *г(о)с(по)д(а)рь*, | для *выезду* *нашого* до *Коруны* *Польское*, не могучи *тое* справы | у *Вильни* *судовне* конъчити, отъложили *есмо* до *Городна*. | Будучи у *Городне*, с *паны-радами* *нашими* на *той* справе | *заседалъ*⁵⁸ и, и, *выслухавъши* *яко* *жалобы* *пани* *тивуно*вое, такъ и отъпору з *обеюхъ* *сторонъ*, а *намовивъшисе* | в томъ с *паны-радами* *нашими* и *порозумевъши* *тому*, | *ижъ* *неслушною* *причиною* *закриваласе* *пани* *Коптьева* | з *сыномъ* *своимъ*, *недорослого* *летъ* *детяти* *пана* *Ивана* | *Коптя*, кгда жъ не зъ *стыми* *записы* в *опеку* имъ | *дети* *Ивана* *Коптя* *пришли*, але и сами то *созънали*, | *ижъ* по *смеръти* *его* тые *записы* *справованы*, для | *того* они сами о *то*, о *што* *позвани*, отъповедити | *повинни* || [132] *повинни* будучи, хотя жъ *указовали* *то*, *ижъ* се *прислушенье* *никоторое* не *дело* *мальжонъце* *пана* *тивуновое*, але | у *той* *речи* не *указальсе* *правънымъ* *поступокъ* *передъ* *нами*, а | *то* в томъ, *ижъ* *правомъ* *посполитымъ* и *статутомъ* *земьскимъ*, а *набольшей* *ухъвалою* *соимою* в *року* *пятьдесятъ* *первомъ* *учиненою* *то* *объваровано* *есть*: „*Хто* *бы* *на* | *именье* *запись* *чиниль*, хотя и по *доброи* *воли* *своеи*, а на *врадехъ* | не *оповедали*, *таковыя* *записы* *держжаны* и за *мощные* | *примованы* *быти* не *мають*”^к, *ино* *хотя* жъ *бы* *то* и *добровольные* *записы* *пани* *тивуновое* *были*, *тогда* *тымъ* | *непораднымъ* *поступкомъ* за *мощные* *приимованы* *быти* | не *могутъ*, *ижъ* не на *враде*, *постановивъшисе*, *созънаваны*, але *врядъ* *троцкии* и *мерецкии* *самъ* до *Вейсеи* *зъежчалъ*, | не будучи отъ *насъ*, *г(о)с(по)д(а)ра*, *ани* отъ *пановъ-радъ* *нашихъ* | *посланыи*, кгда жъ *только* отъ *насъ*, *г(о)с(по)д(а)ра*, *врядъ* *нашъ* | и *то* *присяглыи* на *примованье* *таковыхъ* *записовъ* | *зсыланъ* *бываеть*, а *таковыхъ* *сознаня* до *книгъ* *нашихъ* | *г(о)с(по)д(а)рьскихъ* *записують* и за *мощныи* *приимованы* *быти* | *мають*, а к *тому* *тежъ* *яко* *того* *докладали*, *ижъ* | *тые* *именя* не *суть* в *тыхъ* *поветехъ*, с *которыхъ* | *выписы* с *книгъ* *покладали*, с *тыхъ* *всихъ* *причинъ* *вырокомъ* *нашимъ* *г(о)с(по)д(а)рьскимъ* *тые* *вси* *записы*, по *смерти* || [132 *adv.*] *першого* *мальжонка* *пани* *тивуновое* *Ивана* *Коптя* | *справованые*, и *яко* *навечность* *именя*, такъ *тежъ* и | *сумы* *всякие*, на *именя* и на *особу* *ее* *възнесеные*, и *около* | *того* *постановенья* *плаченья* *долъговъ*, и *иныя* *всякие* | *листы*, у *права* отъ *нихъ* *показаные*, *скасовали* и *внивеч* | *оберънули*. Такъ *ижъ* *вжо* отъ *сего* *часу* *тые* *вси* | *листы*, с *которыхъ* у *права* *копей* *стороне* *подаваны*, *кром* | *реистру* *Ивана* *Борсобина* и *двухъ* *квитовъ* и *реистру* | *пани* ⁵⁹*тивуновое*⁵⁹ *около* *речи* *рухомыхъ*, о *што* *пани* *тиву*новое *вольное* *мовене* *заховали*, *нигде* *ани* в *жадномъ* *праве* | *моцы* и *мestъца* *мети*, а *пану* *тивуну* и *мальжонце* | *его*, и *потомкомъ* *ихъ* *оныя* *листы* *шкодити* не *мають* *вечными* *часы*, и ⁶⁰⁻⁶¹*с* *книхъ*⁶¹⁻⁶⁰ *вряду* *троцкого* и *ме*рецьского, *которые* *кольвекъ* *записы* по *смерти* *Ивана* | *Коптя* *уписованыи* *будуть*, *выняты* и *скасованы*⁶² | *быти* *мають*. А *ижъ* *пани* *тивуновая* *домовляласе* | и на *манъдате* *того* *доложила*, абы *одъ* *стороны* *по*званное *вси* *листы* и *всякие* *записы* *ее* *подъ* *тою* *датою*, | по *смерти* *мужа*

⁵⁷⁻⁵⁷ так у ркп., трэба чытаць прыналежыць

⁵⁸ выпр. з інш. літары

⁵⁹⁻⁵⁹ так у ркп., трэба чытаць тивуновои або тивуновое

⁶⁰⁻⁶⁰ нап. па сцёртым

⁶¹⁻⁶¹ так у ркп., трэба чытаць с книгъ

⁶² выпр. з інш. літары

ее першого пана Ивана Коптя спра|вованные, на праве положоны были, а сторона позва|ная, пани Коптьевая зъ сыномъ своимъ, надъ то, што | на праве покладали большъ ихъ быти не поведала, | кромъ тыхъ першихъ || [133] кромъ тыхъ перьшихъ записовъ, отъ пани тивуноевое зош|ло|му мальжонку ее Ивану Коптю даныхъ, ино хотя бы напо|томъ, якие-кольвекъ записы або листы подъ одною датою | по смерти перьшого мужа пани тивуноевое показалисе, кото|рие бы на томъ праве покладаныи не были, таковые записы | и листы нивошты оборочаемъ и касуемъ, ижъ мейства жадное | нигде мети не мають ани могутъ. Ведъ же што се дотычетъ | тестаменту Ивана Коптя, то есмо водлугъ першого выроку нашего⁶³ | до позыванья всихъ опекуновъ одложили. А о записы перьшие, | ачъ пани тивуновая и протывъку тымъ описомъ мовила, | менечи, ижъ и тые безъ воли ее и не водлугъ обычаю права и | статуту справованы, призывавъши врядъ до Витулина, перед | которымъ записы некоторые на именья, одъ г(о)с(по)д(а)ра выслу|жонные, ити не могли, а то суть именья выслу|жонные, а въ ста|туте такъ описуеъ: „Именей выслу|жонныхъ ниhto никому | передъ жаднымъ врядомъ яко передъ воеводою, такъ и перед | вранники поветовыми записывати не маеть, одно только | постановивъшисе передъ г(о)с(по)д(а)ремъ самымъ, таковое записанье вы|знати маеть.”⁶⁴ Але ижъ пани Коптьевая зъ сыномъ своимъ | Васильемъ о то ничего мовити и онихъ записовъ у права покла|дати, а копее з нихъ стороне давати не хотели, поведаячи, ижъ | о то не были припозвани, прото есмо и розсудьку ани выроку | судового на сесь часъ некоторого в томъ промешку нихъ не чинили.

| За тымъ тотъ же умоцованыи приятель отъ пани тивуноевое || [133 *адв.*] Станиславъ Морьдасъ жаловалъ с того жъ маньдату на пани | Коптьевую и на сына ее Василья о листы, приви|лья и реистра, | потребные на именья ее властные отъчизные и дедизные, | и тежъ на долги немалые, *ей* належачие, которые, *деи*, они при себе | zostавили и *ей* ихъ верънути не хочуть, и о речи рухомые | ее властные, которые по смерти мальжонка ее першого Ивана | Коптя и по отъеханьи ее з именья ихъ⁶⁴ Веисеиского⁶⁴ в нихъ | zostали отъ пани Коптьевое и отъ сына ее.

Тотъ же про|кураторъ ихъ Казимеъ Ледницкий на то поведиль, ижъ на | томъ артикуле значне не доложили, на которые бы именья | меновите листы и што за речи рухомые в нихъ zostати мели | и прото отъказывать на то не повинни, чого в маньдате | не доложено.

Ино мы вырокомъ нашимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ сказали, | ижъбы о то пани тивуновая ихъ припозывала а меновите | поменила, на которые именья и долги листы в нихъ zostали, | кгда жъ того сами на маньдате своемъ не доложили. Але ижъ | тая справа ихъ передъ нами, г(о)с(по)д(а)ремъ, вжо справовать по|чаласе, при которой росправе ихъ поменилосе одъ стороны, | ижъ тые именья есть выслу|жонные отъ претъковъ нашихъ, | прото не до повету, але до насъ, г(о)с(по)д(а)ра, яко о тестаментъ Ивана | Коптя, такъ тежъ о приви|лья, листы и твердости | на вси именья, и о речи рухомые, о што кольвекъ в той справе | пани тивуноевое до нихъ потреба будетъ, всихъ опекуновъ | ку || [134] ку росправе припозывати мають, а они в томъ передъ | нами на дворе нашомъ г(о)с(по)д(а)рьскомъ ус|справедливитеся повинни | будутъ. А што се дотычетъ реестру Ивана Борсобы на | списанье речи рухомыхъ и реестру самои пани тивуноевое, | и двухъ квитовъ ее жъ на взятъе речи рухомыхъ, ино пани | Коптьевая зъ сыномъ своимъ домо|влалисе, абы имъ были веръ|нены для обороны противъ пани тивуноевое и тому де|тяти Ивана Коптя, коли ихъ о то припозовутъ. Тые | реистра и квиты, вышеш помененные, сказали есмо паней Копъ|тевой и сыну ее вернути, якъ есмо ихъ не скасовали, такъ тежъ | и при mocy не за|ставовали, одно на онъ часъ, кгда о то пани | Коптьевая зъ сыномъ своимъ припозвани будутъ у суду | нашего мовити мають.

Которого жъ сказанья и выроку нашего | казали есмо дати тивуну виленьскому пану Станиславу | Нарушевичу и мальжонце его пани Марьи Лвовъне Полу|бенъского сесь нашъ листъ судовыйи з нашою печатью.

П(и)сан | у Городне, лет(а) Бож(его) нарож(енья) 1566, м(е)с(е)ца марца 18 дня, | у понеде|локъ.

⁶³ на правым полі насля апошняга слова радка II (пр. ал.)

⁶⁴⁻⁶⁴ так у ркп., трэба чытаць Веисеиского; нар. вышэй

ПРЫБАЎЛЕННЕ

Спісы дакументаў у НГАБ, ф. 694

№ 1

Спіс (В) дак. № 27 (другая пал. XVI ст.)

1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму радцу Мацею Андрэвічу Рудаміну на двор Уцену на два гады за 8000 коп літ. гр.

НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1336, т. 1, аа. 7–7 адв, 29,8 x 20

Вадзяны знак: адс.

Паметкі: На дбр. баку ў верхнім левым куце: 74 (XIX – ? ст., пр. ал.)

На дбр. баку на ніжнім полі ў левым куце: 1552 maj (XIX – ? ст., пр. ал.)

На адв. адразу пасля тэксту злева інш. поч.: Sigismundus Augustus rex – уласнаручны подпіс кар. пол. і вял. кн. літ.

Жыгімонта Аўгуста (Подпіс руки г(о)с(по)д(а)рское Б)

На адв. унізе з правага боку скрэпа: Остафеи Волович, маршалок дворныи, писар и подскарбии земскии (Остафеи Воловичъ, маршалокъ Б)

|| [7] ¹Жыггимонт Авкгуст, Божю м(и)л(о)стю король польскии, великии кня(я)зь ли²[товский]² | рускии, прускии, жомомтськіи, мазовецькии, лифлянтскии и ин³[ых]³⁻¹.

| Ознаиуемъ сим н(а)шимъ листом.

Иж ку потребе н(а)шои г(о)с(по)д(а)рской и земскои по⁴[зичили и взяли]⁴ | есмо в раицы места н(а)шого Виленського Матея Аньдреевича Рудо⁵[мины]⁵ | осмь тисечей копъ гр(о)шей личбы панства н(а)шого Великого кн(я)зства ⁶[Литовського]⁶, | личечи в кождыи гр(о)шъ по десети п(е)н(е)зеи, и в тои суме п(е)н(е)зеи, в ⁷[...] ⁷ | у осми тисечи копах гр(о)шей, заставили есмо двор н(а)шъ Ут⁸[ену з будованьемъ]⁸ и с пашънею дворною, з местечком, и з гумном, с челедью нево⁹⁻¹⁰[лною, з быдлом, з]¹⁰ | слугами путными, з людьми тяглыми и зъ их земьям

№ 1

¹⁻¹ Жыггимонт Август Б

²⁻² тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

³⁻³ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁴⁻⁴ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁵⁻⁵ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁶⁻⁶ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁷⁻⁷ тэкст страчаны з-за абрыву паперы

⁸⁻⁸ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁹⁻⁹ часткова страчана з-за абрыву паперы

¹⁰⁻¹⁰ тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

¹¹-[и пашными]⁻¹¹, | волоками оселыми и неоселыми, з гаи, з лесы, з боры, ¹²-[з дубровами, з]⁻¹² | сеножатыми, з болоты, з озеры, з реками, з ставы, з ст⁻¹³⁻¹⁴-[авищи]⁻¹⁴ | и их вымельки, с пушою, с присуды, з винами и со всим¹⁵-[и платы, дохо]⁻¹⁵ды и пожитки, которые до скарбу н(а)шого и на уряд т⁻¹⁶⁻¹⁷-[амошнии ¹⁸-были]⁻¹⁷ | браны з бояр путных⁻¹⁸, и всих подданных тамошних суд¹⁹-[ити и радити]⁻¹⁹, | вины, пересуды и вси доходы и платы на себе брат²⁰-[и маеть вод]⁻²⁰лугъ реистру н(а)шого, з скарбу даного ему, яко на насъ, г(о)с(по)д(а)ра, был²¹-[и бира- ны]⁻²¹, | а личбы он с того до скарбу н(а)шого чинити не будетъ пови⁻²²⁻²³-[нень]⁻²³.

| ²⁴-[И]⁻²⁴ маеть он тотъ двор н(а)шъ Утену, в моць свою вземъши, в т²⁵-[ои суме пенезеи]⁻²⁵ | держати до року певного, до ²⁶-дву⁻²⁶ годовъ, то естъ, почонши от ²⁷-[св(я)та тепе]⁻²⁷решънего Семое суботы в нинешнемъ року шестдесять втор⁻²⁸⁻²⁹-[омъ, ажъ до]⁻²⁹ | того ж св(я)та Семое ³⁰-суботы⁻³⁰, которое будетъ в року шестдесять[ъ четвертомъ. А] | мы, г(о)с(по)д(а)рь, або по- томокъ н(а)шъ Матею Рудомине або жоне, дет⁻³¹⁻³²-[емъ и потомкомъ]⁻³² | его або пакъ тому, кому бы то онъ в руки записом своим завель, на ³³-[тотъ рокъ]⁻³³ | помененыи тую суму п(е)н(е)зеи, спольна отъложивши, тотъ двор н(а)шъ У⁻³⁴⁻³⁵-[тену, с чимъ]⁻³⁵ | ему поданъ будетъ, к рукам н(а)шимъ г(о)с(по)д(а)рьскимъ взяти казати маем. ³⁶-[А естли]⁻³⁶ | бы в том дворе н(а)шомъ за держанья его якая шкода в будованю о⁻³⁷⁻³⁸-[тъ огню]⁻³⁸ | стала, естли бы люди та- мошъние прочъ розошълисе, тогъды м³⁹-[ы, г(о)с(по)д(а)рь]⁻³⁹, | и потомокъ н(а)шъ не маемъ на немъ ани на томъ, у кого то з рукъ вы⁻⁴⁰⁻⁴¹-[имемъ]⁻⁴¹, | поискивати.

Пакли быхмо на тотъ рокъ помененыи тое сумы ⁴²-[пенезеи]⁻⁴², | осми тисечеи копъ гр(о)шеи, тому Матею Рудомине не заплатили, тогд⁻⁴³⁻⁴⁴-[ы]⁻⁴⁴ | онъ сам, жона, дети и потомки его або тотъ, кому то от него будетъ | записано, до других ⁴⁵-дву⁻⁴⁵ годовъ маеть держати, а ест- ли быхмо и | на тотъ рокъ тое сумы ему не отдали, ино рокъ от року под тою ж моцю | и со всим тым, яко вышеи в семъ листе н(а)шомъ поменено, он двор н(а)шъ | Утену держати и вжи-

¹¹⁻¹¹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

¹²⁻¹² *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻¹³ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

¹⁴⁻¹⁴ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

¹⁵⁻¹⁵ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻¹⁶ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

¹⁷⁻¹⁷ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

¹⁸⁻¹⁸ *браны, и бояръ путных Б*

¹⁹⁻¹⁹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

²⁰⁻²⁰ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

²¹⁻²¹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻²² *часткова страчана з-за абрыву паперы*

²³⁻²³ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

²⁴⁻²⁴ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

²⁵⁻²⁵ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

²⁶⁻²⁶ *так у ркп.*

²⁷⁻²⁷ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻²⁸ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

²⁹⁻²⁹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

³⁰⁻³⁰ *так у ркп.*

⁻³¹ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

³²⁻³² *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

³³⁻³³ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻³⁴ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

³⁵⁻³⁵ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

³⁶⁻³⁶ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻³⁷ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

³⁸⁻³⁸ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

³⁹⁻³⁹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻⁴⁰ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

⁴¹⁻⁴¹ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁴²⁻⁴² *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁻⁴³ *часткова страчана з-за абрыву паперы*

⁴⁴⁻⁴⁴ *тэкст страчаны з-за абрыву паперы; у кв. дуж. — на Б*

⁴⁵⁻⁴⁵ *так у ркп.*

вати маеть, до зупольное заплаты тое сумы^{-46 47-...}⁻⁴⁷ || [7 адв.] от нас, г(о)с(по)д(а)ра, або от потомка н(а)шого. А мы и потомок н(а)шъ⁻⁴⁸ межи роков того двора | Утены межи роков у Матея Рудомины⁻⁴⁸ ани у того, кому бы то от него запи|сано было, выкуповати и никоторое переказы в держаню и в пожиткахъ | тамошних чинити ему не маем и | службы земское военное с того двора н(а)шого | служить не будетъ повинен. А естли бы за спустошеньем або за якими | причинами которого року водле того реестру, з скарбу н(а)шого ему даного, | тых пожитьков сполна не вынесло, тогды то все, чого подлугъ реестру | доходити и доставати не будетъ, з скарбу н(а)шого маеть быти допла|[ч]⁻⁴⁹ ивано.

А поки ему тую суму п(е)н(е)зеи отдамо, через весь тотъ часъ | [р]⁻⁵⁰евизор н(а)шъ там уездчати и кони, и машталери н(а)ши на лежу до тог(о) | [д]⁻⁵¹вора н(а)шого Утены посыланы быти не мають.

И на то есмо Матею | [Р]⁻⁵²у⁻⁵³домине дали сесь н(а)шъ листь з н(а)шою печатью и с подьписом руки н(а)шое | г(о)с(по)д(а)рское.

Писан у Вильни, лета Божего нароженя 1552⁻⁵⁴ м(е)с(е)ца мая | 9 дня.

№ 2

Спис (В) дак. № 96 (другая пал. XVI ст.)

1559 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1554 г. лютага 28. Свяцічы / Святычы. Ганны Мацееўны Пятковіча – Мікалаевай Андрашэвіча мужу Езафу Мацеевічу Казноўскаму на м–кі Свяцічы і Астроўчычы і ўсю рухому маёмасьць пасля яе смерці „навечность”

НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1474, аа. 1–1 адв., 41,7–42 X 31, 9–31, 6

Вадзяны знак: Сякера (?); падобныя гл.: Каманін, Вітвіцька. Водяні знакі. № 217, 218, 219, 247 (1581–1592): *Laucevičius*. Popierius Lietuvoje XV–XVIII а. № 1681, 1688, 1694 (1579–1588 гг.); *Siniarska-Czaplicka*. Filigrany papierni. № 1034, 1035, 1045 (1573–1585 гг.)

Паметкі: На дбр. баку ў верхнім левым куце: 1554 lutego 28 (XVII ст.)

На дбр. баку на левым полі амаль пасярэдзіне: [na] (заклеена) *trzecia część Swojatycze i Ostrowczysz (XVII ст.)*

На адв. ніжэй сярэдзіны: Потверженье его кр(олевское) м(и)л(о)сти (XVI ст.)

На адв. унізе перпендыкулярна тэксту: 1554 febr. 28; dat 1559 maja (далей нап. выцвілымі чарнл. і зак. 3) 3 dnia: Potwierdzenie od JKmci Zygmunta Augusta zapisu Jozefowi Kaznowskiemu od Anny Pietkiewiczowny bywszey Andrusiewiczowey na Swojatycze (над словам Swojatycze нап. і зак. інш. чарнл. *trzecią część*; е у слове Swojatycze зак. інш. чарнл.) у Ostrowczyszczycze (е у слове Ostrowczyszczycze зак. інш. чарнл.) danego; NB to kopia (XVII ст.); № 3 mu JKM; Nero 1^m; Fas: 1 sub Ira A Swojatycze (XVII ст.)

|| [1] Жикгимонт Августъ, Божю м(и)л(о)стью корол полский, великий княз литовский, руский, пруский, жомоитский, мазовецкии и иных.

| Ознаимуюмъ сим листомъ н(а)шими нынешним и напотом будучим, кому будет потреба тог(о) ведати.

Бил нам чолом землянин нашъ Езофъ Матеевич Казъ|новский, и поведил перед нами, иж жо-на его Гална Матеевна Петковича за доброе его ку неи заховане, вынемъши со всих именей

⁻⁴⁶ часткова страчана з-за абрыву паперы

⁻⁴⁷⁻⁴⁷ тэкст кустоды страчаны з-за абрыву паперы

⁻⁴⁸⁻⁴⁸ так у ркп.; Б: межи роков того двора Утены у Матея Рудомины

⁻⁴⁹ літара страчана з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁻⁵⁰ літара страчана з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁻⁵¹ літара страчана з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁻⁵² літара страчана з-за абрыву паперы; у кв. дуж. – на Б

⁻⁵³ літара пашкодвана з-за абрыву паперы

⁻⁵⁴ 1562 Б

своих за третюю част именеи | Своятичи и Островчичи з людми и со всимъ якося в собе ма-
ют, ему дала, даровала и навечност записала, отдаляючи тые имена свои от де|теи, потомков
и близких своих, и к тому еще вси речи свои рухомые, то есть золото, серебро, перла, перстени,
шаты и иные речи, от велика | и до мала, ему ж по животе своем записала, на што ж и листъ
свои под печатю своею и под печатми людеи сторонных ему дала, в котором ши|реи и доста-
точънеи тот дар описавши, на враде замку н(а)шо(о) Ляховицкого очевисто оповедала, на што
и выпис с книг сознания ее ему дан. И тот | он лист ее записный, на то ему даныи, перед нами
покладал, бьючи нам чолом, абыхмо на то ему дали наш лист и то ему потвердили нашим
листом. А так, мы | того листу, жоны его ему даного, огледавши, велели есмо его слово отъ
слова в сес нашъ листъ уписати, и так ся в собе маеть:

„¹Я, Ганна Матеевна Петковича¹ – Миколаева² Андрашевича², чиню явно сознавам и
объявям тым моим листом, хто на него посмотри|т або, чтучи | его, услышит.

Будучи мне вдовою колько летъ по смерти небожика мужа моего п(а)на Миколая
³Андроше⁴ вича³, конюшого дворного г(о)с(по)д(а)ра | короля его м(и)л(о)сти, была вельми
втиснена и вкривжона в ыменьях моих от обаполных сусед моих и не могла есми спокойного
мешканья мет | в кривдах яко вдова, и, хотячи спокойное мешканье себе заховати, з воли Бо-
жеи пришламъ ⁵...стадло⁵ закон малженьский, взялаи себе малжон|комъ шляхетного врожо-
ного, доброго шляхтича п(а)на Езофа Матеевича Казновского, гдежем подле Бога и закону
хр(е)стьянского веры рим|ское и венец з ним ⁶привела⁶. И котории именья, мне отчизна моя, по
отцы моем п(а)ну Матею Петковичу, конюшом виленском, то есть име|немъ именье отчиз-
ное ⁷Липично⁷ з бояри, з людми а Своятичи и Островчичи также з бояри и з людми, и со вьси-
ми входы, и пожитки, яко ся в собе мают. А так, я, вышеиреченная Ганна Матеевна Петко-
вичи, бачечи и розумеючи малжонка своего п(а)на Езофа Казновского соб[е]⁸ | ласкавымъ, по-
вольным и цнотливым малжонкомъ быти, яко на стадло и закон малженьский прислуши, и за
ег⁹о ласкавое и цнотливое заховане | ку мне з особливое ласки и приязни моее подле права
посполитого и ¹⁰стату¹⁰ земьского, вымуючи с тыхъ вышеипомененных именеи моих | отчиз-
ных третюю часть, то есть именье Своятичи и Островчичи двory, з будованьем, с чел[е]¹¹дю
невольною, з бояри, з людми, | з огороды, зъ сады, с пашнею дворною, зъ сеножатями, з дяклы
ржаными и овсяными, з даню грошовою и медовою, которие з людеи | идут, зъ ставы, з
мьлыны, з мьлынищи, з реками, з речьками, з лесы, з дубровами, с пущами, з ловы зверинными
и пташими, з деревом | и со вьсякими доходы и пожитки, яко се оные именья сами в собе, в
границах и обыходах своих мають ничего на себе, на дети, на к|ревные и на потомьки свои не
оставуючи, даю, дарую и записую за живота своего и по животе моем малжонку моему п(а)ну
Езофу Казнов|скому, менуючи в третюю част ото вьсих тых именеи моих отчизных, тые именья
Своятичи и Островчичи со вьсим тым, яко | вышеи описано, вечно и непорушно ему самому и
потомкомъ его. А я сама за ¹²живота м¹³оего и по животе моем, сыны, дети мои | и крєвные ани
близкие мои не мають вжо в тыя именья мои ничим се уступовати и под ним [и]¹⁴скати. Ниж-
ли я сама за жи|вота моего на том именью сполон з ним малжонком моим маемъ вживати, а по
животе моем отто все водле опису моего мает | мети к рукамъ своим. И если бы тые именья,

№ 2

¹⁻¹ надк. чарнл.

²⁻² Andruszewicza B

³⁻³ Andruszewicza B

⁴⁻⁴ выпр. з а

⁵⁻⁵ так у ркп., трэба чытаць в стадло; Б: в стадло

⁶⁻⁶ так у ркп., трэба чытаць прынела; Б: прынела

⁷⁻⁷ Лепично Б

⁸⁻⁸ зрэзана; у кв. дуж. – на сэнсу

⁹⁻⁹ выпр. з інш. літары (?)

¹⁰⁻¹⁰ так у ркп., трэба чытаць статуту; Б: статуту

¹¹⁻¹¹ страчана з-за абрыву аркуша на згібе; у кв. дуж. – на сэнсу і Б

¹²⁻¹² далей нап. і затушавана в

¹³⁻¹³ выпр. з св

¹⁴⁻¹⁴ страчана з-за абрыву аркуша на згібе; у кв. дуж. – на сэнсу і Б

Своятичи и Островчичи⁻¹⁵, были вышеи, нижеи третья част в тых именях, в людях и въ землях, а звышало бы¹⁶ што⁻¹⁶ на третью часть напротивко тых двох частей всих именей моих отчизных, тогда тот звышок | мабыть взять и доложон до тых двух частей именей моих. А если бы теж суполна в тых именях, в людех, землях третее части не доста|вало, тогда тых именей моих вышеиописаных, двух частей, маеть взято быти и доложено до тых именей Своятич и Островчичь, | абы супольна третья част ся полнила.

И вжо малъжонок мои пан Казновъски тые именья Своятичи и Островчичи, отчизну мою ме|нуючи в третью част всих именей моих, маеть держати на вечныи часы спокоиливе со всим с тым, яко вышеи в том моем листе ест описано. || [1 адв.] Волен то он будет отдати, продати, заместити, розширити, прибавити и ку своему лепышому а вжиточному обернути, яко самъ на-лепей ро|зумеючи. При том теж¹⁷ сви⁻¹⁷ речи мои рухомые набытые и припалые: золото, серебро, перла, перстени, шаты и иные речи, што кольвек | маю, от мала и до велика – то все по животе моем отписую, даю, дарую малжонку моему п(а)ну Езофу Казновскому. Маает он вси тые речи мои | рухомые спокоиливе ку пожитку своему по животе моемъ мети и ими шафова-ти, яко самъ будет розумети, а дети мои, сынове, и не|которые близкие мои в тые речи мои рухомые ничим ся уступовати и на нем искати не мають.

А при том были и¹⁸ тог(о) добре сведо|ми шляхетнев⁻¹⁹ роженные п(а)нове: пан Григорей Во-лович, державца ляховицкии, княз Петръ Богушевич Масалскии, пан Миколаи Счит, пан | Ста-нислав Кзовъскии, пан Андреи Кгостомскии, пан Петръ Иванович Каменицкии, дворане г(о)с(по)д(а)ра короля его м(и)л(о)сти, а пан Богуш Мацкевич, | бобровничии г(о)с(по)д(а)рьскии, подстаростии слонимскии. И просила есми тых вышеимененых пановъ о приложене печатей до того моего лис|та. Их м(и)л(о)сть на мою прозбу то вчинили и печати свои приложили.

На твердость того моег(о) листа я, вышеиписаная Ганна | Петьковна печать свою приложи-ла к сему листу моему записному.

Писан у Своятичах, лета Божего нароженя тисеча | пятсот пятьдесят четвертого, м(е)с(е)ца февраля двадцат осмого дня.”

И з ласки н(а)шое г(о)с(по)д(а)рьское на чоломбитье его то вчинили: на | то ему даемъ сес нашъ лист и потъвержаемъ то ему симъ листом н(а)шим. Маеть онъ сам, дети, потомки его тые имена Свояти|чи и Островчичи со всим, яко ся в собе маеть водлуг листу жоны его вышеи в сем листе н(а)шом уписаном держати и вживати на вечные | часы так теж и вси речи ее рухомые ку пожитку своему обернути маеть, а на твердость того и печат н(а)шу казали есмо приве|снити к сему н(а)шому листу.

Писан у Вилни, лета Божего нароженья тисеча пятсот пятьдесят девятого, м(е)с(е)ца мая пятог(о) дня.

⁻¹⁵ *нап. як а*

¹⁶⁻¹⁶ *нап. над рядком*

¹⁷⁻¹⁷ *так у ркп., трэба чытаць вси; Б: вси*

¹⁸ *нап. невыразна*

R E E S T R

Księgi Króla Zygmunta Augusta od Roku 1561 do Roku 1566
P R Z Y W I Ł E J O W.

List pisany do Starosty Żelazskiego Pana Mi-
łosa Talwora Książu Iwanu Krosyn-
skomu na Myzu a listu przy hrani-
Inflantskoy..... 1.

List Sina Boianskemu Wojnie Tacharyczy na
try Wolohu w Starostwie Kobrynskem do
Namiestnika Kobrynskogo pisany o daw-
nie żywnosti na hod polul na pobuduiet.. 2.

List Pawłanu Lamhu Mstyslawskiego Lolowi-
nu Hrydlowiczu na Plac i Hordom w
Meste Mstyslawskom na Stezie Pawłarskoy 3.

List pisany do Dorziawcy Wołkowyskiego aby
Wasiliu Czapliczu Siedo Lopiericu na wy-
żywienie podat liaczowie u Wotosty -
Wołkowshicy..... 4.

Ф о т а 1. А. 1 (па паг. № 2). Транслітараваны рээстр зместу апошняй
чвэрці XVIII ст. (загалолак – польская мова; анатацыі –
старабеларуская)

4.

. iust. d. 35.

Intercisa Miedzy Janem Dulskim starosta Roguśminskim
y Miedzy Janem Kochaniskim wopemnych o Secdach

Universis et singulis quoniam interit, vel interesse poterit quolibet in se:
curum. Notum esse cupimus nos infra scripti Janes Dulski Capitaneus Ro-
guśminski et Janes Kochanski. Quia mi. Joanni Dulski variu habemus
cum prefato Dno. Janes Kochanski intercesserat negotia rationes, et rem qua-
runda commutationes actiones, quarum nomine mi. na vulgaris pecuniarii sumu
i. q. Janes Kochanski, tenet quodammodo Regesta et rationes mro laetus dis-
ponit. Quae quid Regesta per nos cedata pteu renita, subdubij re.
Cupior itaq. prefato Dno. Janes Kochanski in pro eodem modo debito
satisfacere, non vim seu fraude, nec aliqua sinistra machina eide citari
veneus, sed sponte et libere ac bene deliberato animo, oibus melioribus, mo-
via, iure, causa, et forma, quibus melius de iure poterit et debuit in-
cessit, cedere, ac in me transportat, tam vigore omnia et singula debi-
tione noia, debitoria oia a. Sumato olim Conrado Kingi (Cui Vilnen
provenientia ubiq. et apud quasvis personas in Regno Ducatu
Lituanica assistentia nullis penitus excipis, vel se reservatis, donis
et conceden mihi omnimoda pteu, ea oia vigore obligacionu et mten-
pconu eoni q. debitum emouedi et percipiendi. Id quod ego Janes Koch-
anski, qui supra pteu hanc vigore cognosco p me meoq. hereditib.
In quon om. et singulis eundem testimoniu Gmitionu sigillatim pteib.
suba pressimus, ac manib. nris subscriptimus. Actu et Datae Diebus
die XI Martij Anno M. D. LXII.

Joannes Dulski
manu propria

Joannes Kochanski
manu propria

Август 28

[illegible]

Листъ волины кѣ подмытпа кѣ под-
покорѣ на вѣстѣ. Лашдпо въ по-
пѣдъ, Ланѣ жароникѣ ѿ
энивалдтѣ. ѿ

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Polonie magnus Dux Lithuanie
Rusie Prusie Masowie samogitie Livonieq; et Dominus et heres
Significamus tenore presentium quorum in tenore. Vniuersis. Nos ad interces-
sionem Magnifici Domini Duci Prusie Consobini nostri etissimi superiori
tempore permisisse fecisseque potestatem fecimus Domino Hieronimo Bialut. Cui
Regionem totam Ducatus lastas cinerum in quibus cumq; syluis Magni Ducatus
nri Lithuanie laboratas uel quomodo cumq; coemptos uel coemptos liberos flu-
uijs uel amibus quibus cumq; ex eodem magno Ducatu nro Lithuanie in Prusiam
aut quocumq; voluerit dimittendi uel de fluitandi. Quos cum hactenus dimittere
non potuisse nobis supplicaret. concessimus illi deinceps facultatem. quemadmodum
concedimus huius serie litterarum. ut eiusmodi Ducatus lastas cinerum quocumq;
voluerit tempore siue semel siue diuisim siue vlla tam noue exactionis pobor
dicta. q; vectigalium antiquorum solutione vel exactione ex memorato Magno
Ducatu nro Lithuanie in terras Prusie fluminibus quibus cumq; vel torum
dimittendi de fluitandi. aut deducendi potestatem habeat. Qua propter go-
neris Abiechamo Kunderoies supra memorate noue exactionis in Ciuitate
nra Cunen? prefecto reliquisq; eiusdem exactionis exactoribus et Notarijs
Nos ac. et vectigalium antiquorum. Cunen? prefectis et notarijs quorum
nomina et cognomina q; expressis. habere volumus. Mandamus ut eadem.
Hieronimo

НАВУКОВА–ДАВЕДАЧНЫ АПАРАТ

Уступная заўвага

Навукова–даведачны апарат складаецца з *тлумачальнага слоўніка, каментарыяў, табліцы суадносін новых і старых шыфраў рукапісу; пералікаў: спісаў дакументаў, публікацый і згадак, храналагічнага пераліку дакументаў; паказальнікаў: разнавіднасцяў дакументаў, асабовага і геаграфічнага.*

Тлумачальны слоўнік. Пры тлумачэнні слоў і тэрмінаў выкарыстоўваліся працы па гісторыі ВКЛ¹, а таксама спецыяльная літаратура, у першую чаргу, „Гістарычны слоўнік беларускай мовы”².

Каментарыі. У гэтай структурнай частцы тома даецца адзначэнне ўзаемасувязі паміж дакументамі, якія публікуюцца, сціслыя звесткі аб падзеях, якія адлюстраваны ў дакументах (каментарыі па асобах і геаграфічных аб’ектах дадзены ў асабовым і геаграфічным паказальніках; гл. ніжэй).

Храналагічны пералік. У храналагічны пералік дакументаў уваходзяць і ўключаныя дакументы. Апошнія маюць той жа нумар, што і дакумент, у складзе якога ён знаходзіцца, але з літарнымі дапаўненнямі.

Паказальнікі. У асабовы і геаграфічны паказальнікі ўключаны асабістыя імёны, геаграфічныя і этнанімічныя найменні, якія згадваюцца ў прадмове, тэкстах і навуковым апаратах дакументаў, прыбаўленні і каментарыях (апрача рэестра зместу кнігі–копіі і аўтэнтычных загаловаў – выключэнне зроблена для загаловаў № 30, 37, 39, 70, якія, як мы лічым, з’яўляюцца арыгінальнымі – таксама табліцах).

– *Прынцыпы адсылкаў.* Адсылкі даюцца на нумары дакументаў. Імёны і назвы, якія сустракаюцца ў прадмове, адзначаюцца са спасылкамі на старонкі выдання (рымскія), якія набіраюцца курсівам. У спасылках на імёны і назвы, якія фігуруюць у тэкстах дакументаў, варыянтах і розначытаннях па іншых спісах, нумар дакумента друкуецца прамым шрыфтам. У спасылках на імёны і назвы, што сустракаюцца толькі ў навуковым і навукова–даведачным апаратах, нумары дакументаў, перадаюцца курсівам. У спасылках на імёны і назвы, што змешчаны толькі ў пазнейшых паметах ці ў іх і ў навуковым і навукова–даведачным апаратах, нумары дакументаў набіраюцца паўтоўстым курсівам. Нумарам старонкі для імён і назваў, што фігуруюць у прадмове, папярэднічае слова *Прадмова (Прадм.)*; нумарам дакументаў у прыбаўленні і каментарыях – адпаведна *Прыбаўленне (Прыб.)* і *Каментарыі (Камент.)*. Нумары старонак да імёнаў і назваў ва ўступнай заўвазе не ставяцца, а толькі абазначаюцца – *Уступная заўвага (Уступ.)*.

– *Асабовы паказальнік.* Складовыя часткі імён і іх форма, якія рэканструююцца па іншых спісах або іншых звестках, заключаюцца ў квадратныя дужкі. Замужняя жанчына адзначаецца пад прозвішчам мужа. Кожная асоба ў асабовым паказальніку прыводзіцца як пад асабістым імем, так і пад прозвішчам і мянушкай, а калі няма апошніх – пад імем па бацьку і дзеду.

Асабовы паказальнік мае характар каментарыя. Сціслыя звесткі аб асобах даюцца ў асноўных па даных А. Банецкага³, Ю. Вольфа⁴, Г. Люлевіча, А. Рахубы⁵. У асноўную рубрыку асабовага паказальніка, калі гутарка ідзе пра асобу, якая згадана ў тэксце дакументаў, уваходзяць: 1) імя; 2) сціслыя звесткі пра асобу (тытул (князь), даныя аб пасадах і смерці); 3) тытул (пан) паводле матэрыялаў кнігі; 4) пасады паводле матэрыялаў кнігі; 5) іншыя даныя.

¹ Горбачевский Н. Словарь древнего актового языка Северо-Западного края и Царства Польского. Вил., 1874; Любавский М. К. Областное деление и местное управление Литовско–русского государства ко времени издания Первого литовского статута. М., 1892; *ён жа*. Литовско–русский сейм: Опыт по истории учреждения в связи с внутренним строем и внешнею жизнью государства. М., 1900; Довнар–Запольский М. Государственное хозяйство Великого княжества Литовского при Ягеллонах. Т. 1. К., 1901; *ён жа*. Очерки по организации западно–русского крестьянства в XVI веке. К., 1905; Пичета В. Аграрная реформа Сигизмунда–Августа в Литовско–русском государстве. Ч. 1–2. М., 1917; Скурлат К. У. Даўнія беларускія меры. Мн., 1974.

² Гістарычны слоўнік беларускай мовы. Вып. 1–19. Мн., 1982–2000.

³ Boniecki A. Poczet rodów w Wielkim księstwie Litewskiem w XV i XVI wieku. W–wa, 1887.

⁴ Wolff J. Kniaziowie Litewsko–ruscy od końca czternastego wieku. W–wa, 1895.

⁵ Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego księstwa Litewskiego XIV–XVIII wieku. Spisy / Oprac. Lulewicz H., Rachuba A. Kórnik, 1994.

– *Геаграфічны паказальнік*. Назвы населеных пунктаў, адміністрацыйных адзінак, краін, якія фігуруюць ўскосна, раскрываюцца (напр.: „белоцерковские бояре” – „Белая Церковь”, „островский войт” – „Остров”, „видбляны” – „Витебск”, „виленский воевода” – „Виленское воеводство”, „пинский староста” – „Пинское староство”, „ковенская старостиня” – „Ковенское староство”, „василишский державца” – „Василишская держава”, „троцкий тиун” – „Троцкое тиунство”, „боярский войт” – „Боярское войтовство”). Назвы населеных пунктаў, якія перададзены ў форме прыметніка, пераводзяцца ў форму назоўніка (напр.: „Вейсейское имение” – „Вейсей”, „Богранское село” – „Бограны”, „Метельский двор” – „Метели”)⁶.

Назвы населеных пунктаў, якія рэканструяваны па іншых спісах або іншых звестках (таксама як і рэканструяваныя імёны), бяруцца ў квадратныя дужкі.

Геаграфічны паказальнік, як і асабовы, выконвае функцыі каментарыя, але ўласна каментарый даюцца толькі для населеных пунктаў Беларусі. У каментарыях знаходзяць адлюстраванне звесткі гістарычна-геаграфічнай ідэнтыфікацыі населеных пунктаў і іх лакалізацыі ў межах старых і новых адміністрацыйных адзінак. Пры ідэнтыфікацыі выкарыстоўваліся галоўным чынам матэрыялы „Геаграфічнага слоўніка Польскага каралеўства”, спісы і паказальнікі населеных месцаў Віленскай, Віцебскай, Гродзенскай, Мінскай і Магілёўскай губерняў⁷, слоўнікі назваў населеных пунктаў абласцей Беларусі Я. Н. Рапановіча⁸, навукова-гістарычныя карты М. Ф. Спірыдонова⁹. Пры лакалізацыі населеных пунктаў у межах сучасных адміністрацыйных адзінак – слоўнікі назваў населеных пунктаў абласцей Беларусі Я. Н. Рапановіча.

У асноўнай рубрыцы геаграфічнага паказальніка змешчаны: калі населены пункт размешчаны на тэрыторыі Беларусі – 1) сучасная назва па-беларуску і руску (праз коску); даныя аб сучасных: 2) тыпе населенага пункта (горад, гарадскі пасёлак, вёска, хутар); 3) адміністрацыйным значэнні (цэнтр раёна, цэнтр вобласці, цэнтр дзяржавы) і 4) адміністрацыйна-тэрытарыяльнай прыналежнасці (раён, вобласць); 5) назвы населенага пункта ў адпаведнасці з крыніцай (усе вырыянты); 6) назвы населенага пункта ў адпаведнасці з крыніцай па-беларуску (праз касую рыску); даныя аб старых: 7) тыпе населенага пункта (горад – „места”, мястэчка, двор, дварэц, сяло, сялыца); 8) адміністрацыйна-гаспадарчай функцыі (цэнтр маёнтка, цэнтр воласці, цэнтр войтаўства і г. д.); 9) адміністрацыйным значэнні (цэнтр павета, цэнтр ваяводства і інш.); 10) адміністрацыйна-гаспадарчай (назва маёнтка) і 11) адміністрацыйна-тэрытарыяльнай прыналежнасці (павет, ваяводства, зямля). Калі гэта населены пункт іншых рэгіёнаў ВКЛ, то – толькі: 1) назвы ў адпаведнасці з крыніцай; даныя аб старых: 2) тыпе населенага пункта; 3) адміністрацыйна-гаспадарчай функцыі; 4) адміністрацыйным значэнні; 5) адміністрацыйна-гаспадарчай і 6) адміністрацыйна-тэрытарыяльнай прыналежнасці¹⁰.

Вуліцы, гарадскія раёны, дарогі, манастыры, цэрквы вылучаны ў асобныя рубрыкі.

⁶ Усе раскрытыя і пераведзеныя ў форму назоўніка назвы абазначаюцца зорачкай. Прычым, калі назва населенага пункта, дадзена ўскосна і ў форме прыметніка не ва ўсіх, а толькі ў асобных дакументах, то зорачкай памячаецца нумар дакумента, у якім гэтая назва фігуруе. У тым выпадку, калі назва у адным і тым жа дакуменце дадзена як прама і ў форме назоўніка, так і ўскосна і ў форме прыметніка нумар дакумента прыводзіцца двойчы, а зорачкай памячаецца другі з іх. Калі назва ва ўсіх дакументах фігуруе ўскосна ці перададзена выключна ў форме прыметніка, то зорачка ставіцца пасля арфаграфічнага варыянта дадзенай назвы. Па такім жа прынцыпу зорачкай памячаюцца і раскрытыя назвы адміністрацыйных адзінак і краін.

⁷ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego... Т. 1–15. Warszawa, 1880–1902; *Гошкевич И. И.* Виленская губерния: Полный список населённых мест... Вильна, 1905; Список населённых мест Витебской губернии. Витебск, 1906; *Ярмлович В. С.* Список населённых мест Минской губернии. Мн., 1909; Список населённых мест Могилёвской губернии. Могилёв, 1910; Указатель населённым местам Гродненской губернии. Гродно, 1911.

⁸ *Рапановіч Я. Н.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Віцебскай вобласці. Мн., 1977; *ён жа.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Брэсцкай вобласці. Мн., 1980; *ён жа.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Мінскай вобласці. Мн., 1981; *ён жа.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Гродзенскай вобласці. Мн., 1982; *ён жа.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Магілёўскай вобласці. Мн., 1983; *ён жа.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Гомельскай вобласці. Мн., 1986.

⁹ *Спиридонов М. Ф.* Карта: Беларусь в конце XVI в. 1: 1000 000 // *ён жа.* Закрепощение крестьянства Беларуси (XV–XVI вв.). Мн., 1993. Приложение; *ён жа.* Карта: Ашмянскі павет у канцы XVI ст. // Энциклапедыя Гісторыя Беларусі (далей – ЭГБ). Т. 1. Мн., 1993. С. 239; *ён жа.* Карта: Аршанскі павет у канцы XVI ст. // Таксама. С. 191; *ён жа.* Карта: Браслаўскі павет у канцы XVI ст. // ЭГБ. Т. 2. Мн., 1994. С. 70; *ён жа.* Карта: Берасцейскі павет у канцы XVI ст. // Таксама. С. 104; *ён жа.* Карта: Ваўкавыскі павет у канцы XVI ст. // Таксама. С. 235; *ён жа.* Карта: Віцебскі павет у канцы XVI ст. // Таксама. С. 333; *ён жа.* Карта: Гарадзенскі павет у канцы XVI ст. // ЭГБ. Т. 3. Мн., 1996. С. 137; *ён жа.* Карта: Лідскі павет у канцы XVI ст. 1: 800 000 // ЭГБ. Т. 4. Мн., 1997. С. 365; *ён жа.* Мазырскі павет у канцы XVI ст. 1: 1000 000 // ЭГБ. Т. 5. Мн., 1999. С. 40; *ён жа.* Менскі павет у канцы XVI ст. 1: 300 000 // Таксама. С. 190; *ён жа.* Мсціслаўскае ваяводства ў канцы XVI ст. 1: 1200 000 // Таксама. С. 226; *ён жа.* Навагародскі павет у канцы XVI ст. 1: 1400 000 // Таксама. С. 262; *ён жа.* Пінскі павет у канцы XVI ст. 1: 1400 000 // Таксама. С. 502; *ён жа.* Полацкае ваяводства ў канцы XVI ст. 1: 1400 000 // Таксама. С. 524).

¹⁰ Аб прынцыпах складання геаграфічнага паказальніка гл.: *Спиридонов М. Ф.* Пути повышения информативности указателей населённых пунктов в публикациях источников по истории Великого княжества Литовского XVI в. // Тэзісы міжнароднай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі „Архівазнаўства, крыніцазнаўства, гістарыяграфія Беларусі: стан і перспектывы”. 1–2 снежня 1993 г. Ч. 1. Мн., 1993. С. 74–79; *ён жа.* Узнаўленне публікацыі Метрыкі ВКЛ // Беларускі гістарычны агляд. Т. 3. Сш. 2. Мн., 1996. С. 272–274

абовем, бо, таму што
адамашка, шаўковая тканіна з Дамаска
ажбы, ижбы, ижбых, каб
алиж, олиж, пакуль; нават
ач *гл.* **ач—колве**
ач—колве, ач, хоць, нягледзячы на тое, што

баченье, погляд; меркаванне; увага; ласка
бачность, увага; разлік
близкий, які мае права на спадчыну; сваяк
близкость, права на маёмасць, якое выпякае з роднасці; маёмасць, якая належыць па праву блізкасці
бобровый гон *гл.* гон бобровый
борг, пазыка; крэдыт; доўг
борздо, борзо, хутка, імкліва; спешна
борзо *гл.* борздо
бочка, мера сыпкіх рэчываў, вадкасці, масы рэчыва ў сістэме мер ВКЛ. Раўнялася прыблізна 406, 5 л
братанич, сын брата, пляменнік
бытность, прысутнасць

важчое, пошліна, якая спаганялася з узаважвання тавараў
валечный, ваенны
валка, валька, вайна
валька *гл.* валка
ввезати *гл.* увезати
вед же, аднак жа
ведомость, звестка, вестка; паведамленне
верста, адзінка вымярэння даўжыні ў сістэме мер ВКЛ. Раўнялася прыблізна 1554, 6 м
вжатье *гл.* ужатье
вжиточное *гл.* пожиточное
видети, здавацца; уяўляцца
виленский вышегородский *гл.* вышегородский виленский
вина (1), правіна
вина (2), штраф, пеня на карысць вял. кн.
вкраина, памежныя з РД і стэпам 3—лі ВКЛ
владность, сіла, важнасць; улада
владнути, уладаць, распараджацца
внивеч, цалкам, датла, дашчэнт, зусім
вобец, усім наогул
водле *гл.* водлуг
водлуг, водле, водля, подле, подлуг, па, паводле, згодна, адпаведна
водля *гл.* водлуг
вож, лазутчык, шпіён
волока, участак 3—лі, які раўняўся 21,36 га і з'яўляўся адзінкай абкладання сялян
волока моргованая, валока, якая падзелена на моргі
волока резаная, валока, якая падзелена на рэзы
вольность (1), дазвол; права
вольность (2), вызваленне ад плацяжоў і павіннасцяў; льгота
вольный тут свабодны ад плацяжоў і павіннасцяў

восковничое, пошліна, якая спаганялася з правозу воску
врадник *гл.* врьдник
врадовне *гл.* урадовне
врьдник, врадник, службовая асоба
встава *гл.* устава
вставичне *гл.* уставичне
выволати, пазбавіць правоў і выгнаць з дзяржавы з абвясчэннем пра гэта паўсюдна
выживенье, пракармленне, прахарчаванне
вызнати, прызнаць; засведчыць; пацвердзіць
вымелок, плата за памол у млыне
вымовлятися (1), адгаворвацца, апраўдвацца
вымовлятися (2), адмаўляцца
вынести, хапіць
выняти, адабраць, забраць
выобразити, выкласці
вытручити, адлічыць, вылічыць
вытягненье, спагнанне
выхованье, утрыманне, кармленне
вышегородский виленский, камендант замка ў Вільні
выштье, заканчэнне тэрміну

гаковница, від цяжкой ручной агнястрэльнай зброі з круком унізе ствала
гамованье, затрымліванне, запыненне
гды, калі; паколькі, таму што, бо; хоць
головщина тут крымінал
гон бобровый, участак, які адведзены для бабровага промыслу
грош, сярэбраная манета ў ВКЛ. Раўняўся 10 пенязям і складаў 1/60 капы
грунт, 3—ля, зямельная ўласнасць, зямельнае ўладанне; 3—ля пэўнай якасці; участак 3—лі пэўнай якасці

дата (1), дата
дата (2), дараванне; дакумент на дараванне
дей, маўляў, нібы, быццам, быццам бы
дел, падзел
дело, справа
децкованье тут накладванне арышту, секвестр, спагнанне
добровольне, свабодна
доброть, дабрата, спачувальныя адносіны да каго—небудзь
доводити (1), даказваць; сведчыць; сцвярджаць
доводити (2), ажыццяўляць, выконваць
доживотное, пажыццёвае
доживотье, на ўсё жыццё
дозренье, нагляд, дагляд
допиратися, дабівацца, дамагацца
драб, пешы воін
дужи, які мае магчымасць, можа

эспектатива, чаканне пасады тымі, якія атрымалі на іх права пры жыцці асоб, што займалі гэту пасаду

жадный, ніякі; ніводзіні: ніхто
жаловати (1), дараваць, абдорваць, узнагароджваць
жаловати (2), скардзіцца, жаліцца
живность (1), харчаванне, правіант
живность (2), усякая хатняя жывёла, якая прызнана для ўжывання ў ежу
живот, жыццё

заведанье, валоданне, распараджэнне
завитой рок певный *гл.* рок певный завитой
заводити (1), перадаваць у валоданне
заводити (2), аддаваць у заклад
задавати, прыпісваць: ставіць у віну
закуток, глухое, аддаленае месца
занехати, спыняць што—небудзь; адмаўляцца ад чаго—небудзь; пакідаць што—небудзь
заплата, аплата
зарука, заклад, гарантыя; грашовае падмацаванне згоды
застава, заклад, залог
застановляти, пастанаўляць
заступати, *гл.* заступовати
заступовати, заступати, выконваць
зась, **зася**, назад, зноў, потым
зася *гл.* зась
захованье (1), паводзіны
захованье (2), схаванне, скрыццё
заховати (1), адкласці
заховати (2), не парушаць, не змяняць
заховати (3), адносіцца
заховатися (1), заставацца
заховатися (2), паступаць, паводзіць сябе; дзейнічаць адпаведна чаму—небудзь
захцык, 60 штук
зацный, сумленны, шляхетны; шаноўны, паважаны, славыты
звыклы *гл.* звыклы
звляща, **зляща**, асабліва, галоўным чынам; тым больш; нават
звыклость, звычай, звычка
звыклы, **звыклы**, звычайны
згола, зусім, цалкам
зданье, думка, меркаванне, погляд
зезволяти, згаджацца; дазваляць
зешлость, смерць
зешлый *гл.* зошлый
зештьє, **зойштьє**, смерць
зляща *гл.* звляща
злецати, даручаць, прадпісваць
зменка, упамінанне
зойштьє *гл.* зештьє
зособна, асобна
зошлый, **зешлый**, **сошлый**, памерлы, нябожчык
зупольны *гл.* супольны
зупольные лета, паўналецце

ижбы *гл.* ажбы
ижбых *гл.* ажбы
инде, у іншым месцы; сям—там, дзе—небудзь
инок, манах
искати (1), шукаць

искати (2), старацца атрымаць што—небудзь, ламагацца што—небудзь; дабівацца судом чаго—небудзь, прад'яўляць іск на што—небудзь

кабшызна *гл.* капшызна
кадь, адзінка вымярэння пераважна мёду, таксама масла і г. д. Яе велічыня ў розны час і ў розных месцах была неаднолькавай і раўнялася 3, 5, 10 пудам, 3, 4 медніцам, 3, 4 ушаткам, 2 бочкам і г. д.
камень, адзінка вагі ў ВКЛ. Вагаўся ад 32 да 40 фунтаў
каплан, ксёндз, святар
капшызна, **кабшызна**, пошліна, якая спаганялася з гандлю віном у карчмах
колкадесять, некалькі дзесяткаў
колконадцать, некалькі адзінак пасля дзесяці
комора, мытніца
комяга, лодка, якая выдзеўбана з камяля дрэва
конечно, абавязкова; ні ў якім разе
конечный, канчатковы
копа, адзінка лічэння, якая раўнялася 60 штукам
копа грошей, грашовая адзінка, якая аднавідала 60 грошам ВКЛ
копец, межны земляны насып
корец, адзінка вымярэння сыпкіх рэчываў і вадкасці ў сістэме мер ВКЛ. Раўняўся прыблізна 102 л
куповати, купляць, набываць
купчити, займацца гандлем

лашт, адзінка вымярэння сыпкіх рэчываў і грузападымальнасці суднаў ВКЛ. Раўняўся 120 пудам
лежа, стаянка, лагер
лете, **леце**, летам, улетку
леце *гл.* лете
лист, грамата
личба (1), справаздача
личба (2), рыначны курс грошай
люнский, англійскі

малжонка, жонка
малжонок, муж
мандат, пісьмовая павестка ў суд ад імя вял. кн.
марец, сакавік
материзный *гл.* материстый
материстый, **матерыстый**, **материзный**, які адносіцца да спадчыны пасля маці
матерыстый *гл.* материстый
маштелери, катэгорыя сялян, якая даглядала за конскімі статкамі
менити, сцвярджаць; згадваць; адзначаць
мешканье, жыццё
мешкати, пражываць
миля, адзінка вымярэння адлегласці ў ВКЛ. Раўнялася 7,798 км
мистр тут магістр
млечное, малочнае
морг, участак 3—лі, які раўняўся 0.71 га
моргованая волюка *гл.* волюка моргованая
мостовое, падатак за прасезд па мосце ці грэблі
моц (1), права
моц (2), уладанне; распараджэнне

моц (3), насілле
мус, прымус
мутвица, воданаліўная сажалка

навязка, узнагароджанне пацярпеламу за пабоі,
зраненне, крадзёж ці іншыя неправамерны ўчынак
нагаражати (1), узнагароджаць
нагаражати (2), кампенсаваць, пакрываць
наклад, выдаткі
намовлятися (1), дамаўляцца
намовлятися (2), раіцца
наука, інструкцыя

обалити, ускласці
обваровати, абумовіць, абгаварыць
общене, цяпер
обличне, асабіста, непасрэдна
обора, гаспадарчая забудова для хатняй жывёлы
обруб, надзел 3–лі, які знаходзіцца ў адным месцы
овшем, як вядома, безумоўна, канешне
ознаймити, паведаміць, праінфармаваць
олиж гл. алиж
омешкати, спазніцца
опатрность, забеспячэнне
ордынанс, апавяшчальны; веставы
отмена, абмен; прадмет абмену
отпустить, дараваць
отчизный, отчистый, отчизстый, які адносіцца да
спадчыны пасля бацькі
отчизстый гл. отчизный
отчистый гл. отчизный
отчич тут землеўладальнік, які валодаў 3–лёй
бацькі
очевисто, асабіста, персанальна, непасрэдна
ошачовати, адлічыць

пенязь (1), усходнеславянская назва дэнарыя
пенязь (2), грошы ўвогуле
переказа, страта, шкода
пересуд, спагнанне з істца, які выйграў справу
плебан, каталіцкі прыходскі святар
повесть, паведамленне, расказ
подле гл. водлуг
подлуг гл. водлуг
подлый тут дрэнны
подужное, пошліна, якая спаганялася з продажу
мукі, солі, жыта і ўсякага збожжа
пожитки, прыбыткі
пожиточное, вжиточное, прыбытковое, выгаднае,
карыснае
позва, пісьмовая павестка ў суд
полнити, выконваць, ажыццяўляць
полоть (1), вэнджаны бок свінні ці вяпрук
полоть (2), адзінка колькасці мяса, якая раўнялася,
верагодна, 26 фунтам
помкнути, перасунуць
попел тут паташ
постав, адзінка колькасці тканіны. Раўняўся 32,48 м
поступити, перадаць ва ўладанне
потечати, прыцягваць, выклікаць
пофалки, пагрозы

поценно, адпаведна з цаной
почот, світа; аддзел васнаслужылых людзей
правити, спаганяць
право приржоное гл. приржоное право
прасел, скупшчык
презысканое, усё, што атрымліваў адзін бок ад
другога ў судовым парадку
претик, участак 3–лі, які раўняўся 1/10 прутам.
г. зн. 23, 73 кв. м
привлащати, прысвойваць
приворочати, далучаць, перадаваць
пригодне, раптоўна, нечакана
прикоморок, другаяродная мытня, якая падпарадкоўвалася галоўнай
припускати (1), дапускаць
припускати (2), браць
приржоное право, спадчыннае права
прислухати, належыць, адносіцца
присуд, падсуднасць, юрысдыкцыя
проволока, прапаруджанне
прокуратор, адвакат
проробок, высечаная частка лесу над пану ці сенажаць
прудкий, хуткі
прут, участак 3–лі, які раўняўся 237. 3 кв. м
пуд, адзінка вымярэння масы ў сістэме мер ВКЛ.
Вагаўся ад 15 да 18,7 кг
пустити, аддаць, перадаць

рамень, ад імя, па даручэнню
рата, тэрмін выплаты
рачители, жадаць, рабіць ласку
реза, участак 3–лі, які раўняўся 10 моргам
резаная волюка гл. волюка резаная
рожай, род
рок (1), год
рок (2), тэрмін
рок певный завитой, канчаткова вызначаны час
яўкі ў суд
росказанье, загад
росправа тут цяжба
росправляти, адказваць; паведамляць
ростырки, спрэчкі, сваркі
ручница, пішчаль, стрэльба
рушители тут зганяць

самовтор, сам–другі, удвух
сви́репа, кабыла
сезде, тут
серебшизна, серебшызна тут надзвычайны грашова падатак на ўтрыманне наёмных войска
серебшызна гл. серебшизна
сес гл. сесь
сестрениц, сестронок, сын цёткі, дваюродны брат
сестронок гл. сестрениц
сесь, сес, гэты
служба (1), служба
служба (2), участак 3–лі да аграрнай рэформы
50–60–х гадоў XVI ст. розны па плошчы і складу
ўгоддзяў; з пачатку 60–х гадоў ва ўсходніх рэгіёнах
ВКЛ раўняўся 30 бочкам пасеву зернавых. г. зн. 30

моргам ці і валоцы. З'яўлялася адзінкай абкладання сялян
служебник (1), слуга
служебник (2), жаўнер
совитость, двайная сума грошай
соленичие, пошліна, якая спаганялася з правозу солі
соль толпястая *гл.* толпястая соль
сошлый *гл.* зошлый
спадковый, спадчыны
спадок, спадчына
спасти, перайсці ва ўладанне
спижовати, забяспечваць харчовымі прыпасамі: пастаўляць, дастаўляць
спол *гл.* спольна
спольна, спол, сумесна, супольна
споможенье, дапамога
споруч, побач, поблізу
справедливость, правасуддзе
стегати, рабіць замах, кваліцца
стодола *тут* пабудова пры карчме для экіпажаў і коней
супольны, зупольны, поўны
сындык, старшыня

таляр, сярэбраная манета ў ВКЛ. Рыначны курс талера на працягу XVI ст. вар'іраваў ад 24 да 30,6 літоўскіх гроша
тестament, завяшчанне
ткнуць, датычыцца
толпи, адзінка вымярэння солі; тое ж, што і *голо-важня*: кавалкі солі
толпястая соль, соль кавалкамі
торговое, пошліна, якая спаганялася з трымання крам
трафить, здарыцца, выпасць
трудность, цяжкасць
тягния, цяганіна, валакіта

убеспечение, ахова ад небяспекі
увезати, ввезати, увесці ва ўладанне
угода, дамоўленасць
ужатье, вжатье, пажаты хлеб
умощнити, пацвердзіць
урадовне, врадовне, афіцыйна
усиловати, знясільваць, мардаваць
устава, встава, статут
уставичне, вставичне, заўжды, пастаянна
уфала *гл.* ухвала
ухвала, уфала, пастанавенне

фанты, заклад
фольговати, даваць льготу, паслабляць, аблягчаць; спрыяць
фундамент *тут* падстава
фунт, мера масы. У ВКЛ велічыня фунта вагалася ад 360 да 450 г

ховати *тут* утрымліваць
хутливе, ахвотна
хуть, жаданне, імкненне

цедула, дакумент, запіс
цнотливое, клапацілівае, самааааанае

чверть, адзінка вымярэння сыпкіх рэчываў у ВКЛ. Відаць, тое ж, што і *корец*

шаты, адзенне, строі
шафовати, кіраваць, распараджацца
шафунок, кіраванне, распараджэнне
шацунок, ацэнка
шинковати, прадаваць з шынка
шкоднти (1), наносіць шкоду
шкоднти (2), захопліваць, красці
шопа, гаспадарчая пабудова для захоўвання сена, дроў, будаўнічых матэрыялаў, інвентара і інш.
шпихлер, гаспадарчая пабудова для захоўвання збожжа і інш. сельскагаспадарчых прадуктаў
штучка *тут* адзінка колькасці тканіны. Раўнялася 30, 50, 60, 96 лакцям

юргельт, гадавое жалаванне

Каментарыі

№ 1. ^А У кнізе Метрыкі 44 змешчаны пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея Івану Цімафеевічу Крошынскаму на мызу Акністу (№ 17).

№ 2. ^А У лютым 1562 г. Войне Захарыічу (Захарынічу) была даравана яшчэ адна валока ў Кобрынскай вол. – „оселая”; гл. № 5.

№ 5. ^А Тры першыя валокі ў Кобрынскай вол. Война Захарыч (Захарыніч) атрымаў у лістападзе 1561 г.; гл. № 2.

№ 6. ^А Гл. № 55.

№ 9. ^А Аналагічны даравальны статутавы (на даходы з Любешкай дзярж.) быў выдадзены любешкаму дз-цу Паўлу Іванавічу Сапегу; гл. № 53.

^В Тэкст гэтай „Уставы” не вядомы (*Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. С. 261: *Спірыдонаў*. Сялянства. С. 78).

№ 12. ^А Гл. № 13.

^В Гутарка ідзе пра „Уставу на валокі” 1557 г. (апубл. цалкам: АЗР. С. 72–95; РИБ. Т. 30. Стб. 541–585). Паводле „Уставы на валокі” стральцам надаваліся дзве „вольныя” валокі і адна – „на цыншу” (РИБ. Т. 30. Стб. 544). Згодна № 12 другая стралецкая валока вызвалалася ад плацяжоў і павіннасцяў толькі ў той год, калі стральцы выконвалі дарожную ці ваенную павіннасці.

№ 13. ^А Гл. № 12.

№ 14. ^А Гутарка ідзе пра „Уставу на валокі”; гл. *Камент.* да № 12 ^В.

№ 15. ^А У каментарыях да гэтага дакумента ў БА адзначана: „Такі ж самы прывілей запісаны ў Кнізе Запісаў № 45, л. 128 і адв.” Але ў кнізе Метрыкі ВКЛ 45 змешчаны прывілей ад [1562 г.] Жыгімонта Аўгуста Васілю [Калянікавічу] Цішковічу на арэнду бровараў і саладоўняў у гор. Менску на 3 гады. Гл. *Камент.* да № 15 ^В.

^В „Берасцейская ўстава”, якая рэгламентавала цэны на солад, парадак продажу апошняга і куплі хлеба была выдадзена ў 1561 г. Поўны тэкст „Уставы” не захаваўся. Яе фрагмент выявіў і апубл. М. В. Доўнар–Запольскі (*Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. Прилож. № 6. С. LXXXIII–LXXXV; аб „Уставе” гл.: *Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. С. 449–450).

^В Названы ліст, г. зн. прывілей [1562 г.] Жыгімонта Аўгуста Васілю [Калянікавічу] Цішковічу на арэнду бровараў і саладоўняў у гор. Менску на 3 гады змешчаны ў кнізе Метрыкі 45 (Метрыка, спр. 45, а. 128–128 адв.).

№ 16. ^А „Побор” ці „лобор нововставленный” – дадатковая мытная пошліна на важнейшыя прадметы ўвозу і вывазу – быў уведзены „Уставай” 1561 XII 07 (*Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. С. 499–500; апубл.: *Любавский*. Сейм. Прилож. № 40. С. 111–112; *Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. Прилож. № 6. С. LIII–LIX).

№ 17. ^А У кнізе Метрыкі ВКЛ 44 змешчаны „ліст” Жыгімонта Аўгуста да Мікалая Тальвошы аб дараванні Івану Цімафеевічу Крошынскаму мызы Акністы (№ 1).

№ 20. ^А У Браслаўскім р-не Віцебскай вобл. знаходзіцца в. Даўборы (*Рапановіч Я. Н.* Слоўнік назваў населеных пунктаў Віцебскай вобласці. Мн., 1977. С. 122), назва якой, відавочна, звязана з родам Даўбаровічаў.

^В Паводле Статута ВКЛ 1529 г. асоба для доказу свайго шляхецтва павінна была прадставіць двух шляхцічаў з боку бацькоўскай і матчынай ліній, а ў выпадку адсутнасці апошніх – мясцовую шляхту, а тыя ў сваю чаргу – пацвердзіць пад прысягай яго паходжанне (СВКЛ 1529 г. С. 50. Р. 3, арт. 11).

^В Перапіс войска ВКЛ 1534 г. не захаваўся. Але ў якасці „бояр смоленских, котории именья у Браславльи мають” Марцін і Лаўрын Даўбаровічы фігуруюць у перапісе 1528 г. (РИБ. Т. 33. Стб. 62). У перапісе войска ВКЛ 1567 г. названы Езаф Маркавіч Дабаровіч, Ян – сын Пятра Дабаровіча, Балтрамей і Станіслаў Дабаровічы (sic) (РИБ. Т. 33. Стб. 636).

№ 21. ^А Гл. № 22.

№ 22. ^А Імя двараніна не адзначана.

^В Гл. № 21.

№ 24. ^А Гл. № 25.

№ 25. ^А Гл. № 24.

№ 28. ^А Гл. № 29.

^В Гутарка ідзе пра крымскага хана Даўлет Гірэя (Даўлет–Герая).

^В Гутарка ідзе пра цара і вял. кн. маскоўскага Івана IV Васілевіча Грознага.

^Г Землі Інфлянцкага Ордэна перайшлі пад сумесную ўладу ВКЛ і КП па Віленскаму дагавору 1561 XI 28. Афіцыйны дагавор быў падпісаны з арцыбіскупам Рыжскім у лютым 1562 г., з магістрам Ордэна ў сакавіку 1562 г. (*Королюк В. Д.* Ливонская война: Из истории внешней политики Русского централизованного государства во второй половине XVI в. М., 1954. С. 49).

^Д Тарваст быў узяты войскамі ВКЛ у верасні 1561 г. (*Зимин А. А.* Опричина Ивана Грозного. М., 1964. С. 96).

^Е Замірэнне паміж ВКЛ і РД было заключана ў 1556 г. і мела сілу да 1562 III 25 (АЗР. С. 69).

^Е Гэтым пасланнікам быў Баркулаб Іванавіч Корсак. Пасланне ад Жыгімонта Аўгуста, якое ён прывёз у Маскву, датуецца 1562 I 30 (СИРИО. С. 52). У Маскву ён прыехаў 1562 III 06, выехаў адтуль 1562 IV 14, на тэрыторыі ВКЛ быў ужо 1562 IV 26 (СИРИО. С. 48, 67). Верагодна, факт яго затрымкі перабольшаны.

№ 29. ^А Гл. № 28.

^В Гл. *Камент.* да № 28 ^В.

^В Гл. *Камент.* да № 28 ^В.

^Г Гл. *Камент.* да № 28 ^Г.

^Д Гл. Камент. да № 28^Д.

^Е Гл. Камент. да № 28^Е.

^Ё Гл. Камент. да № 28^Ё.

№ 32. ^А „Постановенне і поровнанне платов і пожитков” у рамках рэарганізацыі сістэмы землекарыстання і абкладання сялян у Магілёўскай, таксама ў Бабруйскай, Гомельскай, Крычаўскай і інш. валасцях усходніх рэгіёнаў Беларусі мела месца ў 1560–х гадах, і заключалася ў вымярэнні сялянскага ворыва на „службы” – участкі 3–лі. якія раўняліся 30 бочкам пасеву зернавых, г. зн. 30 моргам ці 1 валочы (*Спірыдонаў*. Сялянства. С. 84–85).

№ 33. ^А Застаўны 1561 IV 30 Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп. марш., менскаму с–це, п. Васілю [Калінікавічу] Цішковічу на двор Здзітаў і дварэц Хрысіцу на адзін год за 3000 коп літ. гр. знаходзіцца ў кнізе Метрыкі 37 (Метрыка, спр. 37, а. 546–547).

^Б Гл. Камент. да № 16.

№ 34. ^А Гл. № 35–37.

№ 35. ^А Гл. № 34, 36, 37.

№ 36. ^А Гл. № 34, 35, 37.

^Б Г. зн. № 37.

№ 37. ^А Гл. № 34–36.

№ 38. ^А Гл. № 39–40.

№ 39. ^А Гл. № 38, 40.

№ 40. ^А Гл. № 38, 39.

№ 41. ^А Гутаровічы ў далейшым былі, відавочна, набілітаваны. Ва ўсякім выпадку, адзін з іх, Іван Рыгоравіч Гутаровіч, выступае ў 90–х гадах XVI ст. у якасці віцебскага замкавага суддзі (1592 г.) і віцебскага ключніка (1594 г.) (*Boniecki A. Herbarz Polski. Część 1. Wiadomosci historyczno–genealogiczne o rodach szlacheckich. T. 8. W–wa, 1905. S. 22*).

^Б „Земская ваенная служба” была атрыбутам і прэрагатывай шляхты. Па Статуту ВКЛ 1529 г. яе павінны былі выконваць і мяшчане (СВКЛ 1529 г. С. 42. Р. 2, арт. [1]). „Дачыненне мяшчанства да ваеннай павіннасці, – адзначае М. В. Доўнар–Запольскі, – было трыякага роду. Па–першае, мяшчане валодалі землямі або іншай нерухомай маёмасцю на ўмовах земскай службы; у гэтым выпадку яны разглядаліся як уладальнікі земскіх маёнткаў, хаця і не страчвалі сувязі з горадам, з’яўляліся членамі гарадской абшчыны і знаходзіліся пад гарадскім прысудам. Па–другое, мяшчане выконвалі ваенную службу ад гарадоў, як члены гарадскіх абшчын. Па–трэцяе, мяшчане абавязаны былі браць удзел у мясцовай вартуўніцкай службе і абароне... У Віцебску былі мяшчане, якія выконвалі конную і пешую службу, – „конно ездять, а иные пеше зъ ручницею, рогатиною и сагайдаком при конных.” Мяшчане віцебскія мелі таксама сваю месцкую харугву, якая на вайне становілася побач з земскай. Зрэшты, у Віцебску, як і ў Полацку, абавязаны былі, верагодна, адбываць земскую службу не толькі мяшчане, землеўладальнікі на земскім праве, але таксама і некаторыя з мяшчан, якія жылі ў горадзе, павіннасць якіх заключалася ў земскай службе, хаця яны і не валодалі земскім маёнткам (*Довнар–Запольский. Государственное хозяйство. С. 638–639, 775–782; гл. таксама: Любавский. Областное деление. С. 526–529; Лазутка. I Литовский статут. С. 94*).

№ 43. ^А Ільготны прывілей 1555 II 13 Жыгімонта Аўгуста баярам, мяшчанам і падданым гор. Белай Цэркві ад розных плацяжоў і павіннасцяў на дзесяць год знаходзіцца ў кнізе Метрыкі 39 (Метрыка, спр. 39, а. 82–83).

№ 44. ^А Гл. таксама № 71–73. Гутарка ідзе пра дзяржаўную манаполію на саяны склад у Пінску. Такія манаполіі ўведзены ў 1561 г. таксама ў Бярэсці і Гародні (*Довнар–Запольский. Государственное хозяйство. С. 482–485*).

^Б Пінскі саяны склад здадзены ў водкуп Хейму, Аўраму Рубінавічам і інш. 1561 VIII 06 (Метрыка, спр. 37, а. 580 адв.–581 адв.; зг.: *Бершадский. Русско–еврейский архив. С. 90*).

^В Гл. Камент. да № 73^В.

№ 48. ^А Аршанскім войтам Міхаіла Іванавіч Мыльнікаў быў ужо 1560 VII 12 (ДМАМЮ. С. 126). У інвентары Воршы ён названы „войтом мещанским” (ДМАМЮ. С. 126).

^Б Па інвентару Воршы 1560 г. М. І. Мыльнікаў валодаў толькі адным домам (ДМАМЮ. С. 126).

^В Тэкст гэтай „Уставы” не вядомы. Існуе „Устава” Воршы за 1594 г. (АЮЗР. С. 251–254). Адносна яе М. В. Доўнар–Запольскі пісаў: „... па тэксце яна ўяўляе сабой несумненна ўставу 1561 г., толькі якая была пацверджана гэтым каралём (г. зн. Жыгімонтам III Вазам. – А. Г.), прычым па якойсці выпадковай акалічнасці апушчаны агульныя формулы пацвярджэнняў, або да нас проста дайшоў няспраўны спіс, прытым дрэнна выдадзены.” (*Довнар–Запольский. Очерки. Прим. С. 258*). Да думкі, што ва „Уставе” 1594 г. трэба бачыць „Уставу” 1561 г. схіляўся і У. І. Пічэта (*Пичета. Аграрная реформа. Ч. 2. С. 182*).

^Г Паводле „Уставы” 1594 г. гарадскому войту надавалася валока і дом, „от плату вольный” (АЮЗР. С. 253).

№ 51. ^А У Маскву Дзмітр Іванавіч Вішнявецкі прыбыў восенню 1557 г. (*Голобуцкий В. А. Запорожское казачество. К., 1957. С. 80*).

^Б „Глейт” 1561 IX 05 Жыгімонта Аўгуста Дз. І. Вішнявецкаму знаходзіцца ў кнізе Метрыкі 37 (Метрыка, спр. 37, а. 581 адв.–582). Там жа змешчаны апавяшчальны Жыгімонта Аўгуста да Дз. І. Вішнявецкага аб бяспечным прыездзе ў ВКЛ (без храналагічнай даты) (Метрыка, спр. 37, а. 582 адв.); апавяшчальны 1561 IX 05 Жыгімонта Аўгуста да Міхаіла Аляксандравіча Вішнявецкага аб тым жа (Метрыка, спр. 37, а. 583–584); „лист” 1561 IX 05 Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага в–ды аб пасланні „глейта” да Дз. І. Вішнявецкага (Метрыка, спр. 37, а. 585–586).

№ 52. ^А Гл. Камент. да № 16.

№ 53. ^А Аналагічны даравальны статутава (на даходы са Свіслацкай дзярж.) быў выдадзены полацкаму в–ду Станіславу Станіслававічу Давойну; гл. № 9.

№ 54. ^А Гл. Камент. да № 28^Б

^Б Гл. *Камент.* да № 16.

^В Гутарка ідзе пра „Уставу”, якой уводзіўся „побор нововставлений”: гл. *Камент.* да № 16.

^Г Гутарка ідзе пра „Уставу”, якой уводзіўся „побор нововставленный”: гл. *Камент.* да № 16. Гэта „Устава” названа першай, паколькі існавала яшчэ адна – ад 1562 IV 29, у адпаведнасці з якой скупшчыкі хлеба, арандатары саладоўняў і ліхвяры абкладваліся дзесяціпрацэнтным падаткам ад даходаў (*Любавский. Сейм. Прим. С. 646; Довнар–Запольский. Государственное хозяйство. С. 500–501*).

^Д Ільготныя прывілеі, згодна якім вітбяне і палачане плацілі па талеру ад лашту паташу, былі выдадзены адпаведна 1561 VI 04 і 1561 VI 09 (*Довнар–Запольский. Государственное хозяйство. С. 522*).

№ 55. ^А Гл. № 6.

№ 56. ^А У кнізе Метрыкі 41 знаходзіцца пацвярджалны 1563 VI 25 Жыгімонта Аўгуста прывілея Шчафану Тарноўскаму на сс. Ужлаўкава, Антвее, Боўкі (Метрыка, спр. 41, а. 338 адв.–340), таксама „лист” 1563 IX 03 Жыгімонта Аўгуста да айрогальскага цівуна аб дараванні Шч. Тарноўскаму гэтых сёл (Метрыка, спр. 41, а. 354–354 адв.). У жніўні 1565 г. Тарноўскі абмяняў сс. Ужлаўкава, Антвее, Боўкі на Гесулы і Шаркі Жамойцкай з–лі (Метрыка, спр. 41, а. 418 адв.–421).

^Б Маецца на ўвазе „Устава на валокі” 1557 г.; гл. *Камент.* да № 12.

№ 59. ^А Гл. № 60.

№ 60. ^А Гл. № 59.

№ 64. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

№ 65. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

^Б Маецца на ўвазе № 64.

№ 66. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

^Б Маецца на ўвазе № 64.

^В Маецца на ўвазе № 65.

№ 71. ^А Гл. № 44, 72, 73.

^Б Гл. *Камент.* да № 44.

^В Гл. *Камент.* да № 73^В.

№ 72. ^А Гл. № 44, 71, 73.

^Б Гл. *Камент.* да № 73^В.

№ 73. ^А Гл. № 44, 71, 72.

^Б Гэты „лист судовой”, г. зн. „вырак” 1562 VI 07 Жыгімонта Аўгуста па цяжбе паміж войтам і мяшчанамі гор. Пінска, з аднаго боку, саляных адкупшчыкоў Хеіма і Аўрама Рубінавічаў, Таўяша Багданавіча і Ісака Машэвіча, з іншага, аб злоўжываннях з боку апошніх апубл. (*Бершадский. Русско–еврейский архив. С. 103–112*).

^В Як відаць з табліцы, персанальны склад пінскіх мяшчан, якія атрымалі права на водкуп салянога складу ў Пінску ў дак. № 44, 71–73 адрозніваецца адзін ад другога:

Т а б л і ц а

№ 73. 1563 VII 03	№ 72. 1563 VII 03	№ 71. 1563 VII 03	№ 44. 1562 VII 09
Андрей Иванович	+	+	+
Богдан Кочанович	+	+	—
—	—	—	Богдан Синик
Васко	—	+	—
Богдан Люняник (Люняникович)	+	+	—
Ждан Сочивка (Сочевчич)	+	+	—
Иван Опанасович	—	+	—
Иван Бережецкий	+	+	+
Кондрат Бубнович	+	+	—
Костюк Лучич	+	+	+
Мартин Бобир (Бобыр)	+	+	+
Нестер Лунькович	+	+	—
Олексей Кошель (Кушелевич)	+	+	—
Олешко Козорез	+	+	+
Петр Лазоркович	+	+	—
Позный Левоникович (Левонкевич)	+	+	+
Сех (Семен) Рацевич	+	+	+
Степан Лычкович	+	+	—
Федко (Федыс) Демьянович (Демянович)	+	+	+
Юшко Горевич	+	+	+
—	Якуб Станиславович	—	—

№ 74. ^А У кнізе Метрыкі 39 захаваўся яшчэ адзін „глейт” 1564 I 12 Васілю Андрэвічу Чацвярценскаму (Метрыка, спр. 39, а. 593–595).

№ 75. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

№ 76. ^А Земскі падскарбіч, ковенскі старосціч Ян Аўрамовіч запісаў Ганне Львоўне Котаўне Вістычы „по животе” ў 1547 г. (Метрыка, спр. 30, а. 63 адв.–66).

^В Гутарка ідзе пра кнігу (сшытак) Метрыкі, у даленым выпадку, пра кнігу (сшытак) Метрыкі 44. Тут тэрмін „книга канцлерей нашое (г. зн. гаспадарскай. – А. Г.)” выкарастаны ў якасці саманазвы кнігі (сшытка) Метрыкі 44.

№ 77. ^А Маеца на ўвазе „Устава”, якой уводзіўся „побор нововставленный”; гл. *Камент.* да № 16.

№ 78. ^А Гл. № 79, 80.

№ 79. ^А Гл. № 78, 80.

№ 80. ^А Гл. № 78, 79.

№ 81. ^А У 1558 г. віленская ваяводзіная Янавая Глябовіча Ганна атрымала ў дарунак ад падч. Мікалая Пятровіча Кішкі–Цеханоўскага і яго жонкі чацвёртую частку Жаслаўскага замка і новага двара (Метрыка, спр. 39, аа. 153–157 адв.; апубл.: *Спиридонов М. Ф.* Заславль в XVI в. Мн., 1998. Прилож. № 2. С. 57–64).

^В Гутарка ідзе пра кнігу Метрыкі, у даленым выпадку пра кнігу Метрыкі 44. Тут тэрмін „книги канцлерей нашое (г. зн. гаспадарскай. – А. Г.)” выкарастаны ў якасці саманазвы кнігі Метрыкі 44.

№ 82. ^А Полацк быў заняты войскамі РД 1563 II 15.

№ 83. ^А Гл. *Камент.* да № 82.

№ 85. ^А Захаваўся апавяшчальны 1563 IX 24 Жыгімонта Аўгуста да войта, бурмістраў, райцаў і ўсіх мяшчан гор. Наўгародка аб вызначэнні наўгародскім жыдам „плицов” на пасяленне ў гор. Наўгародку на новым месцы, і дараванні льготы наўгародскім мяшчанам, якія будуць пераселены на новае месца, ад выплачвання чыншу на тры гады (апубл.: САГМГ. С. 22–23).

^В У апавяшчальным 1563 IX 24 (гл. *Камент.* да № 85^А) – на вул. Віленскай (СГАМГ. С. 22).

^В Варшаўскі шкалястык – рэв. Адам Піліхоўскі, які ажыццяўляў валочную памеру ў Троцкім ваявод. (*Пичета.* Аграрная реформа. Ч. 2. С. 261).

^Г Як вынікае з крыніц наўгародскія жыды не толькі не перасяліліся на новае месца, але сталі будаваць на вул. Падляшскай новыя дамы, а тыя, якія ўжо былі пастаўлены мяшчанамі, пазнеслі. Пры гэтым яны спасылаліся на ўяўныя дакументы, якія быццам бы давалі ім права на пражыванне на гэтай вуліцы. На судзе ў Тыкоціне 1564 IX 20 вырак так і не быў вынесены. На суд у Петрыкаве 1564 XI 11 з удзелам вял. кн. жыды наогул не з’явіліся і не прыслалі сваіх прадстаўнікоў, матывуючы гэта тым, што будучы ў дарозе, былі затрыманы драбамі. Але паколькі яны не змаглі даказаць факт затрымкі, а таксама прадаставіць дакументы з правам пражывання на гэтай вуліцы, вял. кн. 1564 XI 25 пацвердзіў сваё папярэдняе рашэнне, і загадаў кампенсаваць страты мяшчан, якія былі ацэнены ў 1600 чарлёных залатых (САГМГ. С. 24–28).

№ 89. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

№ 90. ^А Яе імя не адзначана.

№ 92. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

^В Гл. № 93.

№ 93. ^А Гл. *Камент.* да № 16.

^В Гл. № 92.

№ 96. ^А Ганна Мацееўна Пятковіч не жыла ўжо 1558 VII 24, калі Езаф Казноўскі вылучыў вена другой сваёй жонцы Багдане Кміціянцы Радзівонаўне (2/3 м–каў Свяцічы і Астроўчычы ў суме 1000 коп літ. гр.) (НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1625, аа. 35–36 адв., 21–22 адв.).

^В У НГАБ захоўваецца дароўны Ганны Мацееўны Пятковіч – Мікалаевай Андрашэвіч мужу Езафу Казноўскаму на 600 коп літ. гр. з 2/3 м–ка Ліпічна (НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1630, а. 2–3 адв.), таксама – копія гэтага дароўнага XVII (?) ст. (НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1630, а. 4–5).

^В Паводле Статута ВКЛ 1529 г. землеўладальнік мог прадаць, запісаць тэстаментам ці падараваць «навечность» не больш за 1/3 частку сваіх уладанняў (СВКЛ 1529 г. С. 37. [Р. 1], арт. 16, с. 38. [Р. 1], арт. 17.; *Лазутка.* 1 Литовский статут. С. 84).

^Г Лёс Езафа Мацеевіча Казноўскага склаўся трагічна: ён быў забіты сынам Ганны Мацееўны Пятковіч ад першага шлюбу Янам Мікалаевічам Андрашэвічам, відавочна, у тым жа 1559 г. (НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1625, а. 25–25 адв.; захаваўся „вырак” 1560 V 16 [віленскага намесніка] Станіслава Паўлавіча [Гамшэя] па цяжбе паміж Багданай Кміціянкай і яе дзеверам Якубам Казноўскім, з аднаго боку, і гасп. баярынам, былым служэбнікам Яна Андрашэвіча, Мікалаем Рыгоровічам, з іншага, аб забойстве Езафа Казноўскага (Метрыка, спр. 256, а. 354 адв.–355 адв.)). На суд вял. кн. па гэтай справе, таксама – аб збіцці Багданы Кміціянцы і крадзяжы маёмасці ў Свяцічах Ян двойчы не з’яўляўся, і двойчы „вывалаўся”, г. зн. пазбаўляўся праваў і выганяўся з дзяржавы (НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1625, а. 18–18 адв.).

№ 100. ^А У 1556 г. Міхель Грайльца (Граніца) стаў уладальнікам дома ў Вільні на вул. Вялікай Замкавай (Метрыка, спр. 39, а. 129–130).

^В Гутарка ідзе пра кнігі Метрыкі.

^В Гэты дакумент у кнігах Метрыкі ВКЛ не выяўлены.

№ 103. ^А Гутарка ідзе, відаць, пра „Уфалу”, якая была прынята летам 1564 г. адносна ўстанаўлення ў ВКЛ земскіх судов з выбарнымі суддзямі і пісарамі (*Любавский.* Сейм. Прилож. № 48. С. 136).

^В „Новы статут” – Статут ВКЛ 1566 г.

№ 104. ^А Прававага паўналецца мужчына дасягаў у 18 год (СВКЛ 1529 г. С. 38. [Р. 1], арт. 18).

^Б „Стары статут” – Статут ВКЛ 1529 г. Так ён названы ў процівагу Статуту ВКЛ 1566 г.

^В Гл. *Камент.* да № 81^Б.

№ 106. ^А „Запис–вписание” 1563 II 02 гасп. маршалкавай і пісаравай, пані Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўны Крошынскай тэстамент Івана Копця 1563 I 18 апубл. (АВАК. С. 433–435).

^Б Статут ВКЛ 1529 г.: „А веджо так их продати и променити, и отдати, и записати маеть: пришедчи обличне перед нас, господара, а без бытности наше панов воевод и маршалков наших, земского и дворного, и старост наших, в котором хто з них повете будеть, и дозволене мають в них взяти.” (СВКЛ 1529 г. С. 37. [Р. 1], арт. 15).

^В „Ухвала соймовая” 1551 XI 20: „Ижъ около тыхъ записовъ на вечность рачы то такъ zostавовати, яко есть у статуте права посполитого описано, ижъ мають всякие тые записы, которые ся на вечность стегаютъ, яко на имениа, на люди, на земли, на озера, на ставы, на млыны, на пушчы, на сеножати и на всякие иные речы лежачие, мають справованы и чынены быти передъ врядомъ, то есть альбо передъ самымъ господаремъ его милостью, альбо передъ паны радами, альбо передъ паны воеводами, альбо передъ старостами, альбо передъ судьями поветовыми, а не инъде; и хто бы што хотелъ кому на вечность продати, даровати, альбо которымъ кольве обычаемъ спустити, имениа, люди, земли, боры, лесы, пушчы, озера, сеножати, ставы, млыны и иные которые кольвекъ речы земленые лежачие, тогды кожъдый таковой, хто продаеть альбо даруеть, альбо што на имении лежачомъ записуеть, маеть прыйти обличне до того выше мененого вряду и маеть то самъ сознати устне, ижъ тое и тое тому и тому продаль за тую и за тую суму, альбо дароваль, альбо суму записаль; и тое сознание его устное маеть быти у книги оного вряду записано. А хотя бы хто и листъ продажный, альбо записный, альбо даровный, на которую речъ вечыстую лежачую подъ печатью своею и подъ печатъми людей добрыхъ даль, тогды предъ ся и тотъ и съ тымъ листомъ своимъ продажнымъ, альбо даровнымъ, альбо записнымъ, маеть прыйти до вряду и маеть тую продажу, або даръ, або записъ свой самъ устне сознати и оный листъ свой и сознан[ь]е свое устное маеть дати у книги записати.” (РИБ. Т. 30. Стб. 186–187).

^Г Статут ВКЛ 1529 г.: „Коли бы хто на речи свои рухомые або на имене, на куплю, хотел тастамент вчинити, тогды таковой, хотя бы тѣж немощон был, коли бы толко был при доброй памяти, мощон будет речи свои, имение купленое таковое отказывати, куды хочеть, так духовным парсунам, яко и светским, призвавши к тому каплани або иные светки, або люди, веры годные, або тѣж явногописара присяжного.” (СВКЛ 1529 г. С. 67. Р. 5, арт. [16] 15).

^Д Статут ВКЛ 1529 г.: „Уставуем тѣж и допушаем с порадую рад наших, иж коли бы хто в добром здоровьи своем перед маестатом нашим або перед некоторым вранником нашим оного повета, под которым сидеть, очивисто ся поставивши, отписал кому другому тастаментом або записом третюю часть имения своего отчизного або материстого, которому тое имене отписано, мел бы на то листы наши або вранника нашего поветового дозволене, тогды таковой тастамент або листы мають мощно держаны быти.” (СВКЛ 1529 г. С. 38. [Р. 1], арт. 17).

^Е Статут ВКЛ 1529 г.: „Тѣж по смерти отцов дети, сынове и девки, добра отчизного и дединного не мають быти отдалены, але тые добра и зъ их шадки властными зуполным правом посядутъ, яко княжата и панове хоруговные, шляхта и мещане Великого князьства Литовского поседають и на пожитки свои оборочають.” (СВКЛ 1529 г. С. 50. Р. 3, арт. 9).

^Е Гл. *Камент.* да № 106^Б.

^Ж „Запис–вписание” 1563 V 13 спраўцы Гародзенскага стар., п. Станіслава [Паўлавіча] Нарушэвіча аб падробцы гасп. маршалкавай і пісаравай, пані Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўны Крошынскага тэстамент п. Івана Копця і „запис–вписание” 1563 V 13 Станіслава Паўлавіча Нарушэвіча і яго жонкі пані Марыны Львоўны Палубенскага аб прымушэнні Палубенскай свякроўю Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўны Крошынскай і дзеверам гасп. дв., п. Васілём Копцем да падпісання дакументаў супраць яе жадання апубл. (АВАК. С. 435–436, 436–437).

^З Гутарка ідзе пра кнігі Метрыкі ВКЛ, у дадзеным выпадку пра кнігу Метрыкі 44. Тут тэрмін „книги канцлерей наше г(о)с(по)д(а)рское” выкарастаны ў якасці саманазвы кнігі Метрыкі 44.

^И „Запис–вписание” 1563 V 27 гасп. пісара, маркаўскага і мядзелскага дз–цы, п. Мікалая [Паўлавіча] Нарушэвіча ад імя спраўцы Гародзенскага стар., п. Станіслава Паўлавіча Нарушэвіча і яго жонкі пані Марыі (Марыны) Львоўны Палубенскага аб прымушэнні Палубенскай дзеверам гасп. дв., п. Васілём Копцем (Копцевічам) і свякроўю гасп. маршалкавай і пісаравай, пані Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўнай Крошынскага да падпісання і запячатвання лістоў супраць яе жадання знаходзіцца ў кнізе Метрыкі 39 (Метрыка, спр. 39, а. 543–544).

^Й „Запис–вписание” 1563 X 13 спраўцы Гародзенскага стар., п. Станіслава Паўлавіча Нарушэвіча і яго жонкі пані Марыі Львоўны Палубенскага аб прымушэнні Палубенскай дзеверам гасп. дв., п. Васілём Копцем (Копцевічам) да падпісання і запячатвання лістоў супраць яе жадання знаходзіцца ў кнізе Метрыкі 39 (Метрыка, спр. 39, а. 569 адв.–571 адв.).

^К У Статуте ВКЛ 1529 г. і „Ухвале соймовой” 1551 XI 20 напраму аб гэтым не гаворыцца. Маецца на ўвазе нормы, згодна якім ажыццяўляўся парадак натыфікацыі дакумента; гл. *Камент.* да № 106^{Б В}.

^Л Статут ВКЛ 1529 г.: „А што ся дотычет данины наше господарское, тогды не маеть продана быти и отдана перед паны воеводами и маршалки, и старостами нашими, нижли перед нами, господарем, з волею нашою господарскою”. (СВКЛ 1529 г. С. 37. [Р. 1], арт. 15)

Т а б л і ц а. Суадносіны новых і старых шыфраў рукапісу

Шыфры па вопісах і апісаннях

сучасны	1623 г.	1747–1751	Нарушэвіч апошняя чвэрць XVIII ст.	Пташыцкі 1887 г.
44	63	101	101	I. А. 44

Пералік спісаў дакументаў

- № 17. *Б*) Метрыка, спр. 41, а. 306 адв.–308 (кан. XVI–пач. XVII ст.).
 № 27. *Б*) НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1336, т. 1, а. 7–7 адв. (другая пал. XVI ст.)
 № 39. *Б*) Метрыка, спр. 37, а. 509–510 адв. (кан. XVI–пач. XVII ст.).
 № 61. *Б*) Метрыка, спр. 44, а. 88–90 адв. (кан. XVI–пач. XVII ст.).
 № 77. *Б*) Метрыка, спр. 41, а. 350 адв.–352 адв. (кан. XVI–пач. XVII ст.).
 № 84. *Б*) Метрыка, спр. 44, а. 59–60 адв. (кан. XVI–пач. XVII ст.).
 № 96. *Б*) НГАБ. Ф. 694, воп. 4, спр. 1474, а. 1–1 адв. (другая пал. XVI ст.); *Г*) Таксама, спр. 1474, а. 13–14 (XVII – ? ст.).
 № 100. *Б*) Метрыка, спр. 39, а. 730–732 (кан. XVI–пач. XVII ст.).

Пералік публікацый і згадак дакументаў

- № 9. П у б л.: а) *Довнар–Запольский*. Очерки. Прилож. № 34. С. 73–74 (па *Б*).
 № 15. П у б л.: а) БА. № 21. С. 23–24 (па *Б*).
 № 23. З г.: 1) *Бершадский*. Русско–еврейский архив. № 156. С. 102.
 № 38. П у б л.: а) АрхЮЗР. № LIX(1). С. 128–129 (па *Б*); б) *Любавский*. Отзыв. Прилож. № 2. С. 46 (па *Б*).
 № 39. П у б л.: а) АрхЮЗР. № LIX(2). С. 129–131 (па *Б*); б) *Любавский*. Отзыв. Прилож. № 1. С. 44–45 (па *Б*).
 № 40. П у б л.: а) АрхЮЗР. № LIX(3). С. 131–135 (па *Б*); б) *Любавский*. Отзыв. Прилож. № 3. С. 46–50 (па *Б*).
 № 43. П у б л.: а) АрхЮЗР. № LXI. С. 138–139 (па *Б*).
 № 48. П у б л.: а) *Довнар–Запольский*. Очерки. Прилож. № 35. С. 75–76 (па *Б*); б) ГБДМ. Раздзел VII. № 37. С. 345 (па *Б*).
 № 50. П у б л.: а) БЭФ. № 62. С. 139–140 (па *Б*).
 З г.: 1) ОДБМАМЮ. С. 397 (?).
 № 60. З г.: 1) ОДБМАМЮ. С. 398.
 № 67. П у б л.: а) АЗР. № 30. С. 115–116 (па *Б*); б) *Сапунов*. Витебская старина. № 43. С. 54–56 (па *Б*); в) ГБДМ. Раздзел XI. № 11. С. 534 (па *Б*).
 № 68. П у б л.: а) АЗР. № 29. С. 114–115 (па *Б*); б) *Сапунов*. Витебская старина. № 42. С. 52–54 (па *Б*); в) ГБДМ. Раздзел XI. № 10. С. 533–534 (па *Б*); г) БЭФ. № 63. С. 140–141 (па *Б*).
 № 72. П у б л.: а) *Довнар–Запольский*. Государственное хозяйство. Прилож. № 5. С. LXXXVI–LXXXVIII (па *Б*).
 № 73. З г.: 1) *Бершадский*. Русско–еврейский архив. № 177. С. 116.
 № 82. П у б л.: а) ДМАМЮ. № XI. С. 140–143 (па *Б*).
 № 83. П у б л.: а) ДМАМЮ. № XI. С. 143–144 (па *Б*).
 № 84. З г.: 1) ОДБМАМЮ. С. 398.
 № 92. П у б л.: а) БЭФ. № 125. С. 274–275 (па *Б*); б) Хрестоматия по истории Белоруссии: С древнейших времён до 1917 г. Мн., 1977. Глава II. № 14. С. 47 (па БЭФ).
 № 106. П у б л.: а) *Максимейко Н. А.* Сеймы Литовско–русского государства до Люблинской унии 1569 г. Харьков, 1902. Прилож. С. 114 (па *Б*, выцягн.).

Храналагічны пералік дакументаў

- 1554 г. *лютага 28. Сваяцічы / Сваятычы*. – Дароўны Ганны Мацееўны Пятковіча – Мікалаевай Андрашэвіча мужу Езафу Мацеевічу Казноўскаму на м–кі Сваяцічы і Астроўчычы і ўсю рухомую маёмасць пасля яе смерці „навечность” – № 96а
 1557 г. *красавіка 15. Вільня / Вільнюс*. – Даніна віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла свайму служ. Івану Мікулічу на „обрубец” з–лі двара Мемежа Віленскага ваявод. „до воли и ласки господара” – № 101а
 1558 г. *верасня 17. Жаслаўль / Заслаўе*. – Дароўны віцебскай ваяводзінай кнг. Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настасіі Міхайлаўны Мсціслаўскай віленскай ваяводзінай, канцлеравай, пані Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганне Фёдараўне Жаслаўскага на частку ў Жаслаўскім замку „навечность” – № 81а

1559 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны кар. пол. і вял. кн. літ. Жыгімонта [II] Аўгуста дароўнага 1554 г. лютага 28. Сваяцічы / Сваятычы. Ганны Мацееўны Пятковіча – Мікалаевай Андрэашэвіча мужу Езафу Мацеевічу Казноўскаму на м–кі Сваяцічы і Астроўчычы і ўсю рухомую маёмасць пасля яе смерці „навечность” – № 96

1559 г. кастрычніка 29. Быстрыца. – Даніна віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. вышагародскаму Івану Мікулічу на сенажаці фальв. Рытунь Віленскага ваявод. „до воли и ласки господара” – № 1016

1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыхароў Браслаўскага і Веніцкага павеятаў аб выкананні луцкім, браслаўскім, веніцкім с–там кн. Богушам Фёдаравічам Карэцкім і віленскім канюшым і падканюшым, васілішскім дз–цам, п. Янам Юрыевічам Ваўчковіча гасп. распараджэння адносна ўпарадкавання даходаў і арганізацыі польнай старажы ў гэтых павеатах, і „лист” аб неперашкоджанні іх дзейнасці – № 38

[1560 г. лістапада 28. Вільня / Вільнюс.] – Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз–цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веніцкім павеатах з забаронай жыхарам гэтых павеатаў вывозіць мёд на продаж за мяжу – № 39

1561 г. студзеня 9. Веніца / Вінніца. – Запіс гасп. пасланца, віленскага канюшага і падканюшага, васілішскага дз–цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча, аб гасп. распараджэнні адносна ўпарадкавання гасп. даходаў і павіннасцяў і арганізацыі польнай старажы ў Браслаўскім і Веніцкім павеатах, забароне жыхарам гэтых павеатаў вывозіць мёд на продаж за мяжу (са спісам зямляў, якія трымаюць гасп. з–лі ў гарадах Браслаўлі і Веніцы) – № 40

1561 г. ліпеня 25. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да зельборскага і ленаварскага с–ты, п. Мікалая Тальвошы аб дараванні ўпіскаму дз–цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму мызы Акністы пры Інфлянцкай мяжы, і ўвяжчы на ўвядзенне Крошынскага ва ўладанне – № 1

1561 г. верасня 16. Кіеў. – „Вырок” суда кіеўскага в–ды, марш. Валынскай з–лі, валадзімерскага с–ты кн. Канстанціна Канстанціна Астрожскага па цяжбе паміж баярамі Заушскай вол. Кіеўскага пав. Барысам Меляневічам і Васілём Міткавічам з „братею” Іванам і Васілём, з аднаго боку, і ігуменам і манахамі Пустынскага м–ра Св. Міколы Касьяна, з іншага, аб з–лі Тупачолаўскай (Тупачолаўшчыне) Заушскай вол. Кіеўскага пав. і аб чалавеку з гэтай з–лі Грышку Гарошку – № 31а

1561 г. кастрычніка 3. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджалны Жыгімонта Аўгуста даніны троецага в–ды, [п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла] служ. апошняга Станіславу Барташэвічу на Скемонскую поседзь Курылаўскай вол. „до воли и ласки господарской” (са спісам людзей гэтай поседзі) – № 11

1561 г. лістапада 9. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэвіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Кобрыне – да кобрынскага нам. аб дараванні сыну баярскаму Войне Захарыічу (Захарынічу) дзвюх „оселых” і адной пустой валокі ў Кобрынскай вол., забеспячэнні яго „живностью” на год, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне – № 2

1561 г. лістапада 20. Гародна / Гродна. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гасп. юргельтніку Міхелю Граільцу са Спіжу і Гежмарку з вызваленнем яго дома ў г. Вільне ад плацяжоў і павіннасцяў, яго самога – ад гарадской юрысдыкцыі з правам мець „вольную” карчму „вечными часы” – № 100а

1562 г. лютага 5. [Вільня / Вільнюс.] – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз–цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча аб дараванні гасп. слуге Васілю Чаплічу (Чапліну) сц. Лапеніцы Ваўкавыйскай вол. „на выхаваньне”, і ўвяжчы на ўвядзенне Чапліча ва ўладанне – № 4

1562 г. лютага 8. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз–цы кн. Багдана Васілевіча Саламірыцкага аб дараванні пушкару Мсціслаўскага замка Логвіну Грыдкавічу „дворища” з агародам у г. Мсціслаўлі на пушкарскай службе – № 3

1562 г. лютага 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэвіча Давойны аб дараванні сыну баярскаму Войне Захарыічу (Захарынічу) да трох дадзеных чацьвёртаў „оселой”, валокі, і ўвяжчы на ўвядзенне Войны ва ўладанне – № 5

1562 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Даравальныя статуты Жыгімонта Аўгуста полацкаму в–ду, свіслацкаму дз–цу, п. Станіславу Станіслававічу Давойну на даходы са Свіслацкай дзярж., утрыманні пры Свіслацкім замку 30 служэбнікаў і васеннай службе, і „лист” аб недапушчэнні злоўжыванняў у дачыненні да жыхароў гэтай дзяржавы – № 9

1562 г. сакавіка 11. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” пагаднення паміж рагузменскім с–там, п. Янам Дульскім і Янам Каханскім аб перадачы Каханскім Дульскаму права збіраць уласныя даўгі – № 8

1562 г. сакавіка 12. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., ваўкавыйскага дз–цы, п. Юрыя Васілевіча Цішковіча і гасп. дв. Андрэя Ілгоўскага, а ў адсутнасць Цішковіча ў Ваўкавыску – да ваўкавыйскага нам. аб дараванні ляснічому Лыскоўскіх і Межырыцкіх пушчаў Раману [Іванавічу] Саве дзевяці пустых валок у Ваўкавыйскай вол. „на лесніцтва”, і ўвяжчы на ўвядзенне Савы ва ўладанне – № 6

1562 г. сакавіка 16. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на сц. Вайшвідава Румшышскай вол. Ковенскага пав., над р. Нёманам, з дварцом на адзін год за 300 коп літ. гр. – № 7

1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., бірштанскага дз–цы, п. Аляксандра [Фёдаравіча] Уладыкі аб дараванні гасп. стральцам Мілашу Пятровічу і Яну Мікалаевічу дзвюх валок у с. Махунскім Бірштанскай вол. „на службе стрелецкой” з вызначэннем відаў службы з гэтых валок – № 12

[1562 г. сакавіка 23. Вільня / Вільнюс.] – Рэстр даравальных на з–лі Жыгімонта Аўгуста гасп. стральцам у Бірштанскай вол. „на стрелецкой службе” – № 13

1562 г. сакавіка 25. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п. Юрыя Юрыевіча Осціка аб дараванні гасп. дв. Есіфу Яцкоўскаму дзвюх „оселых” і адной пустой валокі пры яго м–чку Сорыца Даўгялішскай вол. „навечность” (са спісам людзей гэтых валок), і ўвяжчы на ўвядзенне Яцкоўскага ва ўладанне – № 10

1562 г. красавіка 7. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп. марш., менскаму с–це, п. Васілю [Каляніковічу] Цішковічу на арэнду бровараў і саладоўняў у гор. Менску „до его живота” – № 15

1562 г. красавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста гасп. лажнічаму, жосленскаму і валожынскаму дз–цу, п. Лукашу Ленскаму на м. Жослі на адзін год за 1000 коп літ. гр. – № 14

1562 г. красавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста берасцейскім жыдам Давыду Шмерлевічу, Еську Шломічу і Аўраму Длугачу на мытнюю камору ў Жамойцкай з–лі „с восковничим и соленичим” на тры гады за 800 коп літ гр. штогадова – № 23

1562 г. красавіка 13. Вільня / Вільнюс. – Пацвяджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея ўпіскаму дз–цу кн. Івану Цімафеевічу Крошынскаму на мызу Акністу пры Інфлянцкай мяжы „навечность” (са спісам людзей гэтай мызы і межамі ўладанняў) – № 17

1562 г. красавіка [7–13]. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран–паборцаў і мытнікаў, і апавяшчальныя акруговы да жыхароў [ВКЛ] і гданьскіх купцоў аб дараванні гасп. дв. Аўраму [Іванавічу] Кунцэвічу льготы ад мыта і „побору” на правоз ляснога тавару з ВКЛ у гор. Гданьск на вясну 1562 г. – № 16

1562 г. красавіка 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да троцкага п., дворнага гет., кармялаўскага дз–цы, п. Рыгора Аляксандравіча Хадкевіча, а ў яго адсутнасць у Кармялаве – да кармялаўскага нам. аб дараванні гасп. служ. Мікалаю Венецыяну „кармялаўскага” с. Калняны – № 18

1562 г. красавіка 18. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму канюшаму і падканюшаму, васілішскаму дз–цу, п. Яну Юрыевічу Ваўчковіча на фальв. Васілішкі на адзін год за 1000 коп літ. гр. – № 19

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да браслаўскага с–ты, п. Юрыя Юрыевіча Осціка аб прызнанні за зямлямі Браслаўскага пав. Даўбаровічамі шляхецкіх правоў і права на валоданне м–камі ў гэтым павеце – № 20

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста віленскаму бурм. Фрэдрыху Аляксандравічу Шумленскаму на м–р Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа, мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра – № 21

1562 г. красавіка 20. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. на ўвядзенне віленскага бурм. Фрэдрыха Аляксандравіча Шумленскага ва ўладанне м–ром Св. Троіцы ў гор. Вільні па смерці архіепіскапа, мітрапаліта Кіеўскага, Галіцкага і Усея Русі Селівестра – № 22

1562 г. мая 5. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Андрэю Ілгоўскаму на ўвядзенне гародзенскага зям. Матыса Шэмбеля–Хатылеўскага ва ўладанне з–ямі ў Слоніміскім пав. – № 25

1562 г. мая 8. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гародзенскаму зям. Матысу Шэмбелю–Хатылеўскаму на з–лі ў Слоніміскім пав. замест аднятага ў яго „продка” дварца на [воз.] Даўспудзе „вечне” – № 24

1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста земск. хар., радунскаму дз–цу, п. Шчаснаму [Шымкавічу] Герцыку на радунскае гумно, „окром овса и сена”, за 500 коп літ. гр. да выплаты доўгу – № 26

1562 г. мая 9. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста віленскаму радцу Мацею Андрэевічу Рудаміну на двор Уцену на два гады за 8000 коп літ. гр. – № 27

1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага в–ды [кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага] аб пасланні да крымскага хана [Даўлет Гірэя] за дапамогай у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага хана – № 28

1562 г. мая 17. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да чаркаскага [і канеўскага] с–ты [кн. Міхайла Аляксандравіча Вішнявецкага] аб супольным з крымскім ханам [Даўлет Гірэем] выступленні на з–лі РД у выпадку руху войск РД на гор. Кіеў і апавяшчальны аб пасольстве да гэтага хана – № 29

1562 г. мая 20. Вільня / Вільня. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста магілёўскаму баяр. Ярмоле Фёдаравічу Старадуб–цвіча (Старадубцу) на з–лі і ўгоддзі ў Магілёўскай вол. і гор. Магілёве з вызваленнем часткі з іх ад плацяжоў і павіннасцяў на 10 год „на службе конной” (з межамі ўладанняў) – № 32

[1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.] – „Устава” цэн на „живность” пушкарам інфлянцкіх замкаў – № 30

[1562 г. мая 17–20. Вільня / Вільнюс.] – Пацвяджальны Жыгімонта Аўгуста „вырока” 1561 г. верасня 16. Кіеў. суда кіеўскага в–ды, марш. Вальнскай з–лі, валадзімерскага с–ты кн. Канстанціна Канстанцінавіча Астрожскага па цяжбе паміж баярамі Заушскай вол. Кіеўскага пав. Барысам Меляневічам і Васілём Міткавічам з „братею” Іванам і Васілём, з аднаго боку, і ігуменам і манахамі Пустынскага м–ра Св. Міколы Касьянам, з іншага, аб з–лі Тупачолаўскай (Тупачолаўшчыне) Заушскай вол. Кіеўскага пав. і аб чалавеку з гэтай з–лі Грышку Гарошку – № 31

1562 г. мая 23. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста падляшскаму в–ду, гасп. марш., менскаму с–це, п. Васілю [Каляніковічу] Цішковічу і яго жонцы Настасіі на двор Эдзітаў і дварэц Хрысіцу „до животов своих” за 5000 коп літ. гр. – № 33

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з–лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі–продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) – № 34

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да полацкага в–ды, [свіслацкага дз–цы, п. Станіслава Станіслававіча Давойны] аб пасланні ў лагер пол. войск, які знаходзіцца ў Полацкай з–лі, з мэтай рэгулявання супольна з ім і іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў і куплі–продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсака, паведамленні аб крыніцах забеспячэння жаўнераў і садзейнічання дзейнасці Корсака (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) – № 35

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. – Апавяшчальныя акруговы Жыгімонта Аўгуста да „намененага” ўладыкі Полацкага, Віцебскага і Мсціслаўскага, п. Рыгора [Маркавіча] Валовіча, хар. і баяраў Полацкай з–лі аб пасланні ў лагер

пол. войск, які знаходзіцца ў гэтай з—лі, з мэтай рэгулявання супольна з іншымі службовымі асобамі судовых дачыненняў паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулаба Іванавіча Корсакі, і „лист” аб паведамленні аб крыніцах забеспячэння гэтых жаўнераў — № 36

1562 г. чэрвеня 6. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віцебскага в—ды кн. Шчафана Андрэвіча Збаражскага аб вяртанні віцебскім мяшчанам Гутаровічам фальварка ў гор. Віцебску на полі. за р. Відзьбаю, „на службе военной” „навечность” — № 41

1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. — Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны кіеўскага в—ды, п. Андрэя Якубавіча Неміровіча гасп. дв. Васілю Багданавічу Кіяніну на з—лю Івалжчыну, на Цецяраве, „вечне” з выдачай штогадовай даніны на ц. Св. Кірыла ў гор. Кіеве — № 45

1562 г. чэрвеня 18. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да рагачоўскага дз—цы кн. Багдана Васілевіча Саламірышкага аб дараванні рагачоўскаму баяр. Ларку Дзмітравічу і яго братам Фёдару і Мацею [Дзмітравічам] з—лі Янаўшчыны ў Рагачоўскай вол. і дома з „пляцам” у м. Рагачове „до воли и ласки господарской” — № 46

1562 г. чэрвеня 20. Вільня / Вільнюс. — Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея гасп. дв. Багдану Васілевічу Угліку на тры „оселые” валокі пры з—лях с. Баброўнікаў Ваўкавыскай вол. „навечность” — № 42

1562 г. чэрвеня. [Вільня / Вільнюс.] — Прэамбула „листа” Жыгімонта Аўгуста да ўладыкі, хар. і баяраў Полацкай з—лі аб паведамленні аб крыніцах забеспячэння пол. жаўнераў, якія знаходзяцца ў ваенным лагеры ў гэтай з—лі — № 37

1562 г. ліпеня 4. Вільня / Вільнюс. — Апавяшчальны акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні баярам і мяшчанам гор. Белай Цэркві льготы ад мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ і вызваленні ад плацяжоў і павіннасцяў да 1570 г. — № 43

1562 г. ліпеня 9. Вільня / Вільнюс. — Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска на саяны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб — № 44

1562 г. ліпеня 18. Вільня / Вільнюс. — Прывілей Жыгімонта Аўгуста карліцы каралевы [пол.], вял. кнг. [літ.] Боны Марыне з вызваленнем яе дома і дзвюх валок у м. Нарве ад гарадскіх плацяжоў і павіннасцяў „до живота” — № 47

1562 г. ліпеня 29. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз—цы кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінцэвіча аб дараванні аршанскім мяшчанам ільготы ад пастаўкі ў гасп. шпіхлеры долі з жыта і ўсяго ўраджаю на два гады — № 49

1562 г. ліпеня 30. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., аршанскага дз—цы кн. Андрэя Сямёнавіча Адзінцэвіча аб дараванні аршанскаму войту Мішку Іванавічу Мыльнікаву (Мыльніку) „вольной” з—лі „на войтовство” — № 48

1562 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. — Застаўны Жыгімонта Аўгуста пінскаму і кобрынскаму с—це, п. Станіславу Андрэвічу Давойну на староствы і дзяржавы, якія знаходзяцца ў яго трыманні, на 1562 г. за 2201 капу літ. гр. — № 50

1562 г. жніўня 2. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран—паборцаў і мытнікаў, і апавяшчальны акруговы да жыхароў [ВКЛ] аб дараванні кіеўскаму дзясятніку Лаўрыну Каліне льготы ад мыта і „побору” на правоз на ўласныя патрэбы ў гор. Кіеў рознага тавару — № 52

1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да Дзмітра Іванавіча Вішнявецкага, які знаходзіцца ў РД, аб прыбыцці да гаспадара да пэўнага тэрміну або паведамленні лістом аб характары („способе”) і колькасці войск непрыяцеля, яго намерах — № 51

1562 г. жніўня 5. Вільня / Вільнюс. — Даравальны статутавы Жыгімонта Аўгуста любецкаму дз—цу, п. Паўлу Іванавічу Сапегу на даходы з Любецкай дзярж. і ўтрыманні пры Любецкім замку 80 служэбнікаў „до иного постановления господарского” — № 53

1562 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да слонімскага с—ты, п. Рыгора [Багданавіча] Валовіча, а ў яго адсутнасці у Слоніме — да слонімскага нам., войтаў і гасп. падданых Слонімскай вол., якія жывуць у гасп. пушчы і каля яе і якія маюць борці і вулі, аб выдачы палавіны мёду на ўтрыманне слонімскага ляснічага Рамана Іванавіча [Савы] — № 55

1562 г. жніўня 14. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні рыжскаму мешч. Ергарду Лотберману (Ергардусу Лотберманусу) права на гандаль па р. [Зах.] Дзвіне, у гарадах Полацку і Віцебску — № 54

1562 г. жніўня 20. Вільня / Вільнюс. — Прывілей Жыгімонта Аўгуста луцкаму ключніку, гарадн. і мастаўнічому Івану [Яцкавічу] Барздабагатаму (Барздабагатаму)—Красенскаму на ўладыцтва Валадзімерскае і Берасцейскае „до его живота” — № 69

1562 г. жніўня 29. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да бранскага і суражскага с—ты Крыштафа Алёнскага аб прыняцці сыноў баярскіх Канстанціна Някрашова і Багдана Лаўрынава, якія прыбываюць з РД („Масквы”) у м. Сураж і рэгулярным забеспячэнні іх харчам і грашмі — № 57

1562 г. верасня 2. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да цівуна Дзірвянскай вол. Жамойцкай з—лі Яна Градоўскага аб дараванні гасп. зям. Шчафану Тарноўскаму сс. Ужлаўкава, Антвее і Боўкі Айрогальскай вол. замест аднятага ў яго дварца Варышкі і дзвюх валок у Ваўкініцкай вол. — № 56

1562 г. верасня 4. Вільня / Вільнюс. — „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., [земск. падск., гасп. піс., п. Астафея Багданавіча Валовіча] аб выплаце віленскаму в—ду, [п. Мікалаю Янавічу Радзівілу] сумы 10654 пол. залатых, якія былі выдадзены па загаду вял. кн. розным асобам — № 58

1562 г. верасня 19. Вільня / Вільнюс. — Апавяшчальны акруговы Жыгімонта Аўгуста да жыхароў [ВКЛ], якія маюць м—кі і „оселости” ў мм. Лукомлі, на [р.] Уле, Дунілавічах, Глыбокім, Мядзелі і Барысаве, і службовых асоб дзяржавы аб маючым адбыцця размяшчэнні ў гэтых краях пол. войск, супольным з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні

судовых дачыненняў і куплі–продажу паміж пол. жаўнерамі і мясцовымі жыхарамі гасп. дв., п. Баркулабам [Іванавічам] Корсакам (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) – № 59

1562 г. верасня 20. Вільня / Вільнюс. – Інструкцыя Жыгімонта Аўгуста гасп. дв., п. Баркулабу Іванавічу Корсаку адносна супольнага з іншымі службовымі асобамі рэгуляванні судовых дачыненняў і куплі–продажу паміж пол. жаўнерамі, якія знаходзяцца ў ваколіцах мм. Лукомля, на [р.] Уле, Дунілавічаў, Глыбокага, Мядзела і Барысава, і мясцовымі жыхарамі (з „уставамі”: судовай і цэн на „живность”) – № 60

1562 г. кастрычніка 8. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста пацвярджальнага троцкага в-ды, найвыш. гет., браслаўскага і венецкага с-ты кн. Канстанціна Іванавіча Астрожскага венецкім зямлянам Рыгору і Івану Анацковічам на „селища” Прылукі і Паграбішча пры Венецкім замку „на вечные часы” – № 62

1562 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сімненскаму і неманойцкаму дз-цу Станіславу Райскаму на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр. – № 61

1562 г. кастрычніка 20. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Баркулабу [Іванавічу] Корсаку на м-р Св. Івана Прадцечы–на–Востраве ў гор. Полацку „до его живота” – № 68

1562 г. кастрычніка 22. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста манаху Арсенію Шышку на архіепіскапства–уладцтва Полацкае Віцебскае [і Мсціслаўскае] „до живота его” – № 67

1562 г. кастрычніка 27. Вільня / Вільнюс. – Ільготны прывілей Жыгімонта Аўгуста каралявецкаму мешч., п. Яраніму Енівалту ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію (на лац. мове) – № 64

1562 г. лістапада 2. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні каралявецкаму мешч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію – № 65

1562 г. лістапада 3. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да камянецкага с-ты, п. Гаўрылы Іванавіча Гарнастая і гасп. дв. Дзмітра Фёдаравіча Сапегі аб дараванні дзяку гасп. канцылярыі Івану Варсобе (Барсобе)–Кругельскаму чатырох валок і аднаго морга да яго м-чка Кругеля Камянецкай вол. „навечность”, і ўвяжчы падст. Гарнастая і Сапегу на ўвядзенне Варсобы ва ўладанне – № 63

[1562 г. лістапада. Гародна / Гродна.] – „Лист” дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., [п.] Астафея [Багданавіча] Валовіча да гасп. дв., ковенскага паборцы, п. Аўрама [Іванавіча] Кунцэвіча, бірчых гор. Коўні, гасп. мытнікаў ковенскай каморы аб дараванні каралявецкаму мешч. Яраніму Енівалту льготы ад мыта і „побору” на правоз 200 лаштаў паташу з ВКЛ у Прусію – № 66

1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Адкупны Жыгімонта Аўгуста войту і мяшчанам гор. Пінска на саяны склад у гэтым горадзе на пяць год за 500 коп літ. гр. штогадова з забаронай жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб – № 71

1563 г. ліпеня 3. Коўня / Каўнас. – Апавяшчальны акруговы Жыгімонта Аўгуста да службовых асоб і жыхароў ВКЛ аб дараванні войту і мяшчанам гор. Пінска права на водкуп саянога склада ў гэтым горадзе на пяць год і забароне жыхарам Пінска і Пінскага пав. купляць соль у іншых асоб – № 72

1563 г. ліпеня 3. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. мытнікаў, берасцейскіх жыдоў Хеіма і Аўрама Рубінавічаў, Таўяша Багданавіча і Ісака Машэвіча, аб перадачы права на водкуп саянога склада у гор. Пінску войту і мяшчанам гэтага горада – № 73

1563 г. жніўня 1. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага Яна [Янавіча] Аўрамовіча айчыму гасп. марш., ваўкавыйскаму дз-цы, п. Юрыю Васілевічу Цішковіча на м-к Карніцу і дварэц Буюкі Берасцейскага пав., м-к Узлоўска Слонімскага пав. і Берасцейскае в-ва „навечность”, і пацвярджальны дароўнага – № 76

1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. – „Глейтовный” Жыгімонта Аўгуста кн. Васілю Андрэвічу Чацвярцэнскаму да Калядаў 1563 г. – № 74

1563 г. жніўня 3. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дваран–паборцаў і апавяшчальны акруговы да жыхароў ВКЛ аб дараванні войту і мяшчанам м. Суража льготы ад мыта („окром соленичого и восковничого”) і „побору нововставленого” на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на два гады – № 75

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста наўгародскаму баяр. Пятру Рыгоравічу на 3–лі Кандратаўскую, Янчыцкую і Янцаўскую (Ятаўскую) у с. Асташыне [Наўгародскага пав.] „вечне” – № 78

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – Увяжчы Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Багдану [Фёдаравічу] Сапегу на ўвядзенне наўгародскага баяр. Пятра Рыгоравіча ва ўладанне трыма пустымі валокімі ў с. Гарадзечне Наўгародскага пав. – № 79

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да наўгародскага в-ды, п. Паўла Іванавіча Сапегі аб дараванні баяр. Наўгародскай 3–лі Пятру Рыгоравічу трох пустых валок у с. Гарадзечне Наўгародскага пав., і ўвяжчы на ўвядзенне Пятра ва ўладанне – № 80

1563 г. жніўня 13. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб дараванні баярам Полацкай 3–лі Андрэю, Максіму і Ігнату Касцюшковічам с. Масюцічы Магілёўскай вол. на „хлебокормлень”, „до воли и ласки господарской, и до очишенья”, і ўвяжчы на ўвядзенне Касцюшковічаў ва ўладанне – № 83

[1563 г. жніўня 1–13. Вільня / Вільнюс.] – Адкупны Жыгімонта Аўгуста гасп. дв. Міхайлу Елавічу Малінскаму і Васілю Пятровічу Загароўскаму на мыта ў Валынскай 3–лі на тры гады за 1300 коп літ. гр. штогадова – № 77

1563 г. жніўня 30. Вільня / Вільнюс. – „Запис–вписание” Жыгімонта Аўгуста дароўнага 1558 г. верасня 17. Жаслаўль / Заслаўе. віцебскай ваяводзінай кнг. Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настассі Міхайлаўны Мсціслаўскай віленскай ваяводзінай, канцлеравай, пані Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганне Фёдаруіне Жаслаўскага на „часть” у Жаслаўскім замку „навечность” – № 81

[1563 г. жніўня. Вільня / Вільнюс.] – Рэстр даравальных на з–лі і людзей Жыгімонта Аўгуста князям і баярам Полацкай з–лі на ўсходзе і паўднёвым–усходзе Беларусі [„до воли и ласки господарской и до очищения”] – № 82

1563 г. верасня 4. Гародна / Гродна. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да пінскага і кобрынскага с–ты, п. Станіслава Андрэвіча Давойны, а ў яго адсутнасць у Шоўлях – да шоўленскага нам. аб выкарыстанні шоўленскіх стральцоў на пушкарскай службе, вызваленні іх ад плацяжоў і павіннасцяў і захаванні іх статуса на судзе – № 87

1563 г. верасня 23. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. дв. Багдана Фёдаравіча Сапегі аб вызначэнні наўгародскім жыдам „пляцов” на пасяленне ў гор. Наўгародку на новым месцы і дараванні льготы наўгародскім мяшчанам, якія будуць пераселены на новае месца, ад выплачвання чыншу на тры гады – № 85

1563 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Застаўны Жыгімонта Аўгуста аліцкаму, сімненскаму і неманойцкаму дз–цу Станіславу Райскаму на двор Мяцелі на адзін год за 1200 коп літ. гр. (гл. № 61) – № 84

1563 г. кастрычніка 19. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста баярам Віленскага пав. Гаўрылу, Есіфу, Астафею і Марку Багданавічам Рпінскім на засценак Яршова пры с. Стрэжаве Маркаўскай вол. „навечность” – № 86

1563 г. снежня 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да трощага в–ды, найвыш. гет., п. Мікалая Юрыевіча Радзівіла, а ў яго адсутнасць у Мазыры – да мазырскага падст. аб дараванні мазырскім пушкарам юргельта ў памеры 15 коп гр. і 20 бочак жыта з вызначэннем аб’ёму службы з гэтага юргельта – № 88

[1562–1563 гг.] – Інструкцыя дынемонцкаму шаферу Шпірку адносна раздачы „живности” с–це і драбам з „установ” цэн на гэту „живность” – № 70

1565 г. сакавіка 29. Вільня / Вільнюс. – Даніна віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. служ. Мікалаю Станіславічу Кончу на с. Вешунцы Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. „до воли и ласки его королевское милости” – № 102а

1565 г. лістапада 26. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да дворнага марш., земск. падск., гасп. піс., спраўцы Віленскага ваявод., п. Астафея [Багданавіча] Валовіча аб вызваленні азярышскага мешч. Юркі Якаўлевіча Плешыўцова ад „побору новоставленого” з тавару на суму 142 капы і 15 гр. – № 89

1565 г. [лістапада–снежня]. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Пінскага пав. Васілёвай Фурсавай на м–р Залажэння Св. Барбары ў гор. Пінску па смерці ігуменні гэтага м–ра „до живота её” – № 90

1566 г. студзеня 5. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла служ. апошняга Газдубалю Цыпрыскаму на сс. (сцц.) Скубаты і Скушонцы Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. на ленным праве (са спісам падданных гэтых сёл і межамі ўладанняў) – № 97

1566 г. студзеня 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея чарнобыльскаму дз–цу, п. Філону Сямёнавічу Кміту на дзевяць пустых і чатыры „оселые” валокі Ганчары Рудамінскай вол. з сенажаццю і стадолай „вечными часы” – № 98

1566 г. студзеня 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да гасп. марш., гомейскага с–ты, шарашоўскага дз–цы, п. Калянціскага Васілевіча Цішковіча аб прызнанні за гомейскім баяр. Іванам Хамаровічам права на з–лю Пакалюбаўшчыну (Пакалюбічы) на ленным праве [„до воли и ласки господарской”] – № 91

1566 г. студзеня 26. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея зям. Берасцейскага пав. Астафеевай Навіцкай – Ганне Касцюшкаўне на засценак з–лі ва ўроч. Убрышчы замест аднятага ў яе Плотынскага (?) дварца пад гор. Камянцом „навечность” (з межамі ўладанняў) – № 95

1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – Льготны прывілей Жыгімонта Аўгуста мяшчанам м. Дзісны ад плацяжоў і павіннасцяў, „побору новоставленого” і мыта на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год – № 92

1566 г. студзеня 28. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да паборцаў і мытнікаў Давыда Шмерлсвіча і Ізака Брадаўкі, і апавяшчальны акруговы да жыхароў ВКЛ аб дараванні мяшчанам м. Дзісны льготы ад мыта і „побору” на ўсёй тэрыторыі ВКЛ на восем год – № 93

1566 г. лютага 16. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея кар. пол., [вял. кн. літ.] Жыгімонта [І Старога] князям Пятру і Міхайлу Богушавічам Масальскім на 44 конях і цяглага чалавека „илговских” Мерацкай вол. і восем пустоўскіх зямель „навечность” (са спісам гэтых коняхаў і людзей) – № 99

1566 г. лютага 22. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да віленскага канюшага і падканюшага, васілішскага дз–цы, п. Яна Юрыевіча Ваўчковіча аб дараванні гасп. дв. Івану Баку 15 „оселых” валок Васілішскай вол., і ўвяжчы на ўвядзенне Бакі ва ўладанне – № 94

1566 г. сакавіка 3. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста прывілея 1561 г. лістапада 20. Гародна / Гродна. гасп. юргельтніку Міхелю Граільцу (Граніцу) са Спіжу і Гежмарку з вызваленнем яго дома ў гор. Вільні ад плацяжоў і павіннасцяў, яго самога – ад гарадской юрысдыкцыі з правам мець „вольную” карчму „вечными часы” – № 100

1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста данін 1557 г. красавіка 15. Вільня / Вільнюс. і 1559 г. кастрычніка 29. Быстрыца. віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. ротмістру Івану Мікулічу на „обрубец” з–лі двара Мемежа двара Віленскага ваявод. і сенажаці фальв. Рыгунь Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность” – № 101

1566 г. сакавіка 6. Вільня / Вільнюс. – Пацвярджальны Жыгімонта Аўгуста даніны 1565 г. сакавіка 29. Вільня / Вільнюс. віленскага в–ды, земск. марш., канцлера, п. Мікалая [Янавіча] Радзівіла гасп. дв. Мікалаю Станіславічу Кончу на с. Вешунцы да яго м–чка Мерач Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. на ленным праве „навечность” – № 102

1566 г. сакавіка 8. Вільня / Вільнюс. – Прывілей Жыгімонта Аўгуста зям. Кіеўскага пав. Фёдару Балакіру на земскае пісарства ў гэтым павеце – № 103

1566 г. сакавіка 9. Вільня / Вільнюс. – Запіс падч., дарагіцкага с–ты, п. Мікалая Пятровіча Кішкі і яго падапечнага, віцебскага ваяводзіча, п. Яна Станіслававіча Кішкі, з аднаго боку, і Пятра [Стэфанавіча] Збаражскага, з іншага, аб вызначэнні канчатковага тэрміну яўкі ў суд вял. кн. і паноў–рад па цяжбе паміж імі аб „спадковых” м–ках – № 104

1566 г. сакавіка 10. Вільня / Вільнюс. – „Лист” Жыгімонта Аўгуста да кіеўскага гарадн. Міхайла Пятровіча Дзевачкі аб выплаце ўдаве кнг. Іванавай Фёдаравіча Чартарыйскай – Ганне Кузьміной Жаслаўскага сумы 28 коп і 28 гр., якія былі выдадзены яе мужам кн. Іванам Чартарыйскім на розныя патрэбы – № 105

1566 г. сакавіка 18. Гародна / Гродна. – „Вырок” суда Жыгімонта Аўгуста і паноў–рад па цяжбе паміж віленскім цівуном, п. Станіславам Паўлавічам Нарушэвічам і яго жонкай пані Марыяй (Марынай) Львоўнай Палубенскага, з аднаго боку, і гасп. маршалкавай і пісаравай, пані Копцевай Васілевіча – Марыяй Канстанцінаўнай Крошынскага і яе сынам п. Васілём Копцем (Копцевічам), з іншага, аб прымушэнні Палубенскай да падпісання дакументаў супраць яе жадання, незаконным утрыманні тэстамента першага мужа Палубенскай п. Івана Копця і інш. і часткі рухомай маёмасці – № 106

Паказальнікі

Паказальнік разнавіднасцяў дакументаў

Адкупны 23, 44, 71, 77
 Апавяшчальны 28, 29
 Апавяшчальны акруговы 16, 34, 36, 38, 43, 52, 59, 72, 75, 93
 „Вырок” 106
 „Глейтовны” 74
 Даравальны статутавы 9, 53
 Запіс 40, 104
 „Запис–вписание” 8, 76, 81
 Застаўны 7, 14, 19, 26, 27, 33, 50, 61, 84

Інструкцыя 39, 60, 70
 „Лист” 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 16, 18, 20, 28, 29, 35, 36, 37, 38, 41, 46, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 65, 66, 73, 75, 80, 83, 85, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 105
 Пацвярджальны 11, 17, 31, 42, 45, 62, 76, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102
 Прывілей 15, 21, 24, 32, 47, 67, 68, 69, 78, 86, 90, 103
 Прывілей ільготны 64, 92
 Рэстр 13, 82
 Увяжчы 1, 2, 4, 5, 6, 10, 22, 25, 63, 79, 80, 83, 94
 „Устава” 30

Асабовы паказальнік

Август Жигимонт, Жыгимонт *гл.* Жыгімонт [III]
 Аўгуст
 Августын Рачкович *гл.* Вязгейлович Августын Рачкович
 Августын Рачкович Вязгейлович *гл.* Вязгейлович Августын Рачкович
 Аврам *гл.* Длугач Аўрам
 Аврам Длугач *гл.* Длугач Аўрам
 Аврам [Иванович] Кунцевич *гл.* Кунцэвіч Аўрам [Іванавіч]
 Аврам Ошковский *гл.* Ошковский Аврам
 Аврам Рубинович *гл.* Аўрам Рубінавіч
 Аврамович Ян *гл.* Ян Аврамович
 Аврамович Ян [Янович] *гл.* Аўрамовіч Ян [Янавіч]
 Адам Вендриховский *гл.* Вендриховский Адам
 Адам Мацеевіч Пашкевіч *гл.* Пашкевіч Адам Мацеевіч
 Адам Піліхоўскі *гл.* Піліхоўскі Адам
 Адам Ушкерис *гл.* Ушкерис Адам
 Адам Ягайть *гл.* Ягайть Адам
 Адзінцэвіча Андрэй Сямёнавіч. Одинцевича Андрей Семенович, кн., гарадн. менскі 1549, марш. гасп. 1559, † 1566 – марш. гасп., дз–ца аршанскі 48, 49
 Александр Полубенский *гл.* Полубенский Александр
 Александр Селява *гл.* Селява Александр
 Александр [Федорович] Владыка *гл.* Уладыка Аляксандр [Фёдаравіч]

Александро Дмитриевич, п., гарадн. кіеўскі 31
 Алексеевич Кузьма *гл.* Кузьма Алексеевич
 Алескі Крыштаф. Оленский Криштоф, с–та бранскі і саражскі 57
 Алтым Боков *гл.* Боков Алтым
 Альбрэхт Дразэцкі *гл.* Дразэцкі Альбрэхт
 Аляксандр [Фёдаравіч] Уладыка *гл.* Уладыка Аляксандр [Фёдаравіч]
 Амброс Мелейдович, стр. гасп. шоўленскі 87
 Анарович Матей *гл.* Матей Анарович
 Анацковіч Іван. Оноцкович Иван, зям. гасп. венецкі 62
 Анацковіч Рыгор. Оноцкович Григорей, зям. гасп. венецкі 62
 Анацуноч Андрис *гл.* Аницуноч Андрис
 Андрашевича Миколаевая – Ганна Матеевна Петковича *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна
 Андрашэвіч Ян Мікалаевіч, сын Ганны Мацееўны Пятковіча ад першага шлюбу *Камент.* 96
 Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна. Андрошевича, Андрашевича Миколаевая – Петковича, Петковна, Петьковна Ганна Матеевна, жонка Езафа Мацеевіча Казноўскага 96; *Прыб.* 2; *Камент.* 96

Андреевая [Сангушковая–] Кошерская Богдана [Михайловна] *гл.* [Сангушковая–] Кошерская Андреева Богдана [Михайловна]

Андреева [Сангушковая–] Коширская [Михайловна] *гл.* [Сангушковая–] Кошерская Андреева Богдана [Михайловна]

[Андреева] Четвертенская – Марина Левковна *гл.* Четвертенская [Андреева] – Марина Левковна

Андреевич Василей *гл.* Василей Андреевич

Андрей, чал. цяглы Акнісцкай музы, брат Серапіна 17

Андрей, чал. с. Вешунцы, сын Балтрамея Сташкавіча 102

Андрей Болтоникас *гл.* Болтоникас Андрей

Андрей Болтушевич, чал. с. Вешунцы, бацька Марціна 102

Андрей Гостомский *гл.* Гостомский Андрей

Андрей Жомойтин *гл.* Жомойтин Андрей

Андрей Иванович, дзяк гасп. 32

Андрей Иванович, вайт пінскі 44, 71, 72, 73

Андрей Илговский *гл.* Ілгоўскі Андрэй

Андрей Касцюшкович *гл.* Касцюшковіч Андрэй

Андрей Кошка *гл.* Кошка Андрей

Андрей Михайлович [Сангушковиц–] Кошерский *гл.* [Сангушковиц–] Кошерский Андрей Михайлович

Андрей Плюша *гл.* Плюша Андрей

Андрей Полтоникас *гл.* Болтоникас Андрей

Андрей Рахновский *гл.* Рахновский Андрей

Андрей Семенович Бабинский *гл.* Бабинский Андрей Семенович

Андрей Семенович Одинцевича *гл.* Адзінцэвіча Андрэй Сямёнавіч

Андрей Татичанос *гл.* Татичанос Андрей

Андрей Тотичанос *гл.* Татичанос Андрей

Андрей [Юрьевич Гуторовича] *гл.* [Гуторовича] Андрэй [Юрьевич]

Андрей Якубович Немировича *гл.* Неміровіча Андрэй Якубавіч

Андрей Янович, стр. гасп. шоўленскі 87

Андрик, чал. цяглы Акнісцкай музы, брат Андрыса Аніцуноча 17

Андрис Анацуноч *гл.* Аницуноч Андрис

Андрис Аницуноч *гл.* Аницуноч Андрис

Андрис Карвира *гл.* Карвиरो Андрис

Андрис Карвиरो *гл.* Карвиро Андрис

Андриян Соколенский *гл.* Соколенский Андриян

Андряс, чал. цяглы Акнісцкай музы, брат Яніча Гейдзянаса 17

Андрог Сечкович *гл.* Сечкович Андрог

Андрозевич Николай [Миколаевич], піс. гасп. два-роў Віленскага пав. 1532, дз–ца ожскі і пераломскі 1536, канюшы дворны 1540, † 1548 – канюшы дворны, першы муж Ганны Мацееўны Пятковіча 96; *Прыб.* 2

Андрозевича Николаева – Петковича Ганна Матеевна *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Мацееўна

Андрюшкевич Миликович *гл.* Миликович Андрюшкевич

Андрэй Ілгоўскі *гл.* Ілгоўскі Андрэй

Андрэй Касцюшковіч *гл.* Касцюшковіч Андрэй

Андрэй Сямёнавіч Адзінцэвіча *гл.* Адзінцэвіча Андрэй Сямёнавіч

Андрэй Якубавіч Неміровіча *гл.* Неміровіча Андрэй Якубавіч

Аницуноч, Анацуноч Андрис, чал. цяглы Акнісцкай музы, брат Андрыка 17

Анна *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна

Анна Ивановна Невельская *гл.* Невельская Анна Ивановна

Антинис Старманос *гл.* Стирманос Антис

Антис Стирманос *гл.* Стирманос Антис

Антон Рудка *гл.* Рудка Антон

Антонович Прокоп *гл.* Прокоп Антонович

Антух Манкевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Арбитанис Енис, чал. цяглы Акнісцкай музы 17

Арсений *гл.* Шышка Арсеній

Арсений Шишка *гл.* Шышка Арсеній

Арсеній Шышка *гл.* Шышка Арсеній

Астафеева Навіцкая – Ганна Касцюшкаўна *гл.*

Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна

Астафей Багданавіч Валовіч *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч

Астафей Багданавіч Рпінскі *гл.* Рпінскі Астафей Багданавіч

Астафей Валовіч *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч

Астрожскі Канстанцін Іванавіч. Острозский Костентин Иванович, кн., нам. brasлаўскі [падоўскі] і венецкі 1497, гет. найвыш. 1497–1500, 1507–30, с–та brasлаўскі [падоўскі], луцкі і марш. Вальнскай з–лі 1507. кашт. віленскі 1511, в–да троцкі 1522, † 1530 – в–да троцкі, гет. найвыш., с–та венецкі і brasлаўскі 62

Астрожскі Канстанцін Канстанцінавіч. Острозский Костентин Костентинович, кн., марш. Вальнскай з–лі. с–та валадзімерскі 1550, в–да кіеўскі 1559, † 1608 – в–да кіеўскі, марш. Вальнскай з–лі, с–та валадзімерскі 28, 31, 105

Аўгуст Жыгімонт [II] *гл.* Жыгімонт [II] Аўгуст

Аўрам Длугач *гл.* Длугач Аўрам

Аўрам [Іванавіч] Кунцэвіч *гл.* Кунцэвіч Аўрам [Іванавіч]

Аўрам Рубінавіч. Аврам Рубинович, жyd берасцейскі, мытнік гасп. 44, 71, 73; *Камент.* 44, 73

Аўрамовіч Ян [Янавіч]. Аврамович Ян [Янович], сын Яна Аўрамавіча, пасынак Юрыя Васілевіча Цішковіча 76; *Камент.* 76

Бабинский Андрей Семенович, п. 31

Багдан Васілевіч Саламірыцкі *гл.* Саламірыцкі Багдан Васілевіч

Багдан Васілевіч Углік *гл.* Углік Багдан Васілевіч

Багдан Лаўрынаў *гл.* Лаўрынаў Багдан

Багдан Фёдаравіч Сапега *гл.* Сапега Багдан Фёдаравіч

Багдана Кміцянка *гл.* Кміцянка Багдана Радзівонаўна

Багдана Кміцянка Радзівонаўна *гл.* Кміцянка Багдана Радзівонаўна

Багданавіч Таўяш *гл.* Таўяш Багданавіч

Багданавіч, супрацоўнік канцелярыі ВКЛ *Прадм. XIX*

Бака („Баце то дал”) *гл.* Бака Іван

Бака Іван. Бака Іван, дв. гасп. 94

Бака Іван *гл.* Бака Іван

Бакштатъ Миколай, стр. гасп. шоўленскі 87

Балакир Федор *гл.* Балакір Фёдар

Балакір Фёдар. Балакир Федор, зям. Кіеўскага пав. 103

Балевич Дермек *гл.* Дермек Балевич

Балтрамей Дабаровіч *гл.* Дабаровіч Балтрамей

Балтромеевич Станислав *гл.* Станислав Балтромеевич
Балтромеевич Стасюк *гл.* Стасюк Балтромеевич
Балтромей Лигокайт *гл.* Лигокайт Балтромей
Балтромей Сташкович, чал. с. Вешунцы, бацька Андрэя, Лаўрына, Пятра 102
Балтромей Яновіч, чал. Скемонскай паседзі 11
Балтрушко Радвiловiч, стр. гасп. шоўленскі 87
Банецкі А. *Уступ.*
Барбара [Михайловна] Яновая Заберезенская *гл.* Заберезенская Яновая Барбара [Михайловна]
Барзабагаты–Красенскі Іван Яцкавіч *гл.* Барзабагаты–Красенскі Іван Яцкавіч
Барзабагаты–Красенскі Іван Яцкавіч. Борздобогатый–Красенский Іван Яцкович, ключнік, гарадн., мастаўнічы луцкі; наменены ўладыка Валадзімерскі і Берасцейскі, яго братаніч – Іван Алехнавіч 69, 77
Баркулаб *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Баркулаб Іванавіч Корсак *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Баркулаб Івановіч Корсак *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Баркулаб Корсак *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Барсоба–Кругельскі Іван *гл.* Варсоба–Кругельскі Іван
Барташэвіч Станіслаў. Бартошевич Станислав, служ. троекага в–ды 11
Бартошевич Станислав *гл.* Барташэвіч Станіслаў
Барыс Меляневіч. Борис Меленевич, баяр. Заушской вол. Кіеўскага пав., яго „братія” – Васіль Міткавіч, Іван і Васіль 31
Белозор Ян, палачанін, нябожчык 82
Беляева Прадм. XX
Бенедикт, сын Івана Багавіціновіча, сястрынец Івана Копця 106
Бережецкий Іван, мешч. пінскі 44, 71, 72, 73
Б е р е ж к о в Н. Г. Прадм. XXVI
Бернат Миколаевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Бернатанис, Бернатович Янис, чал. цяглы Акніскай мызы 17
Бернатович Янис *гл.* Бернатанис Янис
Бернатовна Дорота *гл.* Дорота Бернатовна
Бернаш Тетеневич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Б е р ш а д с к и й С. А. Камент. 44, 73
Беянович Нотис *гл.* Нотис Беянович
Бибин Петр, калезскі асэсар *Прадм.* XX
Бобир, Бобыр Мартин, мешч. пінскі 44, 71, 72, 73
Бобыр Мартин *гл.* Бобир Мартин
Богдан Бутвинович, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Богдан Васильевич Соломирицкий *гл.* Саламірыцкі Багдан Васілевіч
Богдан Васильевич Углик *гл.* Углік Багдан Васілевіч
Богдан Качанович *гл.* Богдан Кочанович
Богдан Кочанович, Качанович, мешч. пінскі 71, 72, 73
Богдан Лавринов *гл.* Лаўрынаў Багдан
Богдан [Люяник] *гл.* [Люяник] Богдан
Богдан Люяникович *гл.* [Люяник] Богдан
Богдан Петрович, стр. гасп. 13
Богдан Синик *гл.* Синик Богдан
Богдан Соколенский *гл.* Соколенский Богдан
Богдан Сопега *гл.* Сапега Багдан Фёдаравіч
Богдан Федорович Сопега *гл.* Сапега Багдан Фёдаравіч
Богдан Чиж *гл.* Чиж Богдан

Богдана [Михайловна] Андреевая [Сангушковая–] Кошерская *гл.* [Сангушковая–] Кошерская Андреевая Богдана [Михайловна]
Богдановая Епимаховая *гл.* Епимаховая Богдановая
Богданович Товьяш *гл.* Таўяш Багданавіч
Боговитин *гл.* Боговитинович Іван
Боговитинович, Боговитин Іван, п., бацька Гаўрылы, Кірака, Міхайла, Бенядыкта 106
Боговитиновы дети *гл.* Гаврыло, Кірыак, Міхайло, Бенедикт
Богуш Ленкович, п. 31
Богуш Масальский *гл.* Масальский Богуш
Богуш Мацкевич, бабраўнічы гасп., падст. слонімскі 96; *Прыб.* 2
Богуш Овсяный *гл.* Овсяный Богуш
Богуш Федорович Корецкий *гл.* Карэцкі Богуш Фёдаравіч
Богуш Фёдаравіч Карэцкі *гл.* Карэцкі Богуш Фёдаравіч
Богуш Якович, пад. с. Скубаты 97
Бокиевая, пані, зям. веніцкая 40
Боков Алтым 58
Болбойть Петр, стр. гасп. шоўленскі 87
Болеевич Мартин *гл.* Мартин Болеевич
Болка Рымгелович, стр. гасп. 13
Болковая Яновая, кнг., маці Сямёна, Міхайла, Васіля Сакаленскіх 82
Болот, яго зяць – Віктар 82
Болтоникас, Полтоникас Андрей, чал. цяглы Акніскай мызы 17
Болтромеевич Лаврин *гл.* Лаврин Болтромеевич
Болтушевич Андрей *гл.* Андрей Болтушевич
Болтушевич Петр *гл.* Петр Болтушевич
Болтушевич Щепан *гл.* Щепан Болтушевич
Бона [Сфорца] *гл.* [Сфорца] Бона
[Борздобогатый] Іван Олехнович, мастаўнічы луцкі 1580 – братаніч Івана Яцкавіча Барзабагатага 77
Борздобогатый–Красенский Іван Яцкович *гл.* Барзабагаты–Красенскі Іван Яцкавіч
Борис Меленевич *гл.* Барыс Меляневіч
Боркулаб *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Боркулаб Івановіч Корсак *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч
Борсоба *гл.* Варсоба–Кругельскі Іван
Борсоба Іван *гл.* Варсоба–Кругельскі Іван
Борчевич Матей Мателис, пад. с. Скубаты 97
Боярель Якубович, пад. с. Скушонцы 97
Брадаўка Ізак. Бродавка Ізак, паборца і мытнік гасп. 93
Бривчис, Бринчис, чал. цяглы Акніскай мызы, брат Андрэя Тацічана 17
Бринчис *гл.* Бривчис
Бринчис Румпанос *гл.* Румпанос Бринчис
Бродавка Ізак *гл.* Брадаўка Ізак
Брэгер Г. М. Прадм. XXIX
Бубнович Кондрат *гл.* Кондрат Бубнович
Будаевич Явор *гл.* Явор Будаевич
Будила Юрей 97
Будилы („подле земль Будилов”) 97
Будрайть Вилейко, стр. гасп. шоўленскі 87
Будь, пад. с. Скушонцы 97
Буйчикас Гриньцуль *гл.* Буйчикас Грицуль
Буйчикас Грицуль, Гриньцуль, чал. цяглы Акніскай мызы 17

Булгаковая *гл.* Булгакова Иванова Олена Федоровна
Булгакова Иванова Олена Федоровна, зям. гасп. 7
Булцус Ушкайт *гл.* Ушкайт Булцус
Бурдынский, служ. браслаўскага с-ты Юрыя Юрыевіча
Осціка 20
Бутвинович Богдан *гл.* Богдан Бутвинович
Бушинский Иван, зям. браслаўскі [падольскі] 40
Быковский Юрей, дв. гасп. 28, 29

Вавринец Маковецкий *гл.* Маковецкий Вавринец
Ваза Жыгімонт III *гл.* Жыгімонт III Ваза
Валентый, чал. с. Вешунцы, сын Марціна Балеєвіча 102
Валериян [Протасович Сушковский] *гл.* [Сушков-
ский] Валериян [Протасович]
Валовіч *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч
Валовіч Астафей *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч
**Валовіч Астафей Багданавіч. Волович Остафей [Бо-
гданович]**, піс. віленскага в-ды Яна Юрыевіча Гля-
бовіча 1546–49, падст. берасцейскі 1551, піс. гасп. 1551,
марш. гасп. 1553, марш. дворны 1561, падск. земск.
1561, с-та берасцейскі 1565, падканцлер 1566, кашт.
троцкі 1569, кашт. віленскі і канцлер 1579, † 1587 – п.
марш. дворны, падск. земск., піс. гасп., дз-ца магілёўскі;
марш. дворны, падск. земск., піс. гасп., спраўца
Віленскага ваявод., с-та берасцейскі і магілёўскі, член
паноў-рад *Прадм. XXIV XXVI, XXVII*; 6, 7, 9, 10, 11, 14,
17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 39, 41, 44, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 61, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72,
73, 74, 83, 86, 87, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 101,
102, 103, 104; *Прыб.* 1

**Валовіч Рыгор [Багданавіч]. Волович Григорей [Бо-
гданович]**, рэв., марш. гасп., с-та слонімскі 55, 91

**Валовіча Рыгор Маркавіч. Воловича, Волович Гри-
горей Маркович**, п., наменены ўладыка Полацкі,
Віцебскі, Мсціслаўскі 36, 67

Варсоба *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван

**Варсоба–, Барсоба–Кругельскі Иван. Варсоба–, Бор-
соба–Кругельский Иван**, дзяк гасп. канцэлярыі 63, 106
Варсоба–Кругельский Иван *гл.* Варсоба–Кругельскі
Иван

Василей *гл.* Васіль

Василей *гл.* Копаць Васіль

– Цішковіч Васіль [Каляннікавіч]

– Четвертенский Василей Андреевич

Василей Андреевич, мешч. аршанскі 49

Василей Андреевич Четвертенский *гл.* Чацвярценскі
Васіль Андрэзевіч

Василей Богданович Киянин *гл.* Кіянін Васіль Багда-
навіч

Василей Вентура *гл.* Вентура Василей

Василей Забокрыцкий *гл.* Забокрыцкий Василей

Василей [Каленикович] Тишкевич *гл.* Цішковіч
Васіль [Каляннікавіч]

Василей [Каленикович] Тишкович *гл.* Цішковіч
Васіль [Каляннікавіч]

Василей Копеть *гл.* Копаць Васіль

Василей Копоть *гл.* Копаць Васіль

Василей Коптевич *гл.* Копаць Васіль

Василей Петрович Загоровский *гл.* Загароўскі Васіль
Пятровіч

Василей Прибытка *гл.* Прибытка Василей

Василей Соколенский *гл.* Соколенский Василей

Василей Ходевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Василей Чаплин *гл.* Чапліч Васіль

Василей Чаплич *гл.* Чапліч Васіль

Василей Шумиха *гл.* Шумиха Василей

Васілёвая Фурсавая *гл.* Фурсавая Васілёвая

Васіль. Василей. „братия” Івана, Барыса Меляневіча і
Васіля Міткавіча 31

Васіль Андрэзевіч Чацвярценскі *гл.* Чацвярценскі
Васіль Андрэзевіч

Васіль Багданавіч Кіянін *гл.* Кіянін Васіль Багданавіч

Васіль [Каляннікавіч] Цішковіч *гл.* Цішковіч Васіль
[Каляннікавіч]

Васіль Копаць *гл.* Копаць Васіль

Васіль Копцевіч *гл.* Копаць Васіль

Васіль Міткавіч. Василь Миткович, баяр. гасп. Зауш-
ской вол. Кіеўскага пав., яго „братия” – Барыс Меля-
невіч, Иван і Васіль 31

Василь Миткович *гл.* Васіль Міткавіч

Васіль Пятровіч Загароўскі *гл.* Загароўскі Васіль Пят-
ровіч

Васіль Чаплін *гл.* Чапліч Васіль

Васіль Чапліч *гл.* Чапліч Васіль

Васільева Фурсавая *гл.* Фурсавая Васілёвая

Васильевич Ремест *гл.* Ремест Васильевич

Васко, мешч. пінскі, брат Сеха Рацэвіча 71 73

Васко Григорьевич, баяр. 76

Васковая Ососковая *гл.* Ососковая Васковая

Ваўчковіча Ян Юрыевіч. Волчковича, Волчкович,
Волчок Ян Юрьевич, канюшы і падканюшы віленскі
1564, марш. гасп. 1566, † да 1582 V 23 – п., канюшы і
падканюшы віленскі, дз-ца васілішскі 19, 38, 39, 40, 94
Веженос Юрь, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат
Марціна 17

Вендриховский Адам, палачанін 82

Венециян Мікалай. Венециян Миколай, служ. гасп.
18

Венециян Миколай *гл.* Венециян Мікалай

Вентура Василей, палачанін 82

Венцлав Совгел *гл.* Совгел Венцлав

Вербило Семенович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Виктор, палачанін, Болатуў зяць 82

Вилейко Будрайт *гл.* Будрайт Вилейко

Вітвіцька О. Прадм. XIV; Прыб. 2

Вишневецкий Дмитр Иванович *гл.* Вішнявецкі Дзмітр
Іванавіч

Вишневецкий Михайло Александрович *гл.*
Вішнявецкі Міхайла Аляксандравіч

Вішнявецкі Дзмітр Іванавіч. Вишневецкий Дмитр
Иванович, кн., с-та канеўскі і чаркаскі 1551 і 1554 –
брат Міхайла Аляксандравіча Вішнявецкага 51; *Камент.*
51

Вішнявецкі Міхайла Аляксандравіч. Вишневецкий
Михайло Александрович, кн., с-та канеўскі і чаркаскі
1559, кашт. браслаўскі [падольскі] 1579, кашт. кіеўскі
1580, † 1584 – с-та чаркаскі і канеўскі, брат Дзмітра
Вішнявецкага 28, 29, 51; *Камент.* 51

Вишторович Миколай *гл.* Миколай Вишторович

Владиславлев, обер-пракурор *Прадм. XX*

Владыка Александр [Федорович] *гл.* Уладыка Аляк-
сандр [Фёдаравіч]

Власный Сволонский *гл.* Сволонский Власный

Война *гл.* Война Захарыч

**Война Захарыч, Захарыніч. Война Захарыч, За-
харыніч**, сын баярскі 2, 5; *Камент.* 2, 5

Война Захарыніч *гл.* Война Захарыіч
 Война Захарыніч *гл.* Война Захарыіч
 Война Захарыч *гл.* Война Захарыіч
 Войт Павлович, стр. гасп. шоўленскі 87
 Войтех Нарейкович, стр. гасп. шоўленскі 87
 Войтех Стабровский *гл.* Стабровский Войтех
 Войтеховая 97
 Войтко Стецкович, стр. гасп. шоўленскі 87
 Войткович Матюль *гл.* Матюль Войткович
 Волович Григорей *гл.* Валовіча Рыгор Маркавіч
 Волович Григорей [Богданович] *гл.* Валовіч Рыгор [Багданавіч]
 Волович Григорей [Гринькович], п., дз-ца ляхавіцкі 96; *Прыб.* 2
 Волович Михайло 106
 Волович Остафей [Богданович] *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч
 Волович Федор, дв. гасп. 51
 Воловича Григорей Маркович *гл.* Валовіча Рыгор Маркавіч
 Волхромеевич Иван *гл.* Иван Волхромеевич
 Волхромеевич Якуб *гл.* Якуб Волхромеевич
 Волчковича Ян Юрэвіч *гл.* Ваўчковіча Ян Юрэвіч
 Волчок *гл.* Ваўчковіча Ян Юрэвіч
 Вольф Ю. *Уступ.*
 Воронзенба Михель 58
 Вороновицкая, зям. веніцкая 40
 Втейкштанос, Тейшканос Маркан, Марганос, чал. цяглы Аکنісцкай музы 17
 Выдра Ян, хар. ковенскі 23
 Вязгейлович Августын Рачкович, зям. Віленскага пав., яго „братія” – Даўбаровічы 20
 Вятпунанис Якубас, чал. цяглы Аکنісцкай музы 17

Гаврило, сын Івана Багавіціновіча, сястрынец Івана Копця 106
 Гаврило Богданович Рпинский *гл.* Рпінскі Гаўрыла Багданавіч
 Гаврило Горностай *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч
 Гаврило Иванович Горностай *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч
 Газдрубаль *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль
 Газдрубаль Цыпрыскі *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль
 Газдрубаль Цыпрыскі *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль
 Газдрубаль Цыпрыскі *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль
 Гайка Ян Мікалаевіч. Гайко Ян [Миколаевич], канюшы гародзенскі 1554, піс. гасп. 1554, дз-ца ашменскі 1555, ключнік віленскі да 1556, марш. гасп. 1564, кашт. берасцейскі 1566, † 1579 – марш. і піс. гасп. *Прадм. XXIV, XXVII*; 100
 Гайко Ян [Миколаевич] *гл.* Гайка Ян Мікалаевіч
 Галенчанка Г. Я. *Прадм. XXIX*
 Галита Енанос, чал. цяглы Аکنісцкай музы 17
 [Гамшэй] Станіслаў Паўлавіч, [нам. віленскі] *Камент.* 96
 Ганна *гл.* Глябовіча Янавая Юрэвіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Ганна Касцюшкаўна – Навіцкая Астафеева *гл.* Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна
 Ганна Костюшковна – Остафьева Новицкая *гл.* Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна

Ганна Кузьміна Жаслаўскага – Іванавая Фёдаравіча
 Чартарыйская *гл.* Чартарыйская Іванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
 Ганна Кузьміна Жеславского – Ивановая Федоровича Чорторыйская *гл.* Чартарыйская Іванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
 Ганна Львовна Котовича *гл.* Катовіча Ганна Львоўна
 Ганна Львоўна Котаўна *гл.* Катовіча Ганна Львоўна
 Ганна Матеевна Петковича *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Матеевна Петковича – Миколаевая Андрашевича *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Матеевна Петковича – Миколаевая Андрощевича *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Матееўна Пятковіча *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Матееўна Пятковіча – Миколаевая Андрашэвіча *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Петковна *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Петьковна *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Матееўна
 Ганна Радивиловна – Станиславовая Петровича Кишиня *гл.* Кишиня Станиславовая Петровича – Радивиловна Ганна
 Ганна Федоровна Жославского *гл.* Глябовіча Янавая Юрэвіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Ганна Федоровна Жославского – Яновая Юрэвич Жославского *гл.* Глябовіча Янавая Юрэвіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Ганна Фёдараўна Жаслаўскага – Глябовіча Янавая Юрэвіча *гл.* Глябовіча Янавая Юрэвіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Ганна Янавая Глябовіча *гл.* Глябовіча Янавая Юрэвіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Ганус, культар ржжскі 58
 Гапонович Кузьма *гл.* Кузьма Гапонович
 Гарабурда Лукаш, дзяк гасп. 35
 Гардина 97
 Гаркович Миш *гл.* Миш Гаркович
 Гарнастай *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч
 Гарнастай Гаўрыла Іванавіч. Горностай Гаврило Иванович, в-да менскі 1566, в-да берасцейскі 1576, † 1588 – п., с-та камянецкі 63, 95
 Гарнастай [Іван], піс. гасп. 1513, марш. гасп. 1530, падск. земск. 1531, марш. дворны 1542, спраўца Троцкага ваявод. 1538, † 1558 *Прадм. XXVII*
 Гарошка Грышка. Горошко Гришко, чал. 3-лі Тупа-чолаўшчыны 31
 Гаўрыла Багданавіч Рпінскі *гл.* Рпінскі Гаўрыла Багданавіч
 Гаўрыла Іванавіч Гарнастай *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч
 Гейдянос Янич, Яничик чал. цяглы Аکنісцкай музы, брат Андрыяса 17
 Гейдянос Яничик *гл.* Гейдянос Янич
 [Гейянос] Герман, чал. цяглы Аکنісцкай музы 17
 Гейянос Мартин, чал. цяглы Аکنісцкай музы 17
 Гельбрат *гл.* Гельбрат Слежакович
 Гельбрат Слежакович 97
 Герай Даўлет *гл.* Даўлет Гірэй

Герман [Гейнанос] *гл.* [Гейнанос] Герман
 Герман Селява *гл.* Селява Герман
 Герман, чал. цяглы Акрніскай мызы, брат Якуба Пучаніса 17
 Герцык Шчасны [Шымкавіч]. Герцык Шчасны [Шимкович], с-та крамянецкі кар. Боны 1548, марш. Мікалая Юрыевіча Радзівіла, хар. земск. 1554, дз-ца бірштанскі 1557, † да 1579 – п., хар. земск., дз-ца радунскі, палачанін 26, 82
 Герцык Шчасны [Шимкович] *гл.* Герцык Шчасны [Шымкавіч]
 Гзовский Станислав, п., дв. гасп. 96; *Прыб.* 2
 Гірэй Даўлет *гл.* Даўлет Гірэй
 Глазковая Иванова, палачанка 82
 Глебовича Яновая Юрьевича – Жославского Ганна Федоровна *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Глябовіча Янавая Ганна *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна
 Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдараўна. Глебовича Яновая Юрьевича – Жославского Ганна Федоровна, пані, ваяводзіная віленская, канцлеравая, сястра Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настазіі Міхайлаўны Мсціслаўскай, Мікалаевай Кішчынай Марыны, Янавай Забярэзенскай Барбары, Андрэвай Кашырскай Багданы 81; *Камент.* 81
 Гойда Ян, чал. с. Вешунцы, бацька Паўла, Яна, Маця 102
 Гойло Рутевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
 Голобуцкий В. А. *Камент.* 51
 Голубицкая Григорьевая Катерина, пані, палачанка 82
 Горбачевский Н. *Уступ.*
 Гордына, муж Япімахавай Багданавай 82
 Горевич Юшко *гл.* Юшко Горевич
 Горностай *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч – Гарнастай [Іван]
 Горностай Гаврило Иванович *гл.* Гарнастай Гаўрыла Іванавіч
 Горностай Ергоген Иванович, нам. слоні́мскі да 1551, піс. гасп. 1551, † 1553 – піс. гасп. 24
 Горностай Оникей, ключнік віленскі, дз-ца дубіцкі і конейскі 1533, піс. двароў гасп. валасцей Рускіх 1536, марш. гасп., с-та гомейскі 1547, с-та рэчыцкі 1555, † 1565 – п., марш. гасп., дз-ца рэчыцкі, былы гомейскі с-та 91
 Горошко Гришко *гл.* Гарошка Грышка
 Гостомский Андрей, п., дв. гасп. 96; *Прыб.* 2
 Гошкевич И. И. *Уступ.*
 Гошкович Януш *гл.* Януш Гошкович
 Градовский 23, 58 *гл.* (?) Градоўскі Ян
 Градовский Ян *гл.* Градоўскі Ян
 Градоўскі Ян. Градовский Ян, цівун Дзірвянскай вол. Жамойцкай 3–лі 56 *гл.* (?) Градовский
 Грайльца, Граніца Міхель. Грайльца, Гринца, Граница Михель, Мальхер („зе Спижу и з Гежмарку”), юргельтнік гасп. 100; *Камент.* 100
 Грайльца Михель *гл.* Грайльца Міхель
 Гринца Мальхер *гл.* Грайльца Міхель
 Граница Мальхер *гл.* Грайльца Міхель
 Граница Михель *гл.* Грайльца Міхель
 Григ, чал. с. Вешунцы, сын Янеля Пашкавіча 102
 Григель Добуль *гл.* Добуль Григель

Григорей Александрович Ходкевича *гл.* Хадкевіча Рыгор Аляксандравіч
 Григорей Волович *гл.* Валовіч Рыгор [Багданавіч] – Валовіча Рыгор Маркавіч – Волович Григорей [Гринькович]
 Григорей Кублицкий *гл.* Кублицкий Григорей
 Григорей Маркович Воловича *гл.* Валовіча Рыгор Маркавіч
 Григорей Оноцкович *гл.* Анацковіч Рыгор
 Григорей Петрович, палачанін 82
 Григорьевая Голубицкая Катерина *гл.* Голубицкая Григорьевая Катерина
 Григорьевич Васко *гл.* Васко Григорьевич
 Григорьевич Петр *гл.* Пётр Рыгоравіч
 Гридкович Логвин *гл.* Логвін Грыдкавіч
 Грин Пелевич, чал. с. Вешунцы, патужнік Марціна Балеевіча 102
 Гриньцуль Буйчикас *гл.* Буйчикас Грицуль
 Гриц Мартинович, стр. гасп. шоўленскі 87
 Грицуль Буйчикас *гл.* Буйчикас Грицуль
 Гришко, зям. венецкі 40
 Гришко *гл.* Гарошка Грышка
 Гришко Горошко *гл.* Гарошка Грышка
 Гришко Комар *гл.* Комар Гришко
 Гришко Юрьевич Гуторовича *гл.* Гуторовіча Гришко Юрьевич
 Гришкович Ян *гл.* Ян Гришкович
 Грозны Иван IV Васілевіч *гл.* Иван IV Васілевіч Грозны
 Груша А. *Прадм.* XXVII, XXIX
 Грыдкавіч Логвін *гл.* Логвін Грыдкавіч
 Грышка Гарошка *гл.* Гарошка Грышка
 Гудич Лазар *гл.* Лазар Гудич
 Гурка Тимофей, палачанін 82
 Гутаровіч Іван Рыгоравіч, замкавы суддзя віцебскі 1592, ключнік віцебскі 1594 *Камент.* 41
 Гутаровічы 41; *Камент.* 41 *гл.* [Гутаровіча] Андрей [Юрьевич], – Гутаровіча Гришко Юрьевич – [Гутаровіча] Іван [Юрьевич] – [Гутаровіча] Роман [Юрьевич] – [Гутаровіча] Федор [Юрьевич]
 Гутаров Юрко, мешч. віцебскі, бацька Грышкі, Фёдара, Андрэя, Рамана, Івана Гутаровічаў 41
 [Гутаровіча] Андрей [Юрьевич], мешч. віцебскі, брат Грышкі, Фёдара, Рамана, Івана Гутаровічаў, яго бацька – Юрка Гутараў 41
 Гутаровіча Гришко Юрьевич, мешч. віцебскі, брат Фёдара, Андрэя, Рамана, Івана Гутаровічаў, яго бацька – Юрка Гутараў 41
 [Гутаровіча] Іван [Юрьевич], мешч. віцебскі, брат Грышкі, Фёдара, Андрэя, Рамана Гутаровічаў, яго бацька – Юрка Гутараў 41
 [Гутаровіча] Роман [Юрьевич], мешч. віцебскі, брат Грышкі, Фёдора, Андрэя, Івана Гутаровічаў, яго бацька – Юрка Гутараў 41
 [Гутаровіча] Федор [Юрьевич], мешч. віцебскі, брат Грышкі, Андрэя, Рамана, Івана Гутаровічаў, яго бацька – Юрка Гутараў 41

Дабаровіч Балтрамей, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1567 г. *Камент.* 20
 Дабаровіч Езаф Маркавіч, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1567 г. *Камент.* 20

Дабаровіч Пётр, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1567 г. *Камент.* 20

Дабаровіч Станіслаў, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1567 г. *Камент.* 20

[Дабаровіч] Ян [Пятровіч], сын Пятра Дабаровіча, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1567 г. *Камент.* 20

Давойна Станіслаў Андрэвіч. Давойно Станислав Андреевич, дз-ца мерацкі, с-та пінскі і кобрынскі 1561, падкаморы 1562, † 1566 – п., с-та пінскі і кобрынскі, дз-ца мерацкі, даўгоўскі, пералайскі, астрынскі, ушпольскі, пенянскі; п., с-та пінскі і кобрынскі, дз-ца шоўленскі, мерацкі, даўгоўскі, пералайскі, астрынскі, новадворскі, ушпольскі, пенянскі, дабучынскі 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87

Давойна Станіслаў Станіслававіч. Давойно Станислав Станиславович, в-да полацкі 1542, с-та дрыскі 1554, † 1573 – п., в-да полацкі, дз-ца свіслацкі 9, 34, 35, 36, 68; *Камент.* 53

Давыд *гл.* Давыд Шмерлевіч

Давыд Есман *гл.* Есман Давыд

Давыд Шмерлевіч. Давыд Шмерлевич, жyd бeрасцeйскі, паборца і мытнік гасп. 23, 93

Давыд Шмерлевич *гл.* Давыд Шмерлевіч

Давыдовіч Трохым *гл.* Трохым Давыдовіч

Данко Копыстренский *гл.* Копыстренский Данко

Даўбаровіч Лаўрын, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1528 г. сярод „бояр смоленских, котории именья у Браславля мають” *Камент.* 20

Даўбаровіч Марцін, фігуруе ў перапісе войска ВКЛ 1528 г. сярод „бояр смоленских, котории именья у Браславля мають” *Камент.* 20

Даўбаровічы 20; *Камент.* 20 *гл.* Довборович Езоф Маркович

- Довборович Петр Лавринович,
- Довборович Петр Николаевич,
- Довборович Станислав Мартинович

Даўлет–Герай *гл.* Даўлет Гірэй

Даўлет Гірэй (Даўлет–Герай), крымскі хан 1551–77 28, 29; *Камент.* 28

Дахно, зям. браслаўскі [падоўскі], „братия” Васіля Забакрыцкага і Івана 40

Дацевіч Матей *гл.* Матей Дацевіч

Девочка Михайло Петрович *гл.* Дзевачка Міхайла Пятровіч

Демьянович Федко *гл.* Федко Демьянович

Демяненко Сенько, зям. венецкі 40

Демянович Федко *гл.* Федко Демьянович

Демянович Федыс *гл.* Федко Демьянович

Дермек Балевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99

Деяненко, зям. венецкі 40

Дзевачка Міхайла Пятровіч. Девочка Михайло Петрович, гарадн. кіеўскі 105

Дзмітр Іванавіч Вішнявецкі *гл.* Вішнявецкі Дзмітр Іванавіч

Дзмітр Фёдаравіч Сапега *гл.* Сапега Дзмітр Фёдаравіч

Дзмітравіч Ларка *гл.* Ларка Дзмітравіч

[Дзмітравіч] Мацей *гл.* Мацей [Дзмітравіч]

[Дзмітравіч] Фёдар *гл.* Фёдар [Дзмітравіч]

Длугач Аврам *гл.* Длугач Аўрам

Длугач Аўрам. Длугач Аврам, жyd бeрасцeйскі 23

Дмитр *гл.* [Халецкий] Дмитр [Есифович]

Дмитр Иванович Вишневецкий *гл.* Вішнявецкі Дзмітр Іванавіч

Дмитр Сопега *гл.* Сапега Дзмітр Фёдаравіч

Дмитр Федорович Сопега *гл.* Сапега Дзмітр Фёдаравіч

Дмитрей Сангушкович *гл.* Сангушкович Дмитрей

Дмитрова Корсакова *гл.* Корсакова Дмитрова

Дмитрович Александр *гл.* Александр Дмитрович

Дмитрович Ларко *гл.* Ларка Дзмітравіч

[Дмитрович] Матей *гл.* Мацей [Дзмітравіч]

[Дмитрович] Федор *гл.* Фёдар [Дзмітравіч]

Добкович Стань *гл.* Стань Добкович

Добошинский 97

Добуль Григель, стр. гасп. шоўленскі 87

Довбор, продак Даўбаровічаў, бацька Лаўрына і Марціна 20

Довборович Езоф Маркович, зям. (баяр.) Віленскага пав. 20

Довборович Петр Лавринович, зям. (баяр.) Віленскага пав. 20

Довборович Петр Николаевич, зям. (баяр.) Віленскага пав. 20

Довборович Станислав Мартинович, зем. (баяр.) Віленскага пав. 20

Довгінт Мартинович, стр. гасп. 13

Довнар–Запольский М. В. *гл.* Доўнар–Запольскі М. В.

Давойно *гл.* Давойна Станіслаў Андрэвіч

Давойно Станислав Андреевич *гл.* Давойна Станіслаў Андрэвіч

Давойно Станислав Станиславович *гл.* Давойна Станіслаў Станіслававіч

Довша Ходорович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Дорота Бернатовна, маці Аўгуштына Рачковіча 20

Доўнар–Запольский М. В. *Прамд. XIII; Камент. 9, 15, 16, 41, 44, 48, 54; Уступ.*

Дражэцкі *гл.* Дражэцкі Альбрэхт

Дражэцкі Альбрэхт, адзін са складальнікаў кнігі–копіі Метрыкі 44 *Прамд. XV, XXIV*

Дражэцкі Марцін, зям. Менскага ваявод., лянтойт менскі *Прамд. XV*

Дульскі *гл.* Дульскі Ян

Дульскі Ян, с-та рагузменскі 8

Дунин, п. 58

Духна Мармылева *гл.* Мармылева Духна

Дьяков Иван, зям. венецкі 40

Евхимович Сенько *гл.* Сенько Евхимович

Езаф Маркавіч Дабаровіч *гл.* Дабаровіч Езаф Маркавіч

Езаф Мацеевіч Казноўскі *гл.* Казноўскі Езаф Мацеевіч

Езерский 58

Езоф Казновский *гл.* Казноўскі Езаф Мацеевіч

Езоф Маркович *гл.* Довборович Езоф Маркович

Езоф Маркович Довборович *гл.* Довборович Езоф Маркович

Езоф Матеевич Казновский *гл.* Казноўскі Езаф Мацеевіч

Ельневич Павел *гл.* Павел Ельневич

Ельничев („поруčníку Ельничевому”), яго паручнік – Патрукоўскі 58

Енанос Галита *гл.* Галита Енанос

Енівалт Яранім. Енивалт Яроним, п., мешч. караля-вешкі 65, 66

Енивалт Яроним *гл.* Енівалт Яранім

Енис Арбитанис *гл.* Арбитанис Енис

Енос Миколаевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Епимаховая Богдановая, пані, палачанка, жонка Гардыны 82
Ергард Лотберман *гл.* Лотберман Ергард
Ергардус *гл.* Лотберман Ергард
Ергардус Лотберманус *гл.* Лотберман Ергард
Ермоген Иванович Горностай *гл.* Горностай Ермоген Иванович
Ермола Федорович Стародубцевича *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
Ерш Тишко, дзед Мілея Шчурава 41
Есіф Багданавіч Рпінскі *гл.* Рпінскі Есіф Багданавіч
Есіф Богданович Рпинский *гл.* Рпінскі Есіф Багданавіч
Есіф [Михайлович] Халецкий *гл.* Халецкий Есіф [Михайлович]
Есіф Яцковский *гл.* Яцкоўскі Есіф
Есіф Яцкоўскі *гл.* Яцкоўскі Есіф
Еско *гл.* Еська Шломіч
Еська Шломіч. Еско Шломіч, жyd берасцейскі 23
Еско Шломіч *гл.* Еська Шломіч
Есман Давыд, палачанін 82
Есман Павел, палачанін 82

Жаслаўскага Ганна Кузьміна – Іванавая Фёдаравіча Чартарыйская – *гл.* Чартарыйская Іванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
Жаслаўскага Ганна Фёдаравіча – Глябовіча Янавая Юрыевіча *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдаравіча
Ждан Сочевчич *гл.* Сочивка Ждан
Ждан Сочивка *гл.* Сочивка Ждан
Жебридовский Флериян, п., кашт. любельскі, с-та сендэцкі, бытавіцкі, гет. войска пол. 34, 35, 36, 59, 60
Женосут Янович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Жеславского Ганна Кузьміна – Івановая Фёдоравіча Чортарыйская *гл.* Чартарыйская Іванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
Живортанис Стасис *гл.* Живортанис Янис
Живортанис Янис, Стасис, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Животник Иван, поп, яго дом у Віцебску 41
Жигимонт *гл.* Жыгімонт [I Стары]
– Жыгімонт [II] Аўгуст
Жижемский Филип, кн., дв. гасп. 18
Жлутка А. А. Прадм. ХХІХ
Жомойтин Андрей 97
Жославского Ганна Федоровна *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдаравіча
Жославского Ганна Федоровна – Янавая Юрыевіча Глебовіча *гл.* Глябовіча Янавая Юрыевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдаравіча
Жыгимонт *гл.* Жыгімонт [I Стары]
– Жыгімонт [II] Аўгуст
Жыгімонт [I Стары]. Жыгимонт, Жигимонт [I Старый], кар. пол., вял. кн. літ. 1506–48 31, 99
Жыгімонт [II] Аўгуст. Жыгимонт, Жигимонт [II] Август, кар. пол., вял. кн. літ., рускі, прускі, жамоіцкі, мазавецкі, інфлянцкі і іншых 1548–72 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 29, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 49, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 59, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80,

81, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 89, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106; *Камент.* 1, 15, 17, 28, 32, 43, 51, 56, 73, 85; *Прыб.* 1, 2

Жыгімонт III Ваза, кар. пол., вял. кн. літ. 1587–1632, кар. шведскі 1592–99 *Камент.* 48

Забелич Щастный, зям. Віленскага пав. 101

Заберезенская Яновая Барбара [Михайловна], пані, маршалкавая гасп., сястра Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настазеі Міхайлаўны Мсціслаўскай, Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганны Фёдаравічы Жаслаўскага, Мікалаевай Кішчынай Марыны, Андрэвай Кашырской Багданы 81

[Заберезенский], Заберезынский Ян [Янович], марш. гасп. 1503, нам. ваўкавыскі 1506, в-да наўгародскі 1509, гарадн. і канюшы наўгародскі 1510, с-та дарагіцкі 1514, марш. земск. 1522, в-да троцкі 1531, † да 1538 VI 14 – 104

Заберезынский Ян [Янович] *гл.* [Заберезенский] Ян [Янович]

Забокрыцкий Василий, зям. браслаўскі [падоўскі], яго „братія” – Дахна і Іван 40

Загароўскі Васіль Пятровіч. Загоровский Василий Петрович, гарадн. валадзімерскі 1568, марш. гасп. 1568, кашт. браслаўскі [падоўскі] 1572, † 1579/80 – дв. гасп. 77

Загоровский Василий Петрович *гл.* Загароўскі Васіль Пятровіч

Захарыіч Война *гл.* Война Захарыіч

Захарыніч Война *гл.* Война Захарыіч

Захарыніч Война *гл.* Война Захарыіч

Захарыч Война *гл.* Война Захарыіч

Збаражская Шчафанава Андрэвіча – Настасся Міхайлаўна Мсціслаўская. Збаражская Шефановая Андреевіча – Настазя, Настасья Михайловна Мстиславская, пані, ваяводзіная віцебская, сястра Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганны Фёдаравічы Жаслаўскага, Мікалаевай Кішчынай Марыны, Янавай Забярэзенскай Барбары, Андрэвай Кашырской Багданы 81

Збаражская Шефановая Андреевіча – Настасся, Настасья Михайловна Мстиславская *гл.* Збаражская Шчафанава Андрэвіча – Настасся Міхайлаўна Мсціслаўская

Збаражскі Пётр [Стэфанавіч]. Збаражский Петр [Стефанович], кн., сын Стэфана Андрэвіча Збаражскага 104

Збаражскі Шчафан Андрэвіч. Збаражский Стефан, Шефан Андреевич, кн., в-да віцебскі 1555, кашт. троцкі 1564, в-да троцкі 1566, † 1586 – в-да віцебскі; п. троцкі, член паноў-рад, бацька Пятра [Збаражскага], муж Настассі Міхайлаўны Мсціслаўскай 41, 81, 104

Збаражский Петр *гл.* Збаражскі Пётр [Стэфанавіч]

Збаражский Стефан Андреевич *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч

[Згалоўский] Матьяш, зям. венецкі 40

Згалоўский Мизин, зям. венецкі 40

Зима (?), шпег 58

Зимин А. А. Камент. 28

Зычиловая Якубовая 97

Іван. Иван, „братія” Васіля, Барыса Меляневіча і Васіля Міткавіча 31

Иван *гл.* Иван
Иван, зям. браслаўскі [падольскі], „братія” Васіля Забакрыцкага і Дахны 45
Иван, сын Есіфа Халецкага, сястрынец Івана Копця 106
Иван Анацковіч *гл.* Анацковіч Иван
Иван Бака *гл.* Бака Иван
Иван Бака *гл.* Бака Иван
Иван Барсоба–Кругельскі *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван
Иван Бережецкий *гл.* Бережецкий Иван
Иван Богданович Ракуса *гл.* Ракуса Иван Богданович
Иван Боговитинович *гл.* Боговитинович Иван
Иван Борздобогатый *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч
Иван Борздобогатый–Красенский *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч
Иван Борсоба *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван
Иван Бушинский *гл.* Бушинский Иван
Иван Варсоба–Кругельскі *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван
Иван Варсоба–Кругельский *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван
Иван Васильевич Соломирицкий *гл.* Соломирицкий Иван Васильевич
Иван Волхромеевич, палачанін, стрыечны брат Івана і Власнага Свалонскіх 82
[Иван] Гарнастай *гл.* Гарнастай [Иван]
Иван Дьяков *гл.* Дьяков Иван
Иван Животник *гл.* Животник Иван
Иван Исаевич, палачанін 82
Иван Копець *гл.* Копець Иван
Иван Копоть *гл.* Копець Иван
Иван Кошка *гл.* Кошка Иван
Иван Красносельский *гл.* Красносельский Иван
Иван Крошинский *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч
Иван Мекотев *гл.* Мекотев Иван
Иван Мікуліч. Иван Микулич, ротмістр, служ. гасп.; вышагародскі віленскі 101
Иван Микулич *гл.* Мікуліч Иван
Иван Минкович, мешч. наўгародскі 85
Иван Михайлович Корсак *гл.* Корсак Иван Михайлович
Иван Немирич *гл.* Немирич Иван
Иван Олехнович [Борздобогатый] *гл.* [Борздобогатый] Иван Олехнович
Иван Оноцкович *гл.* Анацковіч Иван
Иван Опанасович *гл.* Иван Опанасович
Иван Опанасович, Опанасович, мешч. пінскі 71, 73
Иван Павлович, дзяк гасп. 56
Иван Рыгоравіч Гутаровіч *гл.* Гутаровіч Иван Рыгоравіч
Иван Сволонский *гл.* Сволонский Иван
Иван Собака *гл.* Собака Иван
Иван Стецкович Селицкий *гл.* Селицкий Иван Стецкович
Иван Тимофеевич Крошинский *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч
Иван Тимошевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Иван Хамаровіч. Иван Хоморович, баяр. гомейскі 91
Иван Хоморович *гл.* Иван Хамаровіч
Иван Цімафеевіч Крошынскі *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч
Иван Чартарыйскі *гл.* Чартарыйскі Иван
Иван Четвертенский *гл.* Четвертенский Иван
Иван Чорториский *гл.* Чартарыйскі Иван
Иван Чорторыйский *гл.* Чартарыйскі Иван

Иван [Юрьевич Гуторовича] *гл.* [Гуторовича] Иван [Юрьевич]
Иван Яцкавіч Барздабагаты–Красенскі *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч
Иван Яцкавіч Барздабагаты–Красенскі *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч
Иван Яцкович Борздобогатый *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч
Иван IV Васілевіч Грозны, цар 1547, вял. кн. маскоўскі 1533, † 1584 *Камент.* 28
Иванавая Фёдаравіча Чартарыйская – Ганна Кузьміна Жаслаўскага *гл.* Чартарыйская Иванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
Ивановая *гл.* Четвертенская Ивановая – Киселевна Марья
 – Палубенскага Марья Львоўна
Ивановая Булгаковая Олена Федоровна *гл.* Булгаковая Ивановая Олена Федоровна
Ивановая Глазковая *гл.* Глазковая Ивановая
Ивановая Картиная *гл.* Картиная Ивановая
Ивановая Полубенская – Рейна Коптевна *гл.* Полубенская Ивановая – Коптевна Рейна
Ивановая Пупичка *гл.* Пупичка Ивановая
Ивановая Федоровича Чорторыйская – Ганна Кузьмина Жеславского *гл.* Чартарыйская Иванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
Ивановая Четвертенская – Марья Киселевна *гл.* Четвертенская Ивановая – Киселевна Марья
Ивановая Чорториская *гл.* Чартарыйская Иванавая Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна
Иванович Андрей *гл.* Андрей Иванович
 – дзяк гасп.
 – войт пінскі
Иванович Михайло *гл.* Мильнікау Міхайла Іванавіч
Иванович Сидор *гл.* Сидор Иванович
Иванович Ходор *гл.* Ходор Иванович
Ивашкевич Павел *гл.* Павел Ивашкевич
Ивашко Лысен *гл.* Лысен Ивашко
Ивашковая Коморовая *гл.* Коморовая Ивашковая
Ивчус Одноокий *гл.* Одноокий Ивчус
Игнат *гл.* Касцюшковіч Ігнат
Ігнат Касцюшковіч *гл.* Касцюшковіч Ігнат
Игнат Костюшкович *гл.* Касцюшковіч Ігнат
Игнатович Тимошко *гл.* Тимошко Игнатович
Изаак Брадаўка *гл.* Брадаўка Ізак
Изаак Бродавка *гл.* Брадаўка Ізак
Илговский Андрей *гл.* Ілгоўскі Андрэй
Илговский Ондрей *гл.* Ілгоўскі Андрэй
Ілгоўскі Андрэй. Илговский Андрей, Ондрей, цівун цверскі 1567, піс. скарбны 1586, † каля 1597 – дв. гасп.; рэв. гасп. 6, 7, 23, 24, 25, 42
Ильяш Ленкевич, конюх (чал. цяглы) ілгоўскі 99
Иосиф, уладыка Валадзімерскі і Берасцейскі 69
Исаевич Иван *гл.* Иван Исаевич
Исай Хруц *гл.* Хруц Ісай
Ісак Машэвіч. Исак Мошеевич, жyd берасцейскі, мытнік гасп. 44, 71, 73; *Камент.* 73
Исак Мошеевич *гл.* Ісак Машэвіч

Казар, зям. браслаўскі [падольскі] 40
Казимир Ледницкий *гл.* Ледницкий Казимир
Казновский *гл.* Казноўскі Езаф Мацеевіч

Казновский Езоф Матеевич *гл.* Казноўскі Езаф Мацеевіч
Казноўскі Езаф Мацеевіч. Казновский Езоф Матеевич, п., зям. гасп., муж Ганны Мацееўны Пятковіча 96; *Прыб.* 2; *Камент.* 96
Казноўскі Якуб, дзевер Багданы Кміцянкi *Камент.* 96
Кайдашковая, зям. веніцкая 40
Каленицкий Васильевич Тишковица *гл.* Цішковіча
Каляніцкі Васілевіч
Калина Лаврин *гл.* Каліна Лаўрын
Каліна Лаўрын. Калина Лаврин, дзясятнік кіеўскі 52
Каляніцкі Васілевіч Цішковіча *гл.* Цішковіча
Каляніцкі Васілевіч
Каманін І. *Прадм.* XIV; *Прыб.* 2
Каменицкий Петр Иванович, п., дв. гасп. 96; *Прыб.* 2
Канстанцін Іванавіч Астрожскі *гл.* Астрожскі Канстанцін Іванавіч
Канстанцін Канстанцінавіч Астрожскі *гл.* Астрожскі Канстанцін Канстанцінавіч
Канстанцін Някрашаў *гл.* Някрашаў Канстанцін
Карвиро Андريس *гл.* Карвиро Андريس
Карвиро, Карвиро Андريس, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Якуба 17
Карп Яковович, пушкар гасп. мазырскі 88
Карпович Федя *гл.* Федя Карпович
Картиная Иваѡвая, палачанка 82
Карэцкі Богуш Фёдаравіч. Корецкий Богуш Федорович, кн., с-та жытомірскі 1539, с-та браслаўскі [падольскі] і веніцкі 1550, с-та луцкі 1559, в-да валынскі 1572, † 1576 – с-та луцкі, браслаўскі і веніцкі 38, 40
Касьян *гл.* Касьян
Касцюшкаўна Ганна – Астафеевая Навіцкая *гл.* Навіцкая Астафеевая – Касцюшкаўна Ганна
Касцюшковіч Андрэй. Костюшкович Андрей, баяр. Полацкай з-лі 82, 83
Касцюшковіч Ігнат. Костюшкович Игнат, баяр. Полацкай з-лі 82, 83
Касцюшковіч Максім. Костюшкович Максим, баяр. Полацкай з-лі 82, 83
Касцюшковічы *гл.* Касцюшковіч Андрэй
– Касцюшковіч Ігнат
– Касцюшковіч Максім
Касьян, Касьян, Касян, ігумен Пустынскага м-ра Св. Міколы 31
Касян *гл.* Касьян
Катерина Григорьевая Голубицкая *гл.* Голубицкая Григорьевая Катерина
Катовіча, Котаўна Ганна Львоўна. Котовича Ганна Львовна, пані, жонка Юрыя Васілевіча Цішковіча, маці Яна Янавіча Аўрамовіча, былая жонка Яна Аўрамавіча 76; *Камент.* 76
Каханскі *гл.* Каханскі Ян
Каханскі Ян 8
Качанович Богдан *гл.* Богдан Кочанович
Каштанов С. М. *Прадм.* XIV
Кирик, сын Івана Багавіціновіча, сястрынец Івана Копця 106
Киселевна Марья – Ивановая Четвертенская *гл.* Четвертенская Ивановая – Киселевна Марья
Кишка Миколай Петрович *гл.* Кішка–Цеханоўскі Мікалай Пятровіч
Кишка Петр [Петрович], марш. Валынскай з-лі, с-та валадзімерскі 1548, † 1550 – п., марш. Валынскай з-лі,

с-та валадзімерскі, бацька Станіслава Пятровіча Кішкі 104
Кишка Станислав Петрович, с-та браслаўскі, дз-ца ўсвяткі і азярышчскі 1522, в-да віцебскі 1545, † 1554 – п., былы віцебскі в-да 41, 104
Кішка–Цеханоўскі Мікалай Пятровіч. Кишка [–Техоновский] Миколай Петрович, крайчы 1552, падч. 1555, с-та дарагіцкі 1558, в-да падляшскі 1569, с-та бельскі 1569, † 1587 – п., падч., с-та дарагіцкі, апякун Яна Станіслававіча Кішкі 81, 104; *Камент.* 81
Кішка Ян Станіслававіч. Кишка Ян Станиславович, крайчы 1569, с-та жамойцкі 1579, падч. 1580, кашт. віленскі і с-та берасцейскі 1588, дз-ца бірштанскі і цівун айрогальскі 1589, дз-ца быстрыцкі 1590, † 1592 – п., ваяводзіч віцебскі, сын Станіслававай Пятровіча Кішчынай – Ганны Радзівілаўны, падапечны Мікалая Пятровіча Кішкі *Прадм.* XXVII; 104
Кишка Ян Станиславович *гл.* Кішка Ян Станиславовіч
Кишиня Миколаевая Марина [Михайловна], пані, падчашыная гасп., сястра Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настазі Міхайлаўны Мсціслаўскай, Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганны Фёдарэўны Жаслаўскага, Янавай Забярээнскай Барбары, Андрэвай Кашырскай Багданы 81
Кишиня Станиславовая Петровича – Радивиловна Ганна, пані, ваяводзіная віцебская 104
Киянин Василей Богданович *гл.* Кіянін Васіль Багданавіч
Кіянін Васіль Багданавіч. Киянин Василей Богданович, дв. гасп. 45
Клешовский, зям. веніцкі і браслаўскі [падольскі] 40
Ключок Станислав 97
Кмита Филон Семенович *гл.* Кміта Філон Сямёнавіч
Кміта Філон Сямёнавіч. Кмита Филон Семенович, дз-ца острскі 1562, дз-ца чарнобыльскі 1564, с-та аршанскі 1566, в-да смаленскі 1579, † 1587 – п., дз-ца чарнобыльскі 98
Кміцянка Багдана *гл.* Кміцянка Багдана Радзівонаўна
Кміцянка Багдана Радзівонаўна, другая жонка Езафа Мацеевіча Казноўскага *Камент.* 96
Коблицкий Федор, зям. браслаўскі [падольскі] 40
Ковнел 97
Козинский Олехно, нам. веніцкі 62
Козорез Олешка, мешч. пінскі 44, 71, 72, 73
Комаевская *гл.* Комаевская Яновая Крыстына
Глебовна
Комаевская Яновая Крыстына Глебовна, пані, маршалкавая гасп., старосціная ковенская 97
Комар Гришко, зям. веніцкі 40
Коморова Ивашковая, зям. веніцкая 40
Кондрат *гл.* Кондрат Станислав
Кондрат Бубнович, мешч. пінскі 71, 72, 73
Кондрат Станислав 97
Конон Стихов *гл.* Стихов Конон
Конча Миколай Станиславович. Конча Миколай Станиславович, дв., служ. гасп. 102
Конча Миколай Станиславович *гл.* Конча Мікалай Станиславовіч
Копець, Копцевіч Васіль. Копоть, Копеть, Коптевич Василей, п., сын Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўны Крошынскага, брат Івана Копця 106; *Камент.* 106
Копець Иван. Копоть Иван, п., сын Копцевай Васілевіча – Марыі Канстанцінаўны Крошынскага, брат

Васіля Копця, першы муж Марыі Львоўны Палубенскага, нябожчык 106; *Камент.* 106

Копець *гл.* Копець Васіль

Копець Василей *гл.* Копець Васіль

Копоть *гл.* Копець Васіль

Копоть Василей *гл.* Копець Васіль

Копоть Иван *гл.* Копець Иван

Коптевая *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Коптевая Васильевича – Крошинского Марья Костентиновна *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Коптевая Васильевича – Марья Костентиновна Крошинского *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Коптевич Василей *гл.* Копець Васіль

Коптевна Реина – Ивановая Полубенская *гл.* Полубенская Ивановая – Коптевна Реина

Копцевая Васілевіча – Крошынскага, Крошынская Марья Канстанцінаўна. Коптевая Васильевича – Крошинского Марья Костентиновна, пані, маршалкавая і пісаравая гасп., маці Івана і Васіля Копцей 106; *Камент.* 106

Копцевая Васілевіча – Марья Канстанцінаўна Крошынскага *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Копцевая Васілевіча – Марья Канстанцінаўна Крошынская *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Копцевіч Васіль *гл.* Копець Васіль

Копыстренский Данко, зям. венецкі 40

Кордышова, зям. венецкая 40

Корецкий Богуш Федорович *гл.* Карэцкі Богуш Фёдаравіч

Корнило, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40

Корольюк В. Д. *Камент.* 28

Короткий Лехно, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40

Корсак *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч

Корсак Баркулаб Іванавіч. Корсак Баркулаб, Боркулаб Иванович, падст. магілёўскі 1555, с-та дзісенскі 1566, † 1576 – былы магілёўскі нам.; п., дв. гасп.; п., дз-ца крычаўскі і дзісенскі; п., дз-ца дзісенскі, ротмістр гасп., палачанін *Прадм.* XIX, XXI; 32, 34, 35, 36, 37, 59, 60, 68, 82, 92, 93; *Камент.* 28

Корсак Баркулаб Иванович *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч

Корсак Боркулаб Иванович *гл.* Корсак Баркулаб Іванавіч

Корсак Иван Михайлович, хар. полацкі 82

Корсак Оникей, п., палачанін 82

Корсак Петр, п., „першы” дз-ца аршанскі 48

Корсакова Дмитровая, пані, палачанка 82

Корсакова Остафьевая, пані, палачанка 82

Корсакова Яновая, пані, палачанка 82

Корызна 97

Костантинович Михно *гл.* Михно Костантинович

Костентин *гл.* Астрожскі Канстанцін Іванавіч

Костентин Иванович Острозский *гл.* Астрожскі Канстанцін Іванавіч

Костентин Костентинович Острозский *гл.* Астрожскі Канстанцін Канстанцінавіч

Костентин Некрашов *гл.* Някрашаў Канстанцін

Костюк Лучич, мешч. пінскі 44, 71, 72, 73

Костюшкович Андрей *гл.* Касцюшковіч Андрэй

Костюшкович Игнат *гл.* Касцюшковіч Ігнат

Костюшкович Максим *гл.* Касцюшковіч Максім

Костюшкова Ганна – Остафьевая Новицкая *гл.* Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна

Котаўна Ганна Львоўна *гл.* Катовіча Ганна Львоўна

Котович Павел, п., суддзя Гародзенскага пав. 106

Котовича Ганна Львовна *гл.* Катовіча Ганна Львоўна

Кочанович Богдан *гл.* Богдан Кочановіч

Кочукович Петр *гл.* Петр Кочуковіч

Кошель, Кушелевич Алексей, мешч. пінскі 71, 72, 73

Кошерская [–Сангушковая] Андреева Богдана [Михайловна] *гл.* [Сангушковая –] Кошерская Андреева Богдана [Михайловна]

Кошерский [–Сангушкович] Андрей Михайлович *гл.* [Сангушковіч –] Кошерскі Андрей Михайлович

Коширская [–Сангушковая] Андреева [Михайловна] *гл.* [Сангушковая –] Кошерская Андреева Богдана [Михайловна]

Кошка Андрей, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40

Кошка Иван, зям. brasлаўскі [падоўскі] і венецкі 40

Кравец Матыс, яго дом у Вільні 100

Красенскі–Барздабагаты Иван Яцкавіч *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч

Красенскі–Барздабагаты Иван Яцкавіч *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч

Красенский–Борздобогатый Иван *гл.* Барздабагаты–Красенскі Иван Яцкавіч

Красносельский Иван, зям. венецкі 40

Красносельский Роман, зям. brasлаўскі [падоўскі] і венецкі 40

Красносельский Юхне, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40

Криштоф Ленский *гл.* Ленскі Криштоф

Криштоф Оленский *гл.* Аленскі Крыштаф

Криштоф Проборовский *гл.* Проборовскі Криштоф

Крошинский *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч

Крошинский Иван Тимофеевич *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч

Крошинского Марья Костентиновна – Коптевая Васильевича *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Крошынскага Марья Канстанцінаўна – Копцевая Васілевіча *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Крошынская Марья Канстанцінаўна – Копцевая Васілевіча *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна

Крошынскі *гл.* Крошынскі Иван Цімафеевіч

Крошынскі Иван Цімафеевіч. Крошинский Иван Тимофеевич, кн., нам. ўпіцкі 1553, с-та brasлаўскі 1554, падкаморы brasлаўскі 1566, войскі віленскі 1568 – дз-ца ўпіцкі 1, 17; *Камент.* 1, 17

Кругельский–Варсоба Иван *гл.* Варсоба–Кругельскі Иван

Крыстына Глебовна *гл.* Комаевская Яновая Крыстына Глебовна

Крыштаф Аленскі *гл.* Аленскі Крыштаф

Ксрумалис Янис, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17

Кублицкий Григорей, бацька Сцяпана, Ахрэма, Пятра, Міхала 82

Кузьма Алексеевич, яго крама ў Віцебску 41

Кузьма Гапонович, мешч. мсціслаўскі 3

Кузьма Щуровский *гл.* Щуровскі Кузьма

Кульветь (?) Мартин Юрьевич, панамеснік троцкі 106

Кунцевич Аврам [Иванович] *гл.* Кунцэвіч Аўрам [Іванавіч]
Кунцэвіч Аўрам [Іванавіч]. Кунцевич Аврам [Иванович], дв. гасп., паборца ковенскі 16, 66
Кухмистрович, п., палачанін 82
Куцевич Сенко *гл.* Сенко Куцевич
Кушелевич Алексей *гл.* Кошель Алексей

Лаврин. чал. с. Вешунцы, сын Балтрамея Сташкавіча 102
Лаврин, сын Доўбара, бацька Пятра Лаўрынавіча Даўбаравіча 20
Лаврин Болтроевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Лаврин Калина *гл.* Каліна Лаўрын
Лаврин Мацунович, стр. гасп. шоўленскі 87
Лаврин Некрашевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Лаврин Павлович Миликович *гл.* Миликович Лаврин Павлович
Лавринов Богдан *гл.* Лаўрынаў Багдан
Лавринович Павел *гл.* Павел Лавринович [Лавруков] (?) Томаш 58
Лазар Гудич, жyd мсцібогаўскі 106
Лазаркович Петр *гл.* Петр Лазоркович
Лазоркович Петр *гл.* Петр Лазоркович
Лазутка С. А. *Камент.* 41, 96
Ларка Дзмітравіч. Ларко Дмитрович, баяр. гасп. рагачоўскі, брат Фёдара і Мацея [Дзмітравічаў], яго айчым – Васіль Шуміха 46
Ларко *гл.* Ларка Дзмітравіч
Ларко Дмитрович *гл.* Ларка Дзмітравіч
Лаўрын Даўбаравіч *гл.* Даўбаравіч Лаўрын
Лаўрын Каліна *гл.* Каліна Лаўрын
Лаўрынаў Багдан. Лавринов Богдан, сын баярскі 57
Лев *гл.* Четвертенский Лев Андреевич
Лев Андреевич Четвертенский *гл.* Четвертенский Лев Андреевич
Левоникович Позный *гл.* Позный Левоникович
Левонкевич Позный *гл.* Позный Левоникович
Ледешевич Сутко *гл.* Сутко Ледешевич
Ледницкий *гл.* Ледницкий Казимер
Ледницкий Казимер, пракуратар і ўмацаваны Копцсвай Васілевіча і Васіля Копця 106
Ленарт, чал. с. Вешунцы, сын Юшкі Янавіча 102
Ленкевич Ильяш *гл.* Ильяш Ленкевич
[Ленкевич] Ян *гл.* Ян [Ленкевич]
Ленкович Богуш *гл.* Богуш Ленкович
Ленскі Лукаш. Ленский Лукаш, п., лажнічы гасп., дз-ца жосленскі і валожынскі 14
Ленский Лукаш *гл.* Ленскі Лукаш
Ленский Криштоф, ротмістр гасп. 91
Леонтевич Янко *гл.* Янко Леонтевич
Леў Іванавіч Сапега *гл.* Сапега Леў Іванавіч
Лехно Короткий *гл.* Короткий Лехно
Леця (?), шпег 58
Лигейк Станиславович, стр. гасп. 13
Лигогайт Балтроем, стр. гасп. шоўленскі 87
Логвин Грядкович *гл.* Логвін Грыдкавіч
Логвін Грыдкавіч. Логвин Грядкович, пушкар гасп. Мсціслаўскага замка 3
Лопата *гл.* Лопата Щепан
Лопата Щепан 97
Лотберман, Лотберманус Ергард, Ергардус, мешч. рыжскі 54

Лотберманус Ергардус *гл.* Лотберман Ергард
Лукаш Гарабурда *гл.* Гарабурда Лукаш
Лукаш Ленскі *гл.* Ленскі Лукаш
Лукаш Ленский *гл.* Ленскі Лукаш
Лунькович Нестер *гл.* Нестер Лунькович
Лучич Костюк *гл.* Костюк Лучич
Лучка, вoйт астроўскі Слонімскай вол. 55
Лысен Ивашко, зям. вeніцкі 40
Лыска 55
Лычкович Степан *гл.* Степан Лычкович
Любавский М. К. *гл.* Любаўскі М. К.
Любаўскі М. К. Любавский М. К. *Прадм. XIII, XIV; 27, 39, 84; Камент. 16, 28, 41, 54, 103; Уступ. Люлевич Г. Уступ.*
[Люяник], Люяникович Богдан, мешч. пінскі 71, 72, 73
Люяникович Богдан *гл.* Люяник Богдан
Лялько, дзядзька Рыгора і Івана Анацковічаў 62
Макар Минкович, мешч. наўгародскі 85
Маковецкий Вавринец, служ. віленскага в-ды Мікалая [Янавіча] Радзівіла 97
Максим *гл.* Касцюшковіч Максім
Максім Касцюшковіч *гл.* Касцюшковіч Максім
Максим Костюшкович *гл.* Касцюшковіч Максім
Малінскі Міхайла Елавіч. Малинский Михайло Елович, марш. гасп. 1565, † да 1579 – дв. гасп. 77
Малинский Михайло Елович *гл.* Малінскі Міхайла Елавіч
Малой Михно, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Мальхер Граинца *гл.* Грайльца Міхель
Мальхер Граница *гл.* Грайльца Міхель
Манкевич Антух *гл.* Антух Манкевич
Марина *гл.* Кишиная Миколаевая Марина [Михайловна]
Марина *гл.* Марына
Марина Левковна [Андреевая] Четвертенская *гл.* Четвертенская [Андреевая] Марина Левковна
Марина Львовна Полубенского *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна
Марина [Михайловна] Миколаевая Кишиная *гл.* Кишиная Миколаевая Марина [Михайловна]
Марганос Тейшканос *гл.* Втейкшанос Маркан
Марка Багданавіч Рпінскі *гл.* Рпінскі Марка Багданавіч
Маркан Втейкшанос *гл.* Втейкшанос Маркан
Марко Богданович Рпинский *гл.* Рпінскі Марка Багданавіч
Мармылевая Духна, зям. браслаўская [падольская] 40
Мартин, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Юрыя Вежэнаса 17
Мартин, сын Доўбара, бацька Станіслава Марцінавіча Даўбаравіча 20
Мартин, чал. с. Вешунцы, сын Андрэя Балтушавіча 102
Мартин, чал. с. Вешунцы, сын Мацюля Войткавіча 102
Мартин Бобир *гл.* Бобир Мартин
Мартин Бобыр *гл.* Бобир Мартин
Мартин Болеевич, чал. с. Вешунцы, бацька Юрыя, Валентыя, Шымкі, Шчапана, Урбана 102
Мартин Гейнанос *гл.* Гейнанос Мартин
Мартин Матулевич, пад. с. Скубаты 97
Мартин Милашевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Мартин Павлович, пад. с. Скубаты 97

Мартин Юрьевич Кульветь *гл.* Кульветь Мартин Юрьевич
Мартинович Гриц *гл.* Гриц Мартинович
Мартинович Довгинт *гл.* Довгинт Мартинович
Мартинович Масис *гл.* Масис Мартинович
Мартинович Янко *гл.* Янко Мартинович
Мархач–Пузялеўскі Мікалай, інстыгатар ВКЛ, рэвізор кнігі Метрыкі 44 *Прадм. XIX*
Марцін Даўбаровіч *гл.* Даўбаровіч Марцін
Марцін Дразэцкі *гл.* Дразэцкі Марцін
Марына. Марина, карліца кар. Боны 47
Марына Львоўна Палубенскага *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна
Марыя Львоўна Палубенскага *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна
Марыя Канстанцінаўна Крошынскага – Копцевая Васілевіча *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна
Марыя Канстанцінаўна Крошынская – Копцевая Васілевіча *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна
Марья Киселевна – Иванова Четвертенская *гл.* Четвертенская Иванова – Киселевна Марья
Марья Костентиновна Крошинского – Коптевая Васильевича *гл.* Копцевая Васілевіча – Крошынскага Марыя Канстанцінаўна
Марья Львовна Полубенского *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна
Масальская Юрьевая, кнг., палачанка 82
Масальскі Міхайла Богушавіч. Масальский Михайло Богушевич, кн., дв. гасп., сын Богуша Масальскага, брат Пятра Богушавіча Масальскага 99
Масальскі Пётр Богушавіч. Масальский Петр Богушевич, кн., дв. гасп., сын Богуша Масальскага, брат Міхайла Богушавіча Масальскага 96, 99; *Прыб. 2*
Масальский Богуш, кн., бацька Міхайла і Пятра Богушавічаў Масальскіх 99
Масальский Михайло Богушевич *гл.* Масальскі Міхайла Богушавіч
Масальский Петр Богушевич *гл.* Масальскі Пётр Богушавіч
Масис Мартинович, стр. гасп. 13
Матеевич Милош *гл.* Милош Матеевич
Матеевич Слютко *гл.* Слютко Матеевич
Матей, чал. с. Вешунцы, сын Шчапана 102
Матей, чал. с. Вешунцы, сын Яна Пятровіча 102
Матей, чал. с. Вешунцы, сын Яна Гойды 102
Матей Анарович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Матей Андреевич Рудоміна *гл.* Рудаміна Мацей Андрэвіч
Матей Дацевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Матей [Дмитрович] *гл.* Мацей [Дзмітравіч]
Матей Мателіс Борчевич *гл.* Борчевич Матей Мателіс
Матей Микшевич, чал. с. Вешунцы 102
Матей Петкович *гл.* Петкович Матей
Матей Петькович *гл.* Петкович Матей
Матей Рудоміна *гл.* Рудаміна Мацей Андрэвіч
Матей Тяпинский *гл.* Тяпинский Матей
Матей Яскович, пад. с. Скубаты 97
Матулевич Мартин *гл.* Мартин Матулевич
Матфей *гл.* Четвертенский Матфей Васильевич
Матфей Васильевич Четвертенский *гл.* Четвертенский Матфей Васильевич

Матфей Четвертенский *гл.* Четвертенский Матфей Васильевич
Матыс *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс
Матыс Кравец *гл.* Кравец Матыс
Матыс Хатылеўскі–Шэмбель *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс
Матыс Хотылевский *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс
Матыс Хотылевский–Шембель *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс
Матыс Шэмбель–Хатылеўскі *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс
Матыяс Миколаевич, зям. Віленскага пав. 101
Матьяш [Згалоковский] *гл.* [Згалоковский] Матьяш
Матюль Войткович, чал. с. Вешунцы, бацька Яна, Юрыя, Марціна 102
Матяйть Януш, стр. гасп. шоўленскі 87
Мацайть Стань, стр. гасп. шоўленскі 87
Мацеевич Юрей *гл.* Юрей Мацеевич
Мацей Андрэвіч Рудаміна *гл.* Рудаміна Мацей Андрэвіч
Мацей [Дзмітравіч]. Матей [Дмитрович], брат Ларкі Дзмітравіча і Фёдара [Дзмітравіча], яго айчым – Васіль Шуміха 46
Мацей Таткевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Мацкевич Богуш *гл.* Богуш Мацкевич
Мацкевич Миколай *гл.* Миколай Мацкевич
Мацкевич Янушко *гл.* Янушко Мацкевич
Мацунович Лаврин *гл.* Лаврин Мацунович
Машэвіч Ісак *гл.* Ісак Машэвіч
Мекотев Иван, мешч. віцебскі 41
Мелейдович Амброс *гл.* Амброс Мелейдович
Меленевич Борис *гл.* Барыс Меляневіч
Мелиганец Симон Петрович, чал. Даўгялішскай вол., яго братанічы – Яневічы 10
Меляневіч Барыс *гл.* Барыс Меляневіч
Менжинский В. С. *Прадм. XXIX*
Месис Юхнович, чал. Скемонскай паседзі 11
Мизин Згалоковский *гл.* Згалоковский Мизин
Мікалаева Андрашэвіча – Пятковіча Ганна Мацееўна *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Мацееўна
Мікалаевіч Ян *гл.* Ян Мікалаевіч
Мікалай Венецыян *гл.* Венецыян Мікалай
Мікалай Мархач–Пузялеўскі *гл.* Мархач–Пузялеўскі Мікалай
Мікалай Паўлавіч Нарушэвіч *гл.* Нарушэвіч Мікалай Паўлавіч
Мікалай Пятровіч Кішка–Цеханоўскі *гл.* Кішка–Цеханоўскі Мікалай Пятровіч
Мікалай Рыгоровіч, гасп. баяр., былы служ. Яна Андрашэвіча *Камент. 96*
Мікалай Станіслававіч Конча *гл.* Конча Мікалай Станіслававіч
Мікалай Тальвош *гл.* Тальвош Мікалай
Мікалай Юрыевіч Радзівіл *гл.* Радзівіл Мікалай Юрыевіч
Мікалай Янавіч Радзівіл *гл.* Радзівіл Мікалай Янавіч
Микита Рымкович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Миколаева Андрашевича – Ганна Матеевна Петковича *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Мацееўна

Миколаєвая Андроновича – Ганна Матеевна Петковича *гл.* Андронівча Мікалаєвая – Петковіча Ганна Матееўна
Миколаєвая Кишиная Марина [Михайловна] *гл.* Кишиная Миколаєвая Марина [Михайловна]
Миколаєвич Бернат *гл.* Бернат Миколаєвич
Миколаєвич Енос *гл.* Енос Миколаєвич
Миколаєвич Матыеас *гл.* Матыеас Миколаєвич
Миколаєвич Станислав *гл.* Станислав Миколаєвич
Миколаєвич Сташко *гл.* Сташко Миколаєвич
Миколаєвич Якуб *гл.* Якуб Миколаєвич
Миколаєвич Ян *гл.* Ян Мікалаєвіч
– Ян Миколаєвич
Миколай, чал. с. Вешунцы, сын Юшкі Янавіча 102
Миколай Бакштат *гл.* Бакштат Миколай
Миколай Венецыян *гл.* Венецыян Мікалай
Миколай Вишторович, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Миколай Кишка *гл.* Кішка–Цеханоўскі Мікалай Пятровіч
Миколай Конча *гл.* Конча Мікалай Станіслававіч
Миколай Мацкевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Миколай [Миколаевич] Андронович *гл.* Андронович Миколай [Миколаевич]
Миколай Нарушевич *гл.* Нарушэвіч Мікалай Паўлавіч
Миколай Петкевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Миколай Петрович Кишка [– Техоновский] *гл.* Кішка [– Цеханоўскі] Мікалай Пятровіч
Миколай Радивил *гл.* Радзівіл Мікалай Юрыевіч
– Радзівіл Мікалай Янавіч
Миколай Радюкович, пад. с. Скубаты 97
Миколай Станиславович Конча *гл.* Конча Мікалай Станіслававіч
Миколай Счит *гл.* Щит Миколай
Миколай Тальвош *гл.* Тальвош Мікалай
Миколай Утвинкович, палачанін 82
Миколай [Шимкович] Пошушвенский *гл.* Пошушвенский Миколай [Шимкович]
Миколай Шимкович Толочко *гл.* Толочко Миколай Шимкович
Миколай Щит *гл.* Щит Миколай
Миколай Юрьевич Радивил *гл.* Радзівіл Мікалай Юрыевіч
Мікуліч Іван *гл.* Іван Мікуліч
Мікулич Іван *гл.* Іван Мікуліч
Мікулич Мися *гл.* Мися Мікулич
Микшевич Матей *гл.* Матей Микшевич
Микшевич Юхно *гл.* Юхно Микшевич
Микшевич Ян *гл.* Ян Микшевич
Мілаш Пятровіч. Милош Петровіч, стр. гасп. 12
Мілашевич Мартин *гл.* Мартин Мілашевич
Милей *гл.* Щуров Милей
Милей Щуров *гл.* Щуров Милей
Миликович Андрушкевич, чал. Скемонскай паседзі 11
Миликович Лаврин Павлович, чал. Скемонскай паседзі 11
Милош Матеевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Мілош Петровіч *гл.* Мілаш Пятровіч
Мыльніков Мишко Иванович *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Миницкий Юрей, палачанін 82
Минкович Иван *гл.* Іван Минкович

Минкович Макар *гл.* Макар Минкович
Миско Петничанский *гл.* Петничанский Миско
Миско Шешка („Миска Шешковы люди“) *гл.* Шешка Миско
Мися (Мись), чал. с. Вешунцы, сын Юшкі Янавіча 102
Мися (Мись) Микулич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Міткавіч Васіль *гл.* Васіль Міткавіч
Миткович Василь *гл.* Васіль Міткавіч
Міхайла Аляксандравіч Вішнявецкі *гл.* Вішнявецкі Міхайла Аляксандравіч
Міхайла Богушавіч Масальскі *гл.* Масальскі Міхайла Богушавіч
Міхайла Васілевіч Свінюшскі *гл.* Свінюшскі Міхайла Васілевіч
Міхайла Елавіч Малінскі *гл.* Малінскі Міхайла Елавіч
Міхайла Іванавіч Мыльнік *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Міхайла Іванавіч Мыльнікаў *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Міхайла Пятровіч Дзевачка *гл.* Дзевачка Міхайла Пятровіч
Міхайло, сын Івана Багавіціновіча, сястрынец Івана Копця 106
Міхайло *гл.* Волович Міхайло
Міхайло Александрович Вишневецкий *гл.* Вішнявецкі Міхайла Аляксандравіч
Міхайло Богушевич Масальский *гл.* Масальскі Міхайла Богушавіч
Міхайло Вишневецкий *гл.* Вішнявецкі Міхайла Аляксандравіч
Міхайло Волович *гл.* Волович Міхайло
Міхайло Елович Малинский *гл.* Малінскі Міхайла Елавіч
Міхайло Иванович *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Міхайло Малинский *гл.* Малінскі Міхайла Елавіч
Міхайло Петровіч Девочка *гл.* Дзевачка Міхайла Пятровіч
Міхайло Раткевич, пад. с. Скубаты 97
Міхайло Ромашкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Міхайло Скуринский *гл.* Скуринский Міхайло
Міхайло Соколенский *гл.* Соколенский Міхайло
Міхайло Фронцкевич, палачанін 82
Міхал, палачанін, сын Рыгора Кубліцкага 82
Міхель Воронзенба *гл.* Воронзенба Міхель
Міхель Граільца *гл.* Граільца Міхель
Міхель Граільца („зе Спижу и з Гежмарку“) *гл.* Граільца Міхель
Міхель Грانیца *гл.* Граільца Міхель
Міхно Костантинович, падст. мерацкі 106
Міхно Малой *гл.* Малой Міхно
Миш Гаркович, пад. с. Скубаты 97
Мішка Іванавіч Мыльнік *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Мішка Іванавіч Мыльнікаў *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Мишко Иванович Мыльников *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч
Моисеевич Юхно *гл.* Юхно Моисеевич
Мордас Станислав, умацаваны прыяцель Станіслава Паўлавіча Нарушэвіча і Марыі Львоўны Палубенскага 106
Мормыл, зям. браслаўскі [падольскі] 40

Мошеевич Исак *гл.* Ісак Машэвіч

Мстиславская Настазея Михайловна – Шефановая Андреевича Збаражская *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна

Мстиславская Настасья Михайловна *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна

Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна – Збаражская Шчафанавая Андрэвіча *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна

Мыльнік Мішка Іванавіч *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч

Мыльник Мишко Иванович *гл.* Мыльнікаў Міхайла Іванавіч

Мыльнікаў, Мыльнік Міхайла Іванавіч. Мыльников Михайло, Мишко Иванович, войт аршанскі 48, 49; *Камент.* 48

Навіцкая Астафеевая – Касцюшкаўна Ганна. Новицкая Остафьева – Костюшковна Ганна, зям. Берасцейскага лав., маці Афанаса Навіцкага 95

Наперсткович Ян *гл.* Ян Наперсткович

Нарбут *гл.* Нарбут Станіслав [Миколаевич]

Нарбут Станислав [Миколаевич], с-та ашменскі 1584 – п., ваяводзіч падляшскі 100

Нарбут Ягтович, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99

Нарейкаты Римейко, стр. гасп. шоўленскі 87

Нарейкович Войтех *гл.* Войтех Нарейкович

Нарут, ражоны брат Уйдры 20

Нарушайт Юрей, стр. гасп. шоўленскі 87

Нарушевич Николай [Павлович] *гл.* Нарушэвіч Мікалай Паўлавіч

Нарушевич Станислав Павлович *гл.* Нарушэвіч Станіслаў Паўлавіч

Нарушэвіч Мікалай Паўлавіч. Нарушевич Николай [Павлович], с-та ваўкавыскі 1556, с-та маркаўскі і мядзелскі 1558, сакратар і піс. гасп. 1562, падск. земск. 1566, дз-ца ўшпольскі 1567, † 1575 – п., піс., сакратар, дз-ца маркаўскі і мядзелскі *Прадм. XXVI, XXVII*; 12, 62, 88, 89, 90, 91, 106; *Камент.* 106

Нарушэвіч Станіслаў Паўлавіч. Нарушевич Станислав Павлович, п., цівун віленскі, спраўца Гародзенскага стар., муж Марыі Львоўны Палубенскага 106; *Камент.* 106

Нас Прижедма, чал. цяглы Акініскай мызы, с-та 17

Настазея Михайловна Мстиславская – Шефановая Андреевича Збаражская *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся

Настасся. Настася, пані, жонка Васіля Цішковіча 33

Настасся Міхайлаўна Мсціслаўская – Збаражская Шчафанавая Андрэвіча *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Настасся Міхайлаўна Мсціслаўская

Настасья, ігуменія [м-ра] Св. Кірыла ў Кіеве 45

Настасья Михайловна Мстиславская *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна

Настася *гл.* Настасся

Невельская Анна Ивановна, палачанка 82

Некрашевич Лаврин *гл.* Лаврин Некрашевич

Некрашевич Юдко *гл.* Юдко Некрашевич

Некрашов Костентин *гл.* Някрашаў Канстанцін

Немирич *гл.* Немирич Іван

Немирич Иван, п., дв. гасп., нябожчык 31

Немировича Андрей Якубович *гл.* Неміровіча Андрэй Якубавіч

Неміровіча Андрэй Якубавіч. Немировича Андрей Якубович, нам. мазырскі 1509, нам. чаркаскі 1511, в-да кіеўскі 1514, дз-ца свіслацкі 1522, гет. дворны 1535, † 1540 – п., в-да кіеўскі, „зешлы” 31, 45

Немой Рымшевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99

Нестер Лунькович, мешч. пінскі 71, 72, 73

Нечай Федор, палачанін 82

Новицкая Остафьева – Костюшковна Ганна *гл.* Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна

Новицкий Офанас, сын Астафеевай Навіцкай – Ганны Касцюшкаўны 95

Нотейка Якуб, чал. цяглы Акініскай мызы 17

Нотис Беянович, чал. Скемонскай паседзі 11

Някрашаў Канстанцін. Некрашов Костентин, сын баярскі 57

Овдотья, дачка Цішкі Ярша, жонка Мілея Шчурава 41

Овсеев Тимофей, мешч. віцебскі 41

Овсяный Богуш, дв. гасп. 106

Огинский Федор, кн., палачанін 82

Одинцевича Андрей Семенович *гл.* Адзінцэвіча Андрэй Сямёнавіч

Одноокий Ивчус, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Олексей *гл.* Харигозин Олексей

Олексей Кошель *гл.* Кошель Олексей

Олексей Кушелевич *гл.* Кошель Олексей

Олексей Ракуса *гл.* Ракуса Олексей

Олексей Харигозин *гл.* Харигозин Олексей

Олексей Харихожин *гл.* Харигозин Олексей

Олена Федоровна Ивановая Булгаковая *гл.* Булгакова Івановая Олена Федоровна

Оленский Криштоф *гл.* Крыштаф Аленскі

Олехно, сын Рэкуця, бацька Станіслава, дзед Яна Станіслававіча 20

Олехно Козинский *гл.* Козинский Олехно

Олехнович Иван *гл.* Іван Олехнович

Олешка Козорез *гл.* Козорез Олешка

Онакьич Радко *гл.* Радко Онакьич

Онакьич Станько *гл.* Станько Онакьич

Ондрей Илговский *гл.* Ілгоўскі Андрэй

Оникей Горностай *гл.* Горностай Оникей

Оникей Корсак *гл.* Корсак Оникей

Оноцкович Григорей *гл.* Анацковіч Рыгор

Оноцкович Иван *гл.* Анацковіч Іван

Опанасович Иван *гл.* Іван Опанасович

Опанасович Сташук *гл.* Сташук Опанасович

Опанасович Иван *гл.* Іван Опанасович

Оратовский Сергей, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40

Ососковая Васковая, палачанка 82

Остафей *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч

Остафей Богданович Рпинский *гл.* Рпінскі Астафей Багданавіч

Остафей Волович *гл.* Валовіч Астафей Багданавіч

Остафьева Корсаковая *гл.* Корсакая Остафьева

Остафьева Новицкая – Ганна Костюшковна *гл.* Навіцкая Астафеева – Касцюшкаўна Ганна

Остик *гл.* Осцік Юрый Юрэвіч

Остик Юрей Юрьевич *гл.* Осцік Юрый Юрэвіч

Осцік Юрый Юрэвіч. Остик Юрей Юрьевич, в-да мсціслаўскі 1566, в-да смаленскі 1578, † 1579 – п., с-та brasлаўскі 10, 20

Острозский Костентин Иванович *гл.* Астрожскі Канстанцін Іванавіч
Острозский Костентин Костентинович *гл.* Астрожскі Канстанцін Канстанцінавіч
Офанас Новицкий *гл.* Новицкий Офанас
Охрем, палачанін, сын Рыгора Кубліцкага 82
Ошковский Аврам, зям. браслаўскі [падольскі] 40

Павел, чал. с. Вешунцы, сын Станіслава Мікалаевіча 102

Павел, чал. с. Вешунцы, сын Яна Гойды 102

Павел Ельневич, стр. гасп. шоўленскі 87

Павел Есман *гл.* Есман Павел

Павел Іванавіч Сапега *гл.* Сапега Павел Іванавіч

Павел Иванович Сопега *гл.* Сапега Павел Іванавіч

– в–да наўгародскі

– дз–ца любецкі

Павел Ивашкевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99

Павел Котович *гл.* Котович Павел

Павел Лавринович, стр. гасп. шоўленскі 87

Павел Соколенский *гл.* Соколенский Павел

Павел Сопега *гл.* Сапега Павел Іванавіч

– в–да наўгародскі

– д–ца любецкі

Павел Станять *гл.* Станять Павел

Павел Тиша *гл.* Тиша Павел

Павел Юргайт *гл.* Юргайт Павел

Павлович Войт *гл.* Войт Павлович

Павлович Иван *гл.* Иван Павлович

Павлович Мартин *гл.* Мартин Павлович

Павлович Станислав *гл.* Станислав Павлович

Палубенскага *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна

Палубенскага Марына Львоўна *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна

Палубенскага Марыя, Марына Львоўна. Полубенскаго Марыя, Марина Львовна, жонка Станіслава Пятровіча Нарушэвіча, яе першы муж – Иван Копачь 106; *Камент.* 106

Пашкевіч Адам Мацеевіч, адзін са стваральнікаў кнігі–копіі Метрыкі 44 *Прадм.* XV, XXIV, XXVIII

Пашкевіч Філон Мацеевіч, родны брат Адама Мацеевіча Пашкевіча *Прадм.* XV

Пашкович Янель *гл.* Янель Пашкович

Пелевич Грин *гл.* Грин Пелевич

Петкайт Петр, стр. гасп. шоўленскі 87

Петкевич Николай *гл.* Николай Петкевич

Петкович, Петкович Матей, п., канюшы віленскі, бацька Ганны Мацееўны Пятковіча 96; *Прыб.* 2

Петковича Ганна Матеевна *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна

Петковича Ганна Матеевна – Миколаевая Андрашевича *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна

Петковича Ганна Матеевна – Миколаевая Андрашевича *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна

Петковна Ганна *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна

Петничанский Миско, зям. веніцкі і браслаўскі [падольскі] 38, 39, 40

Петр, палачанін, сын Рыгора Кубліцкага 82

Петр, чал. с. Вешунцы, сын Балтрамея Сташавіча 102

Петр *гл.* Збаражскі Пётр Стэфанавіч

Петр *гл.* Довборович Петр Лавринович

Петр Бибин *гл.* Бибин Петр

Петр Богушевич Масальский *гл.* Масальскі Пётр Богушавіч

Петр Болбойт *гл.* Болбойт Петр

Петр Болтушевич, чал. Скемонскай поседзі 11

Петр Григорьевич *гл.* Пётр Рыгоровіч

Петр Иванович Каменичкий *гл.* Каменичкий Петр Иванович

Петр Корсак *гл.* Корсак Петр

Петр Кочукович, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17

Петр Лавринович Довборович *гл.* Довборович Петр Лавринович

Петр Лазаркович *гл.* Петр Лазоркович

Петр Лазоркович, Лазаркович, мешч. пінскі 71, 72, 73

Петр Миколаевич *гл.* Довборович Петр Миколаевич

Петр Миколаевич Довборович *гл.* Довборович Петр Миколаевич

Петр Петкайт *гл.* Петкайт Петр

Петр [Петрович] Кишка *гл.* Кишка Петр [Петрович]

Петр Раткевич, пад. с. Скубаты 97

Петр [Стефанович] Збаражский *гл.* Збаражскі Пётр [Стэфанавіч]

Петр Якубович, стр. гасп. 13

Петрайт Томаш, стр. гасп. шоўленскі 87

Петрайт Юрей, стр. гасп. шоўленскі 87

Петрашевич Юрей *гл.* Юрей Петрашевич

Петрова Полочаниновa *гл.* Полочаниновa Петрова

Петрович Богдан *гл.* Богдан Петрович

Петрович Григорей *гл.* Григорей Петрович

Петрович Милош *гл.* Мілаш Пятровіч

Петрович Федор *гл.* Федор Петрович

Петрович Юнич *гл.* Юнич Петрович

Петрович Якуб *гл.* Якуб Петрович

Петрович Ян *гл.* Ян Петрович

Петух Тиша, палачанін 82

Петух Федор, палачанін 82

Петькович Матей *гл.* Петкович Матей

Петьковна Ганна *гл.* Андрашэвіча Мікалаевая – Пятковіча Ганна Мацееўна

Печун Якубович *гл.* Печун Якубович

Печун, Печун Якубович, пад. с. Скуцонцы 97

Пётр *гл.* Пётр Рыгоровіч

Пётр Богушавіч Масальскі *гл.* Масальскі Пётр Богушавіч

Пётр Дабаровіч *гл.* Дабаровіч Пётр

Пётр Рыгоровіч. Петр Григорьевич, баяр. Наўгародскага пав. 78, 79, 80

Пётр [Стэфанавіч] Збаражскі *гл.* Збаражскі Пётр [Стэфанавіч]

Пилипович Терешко *гл.* Терешко Пилипович

Піліхоўскі Адам, варшаўскі шкалястык, рэв. *Камент.* 85

Пирин (?) Г. стацкі саветнік *Прадм.* XX

Пичета В. И. *гл.* Пічэта У. І.

Пічэта У. І. Пичета В. И. *Прадм.* XIII; *Камент.* 48, 85; *Уступ.*

Плешивцов Юрко Яковлевич *гл.* Плешыўцоў Юрка Якаўлевіч

Плешыўцоў Юрка Якаўлевіч. Плешивцов Юрко Яковлевич, мешч. азярышчскі 89

Плюша Андрей, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17

Позный Левоникович, Левонкевич, мешч. пінські 44, 71, 72, 73

Позный Левонкевич *гл.* Позный Левоникович

Полоней, жонка Аляксея Ракусы 82

Полочаниновa Петровa, пані, палачанка 82

Полтеникас Андрей *гл.* Болтеникас Андрей

Полубенская Иванова – **Коптевна Реина**, кнг., дзядзіна Марыны Львоўны Палубенскага 106

Полубенский Александр, кн. 106

Полубенского Марина Львовна *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна

Полубенского Марья Львовна *гл.* Палубенскага Марыя Львоўна

Постоловская, зям. веніцкая, удава 40

Потруковский, паручнік Ельнічаў 58

Пошувенский Николай [Шимкович], марш. гасп. 1550, † да 1563 VII 28 – п., марш. гасп. 101

Прибытка Василий, яго мяжа ў Нарве 47

Прижедма Нас *гл.* Нас Прижедма

Проборовский Криштоф, падст. камянецкі 95

Пташицкий С. – Л. Прадм. XV, XXVII

Прокоп Антонович, пушкар гасп. мазырскі 88

Пузылёўскі–Мархач Мікалай *гл.* Мархач–Пузылёўскі Мікалай

Пупичка Иванова, зям. веніцкая 40

Пурнанос Юрь, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17

Пучанис Якуб, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Германа 17

Пятковіча Ганна Мацееўна *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Мацееўна

Пятковіча Ганна Мацееўна – **Мікалаева Андрашэвіча** *гл.* Андрашэвіча Мікалаева – Пятковіча Ганна Мацееўна

Пятровіч Мілаш *гл.* Мілаш Пятровіч

Радвирович Балтрушко *гл.* Балтрушко Радвирович

Радзівіл Мікалай Юрьевич. **Радивил Николай Юрьевич**, падч. 1544, лоўчы 1546, дз–ца лідскі 1547, спраўца Троцкага ваявод. 1549, в–да троцкі 1550, гет. найвыш. 1553, 1556–66, 1577, 1578–84, с–та мазырскі 1556, в–да віленскі і канцлер 1566, с–та ашменскі 1576, гет. інфлянцкі 1578, † 1584 – п., в–да троцкі, гет. найвыш., с–та мазырскі, дз–ца лідскі і самілішскі, член паноў–рад, старэйшы апякун ад Івана Копця 11, 88, 104, 106

Радзівіл Мікалай Янавіч. **Радивил Николай [Янович]**, марш. земск. 1544, с–та берасцейскі 1549, канцлер 1550, в–да віленскі 1551, адміністратар Інфлянцкай з–лі 1561–62, † 1565 – п., в–да віленскі, марш. земск., канцлер, с–та берасцейскі і ковенскі, дз–ца шоўленскі; п., в–да віленскі, марш. земск., канцлер, с–та берасцейскі і ковенскі; п., в–да віленскі, марш. земск., канцлер, с–та берасцейскі, дз–ца барысаўскі і шоўленскі; п., былы віленскі в–да, марш. земск., канцлер, с–та берасцейскі і ковенскі *Прадм. XIII, XXVII*; 58, 97, 98, 101, 102

Радивил Николай Юрьевич *гл.* Радзівіл Мікалай Юрьевич

Радивил Николай [Янович] *гл.* Радзівіл Мікалай Янавіч

Радивил Юрей [Миколаевич], падч. 1509, в–да кіеўскі 1511, с–та гародзенскі 1514, гет. дворны 1520, кашт. троцкі 1522, кашт. віленскі 1527, марш. дворны 1528,

нам. лідскі і беліцкі 1528, гет. найвыш. 1531, † 1541 – п., гетман, п. віленскі 20

Радивиловна Ганна – **Станиславовая Петровича Кишинная** *гл.* Кишинная Станиславовая Петровича – Радивиловна Ганна

Радко Онакьич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99

Радко Щуров *гл.* Щурович Радко

Радко Щурович *гл.* Щурович Радко

Радюкович Николай *гл.* Николай Радюкович

Райскі Станіслаў. **Райский Станислав**, дз–ца аліцкі, сімненскі, неманойцкі 61

Райский *гл.* Райскі Станіслаў

Райский Станислав *гл.* Райскі Станіслаў

Ракуса Иван Богданович, палачанін 82

Ракуса Олексей, палачанін, муж Паланеі 82

Раман Іванавіч Сава *гл.* Сава Раман Іванавіч

Рапановіч Я. Н. Камент. 20; Уступ.

Раткевич Михайло *гл.* Михайло Раткевич

Раткевич Петр *гл.* Петр Раткевич

Рахновский Андрей, зям. brasлаўскі [падольскі] 40

Рахуба А. Уступ.

Рацевич Семен *гл.* Сех Рацевич

Рацевич Сех *гл.* Сех Рацевич

Реина Коптевна – **Ивановая Полубенская** *гл.* Полубенская Иванова – Коптевна Реина

Рекуть. бацька Алехны 20

Ремест Васильевич, стр. гасп. 13

Римейко Нарейкаты *гл.* Нарейкаты Римейко

Римкович Юрей *гл.* Юрей Римкович

Римкун Янушко, стр. гасп. шоўленскі 87

Родевич Стась *гл.* Стась Родевич

Родейшевич Янелис *гл.* Янелис Родейшевич

Родейшевич Ятгос *гл.* Ятгос Родейшевич

Роман Иванович [Сова] *гл.* Сава Раман Іванавіч

Роман Красносельский *гл.* Красносельский Роман

Роман Сова *гл.* Сава Раман Іванавіч

Роман [Федорович] Сангушкович *гл.* Сангушкович

Роман [Федорович]

Роман [Юрьевич Гуторовича] *гл.* [Гуторовича] Роман [Юрьевич]

Ромашкович Михайло *гл.* Михайло Ромашкович

Рпінскі Астафей Багданавіч. **Рпинский Остафей Богданович**, баяр. гасп. Віленскага пав. 86

Рпінскі Гаўрыла Багданавіч. **Рпинский Гаврило Богданович**, баяр. гасп. Віленскага пав. 86

Рпінскі Есіф Багданавіч. **Рпинский Есиф Богданович**, баяр. гасп. Віленскага пав. 86

Рпінскі Марка Багданавіч. **Рпинский Марко Богданович**, баяр. гасп. Віленскага пав. 86

Рпінский Гаврило Богданович *гл.* Рпінскі Гаўрыла Багданавіч

Рпінский Есиф Богданович *гл.* Рпінскі Есіф Багданавіч

Рпінский Марко Богданович *гл.* Рпінскі Марка Багданавіч

Рпінский Остафей Богданович *гл.* Рпінскі Астафей Багданавіч

Рубінавіч Аўрам *гл.* Аўрам Рубінавіч

Рубінавіч Хеім *гл.* Хеім Рубінавіч

Рубинович Аврам *гл.* Аўрам Рубінавіч

Рубинович Хеім *гл.* Хеім Рубінавіч

Рудаміна Мацей Андрэвіч. **Рудомина Матей Андреевич**, райца віленскі 27; *Прыб. 1*

Рудка Антон, зям. brasлаўскі [падоўскі] 40
Рудомина Матей Андреевич *гл.* Рудаміна Мацей Андрэвіч
Румпанос Бринчис, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Руперт, доктар 58
Рутевіч Гойло *гл.* Гойло Рутевіч
Рутевіч Таткарін *гл.* Таткарін Рутевіч
Рыгор Аляксандравіч Хадкевіча *гл.* Хадкевіча Рыгор Аляксандравіч
Рыгор Анацковіч *гл.* Анацковіч Рыгор
Рыгор [Багданавіч] Валовіч *гл.* Валовіч Рыгор [Багданавіч]
Рыгор Маркавіч Валовіча *гл.* Валовіча Рыгор Маркавіч
Рыгоравіч Мікалай *гл.* Мікалай Рыгоравіч
Рыгоравіч Пётр *гл.* Пётр Рыгоравіч
Рымгеловіч Болка *гл.* Болка Рымгеловіч
Рымковіч Микита *гл.* Микита Рымковіч
Рымшевіч Немой *гл.* Немой Рымшевіч

Сабескі Ян III *гл.* Ян III Сабескі
Сава *гл.* Сава Раман Іванавіч
Сава Раман Іванавіч. Сова Роман Иванович, ляснічы Лыскоўскіх і Межырэцкіх пушчаў; ляснічы слоніmsкі 10, 55
Саламірыцкі Багдан Васілевіч. Соломирицкий Богдан Васильевич, кн., дз-ца рагачоўскі 3, 46
[Сангушковая-] Кошарская, Коширская Андреева Богдана [Михайловна], кнг., сястра Шчафанавай Андрэвіча Збаражскай – Настазеі Міхайлаўны Мсціслаўскай, Янавай Юрыевіча Глябовіча – Ганны Фёдаравы Яслаўскага, Мікалаевай Кішчынай Марыны, Янавай Забярэзенскай Барбары 81
Сангушковіч Дмитрей, кн., брат Рамана Сангушківа 106
[Сангушковіч-] Кошарский Андрей Михайлович, кн., марш. гасп. 1522, спраўца Кіеўскага ваявод. 1540, с-та луцкі 1542, ключнік, гарадн. і мастаўнічы луцкі 1546, † 1560 – спраўца Кіеўскага ваявод. 31
Сангушковіч Роман [Федорович], кн., с-та жытомірскі 1557, в-да brasлаўскі [падоўскі] 1566, спраўца гетманства дворнага 1567, гет. дворны 1569, с-та рэчыцкі 1567, † 1571 – брат Дзмітрыя Сангушківа 106
Сапега *гл.* Сапега Дзмітр Фёдаравіч – Сапега Павел Іванавіч
Сапега Багдан Фёдаравіч. Сопега Богдан Федорович, дв., рэв. гасп. 78, 79, 85
Сапега Дзмітр Фёдаравіч. Сопега Дмитр Федорович, падст. берасцейскі 1565, † 1576 – дв., рэв. гасп. падляшскі; памерчы 63, 95, 101
Сапега Леў Іванавіч, сакратар і піс. 1581, падканцлер 1585, с-та слоніmsкі 1586, канцлер 1589, с-та берасцейскі каля 1616, в-да віленскі 1623, гет. найвыш. 1625, † 1633 VII *Прадм. XV*
Сапега Павел Іванавіч. Сопега Павел Иванович, дз-ца brasлаўскі 1517, марш. гасп. 1519, в-да падляшскі каля 1556, в-да наўгародскі 1558, † 1579 – п., в-да наўгародскі 80
Сапега Павел Іванавіч. Сопега Павел Иванович, дз-ца любецкі 1560, кашт. кіеўскі 1566, † 1580 – п., дз-ца любецкі 53; *Камент. 9*
Сапуноў А. П. Прадм. XIII

Свінюшскі Міхайла Васілевіч, піс. гасп. 1511, дз-ца медніцкі 1531, дз-ца стоклішскі 1534, дз-ца крэўскі 1537, дз-ца кармялаўскі 1538, дз-ца ўпіцкі 1539, дз-ца ваўкавыйскі 1543, † да 1545 VI *Прадм. XXVII*
Сволонскі Власны, палачанін, яго стрыечныя браты – Іван і Якуб Валхrameевічы 82
Сволонскі Иван, палачанін, яго стрыечныя браты – Іван і Якуб Валхrameевічы 82
Седляр Ян, яго дом у Вільні 100
Селівестр. Селивестр, архіепіскап, мітрапаліт Кіеўскі, Галіцкі і Усея Русі 21, 22
Селивестр *гл.* Селівестр
Селицкий Иван Стецович, хар. самілішскі, суддзя і піс. троцкі 106
Селява Александр, палачанін 82
Селява Герман, палачанін 82
Семен Рацевіч *гл.* Сех Рацевіч
Семен Соколенскі *гл.* Соколенскі Семен
Семеновіч Вербіло *гл.* Вербіло Семеновіч
Сенко Куцевіч, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Сенько Дем'яненка *гл.* Дем'яненка Сенько
Сенько Евхимович, пушкар гасп. мазырскі 88
Сергей Оратовский *гл.* Оратовский Сергей
Сех, Семен Рацевіч, мешч. лінскі, брат Васкі 71, 72, 73
Сечковіч Андрог, яго мяжа ў Нарве 47
Сидор Иванович, палачанін 82
Симон Петрович Мелиганец *гл.* Мелиганец Симон Петрович
Синик Богдан, мешч. лінскі 44
Сирунь Янко, стр. гасп. шоўленскі 87
[Скеропіна], Скеропинас, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Андрэя 17
Скеропинас *гл.* [Скеропіна]
Скерстовіч Якуб *гл.* Якуб Скерстовіч
Скрумаліс, Скрумиліс Яніс, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Скрумиліс Яніс *гл.* Скрумаліс Яніс
Скумін *гл.* [Тишковіч] Скумін [Львовіч]
Скурат К. У. Устун.
Скурінскі Міхайло, зям. веныцкі 40
Слежаковіч Гельбрат *гл.* Гельбрат Слежаковіч
Слуцкі, кн. 82
Слютко Матеевіч, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Собака Иван, ляснічы 82
Сова Роман Иванович *гл.* Сава Раман Іванавіч
Совгел *гл.* Совгел Венцлав
Совгел Венцлав, зям. гасп. 97
Совгел Станіслаў 97
Соколенскі Андріян, кн., палачанін 82
Соколенскі Богдан, кн., палачанін 82
Соколенскі Васілей, кн., палачанін, сын Янавай Балковай 82
Соколенскі Міхайло, кн., палачанін, сын Янавай Балковай 82
Соколенскі Павел, палачанін, кн. 82
Соколенскі Семен, кн., палачанін, сын Янавай Балковай 82
Соколенскі Тимофей, кн., палачанін 82
Соломірыцкі Богдан Васільевіч *гл.* Саламірыцкі Багдан Васілевіч
Соломірыцкі Иван Васільевіч, кн., с-та мсціслаўскі 78

Сопега Богдан Федорович *гл.* Сапега Багдан Фёдаравіч
Сопега Дмитр Федорович *гл.* Сапега Дзмітр Фёдаравіч
Сопега Павел Иванович *гл.* Сапега Павел Іванавіч
 – в–да наўгародскі
 – дз–ца любецкі
Сочевчич Ждан *гл.* Сочивка Ждан
Сочивка, Сочевчич Ждан, мешч. пінскі 71, 72, 73
Спиридонов М. Ф. *гл.* Спірыдонаў М. Ф.
Спірыдонаў М. Ф. Спиридонов М. Ф.
Камент. 9, 32, 81; Уступ.
Стабровский Войтех, палачанін 82
Станевданис Якуб, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Станевданис Янис, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Станевич Якуб *гл.* Якуб Станевич
Станевич Ян *гл.* Ян Станевич
Станик Юхнович, чал. Скемонскай поседзі 11
Станислав, бацька Яна Станіслававіча, сын Алехны 20
Станислав, чал. с. Вешунцы, сын Юшкі Янавіча 102
Станислав *гл.* Кишка Станислав Петрович
 – Довборович Станислав Мартинович
Станислав Андреевич Довойно *гл.* Давойна Станіслаў Андрэвіч
Станислав Балтроевич, пад. с. Скуцянцы 97
Станислав Бартошевич *гл.* Барташэвіч Станіслаў
Станислав Гзовский *гл.* Гзовский Станислав
Станислав Клочок *гл.* Клочок Станислав
Станислав Кондрат *гл.* Кондрат Станислав
Станислав Мартинович *гл.* Довборович Станислав Мартинович
Станислав Мартинович Довборович *гл.* Довборович Станислав Мартинович
Станислав Николаевич, чал. с. Вешунцы, бацька Паўла 102
Станислав [Николаевич] Нарбут *гл.* Нарбут Станислав [Николаевич]
Станислав Мордас *гл.* Мордас Станислав
Станислав Нарушевич *гл.* Нарушэвіч Станіслаў Паўлавіч
Станислав Павлович, стр. гасп. 13
Станислав Павлович Нарушевич *гл.* Нарушэвіч Станіслаў Паўлавіч
Станислав Петрович Кишка *гл.* Кишка Станислав Петрович
Станислав Райский *гл.* Райскі Станіслаў
Станислав Совгел *гл.* Совгел Станислав
Станислав Станиславович Довойно *гл.* Давойна Станіслаў Станіслававіч
Станислав Сцуркович, пад. с. Скубаты 97
Станиславовая Петровича Кишиня – **Ганна Радивиловна** *гл.* Кишиня Станиславовая Петровича – Радивиловна Ганна
Станиславович Лигейк *гл.* Лигейк Станиславович
Станиславович Якуб *гл.* Якуб Станиславович
Станиславович Ян *гл.* Ян Станиславович
 – Кишка Ян Станиславович
Станіслаў Андрэвіч Давойна *гл.* Давойна Станіслаў Андрэвіч
Станіслаў Барташэвіч *гл.* Барташэвіч Станіслаў
Станіслаў Дабаровіч *гл.* Дабаровіч Станіслаў
Станіслаў Паўлавіч [Гамшэй] *гл.* [Гамшэй] Станіслаў Паўлавіч
Станіслаў Паўлавіч Нарушэвіч *гл.* Нарушэвіч Станіслаў Паўлавіч

Станіслаў Райскі *гл.* Райскі Станіслаў
Станіслаў Станіслававіч Давойна *гл.* Давойна Станіслаў Станіслававіч
Стань Добкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Стань Мацайт *гл.* Майцать Стань
Станько Онакьич, цяглы чал. мерацкі (ілгоўскі) 99
Станькович Щепан *гл.* Щепан Станькович
Станюль Якайт *гл.* Якайт Станюль
Станяць Павел, стр. гасп. шоўленскі 87
Старадубец Ярмола Фёдаравіч *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
Старадубцэвіча, Старадубец Ярмола Фёдаравіч.
Стародубцевича, Стародубец Ермола, Ярмола Федорович, баяр. гасп. магілёўскі 32
Старманос Антинис *гл.* Стирманос Антис
Стародубец Ярмола *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
[Стары] Жыгімонт [I] *гл.* Жыгімонт [I Стары]
[Старый] Жыгимонт [I] *гл.* Жыгімонт [I Стары]
Стасис Живортанис *гл.* Живортанис Янис
Стась Родевич, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
Стасюк Балтроевич, пад. с. Скуцянцы 97
Шашко Николаевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Шашкович Балтроем *гл.* Балтроем Шашкович
Шашук Опанасович, пушкар гасп. мазырскі 88
Стельмах Федор, пад. гасп. 24, 25
Степан, палачанін, сын Рыгора Кубліцкага 82
Степан Лычкович, мешч. пінскі 71, 72, 73
Стефан Андреевич Збаражский *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч
Стефан Збаражский *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч
Стецкович Войтко *гл.* Войтко Стецкович
Стирманос, Старманос Антис, Антинис чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Стихов Конон, мешч. віцебскі 41
Сутко Ледешевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
[Сушковский] Валериян [Протасович], канонік жамойцкі 1533, канонік віленскі 1537, дэкан віленскі каля 1544, сакратар і піс. гасп. 1544, біскуп Луцкі 1549, біскуп Віленскі 1555, † 1579 – біскуп Віленскі, член паноў–рад 104
[Сфорца] Бона, каралева [пол.], найвыш. і вял. кнг. [літ.] 24, 46, 47
Сцуркович Станислав *гл.* Станислав Сцуркович
Счит Николай *гл.* Щит Николай

Тальвош Мікалай. Тальвош Миколай, с–та дынеборскі, кашт. менскі 1566, кашт. жамойцкі 1570, марш. дворны 1588, кашт. троцкі 1596, † 1598 – п., с–та зельборскі і ленаварскі 1, 17; *Камент. 17*
Тальвош Миколай *гл.* Тальвош Мікалай
Тарновский Щефан *гл.* Тарноўскі Шчафан
Тарновский Щефан *гл.* Тарноўскі Шчафан
Тарноўскі *гл.* Тарноўскі Шчафан
Тарноўскі Шчафан. Тарновский Щефан, Щефан, зям. гасп. 56; *Камент. 56*
Татичанос, Тотичанос Андрей, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Брыўчыса 17
Таткарин Рутевич, конюх (чал. цяглы) мерацкі ілгоўскі 99
Таткевич Мацей *гл.* Мацей Таткевич

Татко Ямовтович, чал. цяглы мерацкі ілгоўскі 99
 Таўяш Багданавіч. Товьяш Богданович, жыд берасцейскі, мытнік гасп. 44, 73; *Камент.* 73
 Тейшканос Марганос *гл.* Втейкшанос Маркан
 Теплицкий, ротмістр 58
 Терешко Пилипович, пушкар гасп. мазырскі 88
 Тетеневиц Бернаш *гл.* Бернаш Тетеневиц
 [Техоновский–] Кишка Миколай Петровиц *гл.* Кішка
 [– Цеханоўскі] Мікалай Пятровіч
 Тешкевич Василей *гл.* Цішковіч Васіль [Каляннікавіч]
 Тимофей Гурка *гл.* Гурка Тимофей
 Тимофей Овсеев *гл.* Овсеев Тимофей
 Тимофей Соколенский *гл.* Соколенский Тимофей
 Тимошевиц Иван *гл.* Иван Тимошевиц
 Тимошко Игнатович, мешч. аршанскі 49
 Тихонов *Прадм.* XX
 Тиша Павел, палачанін 82
 Тиша Петух *гл.* Петух Тиша
 Тиша Федор, п., зям. Кіеўскага пав. 31
 Тиша Федор, палачанін 82
 Тишкевич Василей [Каленикович] *гл.* Цішковіч
 Васіль [Каляннікавіч]
 Тишкевич Каленицкий Васильевич *гл.* Цішковіча
 Калянніцкі Васілевіч
 Тишкевич Юрьи *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
 Тишкевич Юрьи Васильевич *гл.* Цішковіча Юрый
 Васілевіч
 Тишкевича Юрьи Васильевич *гл.* Цішковіча Юрый
 Васілевіч
 Тишко *гл.* Ерш Тишко
 Тишко Ерш *гл.* Ерш Тишко
 [Тишкович] Скумин [Львович], дз–ца чарнобыльскі
 1558, марш. гасп. 1558, † да 1565 VII 17 – п., пасол 29
 Тишкович Василей [Каленикович] *гл.* Цішковіч
 Васіль [Каляннікавіч]
 Тишковица Каленицкий Васильевич *гл.* Цішковіча
 Калянніцкі Васілевіч
 Тишковица Юрьи Васильевич *гл.* Цішковіча Юрый
 Васілевіч
 Тишковица Юрьи Васильевича *гл.* Цішковіча Юрый
 Васілевіч
 Товьяш Богданович *гл.* Багданавіч Таўяш
 Толочко Миколай Шимкович, суддзя Гародзенскага
 пав. 106
 Томаш [Лавруков] *гл.* [Лавруков] Томаш
 Томаш Петрайт *гл.* Петрайт Томаш
 Томель Юшкович, пад. с. Скубаты 97
 Томко, чал. с. Вешунцы, сын Юшкі Янавіча 102
 Томонос, Тонос Тумбол, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
 Тонос Тумбол *гл.* Томонос Тумбол
 Тотичанос Андрей *гл.* Татичанос Андрей
 Троекуров, кн. 34
 Троха Яворович 97
 Трохим Давыдович, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
 Тумбол Томонос *гл.* Томонос Тумбол
 Тумбол Тонос *гл.* Томонос Тумбол
 Тяпинский Матей, палачанін 82

Углік Багдан Васілевіч. Углик Богдан Васильевич,
 дв. гасп. 42
 Углик Богдан Васильевич *гл.* Углік Багдан Васілевіч
 Уйдри *гл.* Ундри

Уладыка Аляксандр [Фёдаравіч]. Владыка Алек-
 сандр [Федорович], марш. гасп. 1558, † да 1578 V 15 –
 п., марш. гасп., дз–ца бірштанскі 12
 Ундри, Уйдри, разоны брат Нарута, продак
 Даўбаровічаў 20
 Урбан, чал. с. Вешунцы, сын Марціна Балеевіча 102
 Утвинкович Миколай *гл.* Миколай Утвинкович
 Ушкайт Булцус, стр. гасп. шоўленскі 87
 Ушкерис Адам, стр. гасп. шоўленскі 87

Фац Ян [Миколаевич], паручнік роты Крыштафа
 Ленскага 91
 Федко Демьянович *гл.* Федко Демьянович
 Федко, Федыс Демьянович, Демьянович, мешч. пінскі
 44, 71, 72, 73
 Федор, зям. венецкі 40
 Федор Балакир *гл.* Балакір Фёдор
 Федор Волович *гл.* Волович Федор
 Федор [Дмитрович] *гл.* Фёдар [Дзмітравіч]
 Федор Коблыцкий *гл.* Коблыцкий Федор
 Федор Нечай *гл.* Нечай Федор
 Федор Огинский *гл.* Огинский Федор
 Федор Петровиц, палачанін 82
 Федор Петух *гл.* Петух Федор
 Федор Стельмах *гл.* Стельмах Федор
 Федор Тиша *гл.* Тиша Федор
 – зям. Кіеўскага пав.
 – палачанін
 Федор [Юрьевич Гуторовича] *гл.* [Гуторовича] Федор
 [Юрьевич]
 Федыс Демьянович *гл.* Федко Демьянович
 Федя Карпович, конюх мерацкі (ілгоўскі) 99
 Фёдар Балакір *гл.* Балакір Фёдар
 Фёдар [Дзмітравіч]. Федор [Дмитрович], брат Ларкі
 Дзмітравіча і Мацея [Дзмітравіча], яго айчы – Васіль
 Шуміха 46
 Филип Жижемский *гл.* Жижемский Филип
 Філон *гл.* Пашкевіч Філон Мацеевіч
 Филон *гл.* Кміта Філон Сямёнавіч
 Филон Кміта *гл.* Кміта Філон Сямёнавіч
 Филон Семенович Кміта *гл.* Кміта Філон Сямёнавіч
 Філон Сямёнавіч Кміта *гл.* Кміта Філон Сямёнавіч
 Флериян Жебридовский *гл.* Жебридовский Флериян
 Фредрих Александрович Шумленский *гл.* Шумленскі
 Фрэдрых Аляксандравіч
 Фредрих Шумленский *гл.* Шумленскі Фрэдрых Аляк-
 сандравіч
 Фронцкевич Михайло *гл.* Михайло Фронцкевич
 Фрэдрых Аляксандравіч Шумленскі *гл.* Шумленскі
 Фрэдрых Аляксандравіч
 Фурсавая Васілёвая. Фурсовая Васильева, зям.
 Пінскага пав. 90
 Фурсовая Васильева *гл.* Фурсавая Васілёвая

Хадкевіча Рыгор Аляксандравіч. Ходкевича Григо-
 рей Александрович, падкаморы 1544, в–да віцебскі
 1554, в–да кіеўскі 1555, кашт. троцкі 1559, гет. дворны
 1561, кашт. віленскі 1564, гет. найвыш. 1566, † 1572 ці
 1573 – п., п. троцкі, гет. дворны, дз–ца кармялаўскі; п.,
 п. віленскі, гет. дворны, с–та гародзенскі, член паноў-
 рад 18, 104
 Халецкий *гл.* Халецкий Есиф [Михайлович]

[Халецкий] Дмитр [Есифович], мечнік 1579, падск. дворны 1588, падск. земск. і піс. гасп. 1590, † 1598 – сын Есіфа Халецкага, сястрынец Івана Копця 106
Халецкий Есиф [Михайлович], с-та оўруцкі 1544, с-та чаркаскі і канеўскі 1555, марш. гасп. 1558, † 1559 – п., бацька Дзмітра і Івана 106
Халецкого дети *гл.* [Халецкий] Дмитр [Есифович] – Иван

Хамаровіч Иван *гл.* Иван Хамаровіч

Харашкевіч Г. Л. Хорошкевич А. Л. *Прадм. XIV, XXVII*

Харигозин, Харихожин Алексей, сын баярскі 94

Харихожин Алексей *гл.* Харигозин Алексей

Хатылеўскі–Шэмбель Матыс *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс

Хеім Рубінавіч. Хеим Рубинович, жыд берасцейскі, мытнік гасп. 44, 71, 73; *Камент.* 44, 73

Хеим Рубинович *гл.* Хеім Рубінавіч

Ходевич Василей *гл.* Василей Ходевич

Ходкевич Ян Яронимович, стольнік 1559, дз-ца плотельскі і цельшаўскі 1563, с-та жамойцкі 1564, марш. земск. 1566, адміністратар і гет. Інфлянцкай з-лі 1566–78, кашт. віленскі 1574, † 1579 – п., с-та жамойцкі, дз-ца плотельскі і цельшаўскі, член паноў–рад 104

Ходкевича Григорей Александрович *гл.* Хадкевіча Рыгор Аляксандравіч

Ходковичи, паны 32

Ходор Иванович, мешч. аршанскі 49

Ходорович Довша, *гл.* Довша Ходорович

Хоморович Иван *гл.* Иван Хамаровіч

Хорошкевич А. Л. *гл.* Харашкевіч Г. Л.

Хотылевский *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс

Хотылевский–Шембель Матыс *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс

Хотьян Шембель на Довспуде *гл.* Шембель Хотьян на Довспуде

Хруц Исай, зям. brasлаўскі [падольскі] 40

Цеханоўскі–Кішка Мікалай Пятровіч *гл.* Кішка–Цеханоўскі Мікалай Пятровіч

Цішковіч Васіль [Калянікавіч]. Тишкович, Тишкевич Василей [Каленикович], с-та чаркаскі і канеўскі 1536, с-та менскі 1544, с-та ваўкавыйскі 1546, марш. гасп. 1546, в-да падляшскі 1558, в-да смаленскі 1569, с-та пінскі 1569, † 1571 – п., в-да падляшскі, марш. гасп., с-та менскі 15, 33; *Камент.* 15, 33

Цішковіча *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч

Цішковіча Каляніцкі Васілевіч. Тишковича Каленицкий Васильевич, марш. гасп. 1560, † да 1576 XI 20 – п., марш. гасп., с-та гомейскі, дз-ца шарашоўскі 91

Цішковіча Юрый Васілевіч. Тишковича, Тишкевича, Тишкевич Юрьи Васильевич, Васильевича, с-та ваўкавыйскі 1557, марш. гасп. 1558, в-да берасцейскі 1566, † 1576 – п., марш. гасп., д-ца ваўкавыйскі, айчым Яна Аврамовіча *Прадм. XXVII*; 4, 6, 42, 76

Цыприский Газдрубаль *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль
Цыпрыскі Газдрубаль. Цыприский, Цыприский Газдрубаль, служ. віленскага в-ды Мікалая [Янавіча] Радзівіла 97

Цыпрыский *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль

Цыпрыский Газдрубаль *гл.* Цыпрыскі Газдрубаль

Чаплин Василей *гл.* Чапліч Васіль

Чаплін Васіль *гл.* Чапліч Васіль

Чапліч *гл.* Чапліч Васіль

Чаплич Василей *гл.* Чапліч Васіль

Чапліч, Чаплін Васіль. Чаплич, Чаплин Василей, слуга гасп. 4

Чартарыйская Іванава Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна. Чорторыйская, Чорторыская, Чорториская Ивановая Федоровича – Жеславского Ганна Кузьмина, кнг. 105

Чартарыйскі Иван. Чорторыйский, Чорториский Иван, кн., спраўца Кіеўскага ваявод., муж Чартарыйскай Іванавай Фёдаравіча – Ганны Кузьміной Жаслаўскага, нябожчык 105

Чацвярценскі Васіль Андрэвіч. Четвертенский Василей Андреевич, кн., сын Андрэвай Чацвярценскай Марыны Леўкаўны 74; *Камент.* 74

Черкас, палачанін 82

Четвертенская [Андреева] Марина Левковна, кнг., маці Льва і Васіля Андрэвіча Чацвярценскіх 74

Четвертенская Ивановая – Киселевна Марья, кнг. 74

Четвертенский Василей Андреевич *гл.* Чацвярценскі Васіль Андрэвіч

Четвертенский Иван, кн., яго жонка – Іванава Чацвярценская – Марья Кісялёўна 74

Четвертенский Лев Андреевич, кн., сын Андрэвай Чацвярценскай Марыны Леўкаўны 74

Четвертенский Матфей Васильевич, кн. 40

Чечель, зям. brasлаўскі [падольскі] 40

Чиж Богдан, палачанін 82

Чорториская Ивановая *гл.* Чартарыйская Іванава Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна

Чорториский Иван *гл.* Чартарыйскі Иван

Чорторыйская *гл.* Чартарыйская Іванава Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна

Чорторыйская Ивановая Федоровича – Жеславского Ганна Кузьмина *гл.* Чартарыйская Іванава Фёдаравіча – Жаслаўскага Ганна Кузьміна

Чорторыйский *гл.* Чартарыйскі Иван

Чорторыйский Иван *гл.* Чартарыйскі Иван

Шембель–Хотылевский Матыс *гл.* Шэмбель–Хатылеўскі Матыс

Шембель Хотьян на Довспуде, продак Матыса Хатылеўскага–Шэмбеля 24

Шешка Миско, зям. brasлаўскі [падольскі] 40

Шимко, чал. с. Вешунцы, сын Марціна Балеевіча 102

Шимкович Ян *гл.* Ян Шимкович

Шишка Арсений *гл.* Шышка Арсеній

Шломич Еско *гл.* Еська Шломіч

Шломіч Еська *гл.* Еська Шломіч

Шмерлевіч Давыд *гл.* Давыд Шмерлевіч

Шмерлевич Давыд *гл.* Давыд Шмерлевіч

Шпірка. Шпирко, шафер дынемонцкі 70

Шпирко *гл.* Шпірка

Шумиха Василей, баяр. гасп. рагачоўскі, айчым Ларкі Дзмітравіча, Фёдара і Мацяя [Дзмітравічаў] 46

Шумленскі Фрэдрых Аляксандравіч. Шумленский Фредрих Александрович, бурмістр віленскі 21, 22

Шумленский Фредрих Александрович *гл.* Шумленскі Фрэдрых Аляксандравіч

Шустанис Якуб, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17

Шчасны [Шымкавіч] Герцык *гл.* Герцык Шчасны [Шымкавіч]
Шчафан Андрэвіч Збаражскі *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч
Шчафан Тарноўскі *гл.* Тарноўскі Шчафан
Шчафанавая Андрэвіча Збаражская – Настасся Міхайлаўна Мсціслаўская *гл.* Збаражская Стэфанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна
Шчефан Тарновский *гл.* Тарноўскі Шчафан
Шышка Арсеній. Шишка Арсений, манах 67, 68
Шэмбель–Хатылеўскі Матыс. Шембель–Хотылевский Матыс, зям. гасп. гародзенскі 24, 25

Шасный Герцык *гл.* Герцык Шчасны [Шымкавіч]
Щастный Забелич *гл.* Забелич Щастный
Щепан, чал. с. Вешунцы, патужнік Янеля Пашкавіча, бацька Мацея 102
Щепан, чал. с. Вешунцы, сын Марціна Балеєвіча 102
Щепан Болтушевич, чал. с. Вешунцы 102
Щепан Лопата *гл.* Лопата Щепан
Щепан Станькович, стр. гасп. шоўленскі 87
Щепуль Янкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Щефан Андреевич Збаражский *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч
Щефан Збаражский *гл.* Збаражскі Шчафан Андрэвіч
Щефан Тарновский *гл.* Тарноўскі Шчафан
Щефановая Андреевича Збаражская – Настасся Михайловна Мстиславская *гл.* Збаражская Шчафанавая Андрэвіча – Мсціслаўская Настасся Міхайлаўна
Шит Миколай, п., дв. гасп. 96; Прыб. 2
Щуров Милей, мешч. віцебскі 41
Щуров, Щурович Радко *гл.* Щурович Радко
Щурович, Щуров Радко, яго двор у Віцебску 41
Щуровский Кузма, зям. браслаўскі [падольскі] 40

Юдко Некрашевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Юнич Петрович, стр. гасп. 13
Юргайть Павел, стр. гасп. шоўленскі 87
Юргайть Ян, стр. гасп. шоўленскі 87
Юрей („который ездил до Пернаву”) 58
Юрей, чал. с. Вешунцы, сын Мацюля Войткавіча 102
Юрей, чал. с. Вешунцы, сын Марціна Балеєвіча 102
Юрей Будила *гл.* Будила Юрей
Юрей Быковский *гл.* Быковский Юрей
Юрей Мацеевич, чал. Скемонскай паседзі, бацька Юхны 11
Юрей [Миколаевич] Радивил *гл.* Радивил Юрей [Миколаевич]
Юрей Миницкий *гл.* Миницкий Юрей
Юрей Нарушайть *гл.* Нарушайть Юрей
Юрей Петрайт *гл.* Петрайт Юрей
Юрей Петрашевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Юрей Римкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Юрей Юрьевич Остик *гл.* Осцік Юрый Юрьевич
Юрей Янушкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Юрка Якаўлевіч Плешыўцоў *гл.* Плешыўцоў Юрка Якаўлевіч
Юрко *гл.* Гуторов Юрко
Юрко Гуторов *гл.* Гуторов Юрко
Юрко Яковлевич Плешивцов *гл.* Плешыўцоў Юрка Якаўлевіч

Юрый Васілевіч Цішковіча *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрый Юрьевич Осцік *гл.* Осцік Юрый Юрьевич
Юрьевая, пані, жонка Юрыя Васілевіча Цішковіча 76
Юрьевая Масальская *гл.* Масальская Юрьевая
Юрьевич Ян *гл.* Ян Юрьевич
Юрьн *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрьн Васильевич Тишковица *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрьн Васильевича Тишковица *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрьн Веженос *гл.* Веженос Юрьн
Юрьн Пурнанос *гл.* Пурнанос Юрьн
Юрьн Тишкевич *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрьн Тишковица *гл.* Цішковіча Юрый Васілевіч
Юрьн Юшкович, пад. с. Скубаты 97
Юхне Красносельский *гл.* Красносельский Юхне
Юхно, чал. Скемонскай паседзі, сын Юрыя Мацеевіча 11
Юхно Микшевич, чал. с. Вешунцы 102
Юхно Монсеевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Юхнович Месис *гл.* Месис Юхнович
Юхнович Станик *гл.* Станик Юхнович
Юшко Горевич, мешч. лінскі 44, 71, 72, 73
Юшко Янович, чал. с. Вешунцы, бацька Мікалая, Станіслава, Місі, Томкі, Лянарта 102
Юшкович Томель *гл.* Томель Юшкович
Юшкович Юрьн *гл.* Юрьн Юшкович
Юшкович Ян *гл.* Ян Юшкович

Явор *гл.* Явор Будаевич
Явор Будаевич 97
Яворович Троха *гл.* Троха Яворович
Ягайть Адам, стр. гасп. шоўленскі 87
Якайть Станюль, стр. гасп. шоўленскі 87
Якайть Янко, стр. гасп. шоўленскі 87
Якович Богуш *гл.* Богуш Якович
Яковович Карп *гл.* Карп Яковович
Якуб, чал. цяглы Акнісцкай мызы, брат Андрыса Карвіра 17
Якуб, чал. с. Вешунцы 102
Якуб Волхромеевич, палачанін, стрыечны брат Івана і Власнага Свалонскіх 82
Якуб Казноўскі *гл.* Казноўскі Якуб
Якуб Нотейка *гл.* Нотейка Якуб
Якуб Петрович, пад. с. Скубаты 97
Якуб Пучанис *гл.* Пучанис Якуб
Якуб Скерстович, стр. гасп. шоўленскі 87
Якуб Станевданис *гл.* Станевданис Якуб
Якуб Станевич, пад. с. Скуцянцы 97
Якуб Станиславович, мешч. лінскі 72
Якуб Шустанис *гл.* Шустанис Якуб
Якуб Янович, чал. Скемонскай паседзі 11
Якубас Вятпунанис, чал. цяглы Акнісцкай мызы 17
Якубовая Зычиловая *гл.* Зычиловая Якубовая
Якубович Боярель *гл.* Боярель Якубович
Якубович Петр *гл.* Петр Якубович
Якубович Печун *гл.* Печун Якубович
Якубович Печюн *гл.* Печюн Якубович
Якшта, вайт апескі 20
Ямовтович Татко *гл.* Татко Ямовтович
Ян, сын Пятра Дабаровіча *гл.* [Дабаровіч] Ян [Пятровіч]
Ян, чал. с. Вешунцы 102

Ян, чал. с. Вешунцы, сын Мацюля Войткавіча 102
Ян, чал. с. Вешунцы, сын Яна Гойды 102
Ян *гл.* Андрашэвіч Ян Мікалаевіч
 – Аўрамовіч Ян [Янавіч]
 – Ян Аврамович
 – Кишка Ян Станиславович
Ян Аврамович *гл.* Аўрамовіч Ян [Янавіч]
Ян Аврамович, п., бацька Яна Аўрамовіча 76
Ян Белозор *гл.* Белозор Ян
Ян Выдра *гл.* Выдра Ян
Ян Гайко *гл.* Гайка Ян Мікалаевіч
Ян Гойда *гл.* Гойда Ян
Ян Гойла *гл.* Гойла Ян
Ян Градовский *гл.* Градоўскі Ян
Ян Градоўскі *гл.* Градоўскі Ян
Ян Гришкович 97
Ян Дульскі *гл.* Дульскі Ян
Ян Каханскі *гл.* Каханскі Ян
Ян Кишка *гл.* Кишка Ян Станиславович
Ян [Ленкевич] (?), чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Ян Мікалаевіч. Ян Міколаевич, стр. гасп. 12
Ян Мікалаевіч Андрашэвіч *гл.* Андрашэвіч Ян Мікалаевіч
Ян Мікалаевіч Гайка *гл.* Гайка Ян Мікалаевіч
Ян Міколаевич *гл.* Ян Мікалаевіч
Ян [Миколаевич] Фаш *гл.* Фаш Ян [Миколаевич]
Ян Микшевич, чал. с. Вешунцы 102
Ян Наперсткович, стр. гасп. шоўленскі 87
Ян Петрович, чал. с. Вешунцы, бацька Мацея 102
Ян Седляр *гл.* Седляр Ян
Ян Станевич, пад. с. Скуцянцы 97
Ян Станиславович, зям. Віленскага пав., яго „братия” па бацьку – Даўбаровічы 20
Ян Станиславович Кишка *гл.* Кішка Ян Станіслававіч
Ян Шимкович, дз–ца конеўскі 1551, марш. гасп. 1551, с–та тыкоцінскі 1554, піс. гасп. 1554, † да 1569 V – п., марш. і піс. гасп. 106
Ян Юргайт *гл.* Юргайт Ян
Ян Юрьевич Ваўчковіча *гл.* Ваўчковіча Ян Юрьевіч
Ян Юрьевич Волчкович *гл.* Ваўчковіча Ян Юрьевіч
Ян Юрьевич Волчкович *гл.* Ваўчковіча Ян Юрьевіч
Ян Юрьевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Ян Юшкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Ян [Янавіч] Аўрамовіч *гл.* Аўрамовіч Ян [Янавіч]
Ян Янкович, стр. гасп. шоўленскі 87
Ян [Янович] Заберезынский *гл.* [Заберезенский] Ян [Янович]
Ян Яронимович Ходкевич *гл.* Ходкевич Ян Яронимович
Ян III Сабескі, кар. пол., вял. кн. літ. 1673–94 *Прадм. XIX*
Янавая Глябовіча Ганна *гл.* Глябовіча Янавая Юрьевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдарайна
Янавая Юрьевіча Глябовіча – Ганна Фёдарайна Жаслаўскага *гл.* Глябовіча Янавая Юрьевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдарайна
Яневичи, людзі Даўгялішскай вол.. братанічы Сімона Пятровіча Меліганца 10
Янелис Родейшевич, чал. Даўгялішскай вол. 10
Янель Пашкович, чал. с. Вешунцы, бацька Грыга 102
Янель Ясевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Янис Бернатанис *гл.* Бернатанис Янис
Янис Бернатович *гл.* Бернатанис Янис

Янис Живортанис *гл.* Живортанис Янис
Янис Скрумалис *гл.* Скрумалис Янис
Янис Скрумилис *гл.* Скрумалис Янис
Янис Станевданис *гл.* Станевданис Янис
Янич Гейдянос *гл.* Гейдянос Янич
Яничик Гейдянос *гл.* Гейдянос Янич
Янко Леонтевич, чал. цяглы мерацкі (ілгоўскі) 99
Янко Мартинович, стр. гасп. 13
Янко Сирунь *гл.* Сирунь Янко
Янко Якайт *гл.* Якайт Янко
Янкович Щепуль *гл.* Щепуль Янкович
Янкович Ян *гл.* Ян Янкович
Яновая Болковая *гл.* Болковая Яновая
Яновая Заберезенская Барбара [Михайловна] *гл.* Заберезенская Яновая Барбара [Михайловна]
Яновая Корсаковая *гл.* Корсаковая Яновая
Яновая Комаевская Крыстына Глебовна *гл.* Комаевская Яновая Крыстына Глебовна
Яновая Юрьевича Глебовича – Ганна Федоровна Жославского *гл.* Глябовіча Янавая Юрьевіча – Жаслаўскага Ганна Фёдарайна
Янович Андрей *гл.* Андрей Янович
Янович Балтрмей *гл.* Балтрмей Янович
Янович Женосут *гл.* Женосут Янович
Янович Юшко *гл.* Юшко Янович
Янович Якуб *гл.* Якуб Янович
Янович Януть *гл.* Януть Янович
Януть Янович, стр. гасп. шоўленскі 87
Януш Гошкович, чал. Скемонскай паседзі 11
Януш Матяйт *гл.* Матяйт Януш
Янушко Мацкевич, стр. гасп. шоўленскі 87
Янушко Римкун *гл.* Римкун Янушко
Янушкович Юрей *гл.* Юрей Янушкович
Яранім Енівалт *гл.* Енівалт Яранім
Ярмола Стародубец *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
Ярмола Фёдаравіч Старадубец *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
Ярмола Фёдаравіч Старадубцэвіча *гл.* Старадубцэвіча Ярмола Фёдаравіч
Ярмолевич В. С. *Уступ.*
Яроним *гл.* Енівалт Яранім
Яроним Енивалт *гл.* Енівалт Яранім
Ясевич Янель *гл.* Янель Ясевич
Яскович Матей *гл.* Матей Яскович
Ятовтович Нарбут *гл.* Нарбут Ятовтович
Ятюс Родейшевич, чал. Даўгялішскай вол. 10
Яцковский *гл.* Яцкоўскі Есіф
Яцковский Есиф *гл.* Яцкоўскі Есіф
Яцкоўскі *гл.* Яцкоўскі Есіф
Яцкоўскі Есіф. Яцковский Есиф, дв. гасп. 10

Abracham Kunczewicz *vide* Kunczewicz Abracham
Alexander Sapieha *vide* Sapieha Alexandri
Andrusiewiczowaja, Andruszewicza Pietkiewiczowna Anna 96; *Прыб. 2*
Anna Pietkiewiczowna Andrusiewiczowaja *vide* Andrusiewiczowaja Pietkiewiczowna Anna
Antanavičius D. *Прадм. XXIX*
August Zygmunt *vide* Zygmunt August
Augustus Sigismundus *vide* Sigismundus Augustus
Augustus Stanislaus *vide* Stanislaus Augustus

Baliulis A. Прадм. XXIX
 Banionis E. Прадм. XV
 Bohdanowicz Прадм. XX
 Boniecki A. Камент. 41; Устун.
 Borkulab Прадм. XX
 Chreptowicz J. Прадм. XV
 Conrad Knopf vide Knopf Conrad
 Darewski–Weryga Stefan Прадм. XX
 Dulski Joannes 8
 Einualt Heronim, cinus 64
 Gudavičius E. Прадм. XXIX
 Heronim vide Einualt Heronim
 Heronim Einualt vide Einualt Heronim
 Jacenty Krzewski vide Krzewski Jacenty
 Joannes Dulski vide Dulski Joannes
 Joannes Kochanski vide Kochanski Joannes
 Jozef Kaznowski vide Kaznowski Jozef
 Karpavičienė J. Прадм. XXIX
 Kaznowski Jozef Прыб. 2
 Kirkienė G. Прадм. XXIX
 Knopf Conrad 8
 Kochanski vide Kochanski Joannes
 Kochanski Joannes 8
 Korsakowajia 82

Krzewski Jacenty Прадм. XX
 Kunczewicz Abracham 64
 Kzowski 96
 Laucevičius E. Прадм. XIV; Прыб. 2
 Lazutka S. Прадм. XXIX
 Lulewicz H. Устун.
 Mikolay Puzoliewski vide Puzoliewski Mikolay
 Naruszewicz A. Прадм. XV
 Nicolay Radsiwil vide Radsiwil Nicolay
 Pietkiewiczowna Anna Andrusiewiczowaja vide Andrusiewiczowaja Pietkiewiczowna Anna
 Puzoliewski Mikolay, instigator Прадм. XX
 Rachuba A. Устун.
 Radsiwil Nicolay 77
 Sinarska–Czaplicka J. Прадм. XIV; Прыб. 2
 Sapieha Alexander Прадм. XV
 Sigismundus Augustus 27, 64, 65; Прыб. 1
 Stanislaus Augustus Прадм. XV
 Stefan Darewski–Weryga vide Darewski–Weryga Stefan
 Valikonytė I. Прадм. XXIX
 Weryga–Darewski Stefan vide Darewski–Weryga Stefan
 Viskantaitė S. Прадм. XXIX
 Wolff J. Устун.
 Zygmunt August, król Прадм. XXIII; Прыб. 2

Геаграфічны паказальнік

Айрогальская вол. Ойрагольская вол. 56
 Азарычы. Азаричи. в. Слаўгарадскага р-на Гомельскай
 вобл. Озаричи, с. Магілёўскай вол. 82
 Акніста. Акниста, Окниста, мыза пры Інфлянцкай
 мяжы 1, 17, 17*; Камент. 1, 17
 Акниста гл. Акниста
 Акниста, рэчка гл. Окниста
 Алина. р. 98
 Алинский, дварэц Філона Сямёнавіча Кміты 98
 Андрейковщина, Андрейковщина, з-ля ў Слоніміскім
 пав. 24, 25
 Андрейковщина гл. Андрейковщина
 Антвее, с. Айрогальскай вол. 56; Камент. 56
 Арея гл. Орея
 Ариеса гл. Орея
 Аршанскі пав. Прадм. XV
 Асташына, Осташино, в. Навагрудскага р-на Гродзенскай
 вобл. Осташино, с. Наўгарадскага пав. 78
 Астроўчыцы, Островичи, в. Клецкага р-на Мінскай
 вобл. Островичи / Астроўчыцы, вотчынны м-к Ганны
 Мацееўны Пятковіча 96; Прыб. 2; Камент. 96
 Астроўчыцы гл. Астроўчыцы
 Астрына, Острина, г. п. Шчучынскага р-на Гродзенскай
 вобл. Острина*, Острина*, двор, ц. дзярж. 2, 5,
 12, 44, 50, 71, 87, 94

Бабровічы, Бобровичи, в. Калінкавіцкага р-на Гомельскай
 вобл. Бобровичи, с. Мазырскай вол. 82
 Баброўнікі гл. Вялікія Баброўнікі
 Баброўнікі Вялікія гл. Вялікія Баброўнікі
 Бабруйская вол. Камент. 32
 Бабрунікі, Бобруники, в. Астравецкага р-на Гродзенскай
 вобл. Бобруники 101

Багримовичи гл. Багрымавічы
 Багриновичи гл. Багрымавічы
 Багрымавічы. Багриновичи, в. Петрыкаўскага р-на
 Гомельскай вобл. Багриновичи, с. Мазырскай вол. 82
 Бадзівалы, Бодиволы, в. Астравецкага р-на Гродзенскай
 вобл. Бодеволы*, с. 101
 Бал. стаў Філона Сямёнавіча Кміты 98
 Барысаў. Борисов, гор., ц. р-на Мінскай вобл. Бори-
 сов*, ц. дзярж. 59, 60, 101
 Барысаўская вол. Прадм. XV
 Барыскавічы. Борисковичи, в. Мазырскага р-на Го-
 мельскай вобл. Борисовичи, с. Мазырскай вол. 82
 Баяры. Бояры, в. Слонімскага р-на Гродзенскай вобл.
 Бояры *. [с.] Слонімскай вол., ц. в-ва 55
 Беларусь Прадм. XIII, XV, XXIX; 82; Камент. 32; Ус-
 тун.
 Белая Церковь гл. Белая Цэркаў
 Белая Цэркаў. Белая Церковь, замак 39, 43, 43*; Ка-
 мент. 43
 Белый Камень 58
 Берасцейскае в-ва. Берестейское в-во 76
 Берасцейскае – і Валадзімерскае – уладыцтва
 (епіскапства) гл. Валадзімерскае і Берасцейскае ўла-
 дыцтва (епіскапства)
 Берасцейскі пав. Берестейский пов. 76, 95
 Берестейский пов. гл. Берасцейскі пав.
 Берестейское – и Володимерское – владычество (епископство)
 гл. Валадзімерскае і Берасцейскае ўладыцтва
 (епіскапства)
 Берестейское в-во гл. Берасцейскае в-ва
 Берестейское стар.* 89, 97, 98, 101, 102, 104
 Берестье гл. Брэст
 Беровизный, закуток двара Мяцелі 61
 Биржаны* 17

Берестье *гл.* Брэст
Беровизный, закуток двара Мяцелі 61
Биржаны* 17
Бирштанская вол. Биштанская вол. 12, 13
Бирштанская вол. *гл.* Бірштанская вол.
Бирштанская держ.* 12
Бирштаны*, ц. вол. і дзярж. 12, 13
Блошно *гл.* Падгорная
Бобровици *гл.* Бабровічы
Бобровники *гл.* Бабрунікі
 – Вялікія Баброўнікі
Бобровники Великие *гл.* Вялікія Баброўнікі
Бобруники *гл.* Бабрунікі
Бовки *гл.* Боўкі
Богае *гл.* Гобае
Богарарнево, с. Бірштанской вол. 13
Бограны*, с. Бірштанской вол. 13
Бодеволы *гл.* Бадзівалы
Бодиволы *гл.* Бадзівалы
Бор Добрый *гл.* Вялікі Добры Бор
Бор Добры Вялікі *гл.* Вялікі Добры Бор
Бор Добрый Великий *гл.* Вялікі Добры Бор
Борисковичи *гл.* Барыскавічы
Борисов *гл.* Барысаў
Борисовичи *гл.* Барыскавічы
Борисовская держ.* 101
Боўкі. Бовки, с. Айрогальскай вол. 56; *Камент.* 56
Боярское в–во*, у Слонімскай вол. 55
Бояры *гл.* Баяры
Бражэлцы, с. Ейшышскай вол. *Прадм.* XV
Бранск*, ц. стар. 57
Бранское стар.* 57
Браслав *гл.* Браслаў
Браславль *гл.* Браслаў
 – Браслаўль [Падольскі]
Браславская, Брасловская вол. 40
Браславский пов. *гл.* Браслаўскі пав.
Браславский [Подольский] пов. *гл.* Браслаўскі [Падольскі пав.]
Браславское стар.* 10, 20
Браславское [Подольское] стар.* 38, 40, 62
Браслаў, Браслав, гор., ц. р–на Віцебскай вобл. Браславль, замак, ц. вол., пав. і стар. 10*, 20, 20*; *Камент.* 20
Браслаўль [Падольскі]. Браславль, Брасловль [Подольский], места і замак, ц. пав. і стар. 38*, 39*, 40, 40*, 62*, 77
Браслаўскі пав. Браславский пов. 20
Браслаўскі [Падольскі] пав. Браславский [Подольский] пов. 38, 39
Браслаўскі р–н *Камент.* 20
Брасловль *гл.* Браслаўль [Падольскі]
Брасловская вол. *гл.* Браславская вол.
Брест *гл.* Брэст
Брингиво *гл.* Бринчово
Бринчово, Брынчово, Брингиво, балота 17
Брозов, двор Ваўкініцкай вол. Троцкага цівунства 56
Брынчово *гл.* Бринчово
Брэст, Брест, гор., ц. р–на і вобл. Берестье / Бярэсце, места, ц. пав. і стар. 15*, 23*, 44*, 69*, 71*, 73*, 76, 76*, 77*, 89*, 95*, 97*, 98*, 101*, 102*, 104*; *Камент.* 44
Будовнишка, пустая валока ў Даўгялішскай вол. 10
Бутковичи, с. двара Мяцелі 61

Буякі, Буяки. в. Брэскага р–на Брэскай вобл. Буяки, дварэц Берасцейскага пав. 76
Буяки *гл.* Буякі
Быстрица *гл.* Быстрыца
Быстрыца, Быстрица, в. Астравецкага р–на Гродзенскай вобл. Быстрица 10
[Бытовица]* 35
[Бытовичское] стар.* 35
Быхаў, Быхов, г., ц. р–на Магілёўскай вобл. Быхов*, м–к Хадковічаў 32
Быхов *гл.* Быхаў
Бялавічы, с. Барысаўскай вол. Аршанскага пав. Прадм. XV
Бярэсце *гл.* Брэст

Вайнілы, Войнилы, в. Чавускага р–на Магілёўскай вобл. (вер.). Войниловичи, с. Магілёўскай вол. 82
Вайшвідава, Войшвидово, сц. Румшышскай вол. Ковенскага пав. 7
Валадзімерскае і Берасцейскае ўладцтва (епископства). Володимирское, Володымерское и Берестейское владичество (епископство) 69, 69*, 77*
Валожын, Воложин, гор., ц. р–на Мінскай вобл. Воложин*, ц. дзярж. 14
Валынская з–ля. Волынская з–ля, Воłyнь 28, 29, 31, 76, 77, 77*, 104, 105
Варвойпишки, з–ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Варишки *гл.* Варышкі
Варняны, Ворняны, в. Астравецкага р–на Гродзенскай вобл. Ворняны, ц. плябаніі 101, 101*
Варшава* 85
Варышкі. Варишки*, дварэц пад Варанскай пушчай 56
Василишка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11
Васілішкі, Василишки, в. Шчучынскага р–на Гродзенскай вобл. Василишки*, ц. вол. і дзярж. 19, 38, 39, 40, 94
 – фальв. 19
Василишки *гл.* Васілішкі
Васілішская вол. Василишская вол. 94
Василишская вол. *гл.* Васілішская вол.
Василишская держ.* 19, 38, 39, 40, 94
Васинча, р. 97
Ваўкавыцкая вол. Волковийская вол. 4, 6, 42
Ваўкавыск, Волковыск, гор., ц. р–на Гродзенскай вобл. Волковийск, ц. вол. і дзярж. 4, 4*, 6, 6*, 42*, 76
Ваўкініцкая вол. 56
Вгеры* 58
Вейсен, м–к Копцей 106, 106*
Великая Курница *гл.* Вялікая Курніца
Великие Бобровники *гл.* Вялікія Баброўнікі
Великое князство Литовское *гл.* Вялікае княства Літоўскае
Великое князство Московское* 28, 29, 83 *гл.* Московская з–ля
 – Масква
 – Руская дзяржава
Великое князтво Литовское *гл.* Вялікае княства Літоўскае
Великое Можейково *гл.* Вялікае Мажэйкава
Великое Село *гл.* Вялікае Сяло
Велья *гл.* Вілія
Веніца *гл.* Вінніца
Веница *гл.* Вінніца

Веницкая вол. 40
Веніцкі пав. Веницкий пов. 38, 39
Веницкий пов. *гл.* Веніцкі пав.
Веницкое стар.* 38, 40, 62
Вешунцы, с. Рудамінской вол. Віленскага ваявод. 102
Видба *гл.* Віцьба
Відзьба *гл.* Віцьба
Віленскае ваявод. Виленское воевод. 20, 58*, 69*, 81*, 89*, 97, 97*, 98, 98*, 101, 101*, 102, 102*, 104
Віленская губ. *Уступ.*
Віленскі пав. Виленский пов. *Прадм. XV*; 20, 86, 101, 102
Виленский пов. *гл.* Віленскі пав.
Виленское бискупство* 104
Виленское воевод. *гл.* Віленскае ваявод.
Виленское тиунство* 106
Вілія, Вилия, р. у Беларусі і Літве, правы прыток Нёмана. Велья, р. 100
Вільнюс. Вильня / Вільня, места сталечнае і замак, ц. ваявод., пав., цівунства, біскупства *Прадм. XV*; 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 19* 20, 20*, 21, 21*, 22, 22*, 23, 24, 25, 26, 27, 27*, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 38*, 39, 40*, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 58*, 59, 60, 61, 62, 67, 68, 69, 69*, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 81*, 82, 83, 85, 86, 86*, 88, 89, 89*, 90, 91, 92, 93, 94, 94*, 95, 96, 96*, 97, 97*, 98, 99, 100, 100*, 101, 101*, 102, 102*, 103, 104, 104*, 105, 106, 106*; *Прыб. 1, 1*, 2; Камент. 100*
Вільня *гл.* Вільнюс
Вильня *гл.* Вільнюс
Вильчицы *гл.* Вільчыцы
Вільчыцы, Вильчицы, в. Магілёўскага р-на Магілёўскай вобл. (*вер.*). Волчичи, с. Магілёўскай вол. 82
Вінніца. Веница / Веніца, места, замак, ц. вол., пав., стар. 38*, 39*, 40, 40*, 62*, 77
Вистичи *гл.* Вістычы
Вистычи *гл.* Вістычы
Вістычы, Вистычи, в. Брэскага р-на Брэскай вобл.
Вистичи, м-к пад Бярэццем 76; *Камент. 76*
Витебск *гл.* Віцебск
Витебский пов. 82
Витебское – Полоцкое и Мстиславское – архиепископство – владычество *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства – уладыцтва
Витебское воевод.* 41, 81, 104
Витепск *гл.* Віцебск
Витулин, двор на Падляшшы 106
Витьба *гл.* Віцьба
Віцебск, Витебск, гор., ц. р-на і вобл. Витебск, Витепск, места і замак, ц. ваявод. і пав. 36*, 41*, 54, 67*, 81*, 82*, 104*; *Камент. 41*
Віцебскае – Полацкае і Мсціслаўскае – архіепіскапства–уладыцтва *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства – уладыцтва
Віцебская вобл. *Камент. 20*
Віцебская губ. *Уступ.*
Віцьба, Витьба, р. у Віцебскім р-не, левы прыток Зах. Дзвіны. Видба / Відзьба, [р.] 41
Влохи* 51
Войниловичи *гл.* Вайнілы
Войнилы *гл.* Вайнілы

Войшвидово *гл.* Вайшвідава
Волкиники, двор Троцкага цівунства, вол. 56, 56* *гл.*
Ваўкініцкая вол.
Волковский *гл.* Ваўкавыск
Волковийская вол. *гл.* Ваўкавыцкая вол.
Волковийская держ.* 4, 6, 42, 76
Волковыск *гл.* Ваўкавыск
Володимер, Володымер, места, ц. стар. і ўладыцтва (епіскапства) 31*, 69*, 76, 77, 77*, 104*, 105*
Володимерское и Берестейское владычество (епископство) *гл.* Валадзімерскае і Берасцейскае ўладыцтва (епископства)
Володимерское, Володымерское стар.* 31, 104, 105
Володымер *гл.* Володимер
Володымерское владычество *гл.* Валадзімерскае і Берасцейскае ўладыцтва (епископства)
Володымерское стар. *гл.* Володимерское стар.
Воложин *гл.* Валожын
Воложинская держ.* 14
Волчичи *гл.* Вільчыцы
Волынская з-ля *гл.* Валынская з-ля
Вольнь *гл.* Валынская з-ля
Воранская пуша 56
Вораны* 56
Ворненская плебания* 101
Ворняны *гл.* Варняны
Ворша, Орша, гор., ц. р-на Віцебскай вобл. Орша*, Рша*, места і замак, ц. дзярж. 48*, 49*; *Камент. 48*
Вострава, Острово, в. Зэльвенскага р-на Гродзенскай вобл. Остров* [с.] Слонімскай вол., ц. в-ва 55

В у л і ц ы

Антокольская, у Вільні 100
Віленская, у Наўгародку *Камент. 85*
Вялікая Замкавая, у Вільні *Камент. 100*
Замковая, у Наўгародку 85
Замкавая Вялікая *гл.* Вялікая Замкавая
Падляшская. Подляшская, у Наўгародку 85; *Камент. 85*
Подляшская *гл.* Падляшская
Трушовская, у Наўгародку 85

Выдрица, ручай [у Магілёўскай вол.] 32
Высацк, Высоцк, в. Слонімскага р-на Гродзенскай вобл. Высоцк, с. Слонімскага пав. 24, 25
Высоцк *гл.* Высацк
Вялікае княства Літоўскае. Великое княжество, князтво Литовское, Литовское князство *Прадм. XIII, XIV, XV, XIX, XXIV, XXV, XXVII*; 1*, 2*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14*, 15*, 16*, 18, 18*, 19*, 23, 26*, 27, 27*, 31*, 33*, 34, 42, 43, 44, 44*, 50*, 51*, 52, 54*, 55*, 59, 59*, 60, 61, 61*, 62, 62*, 63*, 64, 65, 65*, 66, 70*, 71, 71*, 72, 74, 74*, 75, 76*, 77*, 78, 81, 84*, 86, 86*, 88, 89, 90*, 92, 93, 97, 98, 100, 101, 102, 104, 106, 106*; *Прыб. 1, 1* 2; Камент. 15, 17, 20, 28, 41, 51, 96, 100, 103, 104, 106; Уступ. 15, 17, 20, 28, 41, 51, 96, 100, 103, 104, 106; Уступ.*
Вялікае Мажэйкава, Великое Можейково, в. Шчучынскага р-на Гродзенскай вобл. Можейково, м-к 106
Вялікае Сяло, Великое Село, в. Лёзненскага р-на Віцебскай вобл. Великое Село, с. Віцебскага пав. 82
Вялікая Курніца, Великая Курница, в. Брэскага р-на Брэскай вобл. Корница, м-к Берасцейскага пав. 76

Вялікі Добры Бор, Великий Добрый Бор, в. Баранавіцкага р-на Брэсцкай вобл. **Добры Бор***, [с.] Слонімскай вол., ц. в-ва 55
Вялікія Баброўнікі, Великие Бобровники, в. Свіслацкага р-на Гродзенскай вобл. **Бобровники / Баброўнікі**, с., людзі Ваўкавыскай вол. 42, 42*

Гавшунцы, падданьня цярэішыскія гасп. 97
Галавенчыцы, Головенчицы, в. Чавускага р-на Магілёўскай вобл. **Головенчи**, с. Магілёўскай вол. 82
Галавічы, Головичи, в. Горацкага р-на Магілёўскай вобл. **Головичи**, с. Магілёўскай вол. 82
Галицкое – Киевское и Всея Руси – архиепископство (митрополия) *гл.* Киевское, Галицкое и Всея Руси архиепископство (митрополия)
Галич* 21, 22
Гамшанцы, с. 97
Ганушишки, 17
[Ганусовичи] (?) 17
Ганчары, Гончоры, людзі, валокі асаджаныя Рудамінскай вол. 98
Гарадзец, Городец, в. Кіраўскага р-на Магілёўскай вобл. **Городец**, с. Свіслацкай вол. 82
Гарадзечна, Городечно, в. Навагрудскага р-на Гродзенскай вобл. **Городечно**, с. Наўгародскага пав. 79, 80

Гарадскія р-ны

Вышні Горад*, у Вільні 102
Гора, у Вільні 100
Горад Вышні *гл.* Вышні Горад
Замковы Подол *гл.* Подол Замковы
Замок Ніжні *гл.* Ніжні Замок
Ніжні Замок, у Вільні 41
Подол Замковы, у Наўгародку 85

Гарбавічы, Горбовичи, в. Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл. **Горбовичи**, с. Мазырскай вол. 82
Гародзенскае стар. Городенское стар.* 104, 106; *Камент.* 106
Гародна *гл.* Гродна
Гасцевічы, с. Янавай Камаеўскай Крыстыны Глебаўны 97
Гданьск 16
Гегульніты, с. 101
Гежмарк 100
Гесулы, с. Жамойцкай з-лі *Камент.* 56
Глыбокае *гл.* Глыбокае
Глухі, Глухи, в. Быхаўскага р-на Магілёўскай вобл. **Глухов**, „с. Быховское“ 32
Глухі *гл.* Глухі
Глухов *гл.* Глухі
Глыбокае, Глубокое, в. Жабінкаўскага р-на Брэсцкай вобл. (*вер.*) **Глубокое**, м-к 106
Глыбокае, Глубокое, гор., ц. р-на Віцебскай вобл. **Глубокое** 59, 60
[Гобае] (?), Егобое (?), Богое (?), р. 17
Гобуровічы (*не ідэн.*), с. Магілёўскай вол. 82
Гоза, рэчка 101
Головенчи *гл.* Галавенчыцы
Головенчыцы *гл.* Галавенчыцы
Головичи *гл.* Галавічы

Гомей *гл.* Гомель
Гомейское стар.* 91
Гомель, гор., ц. р-на і вобл. **Гомей**, замак, ц. дзярж. і стар. 91, 91*
Гомельская вол. Камент. 32
Гончоры *гл.* Ганчары
Горбовічы *гл.* Гарбавічы
Горин *гл.* Горыль
Городенский пов. 106
Городенское стар. *гл.* Гародзенскае стар.
Городец *гл.* Гарадзец
Городечно *гл.* Гарадзечна
Городище*, места, замак на Падляшшы 106
Городно *гл.* Гродна
Горшвіна 17, 17*
Горыль, Горин (*не ідэн.*), фальв. у Наўгародку 85
Гостынь 27
Греза, рэчка 32
Греки* 21, 68, 69, 106
Гродзенская губ. Уступ.
Гродна, Гродно, гор., ц. р-на і вобл. **Городно / Гародна**, замак, ц. пав. і стар. 24, 24*, 25*, 63, 65, 66, 87, 100, 104*, 106, 106*; *Камент.* 44
Гродно *гл.* Гродна
Гуделговцы, Гуделковцы, с. 97
Гуделковцы *гл.* Гуделговцы
Гуменікі, Гуменики, в. Слонімскага р-на Гродзенскай вобл. **Гуменники*** [с.] Слонімскай вол., ц. в-ва 55
Гуменики *гл.* Гуменікі
Гуменники *гл.* Гуменікі
Гуменицкое в-во*, в. Слонімскай вол. 55

Дарогі

Досовіцкая 32
Лидская Великая 104
Полоцкая Великая 101

Дасовічы, Досовичи, в. Магілёўскага р-на Магілёўскай вобл. **Досовичи**, с. гасп. [Магілёўскай вол.] 32
Даўборы, в. Далёцкага с/с Браслаўскага р-на Віцебскай вобл. *Камент.* 20
Даўгялішская вол. Довгялишская вол. 10
Даўспуда. Довспуда, [воз.] 24
Двіна *гл.* Зах. Дзвіна
Двіна Зап. *гл.* Зах. Дзвіна
Двор Новы *гл.* Новы Двор
Дзвіна Зах. *гл.* Зах. Дзвіна
Дзірвянская вол. Дирвянская вол., Жамойцкай з-лі 56
Дзісна, Дисна, гор. Мёрскага р-на Віцебскай вобл. **Дисна, Дысна***, места і замак, ц. дзярж. 92, 93
Дирвянская вол. *гл.* Дзірвянская вол.
Дирвяны*, ц. вол. 56
Дисна *гл.* Дзісна
Дисненская, Дысенская держ.* 92, 93
Днепр *гл.* Дняпро
Дняпро, Днепр, р. на тэрыторыі Расіі, Беларусі і Украіны. **Днепр**, [р.] 28, 29, 32
Доброборское в-во*, у Слонімскай вол. 55
Добры Бор *гл.* Вялікі Добры Бор
Добры Бор Вялікі *гл.* Вялікі Добры Бор
Добры Бор Великий *гл.* Вялікі Добры Бор
Добучин *гл.* Пружаны

Добучинская держ.* 87
 Довги*, ц. дзярж. 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
 Довговская держ.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
 Довгялишки, м—к гасп. 10, 10*
 Довгялишская вол. *гл.* Даўгялішская вол.
 Довспуда *гл.* Даўспуда
 Дойліды, с. Ейшышской вол. *Прадм.* XV
 Долина 44, 71, 72
 Дорогницкое стар.* 81, 104
 Дорогичин *, ц. стар. 81, 104
 Досовичи *гл.* Дасовічы
 Дробужники, с. 82
 Друтяны, с. Айрогальской вол. 56
 Дунілавічы, Дуниловичи, в. Пастаўскага р—на Віцебскай вобл. Дуниловичи 59, 60
 Дуниловичи *гл.* Дунілавічы
 Дынемонт 58, 70*
 Дысна *гл.* Дзісна
 Дысенская держ. *гл.* Дисненская держ.

Егобое *гл.* Гобае
 Едупа, рэчка 17
 Езерище *гл.* Езярышча
 Езярышча, Езерище, г. п. Гарадоцкага р—на Віцебскай вобл. Озерище*, Озерище*, замак 89
 Ейшышская вол. *Прадм.* XV
 Ерутицкое в—во*, у Слонімскай вол. 55
 Ерутичи *гл.* Яруцічы
 Ершово *гл.* Яршова
 Есбутишка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11

Жамойцкая з—ля. Жомойтская з—ля *Прадм.* XV; 1*, 2*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14*, 15*, 16*, 18*, 23, 23*, 27*, 31*, 51*, 54*, 55*, 56, 62*, 63*, 65*, 74*, 77*, 90*, 100*, 104*, 106*; *Прыб.* 1*, 2*; *Камент.* 56
 Жаслаўль *гл.* Заслаўе
 Жданавічы, Ждановичи, в. Шклоўскага р—на Магілёўскай вобл. Ждановичи, с. Магілёўскай вол. 82
 Ждановичи *гл.* Жданавічы
 Жиличи *гл.* Жылічы
 Жомойтская з—ля *гл.* Жамойцкая з—ля
 Жомойтское стар.* 104
 Жославль *гл.* Заслаўе
 Жосленская держ.* 14
 Жослі. Жосли, места, двор, ц. дзярж. 14
 — фальв. 14*
 Жосли *гл.* Жослі
 Жылічы, Жиличи, в. Камянецкага р—на Брэсцкай вобл. Жиличи. с. 63
 Жяктелі *гл.* Жянктели
 Жянктели, Жяктелі, с. Рудамінскай вол. 97

Забалацце, Заболотье, в. Чавускага р—на Магілёўскай вобл. (*вер.*). Заболотье, с. Магілёўскай вол. 82
 Заболотье *гл.* Забалацце
 Загале *гл.* Загалле
 Загалле, Загалье, в. Хвойніцкага р—на Гомельскай вобл. Загале, с. Мазырскай вол. 82
 Загалье *гл.* Загалле
 Загравецкое в—во*, у Слонімскай вол. 55
 Загравичи* (*не ідэн.*), [с.] Слонімскага пав. 55

Зап. Двина *гл.* Зах. Дзвіна
 Заславль *гл.* Заслаўе
 Заслаўе, Заславль, г. п. Мінскага р—на Мінскай вобл. Жославль / Жаслаўль, вотчыны замак Настасіі Міхайлаўны Мсціслаўскай, Мікалаевай Кішчынай Марыны, Янавай Забярэзенскай Барбары, Андрэевай Кашырской Багданы 81; *Камент.* 81
 Заушская вол. 31
 Заушье* *гл.* Заушская вол.
 Зах. Дзвіна, Зап. Двина, р. у Расіі, Беларусі, Латвіі. Двина, р. 54
 Званец, Звонец, в. Рагачоўскага р—на Гомельскай вобл. Звонец., с. Рагачоўскай вол. 82
 Звонец *гл.* Званец
 Здзітава, Здитово, п. Бярозаўскага р—на Брэсцкай вобл. Здитов / Здзітаў, двор 33; *Камент.* 33
 Здзітаў *гл.* Здзітава
 Здитов *гл.* Здзітава
 Здитово *гл.* Здзітава
 Зельборк, замак, ц. стар. 1*, 17, 17*, 58
 Зельборское стар.* 1, 17

Івалжчына. Иволжчина, з—ля на Цецяраве 45
 Ивановская, сенажаць 97
 Иволжчина *гл.* Івалжчына
 Илги* 99
 Ильсна *гл.* Лясная
 Інфлянцкі Ордэн *Камент.* 28
 Інфлянцкая мяжа. Ифлянтская граница 1, 17
 Ифлянтская граница *гл.* Інфлянцкая мяжа
 Ифлянтская з—ля *гл.* Лифлянтская з—ля

Казловічы, Козловичи, в. Калінкавіцкага р—на Гомельскай вобл. Козловичи, с. Мазырскай вол. 82
 Калняны. Колняны, „с. Кормяловское” 18
 Калутішка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11
 Камаровічы, Коморовичи, в. Петрыкаўскага р—на Гомельскай вобл. Коморовичи, с. Мазырскай вол. 82
 Каменец *гл.* Камянец
 Каменецкая вол. *гл.* Камянецкая вол.
 Каменецкое стар.* 63, 95
 Каменка, р. 97
 Камень Белый *гл.* Белый Камень
 Камянец, Каменец, г. п., ц. р—на Брэсцкай вобл. Каменец*, места, ц. вол. і стар. 63, 95
 Камянецкая вол. Каменецкая вол. 63
 Кондратаўская. Кондратовская, з—ля ў с. Асташыне 78
 Канев, замак, ц. стар. 28*, 29, 51*
 Каневское стар.* 28, 51
 Капані, Копани, в. Чавускага р—на Магілёўскай вобл. (*вер.*). Копаничи, с. Магілёўскай вол. 82
 Каралеўства Польскае. Польша, Польская Корона, Коруна, Коруна* *Прадм.* XV, XXV; 1*, 2*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14*, 15*, 16*, 18*, 27, 31*, 34, 34*, 35*, 36*, 37, 37*, 39, 40, 40*, 45*, 50*, 51*, 53*, 54*, 55*, 58*, 59, 59*, 60, 60*, 62*, 63*, 65, 70*, 71*, 72*, 74*, 86*, 87*, 88*, 89*, 90*, 100, 100*, 104, 106, 106*; *Прыб.* 1, 1*, 2*; *Камент.* 28
 Кармялаў. Кормялов, ц. дзярж. 18, 18*
 Касічы, Косичи, в. Быхаўскага р—на Магілёўскай вобл. Косичи, с. Магілёўскай вол. 32*

Каўнас. Ковно / Коўня, места, ц. пав. і стар. 7*, 23*, 66*, 71, 72, 97*, 98*, 101*, 102*

Керса *гл.* Скерса

Кидеранцы, с. 97

Киев *гл.* Кіеў

Киевский пов. *гл.* Кіеўскі пав.

Киевское, Галицкое и Всея Руси архиепископство (митрополия)* 21, 22

Киевское воевод. 28, 31*, 45*, 105, 105*

Кіеў. Киев, замак, ц. пав., ваявод., архіепіскапства (мітраполіі) 21*, 22*, 28, 28*, 29, 31, 31*, 39, 45, 45*, 52, 52*, 77, 103*, 105, 105*

Кіеўскі пав. Киевский пов. 31, 103

Килева, с. Айрогальскай вол. 56

Кирсней, р. 61

Клевцы *гл.* Клівы

Клівы, Кливы, в. Хвойніцкага р-на Гомельскай вобл. (*вер.*). Клевцы, с. Мазырскай вол. 82

Кливы *гл.* Клівы

Кобрин *гл.* Кобрын

Кобринская вол. *гл.* Кобрынская вол.

Кобринское, Кобринское стар.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87

Кобрын, Кобрин, гор., ц. р-на Брэсцкай вобл. Кобрын, Кобрынь, ц. вол. і стар. 2, 2*, 5*, 12*, 44*, 50*, 71*, 87*

Кобрынская вол. Кобринская вол. 2, 5; *Камент.* 2, 5

Кобрынское стар. *гл.* Кобрынское стар.

Кобрынь *гл.* Кобрын

Ковель, места 77

Ковенскі пав. Ковенский пов. 7

Ковенский пов. *гл.* Ковенскі пав.

Ковенское стар.* 97, 98, 101, 102

Ковно *гл.* Каўнас

Козловичи *гл.* Казловічы

Колбча *гл.* Коўбча

Колбчо *гл.* Коўбча

Колняны *гл.* Калняны

Коломыя 44, 71, 72

Коморовичи *гл.* Камаровічы

Кондратовская *гл.* Кандратаўская

Копани *гл.* Капані

Копаничи *гл.* Капані

Кормялов *гл.* Кармялаў

Кормяловская держ.* 18

Корница *гл.* Вялікая Курніца

Корона, Коруна Польская *гл.* Каралеўства Польскае

Коруна *гл.* Каралеўства Польскае

Корысти, дварэц м-ра Св. Тройцы ў Вільні 21, 22

Косичи *гл.* Касічы

Котеса, рэчка 101

Коўбча, Колбча, в. Клічаўскага р-на Магілёўскай вобл.

Колбчо, с. Свіслацкай вол. 82

Коўня *гл.* Каўнас

Краков* 70

Кремянец, места 77

Кричев *гл.* Крычаў

Кричов *гл.* Крычаў

Кричовская держ.* 92

Кролевец*, места 65, 66

Кругель, в. Камянецкага р-на Брэсцкай вобл. Кругель, м-чак дзяка гасп. канцылярыі Івана Варсобы-Кругельскага 63, 63*

Круглае, Круглое, в. да 1967 г. Круглянскага р-на Магілёўскай вобл. (цяпер у складзе г. п. Круглае, ц.

р-на Магілёўскай вобл.). Круглое*, места і замак на Русі 106

Круглое *гл.* Круглае

Крутый, лог 32

Крычаў, Кричев, гор., ц. р-на Магілёўскай вобл. Кричов*, ц. дзярж. 92

Крычаўская вол. *Камент.* 32

Кузьмінічы, Кузьминичи, в. Чавускага р-на Магілёўскай вобл. Кузьминичи, с. Магілёўскай вол. 82

Кузьминичи *гл.* Кузьмінічы

Куничники, с. Айрогальскай вол. 56

Курилово*, ц. вол. 11

Куриловская вол. *гл.* Курылаўская вол.

Курница Великая *гл.* Вялікая Курніца

Курніца Вялікая *гл.* Вялікая Курніца

Курылаўская вол. Куриловская вол. 11

Кятишка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11

Лапеница *гл.* Малая Лапеница

Лапеница Малая *гл.* Малая Лапеница

Леновар* 1

Леноварское стар.* 1

Лепично *гл.* Ліпічна

Лесная *гл.* Лясная

Леше, с. Айрогальскай вол. 56

Ліда, Лида, гор., ц. р-на Гродзенскай вобл. Лида*, ц. дзярж. 88, 98, 104

Лида *гл.* Ліда

Лидская держ.* 88, 98

Ліпічна, Липично, в. Шчучынскага р-на Гродзенскай вобл. Лепично, вотчынны м-к Ганны Мацееўны Пятковіча 9; *Камент.* 96

Липично *гл.* Ліпічна

Літва Прадм. XV

Литовское княжество *гл.* Вялікае княства Літоўскае

Лифлянтская, Ифлянтская, Флянтская з-ля 1*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14, 14*, 15*, 16*, 17* 18*, 27*, 28, 29, 31*, 51*, 54*, 55*, 62*, 63*, 65*, 74*, 77*, 90*, 106*; *Прыб.* 1*

Лондон* 51

Лопеница *гл.* Малая Лапеница

Лопеница Малая *гл.* Малая Лапеница

Лудин, м-к пад Валадзімерам 76

Лукишки 58

Лукомль, в. Чашніцкага р-на Віцебскай вобл. Лукомль 59, 60

Луцк, места, ц. стар. 38*, 40*, 44, 44*, 69*, 71, 71*, 72, 72*, 77

Луцкое стар.* 38, 40

Лыскава, Лысково, в. Пружанскага р-на Брэсцкай вобл. Лысково* 6

Лысково *гл.* Лыскава

Лысковские пуши *гл.* Лыскоўскія пушчы

Лыскоўскія пушчы. Лысковские пуши 6

Любечкая вол. 53

Любечкая держ. *гл.* Любечкая дзярж.

Любечкая дзярж. Любечкая держ.* 53; *Камент.* 9

Любеч*, места, замак 53

Любишичи *гл.* Любішчыцы

Любишское в-во*, у Слонімскай вол. 55

Любішчыцы, Любишицы, в. Івацэвіцкага р-на Брэсцкай вобл. Любишичи*, [с.] Слонімскай вол., ц. в-ва 55

Любишицы *гл.* Любішчыцы

Люблин* 34, 35, 59, 60

Лясная, Лесная, р. у Камянецкім і Брэсцкім р-нах, правы прыток Зах. Буга. *Ильсна*, р. 95

Ляхавічы, Ляховичи, гор., ц. р-на Брэсцкай вобл. *Ляховичи**, замак 96; *Прыб.* 2

Ляховицкая держ.* 96

Ляховичи *гл.* Ляхавічы

Магілёў, Могилёв, гор., ц. р-на і вобл. Могилев, вол., места і замак, ц. вол., дзярж. і стар. 32*, 54*, 65*, 66*, 82, 82*, 83*, 89*, 98*, 104*

Магілёўская вол. Могилевская вол. 32, 82, 83; *Камент.* 32

Магілёўская губ. *Уступ.*

Мажэйкава Вялікае *гл.* Вялікае Мажэйкава

Мажунскае. Можунское, с. Бірштанскай вол. 12, 13

Мазовецкая [з-ля]* 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 15, 16, 18, 27, 31, 51, 54, 55, 62, 63, 65, 74, 77, 90, 100, 106; *Прыб.* 1*, 2*

Мазыр, Мозыр, гор., ц. р-на Гомельскай вобл. Мозыр, вол., замак, ц. вол. і стар. 82, 82*, 88, 88*, 103, 104*

Майтборг* 85

Маковни, падданныя гасп. 63

Малая Лапёніца, Малая Лопеница, в. Ваўкавыскага р-на Гродзенскай вобл. Лопеница, сц. Ваўкавыскага пав. 4

Малая Лопеница *гл.* Малая Лапёніца

Малутишка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11

М-ры

Залажэння Св. Барбары Заложенья Св. Барбары, Барвары, у Пінску 90

Заложенья Св. Барбары *гл.* Залажэння Св. Барбары

Пустынскі *гл.* Св. Міколы Пустынскі

Пустынскі Николы Св. *гл.* Св. Міколы Пустынскі

Св. Івана Прадцечы-на-Востраве. Св. Івана Предотечи-на-Острове, у Полацку 68

Св. Барбары *гл.* Залажэння Св. Барбары

Св. Барвары *гл.* Залажэння Св. Барбары

Св. Івана Предотечи-на-Острове *гл.* Св. Івана Прадцечы-на-Востраве

Св. Івана-на-Острове *гл.* Св. Івана Прадцечы-на-Востраве

Св. Міколы Пустынскі. Св. Николы Пустынскі 31

Св. Тройцы. Св. Троицы, у Вільні 21, 22

Маркава, Марково, в. Маладзечанскага р-на Мінскай вобл. Марково*, ц. вол. і дзярж. 86, 91

Маркаўская вол. Марковская вол. 86

Марково *гл.* Маркава

Марковская вол. *гл.* Маркаўская вол.

Марковская держ.* 91

Мартинишка, пустаўшч. у Скемонскай паседзі 11

Масква. Москва 28, 28*, 29, 29*, 34*, 35*, 46, 49, 57, 59*, 60*, 75*, 77*, 83*; *Камент.* 28, 51 *гл.* Великое князство московское

— Московская з-ля

Масютичи (*не ідэн.*), с. Магілёўскай вол. 82, 83

Медоварцы, с. Троцкага цівунства 82

Межиреч *гл.* Міжэрычы

Межиречские пушчы *гл.* Межырэцкія пушчы

Межырэцкія пушчы. Межиречские пушчы 6

Месяковцы, с. [Веніцкага пав.] 40

Мейшков, Мешков, Мешков, ручай 17

Мемеж*, двор Віленскага ваявод. 101

Менск *гл.* Мінск

Менскае ваявод. *Прадм.* XV

Менская вол. 15

Менское стар.* 15, 33

Мерацкая вол. Меречская вол. 99

Мерач. Мереч*, м-чак Мікалая Станіслававіча Кончы 102

Мерецкая держ. *гл.* Меречская держ.

Мерецкая плебания* 97

Мереч *гл.* Мерач

Мереч, двор, ц. вол. і дзярж. 2*, 5*, 12*, 44*, 50*, 71*, 87*, 97*, 99*, 102*, 106, 106*

Меречская вол. *гл.* Мерацкая вол.

Меречская, Мерецкая держ.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87

Метели *гл.* Мяцелі

Метелье, с. Двора Мяцелі 61

Метельи *гл.* Мяцелі

Метеляны, оз. 61, 84

Метуновщина, з-ля [у Гомейскім стар.] 91

Мешков *гл.* Мейшков

Мешкет, воз. 101

Мешков *гл.* Мейшков

Мижеричи *гл.* Міжэрычы

Міжэрычы, Мижеричи, в. Зэльвенскага р-на Гродзенскай вобл. Межиреч* 6

Мінск, Минск, гор., ц. р-на і вобл., сталіца Беларусі.

Менск*, места, ц. вол. і стар. 15, 33; *Камент.* 15

Минск *гл.* Мінск

Мінская губ. *Уступ.*

Міцкавічы, Мицковичи, в. Баранавіцкага р-на Брэсцкай вобл. (*вер.*) Мицковичи*, [с.] Слонімскага вол., ц. в-ва 55

Мицковичи *гл.* Міцкавічы

Мицковское в-во* 55

Могилев *гл.* Магілёў

Могилевская вол. *гл.* Магілёўская вол.

Могилевская держ.* 54, 65, 66, 83, 89, 98

Могилевское стар.* 104

Могилёв *гл.* Магілёў

Можейково *гл.* Вялікае Мажэйкава

Можейково Великое *гл.* Вялікае Мажэйкава

Можунское *гл.* Мажунскае

Мозыр *гл.* Мазыр

Мозырская вол. 82

Мозырское стар.* 88, 104

Морхов (*не ідэн.*), фальв. наўгародскіх мяшчан 85

Москва *гл.* Масква

Московская з-ля 29, 35, 46 *гл.* Великое князство Московское

— Масква

Москулишки, з-ля пуст. у Мерацкай вол. 99

Мстибово *гл.* Мсцібаў

Мстибогов *гл.* Мсцібаў

Мстислав *гл.* Мсціслаў

Мстиславль *гл.* Мсціслаў

Мстиславское — Полоцкое и Витебское — архиепископство — владычество *гл.* Полацкае, Віцебскае і

Мсціслаўскае архіепіскапства-уладчтва

Мстиславское стар.* 78

Мсцібава, Мстибово, в. Ваўкавыскага р-на Гродзенскай вобл. **Мстибогав*** 106
Мсціслаў, Мстислав, гор., ц. р-на Магілёўскай вобл. **Мстиславль***, места і замак, ц. стар. 3, 36, 78
Мсціслаўскае – Полацкае, Віцебскае – архіепіскапства–уладыцтва *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства – уладыцтва
Мядзел *гл.* Мядзел
Мядзельская держ.* 91
Мядзел, Мядел, г. п., ц. р-на Мінскай вобл. **Мядел**, ц. дзярж. 59, 60, 91*
Мяцелі. Метели, Метельли, двор 61, 61*

Навагрудак, Новогрудок, гор., ц. р-на Гродзенскай вобл. **Новгородок*** / **Наўгарадак**, места, ц. ваявод. (з-лі), пав. 78, 79, 80, 85; *Камент.* 85
Награды, уроч. 97
Нарва, места 47, 47*
Насавічы, Носовичи, в. Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл. **Носовичи**, с. Мазырскай вол. 82
Наўгарадак *гл.* Навагрудак
Наўгарадская з-ля. Новгородская з-ля 80 *гл.* Наўгарадскі пав.
– Новгородское воевод.
Наўгарадскі пав. Новгородский пов. 78, 79, 80 *гл.*
– Новгородская з-ля
Недрашля, Недрошля, в. Астравецкага р-на Гродзенскай вобл. **Недрошли**, [с.] 101
Недрошли *гл.* Недрашля
Недрошля *гл.* Недрашля
Нелюбишки, з-ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Неман *гл.* Нёман
Немон *гл.* Нёман
Немонойтская держ.* 61, 84
Немонойты*, ц. дзярж. 61, 84
Несвиж *гл.* Нясвіж
Неман, Неман, р. у Беларусі і Літве. **Немон**, р. 7
Новгородок *гл.* Навагрудак
Новгородская з-ля *гл.* Наўгарадская з-ля
Новгородский пов. *гл.* Наўгарадскі пав.
Новгородское воевод.* 80 *гл.* Наўгарадская з-ля
Новогрудок *гл.* Навагрудак
Новодворская держ.* 8
Новый Двор*, ц. дзярж. 87
Носовичи *гл.* Насавічы
Нясвіж, Несвиж, гор., ц. р-на Мінскай вобл. **Несвиж** 101, 102

Обельли, с. двора Мяцелі 61
Овручий 103
Озаричи *гл.* Азарычы
Озбросишки, з-ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Озеришце *гл.* Езярышча
Озерище *гл.* Езярышча
Ойрагола*, ц. вол. 56
Ойрагольская вол. *гл.* Айрагольская вол.
Окниста *гл.* Акніста
Окниста, Акниста, рэчка 17
Окснинта, Олсквинта, Олскнинта, Олквинта, рэчка 17
Оликнева *гл.* Олыкнева
Олита*, ц. дзярж. 61, 84

Олитская держ.* 61, 84
Олквинта *гл.* Окснинта
Олсквинта *гл.* Окснинта
Олскнева *гл.* Олыкнева
Олскнинта *гл.* Окснинта
Олыка, 17, 101, 102
Олыкнева, Оликнева, Олскнева, мыза 17
Опеское в-во* 20
Опса, в. Браслаўскага р-на Віцебскай вобл. **Опса***, ц. в-ва 20
Орда 28, 29
Ордэн *гл.* Інфлянцкі Ордэн
Ордэн Інфлянцкі *гл.* Інфлянцкі Ордэн
Орея, Арея, Ариея, р. 17
Орша *гл.* Ворша
Оршанская держ.* 48, 49
Осташино *гл.* Асташына
Острина *гл.* Астрына
Остров *гл.* Вострава
Острово *гл.* Вострава
Островское в-во*, у Слонімскай вол. 55
Островчицы *гл.* Астроўчыцы
Островчичи *гл.* Астроўчыцы
Острына *гл.* Астрына
Острынская держ.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
Ошменское, с. Бірштанскай вол. 13

Паграбішча. Погребеше, селішча пры Веніцкім замку 62
Падгорная, Подгорная (да 1964 г. **Блошна**), в. Слонімскага р-на Гродзенскай вобл. **Блошно**, с. Слонімскага пав. 24, 25
Пакалюбаўшчына *гл.* Пакалюбічы
Пакалюбічы, Поколюбичи, в. Гомельскага р-на Гомельскай вобл. **Поколюбичи / Пакалюбічы. Поколюбовщина Поколюбовшчына / Пакалюбаўшчына**, з-ля [у Гомейскім стар.] 91
Панькевичи *гл.* Панькі
Панькі, Паньки, в. да 1965 г. Касцюковіцкага р-на Магілёўскай вобл. (*вер.*). **Панькевичи**, с. Магілёўскай вол. 82
Паньки *гл.* Панькі

П а с а д ы

Остров, у Полацку 68
Посад, у Віцебску 41

Пенянская держ.* 2, 12, 44, 50, 71, 87
Пеняны*, ц. дзярж. 2, 12, 44, 50, 71, 87
Переволока *гл.* Пярэвалака
Переволоцкое в-во*, у Слонімскай вол. 55
Перекопское царство* 28, 29
Перелайская держ.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
Перелая*, ц. дзярж. 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
Пернава 58
Петрков *гл.* Петрыкаў
Петровичи *гл.* Пятровічы
Петрыкаў. Петрков 27, 39; *Камент.* 85
Пилатовичи 97

Пінск, Пинск, гор., ц. р—на Брэсцкай вобл. **Пинск**, места, замак, ц. вол., пав. и стар. 2*, 5*, 12*, 44, 44*, 50*, 55*, 71, 71*, 72, 72*, 73*, 87*, 90*; *Камент.* 44, 73
Пинск *гл.* Пінск
Пинская вол. 55
Пінскі пав. Пинский пов. 44, 71, 72, 90
Пинский пов. *гл.* Пінскі пав.
Пинское стар.* 2, 5, 12, 44, 50, 71, 87
Плотели*, ц. дзярж. 104
Плотельская держ.* 104
Плотенский *гл.* Плотынскі
Плотынскі (?). Плотенский, дварэц пад Камянцом 95
Погребішце *гл.* Паграбішча
Под Курганом, уроч. 97
Подгорная *гл.* Падгорная
Подляшское воевод.* 15, 33, 100 *гл.* Подляшье
Подляшье 15*, 33*, 95*, 100*, 106 *гл.* Подляшское воевод.
Подпилатовичи, уроч. 97
Поколюбичи *гл.* Пакалюбічы
Поколюбовщина *гл.* Пакалюбічы
Поколюбовщина *гл.* Пакалюбічы
Полацк, Полоцк, гор., ц. р—на Віцебскай вобл. **Полоцк**, места, замак, ц. ваявод. (з—лі), архіепіскапства—уладыцтва 9*, 34*, 35*, 36*, 37*, 54, 54*, 67*, 68, 68*, 82*, 83*, 101; *Камент.* 41, 82
Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства—уладыцтва 36*, 67, 67*, 68
Полацкая з—ля. Полоцкая з—ля *Прадм. XIII*; 34, 35, 36, 37, 67, 82*, 83 *гл.* Полоцкое воевод.
Пологов, бор 17
Полоцк *гл.* Полацк
Полоцкая з—ля *гл.* Полацкая з—ля
Полоцкое архіепіскапство—владычество *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства—уладыцтва
Полоцкое и Витебское архіепіскапство—владычество *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства—уладыцтва
Полоцкое, Витебское и Мстиславское владычество *гл.* Полацкае, Віцебскае і Мсціслаўскае архіепіскапства—уладыцтва
Полоцкое воевод.* 9, 34, 35, 36, 37, 67, 68 *гл.* Полацкая з—ля
Польская Корона *гл.* Каралеўства Польскае
Польская Корона *гл.* Каралеўства Польскае
Польша *гл.* Каралеўства Польскае
Попятковичи, с. двара Мяцелі 61, 84
Премо, с. Самілішскай вол. 82
Прилуки *гл.* Прылукі
Пружаны, гор., ц. р—на Брэсцкай вобл. **Добучин***, ц. дзярж. 87
Прусія. Прусы, Прушы 1*, 2*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14*, 15*, 16*, 18*, 27*, 31*, 51*, 54*, 55*, 62*, 63*, 64, 65, 65*, 66, 66*, 74*, 77*, 90*, 100, 106*; *Прыб.* 1*, 2*
Пруска, р. 95
Прусы *гл.* Прусія
Прушы *гл.* Прусія
Прылукі. Прилуки, селішча пры Веніцкім замку 62
Пярэвалака, Переволока, в. Баранавіцкага р—на Брэсцкай вобл. **Переволока***, [с.] Слонімскай вол., ц. в—ва 55

Пятровічы, Петровичи, в. Магілёўскага р—на Магілёўскай вобл. **Петровичи**, с. Магілёўскай вол. 82

Рагачоў, Рогаčov, гор., ц. р—на Гомельскай вобл. **Рогаčov***, **Рогачев***, места, ц. вол. і дзярж. 3, 46*, 82*
Рагачоўская вол. Рогачовская, Рогачевская вол. 46, 82
Радунская держ.* 26
Радунь, в. Воранаўскага р—на Гродзенскай вобл. **Радунь***, ц. дзярж. 26
Рейзковщина, з—ля ў Слоніміскім пав. 24, 25
Речица *гл.* Рэчыца
Речицкая держ.* 91
Рига, Рыга, места 54*, 58, 58*
Рикшто, балота 17
Рим, Рым* 104, 106
Рогачев *гл.* Рагачоў
Рогачевская вол. *гл.* Рагачоўская вол.
Рогачевская держ. *гл.* Рогачовская держ.
Рогачёв *гл.* Рагачоў
Рогачов *гл.* Рагачоў
Рогачовская вол. *гл.* Рагачоўская вол.
Рогачовская, Рогачевская держ.* 3, 46
Родевщина, з—ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Росошье, места на Падляшшы 106
Рппинский, дварэц (*не ідэн.*), вотчынны дварэц Гаўрылы, Есіфа, Астафея і Марка Багданавічаў Рпінскіх 86
Рудамінская вол. Рудоминская вол. 97, 98, 102
Рудники* 97
Рудницкая пуша 97
Рудницкий лес 97
Рудомина* 97, 98, 102
Рудоминская вол. *гл.* Рудамінская вол.
Руды („через болото Руд“), балота [у Магілёўскай вол.] 32
Румшишки*, ц. вол. 7
Румшишская вол. *гл.* Румшышская вол.
Румшышская вол. Румшишская вол. 7
Руси Всея — Киевское и Галицкое — архіепіскапство (митрополия) *гл.* Киевское, Галицкое и Всея Руси архіепіскапство (митрополия)
Руская дзяржава *Прадм. XIII*; 28, 29, 51, 57; *Камент.* 28, 82
Русь 1*, 2*, 3*, 4*, 6*, 7*, 9*, 10*, 12*, 14*, 15*, 16*, 18*, 21, 22, 27*, 31*, 51*, 54*, 55*, 62*, 63*, 65*, 74*, 77*, 90*, 100, 106, 106*; *Прыб.* 1*, 2*
Рута (*не ідэн.*), фальв. наўгародскіх мяшчан 85
Рутунь *гл.* Рытань
Рша („Роское войтовство“, „Рошские мешаны“) *гл.* Ворша
Рыга *гл.* Рига
Рым *гл.* Рим
Рымгидовщина, з—ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Рынката, закуток двара Мяцелі 61
Рытань, в. Астравецкага р—на Гродзенскай вобл. **Рытунь***, **Рутунь***, фальв. Віленскага ваявод. 101
Рытунь *гл.* Рытань
Рэчыца, Речица, гор., ц. р—на Гомельскай вобл. **Речица***, ц. дзярж. 91
Самолки *гл.* Самулкі

Самулкі, Самулки, в. Чавускага р-на Магілёўскай вобл. **Самолки**, с. Магілёўскай вол. 82
Самулки *гл.* Самулкі
Сараж *гл.* Сураж
Саражское стар.* 57
Святычы, Своятычи, в. Ляхавіцкага р-на Брэскай вобл. **Своятичи / Сваяцічы**, вотчынны м-к Ганны Мацееўны Пятковіча 96; *Прыб.* 2; *Камент.* 96
Сваяцічы *гл.* Святычы
Свиное поле 61
Свинтиники, дварэц м-ра Св. Троіцы ў Вільні 21, 22
Свіслацкая дзярж. Свислочская держ. 7, 7*, 9*, 34*, 36*, 68; *Камент.* 53
Свіслач, Свислоч, в. Асіповіцкага р-на Магілёўскай вобл. **Свислоч**, вол., замак, ц. вол. і дзярж. 9*, 34*, 36*, 68*, 82, 82*
Свислоцкая вол. 82
Свислоч *гл.* Свіслач
Свислочская держ. *гл.* Свіслацкая дзярж.
Свитовщина, Свитовщызна, валокі ў с. Высацку 24, 25
Свитовщызна *гл.* Свитовщина
Своятичи *гл.* Святычы
Своятычи *гл.* Святычы
Свяцк, в. Гродзенскага р-на Гродзенскай вобл. **Усвятск***, места 106
Село Великое *гл.* Вялікае Сяло
Сендец* 34, 35, 59, 60
Сендецкое стар.* 34, 35, 59, 60
Симненская держ.* 61, 84
Симно*, ц. дзярж. 61, 84
Скемонская, поседзь Курылаўскай вол. 11
Скерса, Керса, рэчка 17
Скрытолово, Скрытолово, балото 17
Скрытолово *гл.* Скрытолово
Скубаты, Скубяты, с. (сц.) Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. 97, 97*
Скубяты *гл.* Скубаты
Скутюнцы *гл.* Скуцянцы
Скуцянцы. Скутюнцы, с. (сц.) Рудамінскай вол. Віленскага ваявод. 97
Слонім, Слоним, гор., ц. р-на Гродзенскай вобл. Слоним, ц. вол., пав. і стар. 24, 24*, 25*, 55, 55*, 76*, 91*, 96*
Слоним *гл.* Слонім
Слонімская вол. Слонимская вол. 55, 91
Слонимская вол. *гл.* Слонімская вол.
Слонімскі пав. Слонимский пов. 24, 25, 76
Слонимский пов. *гл.* Слонімскі пав.
Слонимское лесничество* 55
Слонимское стар.* 55, 91
Смагуры, с. Віленскага пав. Прадм. XV
Сомилишки*, ц. вол. і дзярж. 82, 88, 104, 106
Сомилишская вол. 82
Сомилишская держ.* 88, 104, 106
Сорыца, м-чак Даўгялішскай вол. 10
Спіж. Спизж 100
Спизж *гл.* Спіж
Страча, р. у Пастаўскім, Мядзельскім і Астравецкім р-нах, правы прыток Віліі. Страча, р. 101
Стрежов *гл.* Стрэжаў
Струбиши (не ідэн.), с. Магілёўскай вол. 82
Стрэжаў. Стрежов (не ідэн.), с. Маркаўскай вол. 86

Сураж, г. п. Віцебскага р-на Віцебскай вобл. Сараж, Сураж, места, ц. стар. 57, 57*, 75*
Сурвилашки. уроч. 97
Сусая, р. 17
Суравічы, Суховичи, в. Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл. **Суховичи**, с. Мазырскай вол. 82
Суховичи *гл.* Суравічы
Сушчы, Суши, в. Чавускага р-на Магілёўскай вобл.
Суши, с. Магілёўскай вол. 82
Суши *гл.* Сушчы
Сяло Вялікае *гл.* Вялікае Сяло
Таврус *гл.* Тарваст
Тарваст. Таврус, замак у Інфлянцкай з-лі 28, 29; *Камент.* 28
Татарішки, з-ля пуст. у Мерацкай вол. 99
Татары* 43, 72, 105
Тельши*, ц. дзярж. 104
Тельшовская держ.* 104
Терейшиская пуша 97
Терейшишки* 97
Тетерев *гл.* Цецяраў
Трасцяніца, Тростеница. в. Камянецкага р-на Брэскай вобл. **Тростеница** 63
Троки, места і замак, ц. ваявод., пав., шівунства 11*, 18*, 56*, 62*, 82*, 88*, 104*, 106, 106*
Тростеница *гл.* Трасцяніца
Троцкае ваявод. Троцкое воевод.* 11, 62, 88, 104, 106; *Камент.* 85
Троцкий пов. 106
Троцкое воевод. *гл.* Троцкае ваявод.
Троцкое тиунство 56, 82
Трумпашка, пустайшч. у Скемонскай поседзі 11
Тупачолаўская, Тупачолаўшына. Тупачоловская, Тупачоловщина, з-ля [у Заўшскай вол.] Кіеўскага пав. 31
Тупачолаўшына *гл.* Тупачолаўская
Тупачоловская *гл.* Тупачолаўская
Тупачоловщина *гл.* Тупачолаўская
Турки* 77
Тыкоцін *Камент.* 85
Убриши *гл.* Убрышчы
Убрышчы. Убриши, уроч. каля р. Ільсы 95
Угор*(не ідэн.) 20
Угорские пуши *гл.* Угорскія пушчы
Угорскія пушчы. Угорские пуши, зямян Даўбаровічаў 20
Ужлавково *гл.* Ужлаўкава
Ужлаўкава. Ужлавково, с. Айрогальскай вол. 56; *Камент.* 56
Узловси *гл.* Узлоўсы
Узловсы *гл.* Узлоўсы
Узлоўсы. Узловсы, Узловси (не ідэн.), двор, м-к Слонімскага пав. 76
Ула, р. у Лепельскім, Чашніцкім і Бешанковіцкім р-нах, левы прыток Зах. Дзвіны. Ула, [р.] 59, 60
Ульянозовичи (не ідэн.), с. Магілёўскай вол. 82
Упита*, ц. дзярж. 1, 17
Упитская держ.* 1, 17
Усвятск *гл.* Свяцк
Устилуг, м-к пад Валадзімерам 76

Фаставічы, Фастовичи, в. Петрыкаўскага р—на Гомельскай вобл. **Хвостовичи**, с. Мазырской вол. 82

Фастовичи *гл.* Фаставічы

Флянтская з—ля *гл.* Лифлянтская з—ля

Хадуцічы, Ходутичи, в. Быхаўскага р—на Магілёўскай вобл. **Ходутичи**, с. Магілёўскай вол. 82

Хвостовичи *гл.* Фаставічы

Хобин (*не ідэн., магчыма* — Хобнае, в. Калінкавіцкага р—на Гомельскай вобл.), с. Рагачоўскай вол. 82

Ходутичи *гл.* Хадуцічы

Хрисца *гл.* Хрысы

Хрисы *гл.* Хрысы

Хрысіца *гл.* Хрысы

Хрысы, Хрисы, в. Бярозаўскага р—на Брэсцкай вобл.

Хрисца / Хрысіца, дварэц 33; *Камент.* 33

Ц э р к в ы

Кірыла Св. Кирила Св., у Кіеве 45

Цвикау* 51

Церковь Белая *гл.* Белая Цэркаў

Цецяраў. Тетерев 45

Цэркаў Белая *гл.* Белая Цэркаў

Чачэрск, Чечерск, гор., ц. р—на Гомельскай вобл. **Чечерск*** 82

Черкаское стар.* 28, 29, 51

Черкасы, замак. ц. стар. 28*, 29, 29*, 39, 51*

Чернейков *гл.* Чернейково

Чернейково, Чернейков, м—к пад Валадзімерам 76

Чечерск *гл.* Чачэрск

Чернобыль*, ц. дзярж. 98

Чернобыльская держ.* 98

Шарашова, Шерешово, г. п. Пружанскага р—на Брэсцкай вобл. **Шерешов***, ц. дзярж. 91

Шаркі, с. Жамойцкай з—лі *Камент.* 56

Шерешов *гл.* Шарашова

Шерешово *гл.* Шарашова

Шерешовская держ.* 91

Шиичи *гл.* Шыічы

Шийчичи *гл.* Шыічы

Шовленская вол. 87

Шовленская держ.* 87, 97, 101

Шовли *гл.* Шоўлі

Шоўлі. Шовли, ц. вол. і дзярж. 87, 87*, 97*, 101*

Шыічы, Шиичи, в. Калінкавіцкага р—на Гомельскай вобл. **Шийчичи**., с. Мазырской вол. 82

Юданскае в—ва, Жамойцкай з—лі *Прадм.* XI'

Юрковская, з—ля [у Заушскай вол.] Кіеўскага пав. 31

Юхнишки, з—ля пуст. у Мерацкай вол. 99

Яблонь, двор на Падляшшы 106

Янаўшчына. Яновщина, з—ля ў Рагачоўскай вол. 46

Яновщина *гл.* Янаўшчына

Янцаўская. Янцовская, Ятовская, з—ля ў с. Асташыне 78

Янцовская *гл.* Янцаўская

Янчицкая *гл.* Янчыцкая

Янчыцкая. Янчицкая, з—ля ў с. Асташыне 78

Ярутичи *гл.* Яруцічы

Яруцічы, Ярутичи, в. Слонімскага р—на Гродзенскай вобл. (*вер.*) **Ерутичи***, [с.] Слонімскай вол., ц. в—ва 55

Яршова. Ершово, засценак пры с. Стрэжаў у Маркаўскай вол. 86

Ясилка, двор на Падляшшы 106

Ятовская *гл.* Янцаўская

Cauno* 64

Drohobuz[ski], manastyr *Прадм.* XX

Lipiczno 96

Lithuania *vide* Magnus ducatus Lithuania

Livonia 64

Magnus ducatus Lithuania *Прадм.* XI' 8, 64, 64*

Masovia 64

Ostrowczyce *Прыб.* 2

Polonia 64

Prussia 64

Regiomontan (?) 64

Liflanty* 30

[Roguzma]* 8

[Roguzmienskoe] starostwo* 8

Russia 64

Samogitia 64

Slonimskie starostwo *Прадм.* XIX

Swojatycze *Прыб.* 2

Vilna 8, 8*, 64, 77*

**Дзяржаўны камітэт па архівах
і справаводству Рэспублікі Беларусь**

**Дзяржаўная ўстанова
“Нацыянальны
гістарычны архіў Беларусі”**

Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі

14.08.2001 г. № 27

“Аб стварэнні рэдакцыйнай калегіі”

З мэтай выдання і папулярызацыі дакументальных матэрыялаў XV - пач. XX стст. Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, рэдкіх выданняў, у т.л. дарэвалюцыйных, стварыць рэдакцыйную калегію для серыі “Беларуская гістарычная бібліятэка” (БГБ) у складзе:

У.І. Адамушка
А.Ф.Аляксандрава
Л.Р. Казлоў
А.К. Галубовіч
А.І. Груша
А.М. Міхальчанка
У.В. Фядосаў

нам.старшыні Дзяржкамархіва
заг.аддзела старажытных актаў
ген.дырэктар УП “Арты-Фэкс”
дырэктар архіва (старшыня)
вяд.палеограф архіва (адк.сакратар)
старшыня Дзяржкамархіва
дырэктар БелНДІДАС

Дырэктар архіва

А.К. Галубовіч

У бліжэйшы час рэдакцыйная калегія серыі “Беларуская гістарычная бібліятэка” (БГБ) разам з УП “Арты-Фэкс” плануюць да выдання чарговыя кнігі “Метрыкі Вялікага княства Літоўскага”. Будуць таксама падрыхтаваны да друку асобныя архіўныя матэрыялы, зборнікі дакументаў, творы вядомых даследчыкаў мінулага.

“Беларуская гістарычная бібліятэка” упершыню пазнаёміць сучаснага чытача з шэрагам малавядомых крыніц і публікацый, якія ахопліваюць розныя галіны гістарычнай навукі. Спадзяёмся, што кнігі прапануемай серыі не толькі пашыраць нашы веды пра былыя стагоддзі, але і адыграюць таксама практычную ролю ў навуковых пошуках.

Рэдкалегія БГБ

Навуковае выданне

**Метрыка Вялікага княства Літоўскага
Кніга 44
Кніга запісаў 44
(1559-1566)**

**Падрыхтаваў
Груша Аляксандр Іванавіч**

Адказны за выпуск *А.І.Груша*
Рэдактары *А.І.Валахановіч, Т.М. Мальцава*
Карэктар *З.Я. Губашына*
Камп'ютэрны набор і вёрстка *А.І. Груша*

Падпісана да друку 30.11.2001. Папера афсетная. Фармат 84х108 1/32.
Гарнітура “Times”. Ум.-выд. арк. 25, 24. Ул.-выд. арк. 27, 12. Наклад 300 экз.
Заказ № 062.

Падатковая льгота — Агульны дзяржаўны класіфікатар Рэспублікі Беларусь
АК РБ 007-98, ч. 1; 22.11.20.400.

Надрукавана ва УП “Арты-Фэкс”. Ліцэнзія ЛП № 180 ад 5.01.1998.
220072, г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1-130, тэл. 285-71-15.

ISBN 985-6119-35-9

9 789856 119357 >